

8639

శ్రీరస్తు

తరిసిండు వేంకటాంబ ప్రణీతంబైన

శ్రీ వేంకటాచల మహాస్థ్రము

గ్రీటారు వాసుదేవయ్య గారిచే
పరిశీలితము

చెన్నపురి

వావిళ్ళరామశిస్ట్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
ప్రకటితము

1914

MS 0-14-0

రఘు

తటిగొండ వేంకమాంబప్రసాదమైన

సేంకటాచలమార్గత్యము.

అల్లూరు. వాసుదేవయ్యగారిచే

బరిశోధనము

చేస్తారు:

వావిళ్ల - రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

బ్రకటితము.

[Rights Reserved.]

1914.

[Rs. 0-14-0.]

PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,
69, *Malia Perumall Street*, MADRAS.—1914

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః.

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము

. ప్రథమాశ్వాసము.

శ్లో. శ్రీకాంతాత్మసహజచండకిరణం శీతాంశుచింబాననమ్
శ్రీకంఠాబ్జసన్నతాంఘ్రికమలం చిన్మాత్ర మప్రాకృతమ్,
లోకాతీతమనేకగోపయవత్రీలోలం పరం సర్వగమ్
స్వాకారం తతికుండలేషుధరావ్యతం భజేహం సదా.

ఉ. శ్రీరసముద్రమందు సువిశేషమతిక్ జనియించి కూర్మితో
వారిజనాభుదివ్యతరవత్సమునందు నసించి పూర్ణశృంగం
గారవిలాసశీలల సుఖస్థితి నొప్పుచు భక్తకోటికిక్
గౌరవ మొప్పుగా నెపుడు గల్గుల నిచ్చుసిరి నృజించెదన్
శ్రీవిఘ్నశుని త్రేత్రపాలకు నజన్ శ్రీకంకరున్ దుర్గనున్
దేవేంద్రాచుల నాశ్రయింపుచును జిత్రే సత్తగా నాత్మజా
భావింపన్ గుణిఁ జూపినట్టిగురు సుబ్రహ్మణ్యపాదాబ్జముల్
సేవించుం బరవస్తుతత్వము మదిం జింతించు నశ్రాంతమున్.

శ్లో. అక్షీణాక్షరపంక్తిరీతి మను మధ్యాన్నంబునన్ నాకుఁ బ్ర
త్యక్షం బై గురు నాదిపూరుషుని బ్రత్యక్షంబు గావించి చి
త్సాక్షేప్రహృదుటండుఁ జూపుచుఁ దదర్థంబుం గృపం జెప్పినన్
రక్షింపం బుఁ బూను భారతిని గీర్వాణిక్ సదా శౌచెదన్.

చ. అలఘునభంబునుండి విమలాక్షరపంక్తులరీతి వచ్చి నే
నలసత నొందియున్నతటి నాననమందు పసించి జ్ఞానముం

- గలుగఁగజేసి మానసవికారములం దొలఁగించి జిహ్వపై
నిలిచి వడించుకారదను నిత్యము స్మృతి జేయుచుండెదఁ.
- 5
క. పంకేశాసనుఁ డాలకింప నొగి సత్ప్రసాదామృతముం దెల్పుచుకొ
కతకాతంకములేక తాళగతులకొ సద్విజ్ఞ వాయించి యే
కాంతుకొ హాస్యము నేయ నోపు ముఖమం దాహ్లాదముం జూపుది
వ్యోంకారాకృతి యైనభారతిని నాయుల్లంబునం గొల్పెదఁ
- 6
సీ. విప్రమాతృకలకు వెలిపట్టు తెల్లక, ల్వలు గంధమాక్షికంబుల నొసంగి
రాజమాతృకలకు రహిని గావులుమృగ, మగసుమనోజాగ్రమణు లొసంగి
వైశ్యమాతృకలకుఁ బచ్చపట్టులు చంద్ర, మరకతంబులు బొండుమల్లె లొసంగి
కుండ్రమాతృకల కచ్చుగ నల్లవల్లులు, నగరుమొల్లులు నయంబార నొసంగి
తే. యనవాల్మేయితేనెయు *నాసవమును, బొసఁగనర్పించికృతులనెప్పుదురుకవులు
నేర నొక్కటి దఱికుండవృహరికృపను, భక్తిమొక్కద మాతృకాశక్తులకును.
క. అలకాకినుండి తెలువడి, వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమునఁ దా
నెలఁగిని కులదేవతయై, యలరుచు మమ్మేలుచోడమాంబను గొలుతున్.
- 8
క. తే విజ్ఞానము మోసవోపుతఱిఁ దా నేవచ్చి సత్ప్రేమమై
ధావశ్యాకృతిఁ జూపి మించినయవిద్యాచ్చేదముంజేసి మ
ద్భావంబు నృసియించి యిచ్చు నొగి శబ్దప్రణిమిత్త హయ
గ్రీవుకొ సత్కరుణాపయోధిని సదా కీర్తింతు సద్భక్తితోకొ.
- 9
క. ఆంతర్యంబున నుంచి సంతత మనంతాఘ్నిం బ్రకంపించెదఁ
హ్వాంతంబు నివసతానుకుం బ్రవిమలస్వాంతుం దలంతు నృదా
పంతోనం బలతంగ భక్తి తగ విద్యకేస నేవించెదఁ
భ్రాంతుత్తీరఁగఁ బూర్వదేశికుల స్సంభావింతు నిష్టాప్తికొ.
- 10
క. తాటికొ దుష్టవికాటులం దునిమి సద్ధర్మంబు రక్షించి కొ
క్యాటోపం బుపకాంతిచేసి ఫణిపర్యంకంబునకొ నిద్రికుం
డై లోకొప్పఁగఁ బవ్యరించియును సర్వాధారుఁ డొ గావువం
కుటుంభం దీతఁ దంచు నెమ్మచు మదికొ గోవిందరూపావ్యయన్.
- 11
మ. అలఘుత్వంబున రావణాద్యఖలదైత్యాని నివదరించి స
ల్లలితకొ నీతను గూడి యాత్మత్రుర ముల్లాసంబుతోఁ జేరి యు
త్సవపట్టంబున కర్ణుడై నిలచి విశ్వస్వామియై యొప్పుటం
గొలుతుకొ సంతత మిష్టదైవ మనుచుం గోదండదీక్షగురుకొ.

ప్రథమాశ్వాసము

8

- కా. శృంగారాకృతితోడ వచ్చి పదముల్ శృంగారసారంబుతో
 డం గూఢంబుగఁ జెప్ప నీ వనఁగ నట్లే జెప్పలే నన్ననక
 ముంగోపంబునఁ జూచి లేచి యట మ్రేమొక్కొంగ మన్నించి త
 చ్చృంగారోత్తులు తానె పల్కికొనువాక్కికృష్ణు పేవించెదన్. 13
- ఉ. తోరినశ్రీనివాసునకుఁ గొంకక నైజనివాస మిచ్చి యా
 వీరుఁ డొసంగినంత పదివే లని తృప్తిగ నారగించుచుం
 గ్రూరతలేక యోగివలె గుప్తతనుండు పరాహదేవునిక
 సారపరాత్మతత్వ మని నన్నుతి పేయుచు మందు భృత్యునై. 14
- మ. తిరమై శ్రీయలమేలుమంగయారమం దేనిల్పి దీపింపఁగాఁ
 బరమైశ్వర్యధురంధరుం డగుచు నాపాలం గృపక నిల్పి గుం
 దరదివ్యాకృతి నప్పటప్పటికి మోదం బొప్పఁగాఁ జూపి మ
 ద్వరమండై తగు వేంకటాచలపతి వ్వర్జింతు నశ్రాంతిమనన్. 15
- ఉ. శ్రీరమణీహృదీశ్వరుని చిన్మయమూర్తిని విశ్వతోముఖు
 ధీరసముద్రకాయని పెక్కితమాయని దివ్యకాయనిక
 సారతరార్థము దైలిపి సత్కృపతో ననునేలు దేవునిం
 గూరిమిమై భజింతుఁ దటికుండవృసింపసుని దూరితాంపసునిన్. 16
- క. ఆలమూర్త్యాదివగ్రహ, ములను బ్రజాపతుల యోగిముఖులఁ ద్రిమతం
 బుల నుద్ధరించుధన్యులఁ, దలఁతున్ మోక్షభిలాషఁ దద్దయు వేడ్కన్. 17

క వి స్తు తి.

- సీ. ఆదికవీశ్వరుం దైవవాల్మీకికి, వ్యాసమానికిఁ గారిదాసకవికి
 నరయంగ వరల్ప మన్న మాచార్యున, కౌంధభాసాకవిత్వాధ్యు లగుచుఁ
 దనరునన్న యశు దిక్ష్వానసోమయాదీకి, బోతరాజానకును నీకుంబున
 కవులకుఁ బండితాగ్రణులకుఁ జారాణి, కులకు భక్తిని మ్రొక్కికొనుట నేడు
 తే. వేంకటాచలమాహర్త్యవిభవములను, బద్ధరీతిని రచియించి భక్తి మ్రోయు
 శ్రీనివాసునిపాదరాజీవములకుఁ, బొసఁగ నర్పింతు మోక్షంబుఁ బొందుకొనుట. 18
- సీ. పండితాగ్రణులార ప్రజలార యిపుడు నా, భాలభావ కనూయపడక వినుడు
 తల్లిదండ్రులు చిన్నపిల్లలపట్టుల, కానంద మొందెడునట్లు యిందు
 మీరు నాతప్పప్పు లేరితిగానెన, గలిపేయక చిత్తగింపవలయు
 వాండ్లగీర్వాణమహాకృతు లుండఁగా, నిప్పు డీకృతి విసలేల యనక.
- తే. భక్త్యులు మెక్కి యావలఁ బర్చిడియును, వంజాశ్రీనివేదిధంబున కాప్రసంగ
 మాంకింతురటంబుఁ బేరాపచేర, నేను రచియింతు నీని నున్నించి గనుచు. 19

కా. నారీతిం దగ విన్నవించును గృహ న్నాతండులారా వినుం

దారాజీవదశాతుపత్మరుణ నాయందుండు నైన న్నది

సారార్థంబుల నేర్పఱిచికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ

శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని ప్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్.

20

సీ. నాచిన్ననాటనో నామాలునైననా, చార్యులచెంత నే జనువలేదు,

పరఁగుఁడస్సులొఁ బదిపద్యములనైన, నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు

లలికావ్యనాటకాలంకారశాస్త్రము, లీస్సులనైనను వినఁగలేదు

పూర్వోతిహాసవిస్మరితాంధ్రసత్కృతు, లోఁగించి వరుసఁగఁ జూడలేదు

తే. చరి తఱికుండపురినారసింహదేవుఁ, డానతిచ్చినరీతిగ నేనిమిత్త

మాత్రమునఁబల్కుదును స్వసామర్థ్యమిప్పు, డరయనించుకయేని నాయందులేదు.

సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు, గాయకపురుని కరణిగాను

పురుషోత్తముడు దయాపూర్ణుడై నాజిహ్వ, యందుఁ దా వసియించి యరుదుగాను

బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ, మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను

ద్వాదశస్కంధము ల్గఁ జెప్పి హరికి స, మర్పించి శ్రీవేంకటాద్రిమహిమ

తే. మఠినిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి, శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి

నీఁగ తోయధిఁ దాఁటఁబోయినవిధమున, నాస్వతంత్రత కిల బుధు ల్పొవ్విపోర.

తే. నవ్వినును సమృతంబని నన్న బ్రోచు, చున్నశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డున్నతముగ

నిరవుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు, నిపుడు వర్ణింతు నించుక యెట్టులనిన. 23

→ శ్రీ వేంకటాచలపురవర్ణనము. ←

సీ. ఘనగోపురములు సాకారమంటపములు, తేరులు సత్పూజ్య తీర్థములును

కమలాప్తకరణసంకలితంబులై ప్రకా, శించుచుండెడు హేమశిఖరములును

హిమవనపరివార దేవాలయంబులు, మహిమ నొప్పవీర క్షమతపరములు

రంగత్తురంగమాతంగతురంగము, ల్గొమరారుబహుసాధుగోగములు

తే. ముద్దుగాఁ బల్కుతుకపికములును నీల, కంఠములును మరాలసంఘములు మఱియు

ఫలవనంబులు తులసికొదళసుమములు, క్రిక్కిఱిసి యుండు వేంకటగిరిని యెపుడు.

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి, వేకభాస్వరు లైనవిప్రవరులు

మహానీఘసత్కథర్థపరాక్రమములచే, భుజబలొన్నతు లగుభూమిపతులు

రమణీయకృషియు గోరతు వాణిజ్యము, వరసంపదలు గల్గునైశ్యజనులు

బ్రాహ్మణసేనాప్రభానిజ్ఞులై ముదా, ములుగాను మెలఁగెడుకూద్రజనులు

తే. తేరువీధులు నమితశృంగారవనము, లమర మందిరములు పంకజాకరములు

గల్గి మెలఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ, గీర్తిచే నొప్పవేంకటగిరిపురంబు. 25

- నీ. ఘనభూతరాహదేవునకుఁ మార్పున శ్రీని, వాసున కీశాన్యభాగమందు
స్ఫటికముకొంతిసోపానమధ్యమునందు, మరకతఞ్చాయల మలకలూపుఁ
బూర్ణమా శ్రీస్వామిపుష్కరజిజ్ఞాసు, ముల వారింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
తీర్థవాసులు సర్వదేశాగతులకు న, తస్యంకల్పములు చెప్పి సకలదాన
తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవిరానములును, జెప్పి చిత్తము నపు డుపార్జించి హరికి
నర్పణముసేయ నాతీర్థ మావలించి, యనిమిషులమాడ్చి నర్తింతు రాఘ్న లగుదు.
క. ఆపుష్కరిణికిఁ బడమర, భూపతి యగుకిటికిదూరుపున వేదికిపై
వ్యాపకజపతపములచే, దీపింతురు గొంద అచట ద్విజా లతిభక్తన్. 37
- నీ. మాశవ నేపాళ మళియాళ బంగాళ, హోళ తెంకిణ సింధు కూరనేన
సోపీర కుంతల కక కలింగ కిరాత, కోసల కేకయ కుకుర సాశ్వ
ద్రవిడ పులింద విదర్భ మహారాష్ట్ర, బర్హరా భీరాంధ్ర సాండ్వ మగధ
కాంభోజ కొంకణి కాశ్మీరముఖ్యదే, శఙ్ఖులు వేంకిటాచలము చేరి
తే. పుష్కరిణిలో మునిగి శ్రీ భూ సరాహ, దేవు నీక్షించి వేంకిటదేవుఁ గాంచి
సకలవస్తువు లర్పించి సంతసించి, యాడుచుం బాడుచుండును రనయమందు. 38
- క. జలరుహసుమధలపరమళ, ములు మృగమద సౌరభంబు మొగి భూపస్వా
దులు పునుఁగు తెలగంధము, లలరుచు వాసించువేంకిటాఖ్యపురమునన్. 39
- ఉ. ఆప్సరియందు దివ్యతరహాటకకుంభవిరాజమానమై
యొప్పవిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుండై మహాత్ముండై
యొప్పలకుప్పయై ధర మహోన్నతుండై వెలుగొందుచుండుమా
యప్పఁడు వేంకిటేశ్వరుఁ డహర్నిశముం గమలాసమేతుండై. 40
- తే. అమృతాత్మునిచరితంబు లాచిమునులు, సంస్కృతంబున జెప్పి రాసరజి నృహరి
తెలియఁజేసినయంత నేఁ చెనుఁగుగాను, బద్ధకౌప్యంబు రచియింతు భక్తిమేలుఁ.

— మ ప్త్యం త ము లు. —

- క. సేమాక్షంతకునకు సం, గ్రామభయంకరుని కఖలకారణునకు శ్రీ
భూమివరాహస్వామికి, గామిలిఫలదాయకునకుఁ గరుణానిధికిన్. 42
- క. అక్షీణశౌర్యధైర్యా, ధ్యక్షహిరణ్యాక్షరాక్షసాధిపక్షో
విక్షోభకనఖరకిఖా, దక్షున కశికోపనిభవతామ్రాక్షునకున్. 43
- క. హరహరహీరదరశర, పారదనారదవిభావిభవగ్రాతునకుం
గూరిమిమైఁ బ్రహ్లాదుని, సారకృపక బ్రోచినట్టిశాంతాత్మునకున్. 44
- క. చండతరశార్యగౌరవ, ఖండేభరదరికి భక్తకలంబజలరుహ
ఖండతరకరికి శ్రీతతే, కుండవృక్షేసరికి నానుగుటికి హరికిన్. 45

కా. నారీతిం దగ విన్నవించును గృహ న్నాతండులారా వినుం

చారాజీవదశాతుసత్కరుణ నాయందుండు నైన న్నది

సారార్థంబుల నేర్పఱిచికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ

శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని ప్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్.

20

సీ. నాచిన్న నాటనో నామాలునైననా, చార్యులచెంత నే జనువలేదు,

పరగుభండస్సులోఁ బదిపద్యములనైన, నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు

లలికావ్యనాటకాలంకారశాస్త్రము, లీమలనైనను వినఁగలేదు

పూర్వేతిహాసవిస్మరితాంధ్రసత్కృతు, లోభించి వరుసఁగఁ జూడలేదు

తే. చేరి తఱికుండపురినారసింహదేవుఁ, డానతిచ్చినరీతిగ నేనిమిత్ర

మాత్రమునఁబల్కుదును స్వసామర్థ్యమిప్పు, డరయనించుకయేని నాయందులేదు.

సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు, గాయకపుష్పని కరణిగాను

పురుషోత్తముఁడు దయాపూర్ణుడై నాజిహ్వాయందుఁ బాపియించియరుదుగాను

బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ, మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను

ద్వాదశస్కంధము ల్గఁ జెప్పి హరికి న, మర్పించి శ్రీవేంకటాద్రిమహిమ

తే. మఠనిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి, శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి

నీఁగ తోయధిఁ దాటఁబోయినవిధమున, నాస్వతంత్రత కిల భుధు ల్పవ్విపోర.

తే. నవ్విసను సమృతంబని నన్ను బ్రోచు, చున్నశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డున్నతముగ

నిరవుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు, నిపుడు వర్ణింతు నించుక యెట్టులనిన. 23

→ శ్రీవేంకటాచలపురవర్ణనము. ←

సీ. ఘనగోపురములు ప్రాకారమంటపములు, తేరులు సత్పుణ్య తీర్థములును

కమలా ప్రకరణసంకలితంబులై ప్రకా, శించుచుండెడు పేమశిఖరములును

శావనపరివారదేవాలయంబులు, మహిమ నొప్పువీరక్రమతపరములు

రంగక్షురంగమౌళిరంగకురంగము, ల్గొమరారుబహుసాధుగోణములు

తే. ముద్దుగాఁ బల్కుశుకపికములును నీలకంఠములును మరాళసంఘములు మఱియు

ఫలవనంబులు తులసికాదళశుమములు, క్రిక్కిఱిసి యుండువేంకటగిరిని యెపుడు.

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి, వేకభాస్వరు లైనవిప్రవరులు

మహానీయసత్యధర్మపరాక్రమములచే, భుజబలోన్నతు లగుభూమిపతులు

రమణీయకృషియు గోరక్ష వాణిజ్యము, వరసంపదలు గల్గవైశ్యజనులు

బ్రాహ్మణసేవాప్రభావజ్ఞులై కుదా, నులుగాను మెలఁగెడుశూద్రజనులు

తే. తేరువీధులు నమిత్యంగారవనము, లమర మందిరములు పంకజాకరములు

గల్గి మెలఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ, గీర్తిచే నొప్పువేంకటగిరిపురంబు. 25

సీ. సునభూపరాహదేవునకుఁ మామన శ్రీని, వాసున కీకాన్యభాగమందు
 స్ఫటికసుకాంతిసోపానమధ్యమునందు, మరకతఘాయల మలకలావుఁ
 బూర్ణహా శ్రీస్వామిపుష్కరణీజనాసు, ముల హరింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
 తీర్థనామలు సర్వదేశాగతులకు స, త్సంకల్పములు నెప్పి సకలదాన

తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవితానములును, జెప్పి విత్తము నపు దుపార్జించి హరిక నర్పణము చేయు నాత్మీక మామహిమి, యనమిపులమాడ్కి వత్తింతు రాధ్యు లగుము.

క. ఆప్తుష్కరిణీకః బదమర, భూపతి యగుకిటికిదూరువున వేదికిపై
న్యాపకజపతపములచే, వీపంతురు గొంద యనలు ద్విగళ లతిధి కిన్.

సి. మార్గవ నేపాళ మర్కయార్ బంగాళ, మార్గ తెంకిణ సింధు కురసేవ
సావీర కుంతల తక కలింగ కరాతె, కోసల కేకయ కుమర సాశ్వ
ద్రవిడ పులింద విదర్భ మహారాష్ట్ర, బర్హరా భీరాంద్య సాండ్వ మగధ
కాంభోజ కొంకణ కాశ్మీరముఖ్యురే, తస్సులు వేంకిటాచలము చేరి

తే. పుష్కరిణిలో మునిగి ప్రాణాలిచ్చి, దేవుని కీర్తన వేరకటచేతుంటావని
సకలవిషువు లర్పించి సంతోషించి, యాదుచుం బాదుచుండును రనయమగు. 28

క. జలరుహశుశుభలపరమః, ములు మృగమదసౌరభింబు మొగి ధూపస్వా
దులు పునుగు తైలగంధము, లలరుచు వాసించు వేంకటాఖ్యపురమునన్. 29

ఉ. ఆహ్వానియందు దివ్యతరహాటకమంధినిరాజమానమై
యొప్పనిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుడై మహాత్ముడై
యొప్పనికృష్ణయై ధర మహాన్నతుడై వెలుగొందుచుండుమా
యప్పడు వేంకటేశ్వరుల జహర్నిశముం గమలానమేతుడై.

తే. ఆమృతాత్మనిచరితంబు లాంఘనములు, సంస్కృతంబున జెప్పి రాసరణి నృహరి
తెలియజేసినయంత నేఁ దనఁగూగాను, బద్ధకావ్యంబు రచియింతు భక్తిమణియ.

→ వ ప్త్యం త ము లు. →

క. హేమాక్షంతకునకు సం, గ్రామధ్యయంతకుని కథలకారణమను శ్రీ
భూమిపరాహస్యామికే, గామిశఫలదాయకునకుఁ గరుణానిధికన్.

క. అక్షిణిశార్వదైర్యా, ధృతహిరణ్యాత్ రాత్ సాధపఃత్
విత్ సకనఖరశిఖా, దక్షిణ కపిశోపవిధవతా మాత్యునకున్.

క. హరహరహీరదక్షర, హరదనారదవిభావిభవగాత్రునకుం
గూరిమిమై బ్రహ్మని, సారక్కపక్ బ్రోచినట్టికాంతాత్మునకున్.

చంద్రశేఖర్యారాజు, ఇంద్రధరవారికి భక్తకలుషజలమును
ఇంద్రవరకరికి ప్రీతితో, ముండ్లపైకి నాగునడికా వూరినా.

సృష్టిం జేయుమని యాజ్ఞాపించి వీడ్కొని తలంగి సన్నిహితుండై మొక్కుచున్న పక్షింగ్రుం జూచి యిట్లనియె. 49

క. ధారుణి నీటను మునిగిన, కౌరణమున దాని నెత్తుకార్యంబున కీ
ఘోరాకారము దాల్చితి, నారూపము చూచి లక్ష్మీ నగచెఖగేంద్రదా. 50

క. నారూపం బీధూమికి, గౌరవముగఁ దోచి నన్నుఁ గామించెను నే
నీరమణిని మోహించితి, నారామానుణికి నొప్పు నని విహగేంద్రదా. 51

క. ఈకఠినశరీరము మఱి, యీకఠణిం బెఱుఁగుపటలు నీవిక్యతాక్షుల్
ప్రాకటదంష్ట్రాయుగ మీ, భీకరతను జూచి లక్ష్మీ బెగడుఖగేంద్రదా. 52

క. అవైకుంఠపురంబున, కేవిధమున వత్తు లక్ష్మీ యొకసక్కముగా
నీవెవ్వఁ డంచు నడిగిన, శ్రీవిష్ణుం డనఁగ నాకు సిగ్గుగ గరుఁడా. 53

క. కావున నచటికి నేరా, నేవిధమున నైన ధాత్రి నెడఁబాయక యిం
దే వసియించెద నన విని, యావిహగేంద్రుండు మ్రొక్కి హరి కిట్లనియెన్. 54

కా. దేవా ధారుణి సుద్ధరించుటకుఁ బోత్రిత్యంబుచే మించి గ
క్షోపీరుం బరిమాణ్వి యబ్బురముగా క్షోణీతలం బెత్తుటం
బ్రావీణ్యం బొగి నాదిదేవత మహాభక్తిం బ్రశంసించునం
దే నేంచేయుండు వేడ్కమీఱ హరి యోదేవోత్తమా మ్రొక్కనన్. 55

క. మీ కనపాయనియై తగి, యాకమలాదేవివత్సమందుండును మీ
నూకరరూపము చూపిన, నాకొంతకు వెఱపుఁదోచదయ్య మహాత్మా. 56

తే. మీరు సర్వజ్ఞమూర్తులు మీకుఁ దెలియ, కున్నదే నాకుఁ దోచ కీవిన్నపంబు
చేసినా నింక దేవరచిత్రమునకు, సమ్మతం బైన నది లోకసమ్మతంబ. 57

ప. అని పక్షింగ్రుం డురుతరభక్తిం బ్రణామంబులుం జేసినం జూచి హరి కరుణించి
యిట్లనియె. 58

నీ. అనఘ ఖగేంద్ర నే నచటికి రానిప్పు, ధరణిపై వసియించి దానవులను
బరిమాణ్వి సుజనులఁ బాలింతు నిక నీవు, పాల్కునైకుంఠపురముచేరి
వనధికన్యకకు నీవార్త లొప్పఁగఁ జెప్పి, క్రీడాచలముగొని * గలివి మెఱుఁచు
రమ్ము పా మ్మన ఖగరాజమృతునినాజ్ఞఁ, గొని వేడ్క నరిగె వైకుంఠమునకు
తే. నపుడు కిటి యగువిష్ణు వియ్యవనిఁ దిరిగి, తాను వసియింపఁ దగినట్టితావుఁ గనుచు
పచ్చువునునిల్వకొందును వనజనేత్రుఁడొక్కయెడఁబాదియేదియన జ్యోత్సమంబు.

ప. అని మనంబున నిర్ణయించె, నయ్యది గౌరమానదికి దక్షిణంబుగ నఱువది యోజ
నంబుల దూరంబును, దూర్పు లవజార్జవంబునకుఁ బశ్చిమంబుగా నైదుయోజన

బులును దక్షిణంబుగ నున్నయుఖరికి నుత్తరంబుగ నుండునంత నిలిచి గరుడాగమ నంబున కనురుగనుంగొనుచు మరడె నంత.

60

సీ. గరుడుండు వైకుంఠపురిఁ జేరి శ్రీరమా, దేవికి మ్రొక్కి ప్రార్థించి పలికె
నోతల్లి హరి సరాహోగ్రరూపము దాల్చి, హైద్రాబద్ధ శేతుని హతునిజేసి
యల రసాతలమునం చెలమిఁ గ్రుంకి ధరిత్రీ, దంష్ట్రాగ్రమున యగ్రాస్థానమునకుఁ
నెచ్చి చక్కఁగ నుంచి యన్నట నిల్వ సంకల్పించినాఁ డాప్రకార మటకుఁ
నే. నెమ్మటంచును జెప్పె నీదన్య సౌఖ్యద మనుక్రీడాచలంబును దవరవారి
యాజ్ఞ వెచ్చిత నవపు షెక్కుట్టకన్య, విస్మయంబున గరుడుండు నినఁగ ననియె. 61

== గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబుదెచ్చట. ==

చ. హరి కిటిరూపవైభవము నన్నుత మొప్పఁగ నేను నాచెదక
సగసునఁ దోడితె మృగిన సాగిలి మ్రొక్కి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనెం
గరుణను రమ్మటంచుఁ బదకంజములం బడె నన్ను పించినక
హరి ధగవీడి రా ననియె నాపయి వెచ్చిత శ్రీహరిప్రియా.

62

ఆ. నూకిరోగ్రమూర్తి మీకుఁ జూపిన మీకు, వెఱకు గలచుఁ బల్కె విష్ణు పెంచు
విహగ నాయకుండు విన్నవించిన నెచ్చి, లక్ష్మీ యిట్లు లనియె లరిత మెనఁగ.

63

ఆ. నేను దనకు నెపుడు నిత్యాన పాయని, నగుచు నుండుటెటిఁగి యన్నుతముగఁ
గ్రోత్రమాట లన్న గ్రోడవిగ్రహమాయ, పంత దోచె నుదికి విహగనాథ.

64

క. తా నేరూపము దాల్చిన, నే నారూపము ధరించి నిక్కులమరినై
పూని యురంబున నుండును, నానదవడి క్రోత్ర యాదినమున ఖగేంద్రా.

65

క. తా నిచటికి రాకుండిన, నే నచ్చటికైన నచ్చి నిజముగఁ గిటియె
యానందించుమహాత్ముని, మానితపక్షిమున నుండు మహి విహగేంద్రా.

66

సీ. పాతీనమై తాను బ్రళయబిచ్చై నను, నప్పుడు తననల్లమందు నుంటిఁ
గుర్యరూపము దాల్చికొని యట్లొ మనిం, నివయ్యు తనయంద దనరుయంటి
వంశవృక్షమాత్రుడై యాకుపై కయనించి, నప్పుడు నేఁ దనయంద నుంటి
చలద్రచంద్రికల కచ్చట వెఱులేకుండు, నట్లుల నేఁ దనయంద నుంటి

తే. నిప్పు డెడఁబాసి యుండునె యొప్పుకొంచు, నిచటిపరివారములతోడ నచటి శేను
వెచ్చి యాక్రోడవిగ్రహమక్షమండు, నిలిచి యుండెద భగరాజ తలఁగ కపుడు.

క. వేడు కలర భూదేవికిఁ, గ్రోడాకారంబు జూపి కులికకుమారిం
గ్రీడాచల మొప్పినచోఁ, గూడుదలయగానె యటకుఁ గొనిపా మ్మింకన్.

67

సీ. అనిపల్కి పరివారమును దాను నిజకళ, లానర వైకుంఠమందుంచి యొక్క
కళతోడ గ్రీడాభగంబుపైకెక్కి రం, దఱుతోడ నిరి యానదప్ప కపుడు

గరుడుఁ దాక్రిదాద్రి శిరమున నిడికొని, ధాత్రికి దిగి వచ్చుతఱిని వివిధ
పుష్పలతాయలు పొల్పుగ నుయ్యెల, వలె నూఁగ భృంగంబు లొలసి తిరుగ
తే. కనకగిరిమీఁద నీలాద్రి గ్రాలుచుండు, కరణి హేమాంగుఁ డనఁదగు నురగవైరి
శిరమునం గ్రీడనగమును జెలఁగుచుండ, గగనదిగ్భాగములు దివ్యకళల నెసఁగె.

సీ. చందన జంబీర చంపక పకుళాది, పాదపంబులతోడఁ బ్రబలుదాని
కనకరత్నాదులకాంతులచే మించి, కనిపించు నమితశృంగములదాని
కలకంఠశుకనీలకంఠమరాళాది, విహగకూజితముల వెలయుదాని
కమలనీలోత్పలప్రముఖపుష్పజ్వల, రమణీయపద్మాకరములదాని
తే. లలితవిస్తారసిద్ధసలములదాని, నమితము క్తికి నాటప టైన దాని

సిరిని నీళ్లను భరియించి చెలఁగుదాని, గాంచి యాశ్చ్యేతకిటి నవ్వి మించి మదిని. 70
క. అచ్చెరువుగ నాచెంతకు, వచ్చెను నీరి వచ్చె నీళ్ల వచ్చెను గిరియున్
వచ్చెను బరివారము నా,కిచ్చట సంసార మింక హెచ్చె నటంచున్. 71

ప. అని తలంచుచుండునమయంబున విహగేంద్రుండు వచ్చె నంత నా సరాహూ
పుడు చూపిన దివ్యస్థలంబున నాక్రిదాచలంబును దించి దండప్రణామంబు లాచ
రించ నాఖిగరాజునకు సంతసించి యప్పర్వతం బెక్కి యంగుంగల పుష్కరిణికి
బళ్ళిమఱేటంబున నిలిచి యున్న సమయంబున బ్రహ్మరుద్రేంద్రామరదిక్పాలక
మునులును గంధర్వాదిసిద్ధులును విచ్చేసి శ్వేతసరాహస్వామిని వీక్షించి సకలనిగ
మార్గసంప్రశ్నల బహుప్రకారంబుల నానందబాష్పించితధారాకలితస్నేహులై
సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి జయజయశబ్దంబులు మిన్నముట్టంజేసి
ముకుళితకరకమలములు గలవారగుచు నిట్లు నుతించిరి. 72

దండకము. శ్రీమన్మహేశ్వర సత్కొండరూపాయ నిశ్లేపబోధప్రదీపా ప్రతాపా
జ్వలా శ్రీపథూపా హిరణ్యాక్ష కాశ్యపదేహాద్రి చంభోళిధారా సురాధార ధాత్రి
తలోద్ధార భర్మాద్రిధీరా జగత్సార్వభౌమార్థాధివాంబోధిపాతా సుమోక్ష
ప్రదాతాగుణాతీతవేదార్థనిర్ణేతాతాత్పరధాతామహాపంచభూత ప్రపంచాకరా శ్రీ
కరా సుప్రసన్నాత్మవై మురక్షించుమీశా రమాధీశ నీసత్ప్రభావంబు లెన్నఁ
సహస్రాననుండైన దానోపునే మాకుశక్యంబై నీయుగదంష్ట్రాకరాశాస్యమున్
నీసటల్ వేడిచూడ్కున్ మహాభీకరాకారమున్ జూడ మాకేయసాధ్యంబుగాఁ
దోచె లోకంబున వైనవవ్రాతము ల్పొది ఛీల్లరే దేవమస్తుధరింపఁ సదాసామ్య
రూపంబుచుం దాల్చి శ్రీభూమినీశాసమేతుండవై తండ్రి తిర్వబ్రహ్మసాక్షిభ్యుజేవా
ళులన్ బ్రోచుచున్ సర్వనిత్యోత్సవంబు ల్మహాభక్తబృంధంబు లర్చింపఁ
దివ్యలిలాప్రభావంబులం జూపుచు నీయ శ్రీదాచలంబంబు శ్రీదేవేయంబుం

క్రీష్ణార్థకామా గుణస్తామ దేవోద్రిమా దేవతాసార్వభౌమా నిరాహుతారా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 73

మ. అని వారల్ల బహుప్రకారముల వేదాంతోక్తులగు బ్రహ్మలింగ
చిన మోదించి నిరాహదేవుడు నియాసింపుడు బ్రహ్మగుణ
గని రుద్రాబ్జజముఖ్యుడగు విశ్వతాకొంఁబు నేర దాల్చి నై
త్యుని ఖండించిత ధూమి నెత్తి నిహతోయంబులం గాచితివ. 74

కి. మీమీసుసానములం, నామోదము మీరఁ జేర యందఱు పూర్వం
బేమాడ్కి మెలఁగుచుండును, రామరలు చిప్పకులకుఁ బులూత్యుతులై. 75

శా. ధూమ్యాం లదమజ్జ చిప్పకి సదా పూర్వస్థిః స్థిల్బు నే
సౌమ్యత్వంబున సాగి రాత్మజను నక్షణానమం గుండవక
రమ్యాకారము నొంద ధూజనములఁ గట్టించి గుల్లప్పుకుఁ
గామ్యార్థంబులు నిచ్చి వారధియు బడఁబులు ల్నివారించవక. 76

అ. అనుచు వారి కిట్లు బాసతిచ్చి నిరాహ, దేవుఁడవును శౌమ్యదేవుఁడగుచు
వరకృపాదనంబు వాడఁపై జోకించి, శాంతినిట్లు దై ప్రకప్తముగను. 77

నీ. క్రీడాచలంబున క్రీస్వామి పుష్కరతీకిఁ బశ్చిమంబునఁ బ్రతిటితమగు
ధన్వపుష్కరతీకి వాయుగిరిసమీపంబునఁ బరిహర్త్యంబు లెసఁగి
దివ్యనీల స్తంభి ద్యౌహతికిఁ గై, పాకనోన్నతిముఖమంబుపములు
ఘానురోట్టప్రభాభానమానముల్ని, గోపురప్రాకారముద్యమలుగు

తే. కలిగి యప్రాకృతాదిత్యకాంతకిరీర, మహిలిమాయానిగూఁపనిమానముగను
మెఱయు శ్రీధూమిశాసమేతుఁడగుచు, శ్వేతకిటియొచ్చి జగములు విసురనేయ. 78

ప. అట్లు పరమవైభవంబున నుండు నిరాహస్వామిని బ్రహ్మరుద్రాదులు పొడిగని యా
నందసముద్రమగ్నులై యనిమిషదృష్టులై వీక్షించు చున్న సమయంబున నిరాహ
దేవుండు విమానంబుతో నంతిరానలంబు నొంద నవ్వడు బ్రహ్మగుణ జయజయ
శబ్దంబులుచేసి నిరాహస్వామి తోహతుల దైవదిక్కునకు మ్రొక్కులిడుచుఁ
దత్తృభావంబులం బొగడుచుం దమనివాసంబులపగు జని రంగ శ్రీధూమిశాదేవు
లును పరివారంబులును హరికి కలపప్రణామంబు లాచరించినం జూచి సంతసించి
హరి సిరితో నిట్లనియె. 79

క. నీరీ నీవు నన్నుఁ గన్గొని, వెఱచెద నని రమ్మనుటకు వెఱపించితి నీ
వరయంగ నీశను చోడ్కొని, పరివారముతోడ రాఁగ బహుమేలయ్యెవ. 80

ప. అనిన విని సిరినగుచు హరి కిట్లనియె. 81

తే. స్వామినినుఁ బానీనిమసు మోర్చంగ బాల, వెనియెఱుంగి న గావునఁ జనినదానఁ
దవ్వఁజైరించి మత్తు నందఱను బ్రోవు, పానము వేఁడంగ హరి సిరి కనియె. పట్లు.

- క. గూఢాస్థలి వెదకఁగ నా, కీమహితస్థలము చొరికె నిచ్చట నిలువక
నామది కిష్టం బయ్యెను, గోమలి మన కిష్ట దిసి విమంతుల గదా. 83
- నీ. ఈఫలద్రుమములు సీప్రసూనలతాకు, లీపుణ్యతీర్థము ల్పొపు నుండు
మున్యాశ్రమంబుల మోక్షస్థలంబుల, ధన్యంబు లయిన భూధరచయములఁ
జూడఁజూడఁగ నాకు వేడుక పుట్టెను, గాన నిల్చితి నిందుఁ గమలనయన
భూలోకవాసుల బ్రోవంగవలయును, వరము లొసంగి సత్కరుణ మెఱసి
- తే. నాకు నిష్టంబు గలరీతి నీకు నిష్ట, మైన నిల్తును లేకున్న నరయ నిందు
నుండ నని వెల్లు నిందిర యుల్ల మలర, దరహానితన క్త్రియె యనె హరికి నిట్లు. 84
- తే. మీరు సర్వజ్ఞులరు ప్రియంబార నేను, మీరు నిల్చినయెడ నాకు మేటి మీకుఁ
జంతయేటికి దేవ మీచిత్ర మింక, ననిన లచ్చిని యరమునం దలరఁ జేర్చి. 85
- చ. అపుడు పరాహవిగ్రహుఁ డనంతకళాపరిపూర్ణుఁ డై మహా
నిపుణత మీఱఁగా సిరిని నీకను డగ్గఱ నాదరించుచుక
విపులపరాక్రమక్రమవివేక విచక్షణు లైనపార్షిమత్
కపటము లేక గొల్వఁగ నఖండసుఖసితి నొప్ప నయ్యెడన్. 86
- తే. ఆనిన తాపసు లిట్లని రయ్యనార, స్వామి పుష్కరిణీప్రభావంబు మాకుఁ
దెలుపవే యన విని నవ్వి చెలిపె నంచు, బలిక నీరీతి మనిపుంగవులను గాంచి.
- నీ. మునులార వైకుంఠమున నుండుక్రీడానగంబుపై స్వామి పుష్కరిణి యుండి
పరఁగ నప్రాకృతపరిమలాదకమై మహాపూర్ణమై యుండు నచట సిరిని
భూనీలమగూడె పురుషోత్తముఁడు జలక్రీడ లాడుచు నుండు వేడు కలరఁ
గ్రీడాచలముతోడ నీడకు దిగి వెచ్చి, విరజాసమానమై ధరణి వెలసి
- తే. హరికి సంతోష మగుచు గంగాదినయల, కన్నిటకు మాతృదేవత యగుచు జనుల
పాపముల హరియింపుచుఁ దాప మడఁచి, యిష్టకామార్థములను దా నిచ్చుచుండు.
- ఎ. ఇట్టిస్వామి పుష్కరిణీతీర్థదర్శన పానంబులచేత శ్రీకృద్రజనంబులం బావనులం
జేయుఁ గావున విశేషించి స్నాన సంగఢ్యాది నిశ్చినైమిత్తిక సకలకర్మకలాపంబు లాచ
రింపుత్రాహ్లాదులపుష్కరిణిచేతయని నెప్పనిగు నిగియునుంగాక పుష్కరిణీస్నానం
బును బరమంబగు నేకాదకీర్తనంబును సద్గురుపాద సేవనంబును గల్గుట దుర్లభంబు మ
ఱియు సకలస్థానర జంగమంబులందు మనుజజన్మంబును బుష్కరిణీస్నానంబును,
వేంకటాద్రియందు జేవించుచుండుటయు నత్యంతమోక్షదాయకంబు, గావున
వేంకటాచలమహాత్మ్యంబును బుష్కరిణీప్రభావంబును పెరింప నానతురుఁ ఘని
కైన నశక్యంబు తత్ప్రభావంబు సంతేపంబుగఁ జెప్పితి నింక నొక్కయిది
హాసంబు నెప్పేద నాలకింపుఁ డని మునులకు మాతం దిట్లనియె. 88

సీ. మను తారకాసురుం డనువాని సేనాని, యదిమి చంపిన బ్రహ్మహత్యవలనఁ
బీడితుండై నిజసిత్వవాక్య మంగీకరించి గ్రహ్మన నిర్గమించి మొనసి
యావేంకటాద్రికి నభిముఖుండై వచ్చు, నప్పు డాతనిబ్రహ్మహత్య గాంచి
యామమారస్వామి యందుండ కతిదూర, మరిగ భయంపడి యంత గుహుఁడు
తే. వేంకటాద్రికి వచ్చి తా వేడ్క స్వామి, పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంగి లేవ్వన వరాహ
దేవునీక్షించి భక్తిబ్రార్థించి మొక్కి, యపుడుకృతకృత్యుడయ్యెను దాననుండు.

ఉ. కావున వేంకటాచలమఘంబుల కెల్ల భయంకరంబునై,
పావనమై సువర్ణమణిభాస్వరమై ధరణీసురాలికిఁ
జీవనమై తపోజనవశికరమై యజరుద్రశక్రసం
సేవితమై సుభక్తులకు శ్రీకరమై నుతిపాత్రమై దగున్. 91

క. హరికిల్యాణగుణముల, పరవేంకటగిరిని వెలయు వారక సత్యా
కరమై యది పచియించిన, పరమార్థం బొకటై చూడఁ బండితులారా. 92

క. ఘనమై ప్రాకృతిజనముల, కినులకుఁ బామణములుగఁ గన్పట్టును స
జ్జనములకుం గనకొదల, మునుబోలె వెలుగు నిర్విమును మునులారా. 93

ఎ. ఆవేంకటాచలంబునుండి వరాహస్వామి జన్మలకు నృశ్యాద్వైత్యుండగుచు వర్తించు
నప్పగ్యరంబు భారతావళికి వచ్చుచు ననిన శాసనండు మాత్రుం జూచి యి
ట్లనియె. 94

ఆ. ఆవరాహదేవుఁ డాపవ్యతాగ్రాస, నుండి యేమి సేయుచుండె నెవరి
కేమి యొసఁగె వినుట కిట్లంబు గల్గె మా, కావిధంబు కెల్పుమయ్య సూత. 95

క. ఆనవిని మాత్రుం డిట్లనె, నెఱుంగుండు వరాహదేవుఁ డాగిరి మీఁదఁ
ఘనుడై నెచ్చి పసించుచు, పినకౌతామణులతోడఁ దగువలెతోన్. 96

సీ. పుష్కలతలచేతను బ్రకాశించుచు, నిలఁబయి తగుపాదరండ్లయందు
నీలకాంతులచేత నెఱి నొప్పుచుండెడు, సదమలసానుదేశంబులందుఁ
బరిమళపుష్పముల్ నెవ్రాచుచుండఁగి, జల్లకై తగుపర్ణశాలలందుఁ
గనకమంజులములకై పడి నీలించు, నిమగ్నయగిరి హస్తములయందుఁ

తే. మెప్పుగా వ్రాచుపుష్పాడికవులందు, నెన్నె కెక్కిన నలయేటిది ప్పిలందుఁ
గాంతలను గూడి చక్ర యేకాంతముగను, శ్రీహిసల్పము నుండును వేడు కలర. 97

చ. పరగ నధర్మనాడు లగువాటిఁ ద్యజంబుగ నిగ్రహించుచుక
యెనగ ధర్మచిత్తులను వారక బ్రోవుచు నుండు నెప్పు డా
హరి కిది నైజనదుఃఖము లే తనరారును గాన నెప్పుడుక
ధర నవతారము ల్గులుచు చాల్చుచు నుండు కృపానమూర్తిడై. 98

- సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు, డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు
తా నందు మేల్కొని తనకుఁజేల విశ్వమును దాచికొనియుండి వనజభవుఁడు
నిద్ర మేల్కొనఁగానె నిఖిలకారణకార్య, యుక్తసృష్టిని వాని కొప్పగించు
రమణమై మినరాహాదిరూపంబు, లటువంటికొలంబు లందుఁ దాల్చు
తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల, రక్షణము సేయు నొక్కవరాహకల్ప
మందుఁ జక్రకి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు, వినయ ముహ్వాగ నిట్లని విన్నవింపె. 99
- ఉ. శ్వేతవిరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాటకించి యీ
భూతలమరెదు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్చితేని మిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులందఱు
తాత యటంచుఁ బల్కఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్న చిత్తుడై. 100
- ఆ. చక్రకి యిట్లులయి జలజసంభవ నీవు, కోరినట్ల యేను గ్రోడరూప
ధరుఁడగుదు శేషధాత్రీధరమునందు, నిలిచియుండు ననియె నెమ్మిమి. 101
- తే. అనిన విని మ్రొక్కి సనియెఁ బద్మాసనుండు, శ్వేతకిటితన్నిమిత్రంబుచేత శేష
శిఖిరియందు నివాసంబు చేసి జనుల, రక్షణముసేయుచుండు నిరంతరంబు. 102
- ఆ. ఆవిమలమున సదాదిత్యమండల, మందు సర్గమందు హరివసించు
నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ, జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ. 103
- సీ. అనినఁ దాపకు లిట్లు లనిరి శేషాద్రి ప్రే, డాద్రి వేంకటగిరి యనగ మూడు
నామధేయంబు లేమేమికారణమునఁ, గల్గెను వినిపింపు గరుడ ననఁగ
విని నూతుఁ డిట్లనె మునులారి మూడభి, ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొకనిమిత్రమున నొక్కొక పేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖిరి కెపుడు
తే. గాన నాయాయివృత్తాంతగౌరవములఁ, జూచి భావించి నామదిఁ దోచినఁత
వఱకుఁ జెప్పెద మీరలు నరుసవినుడు, ప్రీతిమెఱయంగ ననుచును నూతుఁడనియె.
- క. చింతించినయర్థము లిపు, డంతయు లేదనక జనుల కిచ్చుచునుండు
సంతోషంబున గిరిపైఁ, జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగతిక. 105
- క. జ్ఞానం బిందుక గల్గిన, మానవు లయ్యుద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట పృథ్విచెందును, దానక జ్ఞానాద్రియంచు ధరపే గొప్పెన్. 106
- క. అర్థముఖము లగుగోర్కలు, సార్థక ములుచేసి జనుల సంతోషం
దీర్ఘాదు లుండ నయ్యది, తీర్థాచల మనఁగఁ పేరు దీపితమయ్యెన్. 107
- క. నిష్కామ తపోధనులకుఁ, బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లొనర్చు
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ, బుష్కరితైలం బనంగఁ బూజింపు ధరన్. 108
- క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి, యనిమిషవైరుండు దానియం దుండి తపం
బొనరించిన కారణమునఁ, దనరాతె వృషాద్రి యనఁగ ధరణీస్థలిలోన్. 109

- క. ఆనిమిషులు సముదంబునఁ, గనునప్పుడు స్వర్ణమయముగా నగ్గిరి యు
 1 ర్విని వెలయ దానికిం దగఁ, గనకాచల మనఁగ మాని ఘనులార యొగ్గిన్. 110
- క. నారాయణుఁ డనుష్ఠితము, డారుఁధిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
 ధారుణిఁ దత్కారణమున, నారాయణ శైలమనఁగ నామం బలరెన్. 111
- క. ఆవైకుంఠపురంబునఁ, బావన మైయుండుదాని పక్షిండును లే
 గా వచ్చినకారణమున, శ్రీవైకుంఠాద్రి యనఁగఁ జెలువారె మహిన్. 112
- క. నరసింహుం డాదైత్యుని, మరుకోపముతోడఁ జంపి యొగిఁ బ్రహ్లాదుం
 గరుణా జూచినకతమున, నరసింహగిరింద్ర మనఁగ నామం బలరెన్. 113
- తే. అంజనాదేవితపము మున్న నటఁ జేసి, నడసె హనుమంతుఁ డనుమేటికొడుకు నెమ్మి
 నపుడు దేవతలైల్ల సహాయు లగుచు, నాను మిడి రుర్వియం దంజనాద్రి యనఁగ.
- క. మునుపు వరాహసమూహము, లనిశము వచ్చిరిప నంను హరి శ్రోడంబై
 యనువుగ నిల్చినకతమున, మునులార వరాహశైల ముర్విం దనరెన్. 115
- క. మును నీలుం డనుపేరుం, దనరినవానరుఁడు తపము దగఁ జేసిను దా
 నినిబట్టి నీలగిరి యని, తనరారెను బేరు జగతిఁ దాపసులారా. 116
- క. శ్రీకి నివాసంబై భూ, లోకింబున ననఘ భక్తలోకంబులకుం
 బ్రాకటముగ హరి గన్పడ, శ్రీకరముగ నామమొలకె శ్రీగిరి యనఁగన్. 117
- క. శ్రీసతి హరివై భవ ముల్లాసంబుగఁ జూప నెంచి లలి నుండుటచే
 భాసితై శ్రీసతి గిరియని, శ్రీసన్మనివర్యులార క్షీతిమహిమారెన్. 118
- క. వేడుక మైఁ గమలాలయ, తోడం జేడియలఁ గూడి తుష్టి యొసంగం
 గ్రీడించుటచే దానికిఁ, గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పై బృహ్మీస్థలిలాన్. 119
- క. సరగున శ్రీవైకుంఠము, ధరణీస్థలి నిడఁగఁ జెచ్చి వైశ్యాగికి దాఁ
 బరమానంద మొనర్పఁగ, గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120
- క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి, శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
 భూపణముగ నిడికొనుటను, శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121
- అ. అరయుఁగా వకొర మమృతవీజము కట, ములును సంపదర్థముల నెసంగు
 నట్టిమాడుగూడి యమృతసంపద లిచ్చు, నందుచేత వేంకటాద్రి యయ్యె. || 122
- వ. ఇవిధంబున నప్సర్యతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక నామంబులు గలుగు
 చుండు నప్సర్యతమాహాత్మ్యం బింత యని పచింప నమరగురుచతురావనగుహ
 వాసవాదులకుఁ దరంబు గాదు గావున. 123
- తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరివేడ్క నందు, దేవితోఁగూడి యుత్తరదిశ వనంబు
 నందు విహరించుచుండఁగ పతివిచిత్రముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచటఁ

- సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు, డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు
తా నందు మేల్కొని తనమక్షిలో విశ్వమును దాచికొనియుండి వనజభవుఁడు
నిద్ర మేల్కొనఁగానె నిఖిలకారణకార్య, యుక్తస్పృహిని వాని కొప్పగించు
రమణమై మీనవరాహాదిరూపంబు, లటువంటికొలంబు లందుఁ దాల్చు
తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల, రక్షణము సేయు నొక్కవరాహకల్ప
మందుఁ జక్రకి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు, వినయ ముప్పొంగ నట్లని విన్నవించె. 99
- ఉ. శ్వేతవరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాలకించి యీ
భూతలమందు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్పితేని మిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులందఱు
తాత యటంచుఁ బల్కఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్న చిత్తుడై. 100
- ఆ. చక్ర యిట్లుబలము జలజసంభవ నీవు, కోరినట్ల యేను గ్రోడరూప
ధరుఁడగుచు శేషధాత్రీధరమునందు, నిలిచియుండు ననియ నెమ్మిమిఱ. 101
- తే. ఆసిన విని మ్రొక్కి సనియఁ బద్మాసనుండు, శ్వేతికిటితన్నిమి త్రుంబుచేత శేష
శిఖరియందు నివాసంబు చేసి జనుల, రక్షణము సేయుచుండు నిరంతరంబు. 102
- ఆ. ఆవికుంఠమున సదాదిత్యమండల, మందు సర్గమంచు హరివసించు
నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ, జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ. 103
- సీ. అనినఁ దాపను లిట్లు లనిరి శేషాద్రి ప్ర, డాద్రి వేంకటగిరి యనగ మూఁడు
నామధేయంబు లే మేమికారణమునఁ, గల్గెను వినిపింపు గరుణ ననఁగ
విని నూతుఁ డెట్లనె మనులారి మూఁడిభి, ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొకనిమిత్తమున నొక్కొక పేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు
తే. గాన నాయాయ్యవృత్తాంతగౌరవములఁ, జూచి భావించి నామదిఁ దోచినంత
వలకుఁ జెప్పెద మీరలు నిరుసవించుఁడు, ప్రీతిమెఱయంగ ననుచును నూతుఁడనియె.
- క. చింతించినయర్థము లిపు, డంతయు లేదనక జనుల కిచ్చుచునుండుక
సంతోషంబున గిరిపైఁ, జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగత్తిక. 105
- క. జ్ఞానం బిందుక గల్గిన, మానవు లయ్యుద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట వృద్ధిచెంగును, దానక జ్ఞానాద్రియంచు ధరపే రొప్పెన్. 106
- క. ఆర్థముఖము లగుగోర్కలు, సార్థకములుచేసి జనుల సంరక్షింపం
దీర్ఘాదు లుండ నయ్యుద్రి, తీర్థాచల మనఁగఁ బేరు దీపితమయ్యెన్. 107
- క. నిమ్మామ తపోధనులకుఁ, బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లావర్చం
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ, బుష్కరిశైలం బనంగఁ జూపుపొందు ధరన్. 108
- క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి, యనిమిషవైరుండు దానియందుండి తపం
బాసరించిన కారణమునఁ, దనరా రె వృషాద్రి యనఁగ ధరణీస్థలిలోన్. 109

- క. అనిమిషులు సమ్మదంబునఁ, గనునప్పుడు స్వర్ణమయముగా నగ్గిరి యు
 1 ర్విని నెలయ దానికిం దగఁ, గనకాచల మనఁగ మాని ఘనులార యొగిన్. 110
- క. నారాయణుఁ డనుష్ఠితం, డాయాధిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
 ధారుణిఁ దత్కారమున, నారాయణ శైలమనఁగ నామం బలరెన్. 111
- క. ఆవైకుంఠపురంబునఁ, బానన మెయుండుదాని పక్షింపుడు లేఁ
 గా పెచ్చినకారణమున, శ్రీవైకుంఠాద్రి యనఁగఁ జెలువారె మహిన్. 112
- క. నరసింహుం డాదైత్యుని, నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగిఁ బ్రహ్లాదుం
 గరుణం జూచినకతమున, నరసింహగిరిం ద్ర మనఁగ నామం బలరెన్. 113
- తే. అంజనాదేవితపము మున్న చటఁ జేసి, నడసె హనుమంతుఁ డనుమేటికొడుకు నెమ్మి
 నపుడు దేవతల్లె సహాయు లగుదు, నామ మిడి రుద్వియం దంజనాద్రి యనఁగ.
- క. మునుపు విరాహసమాహము, లనిశము వత్తంప నంను హరి క్రోడంబై
 యనువుగ నిల్చినకతమున, మునులార వరాహశైల ముర్విం దనరెన్. 115
- క. మును నీలుం డనుపేరుం, దనరినవానరుండు తపము దగఁ జేసిను దా
 నినిబట్టి నీలగిరి యని, తనరారెను బేరు జగతిఁ దాపసులారా. 116
- క. శ్రీకి నివాసంబై భూ, లోకింబున ననఘ భక్తలోకంబులకుం
 బ్రాకటముగ హరి గన్పడ, శ్రీకరముగ నామమొలిచె శ్రీగిరి యనఁగెన్. 117
- క. శ్రీసతి హరివైభవ ముల్లాసంబుగఁ జూప నెంచి లలి నుండుటచే
 భాసిత శ్రీసతి గిరియని, శ్రీసమృద్ధివనస్యలార క్షీతిమహిమారెన్. 118
- క. వేడుక మైఁ గనులాలయ, తోడం జేడియలఁ గూడి తుష్టి యెసంగం
 గ్రీడించుటచే దానికిఁ, గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పై బృథ్వీస్థలిలోకెన్. 119
- క. సరగున శ్రీవైకుంఠము, ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్యారికిఁ దాఁ
 బరమానంద మొనర్పఁగ, గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120
- క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి, శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
 భూపాలముగ నిడికొనుటను, శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121
- అ. అరయుఁగ్గా వకార మమృతవీజము కట, ములును సంపదధర్మముల నెసంగు
 నట్టిమాడుగూడి యమృతసంపద లిచ్చు, నందుచేత వేంకటాద్రి యయ్యెన్. || 122
- వ. ఇవిధంబున నప్సర్యతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక నామంబులు గలుగు
 చుండు నప్సర్యతమాహాత్మ్యం బింత యని పచింప నమరగురుచతురాననగుహ
 వాసవాచులకుఁ దరంబు గాదు గావున. 123
- తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరివేడ్క నందు, దేవితోఁగూడి యుత్తరదిశ వసంబు
 నందు విహరించుచుండఁగ నతివిచిత్రముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచటా

సీ. భార్యామణులతోడఁ బరమముదంబున, నయ్యదివసతియు నరసి యెలమిఁ
గందమూలఫలాదికంబుల ఒహుపుప్పు, ములు తీర్థములు చూచి నిలచి సరవి
నాకుటిండ్లను గట్టి యంచుండి శ్రీతిమై, నమలమంత్రామల నధ్వరంబుఁ
జేయుచుండఁగఁ జూచి సిరిని విలోకించి, హరి యిట్లు లనియె నోయభిక్తన్య
తే. జనులు గనరానియమృహస్థలికి వచ్చి, యజ్ఞమును జేయుమానీంఁడు లలరువిధము
చూడు మిచ్చట నని దయఁ జూపి మఱల, నిట్లు లనియెను సంతోష మినుమడింప.

—|| హరి విట వేషధారి యగుట. ||—

సీ. సతి చూడు మవి యజ్ఞశాల సదశ్శాల, లవిగాక యిటుచూడు మగ్నిశాల
సరవి హవిర్భాగశాలపత్నీశాల, యజమానశాల నీ వదిగొ చూడు
వి ముది మహానస్సహం బుయ్యజ్ఞ షాత్రము, ల్పశుష్ట్యూహపస్థంభపంక్తు లవియు
వారె బుత్తిక్కులు వీర లధ్వర్యులు, సోమయా జితఁ డది సోమిదమ్మ
|| తే. చక్కఁగాఁ జూడుమిమ్మహాశ్రాతకర్మ చయములెల్లను నాయంద జనన మొండె
గాన నవనస్వరూపుడ నైననాకుఁ, బ్రీతిగా యజ్ఞములు బుధు లేయుచుండ్రు.
|| త. వీరికర్మనిష్ఠ వేడుకగాఁ జూడ, నలయు నిపుడు యజ్ఞవాటమునకుఁ
బోయి వారు నేయుపుణ్యపహయాగ, సరణిఁ జూచుటొప్పు చంద్రవదన. 127
ఉ. కావున వేశ్యచందమును గొకొను మీవు హాయి లెచ్చలంగఁగా
నే విటకానికై నడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి యచ్చటం
బావకకుండమంచు వపధక్తిని బ్రాహ్మణు లుంచినప్పు డే
నావప నారగించెద బుధావళి మెచ్చఁగ నీవు చూడఁగన్. 128

సీ. అనవిని సిరి మందహాసాస్వయై కామ, రూపిణియై కుమ్మచూపు రెసఁగఁ
బరఁగఁ జందరుకావిపావడపైఁ జల్వి, జిలుగుబంగరుపూలచీర మెఱయ
ముత్యము లుక్కురము లుద్దుముద్దుగఁ గూర్చి, రంగుమించినపట్టురవికె వెలుగఁ
గుచర్చారమున వడంకుచు నుండుమధ్యంబు, నొగి మేఖలాబంధ మొప్పుచుండఁ
తే. గనుకఁ గాటుకగంధలేపనము మేన, నుచుటఁగ న్నూరితిలకంబు కుదురసీల
|| కుటిలకుంతములు ముద్దుగొలుపఁ బ్రేడి, బాహ్యవలె నొప్పె లక్ష్మీసంపూర్ణకళల.

సీ. బటువుముత్యములపాపటబాట్టు రాకడి, జడబిల్లలును గుచ్చు లడరి వెలుగఁ
బంగరుకడియను ల్పచ్చలచేకట్లు, రత్నాలవంకీ ల్మరముల వెలయ
ముగటాలకమ్మలు పగ డాలపేరులు, చెవులగళంబునఁ జెన్నుమీఱ
ప్రేళ్లసంగరములు వివిధతాంతులమీఱ, మీఁజేతగొలుసులు మెఱయుచుండ
తే. నాసికాగ్రంబున నిగి నత్తువెలుగఁ, జిలుకగజ్జెల మొలనూలు చిందుద్రోక్కు
ఘల్లుఘల్లుని పదహంసకములు మొఱయి, శ్రీవనిత విశ్వమోహినిదేవి యయ్యె. 130

- క. క్రొక్కాఱుమెఱుపు లన్నియ, నొక్కడ గుమిగూడి నిల్చి యున్న విధముగాఁ గ్రక్కిఁజేసి యున్నతంబుగ, మిక్కుటమై యుండె లచ్చి మేనిమెఱుంగుల్. 181
- క. కరమునఁ గమలము చేకొని, సురుచిర మగుతగుమలెగుమఁ జూపులతో నా హరినొగిఁ జూడఁగ నాహరి, సిరిమోముం జూచి నగుమఁ జేలఁగుచు నంతక.
- సీ. ఆకామినీమణి కనురూపముగఁ జక్రి, చక్కని మనుజవేపంబు దాల్చి నది యెట్లు లన్న నీలాంబుదనన్దుండు, నాజానుబాహుఁ డాహ్లాదముఖుండు నీలకుంతలయు క్తబాలేందుఘాటుండు, కంబుకంతుండు మంగళకరుండు నీరజాత్నుండు గంభీరవత్సుండు సింహ, మధ్యుండు మన్మథమన్మథుండు తే. లలితసౌందర్యవిలసితోల్లాసకలిత, మందహాసితాననుండు నిర్మలప్రవర్తనములగలవాడుశృంగారనయప్రియోక్తులడువాడుగ విలుడయ్యెహరిగనంగ.
- సీ. కింకరుప్సముల నొప్పిన గుసుంబాపాగ, రాజింపఁ గల్గితురాయి మెఱయ బొందుమల్లియపూలదండలు భుజముపై, నొఱపుగ మెఱయచు నూగియాడఁ జల్వచేసిన పైడిసరిగండు వోవతి, చుంగు లొప్పుచు మేనిసాగసు చూపఁ బరిమళగంధలేపనవత్సమున నాణి, ముత్యాలహారము ల్బుచ్చటింప
- తే. నవ్యహక్తికస్వర్ణరత్నాంచిత మగు, కిర్ణఘోషణములు దివ్యకాంతు లెసఁగ పరమకాశేయమధ్యము బాగుమీఱ, ముద్దుటంగరములు వ్రేల్చి మురియుచుండ. 184
- సీ. విలసితధ్రువితావిక్షేపణంబు లా, యనిమిషపతి ధనస్సును జయింప నుదుటి గండపుఁజుక్క కదని నీలాధ్రము, నొఱయు పూర్ణశకాంతు నెఱి హసింప దంతాళికాంతి వింతగ నెఱజములపంక్తి, దీధతులను మించి ధిక్కరింపఁ గర్పూరతాంబూలకలితాధరశ్రువింబ, ఫలరక్తిమం జూచి పరిహసింప
- తే. మఱియు నాసాగ్రముననొప్పు హక్తికమున, కిరుకెలంకులకాంతుల నెనసిసాగసుఁ దనరఁగా మీసగట్టు నందంబు చూపఁ, జెక్కుటద్దములొఱపు రంజిల్లుచుండ.
- సీ. మేఘంబుపై వెల్లు మెఱుపుఁదీగలువలెఁ, దగిన బంగరజన్మిదములు మెఱయ నుంగరంబులకాంతు లొప్పెడు కుడిచేత, నొకలీలగాఁ గత్తియొఱపు నెగడ శరణాగతత్రాణిరుదంబు లనఁదగు, నందియ ల్పాదంబులందు మెఱయ వామహస్తంబున వరరత్నమయచాప, మొగి దళుకొత్తంగ నుల్లములర
- తే. విలునివలె హరి సాగసుగ వేసమెసఁగ, దాల్చి విలకత్తెవలెనుండు తరుణిఁగూడి పాదుకల మెట్టికొంచు నాప్రథిత యజ్ఞ, వాటిఁ జేరంగఁ జూచుచు వచ్చుచుండె.
- సీ. ఆచక్రి నీక్షించి యాగాఢ్యులపు డితఁ, డెవ్వఁడో యని గని యిట్లు లనిరి వనితామణిం గూడి వచ్చుచుండెడివాడు, మహిమ నొప్పు వసంతమాధవుండో నలుఁడో జయంతుఁడో వలకూబరుండో ను, రేండ్రుఁడో చండ్రుఁడో యీశ్వరుండో యీమహాటవి కిష్క డేలవిచ్చేసిరో, వీరిడేహసుకాంతు భారయంగ

తే. దిక్కు లెల్లను వ్యాపించెఁ జలియఁ జూడ, విప్రుఁ డగుటకు యజ్ఞోపవీతచిహ్నమును
మనురియున్నది త్సత్రియుం డగుట కడమ, చేతవి ల్లున్న దటుగాక చెల్లుచూడ.
ప. విటునికైవడి వేళ్యాంగ నామణితోడం గూడి యున్నవాఁ డనుకొను చుండునను
యంబున. 188

అ. వేడ్క మిఱఁగాను విప్రులు చూడంగ, వచ్చి చక్ర యజ్ఞవాటిలోనఁ
జేరి ద్విజుల నడుమ సిరితోడఁ గూర్చుండి, విడెము సేయుచుండె వేడబమున. 189

క. అప్పుడు వారల నొడలం, దొప్పెడు కస్తూరిగంధ ముర్వీమరులం
గప్పకొనంగ నొగి వ్యా, రప్పర్చదళాక్షుఁ జూచి యని రీరితిక. 140

సీ. ఓమహారాజ నీయూ రేది పేరేమి, యెవరు నీతలిదండ్రు లిచటి కేల
వచ్చితి విష్ణు డీచనమున నవనము, లేయుచుండెదము నీచిత్తమునను
మామిఁద దయ యుంచి మామఖంబులకు సహాయుడ వైయుండి యసుర వేధ
చోర బాధయు మృగస్తోమంబుచే వేధ, దప్పించు మావంటిదాపసులకు

తే. ఎవమతీశ్వరు లెత్తు కావలియు ననెడు, ధర్మపద్ధతి దప్ప కధ్వరము లిచట
నీవు నీయించు మాచేత నిర్మలాత్మ, యనినఁ జిఱునవ్వు నవ్వి యిట్లనియెఁ జూచి.

సీ. రాజును గాను ధరామరుండను గాను, కడకు వైశ్యుడను శూద్రుడను గాను
తల్లితండ్రులు లేరు ధరణి నాకొక్కని, వాసంబు లేదు సర్వస్థముల
సర్వస్వరూపుడై చరియించు చుండును, నగుణుండ నామనర్థాశ్రమములు
లేవని పల్కఁగా నావిప్రు లిట్లని, రయ్య మీవాక్కుల కర్థ మిపుడు

తే. భూకుఁడోపదు నీచెంత మచ్చికలర, నిపుడు కూర్చున్నలలితాంగి యెవతె యనిన
మందహాసితాస్మృడగుచు నమృతపుండు, పల్క నిట్లని వారితోఁ బ్రాధిమెఱయ.

అ. నాకు నేన కాని నాకెవ్వరును లేరు, చూడ నొంటివాడఁ జూచి నన్ను
వనమునందుఁ బుట్టి వచ్చె మోహినివలెఁ, బట్టె నిద్రప్రియంబు వలల మునులు. 148

క. మచ్చికతో నిరువురు కడు, ముచ్చటగాఁ గలసియుండి మను లగుమిరి
దచ్చుగ నుండుటఁ గనుఁగొని, వచ్చితి మిటు మిమ్మఁ జూడ వరమునులారా. 144

సీ. ఇహోపల విఱుండ తేమేమి చేసి సం, గీతము ల్పాడెదరితు లేమి
యామంబరపుకాఖ లమరంగఁ జేబట్టి, వేత్సేర విప్రులఁ బిల్చుటేమి
యాయగ్నికుండ మే మీదారుపాత్రలే, మీపశుహింస యే మిన్ని మీరు
మాకుఁ జెప్ప డటన్న నాకర్మనిష్ఠు లి, ట్లనిరి వపాయాగ మాచరింప

తే. సమయ మిదిగాన వేదోక్తకాశ్రువిహిత, మగువపాయాగ మొనరించి యవల మీరు
మమ్ము నడిగినదెల్ల సమదములీలఁ, జెప్పెదము మీను లాలింప నిష్ఠు డుండు. 145

తే. అనుచువలియించి యాగాఢ్యు లందువారిని, నాత్మ నెంచుచు నావపాయాగ మెలమిఁ
జేయుఘనయానశంభుశక్త్రాయుధములు, దాల్చియందఱుఘాదంగ వనకభూదంధు.

వ. సముల్లాసంబుగ నవ్వపసుగ్రహించి తనచిహ్నము లెఱింగించి, 147
 చ. హరి పరమాత్ముఁ డచ్యుతుఁ డవంతుఁడు నిర్జరులెల్లఁ జూడఁగాఁ
 గరముల నంది యావపసు గ్రక్కున మెక్కుఁగ సంయమిశ్వరుల్
 వరుసఁగ నందుఁ జిత్తరువు వ్రాసినబాష్టులరీతి భక్తిచేఁ
 బరపశులై రమేతుఁ డగుపద్మదళాక్షుని జూచుచుండఁగన్. 148

వ. నారాయణుండు శ్రీవత్సలాంధనాంచిత విశాలవక్షుండును సదమలరత్నాభరణ
 భూషితుండును, కాశేయపరిధానుండును సహస్రమార్తాండప్రభాభాసితుండును
 వహిపరిమళమిలితాధరుండును గరుణాకటాక్షవీక్షితుండును నగు హరి మునీం
 ద్రులం జూచి మీసేయుజన్మంబున నత్యంతతృప్తి నొందితి నని పల్కి మోహినీ
 యూపిణి యగునిందరాదేవిం గూడి తిలోధానంబునొంచె. ఎనింతర మమ్మునిపుంగ
 వులు పరమానందవిన్మితాంతరంగులై హరివేడబంబునకుఁ గొండొత్తడవు హరిం
 బ్రార్థించి కృతార్థుల మైతి మనుచు జన్మంబు పరిపూర్తిచేసి యవభృథన్నానం
 బానర్చి రని నూతుండు వెండియు మునుల కిటనియె. 149

మ. మను జాబాలిమునీంద్రుఁ డీకథను సమ్మోదంబుతో నాకుఁ జె
 ప్పెను నే నట్లుగ మీకుఁ జెప్పితిని సంప్రీతిన్ రమేతుండు చే
 సిన దింకొక్కటి చెప్పెదం గథ మహాచిత్రంబుగా మీరు ము
 న్వినినట్లే యని శౌనకాచులు విన నేవ్విడకుం దగం దత్కథన్. 150

వ. వినిపింపఁ దొడంగె, నంత శ్రీహరి తద్గిరి కుత్తరభాగ మంచార ఎట ఎకుళ చం
 దన పిమమంద జంబు జందీరాద్య నేకతరుబృందకోభితారణ్యాంతరంబునవిహ
 రించు చుండుసమయంబున నొక్కదినంబున. 151

—|| కుమారధారమహిమ. ||—

సీ. దేశాంతరాగతద్విజాఁడు వృద్ధవయస్కుఁ, పితృంతబలహీనుఁ డతనిసుతుఁడు
 కాండిన్యఁ డనువానిఁ గానక యందందుఁ, దడవుచు ఎచ్చి దా దారి దప్పి
 ఘనవేంకటాద్రమార్గంబునం జని మహా, రణ్యంబునం గుమారా యటంచు
 పిలుచుచు నేడ్చు చాకలి దప్పి మించుటం, జేసి నేలం బడి చెవులు మూసి
 లే. కొనియు నప్పడు గూడ నోకొడుక యెందుఁ

బోతివి యటంచుఁ బలువిధంబులుగ గుడలి
 పడుచుఁ బేర్కొనుచుండఁగ భవ్యమూర్తి
 యిందిరేతుండు చని దయాహృదయుఁ డగుచు. 152

లే. వృద్ధవిప్రుఁడ యియుక్తగ్రవిసినధూమి, శేల ఎచ్చితి జగమున నిగకఁగొన్ని
 తినము లుండెడకో లేక జేమా మిచట, విడిచెడో చెల్వ మేడ్చుకు జడియ నటదు.

క. అనవిని విప్రుం డిట్లనె, ననఘ శరీరంబుమీఁద నాసక్తియు లే

దనిమిఘల ఋణము దీర్చక, చనుటె ట్లనుసందియంబు జనియించె ననెక. 154

క. ఆవార్తలు విని మాధవుఁ, డావిప్రునికరము పట్టి యచ్చట గల యా

పావనతీర్థమునందునఁ, గావించెను స్నాన మపుడు కరుణాత్ముండై. 155

వ. అట్లు స్నానం బొసరించుటంజేసి యావృద్ధవిప్రుండు పదియాతేండ్ల బాలకుమారుండై, పోడశకళాపరిపూర్ణుండై మ్రోల నిలిచియుండు శ్రీహరిం జూచి వందనంబు లాచరించుటంజేసి యద్దేవుండు సహస్రాక్షుండును, సహస్రపాదుండును, సహస్రశీర్షుండును, సహస్రబాహుండును నై, నిజస్వరూపం బక్కుమారవిప్రునకుం జూపుటంజేసి గగనంబుననుండి దేవేంద్రదామలు దేవదుండుభులు మొరయించిరి శీర్షంబునఁ బుష్పపుష్పి గురియించిరి పలువిధంబులు నుతించి రష్ట్ర డవ్యశ్యరూపుం డగుచక్రీ యవ్విప్రుం జూచి యో భూసురకుమారా! యిజ్జగంబున భవధాన్యసమృద్ధితో నిక దేవఋణంబు దీర్చుటకు నాశ్రమంబునకుం జని యాగంబు సేయు మని యానతిచ్చి యతినికుమారుం డగుకాండిన్యనియున్ని నెఱింగించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నవ్వప్రపుంగవుం డత్యంతానందమధాంబుధి నోలలాడుచు హరిం గొనియాడుచుఁ దనయొడకుం జనియె. దత్తార్చణంబున నందుండు ధారాతీర్థంబునకుఁ గుమారధారాతీర్థం బనంబరగి. మఱియు నాకుమార ధారాతీర్థంబునఁ ద్రికాలస్నానం బాచరించినవారికి నరోగదృఢకాయంబును, నవృద్ధత్వంబును, సకలసౌభాగ్యపుత్రావాప్తియు నగు నని యమరులు నిర్ణయించి నిజసోనంబుల కేగిరంచు జాబాలి నాకెక్కడ వక్కాణించుటంజేసి చెప్పితి నని వెండియు నిటనియె. 156

నీనమాలిక.

వాల్మీకి నాకుఁ బూర్వచరిత్ర మొక్కండు, చెప్పె దానిని వినుఁ డోష్ఠగాను చంద్రవంశజుఁ డైన శంఖుఁ డనురాజు, కాలవశంబున లేల యగుచుఁ దనశత్రువుల కొగిఁ దనరాజ్యమును గోలు, పోయి రామేశ్వరంబునకుఁ జేరి యట రామసేతువునంచుఁ గ్రుంకి మఱింపు, ముదమునఁ గొన్నాళ్లు వదలకుండి వచ్చుచు మార్గాన పరశంఖమునిగిరి, పై నుండి వచ్చెడు బావన మగు శ్రీసువర్ణముఖరిఁ జెలఁగి స్నానము జేసి, దానికు త్తరముగఁ దరలి వచ్చి దానవాంతకగిరి దరిమండు జంబుజంబీరగాలవచ్చిరిల్వవకుళ

పాదపచయముచేఁ బరిశోభితం బగు, భూమియం దొక్కడఁ బొదలుచుండు

తే. కమలకల్పారపుండరీకాదిపుష్ప, శోభితం బగుసరసిలో సుఖముగాను

స్నానమును జేసి యాతీరసాలమూల, మునఁ దగంతేరి యివ్వధంబునఁ దలంచె.

చ. కటకట శాత్రవు ల్గినిసి కయ్యమొనర్చి మదీయమండలం
బటువలె నాక్రమించి రిపుడన్నము సత్త్రము గల్గుటెట్లు నే
నెటువలె నోర్తు కప్తమున కీశ్వరుఁ డీగతిచేసె నింక మీఁ
దటిగతి యేమటంచుఁ బరితాపముతో విపు లార్తిఁ బొందుచున్. 168

వి. ల్లని మనంబున నెంచుచు దేహంబు పరవిశత్వంబు నొందుటంజేసి యాసమయం
బున నశరీరవాణి యిట్లనియి. 169

తే. నిర్మలాత్ముఁడ మదియంగు నీవు ధైర్య, మొంగు చింతింప కచటికి నుత్తరముగఁ
గ్రాశదూరాన వేంకటకుధరమున్న, దటసు నరుగుము భక్తితో నార్తి తొలఁగు.

ప. మఱియు నప్పావనపర్యతంబు మహాపన్నులకుఁ గామధేనువుచందంబున నత్యంత
శోకార్దులకుఁ గల్పనృత్యంబుకైవడిఁ జింతితార్థంబు లిచ్చుచుఁ జింతామణి నామం
బునం బ్రకాశించు నంగు నిర్భేతుక జాయమానక బాత్సవీక్షణం డై సకలజనార్తి
నివారకుండై మనోభీష్టదాయకుండై శ్రీహరి సంపూర్ణక శాన్వితం డగుచు నిరంతరా
నందనిలయనివాసుఁ డై యుండు నంగు శ్రీస్వామిపుష్కరిణి సకలాఘనిచయ
నివారిణియు యుండు తత్పశ్చిమతటంబున వాల్మీకిమనిభూధరంబుండు నందు నిల్చి
మాడుకొలంబుల నాపుష్కరిణి శుభోదకంబునఁ గ్రుంకులిడి పక్షానంబులు
విజితేంద్రియుండవై శ్రీమద్వేంకటనాగుని విధివిహితంబుగ హేడశోపచారపూ
జలు సమర్పించుచుండు మనంతర మాస్వామి కరుణార్ద్రహృదయుండై ప్రసన్నం
బయి నీయభీష్టం బొసంగునని పల్కుచుండు నశరీరవాక్కులు విని సంతోషయత్త
చిత్తుండై యావేంకటాచలాశోహణంబు చేయుచు వివిధఫలపుష్పతరులతాశోభితం
బును నానావనచర చమరీ భల్లూక సారంగాది మృగావాసంబును శుక కలకంఠ
మయూరవిహంగాదిమనోహరకూజితక లితంబును నవిరత్నమయతపనీయప్రకాశితం
బగు సానుప్రదేశంబులును నగు వేంకటాద్రి నెక్కి తన్నధ్యంబునఁ బావనపరిమళో
దకపూర్ణంబును కమలకల్పారసీలోత్పలకైరవకుసుమాచేతంబును నిరంతరసంగీత
సంకాశభృంగసంఘోహరుంకారమనోజ్ఞంబును కమలమీనగ్రాహప్రముఖసంకు
లంబును నగు స్వామిపుష్కరిణి సందర్శనంబుచేసి తత్తీర్థంబున ననుపమభక్తి
సంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబొనర్చి యశరీరవాణిపల్కినయట్లు పక్షానంబులు
శ్రీమద్వేంకటాచలనివాసుని ధ్యానంబు చేయుచుండె ననంతరంబు. 161

శంఖచారాజుకు వేంకటాచలపతిప్రత్యక్షం బగుట.

సీ. హరకుండలకీరీటాదిధూమణధర్మ, చేలకొంకులఁ బ్రకాశించువాఁడు
తులనీసుద శివరినుశివునుహరవి, రాజితమాత్మోదరంబువాఁడు
తిలకొంతనిటలప్రదేశమందు నటించు, కమనీయుకుటేలానికి ములవాఁడు

- శ్రీవత్సనాస్తుభవిన్నాము ల్లలవాఁడు, కరుణ నొప్పిన గొప్పకనులవాఁడు
 తే. శంఖచక్రగదాబజ్రాస్తములవాఁడు, సరవిలక్ష్మీనిఁ జెలఁగు వత్సంబువాఁడు
 భూమినీశలఁ గలఁకులఁ బొల్పువాఁడు, దీనజనపాలుఁ డఖిలైకదేవుఁ డపుడు.
- వ. రవికోటి ప్రకాశ సదృశ దివ్యవిమాన మధ్యప్రదేశమునందుండి స్వామిపుష్కరిణి
 మధ్యంబుననిలిచి శంఖామహారాజునఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁగ నయ్యెడఁబ్రహ్మరక్షేంద్ర
 ప్రముఖులు వచ్చి భేరిమృదంగాదిమంగళవాద్యంబులు మ్రోయ పుష్పవృష్టి గురి
 యించి నృత్యగీతంబులు గావించి నిగమాంతమాక్తంబుల సన్నుతించుచుండి రంత
 శంఖామహారాజు ప్రసన్నుం డైనశ్రీహరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
 కరంబులు మోడ్చి సద్భక్తి మేలుయ నిట్లనియె. 163
- నీ. దేవదేవమహాత్మ దీనరత్నక జగ, న్నాథ సత్కరులతో నన్నుఁ జూడు
 మునుపు మాపూర్వుల కొనర మీ రిచ్చిన, పృథ్వీ శాత్రువుల కొప్పించి వచ్చి
 యతిదీనదశ నొందినట్టి నా కిప్పుడు, ప్రత్యక్ష మైతివి పరమపురుష
 నాశత్రువులఁ ద్రుంచి నారాజ్య మిప్పించు, మనన శ్రీహరి శంఖామహారి ననియె
- తే. జింత విడుపుము రాజ నీసీమఁ జేరి, పట్టభద్రుడవై యుండు భార్యతోడ
 ననుచు నభయంబొసంగి చక్రాయుధుండు, తగ నురురైచ్చిగనఁదికో ధానుడయ్యె.
- తే. అప్పు డాబ్రహ్మముఖులు హరి నుతించి, స్వామి పుష్కరిణీస్నానసత్ఫలంబు
 పొగడ శక్యందె యనుచు నాభూరమణుని, భక్తికి నైచ్చు చేరి భాగ్య మనుచు.
- ఆ. శంఖామహారి భక్తి స్వామిపుష్కరిణీకి, మొక్కి నైతమునకు మొక్కి హరికి
 మొక్కి భార్యతోడ ముదమున గిరి దిగ్గి, పోవుచుండ నతని భూమియందు. 166
- క. విముఖం డగుశంఖామహారి, లమితాశనురాజ్య మేల నన్యోన్యవిరో
 ధము లెసఁగఁ జోరి నుడిసిరి, క్రమముగ నమహికి రాజు గావలె నంచుక. 167
- వ. తద్దేశవాసులు రాజును వెదకుచు వచ్చుచుండ దారియందు శంఖామహారా జగు
 పడుటంజేసి యాతనికి దండంబులిడి శత్రునాశనవృత్తాంతంబంతయు నెఱింగింప
 సంతసించి శ్రీవేంకటాద్రిశ్వరుం గొనియాడుచుఁ గొంతవడికి నవ్వారలకుఁ దాఁ
 జనినపుణ్యక్షేత్రమహిమాతిశయాదులు కన్ఱామృతంబుగ నుడిచి వారితో నిజదేశం
 బగుకాంభోజదేశంబున కరిగి తొల్లంటినలె రాజ్యపాలనంబు సేయుచుండె నిది
 యనుసంగికా మఱియొకయతిహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు నూతుం
 డి ట్లనియె. 168

—|| ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము. ||—

- నీ. మధ్యరాష్ట్రమున శాత్రురాముఁ డనెడున, ద్వాపరాంబు డనఁకుండు వందితుండు
 దేవ భూసురపూరిత శరణుఁ జేయుచు, విహితధర్మజ్ఞుఁ డై విలయుచుండు

- నతఁడు పితృతాదానము లింతుకయేని, లేకుండునట్లుగ లేమి గల్గఁ
గా దీనుఁడై పెక్కుకష్టంబు లొదవుటం, జేసి పరిష్కరముల చింతపడుచు
తే. నిల్లు విడనాడి శ్రీవేంకటేశుఁ డుండు, పర్యత్రశ్శ్రమమున కథోభాగమునను
దనరుచుండెడు కపిలతీర్థంబుచెంతఁ, జేరి స్నానంబు సేసి తత్తీరమునను. 169
- క. కపిలేశుని సన్నిధిఁ దా, నపు డాన్నికనిష్ఠ నుండి యట లేచి మహా
విపినములోనికిఁ జొరఁబడి, చపలత నొకత్రోవఁ బోయి కైలం బెక్కె. 170
- ఎ. తన్మాధ్యంబునఁ గపిత్థీర్థప్రముఖ సప్తతీర్థంబులయందు స్నానం బొనర్చి నిర్మల
చిత్తుం డై పర్యతాలోహణంబు చేయుచుండి యొక్కడ గుహంతరంబున నను
పమాన ధ్యానయోగనిష్ఠుఁడై యుండు సనత్కమారు సన్నిధానంబు చేరి ప్రణా
మిల్లి నిలిచి ముకుళితకరయుగళుం డై యిట్లు నుతించె. 171
- క. తాపసకులాభిచంద్రా, పాపాత్ముడ నైన నన్ను బరమకృపాత్ముం
డై పరిధవిల్లఁ గావుము, నీపదములు గలియ నాకు నిర్మలహృదయా. 172
- క. దారిద్ర్యముచేతను సం, సాగంబును విడిచి పెచ్చి సరవిగ నెట్లా
చేరితి నాకష్టంబు ని,వారించి సుఖం బొసంగు వరయోగింద్రా! 173
- మ. అనినం దాపసవర్యుఁ డిట్లనియె నీ కాయాస మింకేల చే
సినపాపంబు నశింతుకాల మిదె వచ్చెం బాప మే దంటివా
విను జన్మాంతరమందు మాధవుని సేవింపం బ్రయత్నింప కుం
డినదేగాక బుధాభి దూఱుటయుఁ బాటిం జూపి గర్వంబునన్. 174
- ఆ. దాన మిచ్చువారి దానంబుఁ గొనువారి, ననుసరించి యొకరియం దొకరికిఁ
గసరు పుట్టునట్లు గల్గమాటలు నీవు, చెప్పి దానహాని చేసినావు. 175
- క. ఆచారవిహీనుడ వై, యేచోటనఁ గాని గుడిచి యెచ్చగుజనులం
జూచి హసించుచు నుంటివి, దాచితి వర్థంబు కరుణ దాన మొకరికిన్. 176
- ఆ. ఈకయుంటఁ జేసి యెసఁగిన పాపంబు, కపిలతీర్థమునను గడుముదమున
మునిగినపుడ తొలఁగె మొనసి నీ కింక లక్ష్మీ, కరుణ నెవ్విధంబుఁ గల్గు ననఁగ. 177
- క. పూజామహాలక్ష్మీ సదా, శ్రీహరివత్సస్థలమునఁ జిరభూషణ మై
మాహాత్మ్యముతో నెలకొని, బాహుశ్రమ నెగడ నిరుల భక్తుల కిచ్చున్. 178
- సీ. ఆ పూజామహాలక్ష్మీ పృత్రాంతంబు విను దయా, లాలితరంగాక్షి లోకమాత
పూర్ణచంద్రనిభాస్వ పురుషోత్తమునిప్రియ, పద్మనివాసిని పద్మపాణి
పూజాభేదములచే నొనరి మహాలక్ష్మీ, యనఁ గీర్తి యన జయ యనఁగఁ దనరుఁ
గారుణ్యసాగర కమనీయమంగళ, విగ్రహసజ్జనవిమలపాత్ర
తే. విను మనాయాసముగ భక్తవిరతి సేయు, పాపనిచయం బడందె సంపద లొసంగు
నమ్మహాదేవి మంత్ర మే నాప్తముగను, కృష్ణుడను నీవు విశ్వాక్షిచే జపించు. 179

వ. అని వచించి యంగ న్యాసాదిపూర్వకంబుగ లక్ష్మీమంత్రం బుపదేశించి ధ్యానంబు సాంగంబుగఁ జెప్పి శ్రీహరి భవదీయాభీష్టం బొసంగు వేంకటాచలంబున కరుగు మని యానతిచ్చె, నంత నాత్మారాముం డానందబాష్ప కలిత సేత్రం దై తద్గురు ధ్యానంబు చేసి లక్ష్మీమంత్రంబు జపంబు సేయుచు నాకాశగంగ భూమికి దిగివచ్చు చందంబున విరజానదికై నడిఁ బరమ పావనంబు లైన తీర్థంబులు శైలాగ్రంబుల నుండి ప్రవహించుచు భూమికి దిగివచ్చుచుండుటం జూచి సంతసించుచుఁ గృత స్నానం దై పర్వతారోహణంబు చేసి స్వామిపుష్కరిణియందు నభుచయంబు తలంగ స్నానం బొనర్చి హరిధ్యానంబు చేయుచున్న సమయంబున.

180

సీ. ప్రాకారపంక్తులు బహుమంటపంబులు, వివిధోరుకల్యాణవేదికలును
సదమలత ప్రకాశచననిర్మితంబు లై, గోమరారుచున్నట్టిగోపురములు
వరనీలమాంకికవ్రజవస్త్రరంబులు, రమణసౌధాట్టాలకములు బాల
భానుకోటిప్రభాభాసమానమరుత్తు, సహితంబు లగుసభాస్తంభములును

తే. గలిగి గంధర్వనగరసంకాశ మగుచు, విధిశివేంద్రాదిసిద్ధ సేవితము నగుచు
గీతనర్తనవాద్యసంకీర్ణ మగుచు, నమరు నొకదివ్యధామమధ్యమున నుండి.

181

సీ. మండలాంగదరత్నకోటిరకాస్తుభ, ముఖభూషణము లంగముల వెలుంగ
మరమునం దరుచుగా వ్యూహలక్ష్మి యెసంగ, శతకోటిమన్మథసదృశుఁ డగుచు
రమణీయ కనకాంబరముల చెంగులు జారఁ, బరిమళగంధలేపనము మెఱయ
నీలకాంతుల నొప్పు నిటలాలకంబులు, బాలభృంగాలవలెగది నఱల

తే. నపుడు భూ నీళ లిరుగడలంఁచుఁ జెలఁగఁ, బుండరీకాక్షుఁ డందున్న భూసురునకు
దయను బ్రత్యక్ష మయ్యె నత్తఱిని విప్రుఁ, డలర సాష్టాంగదండంబు లాచరించి.

వ. అనేక విధంబులం బ్రస్తుతించి యేమియుం దోచక గద్గదకంఠం డయి యనిమిష దృష్టిం జూచు చున్న నాత్మారామునిం గని దయాద్రిహృదయుం దై హరి యిట్లనియె.

182

తే. సీమ భయమేల వ్యూహలక్ష్మీకటాక్ష, మిపుడు నీయంఁచు బొందిన దింకమిఁద
నాయురారోగ్య మైశ్వర్య మమర సీమఁ, గల్గు సుజ్ఞాననివృత్తయుం గల్గు విప్రు.

183

సీ. అని పల్కి మాధవుం డాత్రావ్వాణున కప్పు, డభయం బొసంగె బ్రహ్మాదిపురలు
తగ నుతింపఁగఁ దిరోధానంబు నొండె నయ్యవనీసురుండు భయంబు వాసి
యిపు డానతిచ్చిన యీశ్వరుఁ డిందుండి, యెటువోయె మఱి యాతఁడీశ్వరుండొ
కాడొ నేఁ జూచుట కల్లయొ నిక్కమె, గలఁగంటినో యని కలవరమునఁ

తే. గొంత సే పుండి యవల సద్గురునికృపను, హరి వరము లిచ్చినది నిక్కమంచు జలంబు
నమ్మి గిరి డిగ్గి తనమందిరమ్మ నేరి, సియల నొప్పుచు దానము లేయు చుండె.

184

- క. ఈకథ పూర్వము శ్రీవా, శ్రీమనీంద్రుండు పోడిమిం జెప్పె నొగిన్
శ్రీకర మగు విను మని నే, నాకెడి మీకుఁ జెప్పితిని ముద మొప్పన్. 186
- చ. అనిన వరాహపర్వతమహా త్త్యము చక్కఁగ నీవు చెల్లెఁ గా
వినుటకు మాకు నెల్లరకు వేఁడుక పుట్టెను గాన మానసం
బున నొకయింత కోపమును బొందక చెప్ప మటంచు మానుల
త్యనఘుని నూతుఁ జూచి యని రందఱు ప్రీతి యొసంగ వెండిముఁ. 187
- వి. అనిరి నూతా! యుష్టహాగిరియందుఁ బదియేడు తీర్థంబు లున్న విని చెప్పితి వియ్యది
వరుసగ విడిచిరింపవలయు ననిన నమ్మునులం జూచి నూతుండు హరి తేనోవిరాజ
మానుం డగు కర్దమమునికి సుతుం డగుకపిబుండు తొల్లి. 188
- క. ఆ పాతాళ మునందు సౌఖ్యవరయోగాభ్యాసముం జేయుచుం
జాపల్యంబు నడంచి నిర్మలమహోత్సాహంబుతో లింగముఁ
శ్రీ పెంపొందఁగ నిల్చి యర్చనము తాఁ జేయంగ నాలింగముఁ
వ్యాపించెం ద్రిజగంబులందు సుకృతవ్యామోహ మై ప్రేయమై. 189
- వి. ఆలింగంబు నిర్జరప్రకరంబులచేతను సజ్జనంబులచేతం బూజ గొనంబడిన కారణం
బునఁ గపిలింగం బని ప్రసిద్ధం బయ్యె. 190
- ఆ. సగరనందనులకు సద్గతి నొసఁగి యం, చున్న భోగవతి మహాన్నతముగ
వేగ లింగమూర్తి వెంటనె ఛాత్రి భేదించి ఎచ్చి కపిలతీర్థ మనఁగ. 191
- క. ప్రవహించి సకలజనముల, భవతాప మడంచి లోకపావని యయ్యెన్
భువి నాటఁ గోలె భక్తి గ, నరగాహము నేయుచుండు రమ్యులు మునుజుల్
నీ. కపిలతీర్థమునఁ జక్కఁగఁ జక్రతీర్థంబు, ప్రవహించు మును దేవతలి యహల్య
నెంచిన యథుము పీడించుటంజేసి యా, జలమున స్నానంబు సల్పె మతియుఁ
దనుపరిభాగానఁ దనరు విష్ణుక్నేన, తీర్థంబు సుకృతవృద్ధియు నెసఁగి
ప్రవహించుచుండు పూర్వము పరుణాత్మజుం, దైవవిష్ణుక్నేనుఁ డవలఁ దపము
తే. సలుపఁ గా మెచ్చి హరి వచ్చి శంఖచక్రయుగళ మపుణ్ణిచ్చి పరివారయూథములకుఁ
గర్త గాఁ జేసినందున క్షౌత్రియమన, నతనిజే రన నాతీర్థ మలరుచుండు. 193
- క. పంచాయుధతీర్థములు స, మంచితముగ దానిపైని నలరారును దీ
పించు ఘనానలతీర్థము, మించి తదూర్ధ్వంబునందు మే లిడ నద్రెక్. 194
- ప్ర. పరఁగ దాని కుపరి బ్రహ్మతీర్థము మహా, పాతకము లడంచి ప్రజల కెల్లఁ
బుణ్యఫల మొసంగు చోనఁగ నద్దానిపై, మునుల తీర్థములును దనరు నేడు. 195
- ఆ. ఒండుకంటె నొండునిం డుత్తమఫలంబు, తీర్థములకు మహిమ లేజరిల్ల
నింత నొప్పుచుండు నెఱిఁగి బ్రహ్మలు, చెప్పలేరు నేను జెప్పఁ గలనె! 196
- క. సరవిగ నింకొక చరితం, బరుమగఁ జెప్పెదను దొల్లి యవనీకురుఁ డొ

- క్కరుఁ డెలమిఁ దీర్థములఁ దా, ఎరుస గఁ జూడంగ నెంచి వచ్చుచు నుండఁ.
- నీ. మార్గాన నొకతియ్యమావినె ట్టండకుఁ, జేరితచ్చాయను దారిశ్రమము
వాయంగ నిద్రింప స్వప్నములో హరి, వచ్చి యిట్లనె విప్రవర్య వినుము
అదె చూడు మీపుష్కరాద్రిసమీపము, నంగు దా నభయప్రదాఘచయము
వానెడు తీర్థాలు పదియేడు గల వందు, స్నానం బొనర్చినచో నిజముగ
తే. సకలపాపహరం బయి సంతతార్థములును బొందెను మఱి చింత తొలఁగు నీకు
ననఁగ నావిప్రుఁ డాచార్య మంది నిద్ర, మేలుకొని యిట్లు తలపోసె మెచ్చుకొనుచు.
- తే. తలఁచె నిమ్రైయి శ్రీరమాధవుఁడు స్వప్న, మున వచించినగతి నిష్ఠ పుష్కరాద్రి
జేరి తీర్థంబులను గ్రుంకి కోరినట్టి, కోర్కె లెల్లను బొందెదఁ గుతలమునను. 199
- న. అని యెంచి కపిలతీరాది సప్తశతీర్థంబులయందు విధిప్రకారంబుల స్నానంబు
సేసి సకలాభీష్టంబు లొందె నని వెండియు సూతుం డిట్లనియె. 200
- తే. మునివరేణ్యులు తీర్థాలు మూడుకోట్లు, తనరు నీవేంకటాద్రిపై ధరణి వేఱ
చోట లే చెందుఁ గావునఁ జూకు రడఁగు, తాతకైనను వర్షింపఁ దరము గాను.
- న. మఱియు నివ్యేంకటాద్రి నొకతూరి సదృశ్చిం బ్రదక్షిణంబు సేసిన వారికిమాతృ
ప్రదక్షిణతుల్యం బగుటం గాక భూప్రదక్షిణంబులనం గల్గు ఫలంబులకంటె న
సంతఫలంబు సిద్ధించు నిదియునుం గాక యొకవిశేషంబు గల దది యెట్లన
మున్నొకసమయాన హలాయుధుండు వేంకటాద్రిశిఖరదర్శనంబు చేసి సకల
తీర్థాదులం దలంచి యనుపమసుకృతంబు గాంచె. నింతియ గాక ధర్మరాజుడు
లరణ్యవాసము చేయుచుండ నొకనాఁడు శ్రీకృష్ణుండు వచ్చి పాండవుల
కి ట్లనియె. 202
- నీ. పాండవాత్మజులార ప్రబలు రయ్యును మీరు, కర్మవశంబునఁ గాన నిట్లు
వనియించుకొలంబు వచ్చె గదా యైన, జయము శీఘ్రము గల్గు భయము ఎలగు
శ్రీకరం బైనట్టి శ్రీవేంకటాద్రికి, భక్తితో నేగి గోప్యముగ నుండు
క్షేత్రపాలకునిచే జెలఁగి పాలిత మయిన, పరమపావనతీర్థప్రాపుఁజేరి
- అ. స్నానపానజపము లూని సేయుడు శత్రు, ప్రకరహాని గల్గి ప్రాధమంబు
తనరు నందుఁ జెప్పఁ దద్దయఁ బాండవుల, వేంకటాద్రి కేగి వేడ్క నెగడ. 203
- అ. క్షేత్రపాలుఁ డుండు సిద్ధసంబున, నిలిచి స్నానపానస్థ లచట
సబుపుచుండ నొక్కసంవత్సరము చనె, సంత వేంకటేశుఁ డావరమున. 204
- నీ. స్వప్నమునం బాండవాగ్రజుం గని యిట్లు, లనె మహారాజసీమరులెల్ల
సమయించి రాజ్యంబు చక్కఁగ నేలుము, సందియం పడకు పో పడఱి ననఁగ
ధర్మజుం డటు లేచి దగ మ్రొక్కి యావల, భీమార్జునాదులం దిలిచి స్వప్న
సంగతిఁ దెల్పంగ సంతసం బందిరి, యంత నందఱుజోడ నద్రి డిగ్గి

తే. శత్రువుల గెల్చి గజపురి శస్త్రముగను, జేరి రాజ్యంబు నేలుచు భూరికీర్తి
నొంచె వ్రాపది యిట్టంబు నొంచె గృహ్మ, నిష్ఠ మిడేరె ద్రిజగంబు లెల్లఁ బొగడ.

చ. గుఱుకుగఁ బాండునందనులు గొన్నిదినంబులు భిక్తియుక్తులై
తఱుమిడి నందు నిల్వినకతంబునఁ బాండవతీర్థ మ్మందు ని
త్రతీ నరు లెన్ను చుండుచురు దానిసుహృత్వము జేత్రపాలకుం
డెఱుంగును గాని యెంచ మఱి యెవ్వ రఱుంగరు ధారుణీస్థలికా. 206

ఎ. మఱియు స్వామిపుష్కరిణికిఁ బూర్వభాగంబున సరావారంబును, నలిఘ్నం
బును రసాయనంబును, అనుమాడు తీర్థంబులును, హరి నసింపఁ దగిన వైకుంఠ
పర్వతగ్రహ్వరంబును, అట్టిహాఘాతంబులును గల్గియుండు నింతయు నాపుష్క
రిణికి ద్వావింశతిశత పాతదూరంబున మాయాతిరోహితీశక్తి యన్నిట నావి
రించి యుండుం గావునఁ దక్షిణాదులు బుధులుకైనఁ గాంచె నశక్తింబులగుచుండు
నట్టిమహిమ లూప్యచున్న వేంకటాచలంబున నంధులు మూకలు బధిరులు
గొడ్రాంగ్రు ధనహినులు శ్రద్ధా భక్తి హరిం గొనియాడుచు నుండిరేని వారికి
నట్టిప్రాయ లాపూర్తియగు నని యుగ భేదంబునలన నొక్కవిశేషంబు కల్గుచుండు
నయ్య దెఱింగింతు వినుం డని సూతుం డిట్లనియె. 207

→ వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట.

సీ. ఆవేంకటాద్రి మహాస్థితంబుగ నొక్క, తఱి హరివిధమునం దనరుచుండు
నొకతఱి కనకాద్రి యొప్పునఁ జూపట్టు, నొక జేర్ భానసంయుతము నొందు
నొక సమయంబునఁ బ్రకటిత మరకత, మణివోలె దీపించు మహిమమీర
నొకకాలమున మహి నొప్పును గలికాల, పాపాశైలయాపములుగాను

తే. గాన నావేంకటాచలఘనత నుడున, నాదిశేషునికైనఁ గా దరయనింక
నేను జెప్పంగ నేర్తునే నెమ్మి మీకు, పరమమునులార విమలకృపాత్మలార .208

క. అని యిటు సూతుఁడు వల్కలఁగ, విని శౌనక ముఖ్యులనిరి వేంకటశైలం
బున కెనఁగు మహిమ లెంతయు, వినినం బరితృప్తి లేదు వీనుల కనఘా. 209

క. కావునఁ బెద్దలు చెల్విన, శ్రీవేంకటగిరి మహావిచిత్రమహిమలక
భావింపఁగ నీవే ముద, మావిర్భవముగ వచింపు మాకర్ణింపకా.

తే. అనిన జైమినిముని చెప్పినట్టిరాము, చరిత మిపు డేనువచియింతు సరవి మీరు
వినుఁ డటంచును మానులఁగని ముదమునఁ, జెప్పఁదొడఁగెను దత్కథఁజెల్లమలర.

సీ. మునులార! దశరథతనయుఁడై జనియించి, గాధేయజన్మము గాచి వేడ్క
శంఖరుచాపంబు ఖండించి జానకిఁ, జేరి ట్టి భార్గవుఁ జెలఁగి యతిని
బల మాత్మి సాక్షతపట్టణంబును జేరి, జనకునానఁగ గొని చని యరణ్య
వాసంబు నేయ రావణుఁ డనుచైత్యుండు, లలన సీతను దనలంక కెలమిఁ

తే. బట్టి కొనిపోవ రామధూపాలకుండు, రావణుని మ్రంచుకొఱకు సుగ్రీవుఁ జేరి
యాంజనేయాదికపులతో నపుడు వేంక, టాద్రీచెంతను లంకకు నరుగుచుండ.

శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట.

తే. అంజనాదేవి శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద, నుండి రాముఁడు కపిపుంగవులను గూడి
వచ్చుటం జూచియెచునుగ వచ్చి యతని, పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి భక్తిమెఱయ.

క. ఘనుఁ డగురాముఁడు విష్ణుం, డని మనమున నిశ్చయించి యానందముతో
వినతులు సేయుచు మఱి యి, ట్లని రాముని కీర్తి యవనియం దలరంగక.

ఉ. రామ సుకీర్తకామ ఘనరాక్షసబృందవిరామ సద్గుఱ
స్తోమ దినాధినాథకులతో యధిచంద్రమ శౌర్యధామ నీ
శ్రీమహితప్రభావము ధరిత్రి నుతింపఁగ నాకు శక్యమే
కామఫలప్రదాత ననుఁ గావఁగదే జగదీశ రాఘవా.

సీ. ఈవేంకటాద్రిపై నెలమి పెర్తించుచు, గావున నాయందుఁ గరుణించి
వేంకటాద్రికి మీరు విచ్చేయుఁ డనవిని, శ్రీరాముఁ డిట్లనె వీరకపులు
తోడ శీఘ్రముగాను దూరప్రయాణంబు, కలగియున్నది కార్యఘటనమైన
వెనుక నీయిట్టము వేంకటాద్రికి వెత్తు, మనఁగ దేవరదర్శనార్థ మచటఁ

తే. గాచి యున్నారు మునివరు ల్లాన వారిఁ, జూడ రావలె ననుచు నాచేడె పిలుచు
సమయమున నాంజనేయుఁడచ్చటికివచ్చి, వినయమున మ్రొక్కి యారీతి విన్నవించె.

తే. దేవమాతల్లి యంజనాదేవి మనవి, చేసినట్లుగఁ గరుణించి చిత్త మలర
వేంకటాద్రికి నేగుట వేడ్క మాకు, మఱియుఁ గపులెల్ల నలసిరి మార్గమునకు.

వ. ఇదియునుం గాక యాహారంబు గొననలసియుండుటం జేసి యిప్పడు.

సీ. శ్రీజయనాశ్రమసిద్ధసలమునంను, ఫలసుమవృక్షము ల్లలిగి యుండుఁ
గందమాలాదులు ఘనపుణ్యతీర్థంబు, లంఘండుఁ గనుక నేఁ డచట నిలిచి
యావలఁ బోఁ దగు నంజనాద్రికి నొగి, మనప్రయాణమునకు మార్గ మదియ
యటు గాన మాతల్లియందు సత్కృప నుంచి, యటకు రావలె నిపు డనఁగ రామ

తే. చంద్రుఁడబ్జాప్తసుతనీలత్తమినిఁ గాంచి, మందహాసితాస్యఁడైనామమంతుఁడనట
వింటిరే యన్న వారు భూవిభుని జూచి, దేవమియిట్ట మనిరంతఁ జెఱఁగునెంచి.

క. మనమున దశరథతనయుం, డనుమోదము నొంది పెత్తునని చయ్యన న
య్యనిలతనూజాని గని యి, ట్లనియె నౌరవమెసంగ నందఱు వినఁగక.

ఉ. మారుతపుత్రు నీ మనవి మామది కిట్ట మొసంగె నిష్కధా
చారురారాడినాభ్యుపశైలపథంబున వేడ్కఁ బోద మా
ధాటని వానరావళికఁ దప్పక చూపు మటంచుఁ బట్క న
వీరుఁడు సంతసించి కపివీరులఁ బిల్చి ప్రియంబు మీఱఁగక.

- అ. వేంకటాద్రిమార్గ మంకం బెటింగించి, హరిసమాహవిధునియనుమతమున
రామలక్ష్మణులను రహి మీఱ భుజములం, నుంచికొని బలంబుఁ బెంచి నవచి.
- ఆ. నిక్క వేంకటాద్రి కెక్కుమార్గమునందు, పరమసీంద్రు లెరుగు వచ్చి నిలిచి
బహువిధముల రామభద్రుని విసుటించి, యిట్లు లనిరి కీర్తి యిసుమడింప. 223
- ఉ. రామనృపాల ఘోరతరరానాశౌర్యవిఫాలభివ్య సు
త్రామ సురార్యయోగిజనతాపసపాల కృపాలవాల శ్రీ
భూమిసుతాత్మిలోల పరిపూర్ణయశోధనధామ నానర
స్తోమముతోడ వచ్చుమిముఁ జూచి కృతార్థుల మైతి మెల్లరున్. 224
- నీ. చిరకాలమున నుండి శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ, దప మొనర్పఁగి నావిధాత వచ్చి
రామసౌమిత్రి టి రమ్యవేంకటపైఁ, మునకు వచ్చెదము సమ్మోద మలర
వారు వచ్చెడుదాఁక వదల కిచ్చట నుండి, వచ్చినప్పుడు మీరు వారి నిచట
సంతోష మొదవించి సత్యలోక మునకు; రండు మీ రనినకారణముచేత
తే. నెదురుమామచు నుండి మేమి చటమిమ్ము, గాంచినమి. మాతపంబు లిక్కడఁఫలించె
నింతయే చాలు సెలవు ని మ్మిపుడు బ్రహ్మ, లోకమున కేగదము గుప్తలోక శాశ.
- మ. అనినఁ రామనృపాలకుండు పరమాహ్లాదంబుతో వారలం
గని యోతాపసవర్మలార! మిము నీ కౌంతారమధ్యంబునం
దొనరం గంటిమి సంతనం బొదపి మీరుల్లంబుల స్వేద్యమై
జనుఁ డబ్జోద్భవుఁ డున్న హేటి కనుమక సంత్రితోఁ బల్కఁగఁ. 225
- క. అమానులు ముద మొందుచు, రామునిచే సెలవునంది రయమున నపుడే
తామరసోద్భవులోకిము, రాముని నెంచుచును జనిరి రహి నంద టొగఁ. 227
- న. అనంతరము రామచంద్రుండు తత్పర్యతో త్రరమార్గంబున నొకపర్వతాశోహణంబు
సేయుచుండి తన్మధ్యంబున యక్షశాపమోక్షంబు చేసి వచ్చి కందమూలఫల
భిరితం బగు నంజనాశ్రమమునందు నాకాశగంగసమీపంబునం గపిసమాహ
ముతో నిలిచి తత్తీర్థంబున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు నిర్వర్తించిరి. అంజ
నాదేవి పుష్పంబులఁ బూజించి పరమరుచ్యఫలంబు లొసంగి ముద మార
వేఁడుటంజేసి యా రామలక్ష్మణులు సంతృప్తు లై యంజనాదేవిని నాదరించి
వీడ్చొని యంచుండి సుగ్రీవాంగదకి పిముఖపరివృతు లై స్వామి పుష్కరిణికి
వచ్చి జయప్రదసంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానం బొనర్చి తత్తీర్థశృంగారవసంబునం
దొక్కింతతడవు సుఖానీనులై దర్శనార్థంబుగ వచ్చినమునుల కనేకఫలదానంబు
లిచ్చి పుష్కరిణికి నిలువితభాగంబున నొకపర్వతాలం జేరి యున్న సమయంబున
నాంజనేయండు వివిధఫలకిండమాలాదులును దేవదేవతలును దెచ్చి గను
ర్పించెఁ బరివారిముతోడ రామలక్ష్మణు లారగించి పరపూర్ణు లై రట్టియెడ. 228

సీ. ఘనుఁ డాంజనేయుండు కపిసమాహముఁ జూచి, పిలిచియిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ
వానరులార యీవనపర్వతములందుఁ, జూత జంబూఫలవ్రాతములను
బనపపండ్లును ద్రాక్షపండ్లును బదరికా, ఫలము లనంటులు పాలపండ్లు
పరమముదంబున సరవి మెక్కుఁడు వనంబున విహరింపుఁడు మనసులారి

తే. ననన విని కపిబృందంబు లపుడు చెలఁగి, ఫలమహీరుహములఁ బ్రాక పండ్లఁ గోసి
కడుపులారంగఁదిని యాహుచోడలఁ గలు, కొనుచుఁ గొండలపైకెక్కి తే నెలరసి.

స. ఆమధుకోశంబులం జేకొని చించి యంచుండు తే నెలతో మఱి కొన్నిపండ్లును
గల్పి పంచుకొని యబ్బురపాటునఁ జప్పరించుచు నొండొరులు అొప్పుమ
ముక్కులు చిట్లించుచు నొకరిచెవు లొకరు గొలుకుచు పండ్ల గీటించి కన్నులు
విక్కిరించి వెక్కిరించుచుం గొండకొండకు లంఘించుచు నుల్లాసం బొక్కిరిత
తడ వుండి యంద అొక వోట గుంపుగూడి యిట్లునొనిరి. 230

క. రాములకృపచే నిచ్చటి, కామోదముతోడ వచ్చి యఖిలఫలములం
గామించి భుజించితి మిపు, డేమే లానరింప వచ్చు నినులపరీక్షి. 231

సీ. శ్రీరామునకు నపకారం బొనర్చిన, రావణుం డెచ్చి శ్రీరామునెరుటఁ
బెట్టి కొట్టయు దయ పెట్టక తోడిలం, జుట్టి భూమిం బడఁ బట్టు విడక
మఱి లంకఁ గొనివచ్చి మానవేశ్వరుఁ డాత్మ, మెచ్చ ముందటఁ బెట్టి మేలుగొనెద
మనువారు కొండలు ఘనరాక్షసుల నధ్ధి, గలపి రావణశిరంబులను నటికి

తే. గ్రద్దలకుఁ బెట్టదము వేడ్కఁ గలుపు దీట, ననుచుఁ గొండలు రావణుం డధ్ధిదాఁగి
నప్పటికి వాని విధువక యందు నరిగి, పట్టుకొని వత్త మధపునిపట్టు కడకు. 232

వ. ఆనువారు వంత నందలు స్వామి పుష్కరిణికి నీశాన్యభాగంబునం దొక్కగిరి
గహ్వరంబు నీక్షించి యయ్యంధకారబిలంబునం బొచ్చి కిచకిచ లాడుచుం
బోవుచు నం దొక దివ్యజ్యోతి నీక్షించి తత్సమీపంబునకరుగుచున్న సమయంబున.

సీ. ఆగ్రహణ్ణ దివ్యహాటకనవరత్న, గోపురప్రాకారకుడ్యరతులు
వజ్రకవాటము లై వదూర్యమాణిక్య, మరకతమాణిక్యమండపములు
ప్రాసాదము త్పిత్రభవనపంక్తులు మేటి, పచ్చతోరణములు బాగు మీఱ
హేమరథధరులు శామజాశ్వంబులు, వివిధవింతలు దగువీధు లొప్ప

తే. విమలగానంబులును నృత్యనిధిదవాద్య, ములును ఘోషింపయువతులు మెలఁగుచుండ
వరచతుర్ముఖులును గదాధులు శంఖ, చక్రపాణులు నచ్చట సంచరింప. 234

తే. ఆమరి యప్రాకృతంబై మహాప్రకాశ, మహిమచే నొప్పు నప్పురమధ్యస్థుడుఁ
గాంచనాద్రినిభండై ప్రకాశయుతము, భానుసంకాశ మైవమీమానమునను. 235

సీ. నీలాభ్రగాత్రుండు నీరజసేత్రుండు, శాశానుబాహుండు సమృద్ధుండు
కనకాంబుండు సర్వంబుకంటండు స, త్తరితనూనూనాలంకృతుండు

శంఖచక్రగదాబాసహితహస్తుండు మ, హాత్ముండు పూర్ణచంద్రావతుండు
సురుచిరసుందరసుకుమారదేహుండు, విమలసత్కార్యణ్యవీర్యుండు

తే. నగుచు ఘనభోగిభోగవర్జ్యంకమునను, వాని మీఱఁగఁ గూర్చుండి వామపదము
ముడిచికొని కుడిపాదంబు పుడమిమీఁద, నింపుగాఁ జూచుచుండు లక్ష్మీశ్వరుండు.

క. కరములు రెం డా ఫణిపై, నిగవుగ నూచుకొని లక్ష్మీ యెడపై వెలుఁగఁ
ధరణియు నీళయు భక్తిని, నిరుగడ వెసియించి వేష్మ నెసలారంగఁ. 237

ప. ఇవ్విధంబున సుఖాసీనుఁడై యుండు పురుషోత్తమునకుం గర్థదనుందరీమణులు
చామరంబులు వీన మఱి కొందఱు శ్వేతచ్ఛత్రంబులు పట్టఁ గోటిసూర్యప్రభా
భాసితుండై వెలుంగుద్రీహరిని సంతోషింపుదులై చూచు చున్నకపుల నీక్షించి
యం దొకవేత్రహస్తుండు మార్గంబు చూప నక్కపు లామార్గంబున నీవలకు వచ్చి
యాశ్చర్యంబు నొంది తనులోఁ దా మిట్లు తలంచుకొనిరి. 238

నీ. శ్రీరామచంద్రుని చెలఁగి గెల్వఁగ లేక, రావణుండు గుహంతరాళమునను
జేరి రాక్షసమాయు వీరీతిగాఁ జూపె, నని తోఁచు చున్నది యనెడువారు
నాదశకంకుమాయలు గావు భావింప, హరిమాయ గానితె ననెడువారు
నీసంజయును దీర నీమాటు గుహలోని, కరిగి క్రమ్యుఁ జూత మనెడువారు

తే. మనము మాత్రము పోరాదు మర్కటముల, నన్నిటిని గూడి పోవచ్చు ననెడువారు
నపుడు కలగఁటి మిది దబ్బ ర నెడువారు, నన్యత మేలగు నిజ మిది యనెడువారు.

ప. ఇవ్విధంబున నందఱు సందేహములు వదులు మరల నాగుహను జూడంగఁ బోవ
నది కన్పట్ట కుండుటం జేసి యందంబుం గలగుహ లన్నియు వెదక గానక రామ
చంద్రుని కడకు వచ్చి గుహవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నక్కరుణాసము
ద్రుండు చిఱునగవు మోమున మొలకలెత్త నిట్లనియె. 240

నీ. దేవీ రాజవద్రీమాలములు పరీ, క్షించి నిర్ణయముగఁ జెప్పరాదు
మహిమాధ్యుఁడైనరమామనోహరుఁ డిందు, నలరు రీతిని కల్ల యనఁగరాదు
హరిగిరిమహిమ లా హరి యెఱుంగును గాని, దేవతలకుఁ గూడఁ జెలియఁబడదు
యాయుద్రిమహిమల నెంచ కేరితరంబు, మించి పరీక్షింప మీకుఁ దగదు

తే. మంచి దైవను గొదవేమి మాధవుండు, కరుణతో మీకు దర్శనం బరయ నిచ్చె
ధన్యు లైతిరి పాపము ల్లలఁగె నంచు, నాడి శ్రీరాముఁ డాదినం బచటసురెడె. 241

క. సరవిగ మఱునాఁ డుద్రిని, హరిబలములతోడ డిగ్గి యారఘురాముం
డరి గెలువం జని యంబుధి, గిరు లిడి బంధించి మించి కీర్తియెసంగఁ. 242

చ. కపులును దమ్ముఁగుం గొలువఁగా నొగి అంకకుఁ బోయి యచ్చటఁ
విపులబలంబుతో నసురవీరుల నెల్ల వధించి ధీరతం
గుపితుని గుంభకర్ణ ధరఁ గూల్చి రావణుతోడ బోరి యా

- రిపుని వధించె దేవమునిబృందము మెచ్చంగ రాముఁ డెంతయున్. 243
- నీ. నీత నచ్చటఁ బరీక్షించి శ్రీరాముఁడు, గూడి విభీషణుఁ గూర్చి కలరి
యాలంక కాతని నధిపునిగాఁ జేసి, జానకీలక్ష్మణసహితుఁ డగుచు
వానరచయముతో వరపుష్పకం బెక్కి, సాకేతపురి సంతసమున జేరి
భరతశత్రుఘ్నులు భక్తిమై గొలువంగఁ, బట్టాభిషిక్తుఁడై ప్రజలనెల్లఁ
తే. బ్రభత దయఁబూని పాలింపఁబృథివితీని, పండుమండెనుసస్యంబు మెండుగాను
హరివద్యుల కీరీతిఁ బూని చెప్ప, విని ముదం బంది గుహలోనఁ దనరినట్టి. 244
- వ. పరమపురుషం డెవం డాయద్రిమహిమ ససాకల్యంబుగ వచింపు మనిన మునులకు
నూతుం డిట్లనియె. 245
- కా. వైకుంఠం బెడఁబాసి శేషగిరిపై వర్తిండునారాయణుం
డాకొలుంబున నాగుహాంతరమునం దావానరశ్రేణికిం
జోకం జూప నిజస్వరూపము కపు లోచ్చద్యంబు గాఁ జూచి భూ
లోకంబంచు వచింపఁగా నెఱిగి రీలోకంబులో మర్త్యులున్. 246
- వ. ఇవ్విధంబున నాగుహాంతరమున నుండి శ్రీహరి వానరసమూహంబునకు వైకుం
ఠంబు చూపినందున నాగుహకు వైకుంఠగుహ యనంబరఁగె. నందు నిత్యముక్తులు
సేవింప శ్రీ భూనీళా సమేతుఁడై యుండునాగుహాంతరమును జూచిన వారికి ముక్తి
శ్రీప్రదం బగు ననిన విని శౌనకాదులు ప్రమాదస్వాంత్యులై సూతపౌరాణికుం
జూచి యిట్లనిరి. 247

అశ్వాసాంతము.

- క. పంకజలోచన దనుజభ, యంకర సుగుణాభిరామ యవ్యయథామా
శంకరమిత్ర శుభాకర, వేంకటగిరినిలయ మానివిరుతాంఘ్రియు గా. 248
- మాలిని. కలశజలధిబాలా కాంతశృంగారలీలా, సలలితగుణజాలా సామగ్రానాభిలోలా
కలుషనిచయశైలో గ్రాశనీవేదమూలా, విలసితగుణశీలా వేంకటాభ్యాద్రిపాలా.
గద్యము. ఇది శ్రీతతికుండ శ్రీలక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస విస్మ
గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకటాంబాప్రణీతం బగు వేంకటాచల
మాహాత్మ్యంబును, వరాహపురాణంబునందు వేంకటగిరిపురఃస్థనంబును, నైమిశారణ్య
వర్ణనంబును, శౌనకాది మహామునుల ప్రశ్నలును, బ్రహ్మ దినప్రళయ ప్రకారం
బును, హరి శ్వేతవరాహంబై హిరణ్యాక్షుని సంహరించి రసాలగతయగుభూమిని
యథాస్థానంబునం దుంచుటయు, వరాహస్వామి యనునుతంబున శ్రీభూనీళల
తోడ వైకుంఠమునం దున్నక్రీడాద్రిని గరుత్మంతుండు గొనివచ్చి భూలోకమునందు
నిల్పుటయు, బ్రహ్మాండ్రాదులు వచ్చి స్వామికి మ్రొక్కి వినుతించుటయును,
వరాహస్వామి శేషుద్రియంబు విహరించుటయును, తుష్కరిణి మాహాత్మ్యం

బును, వేంకటాద్రికి నొక్కొక్కనిమిత్తంబున నొక్కొక్కనామంబు గల్గుటయు,
 పరాహస్వామి క్రీడానగరంబునకు నుత్తరదిగ్భాగంబున విహరించు చుండి విటవే
 షధనుడై చూచుల యజ్ఞశాలయందుఁ బ్రవేశించి వపాగ్రహణంబు సేయుటయు,
 దేశాంతరగతుం డైన వృద్ధబ్రాహ్మణుని హరి కటాక్షించి కుమారధారాఖ్య
 తీర్థంబున స్నానంబు సేయించి బాలకుమారునిగాఁ జేసి పంపుటయు, శంఖముహా
 రాజానకుఁ బుష్కరిణియందుఁ బ్రత్యక్షంబయి రక్షించుటయు, సాత్త్వికాముఁ
 డనుబ్రాహ్మణునకు హరి ప్రసన్నుండై సమస్తైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటయు, కపిలలింగ
 కపిలతీర్థసంభవంబులును, దత్తపిల తీర్థాది సప్తదశ తీర్థప్రభావంబులును, తీర్థ
 యాత్రపోవు విప్రునకు స్వప్నమునందు హరి ప్రసన్నుండై పుష్కరాద్రియందుఁ
 గల తీర్థంబులఁ జూపుటయు, ధర్మరాజును నొక్కసంవత్సరము వేంకటాద్రి
 యం దొకపుణ్యతీర్థంబు నాశ్రయించి యుండుటయు, యుగభేదంబులచేత
 వేంకటాద్రి ప్రకాశించుచుండునంబులును, రావణ సంహారార్థంబుగ నరుగు
 నష్టాదు రామచంద్రుం డొకదినము వేంకటాద్రియందుఁ బ్రవేశించి గుహా ప్రభా
 వంబు కపులనుఁ జెప్పటయు, గుహాంతర రహస్యంబు మునులు మూతుని నడుగు
 టయుఁ గల ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. వ్యాసమునీశ్వరహృదయ ని, వాస చిన్మల్లాస దుగ్ధవారిధిశయనా
వాసవ వంధిత పదయుగ, భాసుర తఱికుండవృహరి భవదురితారీ. 1
- ఆ. విశ్వచర్య లెల్ల వికదంబుగా నీవు, తెలసినావు మాకుఁ జెలుపఁ గలవు
గాన విష్ణుకథలు క్రమముగ ముదమునఁ, చెలుపు నూత విమల ధీసమేత. 2
- క. మాయావి యగుచు విష్ణుం, డాయాస్థలముల వసించి యతివర్మలకుఁ
బాయక దాఁ గనిపించుచు, నాయెడఁ గనుపింప కుండు నంటివి నూతా. 3
- సీ. అంజనాద్రి సమానుఁ డైన శ్రీస్వామినం, చెవ్వరు నిల్పినా రిరవు చేసి
యెవ్వరు ప్రార్థింప నీశ్వరుఁ డవ్వోట, నిలుకడగా నిల్చె నిత్యుఁ డగుచు
నారీతిఁ జెల్పు నీ వని మును లడుగఁ గా, నానూతుఁ డనియె నా వ్యాసమాని
చెప్పినకథ మీకుఁ జెప్పెద నెట్లన్న, సనకాదియోగుల శాప మంటి
- తే. జయఁడు విజయఁడు దితియందు జనన మొంది
కనకలోచనుఁడును హేమకసిపుఁ డనఁగ
ధరణిపైఁ బుట్టి సాధు బాధల నొనర్చ
సరగఁ గిటియై హిరణ్యలోచనుని ద్రుంచి. 4
- ఆ. అపుడు స్వర్ణకసిపుఁ డాగ్రహంబును మించి, సాధు భక్తులను బాధ చేసె
నందుచే నృసింహుఁ డై చక్రియాదైత్యుఁ, గడుపుఁ జించి చంపె బుడమిఁ బడఁగ.
- సీ. పరమభక్తుం డైన ప్రహ్లాదు రక్షించె, నటు లేగి కనకాక్షుఁ డాహిరణ్య
కసిపుఁడు మఱి కొంతకాలంబునకుఁ గుంభ, కర్ణ రావణులనఁ గా జనించి
రామచంద్రునిచేత భూమి పైఁ బడుదాక, బాధించు చుండిరి సాధువులను
గావున శత్రుఁడు దేవర్షు లెల్లరు, నారావణుని దుర్గుణాభి హరికి
- తే. మనవి చేసెద మని వోయి ఘనసుధాబ్ధి, తీరమును జేరి పలికి లో దేవదేవ
రావణునిబాధ తప్పించి నీవు మమ్ముఁ, బాలనము సేయు నోమహాపరమపురుష.
- ప. అని యశేకవిధంబుల నాక్షీరాబ్ధికి నుత్తరభాగంబున నిలిచి వేదాంతరహస్యా
క్షుల విమతించి యిట్లనిరి. 7

- ఉ. దేవ సుధాభివాస హరి దీనదయాపర చిత్తగింపుమా
రావణనామధేయుఁ డగురాక్షసుఁ డెప్పుడు క్రూరచిత్తుఁడై
భూపలయంబునందుఁ గృతపుణ్యుల సేమచు నుండు వాని నీ
వేదిఁ గాని ద్రుంచుము మత్తెద్దియుపాయము లేదు మాధవా. 8
- ఎ. అని వేఁడుటంజేసి విష్ణుదూత యొకండు మరుత్పంపున. 9
- ఆ. ఎచ్చి యిట్లు అనియె ననజాక్షుఁ డిందు లేఁ, డవనిమీఁదఁ బర్వతాగ్రమునను
మెలఁగు చుండు నటకు నెలమిఁగ జనుఁ డిందుఁ, గలకలంబు సేయవలదు పొందు. 10
- క. అని వాఁడు పలికి పోయిన, విని మానులు సురలు దేవభుఁ డాశ్చర్యం
బును బొందుచు నందుండక, చని చని శోధించి రిలను శైలము లెల్లఁ. 11
- ఎ. అనంతర మెందు గానక వైకుంఠమార్గంబున నిర్గమించి పోవుచున్న సమ
యంబున. 12
- సీ. శరదభ్ర శుభ్ర భాస్వర శరీరమునందు, శ్వేత ప్రకాశ విభూతి మెఱుఁ
గవలె సంపూర్ణ చంద్రక కి శంక మనంగ, నైల్యవత్ప్రస్థాజినంబు వెలుంగ
సురుచి రావణ జటా జూటంబు శిరమునఁ, దపన బింబంబు చందమునఁ దోఁప
ననిశంబు నారాయణాష్టాక్షుఁడరిం దగఁ, బలికించు వీణీయఁ బట్టి భుజము
లే. మీఁద హత్తించి శ్రీహరి మెచ్చునట్టి, గాన నైపుణ్యమును జూపుచుని నడచు
నారదులురాఁజూచియానంద మొంది, యిట్లువినయంబునడి గెనందింద్రుఁడవుడు. 13
- క. ఓ నారద త్రిభువనముల, మానక చరియింతు వీవు మర్కంబులు నీ
ధ్యానమునకుఁ గన్పట్టును, గాన మహాత్ముఁడవు నీవు ఘనమునిచంద్రా. 14
- సీ. శ్రీశైలభూములఁ జేరి రావణుఁ డతఁ, క్రూరుఁ డై సాధులఁ గొట్టువాఁడు
గావున వాని నేగతిసైన శ్రీ రమా, పతియ దండింపఁ గా వలయు నడఁగ
విష్ణుదేవుని మేము వెదకుచు క్షీరాబ్ధిఁ, జేరి యెంతయు నుతిసేయ మాకుఁ
బ్రత్యక్షమును లేక పల్కక యుండఁ గా, హరి దూత యొక్కరుం డంతరిక్ష
లే. మునకు విచ్చి మముంజూచి ఘనుఁడు చక్ర, భూతలంబున నొక పెద్దభూధరమున
నున్నవాఁ డట కేగుఁ డం చొరిమఁ జెప్పి, పోయినాఁడంత మేమెల్లఁబాయకుండ. 15
- ఎ. ఈ భూలోకంబున గాఢారణ్యంబులును భూరిభూధరశృంగంబులను వెదకి వేసట
నొందితి మింత కా హరి యుండు నెడ నెఱుంగక యీమార్గంబున. 16
- క. చనుచెంచితి మాదేవుం, డనుపమ వైకుంఠపురమునందుండును గా
వున రావణవృత్తాంతము, వినిపించెద మచట హరికి విన్నయింపడఁగన్. 17
- చ. అన విని నారదుం డనియె నయ్య వికుంఠమునందు విష్ణుదేవ
వుని గని రాను నేను బహుశోక్తులికిం బను నొక్కవార్డుం

డనియ విమంశము న్విడచి యా హరి భూతలమందు లక్ష్మితో

నొనరగ నొక్కకొండపము నుండును పొమ్మనె వింటి నంతయున్. 18

క. కావున నచటికి మీ రిక్క, బోవలసిన దేల చక్రి పుత్తునికడకుం

బోవున మా జలజాసనుఁ, దే వివరము చెల్పు ననుచు నెలమిగఁ గనుచున్. 19

ల. దేవమాని వల్లె దేవేంద్రసురముని, ముఖులు సత్యలోకమునకుఁ బోయి

ఘనచతుర్ముఖులు కరచతుష్టయములు, గలిగి యొప్పుచున్న కమలభవుని. 20

సీ. కాంచి రచ్చటఁ దప్త కనకాభ దేహుండు, లోకమందితుఁ డట్టి లోచనుండు

మహానీయ దండ కమండల హస్తుండు, బాల భానుప్రభా భాసేతుండు

నతిశయ దివ్యపద్మాసనాసీనుండు, బ్రథత తాపనజన పరివృతుండు

నిర్మల సత్కర్త నిష్టాగరిష్ఠుండు, పరమామృతధ్యాన పరవశుండు

తే. నగుచు నామ్నయగోప్య కాస్త్రాసులందు, వింతవింతగ మూర్తిభవించి మెలగఁ

జేరి సావిత్రి గాయత్రి భారతియును, గొలువఁగాఁ గొల్పవలయున్న జలజభవుండు. 21

ల. దేవతలను మునులఁ దిలకించి వేడ్కమెఁ, జెంతెరం డటంచుఁ జేర్చి వారి

కార్యములను చెలియఁ గా నడ్ల వా రెల్ల, నుడివి రిట్లు మ్రొక్కి నుతు లొనర్చి.

ప. పితామహుఁడా ! రావణాసురునివలన మేము విడు బాధ లెంతని చెప్పఁ గలము

తద్రావణుండు నకింపక యుండిన సాధుజనబృందంబులకు బాధలు మాన విది

యునుం గాక. 22

సీ. పర సుధాంబుధియందు వైకుంఠ పురియందు, ద్విభువనంబుల మేము దిరిగి వెదకి

ఎచ్చితి మం దెందు వాసుదేవుండు లేడు, కావున మేము మికడకు వచ్చి

శరణు వేడితిమి శ్రీహరియుండు త్రా వెందు, గలదొ యెఱింగింపవలయు మీరు

చక్రి సంచారంబు సర్వం జెఱింగిన, వారు గావున వేడువారు మేము

తే. చెలఁగి తపముల విఘ్నము లేసె మాకు, నమిత బాధలు గల్గించు నట్టి దనుజు

నడఁపఁదగుశక్తి యాహరి కలరియుండు, గానఁ గరుణింపవేయని పూనియడుగ.

క. విని యావిరించి వారిం, గని యిట్లనె రావణుండు కాలము రా క

వ్యనిచేతఁ జెగఁడువాఁ డొక, మనుజునిచేఁ జచ్చుఁ దుదకు మహిపై మఱియున్.

క. దేవతలుచేత నితరుల, చే ఎధ్యుండు గాఁడు తాను జీవించుట కై

చేపిం గొనె ఎరమును దగఁ, గావించి తపంబుఁ గెల్వఁగా దెవ్వరికిన్. 26

సీ. దాని నుపాయంబు దగఁ జెప్పెదను మీకు, శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జేరియున్న

హరి పాదములఁ బడి శరణు వేడుండు ప్రేమ, నార్తి నివారించి యతఁడు జగతి

మానస రూపంబు బూని యా దశకంఠుఁ, దునిమి రక్షించు మిమ్మును ముదమునఁ

జింతింప నేటికి శ్రీ వేంకటాద్రికి, నేనుడు మీతోడ నేను వత్తు.

తే. ననుచు నిట్లనె యాతండు మనసు హాయి, జెంద శ్రీదేవితోఁ గూడి చెట్ల పాదల
బరఁగు మృగములఁ బట్టులఁ బట్టుచెట్టి, క్రీడ నున్నాఁడో చెలియదా శ్రీకి నెఱుక.

ఎ. అయిన నొక్క విశేషంబు గల దది యెట్లన్న నయోధ్యాధిపతియగు దశరథుండు
పుత్రార్థియై ప్వామి పుష్కరిణీ తటంబునఁ దపంబు సేయువాఁడు అరాజేంద్రు
నకు హరి ప్రత్యక్షం బగు వాఁడు. మన మెల్ల రచ్చట నిలిచి యుండి ప్రత్యక్ష
మగు హరికి మ్రొక్కులిడి ప్రార్థిత మని యా యజుండు దేవతలం దోడ్కొని
వేంకటాద్రికి నుత్తర భాగంబునఁ దిరుగుచుండ నద్భుతంబగు నొకపర్వతంబు
నందు. 28

సీ. సంతాన మందార చంపక నమశ్ విఖ్యాతి ద్రు పరివృత మైనదాని
దిక్కులను స్వాసు పిక్కటిల్లఁ గఁ జేయు, ఫల పుష్ప వితతిచేఁ బ్రబలుదాని
శుక పిక ప్రముఖ పక్షులు వినోదంబు గా, నుప్పొంగి పల్కఁ గా నొప్పుదాని
ఘనగండభేరుండ కంఠీరవాది మహామృగధ్వనులు మి న్నందుదాని
తే. గరుడ గంధర్వ యక్ష కెన్నర గణంబు, లలమిఁ దిరిగెడు సానువు లలరుదాని
నదులు కమలాకరములు నానా ముఖముల, నలశయింపఁగి విస్తీర్ణ మైన గిరిని.

—|| బ్రహ్మాండ్రాదులు వేంకటాద్రికి వచ్చట. ||—

చ. కనుఁగొని బ్రహ్మ ముఖ్యు లత కాతుక మొప్పఁగ నాగిరింద్రమం
దనువుగఁ జేరి భక్తి యెసలారఁ గఁ దీర్థము లందుఁ గ్రుంకుచున్
ఎనఘల పుష్పము ల్లానుచు వారిజనాభుని పూజ సేయుచున్
వినమితభక్తి నమృతుని వేచిరి యాతని రాక కందఱున్. 30

ఎ. ఇవిధం బుండఁ గొన్నాళ్లకు నయోధ్యాపురీశుండు. 31

సీ. దశరథుం డర్థమై దనకుఁ బుత్రులు లేమి, పరితాపపడి నిజగురుని జేరి
మ్రొక్కి యిట్లనియె నో మునినాథ తమవంటి, గురువుండఁ గాఁ బుత్రై వరమునాకు
నేల యీఁ గూడను మే లొంద ననఁగ న, ముని యిట్లులనియె నో మనుజ నాథ
తొలి కర్మ మొక్కింత గది దానంటేసి, సుతులు లేరై యప్పతితమడఁగ

తే. వేంకటాద్రికి నేగినద్యోత్తిమెఱయఁ, బుష్కరిణీయందుఁ గ్రుంకియాధుమియందుఁ
దానవాని నిరతంబుఁ దప మొనర్చు, వేని పాపంబు తలఁగి నీ యిట్టముగను. 32

క. ఇనవంశోద్ధారకు లగు, తనయులు పుట్టెదరు నీకు చైత్యాది దయం
జను మివ్వడ వేంకటగిరి, కని ముదమున ననఁ గ మాని కా రా జనియెన్. 33

క. ఆ వేంకటగిరి యొక్కడ, పావన మనివర్ధ! యటకుఁ బయనపు లగ్నం
భేవాసరమున్నది నా, కావారము చెల్పు పోయె దని యడుగఁగన్. 34

సీ. అపు డానసింహుఁ డిట్లనియె గంగానది, కలు దక్షిణంబుగ నానువర్త
ముఖికి నుత్తరంబుగ నొక్క క్రోశిదూరముగ గంగకు దక్షిణముగ ద్వితీత

యోజనంబుల దవ్వ నుండు వేంకటగిరి, యందు గంగానది కతిశయంబు
లగు పుణ్య తీర్థంబు లలరియుండును మఱి, స్వామిపుష్కరిణీయు వరలుచుండు
తే. నందుఁ బరిమళ పుష్పచయోది లతలు, మధుర ఫలవృక్షములచేత మహిత శక్ర
వనమునకు మించి ఫల పుష్పవార మవ్వ, సంతకాలంబువోలె నజస్రమొప్పు. 85

వ. మఱియును.

86

సీ. మేరు సమానము తేరు శృంగారించి, నట్టుల శ్రీవేంకటాద్రి యొప్పు
రమణీయ మగు చైత్ర రథము చందంబుగ్లు గన్నుల పండువై గానవచ్చుఁ
గిన్నర గంధర్వ గీర్వాణ వనితల, గాన నృత్తములందుఁ గలిగియుండు
ఘన కులాచలముల ఘనతఁ జూడని హేమ, శిఖరాలిచే బ్రకాశించు చుండుఁ
తే. బ్రాకృతులు చూడ పాషాణ పర్వతంబు, కరణిఁ గన్నట్టు నాగిరి గౌరవంబుఁ
జెప్ప నొప్పునె యేరికి శేషుఁ డైనఁ, బొగడఁ జాలఁడు వింటివె భూపతీంద్ర.

వ. మఱియు నీ కీదినంబున నభిజిల్లగ్నంబునందుఁ బ్రయాణంబునకు శుభంబుగ నున్న
యది యనిన నవ్వసింఘని నాశీర్వచనంబు నొంది ప్రయాణం బై, గోదావరీ
కృష్ణా ఘోషారీ ప్రముఖ నదులందుం గ్రుంకుచు వచ్చుచు ముందట శ్రీ వేంకటా
చలంబుం గని మొక్కి యాలోపించి తద్గిరి గహ్వర సానుదేశ ప్రముఖ సిద్ధ
స్థలంబుల నీక్షించుచు వచ్చి యనంతరంబు. 88

సీ. పద్మ నీలోత్పల ప్రముఖంబుజశ్రేణు, లందుఁ చుమైద లింపుఁ జెంది పాడ
వనజ నాళంబులు ఘన మరాళంబుల, తుండంబు లం దంటి తూలి యాడ
మత్స్య కచ్చప తతి మసల కాహారార్థ, ముగ నీట నీఁదెడు వగలు మెఱయఁ
దఱలు తరంగము ల్లిగి పైని మారుతం, బల్లన వీవంగ నలరునట్టి

తే. స్వామిపుష్కరిణిం గని సంతసించి, దశరథుం డప్ప డాతీర్థ తటము సేరి
యచ్చు టచ్చట యోగంబులందు నుండు, మునులఁ గన్గొని వారికి మొక్కి నిలచి.

వ. మఱియు నత్తీరంబున ననేక జటాధారులును, సిద్ధాసన భద్రాసన గోముఖాసన
స్వస్తికాసన పద్మాసన దర్భకాసన కుక్కుటాసన అర్భకాసన ప్రముఖాస
నాసీనులై రేచక పూరక కుంభక యుక్త ప్రాణాయామంబులు సేయువారును,
ఆధార స్వాధిష్ఠానమణిపూర కానాహత విశుద్ధాజ్ఞాచక్రంబులయందున్న పంచాశ
ద్వర్ణంబుల నవలోకించుచుం దత్త దధిష్ఠానదేవతల నజపవిధానంబున నర్చించుచు
జాడీ శోధనం బొనర్చి క్రమంబుగ షడాధారంబులు భేదించి సుషుమ్న నాడీ
మూర్తంబున మార్దవ ముఖంబుగ గఘ్నించి సహస్రార కమలాంతర్గత సుధా బిందు
కానామభవంబున బరవశులై చొక్కుచుండువారును, హృదయ కమల కర్ణికా
బాధ్యంబున నర్చివృత్త మాత్రుం డై ప్రకాశించుచున్న పద్మ పురుని ధ్యానించి
తదనుభవంబున నానందించు వారును, సాంఖ్య తారకామహాయోగాభ్యాస

పరవశులై యంతర్లక్ష్య మధ్యలక్ష్యావలోకనంబులు సేయు వారును, శ్రోత్ర శేత్ర నాసాపుట నిరోధం బొనర్చి యాత్మ ప్రత్యయ ప్రకారంబు నీక్షించుచు దశవిధ నాదంబు లాలకించు వారును, మఱియు నంతర్లక్ష్యంబున నుండి యట గంటి చూడ్కిని స్వరూప ధ్యానంబు సేయువారును, కన్నులు మూసి శిరంబు వంచి యూర్ధ్వజ్ఞప్తి గళామాత్రంబు నిల్పువారును, ఇద మిథ మనుట మఱియెఱుక మాత్రంబై శేషించి కేవలత్వాభావంబు సేయువారును, స్థూల జిహ్వగ్రంబును దదుపరి నూత్న జిహ్వగ్రంబుఁ దాకునట్లుగాఁ జొన్నుచుం దదేక నిష్ఠ చే లంబికా యోగం బొనర్చువారును, ఇవిధంబున ధ్యాన పుష్కళి శాంభవీ రాధాయంత్ర ఖేచరీ ముద్రాభ్యాస పథులై యనేక పాదస్థులై సవిత్త మండల మధ్య విర్తియైన నారాయణ విగ్రహంబును జూచు వారును, పంచాగ్ని మధ్యంబునంనుఁ గూర్చుండి మహాఘోర తపంబు సేయువారును, నృసింహస్థభంబును, కామతారకంబును, గోపాలమంత్రంబును, వరాహమంత్రంబును, వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరంబును, నారాయణాష్టాక్షరంబును, శుద్ధప్రణవ మంత్రంబును, బ్రహ్మస్తవప్రకీర్తి మహా మంత్రంబుల న్యాస ధ్యాన పూర్వకంబులుగ నేకాగ్రచిత్తంబున జపంబులు సేయువారును, శ్రీమన్నారాయణ విగ్రహంబును బూజించుచుం దన్మంత్రపారాయణులై యుండువారును, న్యామ్రుక్పిష్టాజినవల్కలాంబరు లై వాతాంబు పర్ణ కందమూల ఫలాహారు లై కర్షజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్య జప తప హోమాది సకల సత్కర్మ నిష్ఠుల నుండు మహామునిజన సమూహ మధ్యంబున.

40

సీ. ఆలఘు చతుర్భాసువులు చతుర్ముఖులు, నెనిమిది కన్నులు ననల సదృశ తనువు దీపింపఁగ ధ్యాన యోగ సునిష్ఠ, నూని పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు నసంపమ నారాయణాష్టాక్షరీ జప, కలితుఁ డై నాశికాగ్రమున దృష్టి హత్తించి 'స్ఫటిక సదక్షమాలికఁ జేతఁ, బట్టి చిత్తము బిగఁ బట్టి చక్ర తే. పాణి పదముల యం దుంచి పరమ భక్తి, చే భరన్యాస యోగ సంసిద్ధుఁ డగుచు ఎనజసంభవుఁడుండఁ గాఁ గని వసిష్ఠ, సంయమిండ్రుఁడు విస్మయం బంది యపుడు.

తే. దశరథేశ్వర యిమ్ముహా తాపసులను, గూడి పద్మజుఁ డిచట నెక్కువ తపంబు సేయు చున్నాఁడు గావున శ్రీశుఁ డింక, నమర వరునకుఁ బ్రత్యక్ష మగుట నిజము. వ. మఱి యేమ భవదీయ పురోహితుండ నగుటంజేసి యిచ్చటి కేతెందితిఁ గావున.

తే. ధన్యుఁ డగు సర్వలోక పితామహుండు, భక్తి మెఱయనివాతదీపంబు వోరఁ దాఁ జలింపక యున్నాఁడు దనర నజాని, మెచ్చి ప్రత్యక్ష మగును లక్ష్మీవిభుండు.

ఉ. కావున దివ్య పుష్కరిణి కామ ఫల ప్రద యంచు నన్నియో భూవర నీ వత్తి త్వరగఁ బుష్కరిణి జలమంనుఁ గ్రుంకి స

త్వావన భక్తి మీఱఁగ జపం బొనరించు మటన్న నపు ధా

శ్రీ విభుఁ డిట్లనెం బరమ దేశికతజ్ఞప మీపు చెప్పవే.

45

సీ. అనిన శ్రీ వేంకటేశాస్థాక్షరీ మంత్ర, మా వసిష్ఠుడు పుత్రాధ్యయన

దశరథేశ్వరునకు దయ నుపదేశంబు, నేయఁ గా నృపతి వసిష్ఠ మునిని

బూజించి కూర్చుండి పుత్రార్థయై మహా, శిష్టుఁడై జపమును జేయుచుండె

నపుడు వసిష్ఠఁ డత్యంత నిర్మల చిత్తుఁ, డగుచు నొక్కఁడఁ దపం బాచరించు

తే. చుండె నంత నభంబున నుతిమినట్ల, కడు భయంకర నివదంబు గల్గె నాస్వ

నంబునకు బ్రహ్మ తనకరీరంబుఁ చెలిసి, కనుల నలువంకలం గనుంగొనుచు నుండ.

తే. దశరథుఁడు లేచి వెల గంగ ధాతృ ముఖ్య, దేవతాళికి మునులకు భావ మలర

మొక్క నప్పుడు వారెల్ల మొనసి నీకు, వంశ మభివృద్ధి యగు నని విర మొసంగి.

వ. దశరథుని దీపించిరి యనంతరంబు.

48

క. ఆకాశంబునఁ బొడమిన, భీకర శబ్దంబు చెవుల భేదించిన దిం

దీకాల మధ్ర ఘోషం, బీకరణిం బుట్టఁ దగిన హేతు వదేహా.

49

క. అని యందఱు గగన దిగం, గనుచుండ ననేకు లయిన కమలాపులు గూ

డిన యట్టులఁ దేజంబు గఁ, గనుపించె దానిఁ జూడఁ గాఁ జిత్రముగఁ.

50

క. జ్వలన గ్రహ నక్షత్రము, లలఘు తటిల్లత లనేకు లగు చంద్రులతోఁ

గలసిన గతి నమిత ద్యుతి, విలసితముగ నభము నిండె విస్మయ మారక.

51

క. ఎక్కడఁ జూదిన కాంతులు, క్రిక్కిరిసినఁ జూడలేక గీర్వాణముఖుల్

చొక్కుచుఁ గన్నులు మూసిరి, నిక్కము చెలియం గ రాక నెఱి నామీదఁ.

సీ. అప్పుడు కోటి సహస్ర మార్తాండ ప్రభా నిభంబై న విమాన మొండు

పాల్చుగ వివిధ గోపురము లనేకంబు, లైన ప్రాకారము ల్లర్యమలును

లలితంబు లైన నీల స్తంభములు బహు, పటు సజ్జ సద్వార బంధనములు

భర్మ కనాటము ల్బాసుర విద్రుమ, మంటపంబులు దీర్ఘ మందిరములు

తే. కాంచ నొన్నత గోపుర కలశములును, భూరి మరకతముల నొప్పు తోరణములు

ఘనతర ధ్వజములు పతాకములు మెఱయ, పంచ వర్ణద్యుతుల నొప్పు పట్టామున.

తే. పుష్ప హస్తక హారము ల్బూరి కలశ, జాలముల నంటి గాలికిఁ దూలి యాడఁ

గలికి చిల్కలు శిఖి కలకంఠములును, దేనె లొక్కెడు పల్కులఁ బూని వల్క.

—|| బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట. ||—

వ. నట్లొప్పు విమాన పట్టా మధ్యంబునం దనరు సభా మంటపంబును ద నృధ్యం

బున సహస్ర మణిస్తంభముక్తం బైన క్రీడా మంటపంబును ద నృధ్య నవరత్న

స్థిత మంటప చతుర్ద్వారంబులయందు ద్వారపాలకులు నిలిచి యుండ, నా

మంటప పరివృత రాజ వీధుల నవ యౌవ వాలంకృత సుందరీ జన సమూహం
బులును మెలంగ, విచిత్ర కలితం బగు న ద్వివ్య విమానంబు వీక్షించి డగ్గఱ నుం
డు వసిష్ఠాది మునులం జూచి య విస్మరించి యిట్లనియె. 55

చ. మునివరూర! మజ్జనకు ముఖ్య విమాన లస త్పృథ్వాక మా
దినకర చంద్ర పావకుల దీధితులక హసియించుచు స్ఫులిక
ఘనతరమై నభోదిశను గన్నడు చున్నది చూత మంచు న
య్యనిమిష తాప సోత్తముల నందఱు బిల్చి ప్రమోద చిత్తుడై. 56

సీ. అంబర మార్గాన నరిగి విమాన పూర్వద్వారమునఁ జొచ్చి వనజభవుఁడు
పోవుచుండఁ గఁ జూచి పురుషూత ముఖ సుర, సంయుము ల్లిశరథ చక్రవర్తి
యజాఁడు వోయిన త్రోవ నా విమానము నందుఁ, జేరి యచ్చట విష్ణుసేవ నెంది
యంతరాంతరములం దరుదుగా వెదకుచు, భయభక్తు లెసఁగ నాబ్రహ్మములులు
తే. వాసుదేవుని వీక్షించి వాంఛ మీఱ, మనము బుచ్చుంగ నాస్థాన మంటపముల
లోఁ బ్రవేశించి రప్పడా లోక కర్త, యైన నారాయణుండు దయాద్వైత డగుచు.

ప. క్రీడా మంటప మధ్యంబున నవరత్నస్థగిత పద్మ పీఠంబు నందుఁ బ్రాకృత ప్రకా
శుండై మఱియును. 58

సీ. మకుట కాస్త్రభ రత్న మకర కుండలములు, ఘన మేఖ లాంగద కంకణాలు
వర వనమాలికా వైజయంతుల దీప్తి, నలరు గ్రావేయక హరములును
కనకాంబరం బొగిఁ గాంతుల నీను దే, హమనంచు వెలుగఁగా నభయదాన
కలిత దక్షిణ కర కమలంబు పావన, చరణంబు లర్చింప సరవిఁ జూప

తే. వామ హస్తాంబుజము కటి సీమ నొప్పు, దక్షిణ కరంబు లను శుభద మగు శంఖ
చక్రముల కాంతు లెసలార శస్త్రకాంతి, సర్వలోముఖుడై దయాస్వాంతుఁడగుచు.

క. హరి ముద మొంచుచు నుండఁ గ, వర వక్షమునందు సత్య వరభూషణ మై
సిరి దనరఁ గ నిరుగడలను, ధరణియు నీశయు వసింది తద్దయు మెఱువక. 60

సీ. నీలమేఘమునందు నిలచిన క్రొక్కొలు, మెఱుపు రీతిగ సిరి యురమునందఁ
గుడిభాగమున నీశ యెడమ భాగంబున, భూదేవి బహురత్న భూషణములు
బంగ రంచులు కుసుంబా వస్త్రములు దాల్చి, కుటిలాలకంబులు నిటలములను
లీల గడ్డ జాల మిళింద పద్మల వలెఁ, జలియింపఁ గన్నూరి తిలకములును

తే. గనులఁ గాటుక గంధ లేపనము లమర, వర కిరీటంబు లను విరిసరలు గదలఁ
జంద్రబింబ నిభాస్యలా చక్రధరుని, గొలిచి మెలంగుచు సంతోష కలిత లయిరి. 61

ప. ఇవిధంబున నతి శోమల కులసీదళ చ్ఛాయ దేహకాంతి నొప్పుచు దక్షిణ
హస్తంబున నీలోత్పలంబుఁ బూనిన భూదేవియు విద్యుల్లతా సంకాశ యై ప్ర
కాశించి కరంబునం గరంబు మెఱయు శ్వేత కమలంబు ధరించిన శ్రీదేవియుఁ

గమల కర్ణికా సన్నిభయై దీపించి వామ కరంబున శోణాంబుజంబుఁ దాల్చిన నీశాదేవియు కూరిం జేరి ఫలత చామరంబులు వట్టిన సుందరీ మణులు గొలుచు చుండు సమయంబున శ్రీనివాసుండు కరుణా కటాక్ష వీక్షణుండై బ్రహ్మాం ద్రాదులకుఁ బ్రత్యక్షం బయ్యె నప్పుడు కమలగర్భా ద్యగస్త్య వసీష్ఠ మహామును లును సనకసనందనాది మహాయోగులును బురుహూతాది గీర్వాణులును శ్రీహరికిం బునః పునః ప్రణామంబు లొనర్చి పులకాంకితశరీరు లై సంపూర్ణానందంబున గద్గద కంఠులై బాష్పపూరి తాక్షులై కరంబులు మొగిల్చి యిట్లు నుతించిరి.

62

దండకము. — శ్రీమత్పరాకాశ శేషాచలార్ధశ మంగాముఖోల్లాస మానంద హృద్యేహ శృంగార సద్భక్త మందార మాధుర్య వాగ్వాక్రత మాయాగుణాతీత సర్వార్థ నిర్లేత సన్నోత్త సంధాత శ్రీభూమి నీశా సమే తాంబుజాతాక్ష పాతీన కూర్మమిత్రకోడ రూపా నృకంతీరవా వామనా రామ రామా మహానీరహస్రా యశోదార్పకా బుద్ధకల్పి ప్రభావోజ్వలాకార కాలానురూప ప్రకా రాదృశా నంత లీలావతారా నిరాకార వేదాంత సారాద్ధి గంభీర హేమాద్రిధీరా పకారాకరా పాదసంసారదురా చిదాకార కారుణ్యపూ రాగమాగణ్యపుణ్యాను గుణ్యా సదాక్షిణ్య హైరణ్య నేత్రాది దైత్యేశ్వరారణ్య దావానల జ్వాల దే వేంద్ర ముఖ్యామరత్రేణి పాలా సుశీలా సువర్ణా భవేలా రమాలోల విశ్వాది మూలా మహాయోగి జాలాత్త కంజాత రోలంబ బింబాధరా కంబుకంఠా నిరా లంబ గోవింద నందాత్తజా గోప బృందావనా దివ్యబృందాటవీవాస కందర్ప సౌందర్య మంద స్థితాబ్జోపమానా సదానంద చిత్రా ముకుందా గదా శంఖ చక్రా ద్యనేకాయుధా ఘోరనక్రాంతకా దీనమాతంగసంరక్షకా ఖండచండప్ర తాపా, లసత్కుండలాలంకృతాజాండభాండోదరా నంతకాంతస్వరూపాఘని ర్లేప నిర్వాణమార్గప్రదీపా రణోద్దామలోకాభిరామా ఘనశ్యామ సంపూర్ణకా మా మహాశక్తుభీమా జితకౌర్య భౌమా మునిస్తోమ దేవోత్తమా దేవతా సా ర్యభౌమా సదావిష్ణు సేవించు మత్తెల్ల రక్షించు మీశా సుఖావాస శ్రీమన్ను సింహా నమస్తే నమస్తే నమః.

63

వ. అని యివ్వినందున నుతించి మ్రోక్కు లిడుచున్న బ్రహ్మాండ్రాదులం గరుణించి శ్రీహరి యిట్లనియె.

64

ఆ. వనజగర్భ నీపు విచ్చిన పని యేమి, దెలుపు మనిన బ్రహ్మ దేవుఁ డెలమి

మది నెసంగఁ గనుల మధునూదనుని జూచి, యిట్లు లనియె మోద మినుమడింప.

సీ. దేవదేవ పరాత్త దీనరక్షక విన్నవించెద మనవి యాలించి వివెత

వసుధ నిప్పుడు దశ వదనుండు తప మాచరించి గర్వోన్నతి మించినాడు

సుర యక్ష కిన్నర గరుడ గంధర్వ ప్రముఖులచే మడియని ముఖ్యవరము
లడిగె లేదన కూర కా పరంబులు వాని, కిచ్చితి నందున హెచ్చి వాడు
తే. లంకలో నుండి సుంతైన శంకలేక, భటులఁ బరికొల్పి శ్రీగిరి ప్రాంతదేశ
ములఁ జరించుచు మునిసాధువులకుఁపింస, చేయుచున్నాఁడువాఁడునకుండుపోడు.

అ. వరము లడుగువేళ నాఁడు మానవునిచే, మడియ కుండువరము నడుగ లేచు
గానవాని కంత కాలంబు పచ్చిన, తిఱిని ద్రుంచు నరుడ తథ్యమనుచు. 67

క. సరసిజగర్భుడు పల్కిన, హరి దరహానీ తామ్రుఁ డగుచు నప్పు డగస్త్యుం
గరుణం గనుగొని మానీ, శ్వర నీ విపు డిచటి కేల పచ్చితి వనగఁగ. 68

ఉ. అప్పు డగస్త్య మాని గమ లాక్షుని సన్నుతి చేసి యిట్లనెక
ముప్పిరిఁ గొన్న గర్వమున మూర్ఛ దశామ్రుఁడు మర్త్య కోటులం
దెప్పనఁ ద్రుంచుఁ గాన జన దీనదశం గనలేక తత్కృమం
విప్పుడు మీకుఁ జెప్పఁ దగు హేతువు గల్గఁగ పచ్చి తీవ్వరా. 69

ఆ. రావణాఖ్యుఁ ద్రుంచి ప్రజలను రక్షించి, మమ్మఁ గావు మంచు మాని పరుఁడు
విన్న వింప నగుచు విని యిట్లు సనకాది, యోగి పరులఁ జూచి శ్రీ గురుండు. 70

అ. అదియోగు లగుచు నానందమున నుండు, వారు మీరు కోరి వచ్చినట్టి
హేతు వేమొ తెల్పుఁ డిపు డన్న సనకాది, యోగు లిట్టులనిరి యో మహాత్త. 71

క. అంతర్య జ్ఞానాత్ముల, సంతతమును జూచుచున్న స ద్విగ్రహముక
వింతగఁ గర్తాత్ముల గను, భ్రాంతిని వచ్చితిమి మేము ప్రవిమల హృదయా. 72

చ. అని సనకాది యోగిపరు లాత్మ రహస్య విచార లక్షణం
బెనసిన యోగ మార్గ రతి హెచ్చిన నూక్తుల విన్న వింపఁగా
విని ముద మొంది నవ్వుచును విష్ణుని జిహ్వాని జూచి నీవు వ
చ్చిన పని యేమి మా కిపుడ చెప్పు మటన్న సురేంద్రుఁ డిట్లనెక. 73

నీ. యక్షేశ యజ్ఞాంగ యజ్ఞభావనయజ్ఞ, కర్తఫలప్రద నిర్మలాత్మ ||
మాధవ మాపితామహుండు నగస్త్యుండు, మనవిచేసివీరితీ ననిశ మవని
యందు రావణుండు దురాత్మకుఁ డై మమ్మ, బాధించు శ్రీనగ ప్రాంతములను
ముని మనుష్యుల మూర్ఖుఁ డై వేధించు, వాని మర్దింప నెవ్వఁడు లేడు
తే. దేవ రయమున వాని మర్దించి సకల, జనుల మానుల మమ్ము రక్షణము నేయు
శక్తి యుక్తులు మీయందుఁ జాల గలవు, గాన మే మెల్ల దుగ్ధసాగరమునందు. 74

అ. మిమ్ము వెదకి చూచి మీ రందు లేమికి, వివిన గిరులయందు వెదకి మూఁడు
లోకములను మఱియు వైకుంఠమునఁ జూచి, కట్టకడకు నిటకుఁ బట్టువట్టి. 75

క. మీ పాదములను పడితిమి, తాపము నెడె పచ్చితిమి ముదంబున ధర నా
భాషాత్తుఁ డైన రావణు, నేపథ్యం జంపి మమ్మ నేలు ముకుండా. 76

వ. అని యనేక విధంబుల నుతింప న కృ-మలాత్మం దాబ్రహ్మాది దేవతలం జూచి
నగుచు నిట్లనియె. 77

చ. జలజజ ముఖ్యులార మిము సత్కృప మీఱఁగ నేన గాచెదఁక
ఖలుఁ డగు రావణాసురుని ఖడ్గముపాలును జేయుదేను మీ
రలరఁ గ నబ్ధి దాఁటి భయ మందకుఁ డింక సుఖంబు నుండుఁ డం
చెలమిని బల్కుచుండ శివుఁ డేగి నుతించి నయోక్తులారఁగఁక. 78

నీ. మర్త్యలోకమునకు మనుజాశనుల వేధ, దస్పింప శేష భూధరమునందు
నిలిచి మానవులకు నీవు ప్రత్యక్ష మై, యుండ రాక్షసులు రాకుండు రిటుకు
నవల నెప్పుడు నిన్ను నందఱు సేవింపు, చుంచురు నిర్భయ మొంది యిచటఁ
జూసఁగ నీ కీ గిరి భూలోక వైకుంఠ, మగుచుండు నేను బాయక వసింతుఁ

అ. గాన నాకుఁ దగిన తానకం బొందిండుఁ, జూపు మిర్వరమును సురగణంబు
పొగడ నుంద మంచు నగజేతుఁ డనఁ గ నా, చక్రి నగుచు ననియె శంకరునకు.

ఉ. ఓపరమేశ నీ విచట నుండుట నిష్ఠ మెసంగె నాకు నీ
నీ పరమాద్రిక్రింద వెసియించుము తీరము డిగ్గఱం దగం
ప్రభావున జేరి మానవులు భక్తి నినుం గొనియాడు చుండు నీ
నీ పని నేయు పెంతయు మహితలమందు నెసంగుఁ గి ర్తియుఁక. 80

వ. అని పల్కుటంజేసి యా యమాకాంతుండు సంతసించినవాడయ్యె నంత. 81

క. హరి హరు లీ భూతలమున, నిరవుగ నుండుటకు నజ సురేంద్రాదిమునుల్
జరమానందము నొందిరి, హరి యంతట దశరథేంద్రు నటు గని యనియెఁక. 82

అ. దశరథేశ నీవు తాపసులం గూడి, యిటకు వచ్చినట్టి హేతు వేమి
జెలుపు మనిన భక్తి దీపింపఁ గాఁ గోస, లేశ్వరుండు శ్రీ రమేశుఁ జూచి. 83

స. కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లు వినుతించె. 84

తే. విశ్వకారణ విశ్వాత్మ విశ్వరూప, సంతతానంద విగ్రహ చక్రపాణి
మిమ్ము జూడఁగ మది నెంచి మీ కటాక్ష, మిపుడు గామించి వచ్చితి మిందిరేశ.

అ. ఎవరికోఱకుఁ బద్మజేంద్రప్రముఖులు, తప మొనర్తు రెవరి ధన్యనూత్తు
రెపుడు వినఁ దలంతు రెవరి ప్రత్యక్షంబుఁ, గోఱుచుంచు రట్టి గురుఁడ నీవ. 85

అ. నాశ రహితమై యనాది ప్రకాశమై, బట్టిబయలనుండు పరమపదము
మానివాసమయ్యె గాన మీ సర్వోన్న, తత్వ మెఱిగి పొగడఁ దరమె దేవ. 87

— దశరథమహారాజు శ్రీస్వామిని స్తుతించుట. —

నీ. దేవదేవ పరాత్ప దీనుడ నై యొక్క, మనవి చేసెదను నెప్పుదిగ వినుఁడు
మీ వచ్చినటులంటి భూరి భాగ్యంబులు, గలిగి యున్నవి వంశగౌరవంబు

నిలువఁ గాఁ దగు పుత్రులు లేరు గావునఁ, జింత పుట్టినది నా చిత్తమునను
బుత్తహీనులకు సత్పుణ్యలోకములు లే, విని వేదపూరుషుం డనిఁ బల్కెఁ

లే. దాప మొందుచు వచ్చి నే మీ పదములు, నమ్మి నేవించితిని గాన నెమ్మిమీఱ
సత్పు ధర్మ పరాక్రమ శక్తిమతులు, గలుగు పుత్రుల నాకిమ్ము కమలనాభ. 88

క. అని దశరథుఁ డిమ్మెయి నన, విని మనమున సంతసించి విష్ణుం డపు డి
ట్లనియెను జన్మాంతరమున, ఘనపాప మొనర్చినావు కావున నీకుఁ. 89

లే. పుత్రులు గల్గ రైరి యో ధూప యనిన, విని మనంబున లజ్జించి వేగ ధైర్య
కలితుండై శ్రీరమేశుని నెలమిఁ జూచి, యివ్వధంబున ననియె నరేంద్రుఁ డపుడు.

సీ. నలినాయకేశ్వరా నా పూర్వజన్మానఁ, జేసిన దురితంబు నేరియున్న
నక్కోదయంబుచే నంధకారము వాయు, నట్లు మత్కులుఁ చయంబు సరగ
మిముఁ జూచినప్పుడ సమసె నికేమి ధన్యుడ నైతి నాతప్పు లేడనెడక
పుత్రుల నొసఁగి సంపూర్ణ సంతోషాత్ముఁ, జేయుము సత్కృప శ్రీనివాస

లే. యనుచు నానావిధంబుల వినుతిసేసి, పాపనాంఘ్రియంగంబులం బడిన నృపుని
జూచిశ్రీచక్రకృపనిట్లు శుభదపచన, ములను బల్కెను మునులెల్ల ముదమునొంద.

సీ. దశరథేశ్వర నీకు భృశకలుషంబెల్లఁ, నొలఁగఁ జింతింపకు నెలమినుండు
బాహుబలాధ్యులుఁ బరిపంథి గజాయూధ, కంఠీరవంబులుఁ గమలమిత్ర
శేజులు నగుచు ఛాత్రీభారము వహించి, వెలయుచు రాత్తజాతులు యోగమునఁ
బొమ్ము నీపురిఁ జేరి పుత్రకామేష్టి గా,వింపు శ్రీఘంబుగ నేడ్వఁ దనర

లే. నినుతేశ్వర నీనుతి కేను సంత, సిందినాడను విప్రులఁ జేరి యచల
చిత్తుఁ డై యొగి నప్పని జేయు మంచుఁబలుక యా రాజవర్యుఁడు పరమభక్తి. 92

వ. దండ ప్రణామంబు లాచరించి బ్రహ్మదులకు మ్రొక్కి వారి దీవన లంది నిజగురు
నిసిష్ఠ సహితుఁ డై పురంబు నేరి పుత్రకామేష్టి నేయుచుండె. 93

అ. అంత బ్రహ్మదేవుఁ డా హరికిని మ్రొక్కి, చక్రి! యేను మిమ్ము సరవి నొక్క
విషయ మగుఁగ దలఁతు నేడ్వ నానతి యిండు, నేమనంగ వినుఁడు శ్రీమణీశ.

వ. ఈ కల్పాంతంబు వజరు నే నిందుండి మనుజులు నేయుదురాచారంబులకు య
ముండు దండించుటం జేసి వారి జనన మరణాదులకుఁ దగిన యేర్పాటు లొనర్ప
వలయు నందులకుఁ దాము దోడ్పడి రక్షింపవలయు మఱియును. 95

సీ. కలియుగంబున నింకఁ గల్గు మానవులు దురాగ్రహుల్ దుష్కర్త కాదిరతులు
మలినాత్ము లల్పాయువులు లోభు లస్థాయ, పరులమూర్ఖులనయవంచకులొగిఁ
బరధన కాంక్షులు పర భార్య గమన లీలా వినోదలు గర్వభావ యుతులు
బ్రాహ్మణ దూషణ పరులు స్తోత్రక్రియ, శాస్త్ర పుత్రద్రోహు లాత్మహత్య

తే. రతులు నిర్ణయ హృదయలు రాజభక్తి, విరహితులు ధర్మకాస్త్ర సద్వేదనింద
కులుకుల ద్రోహులెంచగ గురులదూఱు, వారుమాత్సర్య కలితులు పసుగుముఱియు.

ప. జార వార ప్రవర్తకులు, స్వకన్యకా విక్రయాసక్తులు, దేవతారాధనాదులకు నయ
ప్తులు, సాధుజనుల బాధించువారలు కావున వారివారి కర్మవిధులం బరికించి ర
క్షింప విలయు ననిన నాహరి విని కుమారుం జూచి నీయిష్టం బొక్కింత గొఱంత
నేయక యీశేషగిర్విద్రంబునంను పసియింతు వైకుంఠపురంబున నుండి సకలతీర్థం
బులకు స్వామినియే వెలయు పుష్కరిణి యీశైలమునందుండ నట్టిపాతకు లీ పు
ష్కరిణి యందు నత్యంత భక్తి గ్రుంకు లిడిరేని వారి పురాణిత కలుష చయం
బెల్ల నశింపజె. వారి యభీష్టంబులు పరిపూర్ణంబు లగుచుండు ననినఁ జక్రిం జూచి
యజుం డి ట్లనియె.

97

క. దనుజులు భూలోకంబున, ననుపము గర్వంబు మించి యటవుల గిరులం
దున నిల్చి బాధ పెట్టెద, రసభూతద్వాధ మాన్పు మలజనములకుకా.

98

తే. అనిన నాచక్రపాణి నయంబు మెఱయఁ, జక్రమును జూచి యిట్లనెఁ జక్రరాజ
వివిధ సాధనములతోడ వేగధాత్రి, కేగి రాక్షసులను ద్రుంచు మిపుడ కడఁగి.

99

నీ. అహః! ని యాచక్ర మబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి, కుముదాది వీరులఁ గూడి వెడలి
ప్రళయ కాలాభీల భాను బింబము రీతి, సరభసంబునఁబోయి సకలదర్శ
దిగ్దేశములందు దేవకంటకులపైఁ, గవిసి పోరాడి యాగ్రహము పెంచి
చుంపి దేశములకు శస్త్రము గావించి, నీక్రము కంజాక్షుఁ జెంతఁ జేరి

తే. మ్రొక్కి యోస్వామి దశకంఠుఁ ద్రుంచి వాని

బలము నేల్పాలు గావించి వచ్చి తనినఁ

జక్రముం జేతఁ బూని యా జలజభవుని

జూచి యిట్లనె సంతోష చూడ్కి నపుడు.

100

త. అజాడ నీవు చెప్పినట్లు చక్రం బేగి, యమర రిపుల నెల్ల నవని ద్రుళ్ల

నేసి వచ్చె నీవు పో సుఖంబుగ మనం, బుననొకింత చింతఁ బొంద కనఁగ.

101

ప. విరించి యూరక నిలచియుండుటం జూచి చక్రి యిట్లనియె.

102

క. వనజాసన నేఁ బొవ్వున, విని యూరక యుండ నేల వివరింపుము నీ

మనమునఁ గల వాంఛను వే, యనినం బంకజ భవుండు హరి కి ట్లనియెకా.

103

నీ. దేవ మీరును రమా దేవినా విన్నప, మాలకింపఁగవలె నదియు వినుడు

వేంకటగిరిమీఁద విఖ్యాతినుండు మీ, కున్నత మైన రథోత్సవంబు

నీయింపవలె నది చిత్తగింపుఁ డటంచు, విన్నవించుంగ నా వెన్నుఁడలరి

యట్లుల నేయు మటంచుఁ జెప్పఁ గ నజాం, డంఠమానుల నమరాది దేవి

- తే. బృందములఁ గూడి యశ్చ గిరింద్రమందు, విశ్వకర్మను రావించి వివిధ చిత్ర
వీధులం దేజరిల్లఁగ వేడ్కఁబురము, సరవి నిర్మింపు మనఁగ నాశ్చర్య మొంది.
- చ. అనఘుఁడు విశ్వకర్మ విభులాన్యుత చిత్ర విచిత్ర రీతులఁ
దెనుపుగఁ దప్త హేమ పుటభేదనముల్ రచియించి పిమ్మటఁ
ఘనతర మేగుతుల్యముగఁ గాంచనరత్నరథంబు దీర్చి యి
చ్చినఁ గని పద్మజుండు నిజ చిత్తమునంను ముదంబు నొందుచుకొ. 105
- క. ఘనుడగు విఖనసుడను మునిఁ, గనుఁగొని వైఖానస ప్రకార సమాత్రం
బును విడక తగిన లగ్నం, బును గనుమని సంతసంబు పొంపిరిపోవకొ. 106

—|| బ్రహ్మోత్సవము. ||—

- నీ. అజఁడప్లువల్క నాయనఘుఁడౌ నిఖనస, ముని యిట్లు లనియె నో వనజధవుడ
వినుము కన్యారాజి నినుఁ డుండు మాసానఁ, జిత్రతారాన నుచితముగాను
శాస్త్ర సమృత్తుముగ శస్త్రముగాన నా, రోహణాసులు చేసి రూఢి మెఱయ
నుత్తరాపాద రథోత్సవం బొనరించి, రహిఁ దీర్థవారినా శ్రవణమందుఁ
తే. జేయు టుచితంబనఁగ సుర జ్యేష్ఠుఁడంత, సకల దేశాధి పతులను సంతసముగొ
నుత్సవముఁ జూప రావించి యుత్కటమగు, వేడుకలుమించఁజేయించు వేళనటకు.
- చ. ద్రవిడ కర్ణాట కురు కుమర కేరళ కేకయి లోసల మగధ మాలవ శూరసేన చోళ
నేపాల మళయాళ బంగాళ పాండ్య పాంచాల కొంకణ తెంకణ విదర్భ సౌరాష్ట్ర
శక సౌవీర యుగంధ రాంధ్ర విదేహ మత్స్య పులింద చేది త్రిగర్త సింధు సింహల
లాట కాంభోజ కాశ్మీర మహారాష్ట్ర దేశాధీశ్వరులు పరిజనంబులతోడను, బంధు
మిత్రకళిత్ర పుత్ర సహితహితంబుగ గోవిందతీనామంబులు స్మరించుచు నవ్వేంక
టాచ లాలోహణంబు చేసి శ్రీపుష్కరిణియందు సభక్తి స్వాంతులై స్నానం బొనర్చి
శుచివస్త్రధారులై, శ్రీవరాహస్వామి నీక్షించి పరమానంద మొదప వినుతించి నమ
స్కరించి కాన్క లర్పించి శ్రీనివాసుని మందిరంబున కేలేంచి యనేకవిధంబులం
బొగడుచు దండప్రణామంబు లాచరించి వివిధవస్త్ర భూషణ ఫలపుష్ప తాంబూ
లము లర్పించి ధన్యుల మైతి మని సంతసించు నెడ నజుండు విష్వక్సేనుం బిలిచి
యి ట్లనియె. 108
- క. విను సేనాధిప మజ్జన, కునకు మహోత్సవము లిచటఁ గొనియాడఁగ నె
మృతమున సమకూర్చఁగ వే, జను మందల మెక్కి యనఁగ సంతసమారకొ. 109
- నీ. అపుడు సేనాపతి హరి కజానకు మ్రొక్కి, యందలందెక్కి సానందుఁ డగుచుఁ
ద్దన పరివారంబు లను గూడి వీధుల,యందుఁ జరించుచు నందఱకును
దగు పను ల్మియమించి ధాత చెంతకు వచ్చి, యంజలి గావించి యచటఁ జేయఁ
దగు పను ల్సేయింపఁ దా నాద్యుడై యుండె, నా విఖనసుఁడు భావంతోడె

తే. ననఘ మంత్రాల చేతఁ బుజ్యాహవాచ, నంబు గావించి వరశరావంబు లందుఁ
బాలికలనిడి ధాన్యాదు లోలివైచి, యొప్పునాగమ విహిత మంత్రోక్తముగను. 110
వ. హస్తయంతు నంకురార్పణంబును, నైవేద్యాదికృత్యంబులు నెఱవేర్చి, యష్టలు
నాఁ డుదయంబునఁ బుజ్యాహవాచన వాస్తుహోమ గరుడప్రతిష్ఠా గరుడహోమ
భేరి తాళ తాడనకంకణ ధారణాగ్ధృక బహుమానాది కృత్యంబు లానరించి
మఱియును.

111

నీ. హరికి ధూమికి నీళ కద్ధికన్యకు నూత, నాంబరాధరణంబు లర్చణములు
చేసి శృంగారము లేపిహేటకరత్న, దీధితు లొప్పిన తిరుచయందు
వేంచేపు నేయించి వివిధమంగళవాద్య, ములు భూనభోంతరంబుల నెసంగ
మోయుచు నుండఁ గ ముందఱ దిగ్బలి, తగఁ జల్లుచుండఁగ ధ్వజపటంబు
తే. ప్రబల చక్రము సేనాధిపతియు నడువ, మునులు సనకాదియోగులు మొనసి పొగడ
ఛత్ర చామరములఁ బూని సకల దేవ, గణములు స్తోత్ర వీధులఁ గడు ముదమున.
నీ. ఆఖిల వైభవములు నానంద నిలయంబు, నకుఁ బ్రదక్షిణముగ నలినధవుఁడు
క్రీహరి వేంచేపుఁ జేయించి కొనిరాగ, విఖనసుండటుకాస్త్ర విహితముగను
వారక వేడ్క ధ్వజాహోమాణము చిత్త, యందోనరిచి రాత్రి యందుఁ బరఁగ
నావాహన మొనర్చి యానాటఁ గోతే దీక్షితు దగి యగ్నిని దనర నునిచి
తే. సకల దైవత్య సార మాత్మికము అనఁగఁ
దగిన హోమము లానరించి తక్కు కపుడు

నిత్యహోమంబులం జేసి నెమ్మిమిఱఁ

జక్రమును వాద్యములతోనె వక్ర మలర.

118

వీ. దిగ్బలలతో వేంచేపు చేయించి రథము వెంట శేషవాహనంబు మీఁద క్రీనివా
సుని నానీసుం జేసి విమానంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ ననేక సేవకులతో నుత్సవం
బొనరించి యజుండు హరిని స్వస్థానంబునకుఁ బేర్చి యనంతరంబు నవకలశపాల
కౌరాధన నైవేద్య హోమచక్ర బలి ప్రముఖ నిత్య కృత్యంబులు నిర్వర్తించి
యలఘు శేషవాహనోత్సవంబు గావించిన మరునాఁ డుదయంబున లఘుశేషవా
హ నోత్సవంబును, దద్రాత్రి హంస వాహనోత్సవంబును, మూడవ దినం బుద
యంబున, సర్వభూపాలశోత్సవంబును, దద్రాత్రి కల్పవృక్షోత్సవంబును, దస్త
లునాఁడు మోహినీవేషధయం దైనహరికి నాందోళిశోత్సవంబు నాఱవదినం బుద
యమున హనుమద్వాహనసంచా శోత్సవంబును, దత్సాయంకాలము వసంతో
త్సవానంతము సప్తమ దినోదయంబున సూర్యప్రభోత్సవంబును, దద్రాత్రిచంద్ర
ప్రభోత్సవంబును, నెనిమిదవదినంబున షోడశమహాదానాది విహిత కృత్యంబులు
నడపి మఱియును.

114

సీ. ఘనతరోన్నతముగఁ గనకాద్రిశుల్యమై, రంగునిగ్గులనొప్పు రథమునంగు
నెలవుగ శ్రీభూమి నీశలోఁ గూడ, హరి నుంచి బ్రహ్మను లలఘురథము
సాగించుచుండఁగ పకలదిక్పాలకుల్, గరుడ గంధర్వ కిన్నరగణములు
సిద్ధ విద్యాధరుల్ నేవింప వేదముం, గుభులు మ్రోయుఁగ మహామృతము దనరఁ
తే. బారిజాతసుమంబు లా బ్రహ్మరథము, పైన రంభాదులటఁజల్లి పాడియాడి
కనులఁబండువఁగాఁజూడఁగా ధరిత్రి, యందుఁగల మానవులు వేంకటాద్రిమీఁద.

సీ. ధీరయుతుల్ వాసుదేవుని విజ్ఞాన, సురుచిరభిక్షులఁ జూడఁగాను
నుపనిఁతులు చెప్పు చోగి స్కార్దు లాహరిం, జిత్స్వరూపమును లక్ష్మింపఁగాను
మొనసి వైష్ణవకోటి గని భక్తిఁ బాడుచు, బరవశత్వము మీరఁ బరగఁగాను
తత్వవాదులు భేదశృతిసాగ మీ, దేనితోత్తముడని తెలియఁగాను

తే. జెలఁగి హరికీర్తనలు కవు లైప్పుఁగాను, పండితులు విని శ్లాఘించు చూడఁగాను
బ్రాహ్మణశ్రీులు పాటులు పాడి హరికి, నెయ్యమున మంగళారతు లియ్యగాను.

సీ. పగమభాగవతులు భక్తిమైఁ బాడుచు, నుప్పొంగి యాడుచు నుండఁగాను
గరములు ద్రిప్పి భోగశ్రీులు ముందఱ, జతలుగ నృత్యము ల్పలుపఁగాను
గ్రమముగ వంది మాగధ నూతబృందము, ల్పురుషోత్తమునీర్తిఁ బొగడఁగాను
శిరములఁ గలశము ధేర్చి కొందఱు భక్తు, లొక్కడఁ ప్రేంఖణ ల్ద్రాక్కిఁగాను

తే. మొనసి కొందఱు గోవింద యనుచు భక్తి, పరవశత్వముచే మించి పలుకఁగాను
రథముపై నక్షతల ననురాగయుక్తి, సతులు మేడలపై నుండి చల్లఁగాను. 117

న. ఇట్లనేకు లనేకవిధంబులుగ వినోదించుచు విసుతించుచు భక్తి మెఱయింపుచుండఁ
గఁ గనక కమల సుగంధ పుష్ప చూర్తిక హారంబులం దులమాగుచు మేను సమా
నంబున తే రానంద నిలయంబునకుఁ బ్రవక్షిణంబుగ ఎచ్చి యథాస్థానమునందు
నిలిచె, నంత శ్రీవేంకటాద్రిశుండు ధూ నీశా సమేతంబుగ రథంబు డిగ్గి బ్రహ్మ
గుద్రాదులతోడఁ గల్యాణమంటపంబునందుఁ బ్రవేశించి నిత్యహోమాది కృత్యంబు
లొనర్చి సకల దేవగణంబులచేతఁ బూజితుండై ధ్వజాశోహణంబు మొదలు
కొని యారగించినరీతి నానావిధ భక్త్యు భోజ్యంబులం బరితృప్తి నొందినవాఁ
డయ్యె. అంత బ్రహ్మనులు నారగించి పరితృప్తి నొంది హరిని యుచ్చైశ్చనంబున
నుంచి విమానప్రవక్షిణంబు నేయించి కల్యాణమంటపంబున నునిచి వేడ్కల నల
రించి యథాస్థానంబున నుంచి చూర్ణాభిషేకంబు నేయించి క్రమమూలఁ జక్రితా
శ్వాదును హరిని శ్రీ భూమి నీశలను దియచయించు విమానప్రవక్షిణంబుగ స్వామి
పుష్కరిణీతీరంబున వేంచేపు నేయించి ఎరాహస్వామి ముందట మంటపంబున
నునిచి పంచామృతస్నానాది తిరుమరజనంబును జక్రస్థాన నైవేద్య క్రమంబుల

నాచరించి బ్రహ్మను లవభృథస్నానంబులు సేసి రప్పడు హరి వారలం జూచి
కరం బెత్తి యిట్లనియె. 118

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాది దిక్పాలకు లందఱు, నామాట వినుఁడు నిర్ణయముగాను
శ్రవణోడునందుఁ జక్రంబుతోఁ గూడ నా, స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను
సల్పువారలు పూర్వస్మంబులను జేయు, పాపంబులను బాసి భాగ్యవంతు
లై యిహ పరముల యందు సుఖింతురు, నామాట నిజముగ నమ్మఁ డనిన
తే. శంకఁడుండఁ జియ్యది సత్యమంచుఁ, బల్కి రటుమీఁద సకల వైభవము లెసఁగ
శ్రీనివాసుండు కోవెలఁ జెంది యచటఁ, బొసఁగఁ గల్యాణమంటపంబున వసించె.

న. మఱియు విఖనస్పృహముఖులు ప్రమాదయాగ నిత్యకృత్యంబు లొనరించి పత్ని సమే
తంబు గ శ్రీపతిని విమాన ప్రదక్షిణంబు సేయించి క్రమ్మట నిజస్థానంబునం చుంచి
బ్రహ్మది దిగ్దేవతా బలియు నుద్వాసనంబును ధ్వజాశోహణంబు నంకురాక్షతా
శోపణంబును సంపూర్ణహోమంబును గలశోద్వాసనంబును శ్రీస్వామియందుఁ
బ్రధానకలశావాహనంబును గావించిరప్పడు, శ్రీనివాసుండు విఖనసునకు బహు
మానం బొసంగి కనకరత్న మయం బగు సభామంటపంబునందు శ్రీ భూ నీశా
సమేతంబుగ సకల దివ్యధూషణ కనకాంబర గంధోపేతకుసుమదామాలంకృతుఁ
డై బ్రహ్మ రుద్రేంద్ర ముని యోగీశ్వరప్రముఖులును సకలదేశాధీశ్వరు లైన రాజు
లును పరివేష్టించి కొలువ సకల వైభవంబు లంగీకరించుచుఁ గరదీపికా సహస్రం
బులు ప్రకాశింప హేమసింహాసనాసీనుం డైకొలుపుండి బ్రహ్మను జూచి సంత
సరింబున నెట్లనియె. 120

క. కమలజ నీసంకల్పము, క్రమముగ ఫలియించె మోద కలితుండ నై తిక్
సుమహితముగ నీయత్సవ, మమరఁగ బ్రహ్మాత్మవాఖ్య మవని న్వేలయున్. 121

చ. స్థిరమతితోడ నీ విచటఁ జేసినయట్టి రథోత్సవంబు భా
స్వరమగు భక్తి నిచ్చటికి వచ్చుచుఁ జూచుచు నుండువారు ను
స్తర భవభార వారినిధి దాటి సుఖింతురు వారి నెల్ల నేఁ
గరుగాను బ్రోచుచుండుచును గంజభవా యిది నమ్మ నీమదిన్. 122

కా. నారూపంబు మనంబునం దలఁచుచు న్నా నామము ల్బాడుచుకొ
నేతే చింతలు లేక నాయెడఁ గడు న్విశ్వాసము న్నిల్పుచుకొ
శ్రీరమ్యం బగుభక్తిఁ జేసి నను నర్చింపంగ శాస్త్రోక్తిచే
నారూఢిం దగు పూజ సేయుజనులం దాసక్తి నే నుండెదన్. 123

సీ. వారి యాపద లెల్ల వారింది ప్రియముగ, వారు కోరినయట్లు పరము లిత్తు
ధనవస్తుసంతాన ధాన్యరత్నాదుల, ననుకూలభోగభాగ్యములు

నాయందు ననిశంబుఁ బాయని భక్తుడౌ, జనులకుఁ దోడ్పడి గనుచు నుండు
నెంతనమ్మినవారి కంతఫలం బిత్తు, నమ్మనివారికి నెమ్మి నొసఁగ
తే. ననిశమును నన్ను మది నిల్పి యాదుజనుల, కిత్తు మోక్షంబు మఱి యెవరేని యిందు
నఖిలదానంబు లతిభక్తి నరసి పేద, వాండ్ర కిచ్చినచో వారి వెఱుఁగ గాతు. 124

ఎ. అనిపల్కి యుద్రేంద్రాదులం జూచి యిట్లనియె. 125

నీ. అరయఁ గన్వారాశి కర్కుండు వచ్చిన, యదనుశ్రీయుత్సవం బానరింప
వలయు మీ రెల్లరు వచ్చి వేడుక మీఱఁ, బ్రతిసత్సరంబును బాగు మెఱుఁగ
నని రాజులంజూచి యవనీశులార' మీ, రేడాదికొక సారి యిచటఁజేరి
బంధుమిత్రులతోడ వైభవంబులతోడ, సేవల నొనరించి చిత్రవృత్తి
తే. దార్ఢ్యముగ మీకుఁ గల్గిన ధనమునందు, నాలుగవపాలు గొనితెచ్చి నాకు నొసఁగి
వేడుకలు సేయుచుండుఁడు విధన మొంద, నిరతమును మీ రటంచును నెమ్మిబల్కి.

ఎ. అని యిట్లు చాతుర్వర్ణ్యములవారికిం దగిన ధర్మంబు లుపదేశించి సత్సత్సత్స
జ్ఞానులు సన్నిధానంబున నుండి పారిలోషికంబు లిప్పించి స్వస్థలంబులకుఁ బో
నియమించిన వారింద తాహరిచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవ్వేంకటా
చలంబు డగ్గి తమ సెలవులకుం బనిరి. అనంతరం బాబ్రహ్మదేవతలం జూచి శ్రీహరి
వెండియు నిట్లనియె. 127

నీ. బ్రహ్మసూర ! నా పల్కులు మఱిగొన్ని, యాలకింపుఁడు వేంకటాద్రియందు
ధరణీసురులకన్న దానంబు చేసిన, నేఁ దృప్తి బొంది మన్నింతు వారి
నదిగాక సకల విద్యాదానములు చేయు, వారును మఱి వారివంశజులును
వారివంశజులును వారివంశజులును, బుణ్యలోకంబును బొందుచుండు
తే. కులసేవనములు నిర్మించి తొడరి తద్ద, శముల నాకర్మము సేయ లలితసౌఖ్య
పదవి నిచ్చెద మఱియు సద్భక్తిఁ దులసి, సెలమి బృందావనమునందు నిడినజనుల.

ఎ. కరుణంజూచి స్వర్గసామ్రాజ్య మిత్తు నిదియునుంగాక ప్రతిదినంబున భక్తిమై పడ్ర
సోపేతాన్నంబు యధోచితంబుగ నాకు సమర్పించినవారికి కాశ్యతైశ్వర్యంబు
నొసంగును నని యనేకప్రకారంబులఁ గర్తజ్ఞానభక్తి ధర్మనూత్నంబులు బ్రహ్మల
కానతిచ్చి బ్రహ్మకు వేఱుగ నిట్లనియె. 129

నీ. జలజసంభవ ! నీవు సత్యలోకము వాసి, నాకొఱ కిచట నిన్నాళ్లు నిలిచి
బ్రహ్మాత్మవాఖ్యచేఁ బ్రబలు మహాత్మవం, బిచటఁ జేయించితి విందువల
వనధిజా భూనీశులును నేను సంతోష, భరితుల మైతిమి ఫణివగమున
నిలిదియుండెద మింక నీకు వరింబు లే, మిత్తు నన్నను భారతీకుఁ డనియె

తే. జనక నను మున్న మన్నించి సద్వరంబు

లిచ్చియున్నారు నా కిపు డేమిగొడువ
యింకఁ దిరోధాన మొందక యిచట నెపుడు
నిలిచి యుండుండు నెలమిగ జలజనయన.

180

క. నరకములం బడసీయక, నరులను మీచరణ రక్షణము చేసినదే

నర మింతికన్న వేటొక, నరమేలా నాకుఁ దరిఁడి వరద ముకుందా.

181

సీ. అన విని హరి యిట్లు లనియ నీమాట ను, మృత్యు నా కింకొకమరము గలదు
విను మది నాయందు విశ్వసించుచు భక్తి, సల్పుచు నున్నట్టి సాధువులను
బాధించువారు మద్బాహుసమానులై, యెసఁగిన వారికి నెగ్గుచేతు
న నైన రేమి యన్నను నే సహింతును, భక్తుల నన్న నోపను జగాన

తే. జయుండు విజయుండు సనకాది సంయములను, మించి చేసిన యపకృతి కొంచెమేని
గొప్ప యై వారలను నేలఁ గూల్చినట్టి, సరణి నే నన్నమాటకు సాక్షి గాదె.

182

ఉ. భాగవతాపచార మతిపాపము గావున నట్టిద్రోహముక

లోఁగక చేయువాని యమలోకమునం బడఁద్రోతు వాని నే
నేగతి ద్రోతు నింక మఱి యన్నియఁసుంబులఁ జేసేవిచ్చి నీ
నేగతి యంచు నన్ని చట వేడినదీనుని గాతుఁ బద్మతా.

183

క. నరభక్తుల నిందించిన, నరులను గురుదూషకులను నమ్మినవారం

బరమాపదలకుఁ ద్రోసిన, నరకంబులఁ ద్రోతుఁ గాని నయపద మియ్యక.

184

సీ. ఆతిశయదంభ దర్పాద్యభిమాన దురాచార ఘోరదురాగ్రహముల

నలరుచుండెడు మర్త్య లాసురాంశజులు గావునసురాంశజులైన జనులనెల్ల
బాధింతు ధట్టిపాపాత్ముల శిక్షింతు, దుష్టుల మర్దింతు శిష్టజనుల
రక్షించుకొని కీధరాధరమున నుండు, నిఁక నీవుపోయి యింపెసఁగ సత్య

తే. లోకమున కేగు నిన్నెప్పు క్రికిరముగ, బ్రోచుచుండెద సకలముఁ బొందుగాను
సృష్టి సేయుచు నుండుము దృష్టివిడక, యనుచుఁ బల్కుచో క్రుని కనియె నిట్లు.

ఉ. పాకవిరోధి! నీవు సురవర్యులఁ గూర్మిగఁ గూడి జేష్కతో

నాకముచేరి యచ్చట ఘనం బగుబాహుబలంబు పెంచి ము
ల్లోకము నేలు దైత్యులకు లోగి చరింపకు మింక ధరుఁడై
యేకలుంబులేక బయ మేడైతి నొందుచు నుండు మెప్పుడుక.

186

అ. అనుచు శ్రీనివాసుఁ డనిమిఁపటి కిట్లు, లానతిచ్చి నెయ్యి మలర కివుని

గాంచి మందహాస కలితాస్యఁడై చూచి, యిట్లు లనియెఁ బ్రీతి యెసఁగ నపుడు.

శా. గౌరీనాయక నామహాత్మ్యములం గల్పించి సానందులై
యాయాధంబుగఁ జేరి చూచితరి నే నానందముం బొందితిన్
శ్రీరమ్యం బగువెండికొండపయి సంప్రీతిం దగఁగ భక్తులఁ
గారుణ్యంబున బ్రోమచుండు మిఁకఁ బోకంబర్పవైరీ తగఁకా. 138

సీ. వైసంతులకంటె వరిసుధాంబుధికంటె, లలి దివాకరమండలమునకింటి
ధన్యమైనట్టి శ్రేష్ఠద్వీపమునకింటె, శేషచలంబు విశేషమగుచు
విఱలును భూలోకవైకుంఠమున నేను, నిలిచితి గావున నెలమి నిటకుఁ
మార్చున నలరచు దురితేఘ్నయౌ సువ, ర్జముఖరీతిరంబు కపిఁ జెలంగఁ

శీ. బ్రహ్మల భూలోక కైలాసరాజ మనఁగి, నిలగు పుణ్యస్థలంబునఁ దలమి నుంచు
మని న్నించి యగస్త్యుని గని ముదంబు, దనర నిష్ఠైయి ననియి వైత్యాంబుండు.

తే. పరమపావన పంథిసంభవ మునీంద్ర, నీకుఁ దగినట్టి యెడఁ జేరి నిష్ఠమెఱయఁ
జిగతరంబుగఁ దపమొప్పఁజే ముమరుచుఁ, జెప్పి సనకాదిమనుల వీక్షించినల్లె.

తే. యోగివలూర మీరు విరాగమహిమ, నరసి జ్ఞానామృతము గ్రోలి పరమశ్రుతి
వొంది యిష్టావహులై యుండుఁ డెచు, సంతసంబందఁ బల్కె నాచక్రధరుండు.

స. అనంతర మాబ్రహ్మగుండేంద్రుఁడై కుంభిసంభవ సనకాదుల కివ్వెఱుంబున నానతిచ్చి
ప్రీతిగానీశా సమేతంబుగ నంతర్వమానంబునందుఁ బ్రవేశించె. నానల బ్రహ్మము
రాశి వాహనం బెక్కి సత్యలోకంబున కేగె. నిల్లఁగఁ జైరావతంబు నెక్కి దిం
చునకుం బోయె. నందిని గూర్చుండి రుద్రుండు కైలాసంబున కిరిగె. నగ స్త్యుప్ర
ముఖులైన మునులును సనకాదులును స్వామివుక్కుఁగిరికి నుత్తరభాగంబున నుండు
వాపవివాశతీర్థోత్తరభాగంబునందుఁ గొందఱు మునులు తపంబు లొనరింప నేగిరి.
యియ్యుత్సవక్రమం బెవరని చదివిన వీనులవినిన నాయురాకోగ్య భాగ్యంబులు
చేకూడు ననిచెప్పిన సూతుంజూచి శౌనకాదిమునీంద్రు లిట్లనిరి. 142

క. సుందరవిగ్రహ ఘనతర, మందరిగిరిధర సమస్త మానిశ్శృద్ధబై *
సందకర వేంకటాచల, మందిర సురరాజవినుత మాయాతీతా. 143

మాలిని. సురుచిరగుణహారా శుభ్రోక్తిప్రచారా, వరజలధిగభీరా వాసవారిప్రహారా
సురితచయవిదారా దుఃఖసంసారదూరా, గురుతరగిరిధీరా హూరగర్వాపహారా.

స. ద్వము. ఇది శ్రీతరకుండ నృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయామా
త్యతిమాధవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునందు
నారాహపురాంబున దేవేంద్రాదులు క్షీరాబ్ధిప్రముఖస్థలంబులందును హరిని వేదకు
టయు, నాదదప్రేరేతులయి బ్రహ్మలోకంబున కరుగటయు బ్రహ్మతోడ దేవేంద్రా

దులు హరిని వెదకుటకు వేంకటాచలాశోహణంబు సేయుటయు, దశరథుండు విసి
ష్ట యుక్తుండై వేంకటాద్రికి వచ్చుటయు, బుష్కరిణీతీరంబున బ్రహ్మాదులు త
పంబు సేయుటయు, శ్రీవేంకటేశ్వరుండు విమానంబుతోడ బ్రహ్మాదులకు ప్ర
సన్నుండగుటయు, స్వామిని బ్రహ్మాదులు వినుతించుటయు, బ్రహ్మాదులకు హరి
ప్రసన్నుండై భాషించుటయు, దశరథుండు హరిని స్తోత్రంబు సేయుటయు, శ్రీని
వాసుండు దశరథునకు వరమిచ్చి యయోధ్యకుఁ బంపుటయు, బ్రహ్మాత్మని ప్ర
కౌరంబును నను కథలంగల ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీకర! నిర్జరమానిన, శ్రీకర! సద్భక్తహృదయ తృంఖల యభవా!
రాకేందువదన! శుభకర!, ప్రాకటతటిపండవహరి! పాపవిదారి! 1
- సీ. ఓసూత మేము బ్రహ్మాత్మసక్రమము న, త్యాశ్చర్యముగ వింటి మపుడు విష్ణు
చక్రంబు బహుగోర సంఘంబులను నిగ్ర, హించె నంటివి వారి నెట్లు గ్రుంచె
నారీతి విన వేడు కైనది చెల్పునీ, వనినసూతుండు సంయములఁజూచి
మునులార వినుఁ డక్కఁథను వివరించెద, నాచక్రమహిమ విఖ్యాతిగాను
తే. చక్రరాజంబు మాధవాజ్ఞను పహించి, సంతసముమీఱ రాజవేషంబు దాల్చి
యరిగి జగములు భయమంద నమితశౌర్య, మును గడంగి దిశశ్శీర్తి దవర నపుడు. 2
- సీ. పటిమమీఱ సహస్రబాహుఁడై మకుటాది, రక్తభూషణములు రక్తవర్ణ
చేలంబులను దాల్చి కాలాగ్నిసదృశుఁడై, దంష్ట్రాకరాశ్వక్రంబు మెఱయ
వేడ్క రథంబెక్కి వివిధసాధనముల, ధరియించి వెడలి గంధర్వగణము
లలఘుముద్గరపట్టిసాద్యాయధంబులు, గొని తనవెంబడి జనుచునుండఁ
తే. గుముడుండనువాఁడు జ్వాలాముఖుండు సకల, సైన్యముల నెల్ల నడపింప సామజాశ్వ
వారములతోడ ఘనరణభేరి మొఱయ, నిఖిలవాద్యరవంబులు నింగి కెగయ. 3
- వ. ఇవ్విధంబున సంగరోన్ముఖుఁడై చక్రరాజ శేఖరుండు శేషాచలంబు మొదలు పూ
ర్వసముద్రపర్వతంబున నాక్రమించిఁగొని సాధుజనులను బాధితుల చోరసమూ
హంబుల వెదకి వారి కుటుంబములతోడ నశేషంబుగ సంహరించి దేశబాధ నివా
రించిన, చక్రరాజ సాన్నిధ్యంబునకు వచ్చి తద్దేశవాసులగు సాధుజనులు వినుతించి
యిట్లనిరి. 4
- తే. ఓమహారాజ యీభూమి కొక్కప్రభువు, లేనికతమున నయ్యయో మానవులను
జాల వేధించుచోరుతోఁ జంపితివు, బ్రోచితివి మమ్ము సుఖముగఁ బుణ్యపురుష. 5
- క. ఎక్కడనుండియొ యిచటికి, మక్కువతో వచ్చి నీవు మాజీవనమూర్
దక్కించినపుణ్యాత్ముడ, విక్కడ సంతసము నెగడ నెపుడుండుమయా.

సీ. అనిపల్కునుజనుల నాదరించుచుఁ జక్ర, రాజు తద్భూమికి రాజనోకని
వెదకి పట్టముఁగట్టి విప్రాదిజనులను, మించిన నెమ్మిరక్షించుచుచు
వానికి నియమించి శ్రీనివాసాద్రికి, మనుజులు రాఁదగు మార్గములను
దనర నేర్పఱచి యాదాసులయందు ధ, ర్మాత్మల నుంచి మహద్భుతముగ
తే. నచటజయభేరివేయించి యపుడువెడలి, కరులుహయములరథములు కౌల్పలములు
మొనసిగొల్వఁగవాద్యము ల్మొఱయుచుండ, శౌర్యకార్యధురీణుడై చక్రరాజు.

సీ. సంతోషభరితుడై సరవిగ నందంసు, వివిధనుర్వార్గుల వెదకికొనుచుఁ
బరఁగ నాగ్నేయదిగ్భాగంబునకు వచ్చి, హోరులు వినరణభేరి నచట
మొఱయించుచును మున్ను మొఱకులై పాటుల, బాధించుమన్నట్టి పాపమతుల
పై దాడివెడలి యార్భటముసేయఁగే వారు, దైత్యాంశజులుగాన ధైర్యమెసఁగ
తే. నాయుధంబులు పూని ఘోరాట్టహాస, కలితులై నిల్చి మార్గొని కయ్యమెసఁగఁ
జేయఁగా వారిపైబడి వాయకుండఁ, బోరుమను రెండుబలములు ఘోరముగ ను.కి
వ. కలసికొని కడువబ్బురంబుగఁ గొంతవడిఁ బోరాడి.

క. జ్వాలాముఖముదానులు, నాలో నెడఁ దాకి నట్టహాసముతోడఁ
గాలాఁతునున్నభులై, యాలం బొనరించి త్రుంచి రసురాంశజులఁ.

క. తక్కినయాదనుజాంశజు, లక్కడఁ బడియున్నశవము లట్లుద్రోక్కుచుఁ బో
నిక్కుచుఁ జని గంధర్వులఁ, గ్రక్కసపడి గొట్టి రమితగదలం దలలఁ.

క. అప్పుడు గడ్డిధన్యులుగురి, దప్పక శస్త్రాస్త్రములను ధరియించి యిదో
ధృష్టింతుకొనుఁ డటంచుం, జెప్పచు రిపు లడఁగునట్లు చేసిరి కడిమిఁ.

వ. అప్పుడు హతశేషులైన హోరులు తమదొరలకుఁ దమబలంబులుపడిన నికార
క్రమంబు నుడువఁ జోరప్రభువులు స్థలదుర్గ వనదుర్గంబులయందుండి త్రిపురంబు
లంగున్న రాక్షసబలంబుకై వడి వివిధ మాయాపాఠంబులు సేయుచు విడిచిడి
యార్చుచుఁ గరవాలశూల ముద్గర భిండివాల పరశుపట్టిస శరచాప పరిహాద్యనేక
సాధనంబులతోగొని గంధర్వబలంబులపై బడి యాలం బొనరించుచుండి రప్పుడు
భేరిప్రముఖ భయంకర వాద్యఘోషంబులును, గంధేభసీంకారంబులును, నురంగ
హోమారవంబులును, రథసేమిభీషణ శబ్దంబులును దిక్కులు పిక్కటిల్ల ధూతలం
బున రక్తంబు నెల్లులై పాటె. తత్సమయంబున జ్వాలాముఖుండు చక్రరాజేంద్రు
నకు జరుగుచుండు కయ్యం బెఱింగింప నాతఁ డత్యంతః సావేకుడై త్రిపురాం
తకుండైన కాలరుద్రుంబోలె నేనూఱుకిరంబుల నేనూఱు కిరంబులు ధరించి
తక్కిన యేనూఱు కిరంబులఁ జండకాండకాండంబులను ప్రత్యర్థిధర్మాను
డై నిలిచి ధనుర్జ్ఞానోపం బొనరించి శాత్రవనికరంబునందుఁ బ్రదోగింపఁ గడు

పులు చీలియు నడుగులు తెగియుఁ దలలు పగిలియుఁ, జేతులు తునిగియు నిట్లు
చిందఱవందఱ యగుటంజేసి చోర నాయకులు జడిసి పఱ తెచ్చి తమదుర్గంబుల
దాఁగి రంత. 18

ఆ. చలము లిడక యపుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డా, గ్నేయనామ మొప్పు సాయకంబు
వింటఁ గూట్టివైవ విపింబులం గాల్పు, చరిగి చోర చయము నవనిఁ బడఁగ. 14

స. మాల్చి భస్మంబు నేయం బుడమి నవ్వేడికిఁ బొగలుచుండె నంత నమితవృష్టి గుఱి
యింది యాధూతలంబును శీతలంబును గావించి ధర్మాన్యక్షుం డనువాని నమృతీ
స్థలికి రాజుఁజేసి ధర్మమార్గంబున నెల్లజనులను బరిపాలించుమని యానతి యిచ్చి
యనంతరంబున. 15

సీ. చతురంగబలములు మితిమీఱఁ గొల్వఁగ, ధీరుడై దక్షిణదిక్కు కరిగి
వనసుర్గములయందు వారక వెదుకుచుఁ, జిక్కినచోరులఁ జక్కఁబఱచి
వచ్చుచునుండఁగ నచ్చటచ్చటఁ గల, సజ్జనులెల్లరు చక్రరాజు
నీక్షించి మాపాలి యీశ్వరుడైవచ్చి, రక్షింపఁబూనెనో కాంక్షఁజేసి

తే. యనుచు ముదమంచుండఁగ నపుడు మొనసి, చాలకుం డనువాఁడు బిడాలకుండు
ననెడువాఁడు పులిండులు తనరఁజూచి, యాయుధంబులఁ బూని చక్రాధిపతిని. 16

స. మార్కొనవచ్చి తమకుఁ దా మిట్లనుకొనిరి. 17

సీ. ఈరీతి మన నెదిరించినశత్రుల, నదలించి నేఁ ద్రుంతు ననియె నొకఁడు
గంధేభములఁ దురంగంబులనెల్లను, మొనసి ధాత్రిని గూల్తు ననియె నొకఁడు
కొల్బలంబులఁ గూల్తు గములుగ వచ్చిన, నవనివైఁ బడినోవ ననియె నొకఁడు
రథముపైఁ గడుగొప్ప రాజుగవచ్చెడు, ఘనుని ద్రుంచెద నెంచ కనియె నొకఁడు
తే. కరులహయముల మితిలేనికొల్బలముల, రథముపై వచ్చుచుగవానిఁ బృథుబలాన
నేనుసమయింతునొక్కడఁ పూని లావు, మెఱయఁజేయంగవచ్చినఁ గలుగుఁజూపి.

స. ఇట్లు పంచమహాపాతకు లైనయంగవంగపులింద బిడాలచాలకులు ప్రచండబలం
బునఁ జక్రరాజుబలంబున కెచురేగి హుంకరించి స్ఫులింగాక్షుండును, బలాద్య
క్షుండును, బ్వాలాకేశుండును, కాలాంతకుండును, రణఘ్నుండును, చక్రరాజేం
ద్రు నానతిరీతిఁగరవాలాద్యాయుధంబులం బూని శత్రుబలంబులపైఁబడి యస్మా
తకులం జూచి యిట్లనిరి. 19

సీ. పాపాత్ములార సుప్రహోత్రములను, జెఱచి యాచారము లైలఁగ నడఁచి
బాధింపుచును ధర్మమును విడనాడి, జీవనంబులు లేక చెఱచినట్టి
క్రూరాత్ములార మీకుం గడుమేల్కల, మిదివఱకుండె నిం కెందు దాఁగ
దరు రెండు యుద్ధములోకదారిఁ జూతురు మిమ్ము, ఖండించి కౌతులు గ్రద్దలకును

తే. విందుపెట్టెద మావల విప్రకోటి, కమితసాఖ్యంబు గల్గింతు మాశ విడుడు
సారసారెకు మాకంటె కౌర్యవంతు, లెండులేరని వల్కుంగ నేలయంచు. 20

ప. అతిభీషణాకారులై యశ్రుశస్త్రంబుల నద్దురాత్తుల నొప్పించినఁ దలంగివోక
యంగవం గాదిరాత్మసులు స్ఫులింగాతులమీఁదఁబడి ఘోరయుద్ధంబు నలుప నా
స్ఫులింగాతుండు మార్కొని యంగుఁడనివానిం బరిమాల్చె, బలాద్యతుండు
ఎంగుం డనువాని ద్రుంచె, జ్వాలాకేతుండు పులిండుం డనువానిజక్కడె, కాలాం
తకుండు బిడాలుం డనువాని నేలంగూల్చె, రణఘ్నం డనువాఁడు చాలకుం డను
దుష్టుని వధించె, నంత వారిభటు లాహాకారంబులు సేయుచుఁ జక్రరాజబలంబునం
బడినఁ దచ్చక్రరాజజ్ఞచేత హయశిరుం డనువాఁడు తద్దవ్వులపై నర్ధచంద్రబాణ
ప్రయోగంబుచేసి యందఱు రెండేసిఖండంబులు గావించె నంత హతశేషులైనవారు
కొందఱు వెఱచిపఱచి గుహరణ్యంబుల డాగినంజూచి చక్రరాజేంద్రుఁడు చిత్ర
బాణప్రయోగంబు సేయ డాగినకాత్రపులఁ జక్కొడివచ్చె నంత దక్షిణాభూమి
నిష్కంటకంబయ్యె నంత దేవతులు చక్రరాజశీర్షంబునఁ బుష్పవర్షంబు గురియించి
యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యిట్లనిరి. 21

సీ. చక్రరాజోత్తమ సకలపాపాత్తుల, సమయించి యిచ్చట సాధువులను
రక్షించితివి నీపరాక్రమం బెంతయు, శేషునికైనను జెప్పఁదరమె
పరఁగ శేషాద్రికిఁ బశ్చిమోత్తరములఁ, జోరులు క్రూరు లున్నారు నీవు
వారల సమయించి వసుధామరాదిస, జ్జనులను రక్షించు చక్రరాజ

తే. యనుచుఁ బ్రార్థించి దేవతు లరిగి రట్లు, చక్ర మవ్వోట శత్రుశేషంబు లేక
యంతమొందింపఁగాఁజూచి సంతసించి, బ్రాహ్మణులువచ్చియొచక్రరాజఁగాంచి:

సీ. వినుతించి వల్క్రిరి విమలాత్మ! యీదేశ, మందు ధర్మాత్తుఁ డైనట్టిరాజు
గలుగనికతన దుష్కర్మలై చోరులు, బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మణులను
నీవు మాపాతిటిదేవుఁడనై వచ్చి, సకలకూరాత్తుల సమయజేసి
మమ్ముఁ గాపాడితి విమృషిఁ బాలింపఁ, దగినట్టిరాజును దనర నిలుపు

తే. మనుచు వారిల్లఁ బ్రార్థింప నపుడు చక్ర, రాజు తద్ధాత్రికిని తగురాజు నొకని
నితిసి ధర్మంబు దప్పక నీవు జనులఁ, బాలనము సేయుమనిచెప్పి బ్రాహ్మణులను.

తే. కాంచి యిట్లనె మీరుసత్కర్మనిష్ఠ, లగుచుజన్మ మలూనరింపుఁ డంచుఁ డ్రియముఁ
జెలఁగ నందఱు నప్పు డాశీర్వాదించి, వీడుకొల్పఁగ నాథాజవీరుఁ డపుడు. 24

ప. దక్షిణప్రాంతగహనంబులయందు వేంకటాద్రికి జనులు వచ్చుటకుఁ ద్రోవ లేర్ప
ఱచి యాత్రోపయందు సజ్జనాగ్రేసరులం బాలింపుమని యచటిసజ్జను నొకని
రాజుం జేసి యనంతరంబు.

- సీ. అందుండి సకలసైన్యావళులనుగూడి, జయభేరి వేయించి సంతసించి
పైనమై నిబురుత్రిప్రాంతదేశములందుఁ, గదలిపోవుచును దుర్గస్థలముల
శోధించి శోధించి చోరులనెల్లను, బరుగిడకయచంపి పశ్చిమమున
కరిగి మహాన్నతుఁడై నిజగంధర్వ, బలములతో నందు నిలిచి కదన
తే. భేరి వేయించి యప్పు డభద్రవిపుల, వివినదుర్గస్థలంబుల వెదకి వెదకి
చోరులను ద్రుంపఁగాఁ జోరచారు లదిరి, చెదరి తమదొరయగువానిచెంతఁజేరి. 26
- క. మ్రొక్కుచు నిట్లుని రథిపా, యెక్కడనుండియొ దళంబు లీప్రాంతములం
గ్రిక్కిరిసి చోరవీరులఁ, జక్కాడుచు నున్నచారు శాశ్వన్నతులై. 27
- ప. అనినవిని సమధికకోపావేశంబున. 28
- సీ. శివునిగూర్చి తపంబు చేసి రా నెవరిచేఁ, గూలనివరము గైకొనినవాఁడు
బహుచోరులంగూడి పర్వతాగ్రములందుఁ, జేరి సాధులను హింసించువాఁడు
పటుశక్తితోఁగూడి పాంథుల నెనఁగొట్టి, యమితవిత్తము గూట్చినట్టివాఁడు
కాలకింకరు లనఁగాఁ దగినకిరాతు, అను గూడి గర్వంబు దనరువాఁడు
తే. వనములందు రిపుఘ్నుఁడన్వాఁడు గన్న, కొడుకువనకర్తయనువాఁడు శ్రోధమెనఁగ
నిక్క పొంగుచు నక్షిహిణీబలములఁ, గూడి విడివడినచ్చి దుర్లభము మెఱయ. 29
- క. కలకలు కొమ్ములు తుడుములు, బలముగ వాయించికొంచుఁ బ్రతివీరులపై
నులుకక పడి పోరుండని, సెలవియ్యగఁ దద్బలములు చెదఱక కడిమిన్. 30
- ప. చక్రరాజబలంబులపైఁ గదిసి యనేక సాధనంబుల ధరించి యత్యంత భయంకర
యుద్ధంబుచేసి రాచక్రరాజ భటోత్తము లాకిరాతబలంబుల నొకక్షణంబునఁ జంపి
రంత రక్తంబు వెల్లువలై పాటుచున్నంజూచి వనకర్త శ్రోధరక్రాభుండై నిజ
సేనాధిపతియైన జ్వాలాపాతుం డనువానిం జూచి యిట్లనియె. 31
- సీ. ఆసహాయకూరు లైనట్టియక్షిహిణి, భటులను జంపిరి పరునిభటులు
కావున నీవేగి కరవాలకూలాది, సాధనంబుల వారిఁ జంపు మంచుఁ
దనదొరయైన కాననకర్త చెప్పఁగ, నపుడు జ్వాలాపాతుఁ డాయుధములఁ
గైకొని యుష్ట్రాగి గట్టినరథమెక్కి, సశ్రోధుఁడై వచ్చి చక్రరాజ
తే. బలముపయిఁబడఁగా బడబాముఖాఖ్యుఁ, జూచి యోచక్రరాజ! యో కూరవర్మ
రయమువంటోయి నీవు కిరాతవిభుని, దళపతిని గొట్టి గూల్పు మిద్ధరణియందు. 32
- క. సరిగానినీచజనముల, సరిగా నెంచుకొని పోరఁ జనునే యిపుడీ
వరిగి జవంబునఁ గడిమిని, బరగింపుము పాపముతులపై ముచరిత్రా. 33
- క. అని చక్రరాజా వల్మీగ, వినియె న్నడబాముఖుండు వే సాధనముల్
గొని యాజ్వాలాపాతా, ఖ్యునిరథమును గొట్టి వానిఁ గూల్చెను భాత్రిక. 34

- ఆ. తనర విష్ణుచక్ర మని యప్పు పేరొండె, గానఁ జక్రమెత్తి గహనకర్త
యనెడువానిమీఁద ననుపఁగ నాచక్ర, మతనిశిరము పుడమి నడఁగఁగొట్టె. 35
- వ. ఇవిధంబు ఒడబాసలంబు సముద్రోదకంబు నింకఁజేసినచందంబున వనకర్త
సైన్యంబును జక్రరాజశస్త్రాస్త్రంబుల సంహరించెఁ దద్యాభి నిష్క్రంఠకంబై
ప్రకాశించె నప్పుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డరణ్యకంఠకప్పక్షంబుల నఱికించి సర్వ
భక్తజనంబులు శేషాద్రికి వచ్చుటకుఁ దగినమార్గంబుల నేర్పఱచి తన్నార్గ ప్రాం
తంబులఁ బుణ్యాత్మ లైనజనంబుల నునిచి తజ్జనంబులఁ బాలింపఁదగినరాజునకుఁ
బట్టంబు గట్టి ధర్మపరిపాలనంబు నేయుమని నియమించి యనంతరంబున. 36
- సీ. చక్రరాజేంద్రుఁడు జయభేరి వేయించి, చతురంగబలములు సరవిఁ గొల్పి
ధీరుఁడై వాయవ్యదిశ నుండువోరుల, సమయించుచును వచ్చి శౌర్య మెసఁగఁ
గంకణరాక్షస గాఢాంధకారంబు, దట్టమైనట్టి యుత్తరపుదిశకు
నప్పుడ మరలి సహస్రార్కకరముల, కరణి దీర్ఘ సహస్రకరము అమరు
తే. చుండె రెండవచండమార్పాండుఁ డనఁగ, నొప్పుచును వేంకటాద్రికి నుత్తరముగ
నుండుకొండలనడుచు మహోగ్రుండగుచు, సరభసంబున నిలిచె నాచక్రరాజు. 37
- వ. అప్పు డాచక్రరాజు నీక్షించి భీతినొంది కొందఱు రాక్షసులు తమదొరయగు భేయం
డునిచెంతఁజేరి యిట్లనిరి. 38
- సీ. చండప్రతాపభేరుండ ! మహాస్వామి !, విను మచ్ఛతంబుగ వీరుఁ డొకఁడు
చతురంగబలముల జతఁ గూడి యున్నాఁడు, కాలాగ్నిరుద్రులఁ బోలినాఁడు
ఖ్యాతిగ నొకవేయి చేతులు గలవాఁడు, ఘనరక్తచేలము ల్గట్టినాఁడు
హరకీరీటకేయూరము ల్ధరియించి, యెక్కువ లేరుపై నెక్కినాఁడు
తే. మించుభానునిగతివాఁడుమించినాడు, వాఁడుభయదాంగుడగుచునున్నాఁడుచూడ
నంచుఁజెప్పంగ భేరుండుఁ డప్పుడటకు, రక్కసులతోడఁ జనికడు రౌద్రమెసఁగ.
- క. ఆచక్రరాజుఁ గనుఁగొని, యావోటికిఁ దాన రాజు ననుచుకొ భేరుం
డేచినకింకను జూచి ని, శాచరుల న్మించి వల్కె శౌర్యోద్ధతుఁడై. 40
- కా. ఓరక్షోవరులార చూచితిర ? ఏఁ డుత్సాహము న్మించి న
న్నారూఢాహవమంనుఁ గెల్పుటకు నేఁ డాసన్నుఁడై వచ్చినాఁ
డీరాజుం బరిమార్చి రాక్షసులకే నిష్ఠంబు గావించి నా
భేరుం డాఖ్య మహీతలంబునఁ గడుం బేర్పొం దగం జేసెదన్.
- 41
- వ. అని యనేకవిధంబులఁ బ్రతాపోక్తు లాడి తనబలంబులఁ జక్రరాజబలంబులపైఁ
బురికొల్పె నప్పుడు చక్రరాజబలంబులు రణభేరి మోలుయించి యట్టహాసంబున
నవ్వారల నట్టిట్లు గదలనీక మిట్టిపడుచుఁ గొట్టవచ్చు భేరుండబలంబునైన గవిసి

కరవాలాది సాధనపాణులై నఱకుచుఁ బొడుచుచు హుంకరించుచు బింకంబులు
వల్కుచు మీసలు వడద్రిష్టుచుఁ బండ్లు గొఱకుచు నార్భటించుచుం గిలారించుచు
దక్షిణోత్తరసముద్రంబు లుప్పొంగి ఘోషించుచు నమృభంగి పోరుచుండఁ దొ
డలు మెడలు గరంబులు శిరంబులు నడుములు చెగినవారును, భయంకరంబుగ
నేడ్చువారును, మొరలిడువారును, నేలంబడి పొరలువారును, ప్రాణంబులు వో
లేక మిట్టిమిట్టిపడు మొండెంబులును గల్గి మోగచెట్లగుంపు పూచిన తెఱంగుఁ
దోచుచుండె. అప్పుడు రక్తప్రవాహంబు లేపాఱుం బాఱె. నంచుఁ చెగిపడిన
కరంబులు మీలును బదంబులు కిర్కటంబులు పగిలిపడిన తలపుఱ్ఱెలు కమతంబులు
చెదరపడిన చర్మఖండంబులు భేకంబులు కూలిన గజతురంగంబులు దీపులు భగ్నం
బులై పడిన చామరంబులు జలపక్షులు శ్వేతఛత్రంబులు డిండీరఖండంబులు తునిఁ
గిపడి రక్తంబునం దేలుచున్న శిరోజంబులు తైవాలంబులుగాఁగ నొప్పుచున్న
రక్తప్రవాహంబును కాక గృధ్రభిక్షుగాను లానరించి యున్నం జూచి యనేక
భూత భౌతాళ పిశాచంబులు చక్రరాజుచేసిన సంతర్పణంబునకు రండు రండని
యొండొరులను బిలుచుచుఁ బోయి తద్రణభూమి నీక్షించి సంతసించి తమలోఁ
దా మిట్లు చెప్పుకొనిరి.

42

సీ. చక్రరాజేంద్రుఁ డిండిక్కిమంబున సమా, రాధన మొనరించె రం డటంచు
బిల్పుచుఁ గండలుం ద్రేపులు బాగుగ, భుజియించుచుండెడు భూతములును
బలుమాఱు రక్తంబుఁ దలపుఱ్ఱెలను మంచి, పూని పానముసేయు భూతములును
గడుపులు నివురుచు గఱునం ద్రేపుచుం, బొరలుచు లేచెడు భూతములును
తే. గలిగి రణభూమి యద్భుతం బలరుచుండ, నప్పు డావిష్ణుచక్రరా జనఘుఁ డెలమి
నొండెభేరుండుచుఁగిరి యొప్పమికిని, మఱలహతశేఘలనుగూడి మారుకొనఁగ.

వ. చక్రరాజేంద్రుండు కనుబొమలు ముగ్ధువడం గినిసి భేరుండుని జూచి హుంకరించి
యుద్ధంబునకు సమకట్టు మనఁగ నాభేరుండుండు వేయిపిడుగులు వడనట్ల బాహు
స్ఫూలనం బొనర్చి మించుటంజేసి తత్సమయంబున.

44

సీ. ఆకాశ మగలె దిగంతముల్ గ్రుంగెను, ఘనశైలములు గడగడ పడంకఁ
దపనచంద్రులగతు ల్దప్పె ఘోరాకారు, లైనదైత్యులగుండె లదరసాగె
బ్రహ్మాండభండంబు పగిలినగతి నుండె, విపరీతవాయువు ల్విసరసాగె
నప్పుడు చక్రమహారాజుపావకుఁ, డనువానిఁ బుట్టించి యరులపైకిఁ

తే. బంపె దత్సానకుండు శత్రుబలముమీఁద, నతీరయంబున సత్కౌమనాస్త్రమేను
నపుడు మేనులు మఱచుచు నగురవరులు, రాముదములోనఁబోరాడి ధరణిఁబడిరి.
తే. చక్రరా జావిధముచూచి జాలెనొంది, యది యధిర్భయము గనుక నీ వీశరమును

మించనీయక యుపసంహరించుమనన, పాపకుడు దానిమరలించి పటిమమెఱయ.

క. దనుజులపైఁ గ్లాంచాంబక, మును విడువఁగ నదియు వారిముక్తులు చెవులఁ
గొని తఱిగిన గోపము పెం, పెనుగొన భేరుండపుడు విభీకరవృత్తిఁ. 47

సీ. పాపకుం డనువానిపైఁ బడవచ్చిన, నప్పాపకుడు మారుతాశ్రుమేన
మాడుయోజనముల మొనయుదేహముతోడ, నాభేరునిం గొని యచ్ఛతపడ
వేంకటాద్రికిఁ జుట్టి వేడ్క మై మాఁడుమా, రులఁ ద్రిప్పి కడఘామితలమునందుఁ
బడవేసెఁ బెద్దగుమ్మడికాయ పడినట్ల, రాక్షసుఁ డరిగెఁ జక్రంబు మించి
తే. యరుల నందఱఁ ద్రుంచె నయ్యవసరమున, సురవరేణ్యులు మిక్కిలి సొంపుమీరఁ
జక్రరాజుశిరంబుపై సంతసమునఁ, బుష్పవృష్టియుఁ గురిసిరి పొగడి యనిరి. 48

తే. చక్రరాజేంద్ర నీ విప్లు సకలరిపుల, సమయఁజేసితి వవనిసజ్జనులనెల్లఁ
గాచితివి కృపచిత్తుడై గానఁ జక్రి, సంతసించెను జయుఁడని శాంతిఁబొంది. 49

శ్రీ వేంకటేశ్వర సన్నిధానంబున కరుగుమని చెప్పి యమరులు చనిరంతఁ జక్ర
రాజు యుద్ధంబున మడిచిన్న చతురంగబలంబుల నిజప్రభావంబునం గ్రమ్ముట సడ
వితులంజేసి కరుణాకటాక్ష వీక్షణామృత బిందు సందోహంబుల వారియందు నొ
లకచేసిన, వారును శాంతింబొంది పూర్వప్రకారంబునఁ జక్రరాజు ననువర్తించి
కొలిచియుండి రప్ప డుత్తరదిగ్భాగంబునందు శ్రీ వేంకటాద్రికి వచ్చుభక్తులకు మా
ర్గంబు రేర్పరించి తన్మార్గంబులయందుఁ బుణ్యాత్మలైనజనుల నిల్చి వారలం గాపా
డుటకు నం దొక్కని రాజుగఁజేసి యీశాన్యదిగ్భాగంబునఁ జెదరియున్న హోరుల
నిర్జించి యప్పదిక్కులయందు నిష్కంఠకంబులఁజేసి దేశంబుల శాంతిం బొందించి
క్రమ్ముట సకలబలంబులతో వేంకటాద్రికి వచ్చి స్వస్వరూపంబున నంతర్విమానంబు
నం బ్రవేశించి శ్రీహరి దక్షిణాకరంబున నిలిచియుండె నిట్లు దేశంబులు సురక్షితం
బులైన వెన్నడి శ్రీస్వామికి మహోత్సవంబులు జరుగుచుండెనని చెప్పిన నూతుం
జాచి క్రమ్ముట శానకాదు లిట్లనిరి. 50

సీ. శ్రీనివాసస్వామి చిత్రచారిశ్రమల్, సలలితకర్ణరసాయనములు
గనుక మే పెంతిన్నను దృఢిరేదు శ్రీ, వేంకటేశ్వరుఁ డిట్లు వెలసి శేష
గిరిమీదనుండి యేక్రియలందు నడిపించె, నెవ్వరెవ్వరికి నేమేమి యొనఁగెఁ
డెలియఁగ కృతయుగత్రేతాయుగద్వాప, రములయం దంతట క్రమముగాను
తే. జలఁగి వర్తించుచుండును గలియుగముల, నేవిధంబులనుండు నా యీశ్వరుండు
సల్పచుండినచరితము ల్పమృతముగఁ, డెలుపవే నూతనతృప్త ధీసమేత. 51

తరళవృత్తము.

అని ముదంబున శానకాదిమహామునీశ్వరు లండఁబడి.

కనుజశ్మేతుచరిత్రము ల్విషు శాంఛతోడను

సినముదంబున నూతుఁ డిట్లనె శ్రీరమేశుఁ దలంచుచున్
వినుఁడు సంయములార చెప్పెద వేంకటేశునిదముల్.

పంచచామరము.

పరాపరస్వరూపుఁడైన పద్మనేత్రుఁ డాధ్యుఁడై
యరాతిపీరుల న్వధించి యశ్శుభ్రకమంబుగన్
సురేంద్రహానిముఖ్యులెల్ల జోద్యమంది చూడఁగన్
ధరామరాదిభక్తులన్ ముదంబుమీఁ గాచుచున్.

63

ఉ. భూతలమంచు నిల్చి పరిపూర్ణుఁడు తా నగుచుఁడియున్ జన
వ్రాతముచూడ శేషగిరివాసుఁ డనంగ జగంబులంచు వి
ఖ్యాతిని బొంది భక్తజను లందఱు గొల్వఁగ వారికెల్ల సం
ప్రీతి వరంబు లిచ్చి కడు పేర్చి గ నుండె రమానమేతుడై.

64

సీ. ఆవేంకటేశ్వరుఁ డరుగుఁ గలియుగం, బున ఘనమానముద్రను ధరించి
యచట నర్చావిగ్రహంబుకైవడిగాను, గర్తృనేత్రములకుఁ గానవచ్చు
భక్తులతోనైనఁ బ్రత్యక్ష మనుమాట, లాడఁడు స్వప్నములందుఁ దగిన
మాటలాప్పగఁ జెప్ప మఱి యదేమనువేళ, కవ్వలజనుగుమాయాది యగుచు
తే. మానవులకెల్లఁ దనయంచు మరులుగలుగఁ, జేసి వారలవి త్ర మార్చించుకొఱకు
వారికొకభీతిఁ బుట్టించి వారిచేత, రూక లాప్పించికొని వారి బ్రోచు నవల.

65

క. మోక్షము గోరుచు దేహ, పేక్షను మది రోసి విడిచిపెట్టుచుఁ దనునే
వీక్షించుభక్తజనులకు, సాక్షాత్కారముగఁ జూపు సద్విగ్రహమున్.

66

సీ. వైకుంఠముననుండి వచ్చియున్న విమాన, మెక్కువగా వారి కొక్కవేళ
దగఁ జూపు నప్పు డంతర్ధాన మొందించు, నానందనిలయంబునందు నిలిచి
మొనసి యున్నటువలె జనులకుఁ గనుపించు, నంతర్విమానంబునంద యుండు
నావిమానము దేవతానకులకుఁ జూపు, దీపించునరులకుఁ జూపకుండు

తే. పాసఁగ మనుజులచే బాహ్యపూజలందు, గుప్తముగ దేవపూజఁ గైకొనుచునుండు
పరులు తనుజేరి కొరినవరము లిచ్చి, మహిమఁ దనరారఁ జూపును మాధవుండు.

67

ఆ. అల్పదానమైన నధికంబుగను జూచి, స్వల్పపూజకైన సంతసించి
పుణ్యమోక్షములను బొందించుదాసుల, నెన్నవళమె వేంకటేశునుహిమ.

68

క. ఘనవేంకటగిరిమహిమన్, మనసారఁ దలంచునట్టి మానవులకు నె
మ్మనమునఁ గనిపించుచు దా, నెనసినదయకొడవరము లిచ్చుచునుండున్.

69

సీ. అప్రాకృతుండు దా తై ప్రాకృతునిరీతి, దేవప్రజలవెంటఁ దిరిగిదిరిగి
తనమిత్రమహిమంబు జనింపజేసి, పేమఁ జూపుచు వారిఁ దిలిపిదిలిచి

నయభయంబులతోడ నాకొండ కిప్పుడు మీ, సొమ్ములు ముడుపులు దెమ్మటంచుఁ
బలుకును వారివెంటి నంటి ముల్లెలు, దెప్పించుకొంచును ధీరఁ డగుచు
తే. వారపుడు వచ్చి సకలోత్సవములు వేంకటాద్రిమీఁదను జేయింతు రాఘ్యులగుచు
నపుడు వారినిమెచ్చి భాగ్యంబు లిచ్చి, మఱలఁ బంచుచునుండు సమ్మదము నెపుడు.
తే. ఆట్టియుత్సవకాలంబు లందు సకల, నిర్జరులు వచ్చి పుష్కరిణీజలమున
స్నానమును జేసి వేంకటేశ్వరుని నఖిల, పుష్పములఁ బూజసేతు రచ్చితము మీఱ.
ఆ. సారిది భక్త్యభోజ్యహోష్యలేహ్యజలంబు, లర్పణంబు సేయ ననుచు దాన
వారగించు నెవరి కైనను గనుపింప, నియ్యఁ డాక్రమంబు నీశ్వరుండు. 62
తే. మానితం బగుమాయావిమానమగుదుఁ, దాను నిజరూపమున నుండి ధరను గృతక
కొంచనానందనిలయమం దంచితముగ, ఘనశిలావిగ్రహమురీతిఁ గానుపించు. 63
సీ. స్వల్పదానమునకు సంకుప్తఁడై వారి, కాయరాశోగ్యభాగ్యాదివివిధ
వరముల నిచ్చుచు వాలల రక్షించు, నతినీచజాతివారైనఁ గాని
భక్తితో శరణి పర్యతంబును జూచి, నిలిచి మ్రొక్కినను మన్నించి బ్రోచు
కర్పాధికారులు గాని యోషిజైన, శూద్రులకును భక్తి సుస్థిరముగ
తే. వేంకటేశుని చరణారవిందయుగళ, మందు విస్తారముగఁ బట్టు నంసునిలన
మూఢభక్తులు గలియుగమున విశేష, కరుణ నేలుచునుండు వేంకటవిభుండు. 64
వ. కృతత్రేతాద్వాపరంబులయందుఁ దెక్కువేలయేండ్లు తపంబులు చేసిన హరిప్రస
న్నుం డగుట దుర్లభంబు. కలియుగంబున మహూర్తమాత్రంబు నిశ్చలుండై ధ్యా
నించినం బ్రసన్నుం డగుచుండు. కాబట్టి కలియుగంబున శ్రీవేంకటేశుని సేవిండు
టుత్తమం బని ద్వీపాంతరముల నుండువారును, సకలదేశవాసులును, వేంకటేశుని
తుల్యుం డగుదేవుండు లేఁ డనియుఁ, బుష్కరిణినిభం బగుతీర్థంబును లే దనియు
నిది సత్యం బనియు, మఱియుఁ గృతయుగాది మూఁడుయుగంబులయందు వేంక
టాద్రి కనకమయంబుగనుండి కలియుగంబున శిలామయంబుగ జనులకుఁ గన్పట్టు
చుండు. తద్గిరియందు వసించియున్న శ్రీనివాసస్వామి లీలావినోదవిహారంబుల
నంతంబులై యుండుం గావున మీకు సంతోషంబుగ నుడివెలి నట్టివేంకటాద్రియం
దు నిల్చి యాచార్య సమాశ్రయణంబుగల్గి విష్ణుభక్తులగు వైష్ణవులంజూచి వైమాని
కులు సంతసించుచుండుదు రవ్యమతావలంబజను లైనను వేంకటేశునియందు భక్తి
సల్పుచు నుండుదు రందు వారును గృతార్థు లగుదురు. కలియుగమునందు జనులతి
శయవితృష్టనపరులై యనేకదుర్గుణంబుల నాశ్రయింతురు గాని హరిని సుస్థిరచి
త్తులై ధ్యానింపఁజాలరు. ధ్యానించిరేని యయ్యాశ్వరుండు ముక్తిదనం బిచ్చువాఁ
డు. సకలపాపనాశనంబులకు మించినస్థానంబు వేంకటాద్రి యనిశ్చ నూతంజూచి
కుష్ఠకాదు లత్యద్భుతంబంది యిట్లనిరి.

—|| వైష్ణవధర్మము. ||—

ఉ. ఖ్యాతిగ క్రినివాసుఁ డతిగౌరవ మొప్పఁగ వేంకటాద్రిపై
భూతలవాసులం గృహను బ్రోచినసత్కథ వింటి మిందుచే
మాతపము ల్ఫలించినవి మంచిది వైష్ణవధర్మ మెట్టిదో
సూతతదీయధర్మములఁ జొప్పఁడఁ జెప్ప మొకింత యింపుగళ్.

66

మ. అనినక నూతుఁడు సంతసించి మునివర్యాలి నిల్వొకించి యి
ట్లనియెక ధాత్రిని శుభ్రఘోణిఘనదంష్ట్రాగ్రంబుతో నెత్తితె
చ్చినమీదక ధరణీసమేతుఁ డగుచుక శేషాద్రియగు దుండఁ గా
నొనరం దత్కిటి చూచి భూమి యపు డత్యుత్సాహ మహ్నింగఁగళ్.

67

తే. ఇట్లు లనియెను గిటిరూప యీశ్వరేశ, నిగ్మలము లైనవైష్ణవధర్మములను
జెప్ప మని వేఁడ భూమి నీక్షించి యజ్ఞ, పోత్ర యిట్లని పల్కె సంపూర్ణదయను
నీ వైష్ణవధర్మము ల్వరుసగ నన్నియుఁ, జెప్పవే యిపుడు సంక్షేపముగను
దయ ననఁగాఁ జెప్పెదనుసంతసంబుగ, వైష్ణవాచారము ల్వసుధయందు
విశ్వాసహృదయులై వినివారికిఁ బర, గతులు సిద్ధించు నిక్కంబుగాను
గురుఁడై ధర్మంబు సద్గురువె పరమగతి, గురుఁ డాత్మ యని నమికినినవారి
తే. భూరిమరితము నశియించి పోవు గనుక, యేవిధంబున గురుమర్మ మెఱిగి భక్తి
సలుపఁగాఁ దగువారు వైష్ణవు లటంచుఁ, జెప్పఁదగియుండు లోకప్రసిద్ధిగ్ను.
తే. ఎన్ని పాపము లొనరించి యున్నఁగాని, సద్గురుని జేరి శరణున్ సమయమునన
భూరిమరితము నశియించి పోవుగురుని, శిష్యుఁడై పాప మానలఁ జేయరాదు. 70

వ. అదెల్లనిన గురుకటాక్షంబు లేనియప్పడు తెలియక చేసినపాపపుంజంబును గురు
వరేణ్యుండు సమయింప నేర్పు నాచార్యానుగ్రహంబు గల్గినవెనుక తెలిసి చేసిన
పాపంబు గురుండు శమింపలేడు గావునఁ దత్సాపంబు గురునిబొందుట తెలిసి
బుద్ధిమంతు లైనవారు పాపభీతి గలవారై యుండవలయు నవ్విష్ణుండ గురుం డని
నిర్ణయించుకొనవలయు, మనుజమాత్రుండని గురుని నెంచిరేని యుత్తమగతి సిద్ధి
నేరదు, సంసారసముద్రంబునంబడి మునింగి పోవుచున్న సమయంబున నుత్తమకాక్ర
ధర్మం బనునాస్తంబునఁ బట్టి వారి లేననెత్తి మోక్షతీరంబున నిలిపి యుపకారం
బొనర్చినగురువద్యనకుఁ దాను బాపంబు నేయకుండుటయుఁ బ్రత్యుపకారం బగు
చుండు నాచార్యు లెట్టివారనినఁ జెప్పెద విను మని వరాహస్వామి భూదేవి
నీక్షించి యిట్లనియె.

71

నీ. న్యాయమార్గమున నడవడి గలవార, తెలియ ధర్మ మధర్మ మెఱుంగువారు
పుణ్యసత్కర్మ విధానము లన్నియు, లలికాంతహృదయు లైనట్టివారు.

మదియం దహంకార మమకార దంభ ద,ర్బాది దుర్గుణముల నడచువారు
ప్రారబ్ధకలితాఘఘోరసంసారదా, వానలకీల కలుగువారు

తే. అవని నిందాస్తుతులకు మా నావమాన, ములకుఁ దగ్గక హెచ్చక భూతదయయు
ముఖ్యగుణము సుహృద్భావమును బఱింప, కారమునగల్గుగురువుల ఘను లటండ్రు.

సీ. అట్టియాచార్యుల కనుగుణు లగుశిష్యు, లెట్టివా రనిన నీ వింక వినుము
విశ్వాసమును భక్తి వినయంబు శాంతియుఁ, గమనీయగుణములు గలుగువారు
సకలమంత్రాంతర సాధనాంతరముల, యందుఁ బరాజ్ఞులు లైనవారు
సకలభారంబు లాచార్యులపాదంబు, లందుంచి నిశ్చలు లైనవారు

తే. అనిశమును బాపభీతు లైనట్టివారు, గురువ కేఱుని హరి యనుకొనినవారు
మాయ విడనాడి సేనను జేయువారు, ధాత్రి సచ్చిష్యు లని చెప్పఁ దగినవారు. 73

స్త. ఎవ్వరేని ముముక్షువు లైనవారికి జ్ఞానం బనుసంసారదీక్షంబు నశింపవలె నయ్యెడి,
నశించినను నహంకార మమకారంబులు విడువవు. విడిచినను దేహభిమానంబు

వదలదు. వదలినను స్వస్వరూపజ్ఞానంబు పుట్టును. పుట్టిన నైశ్వర్యభోగాపేక్ష
మానదు. మానిన సర్వకామ్యాదిరాగద్వేషములు వీడవు. వీడినను భారతంత్ర్య
ప్రకారంబు గలుగ నేరదు. కలిగినను శ్రీవైష్ణవత్వంబు చేకూఱును. చేకూఱినను
సాత్వికపరిగ్రహంబు కాఁడు. అయినను భాగవతపరిగ్రహంబు కా నేరదు.
అట్లయిన ననన్యార్హప్రయోజకుఁడు కాఁడు. అయిన ననన్యార్హ కేషభూతుఁడు
గానేరదు. అయిన ననన్యార్హ శరణుండు కాఁజాలదు. అయిన నధికారపురుండు
గాఁడు. అయిన నష్టాక్షరి కధికారి యగును. 74

సీ. అట్టినచ్చిష్యుల కాచార్యు లుపదేశ, మిచ్చి రక్షించుట యెట్లు లనిన
శ్రీవైష్ణవాచారచిహ్ను సుసరణంబు, గా నుపదేశించి కరుణఁ బెంచి
యాష్టాక్షరీమంత్ర మతిశయం బంతక, న్నను మంత్ర మెందు లే దనుదుఁ జెప్పి
నారాయణుఁడె వఃహాన్నతుఁ డతనికి మించి, నట్టిదేవుండు లేఁ డందుఁ బలికి

తే. పట్టుగా ద్వయచరమప్రస్ఫుత్తి భక్తి, నిష్టలను జెప్పి హరిని ధ్యానించువిధము
చెప్పి యొప్పుభరన్యాసచిత్కుఖంబు, నందుఁ బొందింతు రాచార్యు లైనవారు. 75

సీ. చక్కఁగ నాచార్యసంక్రయణం లైన, వెనుక గామానుల విడిచిపెట్టి
తలఁపున నెపు డహంతామమతలు లేక, విజనస్థలములందు వినులు లగుచు
మిత్రభోజనంబును మిత్రగుఱు ప్తియు మిత్ర, సంభాషణంబు లాచార్యభక్తి
యతిశాంతము పరిగ్రహంబు నారాయణ, విగ్రహధ్యానవివేకగుణము

తే. లభ్యమింపంగ మానసం బమల మగుచు, నిలుచు హరియంద జుడి యట్లు నిలిచెనేని
యన్నతం బగువిష్ణుసాయుజ్యపదవి, నొందుదు నైష్ఠవిశేషం బున్వీయందు. 7

తే. వేంకటేశుడ నగునాకు వేడ్కమీఱ, వివిధపరిచర్య లొనరించి విశ్వసించి
చెలగి యాచార్యశుశ్రూష చేయునట్టి, నిర్మలశ్రద్ధ వైష్ణవధర్మ మవని.

77

సీ. వరగురువులఁ గన్న వస్త్రభూషణములఁ, బ్రీతి రెట్టింప నర్పించువారు
అసక్తితోఁ దదీయారాధనంబులు, నందితంబుగ నడిపించువారు
దేశికశ్రీపాదతీర్థప్రసాదముల్, భక్తి గ్రహించి మేల్బడయువారు
పట్టెన కేషత్వపారతంత్ర్యంబు జీ, వాత్సర్యము లని యలరువారు

తే. తగనితామసరాజసద్యయము నడచి, యొనర సాత్త్వికనిష్ఠలై యుండువారు
శాంతియును భూతదయయును సత్యవాక్యములను గలవారు వైష్ణవులైనసి చూడ.

స. అనిన విని భూదేవి వైష్ణవధర్మంబునకు సంతసించి జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యంబులు గల
వారు కర్మంబులం గ్రమంబున నాచరింపవలయు ననిన విరాహస్వామి యిట్లనియె.

సీ. భాసురవిజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యము, లలిగినవారును గర్తములను
విడువఁగాఁ దగ దది వేదోక్తమార్గంబు, గాన సల్పం దగు కర్తములను
స్నానసంధ్యానులు సవనము ల్నిజశక్తిఁ, గొలఁది సల్పం దగు గోరక విడచి
హరి కర్పితం బని యాచరించినయపు, సంతుష్టుఁ డగునది సత్ఫలంబు

తే. గనుక విప్రులు వేదమార్గక్రమమున, జన్మములు చేసిరేని యీశ్వరుఁడు మెచ్చి
యిష్టఫలముల నవ్వారి కిచ్చుచుండు, నందు జన్నాలు సేయుచు రార్యులెల్ల.

80

స. ఇవ్విధంబున నిష్కామసత్కర్మంబు నాచరింపవలయు మదాక్షోల్లంఘనంబు సేసిన
వారు దోషయుక్తు లగుచురు గావున సద్బాహులు యజనాదిపట్కర్మంబు
నాచరింపును రండుఁ గొందఱు బ్రహ్మచర్యాదిధర్మంబు లాచరించి తత్వజ్ఞులై సన్య
సించి కర్మముత్తులై ప్రణవోచ్చారణంబు సేయుచు సన్యాసవిధిఁ గొన్నియబ్బంబు
లాచరించి పూర్ణజ్ఞానోదయం బైనపిదప విధియుతంబుగ దండకమండలువులు
విడిచి యవధూతాశ్రమంబు నంగీకరించి శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వంద్వాతీతులై
సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణబ్రహ్మసంధానంబు సేయు చుండ విలయు నట్లు
చేసినవారు బ్రహ్మసాయజ్యంబు నొందుదు రని చెప్పి విరాహస్వామి తెండియు
నిట్లనియె.

81

— జీవబ్రహ్మప్రశంస. —

సీ. వెలఁది బ్రహ్మము రెండు విధములై యుండుఁ బ, రాపరము లనంగఁ బ్రబలనంగఁ
బర మత్తరంబును బరమేత్తరం బీక్ష, రంబు జీవుం డత్తరంబు విమల

కూటస్థుఁ డనఁబడు పాటింపఁ బరమాత్మఁ, దాతఁడ పరమేశుఁ డెత్తుడు గురువు
పురుషోత్తముఁడు సర్వపూర్ణుఁ డాబ్రహ్మంశ, జాం సనఁదగిన జీవుండబోద్య

- తే. అట్టిపరిమితి లేనిదేహంబునందుఁ, జొచ్చి వెడలుచుఁ గడుమోహశోకవార్ధ
లందు మునుఁగుచుఁ దేలుచు నహముపెంచి, భూరికర్తంబు లానరించి పుట్టు గిట్టు.
- ప. కాఁబట్టి యట్టిజీవుం డవిద్యోపాధిచేత భిన్నుండగు ననేకదేహంబు లెత్తుచుండు
నందుఁ గొన్ని దేహంబులయందుండి యెక్కుడు పాపకర్తంబులు చేసి యధోగతి
నొందుచు నిష్కామపుణ్యకర్తంబులు చేసి యూర్ధ్వగతిఁ జొందుచుఁ బుణ్యపాప
మిశ్రకర్తంబులు చేసి సుఖదుఃఖంబు లనుభవించుచు మర్త్యలోకంబునఁ బుట్టుచు
గిట్టుచు నుండు నందుఁ గొందఱు కామభోగసత్తులై యుందురు మఱియును. 83
- ఉ. కామముచేఁ గ్రతుప్రముఖకర్తము లొప్పగ నాచరించి ను
త్రామపురాదిలోకములఁ దక్కగ చేసి సుఖంబు లొంది యం
దేమఱి యున్న పుణ్యతీర్థు లెప్పుడు నాశము నొందునప్పుడే
భూమిని బుట్టి క్రమమున బోవుచు విచ్చుచు నుండు లెప్పుడుకా. 84
- ప. అందుఁ గొందఱు యోగాభ్యాసనిష్ఠులై సత్త్వదంబు నొందుదురు గావున. 85
- తే. ఘనతరము లైనయోగప్రకారములను, దేవ! సత్కృపతో నాకుఁ చెల్పవలయు
ననుచుఁ బ్రార్థింప ముదమంది యగ్రరాహ, దేవుఁ డిట్లనె నాభూమిదేవి కపుడు.
- ప. యోగమార్గక్రమం బెట్లనిన గురూపదేశక్రమంబుగా, యమ నియ మాసన ప్రాణా
యామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధులనియెడి యష్టాంగయోగంబు లభ్య
సింపవలయు నందు యమం బెట్లనిన. 87

అష్టాంగయోగంబులు.

- సీ. జగతి నహింసయు సత్య మస్త్రేయంబు, బ్రహ్మచర్యం బార్జవంబు త్తమయు
నతిశయధృతిమితాహారముల్ శౌచంబు, నీపది యమముల నెట్లులనిన
సకలజీవులకుఁ గ్లేశంబు పుట్టింపకు, న్నట్టిచంద మహింస యనఁగఁ బరఁగు
నవని నందఱ కిష్టఁడై దబ్బరాడకు, న్నట్టిచందము సత్య మన్న ధనము
- తే. కోరి మాయలఁ బన్ని గైకొనఁదలంప, వుండు ట్రస్తేయమనఁబడు నొరులగుతుల
మాతృభావంబుగాఁ జూచుమతియు బ్రహ్మచర్యమన నొప్పుచుండు నోసరసిగాక్షి.
- తే. సారదయభూతమై త్రియార్జవ మనంగ, నకుటిలత్వమగున్ త్తమయనఁగ నోర్పు
ధృతియనఁగ ధైర్యమనఁదగు మితప్రభుక్తి, యనఁగమితభోజనము శౌచమనఁగశుద్ధి.
- ప. యమం విప్పదివిధంబులం జెప్పందగు నింక నియమంబు లెవ్వియనిన యోగశాస్త్ర
రతియు సత్కృతదానంబును సంతోషంబును లజ్జయు వ్రతంబును మతియు నాస్తి
క్యంబును నీశ్వరార్చనంబును దపంబును జపంబు నననొప్ప నీదశవిధంబులైన
నియమంబులయందు వాదాస్పదశాస్త్రంబు లాదరణార్హమని నిరసించి మోక్ష
ప్రదశాస్త్రంబు లభ్యసించుట యోగశాస్త్రరతి యగు. దశవిధశాస్త్రంబులైన

బు గురుద్వితార్థలకు సమర్పించుట పాత్రదానం బగు. లాభాలాభ శుభాశుభ సం
యోగవియోగ మానావమాన స్తుతినిదాదుల మోదభేదంబులు లేకయుండుట
సంతోషం బనందగు. సుజనసాంగత్యంబువలనఁ దనదుర్గణంబులఁ దాఁ దలఁచి
తన్నుఁ దా నిందించుకొని దుర్గణంబుల మాని సుగుణంబు లభ్యసించుట లజ్జయగు.
దానసంకల్పించి నేయు మోక్ష సాధనంబు విడువక యాచరించుట వ్రతం బనఁదగు.
తాఁ జేయు యోగంబునకు రోగ దార్పిద్యసంశయశాస్త్రవాద రసవాద దుష్టసేష
హాది విఘ్నంబులు ఎచ్చినను జలింపకుండుట బుద్ధియగు. మతభేదపురాణేతి హా
సాది సద్గ్రంథంబులను శ్రద్ధంగని సారార్థగ్రహణంబుసేయుట యా స్థిర్యంబగు.
నతితేజోమయంబైన యాశ్వరూపంబును గురుముఖంబుగ నెఱిగి మౌక్తికముల
మునందు మనంబున ధ్యానించి పూజించుట యాశ్వరార్చనం బగు. గురువాక్యంబు
సత్యంబుగ నమ్మి చెప్పిననియమంబు తప్పక కట్టంబునకొపినపుడతపంబగు. జప్తా
జప్యంబులయందుఁ దనకుగురుం డుపదేశించిన మంత్రంబు నిశ్చలంబై విడువకజపిం
చుట జపంబగు. నీపదియు నియమంబు లగు నిట్టియమనియమంబులిరువదియు నంత
శ్శుద్ధిప్రసంగంబులగుం గావున వీనిసభ్యసించి యంతశ్శుద్ధివొంది కీటాదిజంతువులు మె
దలకుండునట్టి విజనస్థలంబునందుఁ జేలాజనీ కుశోత్తరంబుగ నాసనముఖంబు నిర్మిం
చి యందు నాసనంబుల నభ్యాసంబు సేయవలయు నవ్విధం బెట్లన.

౧౪౩

- నీ. పద్మాక్షీ విను మేను పది నాల్గలక్షలై, నట్టియాసనములం దతిశయములు
లీలమై నెనుబడినాలు గాసనములం, దధికంబు లప్రాదకాసనంబు
లటువంటి యప్రాదకాసనంబులలోన, నతిశయించినవి సిద్ధాసనంబు
భద్రాసనంబును బద్మాసనంబును, సింహాసనంబుని చెప్పఁదగిన
- తే. నాలుగాసనములయందుఁ జాలమేటి, యనఁగ నొప్పుచునుండు సిద్ధాసనంబు
పాలఁత యప్రాదకాసనంబులవిధములు, వినుము వేత్త్యుఁడ జెప్పెద విశదముగను.
- ఎ. స్వస్తికాసన, గోముఖాసన, వీరాసన, కూర్మాసన, మక్కటాసన, నోతాసన కూర్మా
సన, ధనురాసన, మత్స్యేంద్రాసన, పశ్చిమస్థానాసన, మయూరాసన, సిద్ధాసన,
మతాంతరసిద్ధాసన, భద్రాసన, పద్మాసన, మతాంతరపద్మాసన, బద్ధపద్మాసన,
సింహాసన, శవాసనంబు లనునీయప్రాదకాసనంబులందు స్వస్తికాసనం బెట్లనఁగ.
- తే. తరుణి విను జానుజంఘకాంతరములందు, బదము జొదికిలిగానుంచి పదిలపఱచి
యన్న నది స్వస్తికాసనం బొప్పు గోముఖాసనం బెట్టులన్న పద్మాక్షీవినుము.
- ఎ. ఏడమకాలి మెడితు కుడివీఁపుప్రక్కనుడికాలి మెడితు నెడమవీఁపుప్రక్కఁగ మో
కాటిమీఁద మోకాలు కదిలెనుంచి కూర్చున్న గోముఖాసనం బనంబడు. నొకపాద
ముతోడఁగిండ్ల నొకపాదముతోడమీఁద నునిచి కూర్చున్న నది వీరాసనం బనం

బడు. నాధారమునకు నుభయపార్శ్వంబుల రెండుకాళ్లమెడిమలుకడియ హత్తించి చక్కగఁగూర్పుండ నదికూర్తాసనంబగు. పద్మాసనంబుగ మోకాళ్లమెడలసందులఁ జేతులదూత్తి హస్తముల నేలనూని పద్మాసనంబు పైకెగసినట్లుండుట కుక్కుటాసనంబగు. నిట్లుకుక్కుటాసనస్థుఁడైయుండి రెండుచేతులును మెడనుపట్టుకొని కూర్చుమునలె వెలికలఁబడియున్న నదికూర్తాసనంబగు. పాదాంగుష్ఠంబుల రెంటినిరెండుచేతుల ధనురాకృతిగ వీఁపువెనుకఁగ జెవులకుసరిగఁ బెట్టియుండుట ధనురాసనంబగు. నెడమతోడ మొదటికుడిపాదము వట్టుకుని నెడమఱలఁబడియున్న, దీనివలన జఠరాగ్నిప్రకాశించి కుక్షిరోగమునశించును. అభ్యాసమువలనఁగుండలిని మేలుకొల్పును బురుషునకు దండసిరత్వంబుకల్గు నిదియ మత్స్యేంద్రాసనంబనంబడును. భూమి నానునట్లుగ రెండుకాళ్లఁ జక్కఁగ సాచి నడుమువంచి మోకాళ్లమీఁదలలాటముంచి రెండుచేతులుసాచి రెండుకాళ్లవేళ్లు రెండుచేతులంబట్టి యున్న దీనివలన వాయువు పశ్చిమమార్గముగ నడుచును. జఠరాగ్ని పుట్టికడుపుపలఁచనైరోగములునశించును, ఇదియ పశ్చిమతేజువాసనంబగు. హస్తములురెండు నేలఁబూని, మోచేతులురెండు నాభికిరుప్రక్కలనుంచి ముఖముపైకెత్తి రెండుకాళ్లుసాచి నెమలితోఁకపైకెత్తికొనినట్లున్న దీనివలన గుల్మారోగములు నశించి జఠరాగ్నిప్రకాశించి విషమునైన జీర్ణముసేయునది. యిదియ మధ్యారాసనంబగు. నెడమకాలమెడిమ మాలాధారమునందును, కుడికాలమెడిమ లింగసానంబునందుంచి యేకాగ్రచిత్తముగ శిష్టగ్రీవభుజంబులఁ జక్కఁగ నునిచి నడుమునిక్కించి భూమిమధ్యావలొకనంబు సేయుచున్న, దీనివలన మోక్షద్వారకవాటభేదనంబగు నిదియసిద్ధాసనంబగు. లింగాసనోపరి యెడమమెడిమ నునిచి దానిమీఁదఁ గుడిమెడిమ నునిచిన నిదియ మతాంతర శిద్ధాసనంబగు. నిదియ వజ్రాసనంబు, నిదియ ముక్తాసనంబు, నిదియ గుప్తాసనంబగు. మెడిమలురెండు నండాధఃప్రదేశలింగ పార్శ్వంబులనుంచి రెండుపార్శ్వములు రెండుచేతులంబట్టి కదలకుండిన దీనివలన విషములు సకలరోగములు హరించును, నిదియభద్రద్రాసనం బిదియ గోరక్షాసనంబునగు. నెడమతోడమీఁదనున్న కుడిపాదము కుడితోడమీఁద నెడమపాదము నునిచి వీఁపుగుండకుడిచేత నెడమతోడమీఁదనున్న కుడిపాదముబొటనవ్రేలింబట్టి యట్లన వీఁపుగుండ నెడమచేతఁ గుడితోడమీఁదనున్న నెడమపాదము బొటనవ్రేలింబట్టి హృదయమునందుఁ జాబుకంబు నునిచి నాశికాగ్రంబుచూచుచున్న దీనివలన వ్యాధులునశించు నిదియ పద్మాసనంబగు. నెడమతోడనడుమ కుడిపాదము వెలికలనునిచి కుడితోడనడుమ నెడమపాదము వెలికలనునిచి హస్తములురెండును రెండుతోడలమీఁద వెలికలగనునిచి సాసాగ్రమునందు లక్ష్యంబుంచి దంతమాలమున నాలుకహత్తించి వక్షమునందుఁ జాబుకంబునుంచి మెల్లన వాయువునిల్చియున్న, దీనివలన కర్మరోగంబులు నశిం

ను నిది మతాంతరపద్ధాసనం, బిదియము క్తపద్ధాసనంబగు. హస్తములు రెండుహ
త్తించి చిత్తమునందు ధ్యానంబుసేయుచు నపాననాయువు సూర్యముఖముగ నడు
పంగఁ గుండలిశక్తియు క్తమై నిల్పిన ప్రాణవాయువును విడువంగ నతిశయంబగు
జ్ఞానబోధకలును, దీనివలన నాడిద్వారములయందు వాయువునిల్పును, ఈవిధము
నన మరణమునొందిన ముక్తులగుచు రిది బద్ధపద్ధాసనంబగు. లింగాండోభయపార్శ్వ
ములయందు నెడమకొలిమెడిమ దక్షిణపార్శ్వముకుడికొలిమెడిమ నెడమపార్శ్వం
బుననునిచి చేతులురెండు మోకాళ్లుమీఁదుగ సాచి వికసింపఁబడినవేళ్లుగ నునిచి
యున్న, దీనివలన మూలోద్వాణ చాలంధరబంధత్రయానుసంధానంబుకలుగు నిది
శ్రేష్ఠమైన సింహాసనంబగు. భూమియందు శవమువలె వెలికలుగఁ గాళ్లురెండు
బొటనవేళ్లు సరిగఁగూర్చుండినయట్లుగ సాచుకొని హస్తములు రెండు వక్షంబు
నంగుఁ గరియనుంచి పండుకొనియున్న, దీనివలన సమస్తాసనములు వేసియున్న
బడలికలుతీటు నిది చిత్తవిశ్రాంతి సాధనమైయుండు, నిది శవాసనంబగు. క్రమం
బుగ నాసనాభ్యాసంబులుచేసిన నాడులు నశీకృతంబులై దేహంబునకు జవలఘుత్వం
బులు గల్గి సర్వరోగహరంబగు. గావున దీనిసాధించిన యంతరంబు ప్రాణా
యామంబు సేయవలయు, నచెట్లన్న వినుము. “ప్రాణవాయువు సుద్దేశించి చంద్ర
నాడివలన హరించి యథాశక్తిగ నిల్పి తిరుగసూర్యనాడిచేత మెల్లఁగ నుదరము
పూరించి శాస్త్రప్రకారంబుగఁ గుంభకంబును ధరించి మఱలఁ జంద్రనాడిచేత
విడువవలెను. బాగుగ నేమార్గంబున విడుచునో యామార్గంబునఁ బూరించి
ధరింపవలెను. మొదటిమార్గముకంటె రెండవమార్గమున త్వరపడక మెల్లఁగ విడు
వవలయును. మఱియు నిడయందుఁ బూరించి కుంభించి పింగళనాడిని విడచి
మఱలఁ బింగళనాడిని బూరించి కుంభించి యివయందు విడువవలయును. సూర్య
చంద్రనాడు నీక్రమంబుగఁ జేసి వాయువెంతయుక్తమో యంతనిలువలయు.
నీక్రమంబునఁజేయు రేచకపూరక కుంభత్రయంబు నొక్కప్రాణాయామంబగు.
నుదయమధ్యాహ్న సాయంకాలార్ధరాత్రంబులఁ గాలంబున కిరువైచోప్సనఁ
గుంభకంబులు మెల్ల మెల్లఁగ నెనుబదిగ, నొకదిన మధ్యసింపవలెను. ప్రాణనిరో
ధమగుచుండఁ జెమటపుట్టినట్టయ్య నేని కనిష్ఠంబగు, వడఁకుఁ బుట్టినట్టయె నేని
మధ్యమంబగు, మాటిమాటికీ బద్ధాసనంబెగ నినట్టయె నా యుత్తమంబగు, నిట్టి
యభ్యాసమునఁ బుట్టినచెమట మర్దనంబుసేయఁగఁ దనవునకు దృఢత్య లఘుత్వం
బులు పుట్టును. మఱి యీప్రాణాయామముచేత మూడునెలలు మీఁదట నాడి
శుద్ధిగలును. నిదియ ప్రాణాయామంబగు నింకఁ బ్రత్యాహారంబెట్లన్నను. 94

సీ. శ్రీగురుబోధ విశేషత గలబుద్ధి, చే మానసమును సుస్థిరముచేసి
 యామదియం దింద్రియవ్యాప్తు లడగింప, నందోష్ఠ గానిల్పు ననిలగతులు
 కమత మంగములను గదలనీయక కుక్షి,యందు డాచినరీతి నఖిలవిషయ
 కరణానిలములఁ జక్కఁగఁబట్టి నిల్పుగ, నదియ ప్రత్యాహార మనఁగఁబరంగు
 తే. దానదేహంబు సుస్థిరత్వంబు నొందు, దీపితంబుగ నేకాగ్ర దృష్టినిలుచు
 దీనిసాధించి యటమీఁద ధ్యానయోగ, మెలమి సాధింపవలె నది యెట్లులనిన. 95

తే. రోప దుర్బాని వైకల్య దోషములను, కపటవచనంబులను విడి గర్వముడఁచి
 సద్గురూక్షులు వించును శాంతుఁ డగుచు, నెపుడు కరువలినాని సర్వేంద్రియముల.

చ. ఆపురుపుసంహరించి గురుఁ డానతియిచ్చిన లక్ష్యముద్రలం
 దుపముగ మానసంబు నిడి యొందొకచింతనులేక చిత్తముం
 జపలతఁ బొందనియ్యక సుషద్వసజంబుల నూని లోనఁ దా
 నెపుడు చలింపకున్న మది కింపొనరించెడి ధ్యానయోగియై.

97

వ. ఇది ధ్యానయోగంబు నీక ధారుణాయోగంబులఁ జెప్పెద నెట్లనినఁ, జరణాది
 జానుపర్యంతంబు పృథ్వితత్వంబగు. తదధిదైవతం బైన బ్రహ్మను లకారయుక్తం
 బైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బృథ్వీజయంబుగల్గు జాన్వాదినాభి
 పర్యంతంబు జలతత్వంబగు. తదధిదైవతంబైన విష్ణుని వకారయుక్తంబైన వాయు
 ధారుణాభ్యాసంబున ధ్యానింప సలిలజయంబుగల్గు, నాభ్యాదికంఠపర్యంతం బగ్ని
 తత్వంబగు. తదధిదైవతంబైనరుద్రుని రవర్ణయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున
 ధ్యానింప నగ్నిజయంబుగల్గు, కంఠాద్విభూమధ్యపర్యంతంబు వాయుతత్వంబగు
 తదధిదైవతంబైన మాహేశ్వరుని యకారయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున
 ధ్యానింపఁ బవనజయంబుగల్గు, భ్రూమధ్యాది బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతం బాకాశతత్వం
 బగు. తదధిదైవతంబైన చిందుమయగగన శరీరుండైన సదాశివుని యకారయుక్తం
 బైనఁ బ్రాణానిలధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ దన్మయత్వంబును గగనజయం
 బును గలుగు నిట్లుధారుణీయు, వారుణీయు, నాగ్నియు, మారుతవ్యోమంబులు
 పంచధారణాభ్యాసంబునఁ బంచభూతజయంబు గల్గు నివ్వధంబున. 98

తే. ధ్యానమభ్యాస మొనరింపఁ దలఁగకపుడు, మానసము నిల్పుమదినూని మతియునిల్పు
 బుద్ధినిల్పిన నానందపూర్తి గలుగు, నదియ ధారుణయంద్రు యోగాధ్యులవని. 99

వ. ఇది ధారుణయోగంబు నీక సమాధి యెట్లనిన, నాసనజయంబునం గుంభక సిద్ధిచేత
 నిర్మలంబైన జ్ఞానభాను ప్రకాశంబుచేత మాయాంధకారంబు నడంపి ప్రకాశించు
 మానసంబు నాత్మాకాశంబునందుఁ గూర్చి తన్మయత్వంబు నొంది శాంతపత్తము
 డైన సంయోగవియోగ సుఖదుఃఖంబుల భుజుల బ్రహ్మచరత్రాక్ష భావనా

నందభరితంబైన స్వానుభవభోగము సమాధియగు నియ్యష్టాంగయోగాభ్యాసంబు చేయువారికి నీసమాధి ఫలితార్థంబగునట్టివారు బ్రహ్మపదంబు నొందును రివిన్మూలాష్టాంగయోగంబు లగు నిత మంత్రలయహత రాజయోగంబులు గలవనిన వరాహ స్వామికి మొక్కి భూదేవి యిట్లనియె.

100

తే. దేవ! యష్టాంగయోగము తైలియవించి, రమ్యతర మంత్రలయ హత రాజయోగ ములను నామీదదయయించి చెలువునునన, శ్వేతకిటి భూమి దేవి నీక్షించి పలికె.

ఎ. దేవి విను మింక మంత్రయోగవిధానంబు చెప్పెద నదియును.

102

—॥ మంత్రయోగము. ॥—

సీ. పూని విసర్జనసానంబునం దుండు, నాధారకమలంబునందు వ శ ప
స లు నాలుగైన త్రేకులయందు దీపించు, విఘ్నేశుఁ డచ్చట వెలఁగుమందు
దానికి నంగుళద్వయము లై నుత్పత్తి, కైన స్వాధిష్ఠాన మందు ప భ మ
య ర ల కావలనుండునదియాటుదళములం, దజుఁడుండు నుత్పత్తికాధ్యుఁడగుచు
తే. మెఱసి యష్టాంగుళములకు మీఁద డాది, ఘాతవర్ణావళింగూడి పదిదళముల
నొప్పు మణిపూరకము నాభినుండు విఘ్నే, డచటఁ దా స్థితిక ర్తయై యలరుచుండు.

సీ. పదియంగుళములకుఁ బై హృదయస్థానమం ద నాహతపద్మ మమరుచుండు
తాంతవర్ణంబు బుండఁగ పదిరండైన, దళములచే నొప్పు దానియందు
నధికుఁడై లయక ర్త యైనరుద్రుండుండు, నావలఁ బదియు రెం డంగుళముల
పై విశుద్ధం బుండు భావింప కంతంబు, నందున నాలుపదాటుదళము
తే. లందు వెలుఁగు సదాశివుం డచట నుండు, దానిమీఁదట నాజ్ఞాభిధానచక్ర
మున హకారక్షకారంబు లానరునచట, నున్నతంబుగఁ బరమాత్మ యొవ్వేచుండు.

సీ. ఆటదానిపైన సహస్రారకమలంబు, శీర్షంబునందు భాసిల్లుచుండు
నది యమృతస్థాన మగుదేహవృక్షంబు, నకు మూలమై గురునకు నివాస
మగు నిదాపింగళలం దేకవింశతి, సాహస్రములు మఱి ఁట్లుతంబు
లైనశ్యాసములు ప్రాణాపానకలితంబు, లై. హంసలై యజపాఖ్య నొందు

తే. నట్టిశ్యాసలు గణపతి కాటునూలు, జలజసంభవ విఘ్నేరుద్రులకు సంఖ్య
దప్ప కాఁతేనీవేలు సదాశివునకు, నొగిఁ బరాత్మకు గురున కొక్కొక్క వేయి.

వ. ఈప్రకారంబు సప్తకమలంబులయందు హంసలు ద్రొక్కుచున్నప్పుడు కాలఘటి
కాక్రమంబు నెఱుంగవలయు నట్లనె.

106

—॥ లయయోగము. ॥—

సీ. ఆధారమున హంస లాటునూ జర్పితం, ఒగువేళ కొకటి యున్నైన గడియ
నడిచినాడును పగు పరఁగుస్వాధిష్ఠాన, మం దాటువేల్చె నాంధ్ర భానర

నర్పితం బగుచేళ కగును యోడశఘటి, కలు నర్పఘటిక విగడియలు పది
క్రమముగ మణిపూరకమున కాత్మ్యలైన, హంస లర్పిత మగునపుడు పదియు
తే. నాటు నరగడియ విగడియలును బదియు, నగు ననాహతమున హంస లాటువేలు
నర్పితం బగుతటి పదియాటు నరయ, గడియ లొకపదియైన విగడియ లగును. 107
సీ. ప్రకటవిశుద్ధంబునకు వేయిహంసలు, నర్పితం బగుచేళ కగును రెండు
గడియలు సగమైన గడియ పదాటు వి, గడియలు హంస లక్కడికి నాల్గు
నాగ్నియందు సహస్రహంస లర్పితమగు, నపుడు రెం డఱగడియలు విగడియ
లును బదాటును హంసలును నాలు గగు సహ, ప్రారంబునందు సహస్రహంస
తే. లగ్నము గాఁగ రెండున్నతైనగడియ, లలవిగడియలుపదియాటు హంసలొక్క
నాలు గగుచుండు నీరీతి ననుదినంబు, జరుగు నరువదిగడియలై జనులకల్ల. 108
ప. ఇవిధంబున నుదయాచ్యుతయవ్యంతము నడచుచున్న నిరుపదియొక్కవేయియు
నాటునూటుహంసలు నజప యనందగునట్టి యజపగాయత్రిమహామంత్రంబు గురు
ముఖంబుగ నెఱింగి యరుణోదయంబునఁ బరమశుభియై పద్మాసనాసీనుడై కూ
ర్చుండి నాసాగ్రాహణీకనుండై సప్తమలాధిదేవతలకు న్యూనధ్యానపూర్వకంబుగ
నర్పణంబు సేయుచుండుట మంత్రయోగంబగు. నింక లయయోగంబెట్లన్న, విజన
స్థలంబున భద్రాసనాసీనుడై గూరుచుండి దిగున నాసిక్తాగ్రంబునుజూచుచుగై నైను
న్నది సాధించుచుఁ బైనాసిక్తాగ్రంబును జూచుచు దిగువనున్నది సాధించుచు రెం
డుతర్జునులచేత రెండుకర్ణద్వారంబులును రెం డనామికలతో రెండునాసికద్వారం
బులును బంధించి శిరంబునంచి యేకాగ్రచిత్తుండై వివేకంబై యూర్ధ్వంబుగఁ
జూర్చినది రాధాయంత్రంబను ముద్రయగు. డన్మద్రాభ్యాసంబుం జేయుచున్న
బ్రహ్మరంధ్రంబునందుఁ బ్రణవనాదంబు దశవిధంబుగ మ్రోయుచుండు నదియెట్లన్న
మొదట శింశనీగతియు, రెండవది తిరంగఘోషంబును, మూడవది ఘంటార
ంబు, నాల్గవది వేణునాదంబు, నైదవది వీణాస్వసనంబు, నాఱవది భేరీధ్వనియు,
నేడవది తాళధ్వని, యెనిమిదవది శంఖారంబును, చొచ్చిదవది మృదంగ నాదం
బును, పదియవది ప్రణవనినాదంబును మేఘనాదంబుకరణి వినంబడు నిట్లుక్రమం
బుగ నాదానుసంధానంబుసేయ నందు ననినాదంబులులయించి పదియవదైన మేఘ
నాదంబున శ్రవణసహితంబుగ మనంబునునీచి నిర్వాహిపారంబుగనిల్చి బాహ్యంబు
స్థితియున్న నమ్యావసంబుతోఁ బవనంబును లీనం బగునది నాదలీలానందకరం
బైన లయయోగంబగు. నింక హతయోగం బెట్టిదనిన, రాజపరిపాలితంబైన
సుభిక్షరాజ్యంబునందు స్థావరయోగమండపంబునిర్మించి యందుండియభ్యాసంబుసే
యవలయు నదెట్లన్న, సుగంధపుష్పఫలభరితంబునగు వనమధ్యంబున గాలిచొర
కుండ నూత్నద్వారయుక్తంబైనమండపంబొందు నియమించుకొని దినదినంబును

గోమయంబున శుద్ధిసేయించుచు నందువనియించి యతిశయించిన, నుప్పు, పులుసు, కారము, చేదు, నగలు నస్తుపులను, పిదపఁ దిలలైతంబును, అజాదిమాంసమద్య మీనంబులును, రేగుపండ్లును, మిక్కిలిపసరాకుకూరలును, దధి, తక్ర, కుసుత్థములును, శర్కర మొదలైనసాత్వికాహరంబు నుగ్రహింపవలయుఁ, దాభుజింపఁదగిన యన్నంబు నాల్పపాళ్లుచేసి యొకపాలువిడచి మూడవపా ళ్లిశ్యద్రవీతిగ భుజించుచుఁ ద్రిఫలంబు లౌషధంబుగ గ్రహించుచుఁ బ్రాతఃసానోపవాస(నతిస్త్రీ)సాంగత్యాదిదేహప్రయాసంబులు విడచి యనలార్కొదితంబులైన, కాఁకలంబడక శీతవాతంబులయందునుండక, యోగపట్కర్మంబు లాచరింపవలయు నదియెయ్యదియనిన, ధౌతికర్మ, వస్త్రీకర్మ, నీతికర్మ, త్రాటకకర్మ, సుహృదీకర్మ, గృహలభౌతికర్మంబు నాటుగల ఎందు ధౌతికర్మం బెట్లంటివేసి.

109

తే. వినుము మృదువస్త్ర మొకనాల్పవ్రేళ్ల వేషలు, పుగఁ బడేనగుచేతుల పొడవుగల్గి నట్టివస్త్రంబు తేటనీళ్లందు నడిపి, మెల్లమెల్లఁగ లోనికి మ్రొంగవలయు. 110

సీ. అటుమ్రొంగి యీవల నతివేగమునఁ దీసి, యటుమీఁద వింతతి హస్తసంఖ్య గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమ్రొంగుచుఁ, దీయుచునుండఁగ దీపనంబు గలుగునపానంబు గంక నాళిముగుండ, వెడలింపఁ బ్రత్యంబు వెడలిపోవు నది యభ్యసింపఁగ నక్షిరోగములు కా, సశ్వాస ముఖిరోగచయము లడఁగు.

తే. గురుముఖంబుగ నీమర్మ మగని ధౌతి, గజకరిణి యన నొప్పు నీకర్మ మొనర నభ్యసింపఁగ వాయువు లన్నితనకు, ఎకములై నిల్పుచుండు నోవారిజాక్షి. 111

వ. ఇఁక వస్త్రీకర్మం బెట్లన్న నాభిపర్యంతముగ నీటియందుఁబోచి యథోద్వారమునందు క్రోలయుంచి కుక్కుటాసనస్థుండై గూర్చుడి యపానవాతముచేత జలమును మీఁదికి నెగయంతేర్చి తిరుగ నథోద్వారంబున నాజలంబునువిడుని, దీన నధికకూలలు గడ్డలు మహోదరాలు వాతపితృక్షేష్మంబులచేఁ గల్గునకలవ్యాధులును దొలంగు సప్తధాతు చక్షురాదింద్రియాంతరకరణప్రసన్నతయు, శాంతియు, త్పుత్తు గలిగి సర్వతోమ మొనరించి వివిధభయంబులఁ బోఁగొట్టు నది వస్త్రీకర్మంబగు. నిక నీతికర్మం బెట్లన్న బానెదుపాడుపుసూత్రము మలినములేని శేఠియందుఁ దడిపి నాసికమునం బీల్చి నోటవెడలదీయఁగఁ దివ్యదృష్టిగల్గు. నికఁ ద్రాటక కర్మంబు వచించెదఁ, గదలనిచూపువలన, నూత్మంబైనగుడిని యేకాగ్రచిత్తంబునఁ గన్నీర్మొక్కఁజూడఁగ నేత్రరోగాదులువోయి బంగారుపెట్టియవలె నొప్పు ముసేయందగినది. ఇక నహృదీకర్మంబును పక్కఁజింతువినుము, తిల్రంబునంగడు పును గుడియెడమగఁ ద్రిప్పఁగఁ గడుపులాని ఘంటాగ్ని విడచి దీపనంబు గల్గి పాననాదులు గల్గుచు నానందమలరి సమస్తరోగదోషంబులను బోఁగొట్టును. హఠయోగంబునకు శ్రేష్ఠమైయుండు నిన్న హృదీకర్మం బీకఁ గృపాలభౌతికర్మం బెట్టి

దంటివేని వినుము. లోహకారకుఁడు కొలిమితిత్తినుడినట్లు శేచకపూరకంబులు చేయఁ గఘాదికోగంబులు తలంగును. దేహదార్ఢ్యము నాయురాకోగ్యము గల్గుచుండు కాబట్టి యీషట్కర్మంబులు క్రమంబుగ నభ్యసించి కోగవిరమైతలైన నాడులు నశవృత్తులగుచుండునప్పుడు సిద్ధాసనాసీనుడై శేచక పూరక కుంభకాన్నితంబైన ప్రాణాయామపూర్వకంబుగ షణ్ముఖముద్రాభ్యాసంబు సేయుచుండు. నావల సుషుమ్న నాడికిం గారణంబైన మూలాధారాధిక బ్రహ్మరంధ్రంబుగలను. ఆరంధ్రంబును దత్తమనియుఁ ద్రిలింగశనాడులు ముఖంబనియుఁ జెప్పఁగరు. తత్కారణంబున నమృతంబు స్రవించునట్లు స్రవించుటవలన మానవశరీరములకు మృత్యువుగలుగును. తదమృతము నిల్పుటకై మెడిమచేత యోనిస్థానంబును లెస్సఁగ నొత్తిపట్టి గుదమునూర్ధ్వముఖముగ నెగయనెత్తి యపానవాయువును మీఁది కాకర్షించి బలవంతముగ నూర్ధ్వంబుగ నాకుంచనంబుసేయ నది మూలబంధంబగు దానంజేసి ప్రాణాపానవాయువులును నాదబిందువులును గూడి యొక్కమై యోగసిద్ధప్రదంబగు నపానవాయువుమీఁది కగసి యగ్నియందుఁబొందుచుండ నపుడగ్నిజ్వాల వాయువుతోఁగూడి పొడువుగవృద్ధియగు, నపుడగ్ని పురుషవాయువులు ప్రాణవాయువును బొందు నివ్విధంబున దేహమునందుఁ బుట్టినయగ్నిప్రజ్వలిల్ల నందునిద్రించిన కుండలీశక్తితపింపఁజడి మేల్కొనికట్టెచేఁగొట్టఁజడిన భుజంగశ్రీనిల విశ్వాసంబు పుచ్చి చక్కఁగ సుషుమ్న ద్వారాఁబ్రవేశించి శాంతమై బ్రహ్మనాడినడుముఁ బొందుగ నుక తదభ్యాసంబు సేయుచున్న మూలశక్తి యాకుంచితం బగుమధ్యశక్తి మేల్కొని నూర్ధ్వశక్తిపాతంబునొదవుఁ బవనుండు మధ్యమార్గంబునఁ జననోపు నదియుం గాక మూలం బాకుంచితంబై నాభినొత్తిన, నదియొడ్డాణబంధం బగు కంఠంబు సంకుచితంబై చుబుకంబు టొమ్మునొత్తిన నది జాలంధరబంధం బగు మూలం బాకుంచితం బైనపు డపానవాయు వెగయ నంత న హృదయంబునం బ్రాణంబుదిగి నాభియం దపానునిం గలయనప్పుడు కుంచితం బైననాభిని వెనుకనొత్తిన, ప్రాణాపానంబులుగలసి వెన్నంటిపోవునంతలోఁ గంత నికుంచనం బడఁచిన నమూరుతమునం బడ్డంబైన కుండలిం బడనూకి మధ్యలిలంబునం జారఁబడి చిన్మయత్వంబు నొంపునప్పు డంతరాళనాళంబు నిశ్శబ్దంబగు కంఠముద్రపవనంబున నాగినిల్చుఁగ సర్వపరిపూర్ణ పరిభావన సిద్ధింబు నీప్రకారంబుగ నాకుంచిత కంఠనికోధం బొదవినప్పు డమృతం బగ్నియందుఁబడక స్వానుభూతికి లోకువై ప్రాణిని నిశ్చలనందంబు నొందించు నదియునుం గాక.

112

నీ. పరయోగి యగువాఁడు వైశ్రాసనమునుండి, నయమొప్పగను వామనాడివలన నాలోనఁ గుంభించినట్టి మారుతమును, మెల్లఁగ విడచి యామీఁద మఱల

దక్షిణనాడిచేతను వెలుపలివాయువును మెల్లఁగను లోని కొనరఁదీసి

యప్పుడు కేశనఖాగ్రపర్యంతము, నకికట్టి కుంభకం బడటఁజేసి

తే. వామనాడిని విడువ నవ్వలఁ గపాల, శోధనం బగుశ్రమ వాతబాధ లడఁగు
గొమ్మ యిది సూర్యభేదనకుంభకంబు, శోరివినుమింకఁజెప్పెదఁ గుంభకంబు. 118

సీ. తగినోరు బంధించి తనముక్కు-క్రోవుల, నుంచి వాయువును బూరించి కిం

మున స్వనిబుట్టించి మొనసి పూర్వజంబు, దాఁక లోనికిఁదీసి తనువునందుఁ

బ్రాణానిగుంభించి పరగినిదానాడి, చేతను విడువఁగ జేపహరము

నను జుర్రాన్నిమహావృద్ధియగు ధాతు, గతిరోగములు నెడఁ గ్రమముగాను

తే. నడచుమండిన గూర్పుండి యనుదినంబు, గోప్యముగ నిట్టియజ్ఞాయు కుంభకంబు

క్రమముగను జేయఁదగును సీత్కార మనెడి, కుంభకం చేతుజెప్పెదఁగొమ్మవినుము.

తే. ఎనిత నాసావుటముతోచే దనరుదుండఁ, బడినసీత్కార మనెడుకుంభక ముముఖము
నందుఁజేయఁగ నిద్రయు నాకిరియును, జలియపండును స్వచ్ఛంద జేవలఁడగుచు.

ఎ. అదియెట్లనిన నాడికచేతను జెక్కిల్లచేతను వాయువును సదా పానంబునీయఁగ
నతఁ డాటునెలలకు రోగరహితుఁ డై యోగినిచక్రసమానశక్తిగలవాఁడై రండవ
వామదేవుం డనఁదగియుండు నిది సీత్కారకుంభకం బగు నింక నీతలి యనుగుం
భకంబు చెప్పెద వినుము. 119

తే. యోగి రసనంబుచేత వాయువును మెల్లఁ, గాను బూరించి పూర్వప్రకారముగను
కుంభకముచేసి నాసిక గోళములను, విడువ బహురోగ బాధలు విడచిపోవు. 117

స. ఇంక భక్తికాకుంభకంబు చెప్పెదను. పద్మాసనాసీనుఁడై యదర గ్రీవంబు
చక్కుఁగనిలపి నోరు లెస్సఁగమాసి ప్రాణవాయువును ముక్కుచేత వ్యాపింపఁ
జేసి వేగవిడిచి బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు వ్యాపించిన మేఘధ్వనితోడఁ గూడి
వాయువును హృదయపద్మ పర్యంతం బించుకించుక నిండించి విడిచి నుజలఁ
బూరించి విడచి మఱియుఁ బూరించి రేచించుచుఁ గ్రవ్వఱఁ గొలిమిపిత్తుబాఁదినట్లు
రేచించి పూరించుచు జేవమునందున్న వాయువును బుద్ధిచేతఁ జరింపఁజేయుచుం
డఁగ నెప్పుడైన బడలికపుట్టిన గాలిచేతఁగడుపుండిన సూర్యనాడివలన వాయువు
ను విడువఁగ బడలికదీరును గడుపును జాలకనగు నపు డంగుఠానామికలుచేత
నాసికమువిగఁబట్టి వాయువును గుంభించి యిదానాడిని విడచిన వాతపిత్తశ్లేష్మ
దులు నశింపఁగ జుర్రాన్ని ప్రకాశించుచు సకలనాదులు విమోచనం బగును.
బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర గ్రంధులను భేదింపఁబడు నిది ముఖప్రదంబగు భక్తికాకుం
భకం బింక భ్రమరకాకుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 118

క. పురుషమిళిందధ్వనివలె, నఱిముఱిఁ బూరించి భృంగి యానందముతో
నరునుగఁ జేసిననాదము, కరణిని రేచింపవలయుఁ గ్రమముగ నెప్పుడుక. 119

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, వారల కానందమూర్ఖ వరచి త్తమనక

దారూఢిగ జనియించును, గౌరవమగు నిదియ భ్రమరీకామంభకమా.

120

వ. ఇంక మూర్ఖాకుంభకంబును వివరించెద వినుము.

121

తే. రహిని బూరించి జాలంధరంబు నొలయఁ, బెట్టియుండ రసదోబ్ధ పుట్టిలోన

నిలిచి జీవుని బాక్కించి నిండుచుండు, నది మనోమూర్ఖ యనుకుంభకాఖ్యవించె.

వ. ఇంకఁ గేవల కుంభకవివరంబు వివరింతు వినుము. రేచకిపూరక కుంభకంబును వి

డిచి స్వభావంబుగ మారుతభారణం బొనర్చి నిజబోధానంద మగుఁడై చామ్య

టయ కేవలకుంభకంబగు. నిట్టి కుంభకం బభ్యసించు సిద్ధుఁడైనవారికిఁ ద్రిలోకం

బులయందు మర్లభం బగుకార్యంబులేను. సర్వస్వతంత్రుఁడైయుండు, నిట్టివాత

యోగంబు యమనియమాసనప్రాణాయామాద్యష్టాంగయోగ త్రివిధాష్టకుంభక

ముద్రాది సాధనంబులచేత నీయోగంబు ద్వాదశాబ్దంబు అభ్యసంప సిద్ధియగు నది

యెట్లన, ప్రథమాబ్దంబునందు రోగరహితుండగు, ద్వితీయాబ్దంబునఁ గవిత్వంబు

సెప్పుఁ, దృతీయాబ్దంబున విషజయుండగు, చతుర్థాబ్దంబున తుత్తైష్ఠానిద్రాలస్యం

బులజయించు, పంచమాబ్దంబున వాక్సిద్ధి నొందు, షష్ఠాబ్దంబున ఖడ్గాభ్యసంబుండగు,

సప్తమాబ్దంబున భూమినంటకుండు, నష్టమాబ్దంబున నణిమాద్యస్తైశ్వర్యసంపన్ను

ండగు, నవమాబ్దంబున నభోగమనుం డగు, దశమాబ్దంబున మనోవేగమునొం

దువాఁ డగు, నేకాదశాబ్దంబున విశ్వవశత్వము గలవాఁ డగు, ద్వాదశాబ్దమున

సాక్షాదీశత్వంబునొందు, నిక హతయోగంబు సూక్ష్మంగయోగపూర్వకింబుగ

నభ్యసంపవలయు నడెట్లంటివేని వినుము.

128

సీ. ఆహారనిద్రాను లాశేంద్రియవ్యాప్త, లడఁచి శాంతతనొంద నది యమంబు

నిశ్చలగురుభక్తి నిస్సంశయము సుయోగాసక్తిత్వప్తి యేకాంతవాస

పరతయు వైరాగ్యభావంబుకరణ నిగ్రహమును నియమంబు సహజసుఖము

నొనఁగు నాసనమందు నుండుట నిస్సహ,త్వంబునొందుటయు నాత్మ సుమనంబు

తే. నదిమి తుదిరించినిల్పుట యాసనంబు, ప్రకటరేచకపూరకుంభకసమేత

మైనశ్వాసలలోనఁ బ్రయత్నముగను, గురురఁ జేసిన యది రుద్ధకుంభకమగు. 124

వ. ప్రాణుని సుస్థిరంబుగనిల్చి ప్రపంచం బనిత్యంబని తలంచుటయ, ప్రాణాయామం

బగు. నంతర్ముఖం బైననిర్మలచిత్తంబునఁ జైతన్యజాలంబుల నడచుటయు బహుప్ర

కారంబులై జనియించు మనోవికారంబుల నేర్పరించి ద్వికారగ్రాసనంబుచేసి

మనంబును నిర్వాణపాఠంబుగ నిల్పుటయు, ప్రత్యాహరణం బగుస్వస్వరూపాను

సంధానభావంబుచే, ద్వితీయతారహతాత్మనుభవంబున సర్వప్రపంచంబు నాత్మ

గ నెఱింగి సకలభూతదయాసమత్వంబున, నిత్యత్వప్తి జెందియుండుట ధ్యానం

బగు. నంతర్బాహ్యప్రకారం బేకంబుగ స్వతేజోమయంబుగఁ బరత్వంబునుద్దేశించి

తదీయధారణంబుం జేయుచు జిత్రంబును జానిగిపోనీక నిల్పుటయ ధారణంబగు.
తద్ధారణాభ్యాసంబున జిత్రంబేకాగ్రం బగునప్పుడు జీవాత్మ పరమాత్మ యందు జల
తర్కరన్ధ్రాయాంబుగఁ గలసి యఖండబోధ నొందుటయ సమాధియగు. నిట్టిసూ
క్ష్మప్రాంగంబులం బ్రకాశించునారాజయోగంబునను లక్షణంబు సంక్షేపంబుగఁ
జెప్పెద నది హంసాత్మర సిద్ధాసనకేవల శుంభక నాచులను నీవాల్గింటివలన రాజ
యోగం బొప్పవనందు సాంఖ్యతారకామసమ్మము లనంగ్రిదివిధంబులు నంగు సాంఖ్య
యోగంబును వివరింతు.

125

సీ. పంచతన్మాత్రలు పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై బరఁగుచుండు
సకలేంద్రియంబులు సర్వవిషయజాల, ములు గుణత్రయకౌముఖవికాగ
ములుగాను దనువులు మూఁడును గా నవి, స్థలుగాను దగినన్నుఁ దలచియెఱుఁగు
నటువంటియెఱుక నేనని నిశ్చయించి వి, తే పావరణములఁ జదిమివై చి

తే. తాను దేవలోనఁ దనుదాను దఱచిదఱచి

యన్నిటకు మీఁదశేషించి యనలవృత్తి
నుండు టది సాంఖ్యయోగమై యొప్పుచుండు
గురుముఖంబున నీయోగ మెఱయవలయు.

126

స. ఇఁకఁ దారకం బనునది యెఱింగింతు వినుము.

127

క. అఱగన్నులతో నైనను, మురువుగ నొగి రెండుకనులు మాసియు నైనన్
బరమాత్మను లోఁజూపున, గుణిగా నీక్షింపనచ్చు గురుభక్తుం డై.

128

తే. చంద్రసూర్యాంతరములందునహజముగఱు, వెలుగు తారకములయందువిమలబిందు
నమరఁగుర్వఁగ నదితారకాఖ్యయోగ, మై ప్రకాశించు లక్ష్యత్రయయై నగుచు.

స. అది బాహ్య మధ్యాంతర్లక్ష్యంబు లననొప్పు నగు బాహ్య లక్ష్యం బెట్లన
పహిర్వాసికాగ్రావలోకనంబు మనోమామతంబులం గూడి సిగంబుగ నిల్ప
నందుఁ జతుర్గుశప్రమాణమున నైత్యమును, పఞ్చగుశప్రమాణమున ధూమ్ర
మును, నష్టగుశప్రమాణమున రక్తిమంబును, దశగుశప్రమాణమునఁ దనరంగ
ప్రభయును, ద్వాదశగుశప్రమాణమునఁ బీతప్రకాశంబు నగు నీయైనుఁ బంచ
ధూతవర్ణంబులై యెదుటం దోచునవ్వు షపాంగవృష్టుల వెనుకగూర్చి శీర్షము
మీఁదఁ జొనుపుచు నిశ్చలచిత్తుం డై చూడ నందుఁ జంద్రప్రభ గానవచ్చు నది
యఁగంకాక.

180

తే. కర్ణనాసాపుటాక్షిమార్గముల వ్రేళ్ల, నమగఁ బీడించి చిత్రంబు నచట నిల్పఁ
బ్రణవనాదంబు వివచ్చు ప్రకటదీప, కళలు నవరత్నకాంతులఁ గానవచ్చు.

181

స. ఇదియాత్మప్రత్యయప్రకాశంబైన పహిర్లక్ష్యంబునగు నికమధ్యలక్ష్యవిధం బెట్లన.

తే. కంటిపాపల రంధ్రని గదలనీక, మానసముతోడ భూయ్యుగమధ్యమునను

జొన్పితన్మధ్యముననుండు నూత్నబిలము, లోఁ బ్రవేశించిమాడ నాలోననపుడు.

క. మెఱపులు నక్షత్రంబులు, తరణి శశిప్రభలు భూతతతి వర్ణములున్
గరువలి నెనయుచు లోపలఁ, బరిపరివిధములుగ మెఱయు భావములోనన్. 134

ప. మఱియు నిరవధికం బగునాకాశంబును గాఢాంధకారం బైనమహాకాశంబును
గాలాగ్నినిధం బైన పరాకాశంబును నధికప్రకాశం బైన తత్వాకాశంబును గోటి
భానుసంకాశం బైన సూర్యాకాశంబును నగు నియ్యాకాశపంచకంబు నవలోకించు
నతండు తనయందే నిరవకాశాకాశసదృశుం డగునిది మధ్యలక్ష్యం బగు నిఁక
నంతర్లక్ష్యం బెట్లనిన. 135

క. ఆపావకచంద్రార్క, వ్యాపకమై పంచధూతవర్ణకలితమై
యాపాజ్యోతిరసం బిల, రూపాశ్రయ మగుచునుండు రూఢప్రజ్ఞన్. 136

క. చతుర్దధ్యంబునఁ బర, మాత్మరహైరణ్యసచ్చిదమృతకణంబుల్
సాక్షిగ బాహ్యంతరముల, నీక్షించుచు నిత్యసుఖము నెనయుచు నుండున్. 137

క. ఆయమృతాంకురయుగళము, నాయకమై స్ఫటికరుచుల నైల్యంబుగ ను
చ్చాయల మెఱయుచుఁ బవన, స్థాయిని నెలవగుచు జీవతారక మయ్యెన్. 138

స. ఈరహస్యంబు సద్గురూపదేశక్రమంబుగ నెఱిగి బాహ్యంతరంబులకు నడిమిశృం
గాటకంబునం దాకారదీపితగ్రనీవారకూకాణు వగు సగుణపంచకంబు నీక్షిం
చుట తారకాంతర్లక్ష్యంబగు నదియునుగాక సరస్వతీనాడి చంద్రప్రభానిధం బై
మూలకందంబునం దుండి దీర్ఘాస్మిమధ్యంబున బిసతంతుకై వడి విచ్యుతోటిసంకా
శందై బ్రహ్మరంద్రపర్యంతంబు వ్యాపించి యూర్ధ్వగామినియై సర్వసిద్ధిప్రదయగు
తత్త్వరూపంబు నాత్మయంచు భావించుచు ఫాలోర్ధ్వకోట్లాట మండలంబున స్వ
స్వరూపమునంచు లక్ష్యంబుంచి చూచుట, పరమాంతర్లక్ష్యంబగు నివ్విధంబున.

మ ఆనిశంబున్ భవతారకాఖ్య పరయోగాభ్యాసముం జేయఁగా
మనము న్నానరే మంతరంగమున మర్తజ్ఞత్వముంబొందు నం
దనుకూలంబగు నంతరాత్మ పరమాత్మానందముం బొందు నిం
శానరంగా నమనస్కయోగవిధము న్నుత్సాహియై చెప్పెదన్. 140

సీ. ఆత్మశ్రయములగు నలహంసమార్గంబు, లకుఁ గుడియెడమల లలితనీల
కాంతులఁదగు నుదకద్యోతులంచు భా, స్వరతర దర్పణచ్చాయ లమర
వెలుఁగగఁ దన్మధ్యములయందు నూత్నత, నూత్నంబు లైనట్టి సుషిరములను
మానసంబున నిల్పి మాని యంతర్లక్ష్య మను బాహ్యదృష్ట్య లచ్చులఘటించు

తే. నదియ ఘనకాంధవీమద్ర యగుచు నుండు, రెండుజాములదనుక కూర్చుండి దీని
నధ్యసింపంగ మానసం బనిలగతుల, నిలుచు నేకాగ్రభావము నిలుచునపుడు. 141

సీ. వినుకుల బలుకుల నివిధచిత్రములైన, శ్రీలఘుల తనయంద నిలవ్రశించు

నట పరమాత్మయం దంతరాత్మను గూర్చి, తా నంద లీనమై తనది వాత
దీపంబుకై వడిఁ దేజరిల్లుచు నిన్ను, రంగాభివలె నంతరంగమందుఁ
గనఁ డొకరూపంబు వినఁ డొకశబ్దంబు, మొనరిన భేదరిముద్ర నంటి

తే. యచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచుఁ జొక్కి-
నిరమనోన్మణి యున్మధ్యవస్థ లొంది
చలనరహితామనస్కంబు జాడ్యనిద్ర
యోగనిద్రయు నా రాజయోగిజాంగు.

142

వ. అట్టిరాజయోగికి జాగ్రత్త స్వప్న సుషుప్తి తుర్యా తుర్యాతీతంబు లను పంచావస్థలు
గలవు. చతుర్వింశతితత్వాత్మకం బైనదేహంబు తాఁ గానని పంచవింశతుం దైన
దేహి తానని తెలిసినది జాగ్రత్త యగు. మనంబు నింద్రియబృందంబుతో నాత్మ
యందుఁ బొందించి ధ్యానింప నమృతంబు సర్వవిషయవాసనాసంగ రహితమై
బాహ్యంతరంబుల మెలఁగు కేవలబహిర్యఖంబు గాక తన్నుఁ దాను దనరుచుం
డుట స్వప్నం బగు. నిది యభ్యసించుచున్న మనంబు బాహ్యమునందు విస్తరిల్లక
సుస్థిరంబై మాయాజాలం బనిత్యం బని సత్యనిస్తువంసుఁ బొందుచున్నట్లు
బహిర్జప్తవచ్చినం దెప్పున సంతర్కుఖంబై జగం బనిత్యంబుగ నాత్మసత్యంబుగ
నెఱింగి నిత్యబోధనొంది యుండుట సుషుప్తియగు. జీవేశ్వరభావంబుల నొందు
నాత్మయందు నిల్చినమనంబు బాహ్య భావనారహితంబై పరంబును భావించు నిట్లు
పురుషపురుషోత్తమభావంబు లన, సుభయ్యాత్మకం బైన చైతన్యంబునంబొంది యున్న
నంబు విషయవాసనావిముఖం బై సర్వేంద్రియ వ్యాప్తులతోడ దేహాభిమానంబు
విడిచి ముక్తిమార్గంబున సంసారబంధ విముక్తమై యాత్మానుభవామృతపానంబునం
జొక్కి తన్మయంబై స్వతంత్రతఁ బాసి యాత్మపరతంత్రం బగుచుండు నంత
జీవుం డస్వతంత్రుడై యీశ్వరాస్థానం డగుచు నుండఁగ నీశ్వరభావంబు సత్యం
బగునప్పుడు సర్వమయుండైన పరమేశ్వరునియందు మనం బుపరతం బగుచుండు
నపు డాత్మ యెందాక మనోదృశ్యంబగు నందాక మనోన్మని యగునప్పుడు
ద్రష్టృదృశ్యంబులు లేక తాను దాని ధ్యానవిరహితంబై చిన్మాత్రం బైనయె
ఱుక తాన సత్త్వాత్రం బగుచుండు నప్పుడు మనంబు కలను లేదనరాకుండు, నది
యున్మధ్యవస్థ యైనతుర్యం బగు నది స్వరాట్టనుపరమపదంబు నగుచుండు,
నందు సహజంబుగ మానసంబు సకలేంద్రియప్రాణానిలంబులతోడ లీనం బగు నది
యమనస్కం బైనతుర్యాతీతం బగుచుండు కలదు. లేదనరానిదై ఖటాకాశంబు
మహాకాశంబునం బొందిన ట్లేకంబై దేశ కాల కార్య కర్తృ కారణ గురుత్వ
లఘుత్వాద్యవస్థలు లోపకుండునది పరాభావమస్కం బగు. పట్టు విడుపులేనిదై

చెప్పఁజూపరాక సహజభావంబై యున్న యదియ జాడ్యనిద్రయగు. కడఁ గనరాని నిస్తరంగసముద్రంబు తెఱంగున నాద్యంతరహితంబైన నభంబుకరణి నింతింతసరాక యంతయు నిండి మలయజగంధంబును వృక్షంబునం దనలంబను నిక్షిప్తండ్లంబునందు మాధుర్యంబును క్షీరంబునందు ఘృతంబును, దిలయందుఁ దైలంబు నెట్లుండు నట్లు చరాచరప్రపంచంబునందుఁ బరమాత్మ పరిపూర్ణంబై, యిదమిద్ద మనరా కుండు టది యోగనిద్ర యగు నిది యొంతంత సాధనకు ననుభవంబుగ ననుభవించినయోగికి ననుభవైకవేద్యం బగుంగాని వాక్కునఁ జెప్పఁగూడ దది యెట్లంటివని.

143

క. బ్రహ్మం బద్వయనస్తు వౌ ననెడుకాస్త్రం బెప్పుడుం బల్కుచుకొ
బ్రహ్మచా మ్మనునంతమాత్రముననే బ్రహ్మంబు గానేర్చునే
బ్రహ్మంబైన గురుస్వరూపము మదికొ భావించి భావించి తా
బ్రహ్మం బైనటువంటికాలముననే బ్రహ్మం బనంగూడునే.

144

ప. ఇ ట్లవాక్చాననసగోచరం బైనబ్రహ్మనుభవంబు రాజయోగం బగు ముంగుచెప్పిన మంత్రలయాది యోగంబుల యనుభవక్రమం బెట్లనిన.

145

సీ. మంత్రయోగంబుచే మారుతసంచార, దేహమర్తంబులఁ చెలియవచ్చు
లయముచేఁ దనలోని లలితప్రణవనాద, సూత్రంబు మది నూని చొక్కవచ్చు
హాళముచే జ్వరజరత్వాదిరోగంబులు, మృత్యువుం గెలిచి మేల్పించవచ్చు
సాంఖ్యయోగంబుచే సకలేంద్రియవ్యాప్తి, లరయుచుఁ దన్ను దా నరయవచ్చు
తే. తారకముచేతఁ దనువునఁ దాను వెలుగు, చున్న రీతిని గనవచ్చు నుచితమైన
రాజయోగంబుచేఁ బరబ్రహ్మమంచుఁ, బొంది యుండఁగవచ్చు సంపూర్ణుఁ డగుచు.

సీ. విను మంత్రయోగికన్నను గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధికుఁ డుల్లాసి యైన
హాళయోగి యగుచుండు హాళయోగికన్నను, సరసమానసుఁ డైన సాంఖ్యయోగి
యధికుఁడ యగువానికన్నఁ దారకయోగి, యధికుండు నగువానికన్న నెంచ
సాంఖ్యతారకముల సంగ్రహించుకొని వై, రాగ్యభావన నొప్పు రాజయోగి

తే. యుత్తమాత్తముఁ డని చెప్ప నొప్పు నలిని, కన్న గొప్పైనయోగి లేఁ డనియందు
నతఁడు సంసారమున నున్న నడవి నున్న, సకలనిర్లేపుఁ డగుచుండు కాంతుఁ డగుచు.

ప. తిరాజయోగివరునిలక్షణంబు లెవ్వి యనిన.

148

సీ. తనుకొంతియును మృదుత్వంబు వాక్చౌధుర్య, మును మితభాషణంబులును భూత
దయయు వివేకకాంతములు మితాహార,మును నిశ్చలమనంబు ముఖ్యమైత్రి
గతనాడు రాజయోగ సునిష్ఠుఁ డంబర,మధ్యస్థకలశంబు మాడ్చిలోన
నెలి నెందు నంటక నెల్ల నంబుధిమధ్యగత కలశమరీతి గాను లోను

తే. వెలిని బరిపూర్ణుడై నిండి వెలుగుచుండు, వాడు నొకవేళసంసారిపరె నటించు
నొనరు నొకవేళ వైరాగ్య మొందుచుండు, వానియనుభవ మెఱుంగ రెవ్వారు ధరణి.
క. ధర్మాధర్మము లొల్లక, కర్మాసక్తుడు గాక కా నా ననక

నిర్మలభావుం డగుచును, మర్మజుత నతఁడు మెలఁగు మనుజులలోనక. 150

క. ప్రాజ్ఞుడై దేహముతో, నజ్ఞానులయందు మెలఁగు నంగున నాయో
గజ్ఞాని మదఁ దెలియక గని, యజ్ఞానులు నిందఁ జేరు రాగతి నోలిక. 151

తే. దూషణము సేయువారికిఁ దొల్లి యతఁడు, చేసియుండిన సాపము చెందుచుండు
ధూషణము సేయువారికిఁ బుణ్యఫలము, నపుడు పొందఁగ నిర్లేపుఁడగుచునతఁడు.

సీ. పెద్దనన్న నహంబుఁ దెంచి ఎల్కొడు చిన్న, ననినఁ దగ్గఁడు భాగ్య మతిశయముగఁ
గల్గిన నుప్పొంగి గర్వింపఁ డొకవేళ, దనకు లేవడియైనఁ దగ్గిపోడు
ప్రారబ్ధ మనుభవింపక తీరదని యస, హ్యముగ ముఖసుఖంబు లనుభవించు
నబ్రహ్మచర్యమున నంటనిజలబిరుదు, వట్ల సంసారము నంటకుండు

తే. జగతిగల బంధమాలంబు దెగినదాని, వచ్చి కొన్నాళ్లు నిలిచినపగిది దేహ
మాలమగు గారణావిద్య మొదలు తెగిన, నాయునినుపచ్చియున్న వాళ్లొంగుండు.

చ. ఆటువలెఁ గారణంబు తెగినప్పటికైనను గార్యజాలవి
సుఖతనయుగ్మముండు పరిపూర్ణవిదార్తు వికారిగాక త
దటముల నాశ్రయించి గుణకర్మములం దెపు డంటి యంటక
సటలని రోసి యెన్నటికి సాక్షిగ నుండు సుఖస్వరూపమై. 154

సీ. ఆలబుద్ధియును జిత్త మాయహంకృతి మాన, సంబును బుద్ధిగ్గణంబు గాఁగఁ
బ్రణవవర్ణంబు యూపస్తంభమును గాఁగ, బ్రాణదశేంద్రియపంక్తి యచట
పశుసమూహము గాగ భాసురానాహత, నాదంబు మంత్రము గాఁ దవరఁగఁ
బాసఁగఁ దత్పశువుల బోధాగ్నిలో వ్రేల్చి, జ్ఞానామృతము సోమపానముగను

తే. ద్రావి చొక్కుచు మోక్షకాంతాసమేతుఁడగుచు వేదాంతసూత్రంబుల నెడుకర్ణ
కుండలంబులు వెలుంగఁగఁదిహూటమార్గమందు శాంతప్రముఖ మిశ్రు లలికొలుప.

సీ. ప్రకటితాచారము ల్పండితములు గాఁగ, శమదమాములు సుచక్రములు గాఁగఁ
బ్రాణావంచకము నేర్పడ గాడి గాఁగ న, నూనవృద్ధ్యచనంబు నొగయుఁ గాఁగ
వరకర్ణశ్రేతము ల్వాహనంబులు గాఁగ, రహి వివేకంబు సారథియుఁ గాఁగఁ
దగు నిష్క్రియత్వమే త్యాగధ్వజము గాఁగఁ, బ్రబలయోగరథంబు పైసెక్కి

తే. పోయి నడిమి సరస్వతీం బొంది గంగ, యమునయునునిల్చు నాల్గుమార్గములనడుమ
నవిభృథస్నాన మొనరించి యాత్మసోమ, యాజియనసోప్యచుండు సీయపనిమిఁద.

ఉ. ఇంతటి యోగపూరుషుఁడు హెచ్చుడు తగ్గడు పఠనంబు నే
కాంతమన, స్వసింధుఁ దనయందుఁ బరాత్మను జూచుచుండు వి

- భ్రాంతులు దన్నుఁ దిట్టినను బక్కునఁ దిట్టఁడు వారి నెప్పుడీ
కాంతుఁడు రాజయోగి ఘనసద్గురుఁ డంచు వచింపఁగాఁ దగున్. 157
- నీ. అటువంటి జేశకుం డిటువంటి యోగంబు, నింతింత శిష్యున కీయరాదు
శిషిఁచి కాంతిఁ బరీక్షించి తనశిష్య, కొప్పినవారికిఁ జెప్పవలయుఁ
దనశిష్య కొప్పని తామసాత్మునకుఁ ద, త్వంబు చెప్పినవాఁడు దంభుఁ డగుచు
వేషభాషలచేత విట్టినీఁగుటగాని, వాఁడు తత్వజ్ఞుఁడు గాఁడు గనుక
త. కొలుతనే శిష్యుఁ డగువానిమధ్యములఁ, జూచి తిట్టుచుఁ గొట్టుచునుగుణములను
తెప్పఁగావలెఁ దనశిష్య కొప్పకొన్న, నూరకయ కాంతిఁ బొంది తా నుండవలెను.
త. బుధియేకాని మధ్యముం డైనవానిఁ, దాఁ బరీక్షింప శిషింపఁ దలఁచెనేని
వానిమధ్యార్థములు తనమానసమున, నిలిచి కొపము పుట్టించి నిక్కముగను. 159
- క. కొపం బెప్పనికైనను, దాపము పుట్టించుఁ గనుక దామసశిష్యుం
బ్రాపునకుఁ జేర్చదగ దొగిఁ, దాపత్రయహేతు వగును దనకాంతి నెడున్. 160
- క. మధ్యములు విడువక ప, ద్వర్గంబును గూడినట్టివాఁ డతిశయ దు
ర్యార్థుం డగు ప్రాకగ్యము, భర్గుఁడు నెప్పినను వాఁడు పట్టుగ విను నే. 161
- వ. ఇంక సచ్చిష్యుఁ డెవ్వఁడనిన సాధనచతుష్టయసంపన్నుండై వంచనలేక జార వోర
క్రూర గుణంబులు విడచి పరమకాంతి గలవాఁడై మోక్షసత్తుఁడై గురుసేవఁ జేసి
తద్గురువనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుఁ డైనవాఁడు దేహాభిమానంబు విడచి ప్రణవపూర్వ
కింబుగ వేంకటేశానుస్థరణంబు నే నుచు నిజయోగబలంబున సుఖమ్ము ద్వారంబు
భేదించుకొని యర్చాది మార్గంబునం జని పరంబును జెందునట్టి యోగాభ్యాసంబు
సేయలేకున్న నత్యంతగురుభక్తి గలవాఁడై తత్కటాక్షంబున భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్య
మున నభ్యసించి యుపకాంతిఁ బొంది జ్ఞానినని యహంకారంబు నొందక యుం
డవలయు నదెట్లు. 162
- క. జ్ఞానాహంకారంబే, మానవులను జెటుచుఁ గాన మతిమంతులు తత్
జ్ఞానాహంకారంబును, మానుచు నుపకాంతు లగుట మంచిదికాదే. 163
- క. అపకాంతి లేనిమనుజుల, జపతపములు యోగవిధులు సవనాదు లాగిం
గపటములై నెనుఁ గావున, నుపకాంతియ పరమధర్మ ముర్వీస్థలిలాకా. 164
- వ. ఇట్టి జ్ఞానభక్తివైరాగ్యయోగంబులకు ననేకవిఘ్నంబులు గలుగుచుండు తద్విఘ్న
నివాగణం బగుట కొక్క యుపాయాంతరంబు గల దదెట్లనిన. “ వేంకటాద్రి
యందు సనకసనందనతీర్థం బతిగోప్యంబు, నరులకుఁ జెలియరాకుండు, తత్సమి
పంబునఁ బాపవివాతతీర్థ తీర్థంబు సిద్ధపలంబై యుండు, మార్గశీర్ష శుద్ధద్వాదశి
దివస బరుణోదయకాలంబున స్వామిపుష్కరిణీస్నానంబు సేయుచుం ద్రయోదశి
దివసము మొదలుకొని సనకసనందనతీర్థంబునం గ్రుంకుచు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని దర్శ

నంబు నేయుచు శ్రీమదస్తాక్షరీమంత్రజపంబుఁ జేయుచు యోగాభ్యాసంబు నేయు
చున్న నెట్టివిఘ్నంబులు రానోపవు, యోగంబులు సిద్ధించు, పాపవిశాళతీర్థ
సమీపంబున నతిగుప్తంబైన కాయరసాయనంబనుభుక్త్యాతీర్థంబు గలదు. తత్తీర్థంబు
పాశ్చాత్యులు చేసిన దేహంబు దృఢత్వంబు నొందు. శ్రీవేంకటేశ్వరుని కైంకర్యంబు
నేయుట పునుషార్థంబగు నట్టికైంకర్యంబు శక్తివంచకుండై నేయకుండిన స్వామి
ద్రోహి యనందగుం గావున ననికంబు వేంకటేశుని నారాధింపవలయు నని వరా
హస్వామి భూదేవి కుపదేశించిన క్రమంబు వ్యాసమునీంద్రుఁడు తెలిసి తదుప
దేశక్రమంబు నానతిచ్చె నారీతి మీకుం జెప్పితి ననిన మాకుం జూచి శానకాదు
లిట్లనిరి.

165

ఉ. నూత మహానుభావ పరిశుద్ధములై తగు యోగమర్చముల్
భ్యాతిగ భూమిదేవికి నఖండకృపం గిటి పెప్పఁగా నతి
ప్రీతిని బాదరాయణుఁడు పెంపు వహించి గ్రహించినట్టి వా
గ్వాక్తము నీకుఁ జెప్పటచు వానిగఁ జెప్పితి వీవు మాకానిక.

166

నీ. సంతోషమయ్యె నేదాంతనేత్యుం డైన, వేంకటేశ్వరనవిధివములను
మాకుఁ దెల్పు మటన్న మది సంతసించి యా, నూతుఁ డిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ
ననఘాత్తులార మీ రడిగినవిధముగ, ఘనుఁడైన శేషుని కపిలగురుఁడు
ముగముమై నడుగ నిమ్ముగ శేషుఁడనె నిట్లు, మునినాథ వినుమది మోదమునను

తే. గురుతరంబు హరిప్రీతికరము పరమ, శోపమారము పరితాప హాపహరము
రిమ్య మప్రోత్తరశతంబు కామ్యఫలద, మగుచు దీపించు నది యెట్టులనిన వినుఁడు.

తే. స్వర్ణనదిఁ బుట్టినట్టి సువర్ణకమల, బాలమును దెచ్చి వేంకటేశ్వరుని బ్రహ్మ
దేవుఁ డప్రోత్తరశతంబు నై వెలుంగ, నామములఁ బూజచేసి సానందుఁ డగుచు.

తే. స్వామిచే సర్వలోకపితామహుండు, సకలకామ్యార్థముల నంది సంతసించె
నట్టి యప్రోత్తరశతంబు నైన నామ, ములఁ బఠించుట కవరైన ముందుగాను. 169

వ. ప్రణవపూర్వకంబుగ శ్రీవేంకటేశాస్తాక్షరీ మంత్రరాజంబు న్నామయ్యై కంబుగ
జపంబొనర్చి హరికి సమర్పించి తదనంతరంబు భ్యాసావాహనార్హ్యపాద్యాపమ
నన్నానంత్రయజ్ఞోపవీత గంధాక్షతపుష్పదులు సమర్పించి, వేంకటేశాస్తాక్షరీ
మంత్రంబు జపించి యప్రోత్తరశతనామంబుల నర్పించుచుఁ బాదాదిశీర్షపర్యంతం
బుగ సర్వాంగార్చనంబు నేసి భూపదీపనైవేద్యతాంబూల సువిర్ణపుష్పకర్పూర
నీరాజనమంత్రపుష్పప్రదక్షిణ నమస్కారంబులు సమర్పించుచుఁ దదైకభ్యాస
నిష్ఠుం డైనభక్తునకు నావేంకటేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యైహికాశ్రుష్టికఫలంబుల
నిచ్చు నీయప్రోత్తరశతం బత్వంతగోప్యంబు నగు శ్రద్ధాభక్తులు గలవారై గురు

విశ్వాసంబు గల్గి తద్గురుముఖంబుగఁ చెలిసి పఠించినవాఁడు కృతార్థుం డగు నందుఁ జెప్పెనని నూతుండు శానకాదులతో వెండియు సంతోషాయత్తచిత్తంబు మెఱయ నట్లనియె.

170

చ. కపిలమునీశ్వరుం డడుగఁగా మును శేషుఁడు సమ్మతించి ని
ష్కపటముగాను దత్కృమము కర్తవ్యపుత్తున కొప్పఁ జెప్పి నా
కపరిమితప్రభావుఁ డగు నాకపిలుం డుపదేశమిచ్చె మీ
కిపు డెఱిగించితిన్ వరమునీశ్వరులార తదీయగోప్యమున్.

171

క. ఈయప్రాతరశతమును, బాయని సదృశిలోడఁ బారాయణముం
జేయు సుసాత్వికులకు వే, యా యహిగిరివాసుఁ డిచ్చు నవ్యయపదమున్. 172
⇨ నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ⇨

చ. అనవిని శానకాదులు మహాద్భుత మంచుచు వేంకటేశ్వరుం
గనుఁగొన నిశ్చయించుచు నఖండతరం బగుభక్తిచేత నే
మనుటకుఁ దోఁపకున్న నిధమప్పడు నూతుఁడు చూచి యిట్లనెన్
మునివరులార మీ కిపుడు ముఖ్యముగా నిఁక నేమి చెప్పుదున్.

178

ఎ. మీ రెల్ల రా వేంకటగిరి కరిగి యందుండుట జన్మపాపనంబు లనిన నమ్మునులు. 174

క. వినిమా శ్రవణంబులు తృప్తిని బొందెను సూత నీవు ప్రియమున శేష
ద్రుది గూర్చి చెప్పినందునఁ, గనుఁగొనఁ బోయెదము వేడ్కఁ గడలి దయాత్మా.

కు. అని యమ్మానులు వెల్క నూతుఁడు మునీంద్రాధి నియోక్తించి యి
ట్లనియెం దాపసులార! మీరిచట నింకాలస్యముం జేయకన్
జని యావేంకటశైలశృంగముల నాశ్చర్యంబుగాఁ జూచి యం
దొనరన్ శేషగిరిశ్వరుం గనుఁడు పొం డుత్సాహ ముహ్వాంగఁగెన్.

176

మ. అని యానూతుఁడు వేంకటాద్రివిభవం బాశ్రీనివాసోన్నతం
బును స్వామిత్వము నొందు తీర్థమహిమంబున్ భూవరాహాఖ్య నొం
దిన వారాయాచిహ్నము ల్కటాయుఁ డద్దివ్యప్రభావంబులున్
వినిపింప నిన్వి సంయము లైలఁగి యవ్వేళం బ్రయాణం బొగిన్.

177

నీ. గౌతమశాబాలికిశ్యపాంగీరస, శ్రీవత్సశాత్రుమైత్రేయపులహ
కణ్వాగార్గ్యమృకండుభరద్వాజ, కాశికదేవలక్రతువులస్త్య
ముఖ్యు లైనట్టి సన్యుతులంద తానైమి, శాటవి ఎదలి మేలైకంగం
సాన్నిధ్యముం జేరి స్నానంబు లొనరించి, యటఁ జని గౌతమియంగుఁ గృష్ణ
తే. వేణీయంపును గ్రుంకి యావిమలపథము, నందుఁ గల పుణ్యతీర్థములందుఁ గ్రుంకు
లిడుచు సదృశిలో వేంకటేశుఁ జూచు, వాంఛతో ఎచ్చి రమ్మనివర్ము లెల్ల.

ఎ. శ్రీమద్వేంకటగిరికి ప్రవక్షేణంబుగఁ గపిలతీర్థంబునకు వచ్చి తత్ప్రముఖంబులైన పుణ్యతీర్థంబులయందున్నానను లొనర్చి వేంకటాచలారోహణంబు చేసి మేరుగిరి తుల్యంబులై సునర్ణప్రభి లాప్సమన్న శృంగసమూహంబులును, నవరత్న ప్రభాభాసితంబైన సామదేశంబులును, ఫలపుష్పధీరతంబులైన పావనవృక్షసం దోహవిరాజితంబును, గంగానిధింబులైన నైర్మల్యతీర్థంబులును, శుకపికకల కంఠమరాళమయూర ప్రముఖవిహంగ నికర కోలాహలంబును, కంఠీరవవ్యాఘ్రు నెరాహమదేభధల్లాకిమహిషోరగ ప్రముఖనానాసత్వసంతానంబును గరుడ గంధర్వకిన్నరాది దేవగణనివాసంబును, గన్నులపండువుగఁ జూచుచు సామగానంబు లానరించుచు వచ్చి యప్రాకృతజలపూరితంబును, కనికమలక్ష్మిర కైరవనిచయ విరాజితంబగు స్వామిపుష్కరిణిని వర్చనంబొనర్చి సభామండపంబున నిచిలి శ్రీ వేంకటేశ్వరుడర్చనంబు సేసి మ్రొక్కులిడి పులకాంతకేశరీరులై యానందభాష్య ధారాపరిపూరిత నేత్రంబులు గలవారై గర్గదకంఠంబుల ననేకవిధంబు నుతించి యనంతరంబున.

179

సీ. శ్రీనివాసుని జూచి యానందపరవశులై జడశ్రీరాడ నాడియాడి యిరుమిత మన నేర కెనలేనిముదమున, నిందితేశునిచెంత నెగిరియెగిరి భక్తియుక్తవేశధరితాత్తులై యట్లు, చక్కఁగఁ జిరుదులు త్రొక్కిత్రొక్కి ఘనపవక్రమజటకలితస్వరంబుల, సకలవేదంబులఁ జదివించదివి

తే. నిలిచి యానందమగ్నాద్ధి నెప్పి మునిగి, శ్రీనివాసుని రూపంబుఁ బ్రియము గడురఁ గనులఁబండువుగఁ జూచి మనము లచట, మగ్నము లొనర్చి రెంతయు మోనిపరులు.

క. ఆప్తోత్తరశతనామము, లిష్టంబుల నుచ్చరించి హేమాబ్జములకఁ సృష్టిసీతీకారణు నా, శివులు పూజించి రమల జిత్రము లలరక.

181

సీ. అప్పడు కోటిసూర్యప్రకాశుండును, నాజానుభాహుండు నమృతతుండు పరిపూర్ణచంద్రబింబసమానవదనుండు, మందస్మితాస్యండు మాధవుండు లలితమా మకరకుండలకిర్ణయుగళుండు, మణికిరీటోజ్వలమస్తకుండు శ్రీనత్సలాంఛనాందితధన్యచితుండు, లలితసీతాంబరాలంకృతుండు

తే. శంఖచక్రధరుండు సజ్జలజపత్ర, లోచనుండు పరాత్తుండు లోకకర్త యైన నారాయణుండు వయాంతరంగుఁ, డగుచు నమ్మునులను జూచి యనియె నిట్లు.

చ. మునివరులార మీరిట్లకు మోదముతో నను జూడవచ్చి నం దునఁ గడుభక్తి పూర్ణులని తోచిన దిపు పరంబు లేమి యి త్తును దగఁ దెల్పుఁ డర్థి మెయి దూరమువచ్చితి రంచుఁ బల్కఁగా విని మునిపుంగవు లగుచు వేంకటనాథుని వేడు చొప్పుచుక.

183

- సీ. పలికి రిట్లని పరబ్రహ్మస్వరూప వాక్తానసాతీతుఁడ వై నవీవు
వైకుంఠముననుండి వచ్చి వేంకటగిరి, యందున్న నిన్ను మే మనిశ మాత్య
లను జూచుచుండుము తనర నాదివ్యమంగళవిగ్రహం బిట్లు గంటి మిందు
నలరు చర్రాక్షుల నంతియఁ జాలు మా, కొక్కవరం చేల నిక్కముగను
- తే. గరుణమై మోక్షమార్గంబు గాంచి యిమ్ము, వేయివరములు మాకేల వేంకటేశ
యనఁగ నాశ్రనివాసుఁడమ్మునులఁజూచి, దహనీతాననుఁడై వల్కె దయ యెసంగ.
- మ. మనులారా! పరిపూర్ణకాములు నుహాముఖు ల్లగత్పావనుల్
తనర స్మీరు వరంబు లొల్లమని నిత్యానందముం బొందినం
దున సంతోషము నొందితిం బరమశాంతు ల్మీకుఁ గామ్యార్థమల్
పనిలే దాత్మల మద్గుణానుభవమే పాటింపుఁ డ్రాంతముక్.
- క. మీమనముల నేఁ చెలియుట, కై మేటివరంబు లనుగుఁ డంటిని మీని
హ్మమత్వము గంటిని మీ, కీమోదట మత్వదంబు నిచ్చెద ప్రీతిక.
- క. ఘనతరకామ్యార్థములను, మనుజుల కొసఁగుచును విఫల మహిమాధ్యుఁడ నై
యనుపమఘనబ్రహ్మాత్మనై, మొనరఁగ నంగీకరించుచుండెద నిచటక.
- సీ. మొనసి కన్యామానవహాస మహోత్సవ మందు, నాకజుఁ డొనరించివాడు గనుక
వానిసంకల్పంబుఁ బూనికతో వృద్ధి, బొందింపఁ దలఁచి యీధూప్రజలను
గొండకు రప్పించి కోరిక లెస నిచ్చి, యఖిలవై భవము లిం దనుభవింతు
నిట్టివాలీలఁ బట్టుగఁ దలఁచుచు, భజనసేయించు నుండు భక్తజనులు
- తే. దూరమున నున్న దగ్గఱఁజేరియున్న, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చి వారివాడ
నగుచు రక్షించుచుండును నంతమునను, బుణ్యగతి నిర్మల నిశ్చయంబుగను వినుఁడు.
- క. అని హరి పల్కినపల్కులు, విని ముదమును మీరి హానివీరులు చక్రిక
వినుతించుమఁ బంచాబ్దము, లానరఁగ శేషుద్రియందు నుండిరి వేడ్కన్.
- క. అటుపిమ్మట హానుల వేం, కటగిరినాధుండు చూచి కగుణను మీ రి
చ్చట నుండ నేల దడయక, పటుతర మగునాశ్రమములఁ బడయుఁడు చనుఁదీ.
- సీ. అని యప్పు దానతిచ్చిన వేంకటేశ్వరునకు శ్రీకీర్తనానీతలకును మ్రొక్కి
వదలీ పోవుటకును మదిరాక హరిమోము, లోచనోత్సవముగఁ జూచి చూచి
యానందబాష్పంబు లతులవెడలంగ, నిగమాంతసూక్తులఁ బొగడి పొగడి
తనియకొస్తామి గుండరరూపమును జిత్త, నీరజాత్మకులను నిల్పి నిల్పి
- తే. తన్మయత్వంబు నొంది యాతపసు లప్పు, దాయనంతుని విశ్వమోహనుని బాయఁ
జాల కందుండి యందలు సవకయొండఁ, జూచి యిట్లనె యప్పద్యలోచనుండు.
- తే. పరమమనులారి నిర్గుణబ్రహ్మ మైన, నేను సగుణవిలాసము ల్లావపులకుఁ
జూపి రక్షింపఁ దలఁచి యిచ్చోట నిలిచి, యొండ నిట్లుండు నంతటనిండియుండు.

ఉ. కావున మద్వియోగ మొగిల గల్గు పూర్ణవివేకి కంఠటన్
నావిమలస్వరూపమును నాటంగఁ జూపుమి నుంగుఁ గాన న
ద్భావనచేత నాఁడు నను బట్టుగనంతటఁ జూచుచుండు మీ
రాచిధముఁ గ్రహించి చనుఁ డక్కడ నిక్కడ నుండు నెంచఁగన్. 198

తే. పుణ్యతమమైన వైమికారణ్యధూమి, కనుగుండని మానివయ్యల కానతిచ్చి
మానముద్ర ధరించి యాశీనివాసుఁ, డప్పు డర్పాకృతిం దాల్చె నన్యుతముగ. 194.

తే. అప్పు డందు శిలావిగ్రహంబుకరణి, నమరియుండిన శ్రీవేంకటాద్రివిభుని
చూచి మునిపుంగవులు కడు నోద్యమంది, పూర్ణ ధాననచే హరిం భాగిడి రట్లు. 195

1. శ్లో. సరోజపత్రలోచనం సుసాధులోక సావనం
చరాచరాత్మకప్రపంచ సాక్షిధూతమన్వయమ్,
పురారిపద్మజామకేంద్రపూజితాంఘ్రిపంకజం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

2. పురాణపూరుషం సమస్త పుణ్యకర్మరక్షణం
మురాసురాదిదానవేంద్ర మూర్ఖదర్శభంజనమ్,
ధరాధరోద్ధరం ప్రకాంత తాపసాత్మవీక్షణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

3. శరాసనాదిశస్త్రబృందసాధనం శుభాకరం
ఖరాఖ్యరాక్షసేంద్రగర్వకాననోగ్రహావకమ్,
నరాధినాథపండితం న గాత్రహత్తసన్నతం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

4. సురారిశార్యనిగ్రహం సుపర్వరాట్పరిగ్రహం
పరాత్పరం మనీంద్రచంద్ర భావగమ్యవిగ్రహమ్,
ధరామరాఘవోపణం సుధాతరంగధూపణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

వ. అని యివిధంబున సుస్తుకించి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసి వేంకటేశ్వరం
బును దిగి కపిలతీర్థమార్గంబున నిర్గమించి యగ్నిరికిం బ్రహ్మకీర్తిపూర్వకంబుగ నడు
గుచుం దలకోనాఖ్యసానంబున ననేకవత్సరంబులు తపంబున నుండి యందుండి
లేచి సురాఘటక్షేత్రంబున కరిగి యందుఁ గొన్నిమాసంబులుండి యందుండి
గోదావరీతీరంబునం గొన్నిదినంబులుండి యందుండి వైమికాటవి కరిగి యచ్చటఁ
దమయంతితసానంబులం జేరిమాతుంజూచి వెండియు నిట్లనిరి. 196

క. మాతా నీకరుణను వి, ఖ్యాతిం దగు వేంకటాద్రి కరిగితి మచటన్
బ్రీతిగ నీ వెఱిగించిన, రీతుల మేమెల్లి దద్దిరిం గంటి మొగిన్. 197

కా. ఆహా నీసకలజ్ఞవాక్కులకు మా కానందముం బుట్టె నీ
మాహాత్మ్యం బధికంబు చూడఁగను సామాన్యండవే నూత మా
తో హెచ్చై తగినట్టి చిత్రములు సంతోషంబుగాఁ జెప్పిన
ట్లా హైరణ్యగిరింద్రమందుఁ గల వీ వం చెట్లు గన్గొంటివో.

198

— మునులు సూతుని నులించుట. —

సీ. భర్తాద్రుకరణి నప్పర్వతం బున్నది, వైత్రతరళమరీతి సదృశంబు
గవ్వట్టుచున్నది ఖగమృగాదులు జాతి, వైరము ల్వడిచి యవ్వనమునందుఁ
జరియించుచున్నది స్వామిపుష్కరిణి సంత, పూర్ణమై యున్నది భూవరాహ
దేవుఁ డాపడమట దీపించుచున్నాఁడు, తద్దక్షిణంబునఁ దప్తహేమ
తేజస్వంభముల నొప్పచుండెడు గోపురములు, మణులచే నొప్ప ప్రాకారమంటపములు
మఱియున్నవి తనృధ్యమందు దివ్య, కాంతి నొప్పు విమానంబుఁ గంటిమయ్య.

199

క. మే మాదివ్యవిమానమధ్యమున లక్ష్మీకాంతు నీక్షించి త
త్సామిప్యంబున నిల్చి మ్రొక్కుతటి నాశ్చర్యంబుగా నంతలో
నేమా మేము శరీరము ల్తఱచి యందింతైన లజ్జంప కా
స్వామింజూచుచు నాడుచుండితి మయా సంతోష ముహ్వాంగఁగఁ.

200

క. అటువలె నాడితి మాపి, మృట హరి నర్పించితిమి సమాధానమునం
గుటిలత లేకయ శ్రీవేం, కటపతి మాటాడె జలధిగంభీరముగఁ.

201

క. అనుధురోక్తులు విందును, మే మచ్చట నుండ మాకు మిత్రునిరీతిక
నైమిశమున కరుగుం డని, యామాగవుఁ డానతిచ్చి యర్చాకృతియై.

202

తే. హసముద్ర ధరించి తా మఱల మాట, లాడకుండిన చక్రమాహాత్మ్య మచటఁ
జూచి గిరిడిగి యెలమి నివోచ్చి కిపుడు, వచ్చితిమి మేము సద్గుణావత నూత.

203

క. నీ వెఱిఁగించిన చిహ్నము, లావేంకటగిరిని గంటి మహాహ యవి నీ
భావమునకుఁ గన్పించెనొ, నీచే చూచివొ నూత నిజవిభ్యాతా.

204

సీ. తాపసోత్తమ లంకలు ప్రీతిగ, ఎదుగ నానూతుఁ డిట్లనియె నపుడు
మునులార మావ్యాసమునికటాక్షము గల్గి, నదిమొదలుగ సకలార్థములును
దోచునామదికి నాదొడ్డతనము గాదు, బాదరాయణుని ప్రభావ మంత
గావున నను గొప్పగాఁ జూడఁ బనిలేదు, మీరు ధన్యాత్ము లిచ్చెయిని నన్నుఁ

తే. గరుఁ డమీరంగ నడిగినకతన నేను, చిత్తమున నిట్లు భావించి చెప్పినాడ
సంతియేకాని శ్రీవేంకటాద్రియందఁ, జూచి చెప్పితిని మీకుఁ దోచవలదు.

205

తే. తారళికరసిక తావితానములను, గణుతి నేయఁగ వచ్చు వేంకటగిరింద్ర
నాయకునిలీల లన్ని నిర్ణయముగాను, కేహుఁడైనను లెక్కించి చెప్పఁగలఁడె ?

206

- క. శ్రీకరవేంకటనాథుని, ప్రాకటచరితంబులెల్ల భవహరములుగా
నాకుం దోచెడిరీతిగ, మీకుం జెప్పితిని సంయమిండులు వినర. 207
- క. అని నూతుండు సద్భక్తిని, మన మలరంగ వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యంబుక
వినగోరిన శానకముఖ, మునివరులకుఁ జెప్పె మోదముం దనరంగక. 208
- క. శ్రీవిభ్రాజితచరిత మహావిభవోన్నత జగత్రయప్రఖ్యాతా
శ్రీవేంకటగిరినాయక, పావన తటికుండవహరి భద్రయశోధి. 209
- మాలినీవృత్తము. సరసిజదళనేత్రా సన్ననిస్తోత్రపాత్రా, సురవనవరిచైత్రా శోకవల్లీలవిత్రా
సురుచిరఘనగాత్రా సూరిచిత్రాబ్జరుత్రా, దరహసితసుక్త్రా ధాత్రిసచ్చీకళత్రా.
- గద్యము. ఇది శ్రీతటికుండవృన్దిసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయా
మాత్యతనూభవ వేంకమాంతాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బను పరా
హపురాణంబునందుఁ జక్రరాజదిగ్విజయంబును, శ్రీవైష్ణవధర్మప్రసక్తియు, విహిత
సత్కర్మప్రకారంబును, యమనియమాదియోగాభ్యాసక్రమంబును, శ్రీవేంకటాక్ష
ప్రోత్తరశతనామప్రభావంబును, నైమిశారణ్యానివాసు లగుమునులు వేంకటాద్రికి
వచ్చుటయు, వేంకటేశ్వరుం డాముసులకు దర్శనం బిచ్చి సంతభావించుటయు,
నంత నమ్మునులు వేంకటేశ్వరు నానతిం బడసి నైమిశారణ్యంబున కేగుటయు, నందు
నూతుం గనుంగొని మునులు వినుతించుటయు, మునిసహితంబుగ శ్రీవేంకటేశ్వర
స్వామికి మంగళాశాసనంబు నేయుటయు ననుకథలం గల తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

వేంకటాచలమహాత్మ్యము

చతుర్థాశ్వాసము.

- కా. శ్రీనారాయణ మాతృమూల మనఘం శ్రీవత్సవత్సనలం
నానాస్థావరజంగమాత్మకజగన్నాథం ప్రధానాశ్రయం
ధ్యానధ్యేయ మచింత్యమవ్యయపదం ధర్మస్వరూపం సుపూ
ర్ణానందం తతికుండ శేషమధరాధ్యక్షం భజేహం సదా. 1
- ఉ. శ్రీరమణీమనోహరుని శేషశయానుని సర్వశత్రుసం
హరుని ధీరునికొ నఖిళిఖాహతరాక్షసవత్సునికొ సహ
స్రారసరోజహంసుని సదానతదైత్యకుమారపాలకుణ్
గోరి భజింతుమేను తతికుండవృన్దిహుని శుభ్రచిత్తునికొ. 2
- చ. కలశమూనిధిం బొడమి కల్లులపంటల కొటపట్టునై
జ్వలనానాభువత్సమున సాంద్రవిలాసమున న్వసించి యు
జ్వలతరశుభ్రితోయదనివాసతటిల్లతమాడ్కి నాసిరికొ
వెలయుఁ దలంతు మోక్షపదవిం దనరారంగ నెప్పుడాత్మలోకొ. 3
- చ. విలసితమాక్తికప్రభల వెల్లసిలోత్పలమాలికాసము
జ్వలతవిహించు నాథుమెడ సత్కనకద్యుతు లీనుమేనితో
సలలితవృత్తిమై వికచచంపకమాలికభారీ నుండు మే
ల్వలదుక నాదిలక్ష్మీ నొగి వేమలుఁ గొల్చెద మోక్షసిద్ధికై. 4
- కా. సత్యజ్ఞం డగుమద్గురుంగొలిచి యశ్రాంతంబు సద్భక్తిచే
నిర్వాణప్రదుఁ డావినాయకుని వాణి స్వేడి తొల్లంటి స
ద్గీర్వాణాంధ్రకవీంద్రులం దలంచి యక్షీణాత్మబోధోల్లస
త్పూర్వాచార్యులపాదపద్మయుగముల్ పూజెంతు నిష్టాపిక్వికొ. 5
- క. పద్మకవిసౌతశశేత్ర కలంకరహిత మోక్షదత్త లక్ష్మీరమణా
శంకరవిధిసన్నతపద, పంకజ తతికుండవృహరి పాపవిచారి. 6
- నీ. అని యుద్ధదేవతాప్రార్థనం బొనరించి, వేడ్కఁ గొల్చెడు ఘనవేంకటాద్రి
మహాత్మ్యమునను విరాహపురాణంబు, ముప్పదియధ్యాయములను దొలుత

మొనసి మాఁదాశ్వాసములు చేసియావరా, హస్తామి కర్పించి యవల నెడఁద
రహిని భవిష్యత్తరపురాణమున శ్రీని, వాసువిలాసము ల్వసుధయందుఁ
తే. బ్రజకుఁ చెలియంగఁ బేటగఁ బద్యరీతి, ధృతి రచింతును, దక్షికుండ నృహరికృపను
దప్పులుండినఁ దగ దిద్ది యొప్పుగాను, చనున నెంచెద బుధులార సదయులార. 7
ప. ఆకథాక్రమం బెట్లన్న వినుండు. 8

ఉ. శ్రీకరనైమిశాటవిని శిష్టమును ల్వరమాచ్యుతంబుగం
బ్రాకటభక్తిమై నొగి వరాహపురాణము విన్నమిఁది ను
శ్లోకుని నూతునిం ద్రియముఁ జూచుచు వేంకటశైల మిద్ధరీ
జోకుగ నేయుగంబునను శోభితమై పొగడొందుఁ జెప్పనే. 9

వ. ఆనిన విని నూతుండు చూచి మీరు నన్నడిగినట్లు జనకుండు శతానందుని నడిగిన
నతఁడతనికిఁజెప్పిన పూర్వేతిహాసంబు చెప్పెదవినుండని సంతసంబున నిట్లనియె. 10
సీ. వినరయ్య మునులార వేష్టమైఁ గ్రమముగ, ధర్మకాలంబు త్రేతాయుగమున
జనకుండు నిర్మలస్వాంతుఁడై శాంతుఁడై, యెస మిథిలాపురి నేలచుండి
తనతమ్ముఁ డగుకుశధ్వజుఁడనువాని కూఁతులను దాఁగన్నకూఁతుకును దగిన
పతులను దనలోని భావించి నెదకుచు, దొరుకునె తగినబంధుత్వ మనుచు
తే. నలువురగుకన్యలకునర నాఘసుతులు, నలుగుఁగొక యింటఁబుట్టియున్నట్లు బ్రియంబు
వారి కీవారికిల నీయవచ్చు నంచుఁ, జిత్రమున నెంచుచుండఁగఁ జెలఁగియపుడు.

— భవిష్యత్తరపురాణము. —

క. చనుచెంచె శతానందుం, డనుకులగురువర్మఁ డెలమి నాజనకుఁడు గ
న్గొని లేచి యెదురుసని పద, వనజంబుల కఱగి చెచ్చి వరభక్తి దగఁ. 12
ప. భిర్తాసంబునఁ గూర్చుండఁ జేయ నయ్యాచార్యసర్వం డిట్లనియె. 13
తే. మానవాధీశ! నీరకు మాండువికిని, యూర్మిశకు శ్రుతకీర్తికి నొగి వివాహ
యత్నమును జేయు మింక నీ ప్రయత్నముగను నుండుటగాదు నెమ్మిగను ధాత్రి.
ప. తగినపతుల నన్వేషించు మూరకుండకు మనిన. 15
సీ. విని మిథిలాపురివిభుఁ డగుజనకుండు, గని శతానందుని వినయ మెసఁగ
ననియె నొగురువర్మ! మును సపనానికి, భూమిచున్నంగ నద్భుతముగాను
ధరణి జనించెఁ గదా నీత లోకైక, మార యటంచు నామదికిఁ దోచి
యన్నది యిపు డెట్టి యుర్వీతమాజను, నరున కీదగునె యెన్నాళ్లకైన
తే. నీత చిహ్నము లన్ని లక్షించిమాడ, శ్రీరమాదేయంశజ సిద్ధ మిట్టి
సతికి వార్యంశగలవాడె పతిగ నమరు, గాన నిద్ర నెంచెని బూని చూడ. 16
ప. ఆట్టిమహానీయుండును, పురుషోత్తముండును, గలఁడేని విచింపుము మఱియును. 17

- క. హరి పూర్ణాంశుండై ధర, నరపతి జనియించియున్న నామందిరమున్
 బరంగుచునుండెడు శ్రీశం, కరచాపముఁ ద్రుంచు ముజుగంబులు వొగడక. 18
- చ. హరి యతఁడంచు నెంచెదగు నంచుఁ బరీక్షకున్ ముదంబునన్
 సరవిని మీరలెల్లఁ గన శంకరకార్ముక మక్కజంబుగం
 గరమునఁ బట్టి ద్రుంచునల గౌరవనంతుని కిత్తు నీత నే
 నరుదుగఁ బల్కితిం గనుక యట్టిమహాత్ముఁడు పుట్టియుండునే. 19
- సీ. ఆను డాశతానంచుఁ డాజనకునియచి, పలికె నిమైయు మహిపతివశేష్య
 భూమిజ కనుగుణ్య పురుషశాద్వాలుండు, పుట్టి నాఁ డీచింతఁ బెట్టవలదు
 సరవిగ నీదు నబ్బురకన్యలకుఁ దగి, యొకరాజాకామరులీ యుర్వియంచు
 నలువురుగానె యున్నార వారలు నీదు, బాలికామణులఁ జేఁ బట్టుకొఱకు
- తే. వేంకటాచలమహిమంబు వినుము కోర్కె, లన్ని సఫలంబు లగుఁగాన నంబుజాస
 నాదులకునైన తరమె యయ్యుద్రిమహిమఁ, జెప్ప విని మేలునొందిరి క్షీతితలేశ. 20
- ప. కావున నచంచలచిత్రవృత్తి నావేంకటాద్రిప్రభావంబును వినిన సకలాభీష్టంబు
 లూడఁగూడు నవ్వర్యతంబు కృతయుగంబున వృషభాద్రియనఁ బ్రసాదినొందుఁ
 ద్రైతాయుగంబున నంజనాచలం బనంబరంగు ద్వాపరయుగంబున శేషశైలం బన
 నొప్పుఁ గలియుగంబున వేంకటాచలం బని విఖ్యాతిఁగాంచు, ననఁగ నాజనకుండు
 విని శతానంచుని జూచి, యాశైలంబునకు నీనామంబు లెట్లుగల్గె ననియడిగిన,
 శతానంచుం డిట్లనియె. 21
- సీ. వృషభాసురుం డనువీరుఁ డాకొండవై, జేరి మానుల హింస చేయుచుండె
 నట్టిబాధలు విరాహస్వామితోఁ జెప్ప, ఎలె నంచు వాకిల్ల వచ్చి మ్రొక్కి
 ప్రార్థించి పల్కిరి పరమాత్మ యాశైల, మున వృషభాసురుం డనెడువాఁడు
 ఎచ్చి మ మ్మనయంబు బాధించుచున్నాఁడు, రయమున మించియా రాక్షసేంద్రఁ
- తే. ద్రుంచుఁ డనివేడనాస్వామి యెంచినయను, బల్లెమునులార మీరు నిర్భయముగాను
 దపములూనరించుకొనుఁడు నాదైత్యునింక, యమునిపాలికినంపెదయశము మెఱయ.
- ప. అకిటిరూపుం డవ్వారి నప్పుడు వీడ్కొనఁగ నమ్మునులు తమనెలవుల కేగి భయంబు
 మాని తనంబు లూనరించుకొనుచుండిరి. 22
- తే. జీవరిపుణ్డును చుంబురుతీర్థమునను, మూఁడుకొలంబులను స్నానములు నొనర్చి
 చిత్ర మలరఁ గ రాశనృసింహమంత్ర, జపమునేయుచుఁ బూజలు సల్పుచుండి. 24
- ప. తత్పూజానంతరంబు నిజశీర్షంబును దనఖడ్గంబున ఖండించి హరి కర్పితంబునేయు
 చుండ నాస్వామికరుణ నాశీరంబు గ్రమ్మఁ గంతంబున నెనుచుండు నవ్విధంబు
 నఁ బంచసహస్రాబ్దంబులు చేసినపూజకు మెచ్చి విరాహస్వామి కరాశనృసింహదూ

పంబున వానికిఁ బ్రసన్నుం డైనఁజూచి వృషభాసురుండు నమస్కరించి యనేక విధంబుల నుతించిన నయ్యమరాంతాచి నరహరి యిట్లనియె. 25

క. వినుదానవ నీతపమును, గని మెచ్చితి నరము లెవ్వి గావలె ననఁగా
విని వృషభాసురుఁ డపుడి, ట్ల నె నానరహరినిగాంచి యానందమునకా. 26

సీ. పరమాత్మ నాకంబు బ్రహ్మలోకముగాని, యేనొల్ల నాహుతి బెంచుగాని
తగఁజేయవలె ననతారము ల్పదితొల్లి, యెత్తినప్పుడు గల యెలమిబలము
నొక్కడవే పూని చక్కఁగ నాతోడ, సమరంబునేయు మోస్వామి యనిన
విని వానియవివేకమునకు నవ్వచు విష్ణు, ఎనె నిట్లు కదనంబు వలచితివు

తే. గాన నిచ్చెనై రమ్మన దానవుండు, గట్టుపైఁబడినట్టుగ నట్టహాస
మురుతరంబుగఁజేయుచు నొరిమవిడచి, కదిసినం జూచి హరివాని నదును నెంచి. 27

వ. ఇవ్విధంబున నిర్వృత సింగంబులధంగి నింగి కెగసి నేలనిల్చి యొండొరుల డాయ
చుం బాయుచుం బలుతెఱంగులైన నాయుధంబులచేతఁ గొట్టుచుఁ గరికరిహరి
హరిగిరిగిరిపారిపారిసొరసి పోరుకరణి ననేకప్రకారంబుల విడిపడినడువరి బుడమి
గడగడవడంక వడిఁబెడగబడలక జలంబులూనం నడవకకడునడిపిడుగులుపడునడువు
నం చొడకపెనుగవుల నొండొరులు మెండొడ్డి వెట్టిచూపుల నిక్కి వెక్కిరించు
కొంచు ధిక్కరించుచుఁ గక్కసంబడి నిక్కిచూంకారంబులునేయుచు నహంకా
రంబులు పెంచుచుం గకలువేయుచు లోకభీకరంబుగ మేఘంబులవలె నుల్లముచు
గండసిలలు బెంచుపడి తండోపతండంబులై బెడబెడఁబొలిపచ్చి మెండొబండల
పైఁబడిరండేసిఖండంబు లగుచుండఁగఁ గొండకొండవం, జంగున నెగిరి లంఘించు
నట్లు బహువిధంబుల ధండంబునేయుచుండి రంత, నవసానంబున మలఁగుదీపం
బధికంబుగ వెలుఁగుఁజూపినచందంబున వృషభాసురాంగబలంబు ప్రచండోద్దా
డందై నిండిన నరకంతరీరవునిమించి కబళించుకైవడిం గానవచ్చినం గని వెఱుగుపడి
యమరులు నభోమార్గంబుననుండి నరహరివిజయంబుంగోరుచుండి రప్పు డప్పరము
పురుషుం డుప్పొంగి రక్కసునిం గనుంగొని తోప్పచుఁ బెప్పన గరుడవాహనా
రూఢుండై సహస్రసాయుధంబులు ధరించి బైత్యునిపైఁబడి పట్టి కొట్టవచ్చినంజూచి
రాక్షసుండు మిట్టిపడి పట్టునడక యట్టిట్లు జనుఁగుచు నాఖండలాదీనిర్జరభ్రాంతి
కరంబైన తనమాయాబలంబున ఖగవాహనారూఢుండై సహస్రభుజుండు సహ
స్రసాయుధధరుండై కృత్రిమవిష్ణురూపధారిని నిర్తించి నారసింహునిపైఁ బురికొల్పి
నప్పు డమాయావిష్ణురూపంబు మహావిష్ణునెదిరించి షోరవచ్చినం గాంచి చక్రియది
రాక్షసకృత్త్యం బనితలంచి నిజమాయంబెంచి యమాయకృత్రిమవిష్ణురూపధారిని
యమాయంబుచేసి నగుచు నిట్లనియె. 28

సీ. చపలరాక్షస నిన్ను సరిచేసుకొని పోర, వలసి పోరితి నింతవట్టు కీవు

ననుఁ గూట్చి జపము మున్నొనరించుటంజేసి, యింతకుఁజంపక యెంచితిట్లు.

గడపతిఁ గాలంబు గావున నింక నో, పను నది యేలన వినుము విష్ణు

వును సృజించి యొనర్చు చున్న కార్యంబులు, దెలిసెవాఁడెందేగ బలమడంగి

తే. యింకనీ వెందుదాఁగదో యెఱుంగఁజేయు, చూడునాశక్తి నేడు పెచ్చుగను లేని

పోనిమాటలువల్కుఁ బూనిశక్తు, భయద చక్రాగ్ని కోపుదుప్పధరతుండ.

వ. మఱియు నీశీర్షంబు చక్రాగ్ని కామూతి యీకున్న నేఁ గరాళనృసింహుండను

గా నని.

80

తే. కరమునఁ గ్రాలుచుండు చక్రంబుఁ జూపఁ, జూచి వృషభాసురుఁడు పరిశుద్ధమైన

భక్తి నా నారసింహుని పాదయుగళ, మునను శరణాగతుం డయి వినుతిచేసి.

వ. క్రమర నిట్లనియె. దేవా! భవదీయ చక్రప్రభావం దెంతనివర్ణింప నాబ్రహ్మచులచే

నశశక్యంబు గీర్తియు నంబరీషాదిరాజప్రముఖులకు విజయంబు లిచ్చినదట, యది

యునుంగాక భవచ్చక్రతత్పులైనవారలనుం బునర్జన్మంబులు రావటం, కావున నట్టి

యప్పరమచక్రంబులం దెగి ముక్తిసొందెద మన్నామం బీయదికిడినం జాలునని

ప్రార్థింప నాన్యసింహుఁడారక్కసునినాలింగనంబుచేసి ముక్తినిచ్చి యప్పర్వతం

బున కాముమర్షవైరినామం బిడియె నక్కారణంబునం గృతయుగంబునందు వృష

భాద్రియని పేరొందు. నంత మునులు తమసెలవులనుండి వచ్చి స్వామిని సమృతిం

చుటంజేసి యద్దేవుండు వారియభీష్టంబు లొసంగి తిరోధానంబునొంది, భూదేవీ

సహితుండై యిచ్చావిహంగుడై యుండె ననిచెప్పిన శతానంఘనిజూచి జనకుం

డిట్లనియె.

82

సీ. మునినాథ వృషభాద్రి యనుదాని కంజనా, చల మనీషేరెట్లు గలిగెఁ జెవును

యాశతానంఘఁ డిట్లనియెఁ గేసరియను, వనచకోత్తముభార్య తనకు సుతులు

గలుగకుండుటఁజేసి తలఁచి మతంగ బు, పీఠుని జూచి తా నిట్టులనియెఁ

బుత్త్రహీనులకెందుఁ బుష్కలగు ల్పహి, లేదందుఁ దొల్లను వేదములను

తే. జెప్పియుండుటచేనాకుఁ జిత్తమునను, భయము గడుగుచు నున్నది దయను నాకుఁ

బుత్త్రుఁ డెట్లు లభించునో పుణ్యరూప, చెప్పు మనివేద నమ్ముని యప్పడనియె.

తే. పాలఁగి యిచ్చటికిం బూర్వపు వెలనొప్పు, సుర్విఁ జనఁజను నేఁబది యోజనాల

దవృన్దం దనరారును ధాత్రిశ్రీనృ, సింహనామాశ్రమంబు శ్వశ్రేయదంబు.

84

వ. తదాశ్రమంబునకు యామ్యభాగంబునం బ్రకాశించుచున్న నారాయణాద్రి ప్రదే

శంబులం బరమపావనం దైయుప్పు స్వామిపుష్కరిణికి సుత్రరంబుగఁ గ్రోశమా

త్రదూరంబునం దాకాశగంగాప్రవాహం బున్నయది నీమందుఁ జీరి త్రికాలస్నా

నంబు లాచరించుచు ద్వాదశాబ్దంబులు తపంబొనర్చుచుండు మంత సుతుం డుద

యించు ననిన మహాప్రసాదం బనిమొక్కి యమ్మనినాధు నానతిచొప్పుఁ దప్పక
నారాయణాద్రింతేరి స్వామిపుష్కరిణిం గ్రుంకులిడి తత్తీరాశ్వాతవృక్షంబునకు
బ్రదక్షిణంబు లానర్చి వరాహస్వామికి మొక్కి యందుండి యాకాశగంగకు
నరిగి యందుండుమునిపర్యులకు నమస్కరించి వారియాశీర్వాదనపూర్వకంబుగ న
ర్థంబునం ద్రికాలస్నానంబులు నేయుచు నీరాహరంబున నొకసంవత్సరంబు
తపంబు నేసిననంత వాయుదేవుండు ప్రసన్నుండై ప్రతదినంబు నొక్కొక్కమధు
రఫలం బొసంగుచుండ నది భక్షించుచు నత్రపస్విని ద్వాదశవర్షంబులు పూర్తిగఁ
దపమాచరించె నంతనొక్కనాడు వాయుదేవుండు సద్వీర్యగర్భితంబైన ఫలంబి
య్యగఁ దానికొభుజించి యత్రుణి గర్భంబు ధరియించె ననంతరంబున.

85

తే. అంత నాదేవిగర్భమం దనిలదేవుఁ డొక్కనాడు ప్రవేశించు చుండునటుల
సంయమింఁగఁగల కన్పొట స్వప్నమయ్యె, నంగుచే నారు నిస్సంశయాత్మ లైరి. 86

తే. దశమమాసంబు నిండారె దగధర్మి, నంజనాదేవిగర్భమం దనఘ్నుడైన
పుత్రుఁ డుదయింపఁగాఁజూచి పుష్పవృష్టి, సురులుగుటయించి సంగోషధర్మిలైరి.
మ. ఘనవజ్రాంగమ దీర్ఘచాలము లసత్కాంతు ల్బలస్థైర్యముల

మునులెల్లంగని యాంజనేయుఁడు మహాముఖ్యుం డగుఁ డాత్రిపై
నని దీవించుచు మారుతాత్మజున కత్యాసక్తితో నందఱుకొ
హనుమంతుం డని నామధేయమిడిరత్యాహ్లాద ముప్పొంగఁగఁక.

88

ఎ. ప్రేతాయుగంబునం దంజనాదేవి తపంబుజేసి పుత్రుని నడసినకతన నంగీనాడి
యని ప్రసిద్ధంబయ్యె మఱియునా.

89

తే. ఉరగపతిశేషుఁ డనిలున కోడిధాత్రి, గనకగిరినాగుఁ డైనవేంకటనితోడ
ద్వాపరమునందుఁ బడి శైలరూపమొందె, నందుచే నదిశేషాద్రి యనఁగనొప్పె. 40

తే. ఆనిన వినిజనకుం డిట్లు లనియె శేషుఁ, డెంచు కాపవసుని కోడి నెలుఁగఁజెప్పఁ
డనశతానందుఁ డిట్లనె హరినిజాడ, ననిలఁ డొకనాడు వైకుంఠమునకుఁ బోవ. 41

సీ. హరిమందిరద్వారమందుఁ గావలియున్న, శేషుఁ డాపవసు నీక్షించి పత్నిఁ
బవనుఁడా నీవు పోవలగు లోనికి నిందె, నిలువుమంచు నచింప నిష్ఠారముగ
ననిలఁ డిట్లనియె నే నబ్జాతునీక్షింపఁ, బోవుచుండఁగ నన్ను నీవు పిలిచి
పోవల దనిచెప్పఁగా ఎశమే నీకు, నీయెచ్చు నాయెచ్చు నెఱిఁ దలంప

తే. నెంతయంతర మహాహ నే నిర్దు హరిని, జూడఁబోవలె ననిలొనఁ జొచ్చుచుండ
బుసలువెట్టుచు ననిలుని బోకుమంచు, ద్రోసె నీవలి కల్లు పెకలొషమతిని. 42

చ. తనమెడఁ బట్టి ద్రోసినకతంబున దారుణరోషయుక్తుడై
యనిలుఁడు శేషునిం గని బలాధమ నీవొకధర్మసంధుడే ?

- నను మెడబట్టి తోసితివి నాగకులాధమ నేను నిన్నుఁ ద్రో
సిన నిలువంగఁజాలుదువె? ఛీ యవివేకుడ పొమ్ము పొమ్మనక. 43
- కీ. వినిశేషం డనిలుడ లోఁ, జను నే యన్యండు నిన్నుఁ జయ్యనఁ బోనీ
యను నీరాకాచక్రికి, వినిపించెద నవల నన్ను వెన్నుఁడు దయతోక. 44
- సీ. తోడ్కొనిరమ్మనం దోడ్కొనిపోయెద, నంతియకాని ని న్నటకుఁబంప
ననఁగ నప్పవనుఁ డిట్లనియె నంతఃపుర, మున కేలపోవలె మూర్ఖునినుము
మందెరంబున నెట్లు మార్జారముండును, మదకరిపీధి నెప్పుడిగనుండు
నందుచే నొకతక్కు వగు నెపిల్లికి గజ, మలయంతరంబును దలఁచుకొనుము
- తే. లోనికరుగకు మంటివి గానరాను, నీవయండుండు నిచ్చట నేనునిలకు
నింతమాత్రన కొఱత నా కేమిలేను, పోర భుజగాధమా నీవు పొంగుటేల. 45
- మ. అనుచుం దన్నుఁ దిరస్కరింప విని రోషావేశ ముప్పొంగ ని
ట్లనియెక శేషుఁడు మారుతా యెపుడు నా కాహార మైనట్టి నీ
వనఁగా నెంతటివాఁడు నాయెచుట నీయార్భటముంజెల్లునే
యనఁగా నప్పవనుండునల్మె విని గోపాటోపముం బెంచుచుక. 46
- క. శేషగర్వంబున చు, ర్భాషలు భాషించి నీవు పట్టుగ నాకు
తోపము వుట్టించితి విక, భాషింపఁగ నేల పొమ్ము ఫలమంచె దొగిన్. 47
- వ. అయినను నాబలంబునకు నీబలంబునకుఁ గజమశక న్యాయం బైయుండు నేనుసర్వ
(జీవాంతర్యామియునై జగత్ప్రాణుండ నైయుండుఁ గావున నీకంటే నేవధికుండ
ననిన విని యురగేశ్వరుం డిట్లనియె. 48
- సీ. విను మనిలుడనేను విప్రులాదిగణముతో, మొనసిభూమిని శిరంబున భరింతు
బహువిధ బ్రహ్మాండభ్రాంధోదయం దైన, నీరజాతాత్మని నేభరింతుఁ
గాన నీకంటెను నేనగొప్పగుచుండు, జాలకఁదనంబుగఁ జాడవలగు
పొమ్మనివల్కఁగ భూరికోపంబు మై, బనినుఁ డిట్లనియె నో పన్ను కేంద్ర
- తే. నేను నీలోననుండఁగ నీకుబలము, గలిగియున్నది లేకున్న భునతరమగు
నీబలం బేడనిలుచును నాబలంబు, ముందటను నీవుతక్కువ యెందుఁగాని. 49
- సీ. అనియిద్విధంబున ననిలుండువచియింపఁ, బన్ను కేంద్రుఁడువిని వత్కనిట్లు
పవనుఁడా విను వృధా నాగ్నియం బేటికి, నీవునేనొకదిక్కు నిలిచిమించి
యొల్లవారలుగూడ మల్లయుద్ధంబును, జేయుదమట్లు నీచేవడలియు
చారమ్మనఁగఁ బెద్ద రభసంబునీయంగ, వినిచక్రి యేతెంచి గనుచునుండ
- తే. నత్తుడు శేషుండు పవనుండు హరిఃప్రొక్తి, తమవివాదంబునెప్పి యో దైత్యవాళ
కదనమును జేయవలయు దీర్ఘాయువులుగ, దీవనలొసంగ దయచేసి దేనిదేన. 50

మ. అనివాతాలుండు శేషుఁడాహము నేయంబూనువాక్యంబులక

వినియోచించి వినోదముల్లనుట కావేశక రమేశుండు వా

రినివారింపక కారణంబొకటి వేరేయండఁగా వీర లి

ట్లనుచున్నా రిది మంచికార్య మని శోషావేశముం బెంచుచుకా.

61

సీ. కార్యార్థియై రమాకాంతుండు నవ్వుచుఁ, బసశేషులఁజూచి వలికెనిట్లు

వినుండు మీరిర్వురు వీరాగ్రగణ్యులు, గావున నొక్క రొక్కరునిగెలువ

నూరకసేయుండు ధీరులై వేఱయు, ధమునేయఁగాను లోకములుమనవు

గాననీకొకయుక్తి నేనుజెప్పెద శేష, వినుమదియెట్లనఁ గనకనగము

తే. నందుఁబుట్టిన యావేంకటాద్రిఁ జాట్టుఁ, జాట్టుకొని ఫణములబిగఁబట్టియుదుము

చుండు మవ్వాయువాపైడి గొండనెగరి, మీటఁగా దొడ్డవాఁడె సమీరుఁడవుడు.

ఆ. పలికి పవననీవు పన్ను గేంద్రుఁడుచుట్టి, పట్టియున్నగిరి పట్టిపైకి

నెగరిమీటగానె హెచ్చినీ పటుమీద, లేకయున్న హెచ్చు లేదునీకు.

62

ఏ. అనివిష్టుం డానతిచ్చిన విని మహాప్రసాదం బనిమొక్కుల్లిడి యాదేశప ప్రభం

జను లిద్దఱు వేంకటాద్రింజేరి రండుఁ బన్ను గేంద్రుఁ డప్పర్యతంబునుజాట్టుకొని

సహస్రఫణంబులనడుచు బిగంబట్టి యుండె. నంతవాయుడేవుండు నిజశక్తిపెంచి

యగ్గిరిపైవీచుచుండె నివ్వధంబున.

63

క. తొడిఁబడక మొఱయు చనిలుండు, విడివడినీనంగ నచల విత్తులు వడిగా

గడగడవడకుచుఁ దిరుగుచు, బెడబెడఁ బారలాడఁజూచి భీతాత్తుకులై.

64

క. అప్పుడు బ్రహ్మాండ్రాచులు, తప్పక గుమిఁగూడి మారుతాయనికడకుం

డప్పటడుగులిడుచుంజని, యొప్పుగ నిట్లనిరి భయము నొందుచు నపుడుకా.

65

సీ. ఓవాయుడేవ యాయుత్పాతహేతువు, గా విసరుటవేశ గాదు వినుము

చాలించు కల్పాంతసమయమం దిటుసేయు, టుచితంబుగాని ధీయుతుడమాను

మనివారుప్రార్థింప నవిలుఁడారోపంబు, విడువకమఱిమఱి విసరుచుండె

పవనుని శోపస్వభావంబు గనుఁగొని, శేషాహిచెంగటం జేరివినుతి

తే. చేసి యిట్లనివల్కిరి శేషవినుము, నీబలంబెక్కువైనది నీరజాతుఁ [దరమె.

డెఱుఁగు గౌరీమనోహరుం డెఱుఁగుమేము, నెఱుఁగుచుము సీప్రభావంబు నెన్నఁ

న. అనిబహుభంగులఁబ్రార్థించిన శేషుండు పట్టినపట్టువిడువకుండినఁజూచి బ్రహ్మాం

ద్రాచులు మఱియు నిట్లనిరి.

క. వినుమౌఘజగకులాధిప, కనిసి మహాశక్తిహేమ గిరివరతనయుకా.

ఘనముగ బిగఁబట్టిన ని, న్నునిలుండు గడలింపనోపఁ డయ్యమహత్తా,

66

క. అనిలుండు నీకోడండు నీ, ఎనిలునకోనోడవు జగంబు లదరివళింపం

బనివచ్చెను గావున నీ, ఘనశోపము నడచి జనుల కాహుడఁడై.

|| 67

చ. అనుజాలు మూర్ఖులంచు విడనాడి సుసాత్వికమూర్తియైన వె

న్నుని పదమాశ్రయించితి వనూనమతుండవు నీకుఁగోప మే

లను నిజశుద్ధసాత్విక బలంబున నీవుచలంబడంచి నీ

ఘనఫణమెత్తి మాకొఱకు గాడ్చుకుగల్గునొసంగమేలగుక.

61

ఎ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప నాశేషుండు కరుణార్ద్రచిత్తుండై లోకరక్షణంబుసేయుటకై యొకఫణంబైత్రే నప్పడప్పవనుండు దుష్పాంగి తెప్పన నప్పణంబునందునఁ బ్రతేసించి నిజబలంబుకొలదికొ వీచుచు నంగుష్ఠంబుకొండపాతు నంగ్రుచ్చియై త్రిపైకగరమాటుటంజేసి యప్పుడు వేంకటాద్రి గాలిపటంబుచందంబున నెగిరి మొఱయుచు గంగానదికిదక్షిణంబుగ ద్విశతయోజనదూరంబునం దూర్వులవణాభికి వైరుయోజనంబుల దూరంబునను సువర్ణముఖచీనమృతరతీరంబునకు సార్థక్యోశదూరంబున నొప్పుపుణ్యకాననమునంగుఁ దననుజాట్టుకొనియున్న శేషునితోడంబడియె. నివృద్ధంబున శేషుండో డెననిసంతసించుచుంబవనుండునిజేచ్ఛంజనియె జగంబులుకుదిరియుండె నంతశేషాహి తానోడుటకుఁ జింతించుచుండఁగ బ్రహ్మాండ్రాదులు ఎచ్చి శేషునాదరించి రందు బ్రహ్మ యిట్లనియె.

62

నీ. విను శేష మారతంబున కొడితి నటంచుఁ, జింతింపవలచు నీచిత్తమునను

వేంకటగిరిని నీవంకితంబుగఁ గూడి, యెనిపైనుండు నీయంచు జక్ర

పాణివసించి నిస్సాలించు ననిపల్కె, వినిఫణింద్రుఁడు చాల విన్నననుచుఁ

బలిక నిట్లనిసేను పవనునితోఁబంత, మాడియోడుటను నాయంచుడప్పు

తే. గలిగె గర్వంబడంగ నాకర్మమంత, చేసె నీక నేల నాయంచు శ్రీధరుండు

నిలుచు ననిపల్కె చాల కన్నీరు నింపఁ, జూచి శేషునితోఁ దమ్మిచూలివలిక.

63

క. వినుఫణివర నీయందా, ఎనజదళాత్తుండు గృపచు ఎచ్చిననింపం

బని నేవెదకదనిక నీ, మనమునఁ జింతింపవలచు మఱియురగేశా.

64

మ. హరినీయంచు వసించియుండఁ దనినీ కాచింతయేలా? యోగ

ధరుఁడా చక్రధరుండు వచ్చుటకు సంధానంబు గావించెదక

గిరిరూపంబుననుండు మోడితిని నాభేదంబువర్జింపు పం

కరుహాత్యుని నాత్మనెంచుచును సౌఖ్యంబొందు నాగాధిపా.

65

క. హరి నచటికిరప్పించుట, కరయఁగ నేఁబూటకాపు నైతినటంచుక

సరనిజగర్భుఁడు శేషుని, శిరముల పైనివిరనమ్మఁ జెప్పెనుగరుణాక.

66

ఎ. అపుడామూర గేంద్రున కభయంబిచ్చి బ్రహ్మాండ్రాదులు నిజనివాసంబులకుంజనిరి.

యంత నాశేషుం డప్పండరీకాత్తునకుఁ దండప్రణామంబు లాచరించి పరవ్రతాకా

రంబుకొండె. నప్పర్యతప్రమాణంబుం చెప్పెదవినుము దశయోజనవిస్తీర్ణం బై

ముప్పదియోజనంబులు నిటివిగ లిగియుండు నిట్టిశేషాఖ్యనొందిన మహాద్రిఫణప్రభే

శంబు వేంకటాద్రియు, మధ్యప్రదేశం బహోబలంబునం, బుచ్చంబు శ్రీశైలం
బును నగుచుండ, సర్వక్షేత్ర సర్వతీర్థమయంబగుచు సకలఫలద్రుమపుష్పలతాశోభి
తంబై నానావిచిత్రధాతుప్రకాశం బగుచుండు నయ్యుద్రియంబు సురబృందంబులు
తరుబృందంబులై ఋషిసమాహంబులు మృగసమాహంబులై పితృగణంబులు ఖగ
గణంబులై యక్షకిన్నరులు సామానూపులై యుండఁగ శేషనకువరంబిచ్చి వోయిన
పరమేష్ఠి శేషాద్రియంగుఁ బ్రవేశించియుండుఁ డని వరాహస్వామిని ప్రార్థింప
నదేవుండు వైకుంఠపురంబున నున్న శ్రీడాద్రినిగరుడునివలనఁ దెప్పించి శేషాద్రియం
దించి తానంబువనియించియుండఁగ నాస్వామికిఁబూర్విభాగముననున్న శ్రీస్వా
మిపుష్కరిణి గంగానిపుణ్యతీర్థంబులకు జన్మస్థానంబై మకరక చ్యమత్యృపాదిజల
చరావాసంబై కమలకుముదాది పుష్పరాజవిలాసంబై సరస్వతీ సహజీవరంబని
చెప్ప నొప్పుచుండె న పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకులిడినజనులు పాపరహి
తులయ్యెద రదియునుంగాక ధనుర్మాసంబున శుద్ధద్వాదశీదినం బుహోదయంబు
మొదలుకొని యాడుగడియలపర్యంతము గంగానిదులాపాననపుష్కరిణియందుం
గలసియుండు, నట్టిపుణ్యకాలంబున నా తీర్థంబున స్నానంబుచేసి వారిలముక్తి
నొందెద రదియునుంగాక, తత్తీర్థంబున ప్రార్థనంబుచేసిన వారి పితృదేవత
లమృతపానంబొనర్చి తృప్తి నొంది స్వర్గంబునకేగి సుఖంబుండుదురు, మఱియు
నారాయణాఖ్యుండను బ్రాహ్మణుండాతీర్థంబునంగ్రుంకులిడుచుండి హరిదివ్యధా
మంబునం బొందె నిది శేషాద్రిప్రభావం నిఁక వేంకటాద్రిప్రభావంబు వదింతు. 67

— మాధవుండను విప్రునిచరిత్రము. —

నీ. చెప్పెదవినుయ్య శ్రీకృష్ణాస్థిలోఁ, జూడఁ బురందంసోమయాజి
తనయుఁ డైనట్టి మాధవానామశేయుండు, తనకర్మవశమునందనకుభార్య
యగుచంద్రశేఖను బగలురతికిఁబిల్వ, నయ్యంత ఖేతితో నకటపెద్ద
లింటనుండఁగఁబగ లీరతితగదంచు, బహువిధంబులఁజెప్పి పట్టువడక
తే. తలఁగిపోవుచునుండఁగఁ దాళఁజాల, కతఁడు ప్రార్థింపఁగాఁ బరియాజ్ఞమీఁఁ
దగదటంచును మది నెంచి ధవునిమాను, సదయమేఁ జూచిపల్కె నా చంద్రశేఖ.
వ. స్వామి దేవతార్చనాన్ని హోత్రాది సత్క్రియలచరించు సమయంబున నిట్లు
దివాక్రీడాసక్తిఁ గడంగఁగూడునే యనియ నేకవిధంబులంజెప్పినను వినకుండు పతిం
జూచి, “యైనమీరు సమిక్కుశకులసీపుష్పార్థంబుగ సువర్ణనదీతీరవనంబునకుం
జనియందుండుడు. నేనచ్చటికినుదకంబుగొనివచ్చుటకు ఘటంబుచేఁగొనివెళ్తు నచ్చ
ట మర్కటానంబున భవత్సంకల్పపూర్తి జేసికొనుఁ డటంచుం బరికిముదంబుగొం
దించి యాతనిపంప నతండట్లుపోయి సువర్ణనదీతీరంబునం బుష్పనాంతరంబుచేరె.

అచ్చటికినంతకుమున్ను వచ్చి స్వర్ణధూపణశ్శేతాంబరాలంకృతయై యొక్కకాలు
ముడిచికొని యొకకాలిబొటనవేలి నేలఁగ్రుత్తియొక్కచుమకాలిమీఁదఁజూబకం
బుగచుకొని దీర్ఘనీలకుంతలంబులు మెఱయఁ గూర్చునియున్న పద్మినీజాతి యగు
చండాలశ్రీనింజాచి యమ్మాధవాభిఖ్యవిప్రుండు మోహించియుండె నట్టిసమ
యంబునం దనభార్యయుదకార్థంబుగ ఘటంబుంజేకొనివచ్చుటంజూచి యవ్వి
పుండు భార్యా' నీగుణంబునుబరీక్షింప దివాక్షిడమఁబిలిచితింగాని మఱేమియు
లేదుగావున నీవున్నానంబొనర్చి యుదకంబుగొనిగృహంబున కేగుమేనునతిశీఘ్రం
బుగనచ్చెద ననిభార్యనుబంపి యాచండాలశ్రీకడనుంబోవుచుండ నాబ్రాహ్మణు
నింజూచి యదిలేచి మ్రొక్కిదూరంబరిగినిలిచి యేమోచెప్పఁబోవ నవ్విపుండడదా
నిచెంత కేగుచుండఁగ నాశ్రీభయంపడి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణున కిట్లనియె. 69

సీ. ధరణీసురేంద్ర నేదవునం జనుచున్న, నేలవెంబడివత్తు నేమిసీతి,
నన్నెవరని యెంచి నావు నీవెఱుంగుము, చండాలయంపతిగఁ జనుము విప్ర
యనఁగ నాబ్రాహ్మణుం డనియెనీపేరేమి, చెప్పవేయనఁగ నాచేడె వానిఁ
గని నన్నుఁగుంతల యనిపిల్లరిట్లు నీ, నదుగుచు ననుఁజేర కవలఁబొమ్ము
తే. నీవునాడగ్గఱకురాకు నీచజాతి, దాననని వోవుచుండఁగఁ దాను దాని
విడిచివోలేకమఱిమఱి వెంబడించి, భ్రాంతితోనీట్లులనియె నాబ్రాహ్మణుండు. 70
తే. భామ నీవంటిసుందరి బ్రహ్మదేవుఁ, డంత్యజాతిని బుట్టించి యడవియంపుఁ
గానువెన్నెలవదువునఁ గనుటచేసె, నింతకొవిధిదూఱంగ నేలమగువ. 71

క. అనాధిలోనిమణులను, దివిజాలు శిరమునధరించు లెఱుంగుననే ని
న్నవనివరించి ధరింతని, వివరించిభయంబు విడచి విప్రుండనఁగఁ. 72

చ. వినియదిభిసొంచుచు వివేకమున ద్విజామోముఁజూచి యి
ట్లనియెను జారకాంతను మహావిషసర్పమునంటి యెవ్వరై
నను మనినార ? ప్రేమనిను నమైనభార్యనువీడి నన్నుఁబాం
దిన నివాముంబరంబుఁ జెడు ధీరతతోఁ జనుబ్రాహ్మణోత్తమా ! 73

వ. మహాత్మా శ్రీపురుషుని జాతిద్వయంబును నిర్మాణంబుచేసి మఱల నందుఁ
గులంబులు నాల్గింటిని యేర్పఱచి యేకులమువారి కాకులమునంపు శ్రీనివివాహం
బాడంజేసి స్వభార్యయందు సత్సంతానంబువడసి పరశ్రీనియపేక్షింపకయుండవ
లెనని ధర్మకాస్త్రాములు బోధించుచుండ, నీవట్టిధర్మంబు లెఱిగియుఁ గేవలము
చండాలశ్రీనిం గోరుట యధర్మంబుగదా ! మఱియు బ్రాహ్మణజన్మం బట్టిత్ర
మాత్రం బైయుండ నంచుబుట్టి గర్భదానాది పాడశకర్మంబుల నాచరించి నేద
పూతం బగునీదేహంబు వృథా యక్ష్మిత్వంబునకుఁ జిక్కిరింప నేల, మఱియు నీతో

త్రనేత్రజిహ్వస్మాగ్నిపాణిపాదంబు పుణ్యకథాశ్రవణభగవద్దర్శనహరిపాదార్చిత
పుష్పస్మాగ్నిపాదాధ్యయనదానతీర్థయాత్రాది సత్క్రియలచేతఁ బవిత్రంబులైనవి
మదీయశరీరంబు చుష్క్రియలచే నపవిత్రంబైనది కాబట్టి నన్నంటరాకుము,
దూరంబుననిలుపు మని కోకిలధ్వనితోఁ జెప్పకుంతలమాటలువిని యోపంజాలక
యవ్విపులిండుదానింగదియందోవ నదిహాపభీతిచే రోదనంబునీయుచు దిగ్దంతా
దులను దలంచి, “ఈబ్రాహ్మణుండు పాపజాతినైన నన్ను బొందికుటసీనుండై
నరకంబునంబడుటకుఁ బ్రయత్నించి సముద్ర ముహ్వాగినచ్చునట్లు నాపైఁ బడవ
చ్చుచున్నవాఁడు, నావలన నించుకేని దోషంబులేదు మీరెల్లరు నాకుసాక్ష్య
మిచ్చువా రగులరుగాక యనుచుండి నాభూసురుం డాయునతికడకుం జని
యిట్టనియె.

74

తే. భామనీ విప్రుచెప్పిన పరమధర్మ, ఎచనముల నేనెఱుంగుదు పసుధఁ గాను
మునను నావలెనెందఱో మున్నుధర్మ, మనువలంపక శ్రీలను గొనిరదేల? 76

తే. తరుణి నానోముపలియించె బరంగనీను, జన్వనపుఁగారణంబునఁ జాలు నేయి
జన్మములుసేయఁ గల్గునే సౌఖ్య ముర్విఁగాన నాయుష్షుమీడేర్చు కరుణావృద్ధయ.
ని. ఆనన నయ్యంతి భయభ్రాంతిచిత్తయై యవ్విపుని కిట్లనియె. 77

చ. కటకట! బ్రాహ్మణోత్తముడ కామగుణంబునుగోరి లేనిసం
కటపడనేల నీగృహముఁ గ్రక్కునఁజేరి నిజాంగ నామణిం
బటుముదముప్పఁ గూడు ననుబట్టిన నేమిఫలంబు గాన న
న్నిటచనిపట్టరాకు మిదియేమి యపభ్రమనీకు మానుమా. 78

క. చండాలశ్రీ నెనయుట, పండితుఁడా వినుము నీకుఁ బాపమురాడే
మెండొడ్డి విప్రకులమున, టుండుము నన్నంటరాకు ముర్వీసురుఁడా. 79

క. అని యిదివెనుకకుఁ జనఁగాఁ, గనివిప్రుఁడు కులముమించి కామాంధత్వం
బును గచురనడిగఁ జనిదా, నినిబట్టంబోవ నదియు నిలువకచనుచుకా. 80

ప. అప్పు డాకుంతల యతనింజూచి, “బ్రాహ్మణోత్తమా! నీజననీజనకులుతోడ,
గురుదైవంబులతోడ, నన్నంటకు మనుచుండఁగ వాఁడువినక యాయువతిం బట్టి
కొనియె నంతనదిచూచి నీవునన్నంటినకతన నంటువడితివి సచేలస్నానం బోనర్చి
యింటికరుగు మూరక దురాశచేత మేటికొలం చేల వమ్ముచేసుకొనెద ననుచుండ
యవ్విపుం డుపాటించక యాయబలపైఁబడి కట్టుకుని యిష్టంబు పరిపూర్తి గావించు
కొనియె. ననంతరం బాకుంతల యాభూసురునింగని, “కటకటా! నే నబల
యగుటందేసి నీపట్టుకు నెంచెని దవ్వునరుగ లేనైతి నవజలదజలప్రవాహంబు య
రోదధింబడినవిధంబు నీవునాసంగ మంబువఁ గులభ్రమండవైతివి నీ వింక యిట్లోప

వీరిపరిత్యాగంబు చేసి మదీయ చండాలజాత్యాహారాదులు చేసి, నాకుఁ బరిణయంబు లేనికతన నిక వేఱనాకు వివాహంబుపనిలేదు గావున నాతోడనుండు మనిననావి పుం డందులకు నంగీకరించె. అంత నయ్యిద్దఱు గృహానదీతీరంబునంజేరి ద్వాద శహాయనంబులు కామోపభోగంబు లనుభవించుచుండ గొంతకొలంబునకు నక్కుం తల మృతినొందుటంజేసి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణుండు దుఃఖాక్రొంతచిత్తుడై యొంటిందిరుగుచుఁ దనమనంబున నిట్లుచింతించె.

81

నీ. గురుతరం బగుబ్రహ్మకులమున జనియించి, కుంతలయనుదాని గూడి కులము నమ్ముచేసుకుని హా యి మైయిఁ గట్టంబు, గుడువఁగల్గెను భార్యఁ గూడనైతి పాపంబుచేసితి పాపహరంబుగ, శ్రీహరి యింక రక్షింపవలయు ననుచుఁ బశ్చాత్తాపమునుబొంది గొందఱు, భక్తులారాజులు పరమవేంక

తే. టాద్రీ కరుగుచునుండంగ నరసి తాను, వారివెంబడిఁ జని త్రోవ వారిభోజ నాంతమున వారియొంగిలి యప్పమలరఁ, దినుచు హరివేడుచునుభక్తిఁ దనరుచంత.

వ. దేహభిమానంబునదలి కపిలతీర్థంబున కేతెంచి యాపావనతీర్థంబునకుఁ మొక్కి, తోడుగవచ్చిన రాజా లాపుణ్యక్షేత్రంబున నవనంబులుచేసుకొని స్నానంబు లాచ రించి పితృలకుశ్రాద్ధంబులు పెట్టి పిండప్రదానంబునేయుచుండఁ దాను గనుంగొని బ్రాహ్మణులలోద్భవుండయ్య నూరకేలయుండివలె ననితలంచి తనతలిదండ్రులు మృతినొందిననార్త యెఱింగినవాఁ డగుటంజేసి తానట్లు నవనంబుచేసుకుని తీర్థం బున మునిగి సంతృప్తాశ్రాద్ధంబుచేసి మృత్పిండంబులు మంత్రభక్తియుంబుగఁ క్త బెట్టి తత్పిండంబు రెత్తి తత్తీర్థంబున విడుచుచుండఁగఁ బితృదేవతలాపిండంబులం బ్రయింబునఁ గరంబుల నందికొని రనినవిని జనకుండు శతానందుని గనుంగొని యిట్లనియె.

82

క. చండాలాంగన నొప్పుచు, నుండినకులహీనుఁ డూరకుండక నేవి ప్రుండ నటంచుం బెట్టిన, పిండంబులఁ గొనరె వానిపిత లయ్యారె.

84

క. అనఁగ శతానందుం డి, ట్లనె జనకా కపిలతీర్థంబున మొదటకా మునిగిన పుణ్యముచే నై, కొని రాపిండములు వారు కొంకకవింటే.

85

నీ. ఆపుణ్య మటులుండె నటుగాక యాతని, మహిమఁజెప్పెదవిను మఱుదినంబు పరమముదంబు నా గిరియొక్కుచుండఁ ద, త్వర్వతస్పర్శచే బాపమెల్ల నాతనివిడివాంత మయ్యెభంపడి, యప్పాపగహనంబు నప్పుడుది పానకంబుదహింప గావియద్వీధిమం, టలుమించెనప్పుడు జలదోపుడు

తే. వామదేవాదు లీక్షించి వచ్చి దివిజ, మార్గముననుండి యాశ్చర్య వస్తువు లగుచు నేమి యీవింత యనిమర్త్య లెంతయునపు, డ్రదినిం గమనించి యదతీపహు.

ఉ. అప్పుడు వేంకటాచల మహామహిమంబు దవాగ్నిరూపమై
తప్పక నిత్రపాపమును దగ్ధముచేసె నటంచు మాధవున్
గొప్పగ నెంచి శీర్షమునఁ గొల్లఁగఁ బువ్వులవాన నించి యెం
దొప్పఁగఁ జూచుమండి రజఁ దుర్వికఁ దా దిగినచ్చి నవ్వుచున్. 87

ఉ. వానిశరంబు మూర్ఖునఁగ వాఁడు కృతార్థుఁడ నైతినంచుఁ దా
నా నలినోద్భవుం బొగడి యంజలిచేసి భయంబు విఱుఁ గా
దీనతనొంది యిట్లనియె దేవ వివేకములేక పాపముం
బూని యొనర్చితిం బరమపూరుష నాగతి యెట్లు చెప్పమా. 88

లే. అనుచువాఁడార్తిబొందుచునడుగనజాఁడు, నల్లెనిమ్మెయి నోవిప్ర! పాపమెల్ల
భస్మమైపోయె సంశయంపడకు మింక, వేంకటాచరి నీవు వేవేగ నరిగి. 89

సీ. స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబుచేసి యా, భూవరాహస్వామి పూజనల్పి
మ్రొక్కుచు నీదేహమును విస్మరించుము, తదనంతరంబు భూతలమునందు
ధన్యత పొందెవి దాహిత్యనంశజాఁ, దగుసువీరునిసుతుఁడై జనించి
నట్టిసుధర్మని కాత్మసంభవుఁడవై, వసుధ నారాయణవనపురమున

లే. నిలిచి హరిభక్తి నెదనుంచి నిర్మలముగఁ, దొండమండలదేశ మఖండధర్మ
మార్గమున నేలుదుండు రమావిభుండు, పెండ్లియాడుచు నీపుత్రుఁ డ్రేమననర. 90

లే. లక్ష్మీయ కుమారిగా నీకు లక్షణాంగి, గల్లు శ్రీహరి కిచ్చి సౌఖ్యంబుగాను
బోయి వైకుంఠమునుజేరు భూసురుండ, ననుచు మాధవునిం గని వనజభవుఁడు. 91

వ. కామజ్యార్ధ్యచిత్తుండై పరంబు లొసంగుటంజేసి యప్పర్యతంబునకు వేంకటాద్రి
యనునామంబు సార్థకంబయ్యె. వేంకటాఖ్యాత్మరత్రయార్థంబు చెప్పుమనిన జన
కుంజూచి శతానందుం డిట్లనియె. 92

క. వినువేమ్యనుపాపేధన, మును గటయుగశాత్రురాగ్నిముఖ్యులై కా
ల్వసు గావున వేంకటగిరి, యనిపే రాజుడి కొప్పె నననీనాథా. 93

సీ. మొనసి ప్రాతఃకాలమునలేచి వేంకటాద్రిస్మరణముసేయు ధీరు లవనిఁ
గ్రమముగ నూలు గంగాస్నానములు మఱి, నేతుయాత్రలు వేయి చేసినంత
పుణ్యఫలంబులం బొంది సుఖంతు రీ, కథ మధురం దగుగౌరముండు
నాకుఁ జెప్పినరీతి నీకుఁ జెప్పితి నిది, వివినవారికి శుభవిరతు లొదవు

లే. వసుధ నిహపరసుఖములు వలసినట్టి, వార లీకథ వివవలె వాంఛమీఱ
శతానందుని చెప్పినందువలన, జనకుఁ దావేంకటాద్రికిం జనఁదలంచి. 94

వ. మంత్రప్రసాదంబు దొడ్కొని శతానందునితోడ వేంకటాద్రికివచ్చి స్వామిపు
ష్కరిణియందు స్నానాదులుచేసి భూవరాహశ్రీనివాసుల్లిస్వామి ధ్యాయంబునఁ గొన్ని
దినంబు లుండి మిథిలాపురంబుచేరె నివిధంబు వేంకటాద్రిదర్శనంబు

చేసిన పుణ్యంబువలన రామచంద్రుండు శంకరధనుర్భగ్నుంబుచేసి నీతనుబరిగ్రహించె నంత సామిత్రియూర్విశను, భరతుండు మాండవని, శత్రుఘ్నుండు శ్రుతకీర్తిని బరిగ్రహించిరి యనిన జనకుండు సంతసించె, ననిన విని శౌనకాదులు మాతుంగని యిట్లనిరి.

95

క. కమలాసనుండు రథోత్సవ, మమగఁగ శ్రీవేంకటాద్రియం దాహరికిన్
విసులుండై చేసెఁగదా, కమలాక్షుం డచట నెంతకాలం బుండెన్. 96

క. అనవిని యానూతుం డి, ట్లనియెన్ శ్రీవేంకటాద్రియం దాధ్యుండై
వనజాక్షుండు కలియగ మడఁగి న దనుక యహింద్రనామగిరిపై వేడ్కన్. 97

సీ. ప్రాకృతజలలోపల మెలంగుదు భూమి, యందుండి శ్రీవేంకటాద్రివిభుండు
పరఘనప్రాకృత ప్రభలచేదీపించు, మిహిరాబ్జకాంతులు మెచ్చకుండు
బహురత్నగోపుర ప్రాకారసాధము, లామ్యయఁ జతుర్ద్వారములును గలిగి
మహనీయ మరకతమణితోరణంబులం, గొమహంసుచున్న వైకుంఠపురము

తే. దలఁచి యచ్చటి నిత్యముక్తులును దాను, జూడఁగోరుదు శేషాద్రి శుభ్రిఘాణి
కొప్పుగా నేలుమనిచెప్పి యొప్పగించి, మంచిమాయానిగూఢ విమానమెక్కి. 98

వ. శ్రీభూనీలాసమేతుండై హరివైకుంఠపురంబుంజేరి యందుండు నిత్యముక్తులంజూచి
యాదరించి యప్రాకృతమణిమయాంతఃపురంబున శేషతల్పంబునందు వసియించి
యండై నంత శేషాద్రియందుండువరాహస్వామి విశ్వకర్మనిర్మితపురంబును నంత
ధానంబొనరించి యిచ్చావిహారంబుగఁ బ్రవర్తించుచుండఁ బిమ్మట వృషభాసురు
నితో యద్ధంబు సేయంజనియె నివ్వధంబునం గొన్నియబ్బంబులు జరిగినవెనుక
యొక్కనాఁడు నారదుండు వేంకటాద్రికి వచ్చి శ్రీనివాసుండు వైకుంఠంబుచేరిన
వృత్తాంతంబు నెఱింగి సత్యలోకంబునకేగి బ్రహ్మదేవునకు నమస్కరించి యి
ట్లనియె.

99

తే. తండ్రివిను చక్ర శేషభూధరఁగు శుభ్ర, ఘోణి కొప్పించి తాను వైకుంఠమునకుఁ
జేరననఁగా నజాం దతిచింతనొంది, యేమియుండోడ కతనితో నిట్లునియె. 100

క. విను నారద భూలోకం, బున శేషచలమునగిడు బురుషోత్తముఁ డుం
డినకొల్లబునఁ దదూహ, జను లతిపుణ్యాత్ములైరి సాత్వికు లగుచున్. 101

సీ. అస్వామి వైకుంఠమందుఁ గ్రమ్ముఁ జేరి, నందుచే శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
నేను సంకల్పించి నెనయనఁ గావించి, నట్టి రథోత్సవం బావరాహ
దేవుఁ డొక్కఁడు సమర్థింప లేఁ దాఁగిని, వాసుఁ డందుఁడఁగఁ బుయఁ
వస్తుదేవ దశరథ వరతేజములఁ దింత్రి, తిప్పయగ దీర్చి నిత్యపుణ్యము

తే. సరవి దేవకీకళను గౌనల్యగళను, బుట్టఁగాఁ దీర్చియుండు వాత్సల్యలాస
శ్రీనివాసుండు వేగమ చేయఁగాయి, మీపు గావించు చింత దేవభూని. 102

- క. వనబాతుం డాగిరి జే, రిసపిమ్మట హరికి నాటిరితని నరదం
బున వేడ్కఁ జేయవలె మే, లొనరంగ జగద్ధితంబు నొందఁగ మఱలన్. 103
- సీ. క్షీతిమిఁద నెప్పుడు శ్రీనివాసుఁడు లేని, కతన మానవులు యుక్కుర్చు లగుచుఁ
గలిమాయనొంది సత్కర్మముల్ శ్రద్ధతో, జేయలే రికిమిఁద శేషిరికి
మఱల శ్రీహరివచ్చి మనుజుల నెల్ల ర, క్షింప నుపాయంబు నేయకున్న
జనుల పాపంబును శమనండు గని నారి, కమునందుఁ గోయించుఁ గాన భూత
లే. దయమనంబున నుంచి మాధవుఁడు శేష, పర్వతము చేగునట్టియుపాయ మీవు
నేము మనవిని సురముని శ్రేష్ఠుఁడెలరి, యజుని పాదంబులకు మొక్కి యాదరమున.
- సీ. శరదభృశుభృలసత్కాంత నిజదేహ, మందు రిప్పింపఁగా నదుణవిఠ్ఠ
కలితజటాజాట కళలుప్పల్లెఁగ, లలిఁ బూర్ణచంద్రకళంక మనఁగ
నొలుపుఁగృష్ణాజిన మొప్పంగఁ గటయందు, మధ్యభాగమునందు మాంసవెలయ
మెఱపుఁడిమెదాను మెచ్చకయరమునఁ, దగినబంగరుజన్నిదము వెలుంగ
లే. నారదుఁడు లేచి యప్పుడా నలినభవుని, యనుమతిని జాన్త వీతీరమునను జేరి
క్రతువు లచ్చట నొనరించు కృపాది, సంయమించుగ్రి నీక్షించి సమయమున.
- లే. వీణమిటుచు గానధురణుఁ డైన, నరమునీంద్రుఁడు సవనపువాలమునకు
రాఁగఁ గశ్యపముఖులు నారదునిజూచి, విహితరీతిని బూజించి వినులిచెనీ. 106
- క. ఘనతం దగ మఱి మును లా, యనిమిషమునివరునిగాంచి యనిరిమైయి నో
మునినాధుఁడ భవదాగమ, మున మే మెల్లరును మోద మొందితిమి కడున్. 107
- లే. ఆనఁగ విని మానులార మీఱంద టీచట, యజ్ఞమునుసల్పి తత్ఫలం బలర నెవరి
కర్పితంబులుగావెంతు రావిధంబు, చెలుపుఁడనినెల్ల మునులు సంధియమునొంది.
- ప. అప్పు డాభృగమునీంద్రునితోడఁ దమలోఁ దాము విరక్తిండుచు యజ్ఞఫలభో
క్తయైన దేవుని నేర్పఱచి చెప్పటకుఁ గోఁచక యూరకుండ నారదుండు చూచి
యిట్లనియె. 109
- సీ. మానితాప్తాక్షరీమంత్రార్థమును వీణె, నందుఁ బల్కించి సానందుఁడగుచుఁ
బలిత్రనిట్లు ప్రజాపతులార మీరు సత్కృతువులుచేసి లోకములయందు
విలసితముగఁ బ్రజావృద్ధి జేసితిరి మే, లయ్యె మోక్షప్రదుఁ డైనదేవుఁ
డజ్ఞాఁడో పద్మాక్షుఁడో హరుఁడో విచారించి, ముక్తిప్రదంబైన మూర్తియందు
తే. సవఫల మొగినర్పించి సంతసింపుఁ, డనుచు హితమొప్పఁ జెప్పి వీడ్కో నెవిపంది
తంతుగ్రినుమీటుదును బరతత్వమాత్మ, యందుఁజూచుచు స్వేచ్ఛావిహరియగును.
- ప. అమ్మనీంద్రుండు క్రిలోకసంచారంబు నేయుచు నుండె నజాండు శేషాద్రియం
దు పల్కికఁ టండ్లివృక్షంబుల నిర్మాణం జొనరించి యుంచె శవంతరంబున 111

- మ. ఘనుడై నారదుఁ డన్న వాక్యముల నాకర్ణించి భావించి య
 మ్మునులెల్లన్ గుమిఁగూడి తాము తమలో మూర్తి త్రయంబందు మిం
 చినమోక్షప్రదుఁ డైనవేల్పును పరీక్షించుప్రకారం బచె
 ట్టని యోచించి భృగుండు నేర్పుఁగన నిం కామూర్తిచందంబులన్. 112
- వ. అనినిశ్చయించి త్రిమూర్తులయందు ముక్తిప్రదుండైన మూర్తిని విచారించుకొని ర
 మ్ముని భృగుమునీంద్రుని నంపఁగ నమ్ముని సత్యలోకంబునకేగి తపోజనపరివృతుం
 డై కొలువున్న బ్రహ్మనీక్షించి మొక్కి యాబ్రహ్మ కూర్చుండుమనక మున్న కూ
 ర్చుండినంజూచి యజానిమనంబునఁ గోపంబువొడమిన నాకోపం బడంచుకొని విధా
 తమాటాడ కుండినంజూచి యాబ్రహ్మ రజోగుణస్వరూపం బిట్టిదనియు నిట్టిరజో
 గుణప్రధానుం డైనవాఁడు మోక్షప్రచుండు గాఁడు గావున నతనికి భూలోకం
 బున నాలయం టొక్కడంగాని లేకుండునని నిశ్చయించి యాభృగుమునీంద్రుం
 డు దిగ్గనలేది కైలాసంబునకుం బోయి పార్వతీసమేతుండై కీర్తించుచున్న శివుని
 ముందట నిలిచినంగని పార్వతిలజ్జించె, నప్పుడాశివుండు గానితటి నిట్టిస్థానంబున
 కు నిష్క్యూరాఁదగునే యని కోర్కొద్దోద్రోక రక్తైక్షుండై చూచుచు మాటాడకుండు
 టం జూచి యారుదుగ్గని తమోగుణస్వరూపం బిట్టి దని యెఱింగి యిట్టి తమో
 గుణుండు ముక్తిప్రచుండు గాఁడీతనికి శరీరపూజలేక లింగపూజ యగుం గాక
 యని నిశ్చయించి యందుండి వైకుంఠంబునకు నరిగి యమ్మునీంద్రుండు శేష
 తల్పంబునందు రమాసమేతుండై శయనించుచున్న యాశ్రీనివాసునిపక్షంబునందు
 నిజపదం బెత్తి తన్నుటంజూచి యాహరి దిగ్గనలేది యమ్మునికిఁ బ్రణామంబు
 చేసి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కూర్చుండి తన్నుం దన్నిన యమ్ముని
 పాదంబు తనతోడపై నిడికొని యొత్తుచు మందస్మితవదనుండై యాభృగునీక్షించి
 యిట్లనియె. 113
- నీ. పరమమునీశ మీ వమ్ముటఁ చెలియక, యూరక పవళించి యుంటిఁ గనుక
 యుపచారిస్తేలి నాయందుఁ గృపాకటా, త్నం బుంచవలయు నోసంయమివర
 నాయపచారంబునకుఁ దగుశిక్షకై, యెఱింగి తన్ని తిరి నాకృష్టమాయెఁ
 గఠినమైనట్టి విక్షమునందుఁ దన్నమీ, పదమెంత నొచ్చెనోగద యటంచు
 తే. నేమి నేయుదు మృదువైన దీపదంబు, చిగురుటాకులవంటిది సేవ్యమైన
 బిట్టిపాదముతాఁకిన నెదనునొప్పి, లేదు యోషిశ్శ కోపములేదు నాకు. 114
- క. వనజముఁ దాఁకినచందం, బున మీపదఘాత మెదను భూపణ మియ్యెకా
 భువనకఠినతరోరథల, మెనయఁగఁ దాఁకినపదాబ్జ మెట్లుండెనొకో. 115
- వ. అనివల్కి యమ్మునీంద్రుని పాదప్రక్షాళనంబుచేసి తత్తరంబు శిరంబునం జల్లి
 కొని యిట్లనియె. 116

- క. వరవిభ్రుని పదరేణువు, లిరవుగ కిరమునధరింతు నీనాటికి మీ
శ్చరణం బురమున సోకఁగ, ధరణీసురవర్య నేడు ధన్యుడ నైతిక. 117
- ఉ. అని హరివల్క్యఁగా భృగుమహాముని సంతసమంది మానసం
బున భయభక్తులంబొడమ పుండరికాక్షునిమోము చూచి ల
జ్జను దలవించి యిట్లనియె శాశ్వతసద్గుణమూర్తివీవు గా
వున ననుభోచి తిందు నిఖిలాన్నత నిన్ను నుతంప శక్యమే. 118
- ఎ. అని వినుతించి హరిని వీడ్కొని చని గంగానదీతటంబుకఁ గ్రతువు లొనరించుచు
న్న కశ్యపాదిమునివర్యులచెంతఁ జేరి, ఆజదుచుల రజస్తమోగుణ స్వరూపంబులను
హరిశుద్ధసర్వగుణస్వరూపంబును దాఁబరీక్షించి ఎచ్చినవృత్తాంతంబు లమ్మునివర్యు
లకు వినిపింప వారుసంతసించి నారాయణుండొక్కఁడ ముక్తిప్రదుం డనినిశ్చయిం
చి సకలక్రతుపుణ్యఫలంబు లాస్వామికి నర్పించి విష్ణుధ్యానంబునీయుచుండి రంత.
- నీ. వనజాక్షు నాభృగుముని దన్నివప్పుడా, హరివత్సమున లక్ష్మీ యలరనుండి
తననివాసమునందుఁ దన్నినభృగునిపై, నలుక రట్టింపఁగ హరికి మొక్కి
పలికె నిట్లని నిన్ను బ్రహ్మస్వరూపుఁడ, ఎనిసమ్మి నీయురంబునను నిల్చి
యిరవుగనుంటి నేఁ డీ భృగువర్యుండు, నన్నెంచకుండఁ దాఁ దన్నెఁ గనుక
లే. యరఁడు తన్నుట సంతోషమయ్యె నీకు, నాకుఁ గోపముపుట్టియున్నది మునీంద్రు
నేమి నేయుట కిష్ట మొక్కింతలేదు, గానఁ దపమాచరించెదఁ గమలవాధ. 120
- క. మానసమున మీపదములు, ధ్యానింపును నెచ్చటైనఁ దద్దయు నెపుడుకా
జ్ఞానము నాకిత్రు డొసఁగుము, నేనీపదమందె నిలుతు నీరజనయనా. 121
- క. అనుచు రమాకాంత మనం, బునఁ గోపముగమర వెల్కఁ బురుషోత్తముఁ డా
వనజాలయలో నిట్లనె, గనుఁగొని ప్రియమార నయముగా వినుమనుచున్. 122
- క. సిరినన్ను హనిదన్నుట, కరమరగాఁ జూడవలెనె దమ్మునిపాదం
బురమునఁ దాఁకినదే శుభ, కరమయ్యెను గోపగింపఁగాఁ దగ దింతి. 123
- చ. అనవిని లక్ష్మీ యిట్లనియె నా తలకా త్తపు విశ్వకారణం
డననిను బూజనీయ కిపుడక్కట యిక్కడవచ్చితన్నె న
మ్ముని కిఁక నేమిగల్గు నతిమూర్ఖుఁడు వానిఁదలంప నింక నా
మనమున కింపుగాను బహుమానముచేసిరీ వీవు కేశవా. 124
- నీ. తనతండ్రి ధైరవవిధాత నీకు సుతుండు, తానావిధాతకుఁ దనయుఁ డయ్యె
దనకుఁ బితౄమహం డనియొంచి పిన్నపై, ద్వందరమును జూడ కదరఁడు
నదియుటులుండంగ కమ్ముని పరమాత్మ, ననినిన్నుఁ దెలియలే కజ్ఞాఁడని
నటువంటిమనిపాద మిటు నీయురంబున, సోకెనంతటన యిహోట నిలుక.

హరి. దగరు నెంచిన నేను జిత్రమున నిన్ను, నిల్చి పూజించుచుండుట నీతి నాకు
సలవొసంగుము జగదీశ చిత్తృకాశ, యంచు నీరివల్ల హరి యిట్లు లనియె నగుచు.

శ్రీ. గుదతి విరిచినా నుతుఁ డాభ్యగుఁడుపాత్రుఁ, డనియంటి విడ్డవి డైనవాఁడు
త్తొన్న నెఱుంగఁడు పిన్నవాఁడని నేను, గూర్చిఁ దలంపక గొట్టనగునె?

హరి. దుపులోపల విడ్డ కాలఁదన్నె నటంచుఁ, దల్లి క్రమము వాని దన్నఁదగునె
జీవోటులను గుక్షిని నుంచుకొనిన నే, నిట్టిదోషముల సహింపకున్న

శ్రీ. నెవరునెంచి గాతురు భువిని మఱియు, బ్రహ్మపుత్తుఁడతండు సద్బ్రాహ్మణుండు
తాపసోత్తముఁ డదిగాక తత్త్వవేది, నిజముగా భక్తి నాయంద నిలిపినాఁడు. 126

హరి. భక్తుఁడు నా కతిప్రియుఁడు భక్తుని కేనుఁ బ్రియుండఁ గాన నా

భక్తుఁడు నన్నుఁదన్నుటకుఁ బాపియటంచును నిందసేతురే

ముక్తఁడతండు మానిజనముఖ్యుఁడు మూర్ఖుఁడుగాఁడు గాని భే

దోక్తులు మాని శాంతమతి నుండుము నాయురమంద్య భామినీ. 127

శ్రీ. అని విష్ణుం డనుటకు నీరి, కనుగనఁ గెంపెనఁగఁ గోపకలితాననయై

మనమున నసహ్యపడుచును, దనపతి కిట్లనియె వినుము దైత్యవినాశా. 128

శ్రీ. పరపురుషపదస్వర్పం, బరుదుగ నురమందు సోక బాగునె నం

దురుప్రేమ నుండఁదగునె, వరపాతివ్రత్యధర్మవర్తన నెడదే? 129

శ్రీ. తన్ని నవిప్రుని దండనసేయక, యంపితి భయపడె నంచుఁ జెప్ప

చులకఁదనంబుగఁ జూచి నిన్నెంచిన, గొల్లవాఁడైనను గొట్టఁగలఁడు

భర నాఁడువారైన దట్టించి నీమీఁద, నవ్వుచు తాలతో రువ్వఁగలరు

నిను మేచ్చు లీరీతి విని నడ్డసేయరు, మించి నీగుణ మాక్రమించఁ గలరు

శ్రీ. తొలుతఁ బుట్టిన నీశాంతి తుదకు నన్ను, నిన్ను నెడఁబాపె నెంచెన నిన్నుఁ జిత్ర

మందుఁ బూజించుచుండెద నంతెగాని, నీయురంబున నేనెట్లు నిల్చు నధిప. 130

శ్రీ. అనిపల్కి తిలకించి యనమితాననయాచు, మఱిమఱిఁ జూచుచు ముని లక్ష్మి

నిజపదాంగుష్ఠంబు నేలవ్రాయుచుఁ జింత, నెనయుచుండఁగఁ జూచి నెవరు దాఁచి

కారుణ్య మాహించి క్రమము మాటాడ, కున్న వెన్నునిజూచి యుదధికన్య

హరి తన్నుమన్నింప కఱమరఁదేసినాఁ, డీజాలిమాల నా కేలయింక

శ్రీ. నవిరలంచుచు వైరాగ్య మగ్గలింపఁ, గమలనాభుని హృదయంకజమునందుఁ

జక్కఁగానుంచుకొని మ్రొక్కి చని రయమున, రమ్యతరమగు కొల్లాపురంబుచేర.

శ్రీ. అల్లలాపురివాసులు, శ్రీకమలాదేవి నచట శ్రీకరభక్తిం

ప్రార్థింపుగఁ బూజింపఁగఁ, జేకొని యాచోటునుండఁ జిరక్రితగక. 131

శ్రీ. శ్రీకమంబుగఁ అక్షి నారాయణులకుం బొడమినప్రేమ కలహావ్యాజంబున, లక్ష్మి

ప్రజ్ఞాపురంబు చేరవనిన సూతుంజూచి శానకాదిమహామును లాశ్వర్యంబు
యిట్లనిరి. 20. 188

క. శ్రీసారాయణుఁ డీప్రకారముగ నాక్షీరాభిజిత్ బాసీ యా
హూనీశాంగనలంఘ మోహమును సంపూర్ణంబుగానుంచి యం
బుజ్జనందించుచునుండెనో సిని నెయ్యంబొప్ప భావించుచున్
తీర్థత్యంబును బొందుచున్ వగచెనో ధరాత్ముఁ డైయుండెనో. 189

క. అనిశానకుఁ డడుగఁగఁ దగ, విని సూతుం డిట్లు లనియె వెన్నుఁడు సిరిపై
నెనను మనంబును చేనఁగొనఁ, దనలో నిలువలఁచె విరహతాపము మీఱక. 190

సీ. ఆదేవముని వేంకటాద్రిపైనే లేని, తప్ప విరించిపోఁ జెప్ప నేల
యజుఁడు నారసునంప నతఁడుహానులచెంత, జేరి మూలప్రకృతి నేమనెల
తత్పరీక్షకు భృగు తాపసేంద్రుఁడు వచ్చి, దైర్యంబులో నన్నుఁ దన్నుఁజేల
యచిమాచి నాకు నిత్యానపాయనియైన, భావ నన్ని పుడెడఁబాయుఁజేల
తే. కటకటా యేమిసేయును కర్మమునకుఁ, గాల మెంతటివారైనఁ గడవలేదు
శ్రీయువతి యుట్లు నన్నెడఁబాయుకొఱకుఁ, గలిగె నన్యుతముగ నెన్నికారణములు.

తే. మంచిదిది యొకకొఱతగ నెంచుటేల, చంద్రబింబమునందుండు చంద్రికవలె
విమలయై లక్ష్మీ నాయంబు వెలయుఁగాని, పరఁగ ననువీడఁ జెంచు సౌభాగ్యలక్ష్మి.

క. సిరి యెదలోనె నెప్పుడు, కరముప్రియంబార నుండి గ్రవ్వుట నావ్వు
త్సరసిజమున నివసింపఁగఁ, దరముగఁ జేసుకునిబ్రోతుఁ ద్రిజగము లలరక. 191

సీ. తోయధికన్యకాస్థూలదేహం బిప్పు, డెంచున్నఁగాని నాయంద నూత్న
తమవాప్సమన్నది దానిచేఁ జింతలే, దైనలోకవివంబనార్థముగను
మొరయు సర్వజ్ఞత్వమునుదాచి శ్రీరమా, వనితను వెనుకఁగవలయు నిపుడు
నేనూరకుండినఁ బూని యోపికలేని, కొందఁ జుందురు లేని నింద లిడుచుఁ

తే. గొలువుఁ డని పార్షదులకు వైకుంఠపురముఁ, బాయ కుండుఁడు నిరతంబుపడిను విడక
చెప్పి ధూనీశలకు వారి నొప్పగించి, మఱల నిట్లనితలఁచె నమృతధత్తుండు. 192

ప. కొంతకాలం బట్టుండిన నయ్యందెరను మద్యక్షంబునం దుంచుకొందు నని నిశ్చ
యించి ధూనీశలంజూచి బుజ్జగించి రమాదేవిని వెదకి గ్రవ్వుటఁ దొడ్కొనినట్లు
నని వారిలోఁ జెప్పి వైకుంఠంబు విడిచి వేంకటాదికి వచ్చెననఁగ శానకాదు
లిట్లనిరి. 140

క. శ్రీపనితామణి నరయుచు, శ్రీవైకుంఠంబు విడిచి ఓరిపై నుండెన్
శ్రీవేంకటగిరిఁ జేరిన, శ్రీవిష్ణుం డచట స్థేమిసేయుచు నుండెన్. 141

సీ. శ్రీవేంకటేశులకుఁగ నానూతుఁ డిట్లనె, వినుఁ దాదివిష్ణుండు వేంకట
తేరి యచ్చటనుండు శ్రీవరాహస్వామి, కిని పుష్కరిణికి దక్షిణము గాను

- శ్రీ దగ్గ విలసిల్లు తింత్రిణీవృక్షమాలమునందు, మెఱయుచున్నట్టి వల్లికవిరివి
యందుఁ బ్రవేశించి యముతవత్సరములం, దెవరికిం గన్పింప కలమిగాను
- శ్రీ బుట్టలో వెల్లుచుండఁగ భూతలమునఁ, దప్ప కిరువదియెనిమిది ద్వాపరాంత
మందుఁగలియుగముదయించె నపుడు వోళ, రాజ భువి నేలుచుండె ధర్మంబుననర.
- వ. అట్టికాలంబునఁ బర్వమృదు కాలవృష్టిఁ గురియించుచుండ భూమి సమృద్ధిఁ బుగ
సస్యాభివృద్ధి నొసంగుచు గోవులు బహుక్షీరంబు లిచ్చుచుండు, పతివ్రతా నా
మణులును సతీవ్రతు లగుపుష్పలును, మాతా పితృ గురు వైవభక్తి గలపుష్ప
లును గల్గియుండును రట్టి యుగాదికాలంబునఁ గొల్లాపురిజేరిన లక్ష్మి, శ్రీహరి
వైకుంఠంబు విడిచి శేషవలంబునందుఁ దింత్రిణీవృక్షమాలపుష్ప వల్లికంబునందు వసి
యుండుచందంబు భావించి తెలిసి తనమనంబున నిట్లు విత్కించె. 143
- శ్రీ నాకొఱ కంబుజసాభుఁడు, వైకుంఠము విడిచి వచ్చి వల్లికములో
నేకాకి యగుచు నందపు, దాకొనినాఁ డేమిసేయు దకటా యంచుకా. 144
- శ్రీ చింతించుచు నే నాహరి, చెంతం జేరినను నన్నుఁ జేకొను నైనం
బంతము విడువం దగదని, స్వాంతంబున నిశ్చయించి సతవిగ నంతకా. 145
- శ్రీ శ్రీ గొల్లాపురంబును విడిచి గొల్ల, పాలతెనెనడి నొంటిగఁ బోయి వోళ
రాజసతియున్న మణిమందిరంబుచెంతఁ, జేరి హరికిఁక నెలువృష్టిఁ జేతునందు. 146
- వ. మనంబున దలంచుచున్న సమయంబున మహాలక్ష్మీభావం బఱం డెఱింగి రుద్రుం
డొద్దొనివచ్చి యచ్చట భేనురూపంబు ధరించె నచెట్లనిన. 147
- శ్రీ కపిలవర్ణంబుతోఁ గరమొప్పు దేహంబు, మంగళకరమైన శృంగములును
కాటుకకనులు సింగారంపుఁ జెవులును, నల్లనై మెఱసెడు నానీకయును
గుడుతరకంకంబు గోపురం బుకరంబు, తగుదీర్ఘ వాలంబు తక్కుమాపు
ద్విరదతుండములట్ల దీపింపునొడలును, పూర్ణకుంభాభమై పానగ్రహారుగు
- శ్రీ బటువు లైనట్టి కదలికాఫలములట్ల, నునుపుగా నొప్పు నాల్గుచన్నులును గల్గి
క్షీరవాతిథిలోఁ బుట్టి చెలఁగినట్టి, కామభేనువువలె లక్ష్మీకడకు వచ్చు. 148
- శ్రీ వత్సరూపంబుఁదారై నీశ్వరుండు సరవి, భవశరూపంబు మెఱయంగఁ దల్లిచెంతఁ
బాలుద్రావుచు నెగరుచు బాల్యలీల, లరుదుగాఁ జూపఁగాఁ జూచి యాదిలక్ష్మి.
- వ. కమలజా శంఖు లీకముగా హరికిష్టము సేయుకొక్కతో
నమలినభేనువత్సయుతు లైనవిధంబు మనంబులోపలకా
గ్రమముగ నందుఁ దా నెఱిగి గ్రమ్మన రెంటిని దోలెత్తి పెం
పకరఁగ దూడ వాపు నపు డమ్మెదనంచు వదించుచుండఁగన్. 150
- శ్రీ విశ్వావృక్షపాలుని సతి, తనవిడ్డకుఁ బాలు దాసు ద్రాగింతులు శ్రీ
వనితకుఁ గోరినవిత్తం, బనుపమగతి నిచ్చికొనియె నాత్మకామాదన. 151

అట్లు.

ఎ. నీలుకొని మున్ను తమ కుండినద్విసహస్రధేనుగణంబులలోఁ దోలి గోపకుని
కొప్పించె నంత నవ్వుహలక్ష్య యజహరులు శేనునత్సరూపంబులను ధరించి నల్మీక
వాని యగు వాసుదేవుని బోషింతు రింక నామ నొకచింతలే దీస్వామి యొందైన
సుఖించుచుండుట చాలునని తలంచి కొల్లాపురంబున కరిగె నంత బ్రహ్మస్వరూపం
దైన ధేనువు దినదినమున. 152

క. గోవులలో మే యుచుఁ జని, శ్రీవేంకటేశైల మెక్కి ఊరంబును దా
నానల్లికి ములోపలి, శ్రీవిష్ణుని కర్పణంబు నే యుచు నుండెన్. 153

క. హరి యాక్షీరము ద్రావుచుఁ, అగమానందంబునొంది బ్రహ్మను గుఱునన్
మరియుచు మెచ్చుచు నుండిన, తఱిఁ జోశస్య నాలుభార్య తనబిడ్డకుగాన్. 154

తే. మున్ను తాఁగొన్న నూడలో మొనవునపుడు, సదనమున కొప్పఁడెప్పించిసాధ్యిగోవు
దానిమే నెల్ల నిపురుచుఁ దానుదాని, పిండఁబోవఁగఁ బాలులే కుండఁగాను. 155

తే. తాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నావు, పొగువు యొచించిచూచినఁ బూర్ణకలశ
మట్ల మెఱయుచు నుండియం దస్మత్తముగఁ, బాలులేకున్న దిదియేమి పాపమనుచు. 156

న. కొండొకతడవు చింతించి యా శేనునగు లక్ష్యం బుంచియుండి, మఱికొన్నిదినం
బులుగడచిన యొకనాఁడు పాలుపిండఁ గడంగినం బాలులేకుండుటంజూచి గో
పాలుని రావించి యిట్లనియె. 157

సీ. గోపాల యిపుడింత గొప్పావుపొగుగులోఁ, బాలులేకుండెడి లీలయేమి
నీవరణ్యములోనఁ ద్రావినా వనవిని, గోపఁ డిట్లనియె నీగోవుపాలు
నేఁ ద్రావలేదవ్వు యెంచి దూడయద్రావి, యుండును ననఁగఁ జాలుండునదియు
మాయింట్ల నున్నది పోయిపాలునునె, దబ్బరలాడెను చెప్పలూదవు 158

తే. ననఁగ నవ్వాఁడు భయపడి యప్పు నేన, గుంట లే చెట్టిగుఱార్య మనుచు నావు
తనకుఁ దాఁ బొగువునుడి త్రావెనెమొ, యనఁగ వానినిదన్నించి యవల నంపె. 159

తే. అప్పుడు వాఁడేడ్చుచును భని యాలమంద, వెంటఁ దాఁబోక యాగోవు వెంటనంటి
బోవఁగా నది ఫణిరాజ భూధరంబు, మీఁది కెగ నెక్కిపోయి పల్మీకమంగు. 160

తే. పొదుగు దిగ జారవిడచి పాల్వాలుపుగాను, బుట్ట నిండింపఁగాఁ జూచి దిట్టఁడైన
గోపఁ డప్పుడు తనచేతిగొడ్డ తెత్తి, గోవునడి నెత్తెచ్చి మించి గొట్టఁబోవ. 161

ఉ. అప్పుడు విష్ణుదేవుఁ డహహ నిలు వావును గొట్టఁబోవమా
దప్పక పా లొసంగినను దల్లివిధంబునఁ గాచె నిత్య మా
విప్పుడు గొల్లచే మడియు తెట్లు సహింపఁగవచ్చు నంచుఁ దాఁ
డెప్పున నైజమస్తకము ధేనువుశిర్ష ముమీద నిల్వఁగన్. 162

సీ. గొల్లవాఁడెత్తిన గొడ్డలి హరిమస్త, కంబులోఁ జీరఁగ గర్తంబు వెడతె
తక్క కప్పుడు సప్తతాళవృత్తపక్షా, గంబున మార్ధ్వముఖంబుగాను 163

బొంగుచు దిగజారి భూమిపై బడజూచి, గోపకుం డదరుచు గూలి పడినది
నదిచూచి 'గోవు' కేమిద్రు జెచ్చెర దిగ్గి, తనగోళ భూపతిసభకు బోయి
తే. నేల బొజలుచు నజలి కన్నీరునింప, ధేనువును గాంచి యారాజు దిగులుపడియె
నప్పు డాపశు వంతుండ కొప్పు గాను, పజులుటంజూచి దానితోఁ బంపె జారు
లను గనుంగొని వచ్చుటకును విభుండు. 162

వ. అప్పు డాచారు లాగోవువెంట నంటిపోవ నాగోవు వేంకటాద్రికి వచ్చి పల్మీకం
మీదగ్గఱ నిల్చి నంతఁ జారు లాపుట్టలోనుండి రక్తంబెగురుటయును, గో వంతునిలు
చుటయును, గోపఁ డందుఁబడియుండుటయును జూచి భీతిల్లి యందుండి రాజుకడ
కువచ్చి తదవ్యుత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నారాజు విని దిగునలేచి పల్మీకం
బున గూర్చుండి పరివారంబుతో నగ్గరికి వచ్చిచూచి వెఱుగుపడి తనమంత్రంజూచి
యీవల్మీకంబునం దిట్టిరక్తంబు ప్రసహించుటకు హేతువేమనుచు గోవు కన్నీరు
నించుటకును గోపఁడు పడియుండుటకు యోచించి వితర్కించుచుండు సమ
యంబున. 163

నీ. వనజదళాక్షుఁ డావల్మీకమందుండి, యపు డతిరక్తసిక్తాంగుఁ డగుచుఁ
గన్నీరువెడల గద్గదకంఠుడై శంఖ, చక్రము ర్చేపట్టి సరగలేచి
యారాజునుంజూచి యనియె నోపాపాత్య, యీపుట్టలోఁజేరి యెగురుచుండ
నేడు నీగోపాలుఁ డీడకువచ్చి కో, పంబున నాకృత్ పాలనొసఁగు
తే. నాపు నడినెత్తిగొడ్డఁట నననిఁబడఁగఁ, జంపెదనిమించి పొంచి యాక్షణము గొట్టఁ
బోయి నాకిరమునఁ గొట్టి భూమిమీదఁ, గూలి నాఁ డతిపాపంబుఁ గూడినాడు.

నీ. వినురాజు దిక్కక్కడనులేక తల్లిదం, ద్రులులేక నాలుబిడ్డలనులేక
బాంధవులునులేక బహుపేదవాడనై, పరదేశి నైవచ్చి ఫణినగంబు
నైనుండు పుట్టలోపలఁ జేరియుండఁగఁ, దల్లిచందమకు నీధర్మమరభి
క్షీరంబు లిచ్చి రక్షించుచుండంగ నీ, పశుపాలుఁ డేదైఱు బశువుఁజంప
తే. వచ్చి ననుగొట్టె దానను వచ్చినట్టి, పాప మవ్వాడు మాయును వాడు నీకు
బంటుగావున నీవును వానివలెను, పాప మేదైఱు బొందుము ప్రాపుచెడఁగ. 165

తే. పాము ధాత్రిఁ బిశాచమై నెమ్మిలేక, శాపమిచ్చిన విని మదిఁ దాపమంది
తాముపూర్తంబు మూర్ఖిల్లి ధరణివ్రాలి, లేచి భేదంబునొందుచుఁ జూచియపుడు.

వ. లీలామానుషవిగ్రహం దై నిలిచియున్న హరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచ
రించి ముకుళితకరకమలుండై గద్గదస్వరంబునఁ గన్నీరువెట్టుకొని యిట్లనియె. 167

చ. కటకట డేవ నే నెఱిగి కష్టము నీ కొనరింపలేదు దు
ర్లుట మగుకాప మిచ్చితివి కష్టమునం బడఁజేసి నీవు నే

- నెటునలె నోర్చియుండు జగదీశ్వర నాయుడఁ బ్రేమనుంచి వి
స్ఫుటతర మైనశాప మిఁకఁ బోవు నుష్టాయము సేయు నెమ్మదిన్. 168
- చ. అసీ నృపుఁ డార్తుఁ డై పరుక యంబుజనాభుఁడు వానిఁ జూచి తా
నెవరున నిట్లనెన్ నృపతి నీయెడ నేరములేవిరి నే
నొనర నెఱుంగమండ నిటు లూరిక శాప మొసంగితిన్ భువిం
దనరఁగ నాచునాకృ మిఁకఁ దప్పకు గావున నేమిసేయుదున్. 169
- చ. భుజగగిరిప్రమం కొదిగి పుట్టుమఱుంగున డాఁగియున్న నెన్
గజబిజి చేసి కాలగతి గట్టుము నా కొనరించె నందుచే
నిజము నెఱుంగ లేక యటినీచుడనై సుజనుండనైన నిం
గుజనునిఁ గాఁ దలంచి యుత్సాహేరపుశాపము నీ కొసంగితిన్. 170
- సీ. ఎసుగ నీశాపంబు వారింపఁ గాలేను, విపులవాత్సల్యంబు విడువలేను
గాన నీపైనుండుకరుఁ మహాదుఃఖ, కరమయ్యెఁ బైశాచగతిని జొంద
లేక నావలెఁ దగ నీకు నుజుముగల్గె, నిరువురను ను భేద మేకమాయెఁ
గలియుగ నున్నంతకాల మీశాపంబు, ననుభవించుచునుండు మనసుబట్టి
లే. సరవి నాకాశరాజును జనవిభుండు, తనను సుతయైనపద్మావతిని మదమునఁ
ప్రేమమీరఁగ నాకిచ్చి పెండ్లిసేయు, నపుడు మకుటముగా శీర్షమండు నిలువు. 171
- వ. అట్టికిరీటం బెట్టిదనిన నూలుబారపులు కనకంబుతోఁ దీర్చి వెలలేనిజీవమణులఁ
దాఁపించియుండు ప్రతికుక్రవారింబును దప్పక యచ్చునుటంబు నాఱుగడియలు
శిరంబున ధరింతు నపుడు మదీయాక్షులం దానందబొప్పింబులు ధరించు నయ్య
ఱుగడియలు నీవు సుఖింపుచుండువుగాక యని యానతిచ్చినవిని నోరరాజు శాప
గ్రస్తుడై చనియె, అంతహరి వల్మీకంబునం బ్రవేశించి గొడ్డటంబడినగాయంబున
కోపంజాలక బృహస్పతిని మనంబునఁ దలంప నాగురుండు వల్మీకలబుకడకు విచ్చే
సినం జూచి దీనవదనుండై హీనస్వగంబుతోఁ దన కందుజరిగినవృత్తాంతం బంత
యఁ జెప్పి చారి వెండియు నిట్లనియె. 172
- సీ. ఓదేవదేశిక సాదరంబున విను, గాలకర్మంబులు గ్రహగతులును
గూడినందునఁ గోపకుండు నడినెత్తిపై, గొప్పగొడ్డంటను గొట్టినాఁడు
నొప్పి మెండైనది చెప్పున నొపఁగు, బిప్పుడ భావించి చెప్పు మనఁగ
సురగుగుం డది విని శోకాకులస్వాంతి, డగుచు నిట్లనియె మహాత్మ నీకుఁ
లే. గాలమును గర్తమును గ్రహగతులు గలవె, నీమహిమ లన్య రెఱుంగరు నీకుఁ దెలియు
నైన మంచిది నన్ను మున్నడిగి తీవు, గానఁ జెప్పెద నొక మంగుఁ గమలనాథ. 173
- లే. పట్టుగా విను జల్లేడిప్రత్తిసెత్తి, పాలలో నద్ది నడినెత్తి పట్టి గాయు
మం దిదిన నొప్పి శాంతమాననుచుఁ జెప్పి, చారికిఁ బ్రాణమిల్లి సురిగురుం డరిగె వంత,

సీ. హరి గురుఁ డెఱిగించినట్టిమఁ దాగాయ, మఁడుఁ బెట్టుచునుండె ననఁగ నవ్వె
శాసకాదులు విని జాలినొందుచు సూతు, నీక్షించి వెఱగఁది యిట్లులనిరి
ఘనరోమహర్షణమునిపుత్రుత్రితీణీ, భూజవృత్తాంతంబు పుట్టవిధము
మొదలగువృత్తాంతములు చెప్ప మికధ, విన వేడుకయ్యెడు మనసులందు

తే. లలిని పుట్టించు గక్షించు లయ మొనర్పు, నట్టిసర్వజ్ఞునకు లేనియాపదలును
గలిగె నిదివిన్ను మది వెన్నకరణిఁ గఱఁగు, చున్నదని బాగుగాఁజెప్ప సుకృతధనుఁడె.

క. అనివారదుగ నూతుఁడు, విని యిమ్మెయిఁ బల్కె నాది వెన్నునిచరిత్ర
ఘన మగుగూఢార్థంబులు, గనుక విశేషముగఁ జెప్పఁగా వశమగునే? 176

ప. అయిన నాకుఁ నోఁచినంతవఱకుఁ జెప్పెద వినుండు. దశరథుండును గౌసల్యయు
దేహముత్తలగుకొలంబున నారామచంద్రునియం దత్యంతమోహంబుంచి చనినకా
రణంబులఁ బద్మసంభవుండు భావించి ద్వజానుబంధానుసారంబుగ రామకృష్ణ
రూపంబులకుఁ గారణంబు నైనహరికి నిరపుగ నుండుటకై దశరథునితేజంబు తిం
త్రిణీవృక్షంబుగఁ గౌసల్యాదేవితేజంబు వల్లీకంబుగ వేంకటాద్రియందు నిర్మించె.
తత్త్వముంబుగ వసుదేవదేవులును దేహవిముక్తికొలంబులఁ గృష్ణునియందు వాత్స
ల్యతకుఁ దింత్రిణీమహిఁబరూపదశరథునితేజంబున వసుదేవునితేజంబును, గౌస
ల్యరూపం బగునల్లీకంబున దేవకిదేవితేజంబు నుంచె. నారామకృష్ణాభిధాన
కలితుఁ డైనవిష్ణుం డాకొలంబున మాతృగర్భంబునం దున్న శిశువుకరణి పదివేల
వత్సరంబు లాపుట్టయందు నసియించియుండె. గావున దశరథుండు తింత్రిణీపా
దపంబు, గౌసల్యయ వల్లీకంబు, లక్ష్మణుండ శేషపర్వతంబు, అయోధ్యయ తద్భా
గరపుణ్యకొననంబు, సరయున స్వామిపుష్కరిణి, రామచంద్రుండ వల్లీకవాసి
యగుశ్రీనివాసుండు, తదనంతరంబు వసుదేవుండ తింత్రిణీతరువు, దేవకిదేవియ వల్లీ
కంబు, బలభద్రుండ పన్న గాచలంబు, మధురానగరంబు వేంకటాద్రిగిరి, యమునాన
దియ స్వామిపుష్కరిణి, యాదపులెమ్మగంబులు, గోపికల ఖగంబులు, కృష్ణుండ
వల్లీకవాసి యగువేంకటేశుండు, మఱియు వైకుంఠంబ నిగమమయం బగు శేషాన
లంబు, విరజానదియ సువర్ణముఖిరి, నారాయణుండ లీలామానుషవిగ్రహం డైన
శ్రీనివాసుండు, అచ్చట ననేకముక్తబ్రహ్మ లనేకఖగంబులై యనేకముక్తరుద్రులు
మృగంబులై సనకసనందనాదులు వనచరులై వర్తించుచుండఁగఁ బరమపురుషుడైన
వేంకటేశ్వరయం డండు విచిత్రలీలావినోదంబులఁ గ్రీడించుచుండియుఁ దనకు శరీర
బాధగల్గినట్లు మాయగా వట్టించినాఁ డింతయుగాని యమృతానుభావున కాబాధ
లేదు. మిఠిలు నెప్పుడెగ వినుండు, అస్వామిని దర్శింపవచ్చినవారు సకలసత్కర్మ
సిద్ధులం బొందుచు నిచ్చెప్ప నూతుండు వెండియు శాసకాదుల కిట్లనియె. 177

శా. వైకుంఠంబును వీడి శేషగిరిపై నల్లకిగర్భంబులొ
శ్రీకాంతుండు వనించి చేసిన మహాచిత్రంబుల న్వింటి రిం
కాకంజాత్తుండు మర్త్యుడై నగులలో నాటాడె నానందముగ
మీకుం గొంచె మెఱుంగఁ జేసెదను నెచ్చి న్నీనులం బట్టఁగఁ. 178

మ. వినుఁ డానిర్జరదేశంబు హరికిఁ వేనొప్పి వారింపఁ జె
ప్పినపాటాదియఁ చెచ్చి గాయముపయిం బెట్టెఁ హితుం డొక్కఁడై
నను లేమింపఁగ నేమిసేతు నని శ్రీనారాయణుం డార్తుడై
తనమం దప్పడు తాన చెచ్చుటకుఁ బ్రారంభకాలమం దొక్కఁడే. 179

సీ. అరుగునప్పుడు వరాహస్వామి స్పృహభాసు, సునితోడఁ బోరాడి చున్నివైచి
యవల భూదేవితో నభిలషస్వతగుహ, సామర్థ్యంగములంబు సంచరించి
బహువత్సరములకుఁ బన్న గాఢ్రఁ దలంచి, మఱివిచ్చుచు నున్న మార్గమునను
నరునిచందమున శ్రీహరి నిచ్చి ముంపఁగఁ, గని నరుంబోలి రక్కసుం డొకండు
తే. క్రచ్చరంజూచి పోరాడ వచ్చినాడఁ, టుమఁ గడు నట్లహంబు మించిచేసి
దిగ్గజంబులు మూర్ఖిల్ల దృఢముగాను, ఘర్షణరారావి మొనరించె ఘోరిముగను. 180

క. ఆరభనంబున మలుకుదు, నారాయణుఁ డెదిరియాచి నెనపాదలొనఁ
గూఱుకొనఁగఁ గని యా, వారిని గిడిదేవుఁ డెరగి దర్శింపు మీఱఁ. 181

క. ఘోరాకారుం డగుదును, గోరలు గీటరించి యంత గొప్పనఁ బాదలొ
మాటిన ఘోరిం గని యపు, హరికి యొకమూల పిష్టు పొదకుదు నుండెఁ. 182

న. అట్లుండి కన్నీరునించుచుండ నతనిదీనకలంజూచి దమజుండు గాఁడు దమజాంత
మండనితెలిసి నిష్కారణంబుగ నితనియందుఁ గోపంబుచేసి నని మనంబున వగచి
బొప్పూరితలొచనుండై యుండును వీరామానుషవిగ్రహునిచేతఁ జేరి యొడ
కు మని యిట్లనియె. 183

సీ. వైకుంఠ మెడఁబాసి వచ్చినగతయేమి, నిక యుంరింబున లేనిచిత్రమేమి
మానవాకృతి నిండుఁ బూనియగుటయేమి, తిలమీడ గాయంబు దగులుటేమి
యొడిగినబలముతో నొడుగుచుండుటయేమి, గన్నులబొప్పిముతే గాగుటేమి
నేను వచ్చినయపు నిల్చి పల్కక నాన, లోగిన ట్లడవిలో డాగుటేమి

తే. వింతగాఁడోచుచున్న దీవిధమునాకుఁ, చెలుపు నిక్కంబుగా నంచుఁ గలఁతనొంది
యడుగ నలుములేక దీనాన్యుఁ డెవచు, నిష్ఠైయుం బలే నాతని కిచ్చు మెఱసి. 184

సీ. విను ఘోరిరూప నాన్విత్రాంతమంతయు, వైకుంఠముననుండ శ్రీకలితఁడయి
యప్పు డాభ్యుగమాని యత్కునఁ దన్నె నా, యంసుండెనలక్ష్మీ యపుడుచూచి
పరపురుఁ డేతెంచి పాదంబునం దన్ని, నట్టియెడంబాసి యరుగుదాన
నంచుఁ గొల్లాపురం బంగఁ జేరినయంత, వైరాగ్యమునుబొంది వచ్చి బటకుఁ

తే. గాన సంసారసౌఖ్యంబు నేను రోసి, నీకడకువచ్చి విపులవల్లీకమునను

గుదిరియుండఁగ నందొక్క గొల్లవాఁడు, గొడ్డటంగొట్టె నడినెత్తి యెడ్డెడగుచు.

క. ఆగాయము మానెడుకొఱ, కాగీష్పతి మంతుచెప్పె నయ్యాపధమే

యీగిరిమీఁద నెప్పదకుమ, రాఁగా నినుగంటి నోవరాహున రేణ్యా. 186

క. తలగాయము నొప్పింపఁగ, బలహీనుడ నైతిఁ గాన బలవంతుడవై

చెలగుచు నాపై గొప్పిన, నలుకుమఁ బొదఁజేరి తిట్టు లనుపమధైర్యా. 187

ఆ. కరుణమీర నీవు గలసి మాటాడితి, ఎరువలన డెందమందుఁ బూర్వ

మున్నచింతదీర నన్ను నీవానిగఁ, జెంత నుంచుకొనుము శ్రీనరాహ. 188

క. ఆత్మక్షయము నొల్లక, నీవే నేనంచుఁ జాల నెన రనయఁగ నీ

తావున నుండితి నెక్కడ, నీవుంటివి చూడలేదు నే నిం దనుచున్. 189

నీ. హరి యపు డడుగఁగ నావరాహస్వామి, పలికె నిట్లుచు నీపర్వతమున

వృషభాసురుఁడు చేరి విడిపడి క్యామాక, ధాన్య మెందుండినఁ దా గ్రహించి

గొనివోవుగనుక యాహ్నిరాసురునితోడ, బహుదినంబుల ఘోరభండనంబు

నేయునునుంటి నమ్మాయరాక్షసుఁ డెందుఁ, జిక్కకయుండియుఁ జిక్కఁ గనుక

తే. వాని కిచ్చించి యిచటికి వచ్చి నిన్ను, నేను జూచితి నన్నును నీవు నిపుడు

గాంచితివి నాకు నీవును మంచి నేస్త, కుండ వైతివి సంతన మొందినాడ. 190

ఆ. ఆని వరాహదేవుఁ డప్పుడు వెల్కఁగ, విని మునంబునొంది విష్ణుఁడనియె

నవనీఁ గలియుగాంత మందాకతగినో, టొందుచూపు నాకు నుండుటకును. 191

నీ. అని చక్రివెల్కఁగ విని వరాహస్వామి, యిదియేమి యని సంకయించి పల్కె

హరి విను పేదల నాశ పెట్టఁగ రాదు, చెంత నెప్పుడు బలవంతులకును

దావీయరా డైన ద్రవ్య మిచ్చితివేని, కొలచి నూఱడుగులు కుతల మిచట

నీకిత్తు ననిపల్క నాకంజలోచనుం, డిట లక్ష్మీ నాతోడ నెనసియున్న

తే. ధనము నీకిత్తు నిపుడు శ్రీ తరుణి యలిగి, తాను గొల్లాపురమునేరెఁ గాన ధరణిఁ

గొనుటకైరూకలవరినేఁ గొలిచిలెత్తు, ప్రబల యాచించితిని యింను బ్రచుకవలయు.

చ. అని హరివెల్కఁగా విని మహామహుఁ డైనవరాహదేవుఁ డి

ట్లనియె నిడేటిమాట లిపు డర్థ మొసంగక ధూమినియైన

న్నను గిటిఁ జూచి మాధవుఁడు నవ్వుచు నిట్లనియెన్ ధరాతలం

బొనరఁగ నీయధీన మగుచున్నది కొంచెము నా కొసంగుమా. 192

నీ. ఎంతనీచిచ్చిన యంతలో నేనుండి, జీవనోపాయంబు నేయుకొఱకు

నరునిచందంబున నటియించి యిచటికి, నీవు రావించి నీ కిరవుగాను

పంచాశ్వుతస్నాన మంచితంబుగ దిన, దినము నేయింతు నీతీరమందు

మునిగి ముందుగ నీకు మ్రొక్కికొన్నట్లు సంగు, డనినియమింతు నాజనులకెల్ల

తే. నదియుఁగాక దినంబున్న మలఁ మొదట, నిచ్చి యానలభుజియింతు నెలమివినుము
నిజమిది యనంగ నాకిటి నెయ్యమారఁ, గొలిచియచ్చెను నూఱుడుగులధరిత్రీ. 194

స. ఇవిధంబున నెరాహస్వామి హరినాదరించి శేషాద్రియందు నిలిచె నప్పుడ యిద్ద
ఱశీర్షంబుల దేవులు పుష్పస్పష్టిగురియించిరి, నరాహదేవుండు తనచెంతఁ బరిచా
రిక యైయుండు ఎనుశమాళిక నాహరిచెంత నుంచె, నానకుశమాళిక హరికి శ్యా
మాకొన్నంబును దే నెయ్యక భోజనంబు నేయించుచు గొడ్డఁటిగాయంబునకు నొస
ఁగింబును ముగియఁ, మున్న భేనుత్సరూపంబులు ధరించినబ్రహ్మగురు లంతర్ధా
నంబునొందిరి, ఆంత్ర శ్రీనివాసుఁ డాపర్వతంబున సకలవిరోధగుణసేయుచు రాక్ష
సులకు భయప్రసంగై భక్తులకు ముక్తిప్రసంగై గొడ్డఁటిగాయంబు మాయంబైపోన
దివ్యసుందరశోభామాను విగ్రహుండై తల్లిచెంత ముద్దులు చూపుచుండునట్లు వకు
ళమాళికయొద్ద నటంపుచుండె ననిన మునుల్లినిరి. 195

సీ. నకుశమాళిక యెవ్వ రకళంకచరిత నూ, కటిఁగింపుమన నూఱుఁ డిట్టులనియె
శ్రీయశోదాదేవి చిన్నికృష్ణనియందుఁ, బుత్రవాత్సల్యంబు పొసఁగెనుంచి
కాలగతిని నొందఁగా హేమగర్భుండు, గిని యట్టచేయుట గాదటంచు
ఎనుశమాళిక యన నెనుభను బుట్టించి, భూనరాహస్వామిపాంత నిలిపె

తే. నప్పుడాకిటిదేవుఁ డాయుతిఁబూచి, చక్రధరుఁ జెతునుండఁగఁజెప్ప నాపె డిదు.
జననలఁ గాచుచుండె సుస్వాంతయగుచు, నాయశోదమఱిక్కతె యనఁగలు

ఉ. శ్రీరమణీవిభుం డెవల శేషగిరింద్రముమీఁద నిల్చి వి
స్తారముగా విశోదములు సల్పుచుండి యశోవిహరుడై
గారింమొప్పు నొక్కనృపకన్యను బెండిలియై మెచ్చి స
చ్చాకిత నెల్లనిర్జరులు సంతసమంగఁ వింటిరే యనక. 197

సీ. విని మాను లానూతుఁ జేసుఁగొని విస్తరుం, బంది యిట్లనిరి యాహరికిఁదగిన
కన్యకామణియందుఁ, శ్రద్ధ దానికిఁ బూడ, దలిదగ్గరు లన్నను దమ్ము లెవరు
సానిధానుండవై యావింబంతయు, విశదీకరించుచు వినఁగవలయు
నడుగఁగ నూతుఁ డిట్లనియె నిర్వదయిన్చి, ది ద్వాపరాంతానఁ జెలియ నవని

తే. వెలయుకలియుగమందొప్పు విక్రమార్క, ముఖ్యరాజులు జనియించి ముదముమీఁ
భూమిఁ జక్షుఁగఁ బాలించి పోయివ్యర్థ, లోకమునఁ జేరి రిపుడు భూలోకమణులు.

స. తదనంతరంబు చంద్రకుల పాండవ ద్వాపితృవంశంబున సువీరుం డనురా బాద
యించి భూమి నేలుచుండె నాతనికి సుభద్రుం డనుపుత్రుం డుదయించె, మాధవుం
డనువానిచరిత్ర మిదివఱక వినియుండువారలుగదా! యాతఁడ, యాసుభద్రునకు
శ్రేష్ఠపుత్రుడై పుట్టి యాకాశరా జనుపేరం బ్రసిద్ధుఁ డైయుండె ఆమాధవాఖ్యుని

భార్యయగు చంద్రరేఖ పతి స్వరాంబుసేయించు దేహంబు చాలించుటంజేసి యామె యొకరాజింట ధరణీదేవి నామంబున జనించి యుండ నాధరణీదేవి యాసుధర్మండు తననమానం డగునాకాశరాజు కిచ్చి వివాహం బొనరించి రని వెండియు నిట్లనియె.

199

సీ. తలఁపఁగ వినుఁ డాసుధర్మాధిపుఁ డొకనాఁ, డడవిలోపల వేఁట యాడి బడలి
యచ్చట నొకపంకి జాకరంబున కేగి, సుకుమారనాగకన్యకను జూచి
మోహించి పలువిధముల దానిఁ బ్రార్థింప, నది యొడంబడక యిట్లనియె రాజ!
నీవు మానవుడవు నే నాగకన్యక, నాన దాంపత్య మేకరణి నమగు
తే. పొమ్ము శ్రీలోని ననివల్క, పోకి దాని, వీడఁజాలక మఱిమఱి వెంట నంటి
చాలవేడఁగ నాకన్నె జాలినొంది, యవలఁ బోలేక నీ వెవ్వఁడనఁగ నృపతి. 200
క. తనకులమును గోత్రము పే, గురు దాఁ బ్రభువగుటయును నిరూఢిగఁ జెలుపక
విని యానాగులొంగన, మనుజేశుని మోముఁజూచి మఱి యిట్లనియె.

201

సీ. భూనాథ ననునీవు పొందిన పుత్రప్రసంగ, దురగిలోకంబున గరిమ నెనఁగు
తనతండ్రి యెవఁడని యనఁగ నేనప్పు డే, మని చెప్పనగు విను జనవరేణ్య
అనఁగ, సుధర్మ డిట్లనియె నీకు సుతుండు, గల్గి నన్నడిగినకాలమునను
నాపేరుచెప్పి నిర్ణయముగ నంపుము, తగ నర్థరాజ్యంబు తడయక గొను
తే. మనుచుఁ దనముద్దుటుంగరం బొనవాలు, గా ముదంబున నానాగకన్య కిచ్చి
దొంద మారంగ నాకన్యాయందుఁ జొక్కె, నల నాకన్యయేగఁ దా నలరపచ్చె.
తే. పరఁగ నా నాగకన్య గిగ్గంబుఁ దాల్చి, నాగలోకంబునకుఁ బోని భోగినాథుఁ
దావిధంబు నెఱింగి యేమనక కార, ణంబు నూహించి మది సంతసంబు నొంచె. 203

క. అకన్యక కందలు దగఁ, జేకొని రక్షించుచుండ శ్రీకరుఁ డనఁగాఁ
బ్రాకటశుభిలగ్నమున ను, ధాకరునింబోలే గల్గెఁ దనయుం డెలమిక.

204

తే. అంతకంతకు నభివృద్ధి యగుచు బాలుఁ, డప్పు నాతండ్రి యెవ్వఁడటంచు నడుగ
నాగకన్యక వినుచును నగుచుఁ దనయు, నెత్తి ముద్దాడి లాలించి యిట్లు లనియె.

తే. తనయ నీజనకుండు సుధర్మరాజా, ధారుణీతలమును బ్రసిద్ధంబుగాను [తనయ.
బాలనము సేయు నటకు నిగ్భయఁడ వగుచు, బోవలసియున్న సుఖముగఁజూపు

ఉ. అచ్చట నర్థరాజ్యము మహామదమందఁగ నాఘసుండు నీ
కిచ్చుసుధర్మపద్ధతిగ నేలుము నన్నుఁ దలంచు చుండు మిం
కిచ్చట కార్యమేమి యట కేగి సుఖంబుగ నుండు మంచుఁ దా
మచ్చికమీరఁ జెప్పి చనుమార్గము తేటఁగఁజూపెఁ బ్రీతితోక.

207

స. ఆప్పు డబ్బలుండు మాతామహుం డగునాగ రాజేంద్రునకు నమస్కరించి దీవన
లంది తల్లికి నమస్కరించి వీవనలంది పాతాళ బిలమార్గమున నిగ్గమించి ఎచ్చుచుం
డఁ దల్లియు వెంటనంటి ధూమ్రపేకిం చెచ్చివిడిచి తనభర్త యొసంగినయుంగరిం
బన్ముమాన కిచ్చి, హరినక్షత్రుడై చక్రచక్రివై సత్సత్సత్తుండ వైయుండుమని
చెప్పి ముద్దిడి నాగలోకంబునకుం జనియె. నబ్బలకుండు నారాయణునిపుంగి
బుం జేరి సుధగృరాజు సమీపంబునకేగి మ్రొక్కఁగ నయ్యర్చక శ్రేష్ఠనిజాచి
నృపాలుం డిట్లనియె.

208

నీ. ముద్దుబాలక నాకు మ్రొక్కినిల్పితివి నీ, వేదవిభు తలిదండ్రు లెవరు చెపుమ
యడుగ నాడింశనుం డికుకింత లేకుండ, నరనాథ నాతల్లి నాగకన్య
తొడ్డి సుధర్మధూమ్రుడు శ్రీకీర్తి వి, భ్యాకుఁ డటంచు నుంగరి మొసంగ
నాముద్రకనుజాచి యతఁడు మంత్రి పుగోహి, తాత్పర్యభుజన మిత్రాచలకును
తే. నందమనిజూపి మును దాను నాగకన్యఁ, గిలసి యుంగరి మిచ్చినకారణంబు
పరఁగఁజెప్పి నుమానుని బట్టి తొడల,మీఁదఁ గూర్చుండ నినుకొని మెచ్చికొనుచు.
న. తొండమానుం డని నామఁబడి యుపనయనవివాహములంజేసె నంత నాసుధర్మరా
జేంద్రుండు పుత్రులగునాకాశరాజునఁ బుట్టుబుగి ట్టై నాగకన్యకయందుఁగనిన
తొండమానుని యుపరాజుం జేసె నంత కొంతకాలంబునకు నాసుధర్మండు దివంబు
నకు నేగె. నుమాను లాతొడ్డి మగంగుంబునకు నుభయపాగింబున నోలలాడుచుఁ
గ్రియలు నిగ్వర్తించి యిచ్చు రేకోదకులచందంబున నత్యంతమైత్రీ గలవాడై
నారాయణనామపారాయణముపై నై యుండి గలను నాకాశరాజేంద్రునకు సం
తానంబు లేమింజేసి చింతించుచు బృహస్పతికి నమస్కరించి యిట్లనియె.

210

నీ. సద్గురువర నాకు సంతానభాగ్యంబు, గలుగకుండుట నేమికారణంబు
చెప్ప వేఁడె దటంచు నొప్పుగఁ గొనియాడి, నరఁ డిట్టులనియె నాక్షిరధవునకు
నీవు పాపము లేన్ని గావించియుండిన, పరిహరిమగుట కుపాయ మొండు
చెప్పెద నెట్లన్నఁ జెలఁగి భక్తిని బుత్త్ర, కామేష్ఠి గావించు క్రమము మెఱసి
తే. సుతులుపుట్టెదరని భర్తహితముదనరఁబల్లఁగా వినిమ్రొక్క భూపాలుఁ డచటఁ
జెలఁగి యజ్ఞప్రయత్నము లేసి కనక, హలమున న్భూమి దున్నించె సతీముదమున.
చ. అటు ధర నల్లు నున్నఁగ సహద్రదళంబుబుగిల్లి యొప్పుచి
తృటుతరప ద్రమంబుఁ బొడనూపినఁ జూచి నృపాలకుండు నేఁ
డిటువలె నబ్బ మీధరణి నెట్లుజనించె నటంచుఁ జూడఁ ద
త్పటుతరకంజమధ్యమున బాలిక గన్పడె నచ్చుతంబుగఁ.

212

ఉ. అప్పుడు దానిజూచి నృపుఁ డాచ్యులనెల్లరఁ బిల్చి భక్తిమై
నొప్పుగఁ బద్యమధ్యమున నుండెడుకన్యను మెచ్చి వాకిం

దప్పక చూపుచుండఁగ ముదంబున నం దశరీరి యిట్లనెఁ
మెప్పుగ దీని బెంపు మిఁక మేలు ఘటించును నీకు భూవరా.

213

చ. అని యశరీరి వల్లఁ గని యచ్చెరువంది నృ పాలకుండు మె
ల్లనఁ గమలనృక నృకను లాలనఁ జేయుచు గారవించుచుఁ
జని తనమందిరంబునకు సంతస మారఁగఁ బోయి భార్యచే
నొనరఁగనిచ్చి చెప్పి బహుశోత్సవము ల్పడిపించి యిట్లనెఁ.

214

తే. విను మయోనిజ యైనట్టితనయ నపుడు, నీకు దేవుఁడు దయనిచ్చె నెచ్చి నెగడ
బాగుగం బోషణము నేయు పడఁతి నీవు, పుత్రుఁచింత యిఁకలపో భూతలమున.

215

క. తద్దయ నాతలిదండ్రులు, ముద్దాఱఁగఁ బెంచుచున్న మురిపెము దనరక
ముద్దులునూపుచు జలిబిలి, సుద్దులు చెప్పచుచు వేడ్కఁ జూపుచునుండెఁ.

216

నీ. అకన్య తమయింటి కరుగుగ వచ్చిన, ఘనలక్షణమున నాకాశరాజు
భార్య గర్భముదాల్చెఁ బరమముదంబున, నైదవనెలను శుభావహముగ
నీసుంతమారాజు నేయించె నటుమిఁదఁ, బాలుపొంద నవమాసములు నెసంగె
దశమమాసంబునఁ దరణిక్వారాశి, యంగుఁ బ్రవేశించినపుడు శుక్ల

తే. పక్షదశమియు శోహిణి భాగవాస, రంబు సాయంసమయమున రాజుగారి గ్రగు.
కలమి పుత్రుండు పుట్టె భూతలమునందు, జనులు వొగడంగ నానాఁడు సౌఖ్యము

చ. అప్పు దారాజేంద్రుండు సంతోషమగున్మండై స్నానం బాచరించి బ్రాహ్మణులకు
నవధాన్యాలు దానంబు లొసంగి నిజగురుపూజచేసి మతునకు వసుధాసుం డని
నామకరణం బొనర్చి సుతకుఁ బద్మావతి యని పేరిడి యందఱకు మృష్టాన్నంబు
పెట్టించి పుత్రపుత్రుల నత్యంతప్రియంబునఁ బెంచుచుండఁగ దినదినప్రవృద్ధమా
నులై క్షీరసాగరాజమందిరమధ్యంబున లక్ష్మీయుఁ జంద్రు లుండినయట్ల రాజుగారి
సుందరమందిరంబునఁ బ్రకాశించుచుండి రంత వారాజు కొన్నాళ్ల కయ్యద్దఱకు
విద్యాభ్యాసం బొనరించి యనంతరము పుత్రునినకు నుపనయనంబుచేసి పద్మావతికిం
దగినవరుని వెదకుచు గురువుకు నమస్కరించి యిట్లనియె.

218

నీ. పుణ్యాత్మ గురుచంద్రపుత్రకామేష్ఠి మీ, యనుమతిఁ జేసెద మనుచు నేను
భూమి దున్నింపఁగ భూమియం దొకపద్మ, ము లభించె నంచున లలితమెఱుపు
బాలిక దొరకఁగఁ బద్మావతి యని, పేరు శాస్త్రమురీతిఁ బెట్టి యిపుడు
పెంచుచున్నాము తా మంచితిగుణవర్ధ్య, నాకన్యకుఁ దగినట్టివరుని

తే. గని వివాహంబు నేయంగ మనుచునందు, నెంచియున్నాఁడ నెంతైన నెఱిగియున్నఁ
దెప్పుఁ డన వాగురుండు నీకొప్పుగాన్యు దగినయల్లడ వచ్చు సిద్ధం బటంచు.

219

చ. అని యాదేశకుఁ దానతిచ్చి చనె నం దారాజు పద్మావతి
గని సంతోషమగున్మండై మరియొక గారాబుగాఁ బల్లుచుక

- ఘనదివ్యాంబరభూషణాః శృంగారిచి ముద్దిచ్చి తాక
 దనయక్ నూనుని జూచి చూచి మదిలో ధవ్యుండ వేస్తేతిగా. 220
- ఎ. అని యానందించుచు నుండె. 221
- సీ. అపుడు పద్మావతి నానందముగఁ బెండ్లి, యాడద నని వేంకటాద్రివిభుడు
 భావించు చుండఁగఁ బద్మావతికి నవి, యావనికొలఁబు నవిశరించె
 సంతలోపలన విసంతకాలము నచ్చె, శృంగారములు లలిఁ జిగురులెత్తెఁ
 గోరకంబులు తోడఁ గుసుమము ల్మృగ సంచె, దగిన * శిలాలుపు ల్దనర మించి
 తే. యంతకంతకు ఫలియింప నచ్చటనట, గుసులుగాఁ గూడి కోయిల ల్గాయసాఁగ
 నతిముదంబుగ నశులు యుంక్మితు లొనర్చె, గలికి చిలుకలు కలరినంబులను మించె.
- సీ. చిగురుటాకులు మెక్కి చెలఁగెగుపకి ములు, మేలు పూఁదేనియ ల్లోలు నశులు
 పరిపక్వఫలములఁ గొఱకుళారిక ల్బు, నాశము లైష్ట మరాశములును
 సందడింపఁగ సదానందకిరంబు లై, దనరారు శృంగారవనము లన్ని
 మెఱయఁ బద్మావతి మేడపై నుండె యా, సుమనసంబుల నెల్లఁ జూచి చూచి
 తే. విసవిహగము తాఁ జేయనల ను నంచు, జెలులతో ముచ్చటాడి మచ్చికలు చేసి
 మేడ దిగవచ్చి తల్లిసమీపమంచు, జేరి యిట్లని పల్కె నాచిగురుఁబోడి. 228
- తే. జనని శృంగారవనము విస్తయము గాను, గనక సౌధంబుమీఁదికిఁ గానుపించెఁ
 గానఁ జెలులును నేను నక్కడికిఁ బోయి, తేచ్చెనము నీకుఁ బుష్పము లెచ్చుగాను.
- చ. అన విని రిల్లి యిట్లనియె నమ్మ సుమంబుల కీపు వోయనం
 గని జనులెల్ల నవ్వెదరు గాన వనంబున కేను నిమ్మిఁ బం
 పను జెలికత్తెల న్ననుపు భాసురపుష్పము లింక కిప్పుడే
 ఘనముగఁ కెచ్చి యిచ్చెదరు గావునఁ బోకుము బిడ్డ యం చెనక్. 226
- క. రంతులు నేయుచు నప్పుడు, గంతు లిడుచు నన్న మెంచకయ పానుపుపైఁ
 జింతించుచుఁ బడింపఁగ, సంతటఁ దనసుతను బిలిచి యాదర మొప్పక్. 226
- ఎ. అక్కఱం జేర్చి మందస్థితమందరవదనాగవింద యగుచు బుజ్జగించి యిట్లనియె.
- సీ. ననమున కీపు వోవల దన నశగితి, నైన మంచిన లెమ్మ యనుచుఁ జెప్పి పై
 చెలులను బ్రాహ్మణశ్రీలను పిలిపించి, సుతతోడ వారల జతగఁ జేర్చి
 తిసుపదార్థంబులఁ గొని చెలికత్తెల, చె నిచ్చి పల్లకిఁ జేర్చి యపుడు
 పంపఁగఁ జెలులతోఁ బరమముదంబున, మాట లాడుచు నట్టి నోట కరిగి
 తే. రమ్యతర మగుకమలాకరంబుచెంతఁ, నందలము దిగి లేచి యందంసుఁ దరిగి
 విరులు గోసెద ననిచాల వేడ్క నొంది, విసవిహరము సేసె నెత్తునము మెఱయ. 228

- సీ. చెలఁగి పువ్వులఁ గోసిఁచెలులపైఁ బడవేసి, కిలకెల నవ్వు నాకీరవాణి
మధురఫలంబులు మాటిమాటికిఁ గోసి, చెలుల కందిచ్చు నాచిగురుఁబోఁడి
లాలించి బేలించి నీలకంఠములతో, మేలంబు లాడు నానీలవేణి
రాయంచగతిసెలె నాయెడ నటించి, సారకు సోలు నాజలజవదన
- తే. కోరి కోవెలట్ల తాఁ గూజితంబు, చేసి చొక్కుచుఁ బలుమాలు చిలుకగముల
సరణిఁ బబ్బుచు భృంగి నివ్వనము రీతి, గాన మొనరించు సాంపుగఁ బూని యచట.
- క. మొల్లలు పొన్నలు చొగడలు, మల్లెలు సంపెంగ విరులు మందారములఁ
గొల్లగఁ గగములఁ గోసి మ, టుల్లాసము మీఱఁ బుడమి నొక్కడఁ బెట్టుక. 280
- క. ఒయ్యారంబున నడుచుచు, బుయ్యారంబుగ నెసంగుబొదరింటను దా
నుయ్యెల లూఁగును జెలులను, నెయ్యంబుగఁ బిలిచి యంచు నెవ్వుది తనరక. 281
- క. వింతగ మోగుగపూల న, సంతము చేయించి చెలులు సంతస మందఁ
దంతపుఁజిమ్మనిగ్రోవులఁ, బంతంబుల జిమ్మిజిమ్మి పక పకనవ్వుక. 282
- క. తెప్పన నెలను రాలిన, పుప్పొడి చేసంది మించి పాలఁతులపై మే
లొప్పఁగఁ జల్లచు సుద్దులు, చెప్పచుఁ గమలాకరంబు చేచుచు వేడ్కక. 283
- తే. చెలఁగుచును విప్రపనితల చెలులతోడ, వేడుకలు మీఱఁగా జలక్రీడఁ గొంత
తడవు నల్పచుఁ దీరంబుఁ గడక చేరఁ, దడిసిన శరీర మెల్లను దడయు కిపుడు. 284
- సీ. తరుణికి మృగులనస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తి, పట్టుపాపడ మొలఁ గట్టె నొకతె
చలు వగు వలిపెపుసరిగ నువ్వలువ నా, పట్టుపాపడ మీఁదఁ గట్టె నొకతె
మొలనూలు నొడ్డామును దనుమధ్యము, నం నుంచె నొకతె మఱందముగను
జలిబిలితకుకొత్తు చెంగావిరవికను, బొంగుగ నమరించె బొలఁతి యొకతె
- తే. భాసురం బగు నూతనాభరణములను, బొసఁగ సంకాంగములయందఁ బొందుగాను
బట్టె నొక్కతె మఱిపూలఁ జట్టె నొకతె, నెమ్మగంబును నిలువచేఁ జెప్పఁ దుడిచి.
- సీ. తిలకంబు నిడె యొర్తులఁగి గన్నులకు నొర్తు, గాటుక నీటుగఁ గ్రాలఁ దీర్చు
పరిమళగంధ మాబాలికామణిమేన, నలరంగఁ జల్లఁగ నలఁచె నొకతె
చల్లనిగాడ్పులు మెల్లఁగ నొడలపై, నొలయంగ విసరఁ బూవులను నొకతె
నెమ్మాము గనుఁగొన నమ్మదియకుఁ బట్టె, నిలువుటద్దను చెచ్చి బొలఁతి యొకతె
- తే. రాజనందన కిష్టాశ్రితఁ బ్రమద మారఁ, జెలులు సేయంగ బ్రాహ్మణశ్రీలక్ష్మణ
బసపు పంకుము విరిసను ల్ఫలము లలరఁ, గవ్యకామణి యొసఁగె సప్త నతఁ మ్రొక్కి.
- వ. అప్పు డవిప్రప్రాంగ నాకికోమణుని పద్మావతిని దీవించి గంతఁ చెచ్చిన భక్త్య
భోజ్యంబు లచ్చొట్టఁ గుడిచి చెలులు రచించిన పూర్యాహ్వనఁ గూర్పుండఁ జేసి
సుగంధోపేతి మగువిడియంబు లిప్పించి తాను విడియంబు నేయుచున్న సమ
యంబున.

— పద్మావతితో నారదుండు సంభాషించుట. —

- ✓ వనమునకుం జయ్యన, దేవమునంగ్రుండు నచ్చెడి దిలకించి చెలల్
భావించి యీతఁ డెవఁడని, యానిముని నడుగి నానఁడ నెఁగిని యెలమిన్. 239
- గ. పరుడను గా దీవ్యపరికి, గురుడను నన లేచి భక్తి గూర్చి యెసంగెన్
సరగునఁ బద్మావతి *యా, స్త్రీణము ముసికిచ్చి మ్రొక్కఁ దాపసుఁ డంతిక్.
- తే. ననజల్మఁచన నీకు వివాహానిధి, వేగి యగుఁగాతి మంచు దీవించె రాజ
కన్యకామణి సంతోషకలిత యగుచు, నొదిగి సిగ్గున మాటాడ కున్నఁ జూచి. 240
- సీ. ఆమునిపల్కె నోయెత్తు నామీద నీ, కిఱమఱి వెలకు ని మ్మనుమఁ బిలిచి
గూర్పుడ నియమించి గూర్కొమాటలను హ, స్తలము చూపు మనంగ నంబుజాస్య
పల్కె. నిట్లని మునిప్రవర నాతఁడైచి, యనుచు వా స్తంబు నాతనికి సాచి
చూపఁగఁ జిఱునప్పుఁ జూపు చాలాపసుం, దెనియ నీవాస్తాబ్దమును గనంగ
- తే. శ్రీక రాంచిత మెనటిరేఖ లలర్, యమ్మహాలక్ష్మిలక్ష్మణా లన్ని నెటి
యందుఁ గన్పట్టుచున్నవి యైవనవియు, నమ్మహో పను దెప్పన నవియు నిపుడు.
- తే. స్వప్తికము పద్మమును ఛత్రచామరాలు, యవతలితమత్స్యరంభిరేఖాదిలాంఛ
నంబు లలరారుచున్నవి యఖిలశుభము, లానరు నివి చేతఁ గలకౌలముర్వి నీకు.
- తే. మఱియు నట్లనెఁ గిసలయహర్దయంబు, గి లిగి యుండడు నీవానుకరమునందుఁ
గాంత నొప్పుదు నిత్యమాంగి శ్శిరేఖ, వెఱలుచున్నది చూడు భూవరకుమారి.
- క. సూరేఖలుండు బలమున, నారాయణుఁ డెలమి నీకు నాధుం డగునీ
కోరికి ఫలించుచునహో, శ్రీరామామణిగి మండు చెలఁగుచు నమ్మా. 244
- సీ. అనుచుఁ బద్మావతి కమ్మని స్వయంగా, సౌందర్యకలితలక్ష్మణములన్ని
బాగుఁడైప్పి తా నేగ నాదినమున, నంబుజాక్షుఁడు వేరికి టాదిమీద
నుదయకాలంబునఁ చొనరంగ భుజియించి, కడువేళ్ళఁ డెనిఁడిచల్లడముదొడిగి
కొనలంపు ముత్యాలకుచ్చు బొప్పినకట్టి, తనరంగి తననకుమున బిగించి
- తే. కుదులు సవరించి విరులతోఁ గొండఁ గట్టి, మేలు చంబును గాఢములఁ జుట్టి
సరిగెరిగి వెల్వ మేనమెచ్చంగఁదాల్చి, మెఱుమిఘాటలనొడలపై మెఱయఁజేసి.
- క. తిరుమణిఁ దిరుమాళ్లము శ్రీ, కరము లలాటమునఁ దీర్చి గలన మలఁది బం
గరునిన్నదంబు భుజమునఁ, గరిము ప్రకౌశింపఁజేసి కమలాక్షుఁ డొగి. 246
- తే. కనకమయ మగుసున్న పుఁగాయ వెక్క, లాకులును పెత్త్రమున సొబ గలరఁ గట్టి
కక్షమందుంచి కోదండకౌండములను, బరఁగఁ జేయఁజె నప్పుడు హరి ముదమున.

* ఆస్త్రరము=అసనము - ఎఱ్ఱకంబలి.

→ శ్రీనివాసుడు వేటాడుట. ←

సీ. దైవయోగంబునం దనసమీపమునకు, సురుతరజవనాశ్వ మొకటివచ్చి
నిలువఁగ దానిపై నీరజాత్మం డెక్కి, చని ననగిరులందు సంచరించి
సారిశ్శభల్లాక చమరీశరభసింహ, శార్దూలముఖమ్మగ సంఘములను
వేటాడుచుండె నావేళ నందొకమద, కరి చక్రి నెదిరించె గహనమంతు

తే. దానిసమయింప సమకిట్టి దానివెంట, నరుగ నది పర్యతముడిగి యరిగెఁ జక్రి
తటిమె వెంటడి యోజనార్థంబువోయి, చేరె బద్ధావతిగలకృంగారవనము. 247

తే. చెంగటం జేరి ఘోంకృతఁ జేయ గజముఁ, జూచి పద్మావతీదేవి చొప్పరయుచుఁ
జెల్లచాటునఁ జేరఁగఁ జెలులు నట్లు, చేరి యిట్లనిపల్కిరి చిత్రపథుచు. 249

సీ. అతివలారా చూడుఁ డబ్బురంబుగ నాము, టేనుంగువచ్చె నిఁకెట్టులమ్మ
కన్నులు దెఱచి చక్కఁగ దానిఁ జూడక, తలకు నేలకు వంచి తలఁగ మేలు
నడుమఁ బద్మావతి నిడికొని చుట్టును, మన ముండఁబోదము ముచిదమ్మ
మనమెట్లులైనఁ బద్మావతిం దనరార, రక్షింతిమమ్మ ధైర్యంబు మించి

తే. యనుచు నొందోరు లిమెయి నంచునుండి, ఘనతరం బైనగుట్టంబు గానవచ్చె
దానిపై నొక్కపురుండు దఱుముకొనుచు, ఎచ్చుచున్నాఁడు గూర్పుని వనితలార.

ప. అట్లు చెప్పుకొనుచుండుసమయంబున నగ్గజంబు తన్నుఁ దఱుముచు వెంటడివచ్చు
హరిం జూచి భీతిల్లి తనకరంబు పైకిత్తి వఁడంబు వెట్టినం జూచి హరి కరుణించి
తఱుమక నిలిచె నంత. 251

క. హరి తన్నుఁ గరుణ విడువఁగఁ, గరివరుఁ డటువోయి పెద్దకాననమంచుం
జొరఁబడె నావల నచ్చట, సరసిజనాభుండు పొదలచాటున డాఁగెన్. 252

ప. అంత నందున్నకాంత లాదంతిని తురంగంబును బురుని గానక వెఱఁగండి యిట్లని
కొనిరి. 253

సీ. అప్తులారా చూడుఁ డచ్చట గజతురం, గంబులఁ బురుషుని గాన మిపుడు
మాయగ నున్నది మహిమ యేమనువారు, నదిపట్టికల్లపో యనెడువారు
భ్రాంతిఁ బొందితమంచుఁ బకపకనగువారు, కలఁగంటిమో యని పలుకువారు
సోలసి నిద్దరవోక గలగా దనెడివారు, నహహ యేమిచిత్ర మనెడువారు

తే. నంద అన్ని విధంబుల నవఁగ నవ్వి, చెలులఁ గన్గొని డగ్గఱ జేరఁ బిలిచి
యనియెఁ బద్మావతీదేవి మనఁ జేల, యెట్లువోయినఁ బోనిండు నిపుడు మనము. 254

ప. అని తొల్లియెడం గూర్పుండి చదరంగము సంతసాభార నాడుచుండె. 255

సీ. కృంగారవని నిట్లు చెలులతోఁ జదరంగ, మాడుపద్మావతి యంద మలరఁ
గాంచి తిద్రూపరేఖావిలాసము లన్ని, పొదలచాటునఁ జూచి పొసఁగఁ జక్రి

తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్టులన హా! యారాజకన్యక యెలమిప్రాయమును జూడ రతికన్న ముదిత భారతికన్న, సరగౌరికన్న శ్రీనితకన్న

1. నతీశయంబైనయందంబు నలరి యున్న, వెట్టుననుజూచిమోహించు నిపుడటంచుఁ దలంచి యాయుంతినెత్తునుదళుకుఁ జూచి, యిట్లునెట్లించె ముదమూర నెట్టుననక.

2. పాదజంఘారువు ల్పల్లవకాహళి, కరికరంబుల భంగపఱచి మించు గటిమధ్యకుచయుగ్గగౌరవంబులు చక్ర, మృగపకందుకముల నొగి నెట్టునను

హస్తకంఠమనోహరాననంబులు కంజ, కంబుసోములను జక్కఁగ జయించు భాసురాధరదంతనాసికీకాగులు, ఫలసుందరిలపుష్పములను గెల్పు

3. నింతచక్కరిలిలితాంగి యె చటగాని, మాహితే దీనంబునం జూచినాడ నిట్టిమందరి నానజం దెట్లుదీర్చు, నగుచు మెచ్చుచు మఱి యిట్టులనియె మెచ్చి.

4. కర్ణనేత్రభూరి యిగముల శ్రీకారాబ్జ, పత్రకందర్పచాపముల గెల్పుఁ గాంతిసౌరభనీలకుంతలంబులు హేమ, పాటలబంధిరప్రథల నడచు

గమనభాషణనీరీక్షణములు గలహంస, కలకంఠమనాశ్రుముల నదల్పు ట్లెంతిను స్థితగానసరణులు భర కాము, దీప్తింబును జాల ధక్కరించు

5. నహహయీకాంతరూపంబునననియంచు హాటకముమెత్తఁగానూఁగియమృతరసము పోసి మెదిచి మహాచిత్రముగ నిజుండు, నేను మెచ్చుటకై చేసి నిల్చినాడొ. 266

6. అటుగాకుండిన నిజముగ, నిటుచెందెరీరకాంతు లింశులకు మహిం బటిమగనుండు నె యిమ్మెయి, నిటూత్తుండు దీనిబొగడ నేరడు చూడకొ. 267

7. కమలాసనుండు సర్వకాంతసంచయమున, నతులితసౌందర్యవతిని దీర్చి కమలమునం దిడఁగాఁ జూచి యాకాశ, నరపతి గైకొనె నా కటంచుఁ

గావున దీని శీఘ్రంబుగ నేఁ దెండ్లి, యాదెవనని మాహ మగ్గలింప నంతఁ బక్షావతీచెంతకు మెల్లఁగఁ, బోవుచు నందంసుఁ బూలఁ గోసి

8. పాలతి నీకిటు తలఁబ్రాలిఁబోతు ననెడి, పైగి గాఁ బుష్పములఁగొని చల్లుచోరిమ నేయుచును మించి రా చూచి చెంతిఁజేర, నపుడు దగ్గున నాలేచు యతని జూచి.

9. పసిఁడిచెఱంగులరవెన్లెల్ల పైన వేగ, పొదువుగాఁ గప్పకొని పూలపాదమటుఁగున నిలిచి యగుకుచు దెగుకుచు తెలులఁజూచి, నిలుకవలె ముద్దుపల్కులఁ బల్కెనిట్లు.

10. అరమటలేక రాజసుతి లాడుచునుండెడుచోటు కీగతిం బరపురువుండు రౌద్రగడు భామిమలార భయంబునొంది తొం

దరపడతల రావలసు దవ్యుగ నేగు మటంచుఁ జెప్పు మ త్తయచో పదిలిపఁగా నపుడు ధైర్యముతో హరి గాంచి నవ్యమన్.

268

11. అపహ్లాపిత కర్డుగ, నాపాలఁకులు నిలిచి హరికి నగుపడకుండం బ్రాపించి కోపమున నా, శ్రీపతి నీక్షించి చాలఁ జిదిమడి పడుచుకొ.

269

నీ. పనికి రిట్లని రాచపట్టి యింగుండఁగఁ, బరుడ వొక్కింతను భయములేక
నచ్చితి విప్పు డావల కేగుమంచును, దఱుముచు రాఁగ నాదైత్యరిపుఁడు
నగవుతో నిట్లనె నలినాథులార మీ, రాజపుత్రినిజూచి గహిఁ జెలంగ
మాటాడవచ్చితి మాటలాడక మీరు, పొండన నారాజపుత్రిఁ గాంచి
తే. చెఱువో ననెనతఁడుమిమ్ములికిపడఁగఁ, బలుకుచున్నాఁడు శబరుండు పాపమేమి
వీనిజరువు తెవ్వో వీఁడెవండో, వీనికులగోత్రములు నేనొ విశదముగను. 264
తే. ఆడుగుండని రాజసుతపల్క. నపుడు చెలులు, చక్రధరుదిక్కుఁదిరిగి యొకబరనీకుఁ
దల్లిదండ్రులు పేల్లేమి దగకులంబు, గోత్రమును చెప్పమనఁగ వైమంతుఁ డపుడు.

ఉ. వారినిజూచి యిట్లనియె వారిజలోచనలార యిచ్చటం
గూఁతులమీర నాకులము గోత్రము తెల్లను జెప్ప దేను మీ
భారమణాత్మపుత్రి ననుఁ బొందఁగ జేసితిరేని మీకు నేఁ
గూఁది నిచ్చెదన్ ముదము గోరనవనియు నిశ్చయంబుగన్. 266

అనిచక్రి మఱల నిట్లనియె మాకులము శ్రీ, తాంశకులంబు వసిష్ఠగోత్ర
మగుతండ్రు ననుదేవుఁ డాదేవకేతల్లి, యగుచాలపాణి మాయన్న గారు
లలితురా నైనచెల్లెలు సుభద్రాదేవి, పావనుం డైన గాండీవి మఱది
ధర్మరాజులు దగు బంధుజను లన్న, తెఱవలు నగుచు నీదేహమెల్ల
తే. నలుపిదే మన్న వెన్నుండు నగుచు బలిక, గృహపక్షము నడిరేయి గినిసి కూడి
నపుడు పుట్టితి గనుక దేహంబు నీల, మయ్యె నంనుననుఁగృహ్యఁ డనిరి బుఱులు.

క. నాకులగోత్రము లిప్పుడు, మీ కఱిఁగించితిని గనుక మెండొడ్డక మీ
రికన్యకులము గోత్రము, నా కొనరఁగఁ జెప్పఁడనఁగ నగి చెలుతెల్లన్. 268

తే. అనిరి చంద్రకులంబును నత్రిగోత్ర, జనితుఁ డాకాశరాజును జనవిభునకుఁ
బుత్రికామణియై పుట్టి భూతిలానఁ, బెరిగి పద్మానతి యనం బరఁగె వినుమ 269

తే. మేటియై మము నొగిఁ జిన్న వాటనుండి, యెరిమమాతోడ నాటాడుచుండుమాకు
సకలస్తువు లిప్పించు సఖ్యమెసఁగ, నెపుడు నీయమ్మ సదయ మ మేల్బుమిండు.

చ. అనవిని వెన్నుఁ డిట్లనియె సంబుజలోచనలార మిమ్ము నె
ల్లను గృప నేలుచున్నకిమలాక్షిని సఖ్యము నేయనిచ్చితన్
ఘనముగ నన్నుఁ గూడుమని గన్గొని మీవారపట్టి కిప్పుడే
మన మలరంగఁ జెప్పఁ డెనుమానములేక యటంచుఁ బల్కఁగన్. 271

క. విని పద్మానితోపం, బునఁ జెలులం బిలిచి దిట్టి హమ్మను వానిక
ఘనత నెఱుంగక యున్నాఁ, డని తాఁ బొమ్మనియె దూర మరుఁడు నాకుచు.

నీ. అనిన వెన్నుం డిట్లు అనియె నొలలితాంగి, నిఘరంచేలనే నీకు నాకు
మార్దవంబుగ మేటిమాటల నాడుము, చెలఁగి కన్యాపేక్ష గలిగి యిట్లు

నచ్చితి ననునీవు నరియించుటకుఁ దగు, పాత్రుడనేగాని పగుడగాను
బాత్రదానమునకును ప్రభువును నిహపర, సౌఖ్యము ల్లలు నీజనకుఁ డెలమి
తే. నన్నుఁ గాంచినయప్పుడ నిన్ను నాను, నీకుఁ గోనును సందియం లేమిలేదు
చంద్రకులజుండ వేళ వెంకటాడఁగాను, నన్నుఁ జేరుము సరవి నవంగ నపుడు. 273

క. నీవు నిహనుడఁ బయ్యును, వావిరిఁగున చంద్రకులమువాడఁ నటంచుకొ
గావలసి వల్లి నా విపు, దానిలఁ బూ మ్మెనుటనుండ కిల్పుడఁ మఱియుకొ. 274

సీ. తగ వెలుంగక తిప్పదారిగుద్దులు చెప్ప, కరుగు మాతఁడ్రె నీ విన్నమాట
విన్నును సంకిల్లు నేయించుఁ గొట్టించు, నంతకుమున్న నీ కరుగు మెచట
హరి యిట్టలనియె నాయం దధర్మంబేమి, నే బ్రహ్మచారిని నీవు కన్య
నగుటచే నీవివాహము చేసుకొనుట యి, గృముగాని యది యధర్మంబు గాదు

తే. నీవు నాయంగు దయయుంచి నిష్ఠుఁడొప్పు, నొడ కింపుగా ననుఁ బెండ్లియాడు మనినఁ
గనుబొములు ముడివెట్టుచుఁ గన్ను లెట్టచేసి యాయంతి వక్రి నీక్షించి పలికె. 275

క. ఓరి నిహనుడ నీ వీ, క్రూరపుమాటంటి వైనఁ గొట్టింపను బో
మారక నీత్రోనం జను, మారక మాటాడనెల నొప్పుమి గలుగుకొ. 276

చ. అనినవిని హరి యిట్టనియె. 277

క. చుట్టపుదాన వెటంచుకొ, గట్టుగ నే నిన్ను వేడికొన్నంగున నం
గొట్టింపకు మన్యునిచేఁ, గొట్టింపఁగ నేల నేన గొట్టుము తరుణి. 278

సీ. అని చక్రివిలుకఁగ నాని యిట్టనియె నీ, వీశల మోగుగుపూలువేసి
పలుమాటు నాకుఁ గోపంబు పుట్టించెద, విక జీవి తెలుపు లేదేమొ నీకు
ఘీ పా మ్మనఁగ హరి చిలునవ్వు నవ్వుచు, ననె జనించినవారు చనుట నిజము
గనుక చింతెక్కడఁ గలసి నపిమ్ముట, జగతి నుండిన మేలె చనుట మేలె

తే. రమణి నా కిందుకై విచారంబు గలదె?, వినుము తలచినపని యైనవెనుక నీవు
పట్టి కొట్టిన దిట్టిన భయములేదు, వేఱమాటలు వెల్లకు వెలచి నీవు. 279

చ. అనినవిని పద్మావతి యిట్టనియె. 280

క. నాకడ నీ విలు ప్రేలుట, యాకాశవృషాలుఁ డెఱుఁగ నంతట ని న్నీ
లోకంబున మననీయఁడు, పో కష్టంబేల దూరముగ మేలొందకొ. 281

చ. అనినవిని హరి నగుచుఁ బద్మావతి కిట్టనియె. 282

సీ. పుట్టినవారెల్లఁ బోయెను నీవు, దెఱుఁగును నేను ని న్నెట్టులైన
విడువను నీవు నీవు పద్మావతి, గాన న న్నాధింపఁ డైనఁగాని
బాధింపఁ గాచెద భయములేదు మఱిమి, ప్రియముగ నా కిచ్చి పెండ్లిసేయ
మామ నీకు ననఁగ నాపద్మావతి, యిట్టనె నావేంకటేశుఁ డుండ

- తే. కంచిత్రీవరగుండు రంగఁ డంచిత్రులయి, యుండఁగా నీకు నాతండ్రి యొప్ప దాన
మిచ్చునే పొమ్మ నీకల యిట్టిభ్రాంతి, కానికార్యంబునకు నీవు తాననేల. 283
- వ. అనినవిని చక్రి యిట్లనియె. 284
- క. పోపా మ్మని మొగమాటం, బీపట్లను నీకు లేక హెచ్చుగ నాపైఁ
గోపమ చేసితీ పని నిను, బ్రాపించక నేను బోను పద్మదళాక్షి. 285
- క. అనఁగాఁ బద్మావతి యి, ట్లనఁ దలిదండ్రులను విడచి యుకటా నీవి
ట్లనుట యసంభావితమై, చను మూరక లేనిభ్రాంతి సమకొననేలా. 286
- వ. అనిన నాదైత్యురి మందస్మితుడనారవిండుండై యిట్లనియె. 287
- చ. విను సతి నీవు నా కిటు వివేకము చెప్పితీ వెంతచెప్పినకా
వనజభ్రవుండు నానుగుట వ్రాసినవ్రాతఫలంబు దప్పనే
నిను పరియించి పిమ్మటను నే నెటు వోయనఁగాని సేమమే
గనుక నిజంబుగాను నినుఁ గొఁగిటఁ జేర్చకపోను జేడియా. 288

→ పద్మావతి హరిపై తాలను రువ్వించుట. ←

అనీ పల్కుచు డగ్గఱకు వచ్చుటం జూచి పద్మావతి గోపోద్రేకియై చెలలం బిలిచి
యూచుటని తాలంగొట్టి దూరంబుగఁ దఱుముండనిన వారలప్పుడు. తెప్పన తాల
నందొని యొప్పుమి గల్గునట్లు తప్పక గుఱిమిఱిగొట్ట నాహరిమీఁద శిలావృష్టి
గురినె నప్పు డప్పద్మాత్మండు కార్యము తప్పె నని తలంచె నప్పు డప్పాలంతులు
పాటవంబున మీటు తాలపోటులు నాట ఘాటకంబును చాటి పోనేరక నేలం
బడియె. నంత శ్రీకాంతుండు హయంబును డిగి యూరక వారింజూచుచుండ నా
పోటులు వాటంబుగ తాలనంది మఱి మఱి రువ్వుచుండిరి. అతాలవ్రేటులు
దప్పించుకొనుచు నిలువనేరక యుత్తరాభిముఖుడై వేంకటాచలంబునకు నెగ
నెక్కుచుం దనకు నివాసం బైననల్మికంబునం బ్రవేశించి నమశ్చమాలిక సిద్ధించిన
మీరులపాన్పుపైఁ బ్రళయకాలంబున మహాభీయందు వెటప్రతంబునఁ బగుండిన
వరమపురుషునిచందంబున శయనించియుండె. అంత నిక్కడ వనమధ్యంబునంగుఁ
లంజూచి పద్మావతి యిట్లనియె. 289

నీ. పల్లవార మాతల్లి చెప్పినమాటలు, వినకుండఁచి యీవిధముగాను
అనుభవించితిఁ గట్ట మమ్మ నేఁ జెల్ల, నీవున్నవనమున కింకరాను
జాలు నిచ్చుటను శబరుఁ డాడినమాట, అప్పు డమ్మను మీరు చెప్పవలదు
చెప్పిన మనకల్ల సిగ్గుపా ట్లగునని, పలికి యందలమెక్కి తిరుగిండ్
తే. గునుమఫలములఁగొన్ని చేఁ గొనుడటంచుఁ, బోయిమణిమందిరముచేరాలఁబండ్లఁ
దల్లికి నొసంగి యంతటఁ దానుబోయి, పాన్పుపైఁ జేరె హాయిగఁ బల్కె.

వ. అనిచెప్పి హరి యొనర్చినకార్యంబులు విని సంతసించి హరి యానల నేమిచేసెనని యడుగ మనులకు నూతుం డిట్లనియె. 291

చ. మునివరులార మీ కిప్పుడు ముచ్చట మీఱఁగ నేను జెప్పెదన్
వినుఁడు పరాత్పరుండు హరి విఘ్నఁడు మర్త్యనిరీతిఁ గాముకుం
డనఁదగి మోహతాపమున నారట నొందుచుఁ బవ్వలించి యే
మనకి ముసుంగు పెట్టుకుని యార్దునికైనడిఁ జింత నేయుచున్. 292

తే. వేడినిట్టార్పు విడిచి తా వినులపాన్పు, పైని బొరిలుచు దీనునిపగిదినున్న
ఎకుళమాళిక యచటికి వచ్చి హరిని, గాంచి యిట్లనివల్కె సత్కరుణ మెఱసి.

కా. అన్నా వేంకట లెమ్మ లెమ్మిప్పుడు నీ వాకొంటి వాలస్యమే
మన్నంబుం బరమాన్నభక్ష్యములు నీ కర్పింప నేఁ చెచ్చితం
జెన్నొందన్ భుజించు నీ వనఁగ నాగ్రీస్వామి మాటాడలే
కున్నం జూచి మనంబునన్ భయము పెంపొందంగ నాఁ డెఁరయున్. 294

సీ. వికలత్వమునుబొంది ఎకుళమాళిక యిట్లు, అనియె నాతిండ్రి నీ వార్తినొంది
కనులనీ రిటు నింపఁ గాఁగఁబోమి నీ, వీవిధింబునఁ జింత యేలపడెను
పగలు నిద్దరవోవఁ దగదని తెలిసి నీ, విప్రు డివ్వాడ్కి నిద్రించుటెల
విప్రులదైర్యస్థైర్యవీర్యంబులను వీడి, పోఁ జేసి దీవతఁ బొందుటెల

తే. లేచి కూర్చుండి నాదెస లెస్సచూచి, నీమనంబునఁ గలచింత నిశ్చయముగఁ
జెప్పుమని బుజ్జగింపఁగ శ్రీధరుండు, మాటునల్కక యుండె సప్తదములేక. 295

వ. అంత ఎకుళమాళిక భీతాత్మయై దగ్గఱఁ గూర్చుండి వెండియు నిట్లనియె. 296

చ. అడవికి వేటఁబోయి మఱి యచ్చటిఘోరమృగప్రజంబునం
బాడగని భీతనొందితనొ ఘోరము సోఁకెనొ లేక తాలపై
వడి చెడి జాతీ నెలపడి వాఁగుల్ల జేరినొ యేమి చెప్పమా
కొడుక నిజంబు నాకు నొగి గొల్కున నిష్ఠ చికిత్సఁ జేసెదన్. 297

సీ. పడిలేచియుండినఁ బడన్ మేనఁబొసంగి, చెలంబుచేర రుద్దంగ నలయుఁ
జట్రాసీమిఁదఁ గ్రచ్చి జారి మ్రొగ్గనఁ, బొసంగి వేడిజలంబు బోయవలయు
మృగభీతివృద్ధయాన నొగి నాటినట్టెన, నెట్టన నడివీపుఁ దట్టవలయు
నదిగాక భూతి మెండైనసోఁకిన భూతీ, చెప్పనఁ బట్టి మంత్రించవలయు

తే. నిట్టి నాల్పచికిత్సల్లఁజేచికిత్స, చేయు దది నీవు నిజముగఁ జెప్పు మనినఁ
చెలియునే నామనంబున దిగులుదీర, నున్న నున్నట్లు చెప్పు నాకన్నతండ్రి. 298

తే. అనుచు నాపాదకిన్న పర్యంత మప్పు, డొనర నిపురుషుఁ జెనుటచే నుపమైన
నామృతమున్న బలుతాలచెప్పి లట్టి, యందుటంజూచి భీతిల్లి యూరకుండి.

వ. ఎట్టకేలకు నవ్వుకుళమాలిక హరి కిట్లనియె.

300

సీ. ఓతండ్రి నీమేన నుష్టపున్నేదంబు, పొంగుచు నీరీతిఁ బుట్టుటేమి

మృదుశరీరమునందు మెండుగ తాలదె, బ్బలు దాఁకియున్న దీపాపమేమి

ధీరుండ వయ్యను దీనదశను బొంది, నీవిట్లు కన్నీరు నించుటేమి

కల్గినరీతి నిక్కముగఁ దెల్పుమటన్న, మాటాడ విపు డింతహాసమేమి

తే. యనుచుఁ గప్పినవస్త్రంబు నవలఁదీసి, యొప్పుగా లేనవెత్తి గూర్చుండఁజేసి

వేగ గదుములు తాఁద్రోమి వేఱవస్త్ర, మొకటిపైఁగప్పి చందనం బొడలనలఁది.

క. చల్లనిజలములఁ గన్నులు, మెల్లఁగఁ దా నివిరి నివిరి మేల్కొల్పుచు మే

ల్పాల్లలు గ్రుచ్చినమృగతర, పల్లవముల విసరివిసరి బడలికఁ దీర్చెక.

302

క. హరి కిటు బడలిక దీరిన, సరవిగ వకుళాఖ్య యింతి సదయహృదయ యై

పరమాన్నము భుజియింపుము, కరసుత యనిపిలువ శిరము వంచినవాఁడై.

303

క. పంకజలోచనఁ డుండఁగ, సఁకటపడి నకుళ చాల జాలినివల్కెక

మంకుతనము చేసెదవా, వెంకట నీమదిని యేమొ వింతజనించెక.

304

ను. అని యాకాంత మట్టిల్లినల్కె విను నీ వాకాన న్నెడేనియై

నను సౌందర్యవిలాసవిభ్రమకళానైపుణ్యము ల్లలకాం

తను మోహంబునఁ జూచి వచ్చితివే? చిత్తం బందుఁ దద్రూపముక

ఘనమై నిల్చెనొ నీయురస్థలమునక గామాస్త్రము ల్పాటెనో.

305

సీ. వాతండ్రి నీవు గన్నది గిన్నరాంగనో, గీర్వాణకాంతయో గిరులయందు

గజ్జింపఁ జెంచిలో గంధర్వకాంతయో, వనదేవతయో లేక వగలుగుల్కు

మూర్ఖశియో మేనకో సర్వగుణములం దగినరంభియో తిలోత్తమ ఘృతాచా

పూని యాపదుగురలో నెవ్వరిం జూచి, నీవు వచ్చితి నది నిక్కముగను

తే. జెప్పమనినల్కఁ దలవంచి శ్రీధరుండు, పలుక కూరక కనులబాష్పంబు లొల్క

దిగులువడియుండుచక్రిని తగ మట్కొక్క, సారి వీక్షించి పల్కెనో సత్కుమార.

తే. మోహినీభూత మేమైన ముంచునిలిచి, కనుల బొడఁగట్టిపోయెనో గహనమందుఁ

గామినీభూత మెంచేని గదసే నిన్ను, బట్టెనో తెల్పు కొడుక మటెట్టివిధము.

క. అటు గాకుండిన వాలో, నిటు మాటాడకయ యుండ నేవిధమున సం

కటపడ వెన్నెడు దీనికీ, గటగట నే నేచికిత్సఁ గావించునయా.

308

క. ఒకమాట వాకుఁ జెప్పక, వికలాత్ముడె వగుచు ఘనవివేకముగాఁ బ

ల్కక నీవుండఁగ నామది, కకవిక లొందినది నాకు గతియే మింకక.

309

సీ. మానివై నీవిటు మాటలాడకయున్న, నిక్కడ మనకు దిక్కవ్యరింక

నావరాహస్వామికైన నీవృత్తాంత, మెఱుఁగఁ జెప్పఁగఁ దీర దింకమింద

నంత ఊట్టేల నా కౌత్తయిగా నీమ, దిని గలిగినంత చెల్లు మిష్ట
నానావిధంబుల నేను విచారించి, నీచింత దీ చచ్చన నిశ్చయముగ

తే. నన్ను నటమఱగాఁ జూడ కన్ననీవు, బ్రదికియుండిన నేనిండు బ్రతుకగలను
లేకయుండిన దేహంబు నాకువలగు, నేను నీవున్న గోటన నిల్చియుండు. 810

నీ. కన్యకాదీక్ష నిక్కంబుగఁ బూని నే, గురునిష్ఠ నుండఁగఁ బరమగురుఁడు
పుణ్యాత్మ నీయట్టిపుత్త్రురీత్తుంబును, గలక పెంచక నిచ్చె నమచ నిన్ను
నెఱనమ్మి యుండఁగ నేడు నీ విచ్చట, శోకించువిధ మేను జూడలేను
నాయందు దయను మనంబునఁ గలయిట్లు, మఱిఁగిందుఁ జేసెద నేదయైనఁ

తే. జేతిలోఁ జేయి దెట్టి మచ్చికి శనింబు, నివియోచక్రిగుని కిన్నీరుగుడచి
తాను గన్నీరునింపఁగఁ బూని నాపె, కివిధంబుగ నినియ నయ్యాశ్చరుండు. 811

చ. కినుగఁగ మెల్లఁగాఁ చెఱచి కౌమచిక్రము మాననంబునం
దెనఁగొనఁ దల్లి నీవిపుడు ప్రేమచు జెప్పిన దంతచాలు నీ
విను మొకనారణేంద్ర మటవిం బొడనూపఁగ దానివెంబడిల
జరి గిరి డిగ్గఁగా నెఱుఁగ జల్లఁగఁ బుష్పనింబు గన్నడకో. 812

క. ఆవనమున నొకసుందర, లావణ్యవిలాసక లిలలక్షణంబు యై
భావజాబాణముకైసడి, గా విన్మృల్లశికిరీతఁ గన్నడ నెనుటకో. 813

నీ. ఆకౌంతపాదంబు లమలపల్లెంబులు, జంభుకి ల్కాహారీలో సఖయలోడలు
కదలికౌస్తంభము ల్కూటనైకతంబును, ధ్యము గగనంబు హస్తములు శోణ
కిముముల్మేలుంగునూఁగారు చీమలబాణు, కలికి కుచములు బంగారుగిండ్లు
గళము శంఖంబు చక్కనిచెక్కి లద్దములు, నేతైన కమ్మొవి లేనెబావి
తే. దంతములు మొల్లమొగ్గులు తిక్కచెవులు, శ్రీలు నాసికతలపుప్ప మాలతాంగి
కనులు బలుగండుమీలను గదయుబొమలు, కళలచే నొగ నైనసింగాణు లనఁగ.

చ. తనరారుచుండు నదియుంగాక 815

తే. చంద్రబింబసమాంబు సతముఖంబు, మెఱపుగు మేద శుక్ల లమైలతకురులు
జనని యా కౌమనీమణిచక్కఁదనము, చెప్పలేఁ దెజుడైన నేఁ జెప్పఁగలనె.

చ. తలఁపు నిజంబుగా వియము దానికి నాకుఁ బ్రియానుబంధ మిం

కలమిని గల్గెనేని యుగి నేలుచునుండెద దాని లేని

నిలువఁగ నోప నిందు జననీ తలగాయము మాన్వినట్టిని

న్నిల నెడఁబాసి వోవుటకు హేతువు గల్గునటంచు నాత్మలోకో. 817

చ. చింతించువాడె నప్పద్మనేత్రను తొప్పడె నీవిటకుఁ దోడైచ్చుతోని యెఱింగి
మాటాడితెమ్ము మదాని నిడుకొని యియ్యెడ నెయ్యు బాఁ మండెద. 818

చ. అని హరి వల్క్లగా ఎవళ యాతని నెమ్మొగమారఁ జూచి యి

ట్లనియెఁ గుమార నీవు గనినట్టి లతాంగిమలంబు గోత్రమున్

వివలఁడె దల్లిదండ్రులను వేడ్క నెఱుంగఁగఁ జెప్పు దానినిం

గనవలఁడె బెండ్లియాడఁ దగుకన్యకయైన వరింపఁగాఁ దగున్.

819

తే. దానిపేరేమి యుండెడుతా నదేది, చెప్పు మేర్పడ నే బెండ్లి నేయు దిప్పు

డంచు ఎవళాడ నాచక్రి యనియె జనని, వినుము చెప్పెదనని యల్లు వివరమెల్ల.

నీ. జనని యాక్రిమము నిశ్చయముగ విను సుభా, కరునికులజాఁడు నాకాశరాజు

తనకు సంతతిలేక ఘనపుత్రకామేష్టి, దనరఁ గావింప నధరణితలము

దున్నింప ననినలోఁ బోయజరిపెదయించె, నాతోయజంబునం దామృగాక్షి

గనుపింపఁగాఁ చెచ్చి గగనాధపుండు పెంచె, ధిరను బద్ధావతి దానిపేరు

తే. పరఁగ దానికి నాకు దాంపత్య ముజాఁడు, నిశ్చయము చేసెయుండెనా నేనుబ్రతుక

గలను లేకున్న నిచ్చోట నిలువలేను, ఎనిత వైకుంఠపురి చేరవలయుగాక.

821

ప. అమ్మా ! విను మక్కన్యకామణి లక్ష్మీసమానయగుం గావున జన్మాతరపుణ్యంబునుగల

పుద్గునకు లభించుంగాని వెఱవార కేల లభించు మత్స్య్యాపరిపాకంబున నక్కన్య

నీక్షించి సుభాషింపఁ గలిగ నట్టిసుందరింజూచి విడిచినచ్చిత నిక నాకన్నోదకం

బు లభిలషింప నప్పద్ధావతి నాయందు ననురక్తిలేమి చెలులంబురిగొల్పి శిలావృష్టి

గుఱియించె నావృష్టి కోపంజాలక తురంగంబుపైఁబడి తెప్పన నివ్వరతం బా

కోహించి పునర్జీవితుండైతి నజాం డట్టిసుందరింబుట్టించి కట్టిడిబుద్ధినిచ్చి నాకింత

కష్టంబువెట్టె మత్పాతకం బింతకుఁ చెచ్చె బ్రహ్మయు నక్కొంతకును నాకప్పుడ

పంధింపఁజేయకపోయి, నైన నీవు శిశ్యకారత్నంబును నాని నొడఁగూర్పు

బ్రహ్మతంత్రంబును బోడ్పడ నెంచెది, నట్లు చేసికేసేని మజ్జననీజనక సహోదరాది

బాంధవులును, మద్భక్తులగు ప్రహ్లాదనారదాది పరమభాగవతోత్తములును, నీవ

యని నిశ్చయింతు, ననేక గోధూహిరణ్యాన్న దానానులఫలంబు చేకులు, నాచే

బద్ధావతికంతంబును మాంగల్యంబింప జేయు మంత్రయచాలుని మఱియు నీట్లనియె.

తే. తన శుభలగ్నమున నాకు దాని శీవు, బెండ్లి చేయించినంతకుఁ బ్రీతి నాకుఁ

గలుగ జేలోక మెందైన గనుక వేగ, నాకుఁ బెండిలిసేయించు నయనిధాన.

823

మ. హరి వేడ్క నచియింప నవ్వకుళ నెయ్యంబారఁగాఁ బుత్రకా

పరమాశ్చర్యముగా గృహతలములోఁ బద్దంబునం దట్టిసుం

దిరి బుట్టం దగుచేతువే మిపుడు మోదం బొప్పఁగా నాకు నీ

వారిమం జెప్పుమటన్నఁ జూచి హరి యిట్లాపూర్వఁగాఁ బల్కె దాన్.

824

—॥ హరి వసుశకు రాములకథ చెప్పట. ॥—

1. వివస్వతౌ లోకాలమున నట్లై ప్రేతాము, గంబును జనుగ శ్రీకరుడు ఘనుడు
దశరథేశ్వరునకుఁ దనయుండవై పుట్టి, గాధేయుననుంబు గాచి శివుని
చాపంబుఁ గ్రుంచి యాజనకాత్మజను బెండ్లి, యాడి సాకితాఖ్య నగుపురంబు
చేరి మజ్జనకాజ్ఞ శిరసానించి నీ, తను లక్ష్మణుని దోచుకొని వనముల
తే. కరిగి యందుండ నొక్కమాయామృగంబు, నచట జానకిచూచి నెయ్యమున భావి
చెచ్చియిస్తునియడుగ మేనుచ్చలుండి, పోన దొకంధరుడువచ్చి పాలఁబెట్టెడిది.
- నీ. ధరణిజ నెత్తి రథంబుపై నిడుకొని, జనల రామా యని జనకపుత్రి
విలపింప నెవరంగు విడిపింప లేకున్న, నపు డెక్కి దేవుఁడయ్యనిమిహరిఁ
జేరి దశగ్రీవ సీతగా దీకొంత, మఱి యెవ్వరన్న నెవ్వరిగ వినుము
చెప్పెద రాముఁ డాసీతను నాచెంతఁ, జేర్చి విప్రాంగన న్నీతవలెను
తే. జేసి యందుంచి చనియె నీన్నహ మేను, గోరి చెప్పి నీరీతి గుట్టటంబు
శాంతముగఁ జెప్పి సీతవేదంబు వేద, నతికఁ గల్పించి తెచ్చి రావణునికిచ్చె. 326
- క. ఆమూఢుం డగురావణుఁ, డామైఖిలీ నచట విడచి యావేదవతిం
గామించి తోడుకొని చనె, నేమటక యశోకవనిని యెలమిగ నుంచెక. 327
- క. రామా యని పేర్కొంగును, గా మైఖిలీరీతి నచటఁ దల్లడఁబడుదుక
నేను మొకించుక నప్పక, యామానిని చెఱునుల్పి యడలుచు నుండెక. 328
- క. అనలుఁడు తనసంతెంగట, నొనరఁగ జనకబతు డాచియుండఁగ నే నా
యనిమిషవైరిని నునుముట, కనిమిషపత సుతునిగ్రుంచి యాసుగ్రీవుక. 329
- నీ. చేబట్టి లవణాల్లి చెచ్చెర బంధించి, కదసి రావణకుంభకర్ణముఖ్య
లగురాక్షసులఁ గ్రుంచి యందఱు మెచ్చుట, కై యందుఁ జెరనుండునట్టిసతిని
గాంచి నీ నగ్నిలోఁగాఁ బ్రవేశించి వ, చ్చివఁగాని నిన్నుఁ జేకొన నటంచుఁ
బల్కిత నయ్యంతి పావకజ్వాలల, యందుఁ బ్రవేశించె నందఱు గన
తే. నప్పడిదొడ్డు సీతలై యగ్నియందు, నిలిచి యుండఁగ జనకజ నేను బిలిచి
చేడె నీవలెఁ జెంతను జేరియున్న, కమలలోచన యెంతె నొక్కముగఁ జెల్పు. 330
- నీ. అనవిని సీత యిట్లనె దశాశ్రుకుడు నన్నుఁ, చెచ్చునప్పుడు నేను దిగులునొంది
పరఁగ ని శ్మేర్కొని పలువిధంబుల నేడ్వ, ననలుండు దనచెంత నప్పుడున్న
వేదవతిని ఇచ్చి విలుధాహితున కిచ్చి, నను దనలో డాచికొనియె వేద
వతి లంకచేరి రావణునిచే హింసలు, నడియె నాకొఱ కిది భాగ్యవశాయ
తే. నిన్నుఁ గోరి తపంబున్నకన్న మిన్న, గనుక నీభావమందు సత్కరుణునంది
ప్రేమ మారఁగ నిద్దానిఁ తెండ్లియాడు, మనఁగ నే నందు కొల్ల కిట్లంటి నపుడు.

తే. పడఁతి వినుమేకపత్నీవగుఁడనుగనుక, యిపుడు నేఁదెండ్లియాడ వియ్యంగుముఖని
రహిఁ జెలంగఁగఁ దేహంతరమున దీని, పెండ్లియాడుదు వేడుక పెచ్చుపెరుఁగ.

ఎ. ఆ చెల్లనిన నిరువైయెనిమిదవ ద్వాపరాంతకలియుగంబున ననేకభక్తరక్షణార్థంబు
| వేంకటాద్రియందు నవతరింతు నపు డీకన్యకను పెండ్లియాడును నంతపర్యంతంబు
నీకాంత సత్యలోకంబున నసియించియుండవలయు, వేంకటాద్రియందు దయించిన
నపు డియ్యంతి భూమియందు నుద్భవించు నపు డేను పరిగ్రహింతు. 383

క. అనిపల్కితి నీగోప్యం, బనలునను నాకుఁ చెలియు నదిగా కిది యా
జనకజను వేదవతికిఁ, నవరారఁగఁ చెలియు మర్నర్తం బిదియుఁ. 384

నీ. పరు లెండు విననిసీపరమరహస్యంబు, నీకుఁ జెప్పితి నేఁడు నెనరు మీటి
మది నుంచు మటుమీఁద మహిమ మీరఁగ నేను, వహ్నియం దావేదవతిని నిల్పి
చిరతరకరుణ నాసీతను మెచ్చి చేఁ, బట్టి విభీషణుపట్టు మచటఁ
గట్టి సామిత్రితోఁ గపులతో సాకేత, పట్టణంబును జేరి ప్రజలనెల్లఁ

తే. బాలనము నేయుచుంటి నక్కల మట్ల, జరిగె నటమీఁద నేను ద్వాపరమునందు
మొనసి వసుదేవునకుఁ గృష్ణుఁడన జనించి, యుంటి నల్లీకమున నించు నున్నవాడ.

తే. అనుచు ననుభవం బూర్వవృత్తాంతమెల్ల, చక్రి వినిపింప నయ్యంతి సంతసించి
వేదవతిపూర్వవృత్తాంతవిధము చెల్పు, మనఁగ నాచక్రి యిమ్మాడ్కి ననియెనపుడు.

నీ. మన వసుదాదేవి ఘనపూర్వకథ నీకు, విశదీకరించెద విశ్రవన్య
ఘనువేదవతి నన్ను మగనిగ భావించి, తపము నేయుచునుండ దనుజవిభుఁడు
తా దాని గామింపఁగా దేహమందాశ, విడిచి యాలలితాంగి విశ్రవసుని
తనయని గాంచి సిద్ధంబుగ హరిచేత, నిన్ను నే జంపింతు నెఱిఁ దలంచు

తే. నంచుఁ బంతంబొనర్చి తానగ్నిఁజొచ్చెఁ, బావకుడుదానిదాచి తప్పక దశాస్యుఁ
డెలమి నీతిను గొంపొవ నెఱిఁగి వాని, కిచ్చె వేదవతిని నీత నీయకుండ. 387

ఎ. అంత నాదశాస్యునిజంపి వేదవతియనునీత నగ్నింబ్రవేశించెనంత వేదవతి పద్మంబున
నుండి యాకాశరాశేంద్రునికి లభించె, నే నద్దానింగని మరులనంగి యెడంబడు
వాడ నయ్యది నను మఱిచివోయె నంత. 388

మ. అని యమ్మాధపుఁ దాప్తతం దనరువృత్తాంతంబు పద్మావతి
జననంబు న్విసుపింపఁగా వసుధ శ్రీస్వామి న్విలాకించి యి
| ట్లన నోదేవ మహానుభావ మును నే నజ్ఞాననై మానవుం
డని బాలుండని యుండి లేను నిను బ్రహ్మం బంచు నేనించెడన్.

క. నీవే బ్రహ్మను గన్నతండ్రివి మహానిర్వాణసంధాత వి
నే విష్ణుండవు రామచంద్రుడవు నీవే కృష్ణదేవుండు నీ

వే వేదాత్మపు సర్వతోముఖుడవీనే కర్త వాభోక్త వీ
వే విశ్వంబు విరాహ దేవుఁ డను నీవే శేషశైలాధిపా.

840

క. ధోయజ్ఞాఁచు నే నీ, మాయను గనలేక నా మమారుడ వంతుక
నీ మందుఁ బ్రేమమందితి, నాయీశుడ వందుఁ వెల్లిను నైతి మహాత్మా. 841

సీ. ఆన విని విష్ణుఁ డెట్లనియె నిచ్చట నీవు, తలగాయమును మాన్చి తల్లినలెను
బోషింప నీబుంబును దీర్చుటెట్లునో, యు నేను జింతింతు ననుచు వకుళ
మాలికపై విష్ణు మాకుఁ డెప్పుడఁ గప్పి, పుత్తైవాత్మ్యస్వస్పృధినిల్చి
మఱల నిట్లనియె నమ్మా వివాహము నాకుఁ, జేయు మీ వంచు మచ్చికలు వల్లి.

తే తప్ప కిప్పుడ పెండ్లి పెత్తనము చేసుఁ, బోయి రమ్మని నల్లనా సొలఁది హరిని
గాంచి పుత్రక యిప్పు డాకస్యమున్న, దివ్యపురమెట్టిదో దా చెల్లుమయ్య. 842

తే. ఆనఁగ హరి యిట్లు లనియె నీయద్రదిగువ, నమరు నమరావతీపురం బనఁగఁ బుడమి
నున్నతందై ప్రకాశించు నొక్క నగర, మట్టి పట్టణ మిపుడు నీవెట్టి దనిన. 843

సీ. వేదవేదాంగప్రవీణుడై వేదాంత, వేత్తలై వెలసిన విప్రవర్ణులు
ప్రవర బాహశౌర్యపటిమజితారాని, వారంబు గలధూమి వరమణులును
మణికొంచనోజ్వలమందిరాంగణాట, ధ్వజమందిరులు నైన వైశ్యవరులు
ధరనిర్జలపాదసరసిజనేత్రైక, శుభగురంధరులైన శూద్రఘనులు

తే. గలిగి విలసిల్లు గోవున కలితలక్షిత, రత్న కాంతపరిభ్రాంత రాజహంప
పథనిరోధకసాల విభాజమాన, మై ప్రకాశించు నారాయణాఖ్యపురము. 844

ఉ. అప్పురమేలువాఁడు గగనాఖ్యధరాపతి చంద్రుఁ డుత్తమం
డెప్పుడు ధార్మికుం డతఁ డభీష్టుసుఖస్రమఁ డంచు సజ్జనుల్
మెప్పుగ నెన్నుచంద్రు కడు మేలుగ భక్తి విగ్రహి యుత్తులం
దొప్పినవాఁడు దేవతచయోన్నతి సన్నుత జేయ నొప్పెడుక. 845

సీ. సప్తాంగములవెలి సవరించి యాత్మయం, వస్త్రాంగ సరణిపై నానలెంచి
దైటశాత్రవఱిపటిమంబు నిర్జించి, యంతర్వ్యోమల నడఁగజేసి
బాహ్యపుష్కనదీప్రభావంబు నీక్షించి, యాంతర ననులపై నాత్మనుంచి
నెలుపలిచక్రము త్రేడ్చుతోఁ బాలించి, సోదిలో చక్రముల్ చూడనెంచి

తే. నీనజనమానసాధీన ధీరు బిడ్లు, చరణకంజాత సంజాత సారముధుక
రాయమాన మనస్కుడై రహిని వెలయు, నెప్పుమీరంగ నాకాశవృషవరుండు.

నొడవమానుండు ముద్దుతమ్ముండు పరమ, భక్తియుక్తుండు కాంతుండు పరఁగఁ బుత్ర
జుల ననుధాన్యుఁ డని భార్య యోగ్యశీల, ధరణి దేవతవంగ పద్మావతిసుత,

చ. అని గగనశ్రీశ్వరుని యభ్యుదయంబును జక్రి చెప్పఁగా
విని పశుభాంగనామణి వివేకము మీరఁగ నద్రి డిగ్గి యో
ననజదళాక్షమార్గ మింక వారక మాపు మటంచుఁ బల్క నె
చ్చనమునఁ జూపు దేను వినుమాత కృపాన్విత ధర్మపాలితా. 849

వ. ఇప్పుర్వతంబు డిగిపోవ నచ్చట పావనకపిలతీర్థం బొందు గలదు. అద్దానియందు
మునిగి కపిలమునివలనఁ బూజ లంకఁబడిన శివలింగంబునకు నమస్కారంబు లిడి
శ్రీనివాసునకు నతీర్థంబుగ వివాహలగ్నము నమకూర్చు మని వినుతించి యన్వ
లంబోయి శుకాశ్రమంబుచేరి యం దా శుకయోగీంద్రులకు మ్రొక్కి అగస్త్య
శ్రమంబున కిరిగి యం దమ్ములనను నిర్మింపఁబడిన శివునకు నమస్కరించి తదాలయ
సన్నికృప్తగ్రామనివాసు లగు బ్రాహ్మణులను మ్రొక్కి వారి నారీమణులను గూడి
మైత్రి యొనరించుకొని నారాయణవపురంబునకుఁ బోయి తద్రాజపత్నికడకేగి
యయ్యంగనామణిఁ జూచి ప్రియోత్పలాదులు నావలఁ బద్మావతిసంగతి నించుక
డల్పించుము. జరుగు కార్యం బావల జరుగు ననిన నకుళమాక విని యిట్లనియె.

నీ. వినుదేవ! వారు నీ నృత్తాంత మడిగిన, నప్పు డే నేమేమి చెప్పవలయు
ననఁబల్క నాయంబుజాక్షలండు గనుఁగొని, యనియె నోయమ్మ వారడిగిరేని
వరచంద్రకులజానా పసుదేవులు ఛాత్ర, తలమున నాతల్లి దండ్రులనుము
బలభద్రుఁడన్న సుభద్రసోదరియును, గోత్రమట్ల నన్విగోత్ర మనుము
తే. రిహిని నక్షత్ర మడిగిన శ్రవణమనుము, లలితయాసనసౌందర్య కలితుఁడనుము
మానధనుఁడను భిన్య నిధానుఁడనుము, భువిని బద్మావతికిఁ దగు పురుఁడనుము.

→|| వకుళమాలిక నారాయణవనపురమున కేగుట. ||←

వి. అని చెప్పచుండఁగ దేవమాయానిర్మితం బగుతురంగంబు రయంబున హరికడకు
నచ్చి నిలుచుటం జేసి పశుళమాలిక సంతసించె నాచక్రితురంగంబునకుఁ దగునాజ్ఞ
యిచ్చి వకుళ నాతురంగంబున నాలోహింపఁజేసె. అంత నావకుళ చక్రి చెప్పి
నట్ల కపిలేశ్వరునకు నమస్కరించి ప్రార్థించి శుకునకు నగస్త్యులకు మ్రొక్కు
లిడి శివలింగంబులకుం బ్రామిల్లి యొక్కయొడఁ గూర్చుండి తదేవాలయంబులో
నిలిచియున్న కన్యకలయం దొక్క కన్యను జేరఁ బిల్చి ప్రియోత్పల నిట్లనియె.

క. చెలి నీవెవ్వరి దానపు, చెలువారఁగఁ చెప్ప మనినఁ జింతించుచు నా
చెలి మిన్నదాఁప కిట్లనె, జెలువారఁగ వకుళతోడఁ జిత్తం బలరక. 852

నీ. అకాశరాజేంద్రు నాత్మజ చెలికతై, ననఁగ నవ్వకుళ దానిని బ్రయంబుఁ
జూచి యమ్మా! మామ సొక్కినట్లున్నది, యేమి చెప్ప వుట్లన్న నామెలంత

- గని యమ్మ నాచింత కడుకట్టమైనదే, నెట్లు చెప్పను నీకు నెల్ల మగున
 ఎవరే యిట్లనెన దాఁపకచెప్ప మంతయు, ననఁగ నాచెలికత్తె యనియె నిట్లు
 తే. ఎనవిహారంబు సేయంగ వాంఛయెసఁగి, మనుజునానిపుట్టి పద్మావతీయును
 మేము నట కేగి విహరింపఁ మేటిగజము, నచ్చెఁ బరుగిడి వెనువెంట నచ్చె నొకఁడు.
 నీ. వాఁ డెట్టివాఁ డెన్న నెనదాభివర్ణండు, లలిత సమ్భాషణాలంకృతుండు
 నానానుభావండు ఎఱ్ఱపత్రానిండు, పర్వంగు వెదమండు భాగ్యయుతుండు
 గంభీరవత్తుండు కరుణార్ద్రహృదయుండు, మహితశ్రమస్థమన్మథుండు
 కమనీయ కురంగంబు గలవాఁడు కరచాప, ములు పూని విక్రమంబును గడంగి.
 తే. రాఁగ నాయాము తేనుఁగ నేగె నంతఁ, మేఱగమును డిగి నచ్చిన పురుషుఁడెపుడు,
 పరఁగఁ బద్మావతీం బాచి పట్టులాడు, మండె నేమేము బహువిధం లాప్స నచట.
 వ. అంత నారాజకన్యక వచ్చిన విజయనియంబుఁ గోలించి తాలను రువ్వించె నతఁ
 డెక్కిన కురంగంబు సేలం బడియె నతం డుత్తరాభిముఖుండై మఱల నానాయం
 బును వట్టి దానియందలి గూర్పుని నేగె నప్పద్మావతీ నిజమందిరంబున కేగి య
 క్కిరాతవిధుని మఱలఁ గలఁచుటంజేసి, యేమో యొకవిచారంబు మనఁబెట్టె
 బొడచి మాటాడక తాపజ్వరంబునఁ వలినఁద్రులతోడ మాటాడకుండుటంజేసి
 జననీజనకులు తజ్జ్వరతాపంబు నివారణంబునేయుటకు బృహస్పతిని రావించి
 యుచ్చహత్తునికం బద్మావతీం బాం కన్నీరునించుచు నానృపాలుం డిట్లనియె. 355
 నీ. దేశికా పద్మావతీకి నిట్లు తాపజ్వ, కంబు రాఁగా బిడ్డ రాత్రినిదుర
 పోక తాపంబుచేఁ బోరలుచు నుండె మీ, రిది మాన్చి నొప్పధం బియ్యవలయు
 నన విని గురుఁ డిట్లు లనియె నృపాల యీ, బాంబుణికిఁ బ్రాగ్ భయములేదు
 చింతింపవలను చె చెప్పరను రుద్రాభీషే, కంబు సేయింపుఁడు కల్లు సుఖము
 తే. నీవు చేయింపు మనివల్లభూవిధుండు, బ్రాహ్మణుల నిచ్చటికిఁ బంపింపును మమట
 గొనుచు పావుని నాచేతఁ గో నెలకును, జెప్ప విచ్చితి నవిగాని చింత నిదియ .
 నింక నీవెందువచ్చితో నెఱుంగఁ జెపును. 356
 వ. అనిన విని ఎవరే మనంబునఁ దలంచిన కార్యం బనుకూలమునకు విచ్చినదని సం
 నించుచు నవ్వెలఁది కట్లనియె. 357
 నీ. వినుమాలతాంగి నే శంకతేనుని దాసి, యొకకార్యమునకు నిట్లుదయమునన
 నైవమై వచ్చితిఁ బట్టులం బికఁ జేరి, యంతరంగంబున కరిగి యచట
 నాధరణీదేవి కాప్రవాక్యము చెప్ప, విచ్చితి ననఁగ న వ్యనితపత్ర
 భవుని కభీషేక మగునంత కిచ్చట, నిల్చియుండితివేని నేను నిన్నుఁ

. దోడుకొనిపోను నన దాని తోడుకొలుకు, వసుళ యచ్చటనుండె నవ్వలఫణీంద్ర
తైలపరి యవ్వఁ డతిమీది బాలిచేత, క్షీరుఁ డయ్యును మదిని చింతించుచుండె. 858
అని చెప్పిన నూకుంజూది శౌనకాదు లావలిచరిత్ర మేమన నతం డిట్లనియె. 859
సోమదివాకరలోచన, దామోదర శంఖచక్రధరభవహరసు
త్రామాధ్యారక గురువర, శ్రీమ ద్వేంకటగిరీంద్రజితనుజేంద్రదా. 860

గాలిని. సురుచిరగుణధామా శుభ్రసత్త్విర్దికామా
మురదచుజవిరామా మోక్షకల్యాణసీమా
గురుతరశుభనామా ఘోరసత్ప్రగామభీమా
ద్విరదకుముదసోమా దేవతాసార్వభౌమా. 861

ద్య. ఇది శ్రీతటికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస ఎన్నిష్ఠగోత్ర
పవిత్ర కృష్ణయామాత్య తినుభవ వేంకమాంబాప్రణీతం యైనశ్రీవేంకటాచలమా
హాత్మ్యం బనుభవియ్యేత్తరపురాణంబునం దిప్పిదేవతాప్రార్థనంబును, శౌనకాదులు
ప్రశ్నయి, జనకశతానందసంభాషణంబును, శేషమారుతసంవాదంబును, శేషాద్రి
ప్రమాణ భావంబులును, మాధివాఖ్యవిప్రునిచరిత్రయు, వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుం
ఠంబును జేరుటయు, నారదుండు బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుంఠమునకుఁ
బోయినట్లు చెప్పటయు, నారదుఁడు త్రిమూర్తులం బరీక్షిచేయించుటయు, భృగుం
డు త్రిమూర్తుల గుణంబులు గనఁటయు, హరితోడ లక్ష్మీదేవి ప్రేమలహంబు
పూని కొల్లాపురంబుసేనుటయు, హరి వైకుంఠమువిడిచి శేషాచలంబున ఎత్తికంబు
సంజేరుటయు, ప్రహ్లాదుఁడు ధేనువత్సరూపంబులం జని హరికి నాహరింబు
గొనంగుటయు, చోళరాజుగన గొప్పకుని దండించుటయు, హరి శిరంబునగో
పకుండు గొడ్డంట నలుకుటయు, చోళరాజుకు చక్ర శాపం బిడుటయు, గీష్పతి
హరికి నావధంబుచెప్పి పోవుటయు, శౌనకాదులు హరిచరిత్రకుఁ బశ్చాత్తాప
మొందుటయు, ఎత్తికతిఁగ్రీణీప్రభావంబును, శేషపర్వతసహిమంబును, షరాహ
శ్రీనివాసుల సంవాదంబును, హరికి ఎరాహస్వామి చోటిచ్చుటయు, వసుళమాలి
కా వృత్తాంతంబును, శ్రీమదాకాశరాజావృత్తాంతంబును, పద్మావతి భూమియం
దుదయించుటయు, ఎసంతేముకుందనంబును, పద్మావతివనవిహారంబు సేయుటయు,
క. నారదుండు పద్మావతితో సంభాషించి పోవుటయును, శ్రీనివాసుండు వేటూడుట
యు, హరి కిరినిరీక్షించుటయు, ఎనమధ్యంబునఁ బద్మావతిని హరి చూచి తనయు
గ్గిదంతంబంతయుఁ జెప్పటయు, పద్మావతి కలహించి చెలులచేత హరిపై తాలరు
ద్విండుటయు, హరి గిరికేగి ఎత్తికంబునఁ బోవుటయు, ఎవళమాలిక హరిని

ప్రియంబున మాటాడించుటయు, హరి యెట్టకేలకు ఎకుళకుం దన నిజంబు వక్కా-
డించుటయు, రామకథయు, వేదవతీవృత్తాంతంబును, నారాయణ వనపురవర్ణనం-
బును, పద్మావతిగృహంబున కరిగి హరిం దలందుకొని తాపజ్వరం బనుభవించుట-
యు, ఎకుళ నారాయణ వనపురికి పద్మావతి చెలికత్తెం జూచి మాటాడుటయు
ననుకథలంగల చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

ప్రపంచమాశ్వాసము.

విశ్వాతీతగుణాకరి, విశ్వోద్ధర విష్ణుదేవ వేదవిహారా
విశ్వేశ్వర సురపూజిత, శాశ్వత తటిసు, డవ్యహర జనహితకారీ. 1

నూత వకుళ దండశూకాద్రి దిగివోయి, నపుడు విష్ణుదేవుఁ డద్రియఁగు
నుండి యే ప్రయత్న మొనరఁజేయుచునుండ, చెప్ప మనగి సూతుఁ డప్పు డనియె.
వినుడు మనులార హరిసేయు వింత లన్ని, చెప్పెదను మీ కఁబట్టన శ్రీధరుండు
వేంకటాచల మందుండి వేడ్క గాను, దాను దనమదిలో నిట్లు దలచె నెలమి 3
వకుళను నే నా వివాహప్రయత్నంబు, నేయనంపిత వారిఁ జేరి యచట
నెక్కడ మాటాడ నేర్చునో నేర్చునో, పురుషుల పనులొక పాలఁబడెదఁ
బడుచు గల్గినవారు పట్టుక నామాల, పెలుఁగలు గొనుక నా కీయమనుచు
బొమ్మన నటుమీఁదఁ బోఁగూడ దచటకి, మొదట సంధానమే కురురవలయు
ననుచు యోచించి సర్వజ్ఞఁ డయ్యు నగుని, కరణిఁ జింతించి తాను కీ ఘృముగ లేచి
యప్పడఁదిఁ జూడఁ గోరి మోహంబుచేతఁ, గాశ నోపక యొక విచిత్రం బొనర్చు.
అవిధ మెట్లు లన్న వినుఁ డబ్బదళాక్షుఁడు జీర్ణస్త్రముఁ
నివ్వటిలంగఁ గట్టుకొని నేనుపు మై నొక ప్రాంతకంఠం
బవ్వల బాగుగాఁ దొడఁగి యవ్వ విధంబున నొంగి లేచుచుక
నవ్వయఁ గొండ డిగ్గితన నాఁడెము లోకుల కెల్లఁ జూపుచుక. 5

దంతపుస్తాములు తగుబండి గురిగింజ, దండ లొప్పఁగ మెడ నిండఁ దాల్చి
గిరజభ్రమ నేడు నెలల బాలుని చేసి, యాదరించుచుఁ బ్రక్క నంటఁగట్టి
సంకుటుంగిరములు పొంకింబుగాఁ బెట్టి, తగు వగు నొక్కరె త్తంబు వట్టి
బనుకొని నవిధాన్యములు నించి యొకబుట్టి, కిరమునం దిడుకొని కీఘృముగను
గోయి నారాయణాఖ్య సత్పరము నేరి, చెలఁగియాయూరి యమృతకల్పలను జూచి
యెఱుక యెఱుకొయటం చెలుం గెట్టి పలుక, విని పురస్త్రీలు దాని బల్కింతగాను
కీర్తిరసమునఁ జూచి పలికిరో మనులీనాని, గడ్డె చెప్పము మాకు నిక్కంబుగాను
నకగా నంతలో రావ చెలులువచ్చి, యెఱుకతను జూచి వేడ్క మై నిట్టులనిరి.

- క. దిట్టతనము నీవిపు, జెట్టిలు చెచిపనుండ నెడనెన్నికలం
బట్టగఁ జెప్పితె యెఱుకెతి, పట్టుచులని లిట్తు మెలవి నలుకుము నగవిన్. 8
- క. ఎఱుకెతి యిట్టనియెను నా, యెఱుకెయ జీవనము జనుల కల్ల నెపుడు నా
యెఱుకయ శుభకము జాత్యని, మెఱుకయ నకలప్రపంచ మెఱుకెయ నేనున్. 9
- నీ. వినుచు నా యెఱుకెతి ననియంటి నని యీ, పంచభూతాలఁ బుట్టించు నెఱుక
నననాగ్ర త్తవ స్వప్నముననుండ నెడ, మొదలు తానై మూల గునురు నెఱుక
చుండిగఁ బ్రహ్లాదభాంధాంధములందు, నిండి కుండలివంటి యుండు నెఱుక
మొనసిగూపోత్యోతి నెనసి తాఁ దనయుండ, నిలిచి యానందించి వెలుగు నెఱుక
- తే. యిట్టయెఱుకెతి కునుల రా యెఱుకె నిజము, నెఱుకెనేర్చిన వారికొయెఱుకయేను
జెప్పెదను గానిమీను నెడ నెప్ప ననినఁ జెలులు విని నరజీదేవి చెంత కరిగి. 10
- తే. పల్కి రిచ్చిని చెల్లి యీ పట్టమున, కొనర నెఱుకలసాని నచ్చినది దాని
నిమన కల్పించి మితికట్ట మేలధియున, నీగునో తద్రహస్యంబు దెలియ నడుగు.
- మ. అని యాకాంక్షలు నల్ల రాసతి నెయ్యం బొప్పఁగా దానిఁ దో
డ్కిని రాఁ బొందిని నల్లఁగా నరిగితే కొచ్చెల్లంబు దాని ర
మగుముఁ గొప్పగ నెంచి వారు పరమాత్మారంబుతో నందుఁ బి
ల్చినవేరాకెయ నిష్ఠఁ డేక్కు నుయం జే దట్టి లాలించుమున్. 11
- ఉ. ఆనఱుకంబి యిట్టనియె నాటను రమ్మని బిల్వ చెచ్చి నా
రాకొనినాఁడు పెట్టఁ జిట్ట చమ్మల నక్కల నేడెనెన నే
జోకుగఁ జేరి వారలగు సోద నజయగఁ జెప్పకుండినన్
నాకడుపెట్టు నిండు నని నవ్వుమఁ బల్కుచు మూగి యిట్టనెన్. 12
- నీ. భాగ్యవంతులు వారు బహుషేకరాలు నే, నెఱునెత్తు నచటికి నెలమిమీఱ
నాబొక్కనోరును నాలెల్లవొద్రుకల్, గొప్పకిడుపును బెద్ద దొప్పచెవులు
గుని వీఁపునుబండి గురిగింజ దండలు, దంతపు సొమ్ములు వింతకెల్పుఁ
గనుగొని మణుల బంగరుసొమ్ము లొగిఁబెట్టి, యుండువారలు నవ్వు చుండ్రు గనుక
- తే. నాకు సిగ్గు నీరాచ నగరికేను, నెచ్చటకుఁ గార్యమేమి నా నెలనె శేద
తెఱువ లైనట్టివారికి నెఱుకచెపుచుఁ, బొట్టఁ గడుపును నుండును చాలఁతులార.
- తే. అనిన వాఁట్టు లనిర మా యమ్మ కెఱుక, నిజముగా నీవు చెప్పిన నీకుగర్వ
భూషణాలిచ్చి బంగరు పుట్టిమిచ్చి, పొమ్మనును నీకవిప్పింపఁ బూట మేము. 13
- మ. అని వా రాసతికొత్తరై పటికి నెయ్యం బొప్పఁగా దానిఁ దో
డ్కిని యంతనపురమందుఁ జేర్చి రచటం గూర్చి ధరాకాంతదా
నిని బంగారపుఁ బీటపై నునిచి మన్నిపంగ నీక్షిరలి య
ట్లు నా సోదలసాని నవ్వుచు మహాహ్లాదంబు దీపింఘగన్.

- అ వనిత సీత భాగ్యవతి నేను గడుపేద, దానఁ గాన నాకుఁ దనయునకును
బాలు బువ్వబెట్టి మేలైన విడెము నా, కిచ్చి యడుగు మెఱుక యెలమిగులుక.
- క. అప్పుడు క్షీరాన్నంబును, దెప్పున బిడ్డఁడును దానిఁ దిని తేచి ముదం
బొప్పఁగ ధగఁజేవిని, గప్పరవిడె మిమ్మటంచు గ్రొక్కన్ నడిగెన్. 18
- సీ అయెఱుకలసాని కాధగఁజేవి, విడెమిచ్చి పల్కెన్తో వెలఁది మీఁది
యేదేశ మిపుడు మీ యిండ్లఁడ నుండు మీ, యూరుపేరెమి మా యూరికేల
వచ్చి, వనఁగ న వ్యనితయదాది సో, చెలసాని పువ్వుచుఁ బలికె నిట్లు
తెఱవ మిన్నా' విను మెఱుకులవారికి, నిండ్రొంగలపు ధూమికనిత
- తే. గుడిసె లాదాఁడ గావించి కొన్నిదినము, లుండిపోయెడు వారల కూరు దేశ
మేల యాయూరిదయితల కెఱుకె నెప్పు, నిలసి వచ్చితి వింటె మాకులగకులును
- సీ. ఎఱుకవారల కల్ల గుఱికట్లుగా నిల్వ, నొక్క నోటున్నది నిక్కముగను
నది యేడ నన్న నాల్గొను బదియుఁ బం, ద్రెండుపదాలును రెండు నైన
శృంగపంక్తులుచేరినిగి కగురుచుండు, నాఱుకొండలకు మీ దైనకొండ
నయ్య శృంగములాప్పు వీక్షింపఁదగుకొండ, మూడేళ్లలోఁగూడి మొరయుకొండ
నొక్కఁడ త్రోవలకును నట్ల నడిమి కొండ, పాము తనలోన నుండఁగ బ్రబలు కొండ
మేఱుకరువలఁ దనరారి మెఱుము కొండ, లొంటి మా పెద్దలున్నట్టి దొడ్ల కొండ 20
- క. అకొండ మీఁద నిక్కము, మాకొఁపుర మెపుడు చెలఁగు మఱి జీవికై
లోకుల కెఱుకలు నెప్పుచు, తోషగఁ బ్రవకుము మేము సోచె లడుగుమా. 21
- చ. చెప్పెద ముంతెడు ముత్రెము, లిప్పించుము నాకు ననుచు నెఱుకత తనతోఁ
దెప్పఁగ నాన్యపసతి విని, ముప్పుడి ముత్యము లాసంగె యానందముగన్. 22
- అ. పసిఁడి చేటలోని పండు ముత్రె బులా, గద్దె పాలఁతి నూచి కరిము సాచి
ముత్రెములను బిసికి మూడురాసులు చేసి, మధ్యరాశియంచు మనసు నిల్చి. 23
- వ. ముమ్మాలు నారాసికి జేనెత్రిమెక్కి నోట, గంగాపుణ్యతీర్థంబులను గాఢీ
గయాప్రయాగపుమఖపుణ్యక్షేత్రంబులను, హరిహరబ్రహ్మదేవతలను, బరాశక్తి
పుమఖానేకశక్తులను విచించుచు మొక్కి మఱియు నిట్లనియె 24
- క. విను ధరణీ సతి యిచటికి, నెనయన చేవుట్లు ఎగ్గు నిలిసిరి నీవిం
కను దక్షిణతాంబూలం, బును గొని రామొక్కి గద్దె బుట్టను దనరన్. 25
- ప. అనిన విని దక్షిణతాంబూలంబులు వెట్టి గద్దెబుట్టికి మొక్కి యిడి యెఱుకల
సానితో ధగఁజేవి యిట్లనియె. 26
- తే. కొమ్మ నామదిలోనుండు శోర్క సీత, చెప్పు నీకాదుకున కంఠ లాప్పు నిత్తు
నీకు దివ్యాంబరణముల నెచ్చి నిత్తు, దబ్బరాడకు నెఱుకత తలఁచి వుడుపు 27

క. అని పల్కుగ రాజిం గనుఁ గొని యెఱుకత యిట్లు లనియెఁ గొడుకొ మదిలో
ననుమానింపకు మిప్పుడు, ఘనతగ నీకోర్కె జెప్పఁ గల నెనలారక. 28

జ. అని చెప్పుటంజేసి ధరణీదేవి దాని కెదురుగఁ బనిండ్రిపీటం గూర్చుండఁ దనచేలి
బెత్తం బయ్యింతచేత కిచ్చి తా నొకప్రక్క పట్టుకుని 'విఘ్నేశ్వరా వీరభద్రా'
మళయాళభగవతీ మధురమీనాక్షీ యామ్నాయాక్షీ కృమాక్షీ కనకదుర్గాంబ
చాదాంబ జ్ఞానాంబ కొల్లాపురలక్ష్మీ మీరల్లరు పెచ్చి మంచివా కియ్యరే వాకి
య్యరే యని ప్రార్థించి యిట్లనియె. 29

క. దిక్కులు సూడక సతి నా, దిక్కుల నీవిపుడు చూడు దేవరతోడే
నిక్కము నెప్పై నీకని, మక్కువ నాయెఱుకలమ్మ మఱి యిట్లనియెక. 30

జ. అన్నో యవ్వ నీతలంచినతలంపు మేలౌతాదంట దేవుళ్లు పలుకుమందారు, తలం
చిన తలం పేమంటివా నెప్పై విన నైతమ్మ బిడ్డంటే కడుపునూపును తోడఁ
బుట్టంటే భుజమును సూపును నీవిట్లు తోడఁబుట్టు కడుగులేదు ఇట్లా బిడ్డ
కడుగుసుండావు, అబిడ్డ అనుబిడ్డటావా ము బిడ్డంటావా చెప్పై నూడు
కొడకా, యాడబిడ్డంటే చెవునూపునును మగబిడ్డంటే గడ్డంటునూపునును,
ఇదిగో యిట్టి మగబిడ్డ కడుగులేదు. అడబిడ్డ కడుగుసుండావే, అన్నో యవ్వ
అయాడబిడ్డకు నొకసంత కలిగుండాది ఆసంతయేమంటావా నిన్నటిదినము నీబిడ్డ
ననాకేగినాది అడ తురగాయాఘండైన నల్లనయ్యను జూచి మోహించియుం
డాది యెందుండి అనల్లనయ్య పెచ్చినావంటారా చెప్పై నను దల్లిఇదిగో యీ
మూలనుండాడు అమూల చెలియలేదంటే యీడికి వాయువ్యభాగానబడిగలతో
మెఱయునుండు బంగారుకొండమీఁద నుండేవాడే కొడుకొ వాడేవండం
టావా బొల్లినామంటలు పెట్టుకొని బొల్లిగడ్డ నెక్కి కొల్లకొండే యెల్ల
దిక్కుల దిరుగు నల్లనయ్య తల్లి, వాడు నిబద్ధిగాను వాఁయఁబుండే కాని నరుండు
కాడే యమ్మా వాడు నీబిడ్డను బెండ్లాడవలె నని యుండఁడే వాని నీబిడ్డ
పెండ్లాడనంచి యుండఁడె, కాబట్టి నీపుత్రుకను ఆసామికిచ్చి పెండ్లిచేసి కమ్మ
లార నూడును తల్లి సుకంఠానుంటాది లేకుంటే కష్టాలు రాఁబోతుండావె యమ్మ
యని చెప్పిన విని ధరణీదేవి యెఱుకతం జూచి సంతసించి యిట్లనియె. 31

క. ఓయెఱుకత నీమాటలు, మాయగఁ దోచినవి ముజ మానినలను నా
రాయఁబుండు పెండ్లియాడిన, వీయనిని గాన మెందు నిది నిజమేనా. 32

సీ. అని వింత పడి నవ్వి యడుగఁగ నప్పుడా, యెఱుకలసాని తా నిట్లు లనియె
నాస్వామి మదకరి వడలిందితఱుమును, పెచ్చినీ సుతయున్న వనము నేరి
తనకులగోత్రము తనకోర్కె నీమద్దు, చిన్నారిబిడ్డకుఁ జెప్పినాడు
నీపుత్ర యది విని నివృత్తోక్తులు పెల్లి, యతఁ డెక్కి పెచ్చిన వాయముమీఁద

తే. తాల యద్వింశ శేల గుట్టంబు ఎడియె, నతఁడు మన్నించి యావేంకటాద్రిఁ జేర
ముదిర కామిఁడ మఱికామ మూర్ఖువాఁకె, విరహతాపజ్వరంబుతో వేఁగసాఁగె.

తే. ఆజ్వరము మాన్ప వేఱ లేదాపధంబు, కమలనయనుని మోము నీ కన్యకీపుడు
చూప నాలేమిమన్నకుఁ దాప మడఁగు, నూరకే నన్ను నడుగుట నొప్పఁ గలదె?

తే. అనుమఁ బల్కిన కొఱవంజె యన్వఁ జూచి, ధరణీదేవి యిదేమిపో దబ్బరనుమ
కమలలోచనుఁ డేడ మా కన్యయేడ, నతని యిది చూచుటేడ నీ వనుటకల్ల. 35

క. విన విన దబ్బరగాఁదో, చిన దిది యెప్పుడునులేనిచిత్రం బాహ
యన నెఱుకత విని యీవిధ, మనియెను నామాట దప్ప దవ్యో యవ్వా. 36

నీ. ఇఁకఁ గొంతతడవున కిచటికిఁ బెండ్లిపె, తనము సేయుటకు మోదంబుమీఱ
నావేంకటేశ్వరుం డాపఁగ నొక యితి, వచ్చును నానిజ మచ్చుమెచ్చు
తెలియు నీకీపు డెంత తెలియఁ జెప్పినఁగాని, చెలియలేదో ధరాదేవి నీకుఁ
చెలిసినప్పటికి నన్నిలిపించి బహుమాన, మిప్పించు మిప్పుడే మియ్యలెరు

తే. నాకీపుడు నీవు నెలవిమ్ము నీకొమార్తె, పెండ్లి నాఁటికి వత్తు నాబిడ్డతోడ
మనువశే నీకుఁ జెప్పిన మాట నిజము, దబ్బరని యెంచ కమ్మరో తనయ నడుగు.

వ. అహో యిప్పు కడుపుకూటికి దబ్బరాడితి నని తలంచి యుండావే, అది కల్ల
గాదు కైలాటగాదు తరకట బరకటగాదు తల్చిబ్బుగాదు, తమకుకాదు తాటోటు
మాటలుగాదు, అడంబరముగాదు, ఈడెలుగాదు, ఈఱు తాఱుగాదు, బొంకు
గాదు, బోనక తైలుమాటలుగాదే యమ్మ కూఁతునుజూచి యడిగి తె నిజంబు చెలస్తా
దె, నామాట నాగద్దబ్బుతోడ నాబుడకఁడుతోడ నిజమేగాని కల్లగాదు తల్లి
యని దిగ్గునలేచి పోయి పరమపురుషుండైన నారాయణుండు వేంకటాద్రియందు
నిజయాపంబున నుండె నంత ధరణీదేవి పరమాశ్చర్యంబునఁ బద్యావతి కడకుం జని
యిట్లనియె. 38

ఉ. అచ్చు యిదేమి పద్మ యిపు డారటఁ బొర్లుదుఁ బవ్వలించి యీ
సామ్యనిలంగ నేల యిఁకఁ తొప్పడలే యిఁక నిన్నుఁజూచి నే
నెత్తుది నెట్టు లుండెనను నీమదిలోఁ గల మర్త మిట్లు ని
క్కమ్ముగఁ జెప్పు నీకలికి కన్నుల నీరిటు వించనేటికే. 39

క. నేనెల దన్ను నులుసక, యావనమున కరిగి నిన్ను నాటాడఁగ ని
స్సావించుదుఁ గని శ్వాస, నీవెరింగంటి పైచు నీరజసేత్రా. 40

తే. నీవు బిడ్డవు నాకు నే నీకుఁ దల్లి, ముఱుములెక చెప్పు నీయాత్మచింత
చింత దాఁపక యిఁకఁ జెప్పు నెఱువనేల, యనిన నక్కన్య మాటాడ కడలసాఁగె.

క. ఆకన్యక యీవిధమున, కోకింపఁగఁ జూచి కొంత చోడ్వపడుచు నీ
కీ. కరణిగ నతిదుఃఖము, రాకకు గత మేమి చెల్పురహి మాఱుమాళ్ళ. 42

- తే. అమృతజముగ లోకాన నాపు లింక, నాకెదుర లేరు నాకన్న నీకు లేరు
నన్ను నలముఁ గాఁ జూడకున్నమాట, దాఁపకయ చెప్పయిపుడు నా తండ్రితోడ.
- చ. అని యిటు లానఁబెట్టి సుత నప్పుడు మెల్లఁగ లేవనెత్తితా
ననుపమప్రేమతోడను నిజాంకరలంబున నుంచి కిన్నముక
దనచెయిదర్చుచే నివిరి తద్దయు లాలనఁజేసి యడ్లగాఁ
దన తలవంచి పల్కని సుతంగని యిట్లునె ధాత్రిజేవిరాకా.
౩. పట్టినీగు పాపఫలమును గాదిది, యరయు నేనుజేసినట్టిపాప
ఫలముగాని నిన్ను బాధంప నేటికి, నందు నీకు వెట్టె నట్లు లందు.
- సీ. ఆరితఁ దనకొఱ కార్తిబొందినతల్లి, నా పడంతుకచూచి తాపముంది
కనులబాష్పములొల్కఁ గా నిట్లు అనియె నో, యమృతపువనంబునందు నేను
సఖులతో నాటాడు సమయాన నచటికి, దివ్యపూరుషుఁడొక్కఁడేజిమిఁదఁ
దగ నెక్కినచ్చిన న్నొగిఁజూచియొక్కస, క్కములాడె నేనట్టి శరీకపుడు
- తే. తాల గువ్వించి తతనిపై నేల యతని, గుఱ్ఱమొగ్గను మఱి యతండుఱ్ఱబాటి
నెచటితోపోయె నాతని నిష్ఠగన్న, యిట్లు బున్నదితల్లి నాయాసపడకు.
- క. అని పద్మావతి వల్కఁగ, విని ధరణీదేవిసుతను వీక్షించి మనం
బున మోదము భేదము పెనఁ, గొనఁగా లజ్జించి ప్రేమ కూఁతురి కనియెకా.
- సీ. నాతల్లి యీచిన్న నాటని నీ కిటువంటి, బుద్ధి యేలజనించెఁ బుత్రిచూడ
వనమున కేగి యా వనపూరుషునిజూచి, నెలచెనందుఱునిన్ను వనజవదన
పుట్టిపుట్టకఁ గొల్లి పురుషస్వరూపంబు, నీకట్లఱిలినె నే నీలనేటి
వానికులంబేమొ వానిపై నీకింతి, మఱులేల కల్గెనె మధురవాణి
- తే. కటకటా ! మానధనుఁడు ని న్నన్నతండ్రి, నీమనోవ్యధనిజముగ నేఁడు వింటి
చింతచేఁ దలయెత్త లే కింత మదిని, గుండుగును దీని కే గ్రోవ గుట్టుగాదె.
- క. వనమున నుందరపురుషుని, గనుఁగొని మదిలో వరించె గాఁ గూఁతురటం
చును రాజా నవరె లోకులు, వినవలయుఁ గదా మఱింక విధి కేమండుకా.
- క. లోకం బంతయు మూయును, మూఁకుఁడు లే దతనినేల మోహించితివే
కూఁతుర మాకును నీకును, బ్రాకటముఁ బొందె కీర్తి రాఁగలదె మహిమా.
- సీ. అని యిట్లు వెలుకఁగ నపుడు పద్మావతి, హరి పూర్వవృత్తాంత మాత్మయందుఁ
దలచి యిట్లనియె నో తల్లి నీ కపక్షిర్తి, నచ్చున ననుచింతి నలదతండు
మనుజమాత్రుఁ డటంచు మది నెంచి నావేమొ, మనుజుండుగాఁడు రమావిభుండు
పురుషోత్తముండు సంపూర్ణప్రకాశుండు, సర్వజ్ఞఁ డాధ్యుండు కాశ్యతుండు
- తే. గాన నాస్వామియందు నా మానసంబు, కుదిరి నిలిచిన దదివాకుఁ గొరువగాదు
నాకొఱకు భూమి నపక్షిర్తి మీకులేదు, కావలసినట్టి పను లింకఁ గాకవోదు.

ఎ. వినుము జననీమతల్లి చింతమాను మే మహామహుని దివ్యచక్రంబు కారణబలంబులం
 గ్రుంచి కరివగరంబున ధర్మరాజును పట్టభగ్రుంజేసి తత్పురసంరక్షణతీరు సేయు
 చుండు, నేమహాత్ముని శంఖారావంబు దైత్యబృందంబునకు భయప్రదంబై దేవ
 తల కానందంబు నిచ్చుచుండు నట్టి శంఖచక్రధరుం డైన పరమపురుషుండు లీలా
 మానుని విగ్రహుండు నై నిన్న నవ్వనంబున నాకుంగాక చెలులకుంగూడ దర్శనం
 బిచ్చినవాడు నే నీమర్త్యలోకంబున నుండఁదగినరీతి కాతనియందు జాలరువ్విం
 చిత నయ్యపచారం జేసుజేసినందుల కిమ్ముహావిష్ణుండు నన్ను రక్షించునో రక్షిం
 పడదో యనుసందియంబును భయంబును బెనఁగొని కన్నీరునించుటయ కాని కామ
 వికారవ్యాపారంబు నాకింతకీల శ్రీనివాసుని దివ్యమంగళరూపంబు నాకు నగు
 పడకుండినచో నునుగులఁ దొడంగదఁ బ్రత్యక్షంబైనఁ బ్రాణంబు లుంచుకొనద
 నని పూలపాన్పునందు వ్రాలుటంజేసి చూచి ధరణీదేవి యచ్చెరువంది యిట్లనియె.

సీ. ఆమృతద్యావంతి హరిభక్తి నీచిత్ర, మం దింతగా నిల్పినందులన
 నీకోర్కె సిద్ధించు శోకింప నెల దొక, నాచక్ర నినుఁ బెండ్లి యాడు ననుచు
 దేటగ నొకధర్మ దేవతె పెచ్చి నా, కలుఁగఁజెప్పినమాట లేలదప్ప
 దప్ప దిప్పడు నీవు ధైర్యంబుతోనుండు, మని చెప్పచుండఁగా నంత నటకుఁ

తే. గ్రమముగా విప్రముఖ్యు లగస్త్యులింగ, మునకు రుద్రాభిషేకంబు దనరఁజేసి
 పరఁగఁ దత్తీర్థమును బూలు పత్తి పండ్లు, కోరి గైకొని రాఁజూచి వారితోడ. 53

తే. చెలులతోఁగూడి గుడినుండి చెలిమిదనర, ఎకుళమాలిక పల్కుచు నచ్చె నపుడు
 ద్వైజాలు రుద్రాభిషేకసత్తీర్థముమఁగి, జల్లి పద్మావతీశరంబు నుల్లసముగ. 54

తే. పూలు మంత్రాక్షరలు పండ్లు పాలఁగికిచ్చి, దీవన లాసంగి వోయిరి వేగ పెండ్లి
 యగునటంచును ఎకుళను నపుడు వేఱ, ఎనితగానుంట గనుఁగొని మనమునందు.

క. ధరణీదేవి రయంబునఁ, బెరిమను దోడైచ్చి రత్న పితమునందుం
 గగమర్థి నునిచి ఎకుళను, గురుతర వినయంబు నడిగఁ గూర్చియెసంగె. 55

సీ. ఆమృతవేష్టకై పెచ్చితివి యిట్లు, లెంగుండి పెచ్చితి విటకు నెలమి
 పెచ్చియింపు వానఁగ నవ్వకుళమాలిక యిట్లు, లనియె నోయమ్మ శేషాద్రినుండి
 పెచ్చితి ననఁగ నెవ్వరిదాన పనిధర, ణీదేవి యడుగఁగా నిక్క మేను
 ధరవేంకటేశుని దాననైయుంచునా, స్వామి పంపించఁగ పెచ్చి తిచటఁ

తే. జేరినానని ఎకుళ మచ్చికను నల్క, విని మహీపతి సతయేమి పనికినీవు
 పెచ్చినానని యడుగఁగ ఎకుళయేను, బెండ్లిపె త్రనముగనెఁ జేర్చె దనర. 57

క. అని పల్కిన ఎకుళను గనుఁ, గొని ధరణీదేవి యెవరి కొఱ కిప్పుడు పె
 త్రన మిచటఁ జేయవచ్చితి, నని యడుగఁగ ఎకుళ యిట్లు లనియె ముదమునన్. 58

- సీ. విశుభరణీదేవి వేంకటేశ్వరునకు, నల నీచపుత్రుని నడుగు నిట్లు
నచ్చిత్ర మిరస్వనరుని జూడఁగ మాని, మాటచెప్పఁడు నాకు మనసు నెంచి
యన ధరణీదేవి యనె నిట్లు కలగోత్ర, ములు చెప్ప వల్లిదండ్రులను నుడువు
మని ధరణీదేవి యడుగఁగ నకుళి యి, ట్లనియెఁ గలఁబు శీతాంశుకులము
- తే. పరనిస్థులగోత్రంబు వారి కతిని, దేవతీదేవి మఱి ననుదేవుఁ డెంచఁ
దల్లిదండ్రు లటంచును వినఁ జెప్ప, నాపె నాతనిరూపగుణాదులెల్ల. 89
- ప. వినుపంప మనిన నవ్వకుళమానికి యిట్లనియె. 60
- సీ. సతి నీవు మాస్వామి సౌందర్య మడిగిన, మహితయామనృథమనృథుండె
పట్టుగ నతిని సౌభాగ్యంబు నడిగిన, జిప్స శిశ్యులబై లక్ష్యవిభుండె
సురుచిరం బైనట్టి సుగుణంబు లడిగిన, గురుశిశ్యుల్యాదగుణాదుండె
చెలఁగి సదాచారశీలంబు లడిగిన, వేగోక్తి సద్ధర్మ విధనకుండె
- తే. సాహసౌదార్య గాంధీర్థ్య సంపదలకు, శాంతసౌహృద్య కరుణారసంబులకునా
విష్ణుని యెంచు రాజదేవీ ధివత్ హృదయమునంచున నింక నింతకును మించి.
- ప. చెప్ప నాకుఁ దరింబుగాను గావున నీకీస్యకౌత్సం బాతనికిం దగినద పెక్కు
యోచనలుసేయకు సత్యంబు పెక్కొణించినది. 62
- మ. అని యాభామినిచెల్ల రాజసూత్ర నెయ్యం బారఁగా శ్రీరమా
నినితారత్నము చెంతినుండఁగను భావం బొప్ప మాకిన్యకిం
దమ చెల్లుట్లు నటంచుఁ బల్కితీవి చిత్తంబంచు నెంచంగ నా
కనుమానంబుగ నున్న దంతయు ననుల్ హాస్యంబు గావింపరే. 63
- సీ. అని ధరణీదేవి యనుమానముగఁ బల్కు, నకుళ యిట్లనియె నవ్వార్థినయ
కొల్లాపుంజుసేరి యెల్లధక్తులను ర, క్షించుచు నున్నది చెలఁగి నచట
కమలత దాతని కడఁ గాన నీపుత్రు, నీక్షించి చక్ర మహించినాడు
మీరు మీకన్యను నారాయణున కిచ్చి, చెలఁగి వివాహంబు నేయుఁ డెంచుఁ
- తే. శిష్యి యాసిరి యాపురిం జీరి నట్టి, కాగిలం బఠియును శిష్యి కిరము ప్రియము
వేదవతి జన్మవృత్తాంత మాదినుండె, పాసఁగి వినుపించి క్రిష్ణుఁ బాలితఁడైనది.
- తే. పల్కె నిమ్మయి నకుళ మిపట్టియైన, పద్మపద్మానందసంభవయగాని
వేణ జన్మముగాను భావింప మీరుఁ, బుత్రుయై పుట్టె మిశూర్య పుణ్యమునను. 64
- తే. పెండ్లి యేర్పాట్లు గావింప వేడ్క నన్నుఁ, బంపు మేగద నాచక్ర పాణి మీకు
నల్లుఁ పగుటకు మీభాగ్య మంచు ధరణి, దేవి కలఁగఁ జెప్పి యో దేవయింక.
- ప. జానచ్చినకారణం బంతయు రాజేంద్రునిను సంతసంబాట పెంచిని నన్నుఁ బ్రయా
ణంబు గావింపు మనిన.

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో నరిగి చింతం బొందు చున్నట్టి భూ
వరునిం జూచి ప్రియోత్పలార శుభసద్వార్తల్ క్రమం బొప్పగా
ధరః బుద్రిజననంబు దాని నిజస్వత్వంతంబు నాశేషభూ
ధరవాసుండు పరించినట్టి విగ్రముక్ దార్ధ్యంబుగాఁ జెప్పఁగన్. 68

నీ. విని వింత నొంది వచ్చినవకుళాంగన, జూచి మన్నింప నాసుదతిపూచి
రాజుతో ననియె నో రాజ మీయింటికి, వచ్చి శ్రీశుభకర వార్తలన్ని
దేశం శతేగించితిని నిజం బిక్కార్య, మిఁకఁ బెండ్లిగ్నంబు నెలమిజూడుఁ
దని నెల్ల నాన్యపుం దానందమగ్నుడై, హరియేడ నేనేడ యాహ యిదేమి
తే. వింతయనుచును నకుళతోఁ జొర తలఁగె, నామనంబునఁబట్టు కన్నటితాప
మింక సుకృతుండ నైతి భూమిశులంఘ, గీర్తి పెడసితి నాభాగ్య కృతము గాఁచె. 69

మ. భూ శాంత హరిలీలాచరిత్రంబునకు నచ్చెరువంది నకుళతో వెండియు నిట్లనియె.
నీవు మాకుఁ బరమాపురాతనవి, నీవశంబున నాచక్రి మాకుజామాత యగుటంజేసి
మేము సుకృతాత్ము లైతిమి నాపుత్రి నాహరినరించిన కథ విస విస నాన్వేదం బగు
చున్న యిది. అని నకుళమాలికను బ్రിയంబునంజూచి గౌరవించి పద్మావతి చెంత
కుడి నుద్దిడి లాలించి యిట్లనియె. 70

నీ. నీవు పద్మావతి నీమన, మన నిఁకఁ జొరతింపనిలకు ముజ్జగములు పా
పమునాయు సామి కిప్పుడ, నిమ నొసఁగు నేవ్క నెలయ నిజము కుమారీ. 71

మ. అని పద్మావతికి నెమ్మదిచెప్పి నిజగురుని ధ్యానింప నతండు ఎచ్చుటంజూచి యా
తని శ్రమతేగి యుదితార్చనలు గావించి తోడైచ్చి బంగారుపీట నునిచి నకుళమాలిక
వేంకటాద్రినుండి వచ్చిన ముదంతంబెల్ల నుడువ నగ్గురువన్యం దానందముంది
రాజం గని యిట్లనియె. 72

నీ. అరయ నీవురికి నుత్తరభాగమునఁ బంచ, క్రోశదూరంబున గొప్పగాను
బ్రహ్మనుసంధాన పథం దైనశుకయోగి, యున్నవాఁడతని మీ రుచితు లైన
వారిని బంపి యవ్వరమునిక్ రావించు, విని రాజా శేష్యుఁ డమునిని బంపి
శుకుని రప్పించి తాఁ జూచి యాతని కుచి, తార్చనములు చేసి యమల రత్న
తే. పీఠమునఁ జేర్చ నావలఁ జేర్చి గురుని, చూచి సంతోషచిత్తుడై శుకుఁడు ఎల్క
శేమి యాదిశ మిచ్చటనెలమి మనము, చేరుటలటంచు న్యపునకుఁ జెలఁగు శుభము.

మ. గురగురువర నన్ని చటికి, గురుని బిలిపించినట్టి కార్యము నాలోఁ
ద్వర గాఁ జెప్పఁ దనఁగను, గురుఁడు మనంబొకవ నాశుకున కిట్లనియెన్. 74

నీ. విను శుకయోగీంద్ర భువం దైనవేంకటే, శ్రవణంబు పద్మావతి వలచి తా
తెండియాడెద నను బ్రేమ రెట్టింపంగ, ఎకుళమాలిక యను ననిత నెనఁగ

- ఘనతగఁ బెండ్లి పెత్తనము నేయుటకు నేఁ, దంపించినాఁడు నన్నెందుకొఱకు
 నృపతి రిప్పింపఁగ నేను వచ్చితి నీవు, వచ్చితి వివుడు భూవరునకేమి
 తే. చెప్పవలె నన్న గురుని వీక్షించి శుకుఁడు, పల్కె నీరాజపుణ్యప్రభావమునన
 పద్మగల్గిన దట్టి సాభాగ్యవతికిఁ, దగఁడు మనుజుండు శ్రీరమా ధర్మదే గాఁకి.
 తే. అని నృపాలకి నీవు మహాతపంబు, చేసి యుండుటఁజేసి లక్ష్మీసమాన
 యగు సుతం గాంచితవి వివాహంబు నేయు, శ్రీహరికి నిచ్చి పాంతు సుత్రేయసంబు.
 చ. అని శుకయోగివల్కఁగ ధరాధిపుఁ డెంతయు సంతసించి యి
 ట్టనియె గుహోత్తమా! యిఁక శుభాస్పదలగ్న మొకండు నీవు పాం
 తనములఁ జూచి పెట్టుఁ దనఁ దప్పక నాశుకుఁడుగ గురుండు శ్రీ
 తనరఁగఁ జూచి మంచి విధ ధర్మ పథంబుల నోలి నత్తఱి.
 ప. నాడీరజ్జగణ యోనివర్ణదినమాహేంద్రదీర్ఘ గ్రహ మైత్రకూటాదులు వధూవధు
 నమరియుండుటకు మెచ్చి పుష్కరాంశప్రకారంబునఁ దిగివారనత్త్రయోగ
 జాతులం బాతాభావాదిదోష విరహితంబుగఁ జూచి మధుమాసంబున కెట్టి దోషం
 బులు లేవని వచించి పూర్వపక్షత్వ పాకరసంచారకాలంబున నిర్దోషంబుగ జాక
 మహూర్తంబు నిశ్చయించి రాజ కఠింగించి సంతసింపఁజేసిరి. అంత నాయ
 రాజేంద్రుం డాబృహస్పతిం జూచి యిట్లనియె.
 సీ. హరికి నమస్కార మమచు వ్రాయించెద, నన విని ధనుఁ డిట్లనియె రాజ
 ఆస్వామి మానవుం డై నీసుతను బెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ దండువలన
 మొనసి నమస్కార మనివ్రాయఁగూడ దా, శీర్షనవంబున శ్రేయముండు
 నమరఁ బ్రతికవ్రాసి యంపించు మని శుక, బ్రహ్మయం బల్కె భూపాలకుండు
 తే. సకల బరిధుజనంబులు సకలమిత్ర, జనము లెల్లరు హర్షింప మనసునందుఁ
 జొంగుమేమభార్యయును వేడ్కఁ జొందఁగాను, బ్రాకటంబుగ బంగరు పేకుమీఁద.
 ప. నకుళమాలిక సంతసింప నివ్విధంబున వ్రాయించె.
 సీ. శ్రీమదఖండలక్ష్మీప్రసన్నేక్షణా, లంకితులై సుల్లాసు లైన
 యఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకు లైన, సర్వజ్ఞులైన శ్రీ స్వామివారి
 కాకాశవృత్తఁ డాయురాలోగ్యపుత్రపా, తాభివిధులు గల్గవట్లుగాను
 దీవించితిని మఱిదినమునఁగుళంబు, మాకుమీకుళంబు మఱువకుండ
 తే. వ్రాయుచుండఁగవలయునా వ్యాసకుటుండు, గురుఁడుచెప్పఁగమీకునాకుఁడులైన
 పద్మనిచ్చివివాహంబు బాగుగాను, జేయఁబెందితి కరుణించు శ్రీనివాస.
 ప. అది వ్రాయించి హరిచారేపన దిహ్నంబునీయించి గురువుచే నొసంగ నతండుది
 హాదికుఁడయ్యెన్దొడ్డు కరంబునది, నతండుగని యానందించుచుండ శ్రీనివాసునకి
 శుభవృత్తి గొంపోయి యిచ్చి ప్రత్యుత్తరంబు చెప్పుటకు యోగ్యులగువారు తాను

యనిగురుండు శుకునింగని నల్క నదివిని శుకుండట్ల కానిమ్మని యాలేఖఁగొని వేంకటాచలాశోహణంబు నేసి వచ్చుచుండు శుకునిం గని శ్రీనివాసుం డెరుసుని శ్రీ యొత్తులం బోడ్కొనివచ్చి తింత్రిణీప్యత్త మాలంబునఁ దానిర్మించియున్న పుష్ప పీఠంబునందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యిట్లనియె. 82

క. ఓ యోగీంద్రసత్కృప, నీయెడి కిష్కాడ్కి వచ్చు టిది మేలయ్యెఁ
మాయావిగహిత! నాపని, కాయో పండో నిజంబుగాఁ దెల్పుమయా. 83

క. అనఁగను మందస్మితుండై, విని శుకయోగీంద్రుడనియె విశ్వాత్మక నీ
ఘనచిత్తంబునఁ దలఁచిన, పని కాయనిచెప్ప నేల పండై యుండఁగ. 84

చ. అని శుకయోగి నల్క నపు డబ్బదళాక్షుండు సంతసించి య
మ్మనికి నమస్కరించి తన ముచ్చటలెల్ల నొకింతచెప్పఁగా
విని ముదమంది తాపసుండు వేడ్కను దాఁ గొనివచ్చినట్టి శ్రీ
తన రెడు భవ్య రేఖను మహాసురవైరికరంబుఁ బెట్టఁగఁ. 85

క. ఆప్పుడు హరి యాపత్రిక, తప్పక తాఁ జదివి తెలిసి తడయకయపుడే
యొప్పుగ నేదఁగిఁజేతున, గొప్పగ నిటువ్రాసెఁ జేతి గోటం గ్రమముఁ. 86

నీ. అంతశ్రీశుకునకు నానందమొదవంగి, పరసిజనాభుండు చదివెనిట్లు
శ్రీపూర్ణ రాజపూజకులైనధర్మత, త్వరసుధర్మ సుధర్మ వరసుతులగు
సామ్రాజ్యకలితరాజశ్రీగగనరాజు, వారికి శేషాద్రివల్లభుండు
వందనంబులు నేరటివఱకు మాకుశుభంబు, నఱలుమీకుశలంబు వ్రాయదలఁతుఁ

తే. దనరవై శాఖమాసాది దశమిశుక్ర, వాగమునరాత్రి శుభలగ్న మారయంగ
నుంటఁజెల్పుటచేత మే ముల్లసముగి, వత్తు మానాఁడు పదివేలు ఎందనములు. 87

నీ. అనితానువ్రాసియున్నట్టియు త్రగమును, శుకునకు వినిపించి చుట్టినాని
నోఁ బుష్పహారంబు దోహరియొసంగి య, మునితోడఁ బర్యవ్రతంబును ముదంబు
నందిగి పంపి తా నగమున కేగెను, నారాయణనాథ్య నగరమునకుఁ
జేరిమానీశుఁడా ధూరమణునకిచ్చెనతఁడందిభార్యకు నలరఁజూపి

తే. బంధుమిత్రాదులకుఁజూపి పరిమముదము, నొంచెనావల శుకముని యుర్విపతికి
హరివచ్చించిన విస్మయం బైనపల్కు, లన్నియెఱింగించె దేవేజ్యుఁ డనుముదంబు. 88

చ. పొంచెనంత నాకాశరాజేంద్రుఁ డాశుకమహ్మికిం ద్రిదశాచార్యకుం బ్రామిల్లి
సన్మానింపుటంజేసి వారు తమస్థానంబులకేగిరి సృపుండు పురంబలంకరింపఁ జేయుఁ
డని చూచుటకు నానతిచ్చె, నాధరణీదేవి ఎకుళమాలికకు దివ్యాంబరా భరణాదు
లచే సన్మానించి వీడ్కొలుప శేషాద్రికివచ్చి శ్రీనివాసుని వీక్షించి యిట్లనియె. 89

నీ. నాతండ్రివేంకట నారాయణపురంబు, నకుఁబోయివచ్చితి సకలశుభము
లొదవె వివాహమహోత్సవంబునకు నే, నేమిపసురోనేయు దిచట నింక

విని హరివల్క్మ నో జనని యీ పెండ్లివె, తనము చేసి వింక గ్రవ్యమేడ
చచ్చెద వేసేడ చెత్తు దీని కుపాయ, మేమి నా కటింగింపు మిప్పుడనిన
తే. నిమగ్నమాలిక పల్కె నవ్వనధితనయ, నిచ్చటికిఁ బిల్వనంపిన నెచ్చుగాను
ధనము నీకిచ్చు నవగ నవ్వనజనేత్రుఁ, డపుడు ఎకుళనుగాంచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.

నీ. ననజాలయనుబాసి వచ్చి యిచ్చట పెండ్లి, యాడెని ననిన నా కాస్తమగును
ధనమిచ్చునే సిరి యనిపల్కి తలనాంచి, చింతింప ఎకుళ యాశ్రీనివాసు
నీక్షించి వారితో నెంతయు నిజముగఁ, జెప్పినచ్చితిని నీ విప్పుడిట్లు
చింతనొందిన నేమి నేయును నీమాట, లానరాహస్వామి కైనఁజెప్పి

తే. తప్ప కేమైన నొకప్రయత్నము చేసి, మానరక్షణ గావింప మంచిదరయ
వారు రమ్మన నపుడు ద్రవ్యగుణరేక, పెండ్లి వీరితఁబోవఁ బ్రాపించుగేలి. 91

క. అని యువకుళ మహాభయ, మునఁ బలుకఁగ నవిచ్చి చక్ర ముచ్చటగా వి
ట్లనియె వరాహస్వామిని, ధన మిచ్చుని యాడిగిరమ్ము తల్లి యనఁగఁక. 92

వ. అని హరి విసోదంబుగఁ జెప్పటంజేసి ఎకుళాంగన వరాహస్వామి కడఁగి నయ
స్మరించి యిట్లనియె. 93

నీ. శ్రీవరాహస్వామి శ్రీనివాసుఁడు పెండ్లి, యాచఁ దలంచినాఁ డగ్ధమిచట
లేమ వివాహ మేలీల నా నందుల, కేయుపాయమునేమి నెనఁగుధనము
డమమ నిచ్చునువారు భాగ్యవంతులు వారి, తో సరిగఁ గుల దూగవలయు
నదిమాటవేంకటఁ డానుపీపతిగన్న, కన్యకుమేడబొట్టుఁ గట్టఁదలఁచి

తే. నాఁ డతం డిట్లు చేసిన నయలు నవ్వి, పోను గటుగాని నీవైన భూరిధనము
పొసఁగ నొడఁగూర్పు మనఁగ నా భూవరాహ, దేవుఁడాసతినిక్షించి ధీరుఁ డగుచు.

నీ. పలిక నోవకుళ నిర్భయముగ నుండుము, ధనము లభించు వెన్నునకు నిచట
నూరకుండుము శ్రీసుఁ డూరక నీతోడ, మాటాడియుండు నెవ్వుదిగ నుండు
నీవు చెప్పకమున్న నే నాహరిచరిత్ర, ముల నెఱింగినవాఁడ నెలమి నీవు
హరికడ కేలేంచు మచట బ్రహ్మాదులు, వచ్చి చేయునురు వివాహపనులు

తే. పామృతంగను విని వింతఁ బొంది వకుళ, వచ్చి వరహవతారుఁడు వెల్కినట్టి
పల్కులెల్లను వదియించెఁబద్మనాభు, నకు విచారంబు లేకుండ నయము మొనసి.

వ. అంత నాశ్రీకాకుండు స్వాంతంబున నెంతయు సంతసించి యంతరంగంబున
గరుడుల స్మరింప నప్పు డుప్పొంగి యప్పన్న కేంఁగ్రుండును గరుడుండు నావేంక
టాదికి వచ్చి చక్రకి దండప్రణామంబు లాచరించినఁ జూచి రెండు శుభవత్త్రికలు
లిఖించి వారలచే నొసఁగి యిట్లనియె. 94

అ. నడచి నీవు పోయి కంజసంభవునకీ, లిఖిత మిచ్చు మతియు నిఖిలబంధు
మహితముగ ను వచ్చి పంకనముగ నాకు, క్షీప్రముగను బెండ్లి నేయు మనుము. 97

- క. పొప్పుని యావిహగేంద్రుని, సప్తదమునఁ బంపి శేష ! శర్యుని బిలువం
బొమ్మ కుటుంబముతంబుగ, రమ్మను నాపెండ్లి కలమి రయమున శివునిక. 98
- మ. అని నారాయణుఁ డంపఁగా నపుడు శేషాఖ్యుండు శ్రీకంఠుఁ బి
ల్యను బోయె న్నిహగేంద్రుఁ డాతఁ ఁడి నవ్యాణీశ్వరుం జేరికొ
మ్మని యాపత్రిక చేతి కిచ్చె నపు డయ్యంభోజగర్భుండు గ
న్గొని యాపత్రి మునులెల్ల నన్వినఁగఁ దాఁ గూర్చిం బఠించె దగఁ. 99
- సీ. శ్రీరస్తు బ్రహ్మ కార్పాద మహిగిరి, మీఁద మాకు శుభంబు మీకు శుభము
ప్రాయించి పంపించ నలయును దర్వాత, సురుచిర వైశాఖ శుక్లదశమి
శుక్రవారమునాఁడు శుభముహూర్తంబున, గగనాధిపతి సుతం గ్రమముగాను
గలియుగంబునఁ గరగ్రహగ్రాము చేసెద, మేటికుటుంబసమేతముగను
- తే. రాఁ దగిన మిత్రులనుగూడి రయము గాను, నిచ్చి మెఱమెచ్చ నాకు వై నాహికంబు
నేము మని యుండ మును విస్తీర్ణము నొంది, రంత నాపత్రికను గను లద్దికొంచు.
- వ. అక్కమౌనముండు శ్రీనివాసుని వైవాహికంబునకు దిక్పాలప్రముఖులకు నుత్తరం
బు వ్రాయించిరమ్మని నదించి మునులం దోడ్కొని సకలదివ్యాభరణాలంకృతుం
డై సావిత్రి గాయత్రి సరస్వతులంగూడి మదమరాశంబు నెక్కి వివిధమంగళ
వాద్యంబులు చెలంగు ఖగేంద్రునితోడ వేంకటాద్రికి వచ్చె నదిచెలిసి చక్రి లేచి
బ్రహ్మ కేశురేగిన, యజ్ఞాదు పంసవాహనంబును డిగి హరికి నమస్కరించినం
జూచి విష్ణుం డజనిమీఁది పుత్రవాత్సల్యం బగ్గలింప ముహూర్తద్యయంబు గర్గద
కంతుండై మాటాడవండి యంత నజని నాలింగనంబుచేసుకొని వచ్చి తింత్రణీ
వృక్షమాలంబునఁ గూర్చుండఁ జేసి నచ్చిన సప్తవిపులగులకుఁ దాఁ బ్రణమిల్లి
వారికిం దగిన యాసనంబుల నుండఁజేసి భృగుమునీంద్రుఁడు తన్ని నకతన లక్ష్మీ కొల్లా
పురిచేసె చరిత్రంబును దాఁచిన చిక్కుపాట్లు నుడివి నిరాహారేవుండు దనకు
నుండుటకు నెడనొసంగినదియుం జెప్పచుండు సమయంబున. 101
- సీ. శేషుండు కైలాసశిఖరికిం జని చంద్ర, శేఖరునకు శుభరేఖ నిచ్చె
నదిమాచి శంభుఁ డయ్యదికుమారిత, ప్రమథగణంబులు బాగుగాను
వినఁగఁ బఠింపఁగ వేష్కఁజెందిరి వారు, శివుఁడంతఁ బార్వతిం జెంతఁ బిల్చి
తనుకుండు దివ్యవస్త్రాదిధూషణములు, చాల్చు మటంచును దాను బ్రమథ
- తే. గణములను గూడి వృషతరంగంబు నెక్కి, వివిధవాద్యరవంబులు వేష్కఁజెలఁగ
విష్ణుపతి ముందు నడున నుర్వీతలానఁ, దనగుచుండెడు శేషాద్రి దాఁపుఁజేరి. 102
- వ. వచ్చుచుండుటం జూచి క్రిహరి లేచి యచటి యజనితోడంగూడి యొరురేగినం
జూచి శివుండు నందిని డిగ్గి నమస్కరించె నాహరి రుద్రుని నాలింగనం జూపరిచి
తోడ్కొనివచ్చి మణిమయాసనాసీనుండేసి తనవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించె

నంతః దమతమకశత్రుత్వైర్విత్ర బంధుజనసమేతులై యింద్రదాచలు సని హరి
హరబ్రహ్మలకు నమస్కరింప వార లాశీర్వదించి రంత శ్రీహరి శేషగరుడులంబిలిచి
యింద్రాసులకు నుచితాసనాసీనులం జేయుచుని నియమింప వారట్లు గావించిరి,
హరి చెచ్చి కుశలప్రశ్నంబు అడిగి సునంతరి మందఱుంజూచి హరి యిట్లనియె. 103

సీ. ఇంద్రదాచలారి సే నీకలియుగమును, నాకౌశలశత్రుత్వై నాత్మనలచి
యఱుమఱలే కుద్యహంబాడువాడె మీ, కిది యిట్లు మేగిన యలమి ననుచు
నడుగఁగ వారింద అబ్బాట్లు నీక్షించి, హను సంతోష సంధిరితు లగుచు
శ్రీకాంత మిక్కార్థ మిక్కేయును మన, నడువుట యిట్లంబ గడుముదంబ
తే యనఁగ హరి యప్పు డింద్రుని కినియే నీవు
మముని రావించి యిప్పుడు రమ్మంబు గాను
ధూరి ధనము నిర్మింపు పోయి గగన
రాజు గల పురమంగు నిర్ణయము గాను.

104

ప. అనిన నయ్యింద్రుండు మమునిని చోడ్కొని వోయి మణిమయాలంకృతకుడ్య
కవాటకూటంబులును, శృంగాటక మందిరంబులు, నింద్రానీలజాలకశయ్యాగృహం
బులును, చంద్రకాంతోపలసాధగములును, వివిధవిచిత్రచిత్రసభామంటపంబులును,
రమణీయకమలకల్పార మండపంకి శతశీతలవారిఘాతకౌశాసారితర సాలసాలవకుళ
మాలారాద్య నేకమహిజగంబోహ పరిశుభతిరాజితం బై యొప్పు నవ్యపురంబును
హర్త్యంబును నిర్మింపజేసి యిట్లు వేంకటాద్రికి విచ్చేసిరి. అనంతరి మాహర్షి
పిలువదగిన వారలం బిలుచుటకు బిట్లుచుచును, బ్రహ్మశ్రావాదికృత్యంబు లాచ
రించుటకు మన్ననను, పరివక్ష్యరుదిరాన్నాదుల చేయుటకు బావకునకు, జలంబుల
చెచ్చియిచ్చుటకు మఱువకు, జందనపుష్పగు లాసంగుటకు గంధవాహనునకు,
ధనదానంబు సేయుటకు గుజేరునకు, దీపప్రకాశంబు సేయుటకు జరిచ్చి
నకు, విలసిన పాత్రలు చెచ్చి యిచ్చుటకును దండించుటకును దండధరునకు,
నియమించె నంత విసింహుడు నిరాహస్వామి సాన్నిధ్యంబున యజ్ఞా
భోక్త ప్రకారంబున గృహయజ్ఞ ప్రయత్నంబు సేయించె నంతర్ముఖ
భవుడు వివాహపీఠ నిర్మించి యంగుఁ బార్వతీప్రముఖ సువాసీనులచేత
సంపెంగ తైలాదిమంగళద్రవ్యంబులును బంగరుపల్లెదంబునఁ జెప్పించి యర్చుం
చి హరిం జూచి యర్చింపనన్నానాడు బావచ్చికోని పుణ్యావాచనంబును
గులదేవతాప్రార్థనంబును జేయవలయు నతిశీఘ్రంబుగ రమ్మని చెప్పిన, హరి చింతా
క్రాంతుండై బ్రహ్మ కిట్లనియె.

105

క. విను పద్మజ కొల్లాపుర, మనశ్రీసతి యున్న దిపుడు ముచ్చటగా న
నవ్రకజాలయ లేనిది శా, మనసొప్పగు స్నానమునకు మఱిచింత యగుక. 106

- తే. కారణంబిట్లు బండంగఁ గార్చునుటలఁ, బట్టనేటికి నెరి యల్లి పోయె నిపుడు
ప్రీతితో నట్టి సతిలేక పెండ్లియాడఁ, దగఁను తగదంచు లక్ష్మీని తలఁచి తలఁచి. 107
- సీ. హరిచింత పడఁగ నయ్యుబ్బగర్భానుబం, బనులు నెప్పఁగ లేక కొనుసుమండ
నిదియేమి హృదయమి యిందిరెశని కని, శివుఁ డె నొ జూచి చెప్పె నిట్లు
శుభకాలమున నీవు శోకింపఁ గా.రాను, మతియు లే మాను మదియు
ప్రేమతోఁ దొల్లన పిలిపించుటను మాని, యధ్యంగనఁ నైన మందు నిట్లు
- తే. నేయఁ గారాను నీయి చింతనుండ, నెవరు నీకెనురానును రేరితరము
మదిని భేదంబు మాని యీమందిగన్, మంద పీటకుఁ జేరుము సుందరాంగ.
- క. అనిరుద్రుం డాలగ్నం, బున హరి నభ్యంగనంబు మోదంబునఁ జే
యను హెచ్చరికగఁ లెప్పున, విని శంభునిజూచి యాదివిష్ణుం డనియెఁ. 109
- సీ. శంకర బాలభానులు వెల్గు కింక వారి, వారిమగ్గుంబులు వారి కెఱుక
పరులకుఁ దెలియవా బ్రహ్మప్రళయవేళ, పరదేశినై వెటప్రతమందు
నేనుండినపుడు నిత్యానపాయించి యాను, నాహృదయంబును నంటియున్న
కమలాలయను ముచ్చకాలముచేఁ బాసి, యేకాకినై యుంటి నిన్ని నాళ్లు
- తే. నాకపుడు మదినొక చింత లేకయుండె, నిపుడు నేను వివాహేచ్ఛ నెంచఁగాను
గలిగిందలు నివల శ్రీ కాంత యొకతె, తక్కువై యుండుకతి న భేదంబు గల్గె.
- సీ. వివిధజరాక వివాహంబు కాఁగూడ, దన యెన్నరైన నా కొస్తముగను
జెప్పదు రనియుంటిఁ జెప్పరై రిచ్చటఁ, గావున మదికి మగ్గుంబు పుట్టె
నని హరి పల్క బ్రహ్మనులు భీతిల్లి, ముకుళితహస్తరై ముందు నిల్చి
మల్కి రిట్లని రమాభామరాకయ పెండ్లి, యిప్పుడు నేనుంగ నొప్పదంచు
- తే. నీరివి బిలిపిపుఁ డనిమికుఁ జెప్పవేఱిచి, యుంటి మపచారమాయె నయ్యుదధికన్య
రాశయుండినఁ బెండ్లిగా రాదటంచు, మికుఁ దోచినదే మాకు మేలతండ్రి. 111
- చ. నీరి నిపుడైన నిచ్చటికి నీప్రముగాఁ దగఁ బిల్వనంపునం
దీక్షి కిది సమృతం బనఁగఁ దామరసాక్షుండు సంతసించి యిం
దిర నహిపర్యతంబునకుఁ దెప్పనఁ దోడ్కొని రమ్మ పొమ్ము పో
సరసిజమిత్ర యం చనఁగ సారిసమిత్రుండు మ్రొక్కి యిట్లనెఁ. 112
- సీ. వారి యేను గరివీరపురమునంచుండెడు, శ్రీరమాసతి కేమి చెప్పనియె
వారీకు లెఱిగింపు మన విని నప్రాప్య, నిం జూచి హరినవ్వి నీరజాప్త
విను మాజలధికన్యఁ గని మ్రొక్కి శ్రీహరి, వేంకటాచలముపై వేడ్కమీఁద
గడు నశక్తుండయి కమలఁ జూడఁగ నిన్ను, వాంఛించుచున్నాఁడు వార్తి పుత్ర

తే. మోముచూపు మటంచును బ్రేమజెప్పి, నోడుకొని రిమ్మటంచును నేడునాకు
జెప్పి పంపంగ నచ్చితిం జెప్పినాడె, ననుచు జెప్పము పోపొమ్ము మరసి లక్షి.

ప. వచ్చును సందియం బుండవనిన విని దివాకరం బట్లరిగి. 114

తే. శ్రీసతకి మ్రొక్కి నల్కి నోడ్గింపుతనయ, చక్రి యిప్పుడెవ్వడై జాలినడుచు
శేరిగిరియంద చున్నా యీ ప్రేముగ ను, నేడు నినుఁజూచు నన్నాఁడు నిజము తల్లి.

క. అని మానూన్యఁడు బిల్కల, విని భీతిని బొంది లక్షి వేరధముపైఁ
దనరార నెక్కినభిసస, మునఁ జని శేషాద్ర డిగియెఁ మురునిఁజూడక. 116

క. అప్పుడు బ్రహ్మద్రావణు, తప్పక నీరి రాక యెఱిఁగి తమనాద్యతమబో
తెప్పున మొజుయించుచు జని, రిప్పు ముపవిత్రి లక్షి కొందముగక. 117

నీ. శ్రీలక్షి నీక్షించి వెలగి దంపయు లిడి, నోహ్యుని నచ్చిరి తొడచి యుత్తుకు
పార్వతీభాగతి స్రుముఖానురాంగనా, మునిలెల్ల నామెను మహితభక్తి
మ్రొక్కిరి యంత వామాదరుం గాలక్షి, జూచి డగ్గఱ కిం సురుచిరొత్తు
లాడుచు గానెం బారఁగఁ జేసి ము, హూర్తద్యయము లక్షి మల్లమలరఁ

తే. గా రహస్యపుమాటల మీరఁ బల్కి, తాను జేసినకార్యంబు పూనిచెప్పి
యొప్పిదముచేసి పీఠిపై నొనరజేర్చి, తాను గూర్చుని వెండియుం దనర ననియె.

క. శ్రీనిధితామణి నాదై, నీలగుట ముదలుగాను నేటివఱకు ని
న్నీ వేళఁ దలఁచుచుండును, నీవల్లికంబులోన నిరవుగనుంటిక. 119

ఆ గొల్లఁ డిటుకు నచ్చి గొడ్డంట నడిసెర్తి, బగులఁ గొట్టినపుడు బాధపడుచు
నుంటి నన్నుఁజాల న్నగరడించుచు నిందు, వెతుళియండఁ దల్లిలెను గాచె. 120

నీ. పటుతారము తలనైఁ దాఁకు నప్పటి, బాధకు నేనోర్చి బ్రవకినట్టి
మహిమ యేయనిన నీమంగళనూత్రస, న్నహిమకుగాని నా మహిమగాను
వనజాక్షి నీపతివ్రతశిష్టనే నేను, జీవించితిని యది నెప్ప నేల
యది యటులుండ ని మ్మాకాశన్యపకన్య, నన్ను మోహించెను నన్నుతింది

తే. గానదానిని నేఁదెండ్లి కరముప్రీతి, నాడ నెందితి నీవాడ ముటివేని
పెండ్లియాడెద లేకున్నఁ బెండ్లివలగు, తొంటిసంగతి మది నెంచు తోయజాక్షి.

మ. అని పద్మాక్షుఁడు వల్కలగా మనమునం దాశ్చర్యముం బొందుచుకా
వనజారాలను వల్కల నట్లు మఱి యవ్వామాక్షి మోహించి తా
నినుఁగాఁ బిల్చెనో దాని నీవిపుడు మన్నింపం బ్రతుక్తుంబు లిం
దొనరంజేయుటఁ జూచితి న్మనమునం దుహ్నింగితిం గేశవా. 123

నీ కమలాక్ష మంగళకరముగఁ బసపుజా, బింపుగఁ దొల్లఁ బంపించకేవు
మొగి నసక్తుడ నని మోము చూచుటకు ర, ముని నన్నుఁ బిలిపించింపనువలన

భీతిల్ల వచ్చితి భ్యాతిగ నేవచ్చు, రీతి రానైతి సంప్రీతిమెఱుఁ
నేఁ దొల్ల వచ్చిన నీవెండ్లి కిపుడొప్ప, నని సంశయించితి వందుచేత
తే. నింత పనిచేసితివి మంచి దీవివాహ, కారణముచేత నైన నిక్కడకు నన్ను
నేఁడు పలిపించినందున నీముఖంబు, గంటి నా కింతయేచాలుఁ గమలనాభ. 123

తే. ఎసుగపై నీవు వెండ్లి కావలయు ననిన, నేను విష్ణుముసేయచు నీకు నేను
గలిగయును లేకయుండెడు కారణంబు, చే వివాహాచ్ఛపుటై నీ చిత్తమునను.

క. నా కిది సమ్మతి యైనది, నీకిక సంశయమువలన నెప్పుడెగా నిం
దాకన్య న జేఁబట్టుము, ప్రాకటముగ నాకు సుఖము రహి నీకదియే. 125

క. నీవు మువ్వనికైవడి, గా వేంకటశైలమెక్కి గాయఁడిన ని
న్నీ వకుళ వచ్చి గావఁగ, జీవించితి వింతె చాలు చిన్నయరూపా. 126

ఉ. నా కిపు డేమిగావలయు నాఁడు భృగుం డెడఁబాపె నిన్ను న
న్నో కమలాక్ష నే నచట నుండిన నీమహనీయరూపమే
జోకుగ నాత్మయం దునిచి చూచి సుఖించెదఁ గాని వేడ్క గా
నాకలికి నిర్వరించిముఖు లందఱు మెచ్చఁగఁ బెండ్లియాడుమా 127

క. అని కన్నీ కొల్మఁగ సిరి, తనశరమును వాంచి యున్న దామర సాక్షుం
డనుమానించుచు లక్ష్మిని, కనుఁగొని యిట్లనియె నపుడు కరముప్రియమునక. 128

సీ. నీరి నీవు మదిలోనఁ జింతింపవలనునీ, కన్న నాకాపు లెం దైన లేరు
నీవ నాదైవంబు నీవ నాప్రాణంబు, నీవ నాభాగ్యంబు నిశ్చయముగఁ
గావున నాపె డ్లి నీవిప్పు డొప్పి చే, నిన మేలె చేయకుండినను మేలె
నాకేమి గావలె లోకవిడంబనా, ర్థంబుగ నీప్రయత్నంబు నేఁడు

తే. కాలకర్మానుగుణముగఁ గల్గె ననుచు, దామ గన్నీరు నించిన ధవునిజూచి
వల్కె సిరి యిట్లు దేవ యీసామరంబు, నీకుఁ దగ దని చాల మన్నించి నగుచు.

సీ. హరి నాదరించి బ్రహ్మల నీక్షించి, యిదియేమి యాలస్య మెల్లవారు
తేది మీమీపనుల్ చూచి చేయుఁడు చక్రీ, కధ్యంగనము సేయుఁ డనుచు లక్ష్మి
యైన తియ్యఁగ నంద జన్మి పను లేసీ, రపు డబ్బజుండు భాగాధిపతిని
ప్రన్నగేంద్రానిల ప్రముఖులఁ బంపించి, పుణ్యతీర్థముల నా భుజగిరికిఁ

తే. గలకముల నిండఁబెప్పించి క్రమముగాను, గుంతుముగల్గి నాల్గు దిక్కులనుబెట్టి
మూత్రముల వాని చుట్టును జుట్టుఁ డనుచు, నతఁడు నెప్పఁగి గిరిజాముఖాంగనలును.

తే. మఁగళిన్నానములుచేసి రంగమీఱ, నిత్రుఘ్నానములు దాల్చి వచ్చి దీప
కలకము ల్మంగళారతు ల్కరములందుఁబట్టి కల్యాణపాటలు పాడుచెలమి. 131

ఉ. పాడి తలంగ కుండఁ దొలి పద్మజఁ డాడినరీతి నర్చిగల్
పొడిమిఁ గుంతుమం దిడినఁ బుణ్య శుభోదకకుంభము ల్లగక

వేసుకమీఁగుచు సరవి వ్యవసాయము మట్టి యై నునె

జోడుగ దానిమధ్యమున శోభిత సన్మణిసేనముంచఁగఁ.

182

అ. అజుడు పెండ్లిసేట యందు గూర్చుండుఁడో, స్వామి యనఁగఁ జక్రి జలధికస్య
దెసనుజూడ విష్ణుదేవుని మోటులు, చూడ కాది లక్ష్మి చోద్యముగను.

183

సీ. చెక్కిట చెయ్యజెప్పి శిరముగి నంచి ప, దాంగుట్టునుననున్న లవనిమీఁద
వ్రాగియుచు మణి చింత చేయుచు నెప్పుడు, చిన్న చేసుకుని యందున్న నేడ్పు
లైనఁ జూడక యుండి నట్టి రమాసతిఁ, దాఁ జూచి హరి యిట్లుదలఁచె మదివి
నేదెట్టిమాడుట కీయిందిరనుఁ జింత, గల్గుచున్నది నే నుకార్యమేమి

తే. యనుచు యోచించి తనచింత నడఁచి సరవి, వాబుగన్నుల నారమావనితమోము
సారసారనుఁ జూచుచు జారియొది, పర్వతాధిపు నీక్షించి వలిక నిట్లు.

184

సీ. ధాత యీపెండ్లి యత్నుముచేసి యేనొప్ప, నందుచే దప్పు నాయందుఁ గల్గెఁ
గాన నాకీపెండ్లి గావలసినదేమి, నేనొల్ల మీరెల్ల నేడుగదలి
పోయి మీమీపురంబులు నేనుఁ డెప్పుడు, పగిది చచ్చికగర్భంబునందు
నిలచెదఁ దల్లిదండ్రులు లేని పరదేశి, వానికిఁ దెండ్లి కావలెనె యిపుడు

తే. దిక్కులకు నేను దిక్కునై దిక్కులేక, నొంటిగా నెల్చి లేఱకా మింటనుండి
మండ్రిపైవారిలి పొట్టకై మానవులను, జేరి యాచించి బ్రతుకుట సిద్ధమయ్యె.

185

తే. ఇట్టి నాకు వివాహేచ్ఛ పుట్టదగను, గనుక యధ్యంజనము నొల్లననఁగ బ్రహ్మ
దేవుఁ డదరుచు శ్రీస్వామి దిక్కుచూచి, పాదముల వ్రాగి యిట్లనిపల్కెనపుడు.

వ. దేవా మహాలక్ష్మీ మీకు నిత్యానందదాయినియై పత్నియై యుండి ప్రేమప్రేమ
గుండును బుట్టలమై తక్కిన రుద్రపవనేంద్రాదులు మనుమలై మునిమలై వృద్ధి
నొందుచుండఁగ నందఱు నాధారభూతమై కూటస్థబ్రహ్మంబైన నీకు విచారం
బే యని స్థాభిప్రాయంబుగఁ బల్కిన విని హరి యిట్లనియె.

సీ. అంబుజాననచేతఁ దాంబూల మిపు డిచ్చి, నన్ను దీవించు మానందముగను.

నాకిప్పు డధ్యంగనముచేయు వార లే, వ్యంగంచుఁ జింతతో నీరుకనుల

నింపఁగ నీరి హరినిం జూచుచుండఁగఁ, దన్నిచూచి మఱుపు నెన్ని సంజుఁ

జేసి రమ్యఁగ నా శ్రీలక్ష్మి హరి చెంతఁ, జేరి నవ్వుచు రెండు చేతు లపుడు

తే. పట్టి లేపగఁ దన మది బుట్టియున్న, చింత విడిచి మదమున వెసేపుముఖ్య

మౌనలకప్పుడు మ్రొక్కి దీవనలనంది, యెవర పోలబుమీఁదఁ గూర్చుండెఁజక్రి.

అప్పు డతంధలిప్రముఖులువాసినులు శోభనపాటలు పాడుచుండ మంగళవాద్యం

బలు మ్రోయుచుండఁ బావ్యతియు సావిత్రియు సరస్వతియుఁ గుంకుమదళం

బలు మ్రోడిపల్లెరంబుల నించి యారకు లిచ్చి రంత రమాదేవి మంగళాక్షతలు

లలాటశీర్షంబులందుండికొని కర్పూరతాంబూలంబా స్వామిచే నిచ్చి దీర్ఘ నీల
కుంతలంబుల చిక్కుఁదీయుమఁ బ్రేడిగిన్నియలోని సంపెంగత్రైలంబుం జేర నిం
డం బట్టికొని దీర్ఘాయుస్సుంకుండవై యప్పపుత్రవంతుండవై చతుర్దశభువనంబు
లనేకఛత్రాధిపత్యంబున నేలువాడవై వృద్ధినొందు మోక్షంబుజాక్ష యని యా
శీర్షదింది యభ్యంగనంబుచేయించి కర్పూరకస్తూరి హస్తాచూర్ణములు పునుగు
త్రైలంబునంగల్చి నలుగుపెట్టి పరిశుద్ధోదకంబున నభిషేకం బొనరించి కృతార్థురా
తైలి నని సిరి మనంబున సంతసించె నంత పాద్యతీసావిత్రి సరస్వతులు కలశంబు
లఁ గుంకుమోదకాభిషేకం బొనర్చి లక్ష్మీతోడఁ బుడిసిల్లఁ దత్తీర్థంబు వట్టి శ్రీరా
మరక్ష యని శిరంబుననుఁ జాట్టి చల్లి రంత.

139

సీ. సావిత్రి దెచ్చి వత్త్రుంబియ్యఁగా సిరి, తడియొత్తె శిరమును దనర నివిరి
చక్కని వెండ్రుకలో చిక్కును సవరించి, గంధపు సామ్రాజి కమ్రహాప
ము నొసంగఁ బార్వతి ముదమునఁ బీతాంబ, రము లియ్య హరిగట్టె రమణమీఱ
శ్రీసరస్వతిదెచ్చి చేతి కీయఁగ లక్ష్మీ, వరరత్న భూపజానకు లనుచ్చ
ముకుర మటుమీద గాయత్రి మొనసిచూపెఁ,దిలకమును రతిరీతిగఁ దీర్చునుదుట
దమ్ముగ శచి వింజామరమును వీచెఁ, బట్టె ఛత్రంబుఁ బవనునిపిల్చి గరికు.

తే. పాదుకలు గంగ పెట్టఁగ బ్రహ్మసభకు, నడచుచును వచ్చి సింహాసనంబుమీఁద
నమరఁ గూర్చుండి మునిముఖ్యులలరిచూడఁ, బ్రహ్మసంజూచి శ్రీహరి పల్కె నిట్లు.
వ. శురజ్యేష్ఠఁడా! యింక లక్ష్మీదేవికి మంగళస్నానంబు నేయ నియమింపు మనినఁ
బద్మజాండు వోయి పార్వతీప్రముఖాంగనలం బిల్చి మజ్జననికి మంగళస్నానంబు
నేయింపుఁ డని వచించి లక్ష్మీని కనకపీఠికపైఁ గూర్చుంచుమనిన శిరంబునంది విరిం
చితో సిరి యిట్లనియె.

142

క. నవరహభవ నే నభ్యంగ, గన మొల్లను మజ్జనంబు గ్రక్కున నేఁ జే
తును నని వల్కుఁగ నది తా, విని సందియ మొంది యాది విష్ణుం డనియెకా. 143

సీ. అర్ధిజ నీ విష్ణు డభ్యంగవస్నాన, మొప్పకుండిన వివాహోత్సవంబు
నేనొల్ల నని వల్కుఁగా నవ్వెకొని రమా, సతి యూరకుండఁగ తైలకన్య
మొదలుగ నందున్న ముత్తైనువులు సిరి, కభ్యంగనము చేసి యువుడు పసుపు
నలుగొప్పుఁబెట్టి స్నానంబును జేయించి, తడియొత్తి నవ్యవత్త్రుమల వొసఁగి
తే. కురులు విడఁదీసి గంటిడి విరిసరములు, చుట్టి కుంకుమశిలకంబు పెట్టి నుదుట
గనులఁ గాటుగఁ దీర్చి శ్రీగంధ మలఁది, వరుసగా రత్నభూషణావళులఁ దొడఁగి.

తే. పెండ్లి పాటలు పాడి సంక్రీతి సిరిని, వోడుకొని నచ్చి యాచక్రితోడ జరుగఁ
గూరుచురడఁగఁ బెట్టి రహస్యబాహుల, దంత నీరిఁబాది తాను సంధ్యవసోనర్చు.

ఎ. ఆనమయంబున వసిస్తాదిమహామునులును సనకాది యోగినిరులను నింద్రాదిదేవతలను గరుడగంధర్వాదులను లక్ష్మీనారాయణుల నానందంబునం జూచుచుండఁగా నిది శుభలగ్నమరేచు నందుండు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలు చెప్పటంజేసి ఐకుళమాలిక విని సరగున, మంగళద్రవ్యంబు లాక పైఁడిపల్లెరంబున నిడుకొని వచ్చి స్వామిసన్నిధానంబున నునిచి హరికి నలంకరించు మని నీరికిం దెప్ప నారమాకాంత సంతసంబున లేచి నిజకాంతునకు నలంకరించె నంత కుచేయండు దివ్యభవ్యరత్నాంబరాభరణాదులు చెచ్చి లక్ష్మీ కందియిచ్చె నని స్వామికి నాలక్ష్మీయ యలంకారంబు చేసె నంత వసిష్ఠకస్య పాత్రిభరద్వాజశుకవత్ససాది మహామునులకుం జక్రి లోకవిడంబనార్థంబుగ నమర్చురింప నానమయంబున వసిష్ఠుండు. 146

తే. ముత్యముల చతురశ్రముముగ వివాహ, వేదిక రచించి యర్థి శ్రీ వేంకటాద్రి పతిని సతి యగులక్ష్మిని పరఁగ నుంచి, తత్పురోభాగమున నగ్నిఁ దనరఁజేసి. 147

ఎ. అంత యజుశ్శాఖోక్తప్రకారముగ వైఖానససూత్రపద్ధతిం బుణ్యాహవాచనాది శుభకృత్యంబు లాచరించి వచ్చిన యశేషజనంబులకు సవినయోచితపూర్వకంబుగా దాంబూలాదు లిప్పించి తదనంతరం బా హరిం జూచి కులదేవతారాధనంబు నేయవలయు నయ్యధిదేవత నామం బెద్ది యని యడుగ నాహరి పాండవులకును మాకును కమివృత్తంబ కులదేవత యనిన విని వసిష్ఠం డయ్యవినియహం బెందుఁగల దనఁగఁ గుంభసంభవుండు విని యిది కుమారధారాతీర్థంబుకడ నున్న దని వచింప నయ్యెడకు మంగళవాద్యంబులతోడ హరిం దోడ్కొనివోయి యవ్వృత్తరాజంబునకుఁ బూజ లానరింపించి ప్రదక్షిణనమస్కారాదులం జేయించి తత్పదపకాఖాగ్రపల్లంబు లనుగ్రహించి హరి శిరంబున నునిచి యందుండి వచ్చి కులదేవతకలశం బెందుండవలయు ననిన విని నారమండు వరాహస్వామిసన్నిధానంబున నుండఁ జేయవలయు ననియె. నంత నన్నెట ముక్తరండులంబులు క్షాకింబోన్చి తత్ఫలశంబున కలంకరించి యందుంచి తనుపరి హరిద్రంబునఁ బవ్య రాంధనరచితవస్త్రయుగ్మంబును నారికేళంబును విడి పూజింపఁజేయించి అఖండ దీపంబు మెలుఁగఁజేసి తక్షిపంబునకు దీప్తార్చనలు చేయించి మ్రొక్కించినవరాహ స్వామిని హరి చూచి యిట్లనియె. 148

నీ. శ్రీవరాహస్వామి నీవును భూదేవి, రావలె నిప్పుడు నావివాహమునకు నంచనఁగ ని ట్లనియె నాదేవుఁడు, తేత్ర మంతయు ఫలించినది గనుక రాఁ దీర దిత్తుడు నిర్దయముగ నామాటు, ఐకుళయ పెండ్లికి వచ్చుఁ బొమ్ము మనవుడు నలులైన నాసతీయ్యఁడు పోయి, ఎచ్చెద మని మొలమెచ్చుఁ బలికి

తే. నంత బ్రహ్మను జూచిప్రయాగభేరి, మొలుయఁజేయంపుమనఁగ నమ్మదముఁజూచి బ్రహ్మ యిట్లనె నేమియో పరమపరుష, పరఁగ సంతర్పణంబు పెల్లరఁజేసి.

వ. శత్రుదయంబు పైసం బొసరించుట శ్రేయంబు నేడు పైసంబు గడుపందగదు.
శుభాస్పదదినలాంఛనం బనఁగ నిదియ గదా యనిన విరించిమాటలకు సంచికం
బుగ హరి యిట్లనియె. 150

ఁ. దేశకాలములనీ తెలియక యత్నంబు, నీవు నేయ నెంచి నావు చూడ
నలర దొరకు నేపదార్థ మాయుద్రిపై, ననినఁ జక్రి కిట్లు లనియె శివుఁడు. 151

క. చేసినయత్నము పూర్తిగఁ, జేసిగదా మేలు నెపుడు చెందవలయు నే
డీసంతర్పణ సేయక, గాసిలి యిపు డటకుఁ బోవఁ గారాచు హరి. 152

చ. అని గిరిజాధిపుం డనఁగ నాహరి నవ్వి పొసంగ నభిప్ర
త్తిని నడుగంగఁ బూనియు నిజేమి మగం డయి సిగ్గుమాలి దా
నిని ఒలిమాల నేల యీపనికి నెమ్మి వరాల నొసంగు మంచుఁ బో
యనుచును కూలి నయ్యజుని నర్థి మెయిం గని గూడి గ్రమ్మనఁ. 153

ఁ. వర్తికసమీపంబునఁ గూర్చుండి యుండు పార్వతీభాగతీప్రముఖపరాంగనల నడు
మం గూర్చునియుండు లక్ష్మీదేవితోఁ జెప్పకపోయి పుష్కరిణీతీర్థతీరపరాశ్వధ
వృక్షఛాయంగూర్చుండి కుచేరుని రావించుకుని యేకాంతంబున నిట్లు లనియె. 154

నీ. ధనదానివాచయత్నము నేను జేసితి, నర్థంబు లేదిపు డభిసుతను
నాపెండ్లి కీవు ధనం బిమ్ము మనుటకు, నాకు నిష్టము లేదు నయముగాను
నీవు ద్రవ్యం బిమ్ము నెఱి నీకుఁ బత్నింబు, వ్రాసి యిచ్చెదను సంవత్సరమున
కొకమాటు వడ్డి నీ కొప్పించు చుండుదు, గలియుగాంతమున నేఁ గాసువీన
తే. మేమి నిల్వక యుసఁగెద నెడఁదనిదియు, మోసమనియెంచవలదునాబాసఁగొనుము
శంభుఁడును ధాతయునుగూడి సాక్ష్యములను, వేసియిత్తురుననఁగ భావించి యతఁడు.

నీ. ఎలిక నిట్లనుచు నో పద్మాక్ష నీకృప, నిపుడుండు ధనమునే నెంతయైన
నిచ్చెద వడ్డియు నేటికి వైవాహ, మైనచోఁ జాలు మా కందఱకును
బరమసంతోషంబు భావింప నింతక, న్నను లాభమొక్కండు గనుటఁగలనె ?
యనఁగ నా హరి యిట్లు లనియె దానం బేను, గొనుటకుఁ దగదు నీ కనువుగాను
తే. వడ్డిపత్రంబు నొకయాకృతపసరుచేత, మ్రానిపట్టు దగఁ దాను బూని వ్రాసి
యజుని శంభుని సాక్ష్యంబు లలర నిడఁగఁ, జేసి యిచ్చెను విత్తంబు చెంతలేక.

. అంత శంభుని యజుని వీక్షించి హరి యిట్లనియె. 157

i. అజహరులార ! యీకలియుగాంతము విచ్చెడుదాక ధన్యచూ
భుజగగిరింద్రమందుఁ బరిపూర్ణవిలాసము లదృశ్యంబుగా.
గుణమల కల్ల మెచ్చునడఁ జాపి వరంబు లొసంగి విత్తము
నిజముగ సంగ్రహించి యట నేను గుచేరున కప్ప దీర్చుదఁ.

తే. మీరు సాకిరు లని వల్కి ధూరి ముదముఁ, దాను వ్రాసినయట్టిపత్రంబు నజాని
చువు మన నబ్జభవుఁ డంత సరవి దాని, చదివె నీరీతి ధనదుఁ డీశ్వరుఁడు వినఁగ.

నీ. శ్రీకరలీల స్వప్తిశ్రీ జయాభ్యుద, యష్టాదశద్వాపరాంతమందుఁ
గల కలి నాదివేంకటనామకుఁడు ధన, పతి కొసంగిన పెద్దిపత్ర మెట్లు
యనిన నావైవాహమునకు నీచే నప్ప, గొనిన టెంకీలును గోటిసంఖ్య
లనిని జతుర్దశలక్షలందుకు పెద్ది, ప్రతిపత్సరంబును బరఁగ నిత్తు

తే. కలియుగాంతమునంగునఁ గాసువీస
ముంచ కొగిఁ దీర్చివేయుదు మొనసి దీని
కజాఁడు శంభుఁడు మఱియు హిమాంశుఁ డినుఁడు
సాక్షులు నిజంబు వృక్షరాజంబు సాక్షి.

160

తే. ఇట్లు నాయుప్తమున వ్రాసి యిచ్చినట్టి, స్వక రితిభుతం బటంచును వనజభవుఁడు
చదివి వినిపించి పార్వతీశ్వరునిచేత, నిచ్చి చూడు మటంచును మెచ్చఁ జెప్పి.

వ. ఇచ్చుటంజేసి యది చూచి యిందుకు నొక సందియంబుండదు సఖుఁడా యని ధన
నుని మెఱమెచ్చఁ బల్కి యొసంగె నప్పడా ధ నేశ్వరుండు పత్రంబుచేకొని హరికి.
రయంబున యక్షులనే స్వర్గరామ టెంకీలు కోటిని చెప్పించి యెంచి యొసంగుటంజేసి
పుచ్చుకొని క్రమృత నాధనం బానుక్షేతుని కడ నుంచి వలసిన పదార్థంబులు
చెప్పింపు మని చెప్పె. నాధనేతుం డవివాహంబునకు వలసిన మంగళద్రవ్యంబు
లును, పెత్తనభూమిజాంబరింబులును, భోజనపదార్థంబులును, మఱి యితరపదార్థం
బులును చెప్పించె, నంత నాహరి పావకునింజూచి భక్త్యభోజ్యాన్నాదు లింతకుఁ
జేయకుండు లేల యని యడుగ నతం డిట్లనియె.

162

క. పాత్రుఁడ వన్నింటికి నీ, క్షేత్రంబునఁ బాక మలరఁ జేయుటకును వృ
త్పాత్రంబు లైవలక్ష్యక; శత్రా లేవనఁగ లేక లలియుండు నిటక.

163

వ. అనిన విని పంబుఖునిం బిలిచి యడుగ నతం దూరకయుండుటంజేసి బ్రహ్మదులు
వినుచుండ నగుచు నారాయణుం డిట్లనియె.

164

నీ. పరదేశిక పెండ్లికిఁ బాత్ర లెంచుండును, నమరు పుష్కరిణి దివ్యాన్న పాత్ర
పరిశోభితంబైన పాపవినాశమ, శుద్ధోదకానికి శుద్ధపాత్ర
లకాశంగయ యన్నపుపాత్రగో, గర్భంబ పరమాన్నకంబు పాత్ర
గురుతరంబైన తుంబురుకోనచిత్రాన్న, పాత్రశాకముల సేర్పఱచి సేయు

తే. భక్త్యముల నిడు శ్రీపరబ్రహ్మతీర్థ, పాత్ర మఱి పచ్చడులకును బాండుతీర్థ
పాత్ర ముపదంబులకు సత్పాత్రమాకు, మారధారి యనుచు రమావిభుండు.

వ. వినోదంబుగఁ బల్కుటం జేసి యష్టససువులు విని చిన్నవోయి లజ్జించి సత్సరంబున
నక్షయపాత్రలు చెప్పించి యొసంగుటం జేసి వైశ్వానుండు సంతసంబు మృష్టా

న్నం బొనరించి భోజనంబునకు లెండని వచింప హరివిని కార్తికేయుని పిల్చిబ్రా
హ్మణభోజనంబునకు వికాలప్రదేశంబు లేకుండుటం జేసి శంభుని నానతిచొప్పున
భూతగణంబులం డోడ్కొని పాండవతీర్థము మొదలు శ్రీశైలము పర్యంతము
నేలం జడరంబు నేయింపు మనిన నతం డట్లు చేయించె, నంత నందఱు ప్పానసం
ధ్యాద్యనుష్ఠానాను లానర్చకుని బంతులుగఁ గూర్చుండ నప్పు డజానిజాది యన
ర్పితాన్నంబు బ్రాహ్మణులకు యోగ్యంబుగాదనియు నహోబలవారసింహున కర్పి
తంబు నేయు మనియుఁ జెప్ప నప్పద్మజం డట్లుచేసి వైశ్యదేవబలిహరణాది నిత్య
కర్మకలాపంబుల నంతరంబు చేసి బ్రాహ్మణులకు నుచితాసనంబు లిచ్చె. శ్రీనివా
సుండు నియమించిన రీతిం బవనుండు కదలీపర్ణంబులు బంతులుగ వైచి ఘృత
లాంఛన మిడి సకలపదార్థంబులను వడ్డించె, బ్రహ్మధంధపుష్పక్షతంబుల ద్విజార్చ
నంబు చేసి పరుణుండు బ్రాహ్మణులకును సుమంగిలీశ్రేణులకు నాహోశనాంబువు
లిచ్చె, వసిష్ఠుండు “ఏకోవిష్ణుర్మమద్భూతం” అనుచు వచింప నందఱును జెప్ప
చుం గృహ్యార్థమునైన పంచప్రాణామాతు లిడుకొనఁ బవనుండు హస్తాదకంబు
జొసంగ. మన్మథుండు నాంజనేయుండును బంతులఁ దిరుగుచుం బ్రాద్దయ్యై నిదా
నంబున భుజింపుఁ డని యుపచారంబులు చెప్పచుండిరి. భక్త్యభోజ్యలేహ్యా పానీ
యంబులతోఁ బరితృప్తింబొంది యజానివలన నుత్తరాహోశనంబు గైకొనిలేచి పాణి
పాదప్రక్షాళనంబు నాచనునంబును జేసుకొని హరి నియమింపఁబడిన రమ్యస్థలం
బునం గూర్చుండి “తృతీయస్యామితోగివి సోమ ఆసీత్” అనుచుఁ జెప్ప వేద
ధ్వనికి హరియానందంబునొందుచుండఁగ మన్మథునిచేత నంజనిగుతునిచేత దివ్యతాం
బూలంబు లాసంగఁజేసి బ్రహ్మ ధనదునివలన దక్షిణ లిప్పించె. శ్రీహరి లేచి యా
బ్రాహ్మణశ్రేణికి నమస్కారంబునేయ వారు మంత్రాక్షరల నాకీర్వచనంబులుసేసి
రి. అని తాఁగొని పుత్రకళిత్రాదులకును భటులకును శిరంబులం గరం బర్చి వైచి
తా సంతోషమగుండయ్యె. అంత హరిహరబ్రహ్మాండ్రాదులు తమ నిజభార్యా
సమేతులై సంతసంబార భుజించిరి. హవ్యవాహనపవనమన్మథకార్తికేయాంజనే
యాదులు భుజించి భూతగణాదులకును, తదితరులకును, మృహ్తాన్న భోజనంబులం
బరితృప్తి గావించిరి. పాకపాత్రంబు లంచుండు చారులు పరిశుద్ధంబు చేసి
పెట్టి రంత.

166

* సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయ సూర్యోదయములవర్ణనము.

హరివివాహంబునకు వచ్చినట్టి బ్రహ్మ, ముఖ్యులందఱు భోజనములను జేసి
రింక నిచ్చుట నాకుండ నేమిమేరు, భూధరంబున నాదిక్కుఁ బోయి వత్తు. 167

తే. చంద్ర నీవింక వేంకటాచలముమీద, సకల కురమునిముఖులు సంతసించు
కొలుపు వెన్నెల నలరట నెఱుపు మనుచు, జెప్పి చనినట్ల యాపరాధిఁజేరనినుడు.

సీ. ఆబ్జబాంధవుఁ డిట్లు లపరాధిఁ గ్రుంకఁగ, నపుడహిరినుండు నట్టిలక్ష్మి
మొదలైన సతులను ముచ్చటగాఁ జూడ, హేమాంబరము ధరియించి పద్మ
రాగభూషణములు రక్తచందనమును, బసపుకుంకుము చాల్చి భక్తిమొలుచు
పశ్చిమాశాకాంత పైనమై వచ్చెనో, యనఁగ సంధ్యారాగ మలికియిల్లె

తే. నందుచే బార్యతీప్రముఖాబ్జముఖుల, మణుల భూషణముల రక్తిమములు మించె
బత్తులారత్నములుచూచిఫలములనుచు, మెక్కుటకుఁబొందుగతిచెల్లమీదవ్రాలె.

తే. విప్రు నీలాంబరమునిండ విమలహస్తాక్షి, కముల గుమిగూర్చి శేషనగంబువైనఁ
గట్టునటునింటి *చంచువాకరణిఁ దార,కంబు లంతంతకు నధంబుఁ గ్రాలె నపుడు.

సీ. జలధి నుప్పొంగించి జలరుహపంక్తుల, నీక్షించి నోళ్ల మూయించి మించి
కుముదసంతతులను బ్రమదంబు నొందించి, నొలఁగక శుభ్రకాంతులను బెంచి
విరహుల నలయించి విరసము ల్లరిగించి, చక్రవాకులవేడ్క లాక్రమించి
చీఁకటిఁ గబళించి చిగురుటాకుల దీప, ములమాడ్కి వెల్లింది మొనసి యెంచి

తే. చలువ చీత్రాలు సానుదేశముల నిండె
బలుచినటువలె వెన్నెలఁ బ్రబలఁజేసి
పూర్వదిక్ష్మాంత నీక్షింపఁ బొసఁగుకరణి
సరగ వచ్చుచునుండె నాచంద్రుఁ డంత.

171

చ. ఎనగిరి సానుశృంగముల వారిజసంధ్యుఁ డాదిగా మహా
మునులు శివుండు దిక్పతులు మోహము లొందఁగ నపు గామినీ
జనములఁ గూడి యుండఁగను జక్రి మహానియసుంబుతో సిరికా
సెనరున వక్షుమం దిడకి నేల రచించు చిగుళ్ల పాన్పులకా.

172

ర. ఎవ్వళయొద్ద లక్ష్మి వల్మీకవివరంబు, చెంతఁ జక్రియును వసింది యొక్క
రొకరి నంటుండు టుంట రాజు గని క, లంక మొంది రోష మంకురింప.

173

క. నాతోడఁ బుట్టి వెలసిన, శ్రీతరుణిమణిని నేల చేసిన దనుజా
రాతికి నేఁ డుపకారము, బ్రాఁతిగ నేజేయననుచు పగఁగనుఁగొనుచుకా.

174

తే. చెలువుగా వారి యురమున నలరిభోగ, లీల వెలయుఁగ మును బవ్వరించులక్ష్మి
రాగవిరహితయై కొండరాతిమీద, నిపుడు శయనించి యున్నది యెట్లుచూతు.

సీ. మునియగు భృగుఁడు చేసినపని కలిగి కొ, ల్లాపురమందున్న లక్ష్మి నిటకు
మొదటఁ దిల్పింపక మోసతోఁ దాను మా, యలునిన్ని తనకుండ లంటునేక

* చంచునామేలుకట్టు, పోపానము.

- విలిపించె నెక నైనఁ బ్రేమమై నురమునం, దుంచును గద యని యెంచి నమ్మి
వచ్చితి శ్రీరమావనిత నాహరి లేఱ, జేసినవిధము చూచితిని గనులు
- తే. చల్ల నాయెను నేను నాచలము దీఱ, నేమి నేయుదు నను గ్రోధ మినుముడిఁప
శ్రీశునైత్రాబ్జములనిండ శీతకిరణ, జాలమును జొన్పి ముకుళించె సరగఁజేతు. 176
- తే. రండుజాములు దనుక యీరీతి మేను, మఱచి నిదురించు మోబావమఱఁది యనుచు
హెచ్చిహిమకిరణుఁడుకాపమిచ్చెనేమొ, యనఁగ హరినిద్రవోయెదేహంబుమఱచి.
- తే. తలిగుఁబానుపుపై విశ్వతైజసులను, నడచి ప్రాజ్ఞుని దాఁటి యఖండతుర్య
మందమరఁ బొంది తదతీత మైనసుఖము, ననుభవించుచు నుండెఁ బద్మాక్షుండచట.
- క. అంతట నలరులపై శ్రీ, కాంతామణి నిదురఁ జెందఁగఁ జూచి కడుం
జింతాక్రంతమనంబున, సంతోషము లేక చిక్కి సగముగుపగిదిక్. 179
- నీ. శుక్లపక్షమునాఁటిసోముఁ డాలోచించి, తలఁచె నిమ్మొయి రమాతరుణి కిచట
నలుక దీటిచి ఎత్తమం దుంచికొనియుండ, కాకాశరాజేంద్రు నాత్మసుతను
దాఁ జెండ్లి యాడుట దలఁచెఁ గదా హరి, దయ లేనివాఁ డయ్యె ధాతగూడ
నిపుడైన నురమునం దిందిర నిడుకొని, యేలంగ మేలు మఱేల పెండ్లి
- తే. యనుచు మునులైనఁ జెప్పక యలరువారు, కాని వీరికి నవసులఁ బూని పోవు
నపుడు చీకటి చేయింతు ననఁగఁ బశ్చి, మాబి కేగుదు నని చంద్రుఁడరుగుచుండె.
- చ. తమవిభుఁ డల్లివోవఁ గని తారలు విన్నదనంబు నొందుచుం
గ్రమముగఁ జంద్రుతోడుతన గ్రమ్మనఁ బోవుచు నుండె నప్పుడే
కుముదవరాపుఁ డేగుటకుఁ గ్రూరుఁడు వచ్చుట కార్తిసొంఁగుచు
భ్రమియుచు నీటియం దొడుగుభానముతో ముకుళించె ఖన్నతక. 181
- క. అప్పుడు చంద్రుఁ డేగ నెక నంబుజమిత్రుఁడు జాముప్రాద్దుకే
తెప్పన వచ్చువాఁడు చనుదేరక మున్నె విరించిముఖ్యులం
దప్పుక చూడవచ్చును గదాయని నల్లన చీరఁగట్టి వే
యొప్పుగ మబ్బుచాన చను మున్న దనం దగఁ గ్రమ్మె గొండపై. 182
1. ఆచీకటిని జూచి యుద్ధిరూపమునున్న, పన్న కేంద్రుఁడు నిజభూము లెత్తి
హరిహరబ్రహ్మదు ల్లిగినలనుగూడి, యుండఁగఁ జీకటి యుండఁదగునె
యనిభణామలుల నత్యంతము గా వెల్లఁ, జేసినాఁ డెన నద్రుఁ జెన్నుమీఱ
జ్యోతిర్ల తావకుల్ చూపట్టె హేమాద్రి, కీల నున్నట్టి * యిటుల నెల్లఁ
1. ఒట్టి గొట్టెను కో యనునట్టిరీతి, నుదయగిరియందు సునజాపుఁ డొంచె నైజ
కిరణములఁ జూపి యిటులెల్ల నురుభయంబు, నడి విడంకుచు దాఁగ నప్పుడు కడంగి.

- ఆ. హరిని లేపి పెండ్లి కంపించుటకు శుభ్ర, సత్త్వమును ధరించి నగఁ జెలంగఁ
 దూర్వుపడఁతి భక్తితో వచ్చెనో యన, దూర్వుఁ జెల్లగాను దుఱంగఁలింపె. 184
- లే. పసపు సున్నము బంగారు పల్లెరాన, నీటితోఁ గల్పి చక్రికి నెమ్మి యార
 తియు కొసంగుటకై ఛాయ జేవితెచ్చె, ననఁగ ననుజోదయంబయ్యె నంతకంత.
- క. మక్కుపతో హరిపెండ్లికిఁ, గ్రక్కునఁ బోవలయు ననెడుకైపడి నపు డా
 చక్కుని యుదయాచలమున, నెక్కుచు రానుండె వేడ్క నెసలారింగన్. 186
- లే. చంద్రకిరణంబులకు హరిసరవిన్నేత్ర, సరసిజము మూసుకొనియుండు జన దటంచు
 నెంచి లేచిననాఁడే మొయంచు జూప, విక నీతములయ్యె నని నట్ల విష్ణుఁ డపుడు.
- లే. కనులు చెఱచి ముదంబునఁ గమలముఖము, చూచి శ్రీకర మగుఁగాక సారిది నాకు
 నంచు మది నెంచి లేచి బ్రహ్మసులకడ, కలమి రావించి పైదాని కేమి యింక.
- న. అనిన విని విహగనాగుం డట్లు చేసె. 189
- లే. ఎసుధ మిత్రుండు తముఁ గావె నచ్చినపుడు
 శత్రుఁ డగు చంద్రుఁ డల్కమై జనుటఁ జూచి
 నవ్వెను ననంగ సరసులనలినచయము
 తనర వికసించె నానందదాయకముగ. 190
- క. సరసిజములలో రాతరి, కరము చెఱు వనరుమండి ఘనుఁ డినుఁడు చెఱు
 సరగ విడిపింప వెడలిన, కరిణి నభ్యుదయగుచుండెఁ గడుగుతములతోన్. 191
- లే. కలకలధ్వనులెనఁగ ఖగంబులెల్లఁ, జక్రిపెండ్లికి రమ్మంచు సరవిగాను
 బొసఁగ దిగ్దేవతలఁబిల్వఁ బోవునటులఁ, జెలఁగి కూయుచు నెల్లదిక్కులకుఁ బాటె.
- ఉ. పీతనిజప్రకాశమును బెంచుచు వృక్షలతాద్రిదిక్ష్వర
 వ్రాతములందుఁ గప్పచును వచ్చు దివాకరుఁ జూచి లేచి యా
 ధాతృముఖామరామృతమును దాపసులున్ హరియున్ శివుండు వి
 ఖ్యాతిగనుండు పుష్కరిణిగట్టనఁ జేరి యథాక్రమంబుగన్. 193
- క. స్నానార్హ్యాదిక నిత్యకృత్యవిధులన్ సంతోషముం జేసి రం
 దానారాయణుఁ డెండ మించు నిక లెం డంచుం బ్రయాణంబుతా
 నానందంబునఁ జెప్ప వారలు ప్రియం బారంగ వెన్వెంట భాఁ.
 గా నాగేంద్రుఁడు చక్రపాణికిని సత్కల్యాణముం బాడుచున్. 194
- క. ముత్తైదుర్ చనుమండఁగా ద్విజవరుల్ మోదాన వేదంబు రె
 రై త్రైతో వచియింపఁగా నెలమిమై నింద్రాణి దేవాంగనల్
 ముత్తైంబు ల్విరులన్ శుభాకర కరంబు ల్పట్టి యాచక్రికిం
 జిత్తంబుల్ ముదమంద నేప లాగి శ్వశ్రేయంబుగన్ శీర్షమున్. 195

చల్లి రంత.

196

1. హేమరథముమీఁద నిందిర పుష్పర, ధంబుమీఁద వకుళ తార్జ్యవాహ
నంబుమీఁదఁ జక్రి నందిపై రుద్రుండు, హంసవాహనంబునందు బ్రహ్మ. 197
- ఎక్కిరి పురుహూతుఁడిభమునందగరుపై, ననలుండు మహిషంబు నందుయముఁడు
నరునిపై నిలురుతి వరమకరంబున, నరుణుండు మృగమునఁ బనసుఁ డెలమి
హయముపై ధనదుండు నవలత్కినవాగు, తమవాహనంబులం బ్రమదమారఁ
గూర్చుండి తమతమ గూర్మిపత్నులతోడ, హరికి ముండఱ ధార నరుగ వెన్క
రుద్రుండు కుడిదట్టు రూఢిగ శ్రీసతి, యెడమదిక్కున వెన్క నెలమి గుహుండు
వివిధవాద్యంబు లెంతయు వీనులలరు, చుండ మోయంగ నరదంబు లోలిరాఁగ
నేమలధ్వసు లా స్పృశ నెమ్మి మాగ, ధులు ముదంబున బిరుదులు చెలఁగి వొగడ.
• గొడుగు శేషుండు పట్టఁగఁ గుడియెడమల
నమర పవనుండు ఎరచామరములు వీన
భక్తి మెఱయంగ సేనాధిపతి ముదమున
నాలపట్టముపట్ట శేషుద్రి డిగి. 199

సేల యీనిన చందంబున నెఱసి కపిలతీర్థ మార్గంబునం జని చని శుక్రాశ్రమంబు
నకుఁ బోవుచుండఁగ నాశుకుండు స్వామి కెనురువచ్చి తోడ్కొని వోయి శున్ధ
లంబునందుంచి నిజయోగప్రభావంబున సకలపదార్థాకర్షణంబుచేసి హరిహరబ్రహ్మ
దులకు విందుచేయుచె నయ్యెట్టిమినాటిరాత్రి హరి గంధర్వయక్షకిన్నర గానంబు
లాలకించుచు రంభాద్యపురస్త్రిలనృత్యంబు లీక్షించుచు సామగానంబులు విని
విని చొక్కి శుమశయ్య విశ్రమించి లేచి యుప్పురునాఁడు నారాయణవనపురసమా
పంబునకు నాకాశరాజు పురోహితామాత్యజనసమేతుడై చతురక్షబలములతోడ
నాచక్రి కడురుగ వచ్చి పూజారింగనాది సత్కృత్యంబు లాచరించి కడువై భవం
బునం బురమార్గంబున వేడ్కం దోడ్కొనివచ్చి విడిదిగృహంబున నుంచి
హరికి సంతోషం బొనరించి నిజనుందిరంబున కేగి తొండమానుషి కారి సాన్ని
ధ్యంబునకుఁ బంప నతండు వచ్చి హరిహరబ్రహ్మదులకు నమస్కరించి గౌరవం
బున భోజనంబులు వేయించి తాంబూలంబు లిప్పించి గృహంబున కేగి గురువా
శ్రీపరకారంబున నాకాశరాజు భార్యాపుత్రికలతోడ సన్మంగళస్నానంబులు
చేసి వివాహమండపంబున వివిధవాద్యాదులు మ్రోయుచుండ నాందీప్రమాణవిధి
విహితకర్మకలాపంబు లాచరించె నంత.

200

అస్తమయముగాఁగ హరితోడ విడిదిలో, బ్రహ్మద్రావిడులు పవ్వళించి
నిదురించి రావల నుడయ్యవర్వతముపై, నరుణోదయం బయ్యె నపుడ లేచి

యందఱు స్నాన సంధ్యాది కృత్యంబులు, నెఱవేర్చి రంతట హరియు స్నాన సంధ్యాను లొనరించి సంతోషిమారంగ, నావిస్మయలఁ జూచి యనియొ నిట్లు నేను లక్ష్మీయు నజఁడును నీవు వసుళ, హాలికయు భుక్తిఁ గొనక నేమమున నుండెలెఁగ దాకన్య నొసఁగెడి వారలింట, నవ్విధంబుండవలెఁగ దాయనుచునుజీయు. తొండమానుండును బురోహితుండు నైన, సురగరుడుడు భుజింప కన్పటఁ దగిన నియమమున నుండులెఁగ దా! నిలిచినట్టి, వారలందఱు భుజింప వచ్చుఁ గనుక. త్వరగ బ్రాహ్మణభోజనంబు నేయింపఁ దగు ననిన విని విసివ్వుండు కుతేరునికొ యు దంతం బంతఁయుం జెప్పి పంప నతం దరిగి యుపవాసనియను సంతర్పణప్రకారం బాకాశరాజుకుం జెప్ప నృపాలుండు సంతసించి మధ్యాహ్నంబునకు బ్రాహ్మణ సంతర్పణంబు నేయించి యొక్కొక్క నిష్కరంబు దక్షిణ లిచ్చి ప్రాద్దుశ్రుంగిన పదమూడు గడియలకు ముహూర్తంబు గావలయుఁ దగు మంగళద్రవ్యంబులు వివాహమంటప వేదికయందు నుంచులయు నని పరిచారులకు నియమించి పురోహిత బంధుమిత్ర కళిత్రజనానులతో ధరణీదేవి సువాసినులం దోడ్కొని సాయం సమయంబున మంగళవాద్యంబులతో హరియుండు విదిది మందిరంబున కేగి నక్షత్ర గణపరివృతుం డైన సుధాకరుని చగదంబున నజశంకరుల నడుమ నవరత్న పీఠంబునఁ గూర్చుని యుండు హరిని జూచి యానందించి విస్మయమునులం జూచి స్వామి వారిం దోడ్కొని మద్భవాంబునకు రానలె నని ప్రార్థించె నపు డాస్వామిని విసివ్వుండు పూజింపు మని చెప్పిన విని ధరణీదేవి సంకోచంబున నరుంధతిని మున్నడు కొని భయభక్తు లెసంగ నాస్వామికి దివ్యవిస్త్రాధరణ చందన తాంబూలంబు లర్పించి పుష్పహారంబు కంఠంబున నుంచి కృతార్థురాలైతి నని సంతోషించెఁ దొండమానుండు సభాసమలకుం జందనపుష్ప తాంబూలంబు లిప్పించెనంతరంబు.

3. విరావతము మీఁద హరిని కీర్తించి, కొని రాజవిధులం గోరి రాఁగ వేడ్కఁ మై ఎరచతు ర్వేదఘోషణములు, ఘన యక్ష గంధర్వ గానములును మిన్నఁది ఘోషింప మెఱయుచు రంభాది, వినితలు వృత్తియతో ఎఱల సల్పు ఘనతరకరదీప గగనబాణంబులు, పెక్కుదిక్కులను దీపింపఁగాను
4. సకల దిక్పతులను పద్మసంభవుఁడును, గొలువఁగాఁ జక్ర సంతోషక లితుఁ డగు నున్న నిర్మలం డగునాకాశ వృతతి నగరు, సేరుటకు వచ్చి మందిర ద్వారమునను.
5. నిలువ మంగళవాద్యాలు నెఱ్ఱిఁ జెలఁగఁ, దొండమానునిభార్య సంతోషముగను నైదువులతోడఁ జేబట్టి హరికి నీరికి, మంగళారతు లిచ్చె శుభాంగముగను. 205
6. తనకును నీరి కారతు లి, చ్చిన వారికి వీడెములను జీసాంబరమతో ననుతి వరనివక్తములను, లేమపుగ నిప్పించె నాకు చేయనిచేతక. 206

వ. అంత శ్రీనివాసుం డైరావతంబు డిగ్గి లక్ష్మీని కరంబు పట్టుకుని బ్రహ్మగుద్రాదులు
తోడ నంతఃపురంబులొని కేగి కల్యాణమంటపంబునం జతురశ్రరత్న వేదికలయం
గున్న హేమసింహాసనంబుమీఁద లక్ష్మీసమేతగాం గూర్చుండఁగ విధ్యుక్త
ముగ నాకాశరాజేంద్రుఁడు నిశ్చితార్థం బొనర్చె నంత. 207

సీ. ఆమరఁ బద్మావతి కననూయమొదలగు, నైరునల్లె సమ్మోద మెసఁగ
భాసుర నూతనాభరణంబులను నవ్య, చేల చందన పుష్పమాలికలను
గాలుక కుంకుమ క్రమముగ నెపు డలం, కారంబు చేసి శ్రీ గౌరిచెంత
నుంచి పూజలను జేయించిరి ఋషులు క, వ్యావరణముచేసి రంత వేడ్క

తే. సుతను దీవించి మంగళ సూత్రమణుతఁ, గట్ట నాధరణీదేవి కన్యతోడఁ
గూడ నైరువలను దోడుకొని వివాహ, మంటపము చేరి నిచ్చి నెవ్వనము నెసఁగ.

తే. తూర్పుముఖముగ సుతనుంచెఁదోయజాత్యుఁ, డచటపశ్చిమముఖముగ నలరుమండె
నలఘు మంగళవాద్యము లెల్లఁగుచుండ, విప్రసర్యులు చూడంగ విధక్రమమున.

క. గడియలు కావచ్చిన దని, కడునడిఁ బురుహూతముఖ్య గంధర్వాదుల్
కడుకొని చెప్పఁగ నృపు డ, క్కడ హరిసాన్నిధ్యమునకుఁ గ్రమ్మన జీర్ణ. 210

సీ. ఆచ్చట వైవాహికాంగద్రవ్యంబులు, గని వసిష్ఠుఁడు ముదంబును దగంగ
నపుడు నూతనభర్త యజ్ఞోపవీతముల్, ధరియించి కంకణ ధారణంబు
చేయించుకొని యున్న శ్రీహరి పాదప, ద్దుముల బంగరు పల్లెరమున నుంచి
తపసులు పురుషనూక్తంబులు చెప్పంగ, పుణ్యతీర్థమును నాధూపవరుని

ఆ. భార్య చెచ్చి యాయఁ బరమానుమదమునం, గడిగి యమలతీర్థ మెడఁదభక్తి
శిరముఁ జల్లికొనుచు సరివి భాగ్యశిరంబు, నందు జల్లి బంధులందుఁ జల్లె. 211

సీ. ఆచక్ర కాచమనార్ఘ్యము ల్పధుపర్క, విచ్చి పద్మావతి నెలమిఁ బిలచి
జగదీశుఁ డెవల నుండఁగ నిర్వరకు మధ్య, మున యవనికఁ బట్టి మొనసి నృపతి
యనుముదంబున నప్పు డతిగోత్రజనువీ, రికథూమి నానపుత్రికను ధర్మ
రాజాత్మజుడ నభోరాజాఖ్యుడను నేను, నాకన్యనిచ్చెద నీకు నివృ

తే. డగ్గి సాక్షిగఁ జేఁబట్టు మంబుజాక్ష, యనఁగ వినిచక్ర సంతోష మతిశయింప
సకల సురమునిముఖ్యులు సాక్షిగాఁగ, నా వసిష్ఠానుమతి నిట్లు లనియె నపుడు. 212

వ. వసిష్ఠగోత్రోద్భవ కూరసేనాత్మజ నసుదేవపుత్రుండనై, వాసుదేవనామధేయంబు
నొంది శ్రీవేంకటేశ్వరుండ నైన నీయతిగోత్రసంజాత యగు పద్మావతిని నగ్ని సా
క్షిగఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చెద నని పల్కిన విని నృపాలుండు హరికి వరదక్షిణ
కోటినిష్క్రంబులు సమర్పించి యవ్వల సమాల్యాభరణాంబరంబులును నవరత్న
రచిత శతభారకీరంబును దత్సంఖ్యాకభార కువల్ల రత్నరచిత బాహుపురులును

విమలరత్నాచిత ముత్పాలహారంబును నాగాభరణంబును, దివ్యహస్తైక కుండ
లంబులును ద్వాత్రీంశ ద్భారసువర్ణ కటిసూత్రంబును, భాగ్యప్రదపద్మరాగ
గోమేధికి స్థగిత వీరముద్రాద్యగుణీయకంబును, దశభార వజ్రకవచంబును, నస్త్రా
దశ సునర్ణ భారపానుకి యుగళంబును శ్రీనివాసునకు నలంకారంబు నేయించి
ఋషులు మంగళాష్టకింబులు చనునెగు గుళ పుష్ప హిరణ్యాక్ష తోదకంబులు
చేబట్టి కనకరత్నాభరణాంబుధూషిత యగు కన్యకను హరి కరకమలంబుల
దారవోసి యానందపూరిత బొప్పిలోచనం దై ధర్మార్థకామ మోక్షసంకల్పం
బులయం దీ కన్యకారత్నంబును గొని ప్రయంబున రిక్షింతువు గాత, అని
సాభిప్రాయపూర్వకంబుగ న్నామిని ప్రార్థింప నాకర్షించి హరి మహాప్ర
సాదం బనుచు నాకాశరాజేంద్రుని వెచినంబు లంగికిరించె. నంత మాంగల్య కం
కణధారణంబులును, అక్షతాగోపంబులును, బ్రధానహోమంబును, సప్తపదాతి
క్రమణంబును, లాజహోమంబును, ప్రవేశహోమంబును, నయంధతీపతివ్రతానిలో
కనంబును, పతివ్రతాంగి నామణాల సందర్శనంబును, స్థాలీపాకంబును, నాపాస
నాదులును, పృథ్వీదంపత్యాశీర్వాదనంబులును, మున్నగు నవి గురువసిష్ఠాశ్రమఋషులు
నిర్వర్తించి రంత రాజేంద్రుడు గోహోమహాదానంబు లిచ్చి గంధాక్షతపుష్పం
బుల సభిషం బూజచేసి ఫలదక్షిణ తాంబూలంబు లాసంగి సంతకృత్యం జేసె
నంత.

218

- నీ. బ్రహ్మగుర్రులు పరధవిల్లెడు సభి, బేర్క యా నవగిన్న పీఠమునిచి
పటునజ్జకిలితదీపస్తంభములమీద, బహుళమాణిక్య దీపముల దెట్టి
వైడిపల్లెర ముంచి భిక్ష్యభోజ్యాదప, దార్గము ల్వడ్డించి రవుడు కొర
వనధజ పద్మావతని తా సుధియపా, ద్భ్యముల మంచుకొని ముచ్చటలు మీఱు
తే. దనకు జుట్టురు బంతులు దనరియున్న, బ్రహ్మగుర్రులు గూడ బ్రమదమార
నారగించుచు నుండఁగ నెదరమొగునఁ, దాను భుజియించె విభింబు తనర నవుడు.
- ఎ. అంత నందఱు హస్తసాదప్రత్యక్షం బొనర్చుకుని దివ్యమందిరం బొక్కయొడ
వీడెములను జేసి యిరుమక నిరూపించిరి.

215

- అ. నిగరజైది నూగ్యుడు పయంపఁగా లేచి, వారివారిపంపులు మఱలజేసి
రంత నీరికిఁ దగ్గ కలరంగఁ జక్రకి, నల్లు శిడిర దినదినంబు నెలమి.

216

- నీ. నలుగులు నామెతనంబులు బుద్ధిమలో, సంతర్పణంబులు సంతసముగ
నడుపుచు మూడవ నాడు † పాకనచేసి, నయముగ నాల్గవ నాటిర్రాత్రీ

* ఆమెరి = పి.ది. † పాకన = నదిస్సునాడ మహదాశీర్వచనము.

- అందఱతో శౌరి హరిబుద్ధుము భుజించి, శయనించి పిదప దా జామురాత్రి
కడలేచి సరవి నప్పుడు శేషహామము, గావించి యగ్నికి భావమలర
తే. మ్రొక్కు లిడి తన చేతికిఁ జిక్కినట్టి, కనకకలశముఁ గొని దొంగతనముగాను
బొరుగు వారిల్లు సేక నప్పుడు రముమున, నగజమొదలగు నింతులు నగుచు లేచి.
తే. కాంచి పద్మావతిని హరికిడకు నెలమిఁ, దోడుకొని వోయి మోహము దొడరఁ జంద
నంబు నలఁదింది పుష్పహాగంబు గంఠ, మండు నిడఁజేసి తాంబూల మలర జేత.
ఎ. పట్టుకొను మని జ్ఞమాని నాతోడ రమ్మ కోపం జేల యని యడిగించి యిప్పించి
రంత.

219

- చ. అన విని పెండ్లివూఁతురు మహాభయభక్తులు మానసంబునం
బెనఁగొన హాసచంద్రికలు బింబ నిభాధరమంగుఁ గ్రమ్మ గాఁ
గనుఁగవ బెక్కు ముద్దుఁగులుకంగ నిజేతుని మోము చూచి ల
జ్జను దలవించి చిల్కపరె బాఁతనంబున నవ్వు చిట్లనెన్.

220

- నీ. అల్లెశ చోరుఁడ నై నీవు మాచెంబు, చెచ్చినా ఎదియేమి చెప్పవోయి
మఱి యజ శివులముందఁ జిన్న పని నీవు, చేసినదే చాలు చెప్పవోయి
అల లక్ష్మికిని నాకుఁ దలవంపు పని నీవు, చేసిన కతమేమి చెప్పవోయి
శ్రీశాక బలికాలమునఁ దేజ కీయల్కఁ, జేసి నచ్చిన దేల చెప్పవోయి
తే. దేవ పెండ్లికి నీనవ్వుఁ దీసినట్టి, ద్రవ్యమున కీడుగా దొంగతనముచేసి
తెచ్చితిది చెంబు దీనిచేఁ దీజ దప్ప, రమ్మ మేమియఁ గలము వెరాలు సామి.

221

- ఆ. గొల్లవారియిందఁ గొల్లఁ బెట్టుచుఁ బాలు, వెన్న ప్రుచ్చులించు మన్న బుద్ధి
విడువ కూరివారి వేళమునం దిట్లు, చెంబు దొంగిలింపఁ జెల్లదోయి.

222

- ఎ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రయోక్తులం బ్రార్థించి ఎల్కినం జూచి హరి చిలు
నవ్వు నవ్వి పద్మావతి కరంబును బట్టుకుని తోడియందుఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనఁగ
నందుండు జను అందఱు మందహాసంబులు చేసి రంత హరి పద్మావతి కరంబు పట్టు
కొనఁగ నందఱు నై భాంబున వివాహమందిరంబునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి యావలం
గ్రమ్ముట మంగళస్నానం బొనర్చి సత్ప్రభుఁడైనాంకృతుఁ డైరమా పద్మావతులతో
నవరత్న పీఠంబునం గూర్చుని యుండె.

223

- నీ. అల నాకబలి దేవతార్చనంబును నీల, మణిధారణంబును మధురఫలము
లార్యుల కొసఁగట లై గువెలకు తూర్పు, దానముల్ నేయట దనరగా వ
సంగోత్సవంబును సరవి సంపతులకు, ఫల పుష్ప తాంబూలములను బేల్ల
నడిగి యిచ్చుట వార లానందముగఁ జెప్పి, దీవించి పోవుట భావ మలర
తే. నాంది వై సర్జనము చేసి నరధవుండు, వచ్చి యుండెడు బ్రహ్మని వర్యులకును
క్రిధు మిత్రములకును సంపత్కిరముగ, మంగళస్నానములను బొసంగ నపుడు.

వ. చేయించి దంపతులుగం గ్రమంబుగ నుచితాసనంబులం గూర్చుండఁ దెట్టి భార్య
యుం దానును వారివారికిం దగు మర్యాదవచనోక్తులం జందన పుష్ప నూతనాం
బరాభరణాదు లొసంగి ఫలతాంబూలంబుల నిచ్చె నంతి. నాటి సాయంకాలంబున
నలంకారయుక్తంబు నగు నైరావతంబున హరిని సిరిసి పద్మావతినం గూర్చుండఁ జేసి
పురవీధులయందు సంతసంబున నుత్సవం బొనరించి నిజమందిరంబునకుఁ జేర్చి హరి
తోడవచ్చిన పరిజనంబులకు సుతిసంతాదఁ బసవనంబు లొసంగి యనంతరంబు
కృతార్థుండఁ నైత నని నెప్పుదిఁ జెంచె నప్పుడు నాఁ డుజ్జ్వలయంబున హరి ప్రయా
ణోన్ముఖుండై పద్మావతిం బంపుఁ డనిన నయ్యాకాశరా జిట్లనియె. 225

సీ. శ్రీశేషిగిరివాస శ్రీసతితోడ మీ, రొక్కమాసం దైన నుండుఁ డిచట
ననుచుఁ బ్రార్థింపఁగ హరి యిట్లు లనియె నిం, మండఁగూడను పను లుండు నచట
ననఁగఁ బద్మావతి నంపించు విధ మెట్లు, పసిబిడ్డ యగు గాని ప్రౌఢగాను
గాన నేనిపు డంప లేనన్న విని చక్రి, సిరిఁ జూచి కనుసన్న చేసె నపుడు

తే. చక్రిభావంబు చెలిసి యా జలధికిన్య, తాను నాకాశస్థులఁ జూచి తండ్రి పద్మఁ
జక్రితోఁ బంప ఎచ్చును సంతసంబు, మాకు నిష్పడ మఱి నింత మీకు వలదు 226

సీ. ఎనుకమాలిక తల్లివలె బ్రోచు నహోట, నన్య రెవ్వారు లేరని యనేక
రీతులుగా సిరి ప్రతిమై ఎల్కఁగ, నతఁడు సమ్మాదము నవ్వ జొంది
సిరికిని దనయుకుం జెలువారు దివ్యాంబు, రాధిణింబు లొప్పార నొసఁగఁ
జేసి ముత్యంబులు చెలఁగి పుత్రికలకు, నొడిఁబ్రాలుఁ గట్టించి యుల్లమలర

తే. హరికి ఎస్త్రాభరణముల నలంఁజేసి, తనయు నాసిర కొప్పించె నెనయ మింది
హరి మఱిదికె ఎస్త్రధూషాదు లొసఁగె, ఎనుక కాధరణిదేవి ఎఱుగుగరిమ. 227

వి. ఆమాల్యాభరణాంబరంబుల నలంకరింపఁజేసి ఫలపుష్పతాంబూలాదుల నెలమి
వఱలం జేసె నంత. 228

క. గగనాధీశుం డంతట, జగదీశుని జెంతఁ జేరి సచ్చిత్తుండై
నిగమాంతగుంభితోక్తులఁ, బొగడుచు మఱి యిట్లు లనియెఁ బాలుపారంగళ.

సీ. పెద్దకాలమునుండి బిడ్డలు లేకుండి, గాంచితిఁ బద్మను గమలనయన
నీకన్యగిల్గిన నెలమిచే ఎనుకానుక, డుదయించె వానినియప్పుడొకాను
బాలింపవలయు మా పద్మావతీదేవి, నిచ్చిత గవడ మన్నిటకు నఖండసౌఖ్యం
జరకృప నీలమంచినఁ బాలమంచిన, భారంబు ద్విక్కుగలకె నీకుఁ దప్ప
తే. గమ్మలను నిలచి మఱువల్క కున్న చక్రి, ధూరవింద యగుచు నరవిందభాతన
మామ మీకూఁతునకుఁ జింత యేమి వలె, 228

తే. పెద్ద లైతిరి మీరు సంగ్రహింపెపుడు, చూడుఁ జొప్పుగ మాయంబు సుభగయుతుండ
యనుచు నుండఁగ నొకగంధ మొనరఁబట్టు, కొని ప్రయోక్తుల నత్తయిట్లనియెనపుడు.

తే. ఆయ్య మాపద్యవేలును నెయ్యమార, దాని కొక కష్టమెఱుంగదు దైత్యనాశ
బాల సుకుమారి లక్ష్మీతో బగఁగువాడ, వగుట పెక్కులు చెప్పంగ నగు నెనాకు.

వి. ఆత రమాదేవికిని సకుశమాలికి కును జెప్పఁదగిన నచనంబులు చెప్పె నంత నా
హరి ప్రయాణమై యున్నయెడ నా రాజేంద్రుడు శాలితండులంబు లిన్నులు
లక్షల భారువులును, ముద్గభాన్యులు ముప్పదిభారువులును, తిగ్రహిణీఫలేక్షుఫలం
బులు నలుదివేల భారువులును, సహస్రక్షరభాంపంబులును శతశర్కరముధు
ఖంబంబులును, కదళీకూష్మాంధ కందమూలాదిశాకనిచయంబులు, హింగుళీయాది
పాకపదార్థంబులును, హయగజవృక్షభంబులపై నిడి శ్రీనివాసార్చితంబుగ దత్తంబు
చేసి, మఱియు దానీజనకతంబును ద్రవితదానజవంబులును, దశసహస్రగోవులును,
దిన్యపర్యంకాద్యనేకోపకరణంబును, ద్రవరణంబుగా నిచ్చి హరి సాన్నిధ్యంబు
నకుఁ గ్రమ్ము నచ్చిని జూచి శ్రీనివాసుండు లేచి యిట్లనియె. 283

సీ. ఆవనీశ మీసుతి కరణంబు తగుమాత్ర, మీసలె నింతమా కేల ననఁగ

నాకాశ నృపుఁ డిట్లు లనియె లక్ష్మీ మీ, కేమి తక్కువగాను మోయుగాను
బూని మీకియను నే నెంతవాడను, గలుముల చెలి మాకుఁ గరుణ మెఱయ
నిచ్చిన దిచ్చితి నింతమాత్రం బైనఁ, గైకొనుఁ డని విల్కి కరము మోడె

తే. నపుడగస్త్రాశ్రమంబున కుగలలముఁ, బద్యనికఁ బంపుఁ డనఁగ నా పద్మతల్పిడి
కుటనుఁ జూచి ప్రయంబొర సురుచికోస్త, లేసఁగఁ జెప్ప మఱియ నీ విపుడు చక్రి.

వి. నెనువెంటం జను మనినం దల్లము నిట్లు నచించె. 285

చ. ఆన విని పద్య సంప్రయము నంబును జేతులఁ గౌఁగిలింపఁగా

నెనయన బిడ్డ నెత్తిధరిణీవతి కన్నుల నరునింపుచుక
మనమునఁ బ్రేమ ముద్దులిడి మచ్చికిమైఁ దగ గారవించి యి
ట్లనియె విచార మేల సిరి యంతకు నున్నది పో కుమారికా. 286

సీ. వాకన్న నెక్కువ నినినాక్షి నిను సిరి, మన్నించుచుండు నెయ్యనము దనర
నది గాక నెకిరి నిన్నాదరించుచు భక్తి, వేఁ గృప ననలు పోషించుచుండు
హరి సిరి నినునొక్క సరిణిగ నీక్షించు, నేల చింతించెను బేల యగుమఁ
బతిభక్తి గల్గి నీ పల్లవంబు వేంకట, గిరియందు సిరితోడఁ బగఁగుచుండు
శ్రీకృష్ణ. చ్చనంబును సరవి దంపకమూఱు, నీవు నత్తువు మాతోడ నెమ్మి నిలువఁ
నడిగి యిచ్చుట వార లానందము కిచ్చి, పరఁగ నిట్లని వెత్తె నిందిరను జూచి. 287

తే. నాంది వై నర్జనము చేసి నరసింహుని కిచ్చి బలఁ గడు సమ్మె

ర్జధు మిత్రాదులకును సంపత్క మైవది గానఁ గలుఁ చూడుముతల్లి

- సీ. ఆటలాడుదునుగు నుల యేపనిపాట, వెట్టిన్ తిప్పిచ్చు వెలుగు నిపుడు
కావున మీరు చక్క-గ బుచ్చుచిరఁ జెప్ప, నునుగిడుదొంగలము నుని
నామఁగున నెన్ని నాన్దొంగ నిపుడు మీ, ముఁగునఁ జేర వెచ్చునిగఁ గనుడు
విడ్డలు లేకయ పెద్దకొలఁదుండే, కాచి. నీకన్యకను ద్రియమునఁ
- తే. బెంచి నీచేతి కిచ్చిఁ బెన్నపకుదు, వెట్టు ప్రోచిన మిఠాని మినికి నేను
జెప్పఁబడిన మాటలు జెప్పినాడ, ననుచుఁ గన్నులు నింప నిట్లనియ లక్ష్మీ. 239
- మ. ధరణీదేవి ముకుందాతో జనక మౌనాపాయు నీకల నేఁ
బరఁగ న్నన్నును నీసుతఁ గనుక మై చాచిచి నక్షి మ శ్రీ
హరియఁ గున్ను చింతిసేయ కెడి నీ నానందచిత్తంబునకొ
గరుణఁ జూడుము మునుఁ బెద్దపు సుఖభ్యాసం గడఁగ బొందుమా. 240
- న. అనుచుండఁ బద్మావతిఁ జూచి ధరణీదేవి యిట్లనియ. 241
- తే. వినవె నాయుద్ధుపట్టి వి వేకముగను, హరికి సిరికిని శ్రీనేంకిటాద్రియంగుఁ
గీర్తి నొగుము భక్తిసుఖార్త నీరఁ, నే యుదును కల్గి' నిరితోడఁ జేరి పొమ్ము.
- క. ఆపద్దానతి తిట్లని, తిప్పక కని కనుల గొప్పఘోరలు నెడలక
తెప్పల నడ్డము నే యుదు, నప్పుడు సిరితోడ విభువి కభిముఖ యయ్యెన్. 242
- న. ఆంత శ్రీనివాసుడు లక్ష్మీని పద్మావతి చోట్లొని గరుడవాహనము నెక్కి బ్రహ్మ
కులతోడ నగస్త్యశ్రమంబునకుం బోయి బ్రహ్మగుహాగులకుం దమ కాదినంబగు
నగస్త్యుల తన తిహేబలంబున నానందంబుగ వింపులు చేయించె. నవ్వునాడు
బ్రహ్మగులతోడ వేంకిటాద్రికిగి యన్యుల నెల్లఁకుం గ్రమ్మగ వింపు బొనరించి
గౌరవింప వాకల్లగు మాధవునాజుగిక్రియంబున దమ నివాసంబుల కెరి సిరి
కొల్లాపురంబునకుం బ్రయాణంబై హరిఁ జూచి సవినయంబుగ నిట్లనియ. 244
- తే. దేవ కళవీర పురి కగుదేరనలయుఁ, గగు శోనీ సెలమిమ్మ మ్రా కంజనయన
విని శిరముంచి విన్ననై వెన్నుఁ జుపుడు, కమల నేత్రను జూచి తాఁ గరము పట్టి.
- న. ఇట్లు వక్కాణించె. 246
- సీ. ఇందిర నమ్మ నీ నెడఁబాసి పోను గా, ధ్వాను నే నిన్నుఁ బొమ్మంచు నాకు
నోరాకునే? నీవు నూతనబంధుల, నెవె సెల విష్ణుంచుఁ బుంకఁ దగు నె?
పద్మావతిని నీవె పాలింప నలయు నీ, కన్యకు జోషింపఁ గల నె తగు నె?
యకట నీవింపుండ కరిగినకతముచే, ధనకుఁ డిచ్చిన యప్పు దప్పకుండ
- ఆ. నేను దీర్చగల నె? యయ్యెడ నాకూడ, నుండు మన్నిటకు నఖండసౌఖ్య
దాయని వయ నమ్మ ధన్యునిజీయుము, నాకు 'దిక్కు'గలకె నీకుఁ దిప్ప.
- న. అనిన విని యిందిర మందహాసంబునదరచద న్నరచంద యగుచు నరచందదళాక్షున
కిట్లనియ. 248

- మ. సకలజ్ఞత్వము దాచి నివృత్తుహిమన్ చాలించి పద్మానభం
 బ్రకటాసక్తిని బెండ్లియాడితివి సౌభాగ్యంబు నీకిచ్చి నే
 నిక నెంచుండిన చింతలేదు నను నీ వింతుండు మంచు న్వచిం
 పక పంపించుము వచ్చెద న్నజల నో ప్రాణేశ శీఘ్రంబుగఁ. 249
- చ. ఆన విని నెప్పుఁ డిట్లనియె నంబుధికన్యక నేను రాముఁడై
 జననము నొంది యున్నతటి జానకివై మఱి లంకలోన ము
 న్నొనరుచు నున్న వేదవతి నొప్పి వివాహము చేసుకొమ్ము నీ
 వనిన రహస్యనూక్తి హృదయంబున నున్నదో లేదో యెంచుమా. 250
- మ. ఆనలం బందుఁ జెలింపకున్న పుడు నీ కాస్తంబుగా మేలు చే
 నిన యావేదవతి వధూమణియ రాజీంబులో నుండఁగాఁ
 గని యాకాశవృషాంబుఁ డీసతిని తా గారాబుగాఁ బెంచె నీ
 నని యున్నట్టి విధంబుఁ దప్పక వివాహం బైతిఁ బద్మావతిక. 251
- కా. నే నీవాక్యము మీఱరా దనుచు నీ నీరజప్రతేక్షి ని
 ట్లానందంబుగఁ బెండ్లియాడితిని నిం కన్యోన్యభావంబుగా
 దీనిం బాలనమాఱు జేయుటకు నీదే భారమై యుండఁగాఁ
 బైసం బైతివి తేరక తైవలె నానై ప్రేమ యింతగదా. 252
- ఉ. పాపనమూర్తి యైనమునిపాదము నాయురమందుఁ దాఁకఁగా
 నీనిపు డల్లి నోయితివి ని న్నెడబానిస జాలిచేత నే
 నానిల నన్నియు నివిడిచి యార్తిని బొందుచు వచ్చి పుట్టలో
 నీనలుదాఁక యుంటి నిపు డిందుముఖి యురమందుఁ జేరుమా. 253
- చ. నను విడనాడి దూరముగ నర్మిలి నెంచక తొంటియట్ల నేఁ
 జనెదనిచెప్పుటేల పతి సన్నిధినుండుటె ధర్మ మింతికిం
 దనకును దవృత్తుండుటకు ధర్మముగాదని నీ వెఱుంగవే
 గనుక యురంబునం బ్రియముగా వరధూపణిరీతి నుండుమా. 254
- మ. అని నారాయణుఁ డానతీయఁగ మహాయాసంబుతో లక్ష్మీయి
 ట్లన నోనాథ భృగుండు నీయురమునం దజ్ఞానియై తన్నినం
 గున నిన్నో నిలువంగ లేక ముట సంతోషంబుగా నిల్చి నే
 ననికంబు న్నడిఁ గుందుదాన నిక నేమంచుం ద్రిలోక్యేశ్వరా. 255
- కా. కాలంతిగతిఁ జేసె నా భృగు ననంగానేల నాయందునీ
 నే నురసం విడిచి మేలొందుచు న్నుండెదఁ
 తీలామానుషవిగ్రహ యింక న్నూ లీలం దగంగవ్యవ
 తుది కిమియు నని న్నభిజాత మన్నింపవే. 256

- క. శ్రీరాముడ వైనప్పుడు, వారక నేవేదనతిని వనకృపతో నీ
వారయఁ గొనుమని చెప్పితి, వారితం బె డ్లియాడి యైనది వేష్కఁ. 257
- వి. అని ప్రియోక్తులం బద్ధావతిని గానిమించి హరికి సంతసంబున నేనఁ జేయుమని
యనేక ప్రకారములుగ బుజ్జగించి చెప్పి వనశ్రీమాలికి నీక్షించి యిప్పడంతని బోషిం
చుచుఁడుమని నియమించి హరికి మ్రొక్కి రమాదేవి కొల్లాపురంబు చేరి చక్రిని
హృదయకమలమునం దిడుకొని సుఖస్థితియందె నంత వేఁక లేనుండు అగస్త్యుని
నీక్షించి యిట్లనియె. 268
- తే. సంయమిశ్వర వేంకటాచలము చంద, మేము వోయెద మని నిల్కఁ గా మునీంద్రుఁ
డనియె షాశ్వాస పర్యంత మహిగిరింద్ర, మెప్పుడు ర పెండ్లికొములలో యిందిరళం.
క. అనఘా షాశ్వాసంబులు, నను నంతకు నిచటనుండు సంతోషము చా
లన విని వేంకటగిరిపతి, తనసతితో నచట నుండె దద్దయు నేష్కఁ. 269
- వి. అంతం గొన్ని మాసంబులకు నాకాశరాజేంద్రుండు వైకుంఠంబున కరిగిన ఎనుధా
నుండు త్రరక్రియ లానర్చి దూతమాలకముగ నారాయణంబునకు నవ్వార్త విని
పోయి తొండవాసుని విచారించి సుదక్షిణమచుండినపద్మావతి నూరడించె ననిన విని
శానకాయ లిట్లనిరి. 281
- నీ. అకాశరాజా శ్రీ హరిపదంబునఁ జేరి, విమలఁ డై వోయిన విశేష యతిని
తమ్ముడు తనయఁ దిద్దఱునుండి రంగుఁ బ, ట్టార్డుఁ డవ్వం డయ్యె నావిధంబు
చెప్ప మటన్నఁ దా నప్పుడు సూతుండు, మునులార వృషభతమ్ముడు ధర్మత్రీ
దనదైన నగవృషతనయుండు తమతండ్రి, యేలినరాజ్యమే నేలవలయు
తే. ననిన విని తొండవాసుండు నాగ్రహించి, పలికె నిరువురమునుగూడి భండనంబు
చేయుదము నేవు మించి గల్చినను బృథ్వీ, నీది నే మించి గల్చిన నాది ధాత్రి.
క. అని యిరువురు పౌరుషముల, నెవయఁచుఁ గన్యం బొనర్చ నేతెంచి హరిం
గని తొండవాసుఁ డనె ని, ట్లని వీర్యం బారఁ జేయు మని మఱి యనియెకా.
నీ. ఎనుదేవకుత నేను ఎనుధానుఁ డీక్షితి, కొఱ కింక ఘోరాజి మెఱయఁజేయు
వలయుఁ దోడ్పడు రమ్మ చెలఁగి నీవన నవ్వి, తన మది నిలు దాను దలఁచె శారి
తొండవాసుని కేను దోడుగఁ బోయితి, నైనఁ బద్మావతి కలుకపుట్టు
తనతమ్ముఁ డగు ఎనుధానుని ప్రక్క నే, నుండిన సతి చాల నుత్సహించు
తే. తొండవాసుండు పరమభక్తుండు నాకుఁ, బరఁగ ఎనుధానునిం గన బాపమఱుది
గనుక యిరువరితోను సఖ్యంబు వొనఁగఁ, జేయవలె దీని కింక నేమి నేయు దకట.
మ. అని యోచింతుమఁ దొండవాసు నపు డయ్యబ్జాతుఁ డీక్షించి యి
ట్లన నోమాను మహాజయం దిపుడు తోడై నేను నీదిక్కు వ

చ్చిన పద్మావతి తోడఁబుట్టు కొఱకై చింతించుచుండు న్నదిక
నిను వీడం దగఁ జెట్టులైన జయమే నీతట్టుగా నుంచెదన్.

265

సీ. అని రహస్యంబుగ నతని కాస్తతఁ జెప్పి, సమ్మదంబునఁ దనచక్ర మిచ్చి
పంపించె నటుమీఁద బావమఱుది వచ్చి, తనకుఁ దో డడుగుఁగ వినిరయమున
లేచి యావకులమాలికకుఁ బద్మావతి, నం దొప్పగించి నెయ్యంబు మెఱయ
బావమఱుదితోడఁ బైనమె నారాయ, జాఖ్యపురంబున కరిగి యచట
తే భండనము చేయఁ జతురంగబలములండు, గొలువఁగా బావమఱుదిని గూడి సమర
భేరి వేయించె నప్పుడా భూరిరవము, తొండవాసుండు విని మహోద్బంధుఁడగుచు.
క. శరచాపంబులు నైకొని, సరవిగ ధైర్యంబు గదుర సంగరమునకుఁ
హరికిని వసుధాసునకును, సరగున నెనుకేగి నిలిచె సంగరంభముతోక.

267

ప. అప్పుడు హరియును వసుధాసుండును గనకరథంబు లెక్కి వీర్యవీరులై నిల్చి
యందుటం జూచి తొండవాసుండు తనరథముపై నుండి నిజచతురంగబలంబులం
బరబలంబుపైఁ బురికొల్పి నప్పు డుభయబలంబు లుప్పొంగి రథంబులుమీఁద రథం
బులును గజంబులుమీఁద గజంబులును ఘోటకంబులుమీఁద ఘోటకంబులును
గాల్పలంబులపైఁ గాల్పలంబును బడి యొండొరులు కరవాలంబుల ఝరింపుచు
నఱుకుచు నుఱుకుచు ధనుష్పంకారంబు చేసి బాణంబులం బ్రయోగించుచు దాయ
చుం గుడియచు నఱుచుచు బాహుస్థాలనంబుచేసి ప్రతాపంబులు నల్కుచుం
గుంతలంబులక గ్రుచ్చుచు ముగ్ధరంబుల నొడిసిపట్టి ద్రిప్పుచుం బొడుచుచు
కూలంబుల నాటించుచుం బూర్వ పశ్చిమసముద్రంబులు దారినీల్లినభంగి పోరు
చుండిరి తొండవాసునిబలంబు లరిబలంబునంబడి పోరాడంజాలక యుఱుకుచున్నం
జూచి నిలునిలువో తగదని పిలచి వసుధాసుండు తనరథంబు దోలించి చండకాం
డంబులం బ్రయోగింప నది యోపంజాలక తొండవాసుం డుద్బంధ పరాక్రమంబు
పెంచుకొని వాడిశీలముఖంబు లొక్కుమృడి ప్పిష్టివలెఁ గుఱియింప నతండు
కోపభీషణారావంబు నేయచు హరియొసంగిన చక్రంబు వైవ నప్పు డాచక్రంబు
ప్రళయార్క చింబంబుచందంబున పుచ్చుచున్నం జూచి హరికఱకు కోపంబున నత
నికడ్డంబుగ నిలిచె నప్పు డాచక్రంబు శ్రీనివాసునిపైఁబడిన నాహరి మూర్ఛాక్రాం
తుఁడై రథంబుపైఁ బడుటంజేసి భీతిల్లి తొండవాసుండు శస్త్రాస్త్రంబులు విడచి
నిజరథంబు దిగి హరి రథంబుమీఁది కరిగి పన్నీటం దడవుచుం దాలవృంతంబుల
విసరుచుండె నపుడా వసుధాసుండును బాహుస్థానితాక్షుండై రథంబుదిగి హరిరథం
బుపై కరిగి కప్పురంపుపలుకులు నమలి చెవినుఁడుచుండ శ్రీనివాసుండు కొం
డొకతడవుతు మూర్ఛితైరిసి లేచి కూర్చుండినం జూచి కరకమలంబుల మోడ్చి
తొండవాసుం డిట్లనియె.

268

- క. హరి నే ఐసుధానునిపై, నరభీకరచక్ర మేసి నపు డడ్డముగా
సరగున నిల్చితి వంశునఁ, బూరిఁ జక్రము హఁక మార్చుఁ బొంజితి వెకటా. 26
- క. నీ కపకారముచేసిన, ప్రాకట పాపము నన్నుఁ బాయుటకొఱకై
జోకను గాళికి బోనలె, నాకిప్పుడు సెలవొసంగు నభినవభాషా. 27
- క. ఐసుధానున కొగిలుట్టము, పస మీఱఁగఁ గట్టి రాజ్యపరిపాలన రా
సెలూరిఁ జేయని మీయి, వెనుమట నే నొల్ల నిక వెనజవభాషా. 27
- క. అని విని హరి ఐసుధానుని, గతుఁగొని యిట్లునియె నిన్నుఁ గాంచిన జనకుం
డనఘుండై సరలోకిం, బున కేగను చిన్నతండ్రీ పుణ్యముకొఱకై. 27
- క. ఘనగంగానది కరిగెద, ననుచున్నాఁ డింను కిప్పు డాలోచననిం
పానరఁగఁ జెప్పుము నీ నన, విని ఐసుధానుండు పలిక విషయము దనరక. 27
- సీ. హరినీవు ననుబ్రోవ నడ్డముగా రాఁగ, నిరుపమచక్రంబు నిన్నుఁ దాఁక
నపుడు మూర్ఖిల్లితి వెట్టిపాము వోవ, నింకి నిందుండి రామేశ్వరమున
కరిగెద నల్లజుఁ డైనట్టి మాతండ్రీ, పట్టుంబుఁ దినతండ్రీ గట్టుకొనును
బండుఁ జెప్పుము మది నలరంగ ననఁగ నా, శౌరి చూచి యగస్త్యసమృద్ధిశు
తే. శుకమునీర్చుని రాఘించి సకలవిషయ, ముల నెఱింగించి యెటుసేయవలయునో
నవ్వి వాఁ డట్లు అనిరి శ్రీనాథ వీరి, కించుకేనియు నోపక యెడఁదరక. 28
- సీ. కాకరామేశ్వరగతులెల వీరికి, నన్నదమ్ములపార్లు నరసి మీరు
గగనాఖ్యనృపునిపా లొగిఁ బంచి యీ వెను, ధానుని కిపుడియ్య ధర్మ మగును
దొండవానునిపాలు తొండవానునికీయు, నట్లుసేయుట మంచి దగును వినుము
- అ. వేఱవిధముసేయ విధిలేప్పు నని మా లపుడు వెల్కఁ జక్ర యాసుధర్మ
సామ్యురండుపార్లు చొప్పుఁ బంచి, వారికిచ్చి మునులఁ బంపయంత. 2
- న. తాను వేంకటాద్రి కరిగి పద్మావతితో సంతసంబున నుండె. 2
- తే. అర్ధరాజ్యము ఐసుధానుఁ డలర నేలు, చుండఁగా నర్ధరాజ్యంబు తొండవానుఁ
డేలఁగాఁ బుణ్యపరిపాకకాల మొదల, నప్పుడానృపుఁ డాత్మ నిట్లనితలంచె. 2
- ఉ. వేంకటనాయకుండు మఱి విష్ణువగాని నరుండుగాఁడు నే
మంకుఁడనంచే మనుజమాత్రుఁడటంచుఁ దలంచుచుంటి నా
పంకజనేత్రు దివ్యపదపంకజము ల్మది నమ్మి ధక్తిమై
నింక నిజంబుగా నతని నేర్పడఁ బూలను బూజచేసెనక. 2
- క. అపరమాత్ముండు మనుజుం, డై పద్మావతినగూడి యట్లునిపలెఁ దాఁ
గాపట్టముతో మెలగుట, లీపట్టం జెలిపె నిందిరేశునిమహిమక. 2
- సీ. అని యగస్త్యశ్రమంబునకు వేగమ వెచ్చి, కేమద్రోమిమర్మ మే మమరఁ
జలియనడ్గిమంబు నిలువకి హరిచెంతఁ, శరీర ప్రాప్తిచిత్తమందుఁ

దవరంగ నవ్వుడు దండప్రణామంబు, లం జేయ నక్కమలాక్షుఁ డెలమి

చూచి యిట్లనె నృపా యీచందమున నాకు, మామవై మ్రొక్కుట యేమిధర్మ
తే. మనఁగ నాతొండవాసుండుఘనత మెఱయఁ, గాంచి యోమాధవామాయనుంచినన్ను
వెట్టివానిని గాఁజేయ వేడ్క నీకు, నమామా యిఁక నిన్ను బాఱక యాత్మయందు.
న. ధ్యానించుచుండెద నెంతయుం గృతార్థుం డైతి నని యనేకవిధంబులఁ బ్రాశ్నింప
నాచక్రి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటంజేసి తొండవాసుండు వెండియు నిలుసుశించె.

దండకము. శ్రీమద్రమాధీశ జీమూతసంకాశ కాలత్రయాతీత కంజాతిసంజాత తాతా
జగత్కృత వేగార్థనిర్ణేత భూతాత్మసీతాధిపా నద్గుణాత పూతాపనిజాత నాథా
శచీనాథ దాతా మహాఘోర దైత్యాద్రివంభోలిధారాసహస్రార సంచార భర్తా
ద్రిధీరాసదానింధుగంభీర మంభాచలోద్ధార నారాయణానంత నీపాదమూలచూడ
పాతాళమై కీర్తిభాగంబు నీక్షింపఁగా సత్యలోకంబునై మధ్యదేహంబు ల్పధ్య
లోకంబునై సేత్రమూల సూర్యకీతాంశులై శ్రోత్రము ల్విక్మలై నాసికాంగంబు
నాసత్యయుగ్మంబునై జిహ్వనీరప్రభుండై మహాకుక్షియంభోధిబృందంబునై నాడు
రెల్లఁ బ్రవాహంబులై రోమమూల పృక్షజాలంబులై శల్యమూల సర్వశైలంబులై
శిశుపాళంబులై మేఘజాలంబులై ప్రాణము ల్లంఘనామంబునై బాహు లింద్రా
దురైదివ్యగుహ్యేంద్రియంబుం బ్రజానాథుడై పృష్ఠీనదీర్వ్యమై సుస్తనంబెన్నఁగా
ధర్మమార్గంబునై వెన్నుధర్మంబునై సారవాగ్నింద్రియం బగ్నియై దంష్ట్రీబుం దండ
చాస్తుండునైమించె నిత్యాదిచిత్రంబు లీవేశనీయంచుఁ గన్పింపఁగా మిక్కిలిక
వేయకీర్ణంబులక వేయనేత్రంబులక వేయిహస్తంబులక వేయపాదంబులక
గోటకొట్టర్క సంకాశ పూర్ణప్రకాశంబుచే నొప్పు నీవిశ్వరూపంబు నేఁజూడ
కన్తుండనీ, దేవపూర్వస్థితి న్నిమహాసామ్యరూపంబు నేమాపి రక్షింపుమీశాచిదా
కాశ శేషాచలేంద్రా తిరీకుండ సర్పిట్టణాధీశ్వరా నారసింహప్రధూ శ్రీనివాసా
నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

282

శి. అని యనేకవిధంబుల వినుశించిన నాహరి సంతనించి తనవిశ్వరూపంబు మాని
యొప్పటియట్లునుండి తొండవాసుని జూచి యిట్లనియె.

283

శి. మామా నేను వినోదము, గా మనుజుఁడ నగుచు వేడ్కగా మోకనన్తం
ప్రేమమునఁ బెండ్లి యాడితి, నీమీఁద గృహస్థధర్మ మేను వహించుక.

284

శ. అమరంగ వేంకటేశైలా, గ్రమనంచు నయంబు మెఱయఁగాఁగవగమయి
బమలమణిరచితధినిమ్మి క్రమముగ భావింపు విశ్వకర్మ ముకలక

285

శి. దేవాలయంబుగఁ దీర్చి పుష్పెట్లన్నఁ, గురుదుగ నొకచేతను గోవును
ద్వారసప్తమును నామకామ్రప్ర, కారంబుగాను వేంకటేశ్వరీంద

మందుఁ గట్టించి న న్నుండుంచి నీవు ప్ర, కాశునిజేయు నీకలియుగమున
మును పీనగంబుమీదను నీవు ద్రవ్యవన, బావి గట్టడమును బాగుమీరఁ
తే. జేయుమన నదృశ్యంబంది శ్రీనివాస, బావి నే నెప్పు డా స్వర్గ పర్యవసాన
ద్రవ్యలేదని నృపుడన నవ్వీ నృపుని, గాంచి యిట్లనినెల్ల శ్రీకాంతుఁ డవును.
క. మనుజేశ్వర జన్మాంతర, మునఁ జేసిన యట్టిధర్మములు ముఱచితి నే
మునుమానించెద విది నే, వినుపించెద నిచట నీవు వేడుక మీఱు. 287

క. విను వైఖానసవంశం, బున నుద్యమమైన విప్రముఖ్యుఁడు విమలుం
డను కాంతుఁడు సద్గుణగణుఁ, డనఘాత్ముఁడు గోపినాథుఁ డనుభునుఁ డననిక.
తే. కృష్ణలీలల విని చొక్కి గంట కరని, కలియుగాదిని పూజింపఁ దలచి చోళ
దేశమునకేగి యచ్చట ధీరుఁ డగుచు, దపముచేయుటకై కుశలని నిలిచి. 289

సీ. శ్రీకృష్ణరూపంబుఁ జిత్తమందుంచి త, పఁబునేయఁగను గోపాలవేష
ముల నేను బ్రత్యక్షముగ నిల్చి వరమేమి, కావలెనని పల్కఁగా నతండు
పరమాత్మ కృష్ణరూపంబుతో మీయండ, ఎలె నేను బూజింపవలయు నట్టి
సద్వరంబీయుమో స్వామియంచు నచింప, నరిని కిట్లుంటి శేషద్రియండు
తే. శ్రీనివాసుడనంగఁ బ్రసిద్ధి నొంది, యింపు నన్నలఁచు బూజింపు చుండు గృష్ణ
జేటమనఁ బూజగొన నిది వేళగాదు, గాన నిక లేచి వేంకటేశ్వరావమునకు. 290

చ. జనుమని రంగ దాసుఁ డనుసజ్జనుఁ డొక్కఁడు దారిలోపల
గనఁబడువానిఁ బోదుకొని కాననభూముల దాటి వోవఁగాఁ
గనకమయాది ముందటగఁ గన్పడు వేడుక మీఱ నంచు నీ
పును నికఁ డేగ నే నెలమి నోందఁ బ్రసన్నుడై నయ్యెదం గృపక. 291

తే. కూద్రుడైనట్టి రంగదాసుండు పుట్టి, తులసికాదళములను సంతోష మెసఁగఁ
దెచ్చి నీచేతికచ్చుపందేహ మార్చి, మంచ కవిగొని పూజింపుచుండు నన్ను. 292
ఉ. అచ్చటఁ గృష్ణలీలల నొయారముగం బ్రకటించు నీకు నే
నెచ్చుగ వింతవింతలుగ నేడైల నావల నీ కులధురే
వచ్చి సభక్తి నర్చనలు వారక చేయుచు నుండురంచు నే
నిచ్చితి సద్వరం బని యదృశ్యుడైనైని ఛాత్రినామకా. 293

సీ. ఎరవిప్పుఁ డందుండి వచ్చుచుండఁగ రంగ, దాసాభిధానుఁడు దారియందు
జరినూడఁగా శేషశైల మాయుర్యుడు, చేరి న న్నచట పీఠించి మొక్కి
యారంగదాసుడై యచ్చట పోకబావి, ద్రోవ్వి గట్టునఁ బూజింపఁటతే
కాన శ్రీతులసిపద్మజుమంబులొసంగ, భూసురుం డునిగొని పూజనీయు

- తే. వావిధంబుగఁ గొన్నియేండ్లకిగ నవల, సకలజన మోహనం బౌ వసంతయుతువు
వచ్చె నాదాసుఁ డేడవిలో వరసుమములఁ బుట్టలోనుంచుకొని వచ్చి పుష్కరిణిని.
- తే. జలకమాడెడు గంధర్వసతులఁ జూచె, నపుడు చిత్తంబు గఱిగి వీర్యంబు జారి
నందు కపవిత్ర గాత్రుఁడనైతి ననుచుఁ బుష్కరిణిలోనఁ గ్రుంకి తెప్పననుబోయి.
- సీ. కుసుమముల్ క్రమ్యుఁడ గోసి తెచ్చిన నందుఁ, గోపినాథుఁడు చూచి కోపగించి
స్వామిని పూజించు సమయంబునకుఁ బూలు, తులసి దేనైతి చుప్పచిత్త
గర్వింది చెడితివి గావున నించుండ, కరిగి యథోలోకమందుఁ బుట్టు
మని శపింపఁగను వాఁ డడరి శోకింపఁగ, నే జాలినొంది మన్నించి పిలిచి
- తే. దోషభోగ్యుఁడనే నీవు యజ్ఞపడక, రంగదాసుని నీమనోరాగ మింత
చేసె బ్రాహ్మణశాపంబు సిద్ధముగను, నే నివారింప లేనట్లు గాన నిపుడు 296
- తే. పుష్కరిణిలోన మునిగి యాబొంది విడువు, మటకు ధర్మమహిమతయందుఁ జేరి
సాగకన్యకగర్భంబునకా జనించి, ధారుణిం దొండవానాఖ్యుఁ డనరి యవల 297
- సీ. ఎసుధనేలుచు నావాడవయ్యెదవు నీ, ద్ధముగ నాసేవ వ్యర్థంబుగాదు
చింతింప కిపుడు నేఁ జెప్పినపని సేయు, మన రంగదాసుఁ డం దట్లచేసె
నత్తేడు నీవై పుట్టిహితము రెట్టింప నా, భక్తుఁడై వైతివి పార్థవేంద్ర
పూర్వజన్మమున నేర్పుగ నీవు ద్రవ్విన, బావి యిందున్నది భద్రముగను
- తే. జక్కఁజేయింపు మీఁక నది కాశ్యతముగ, నుండునేదాల్చి విడుచుచునుండు పుష్ప
ముల ధరించుట కిది ధర ముఖ్యముగను, జారుశుభమూర్తి తొండవాక చక్రిని 298
- చ. అని హరి యానతిచ్చిన మహాచ్ఛత్రమంది ధరాధినాథుఁ డి
ట్లనియె మహానుభావ సకలాత్ముల కాత్మవు నీవు గాన నా
- * జననము పూర్వజన్మగతి సర్వము చెప్పిత వాదిదేవ నే
మనుజుఁడఁ గాన నీత్రగుణమాయ నెఱుంగుచునే పరాత్పరా. 299
- క. అని బహువిధములుగా నిటు, వినుతులు గావించి హరిని వీడ్కొని యపు డా
జనపతి సంతోషించుచు, ఘనభక్తి చేలంగ విశ్వకర్మను గొనుచుక. 300
- ఎ. వేంకటాద్రిఁజేరి తామున్నద్రవ్విన బావిని బాగుచేయించి స్వామివారికి డేవాల
యంబు నిర్మింపు మనిన విని యావిశ్వకర్మ విధిచొప్పు దత్తుక ప్రాకారత్రయం
బును గోపురద్వయంబును సప్తద్వారంబులును, స్వామి నిజాస్థానమంటపంబును,
గోకాలయమును, ధాన్యశాలయమును, సత్త్వభూషణాగారంబును, శయ్యాగృహం
బును, వైవాహిక మండపంబును, తైలఘ్నశాలయంబును, అన్నశాలయమును, భూ
తిర్గృహపరంబును, విక్కింపు యన్నిటను మధ్యద్రవ్యంబునం దాశస్పృశ ప్రమాణో
న్మతవిమానంబు రెంటిని తదుపరి శాశ్వతంబుననుంచి వికాశవీధిత్రయంబుగావించి

వేంకటాద్రికి భక్తనరులు సచ్చుటకు యోజన మార్గసోపానంబులును, నడుమ నడుమ మండపంబులును, నీరాగారంబులును, నిర్మించి సకల పదార్థాకర్షణంబుసేయించి యాయాగ్నిహంబులయం దుంచి గిరిడిగి హరిచెంతఁజేరి మొక్కి యిట్లనియె.

801

మ. హరి మీసత్కృపచేత వేంకటగిరింద్రాగ్రంబున నీక్రిత మం దిరముం జెల్లుగ నైన దం దోగి సదా దేవిం బ్రయం బారఁగఁ దిరమై యుండఁగ నేను గిరిగుండెనై దేవా! సభక్తి భవ ద్వారపాదంబులఁ బూజసేసెద మునివ్రాతా కృపాంభోనిధి.

802

న. అని తొండవానుడు వేడుటంతసిన.

803

క. ఘనవైఖానసంశం, బున నుద్యుతం దైన విప్ర ముఖ్యునితోడకా వనజాక్షిండు శుకకుంభజ, లను దోడ్కొని వేంకటాచలముమార్గమునక.

804

క. సచ్చుట కున్యుక్తుం డగు, టచ్చట నిసుధానుఁ డెట్టి యబ్జాక్షునికుఁ మెచ్చుగఁ బద్మావతీ కం, దిచ్చెదనని భూషణములు హేమాంబరముల్.

805

తే. తెచ్చి వారల కర్పించి దీనవదనుఁ, డగుచు నుండఁగఁ జూచి యిట్లనియెఁ జక్ర చీత నీకేల వసుధాన, శేషగిరిని నిలచి యుండెద మనివల్కి నెమ్మి మీఱ.

806

ఆ. మఱల నిట్లు లనియె మచ్చిక నాన్యుల, నాదరింపుచుండు మబ్బనలని జాచుకొఱకు దండకూకాద్రి కెపుడైన, సచ్చు వోవుచుండు వసుధాశీలు.

807

ఏ. అని యిట్లుంబెప్పి సంతసింపఁజేసి వాని వీడ్కొని పద్మావతీసమేతుండై తొండ వాసుని దోడ్కొని మంగళవాద్యముల మొఱయ వికృతినామసంవత్సరంబునఁ బాడ్యమితిథియు నశ్వినీనక్షత్రంబును గురువాసరంబును, గూడిన శుభదినంబున సాయంసమయమునకు వేంకటాద్రిఁ జేరి వైఖానస బ్రాహ్మణునివలన వైఖానసాగ్ర మోక్షప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనాది కృత్యంబు లాచరింపించి శుక్లిరగ్నం బున బ్రహ్మయుషులు శుభధాశీర్వచనంబులు సేయ శ్రీనివాసుండు మంగళకరం బగు నానందనిలయంబునం బ్రవేశించె నప్పుడు బ్రహ్మాండరాదు లానందంబుగఁ బుష్పన్పిష్టి సురియించి శ్రీనివాసునిచెంతఁజేరి నుతించిరి. అందు వైఖానస సద్విజ్ఞాం డు ద్వారపాలకుల నిల్చి యథాప్రకారంబుగ హరిం బూజించె నప్పుడు హరి పద్మనీకంబుమీఁదఁ బాదంబును నిల్చి కక్షిప్రదేశంబున వామకరంబునుంచి దక్షిణ పాదపృథేశంబును దక్షిణకరంబుతోఁ జాపుచు బ్రహ్మములంజూచి యిది పర మపద్మంబని పలికె నంతఁ బర్యటం డా హరిసాన్నిధ్యంబున రెం డభండదీపంబు లుంచి యందాగినులతో నిట్లనియె.

808

నీ. ఎందఱ కలిధర్మ మిధ్ధాగ్రయిండుండు, నందఱ దీపద్యంబు నుండు నందఱ దీపంబు లొందును నందఱ, మహనీయదివ్యవిభూత ముండు

- కలియుగం బడఁగిన మిలుఁగుదీపంబులు, నపుడు విమాన మాయవని దెల్పు
నవ్యమానము పెడినప్పు డీ వేంకటే, శ్రవణుడు శ్రీవైకుంఠపురము చేను
తే. నంత కృతయుగ ముదయించు నవనియందు, ధర్మదేవత నాల్గుపాదముల నడచు
మూఁడుయగములు వైకుంఠమున వసించి, కలిని శేషాద్రిజేతు వేంకటవిభుండు.
- క. అని ప్రహ్వపల్కుపల్కులు, విని ముదమునుబొంది యాదివిష్ణుం డిచటఁ
వనజన నాకు రథోత్సవ, మనువొందఁగఁజేయు మణుల నన నజఁ డంతఁకా. 310
- వ. అం దాధ్యుండైయున్న తొండవానుం డనుచక్రవర్తిచేత వైఖానసాగమోక్తంబుగ
నుత్సవప్రయత్నంబుసేయించి పూర్వప్రకారంబుగఁ గ న్యామాసంబునం దంకురా
ర్యణంబును ధ్యజారోహణంబును వివిధవాహన రథోత్సవ తీర్థవారి ప్రముఖకృ
త్యంబు లాచరింపఁజేసి బహుభక్త్యభోజ్యంబులు నైవేద్యంబులు సమర్పించి సర్వం
బు శ్రీనివాసార్చితంబుగావించి మొక్కి. తదాజ్ఞానుసారంబుగ నింద్రాద్రిలు నిజ
నివాసంబుల కరిగిరి. అంతఁ దొండవానుండు హరికి సకలోత్సవంబులు నడపి నిజ
రాజ్యపరిపాలనంబు సేయుచుండె నం దొక్క నాడు. 311
- నీ. శ్రీకరమతిని వసిష్ఠగోత్రుఁడు కూర్చు, డనుబ్రాహ్మణోత్తముఁ డటకు వచ్చి
తొండవానునిజేరి తొలుత గార్యార్థియై, యాశీర్వదించి యిట్లనియె రాజ
విను భార్యతో జాన్తవీయాత్ర వోవఁగ, భార్యకు గర్భంబు పొిప్త మయ్యెఁ
బంచాబ్దములవాడు బాలుండు తల్లిని, వీడి నావెంట రాకేడుగ నుక
- తే. ధర్మ సంకటమైన దిత్తతీని సఠని, సుతుని నిండుంచి వోయెద సునీరముగ
నిరువురకునన్నమిప్పించి యీశ్వలమున, నీవుపాలించుచుండుమో భూవరేణ్య. 312
- వ. అని యాదిపుత్రుఁడు వెల్మఁగా నృపుఁడు నీ నారీతి నిండుంచి పా
మునఁగాఁ గూర్మఁడు నమ్మి యాత్ర జనె నం దావిపుత్రభార్యక సుతుక
మనుజేంద్రుం దొకమూలగేహమున సేమం దొప్పఁగా నుంచి తె
ప్పన మాసా లొగి నాటునం దునిచె సంపూర్ణప్రియౌ బారఁగఁకా. 313
- అ. బహువికాలమైన భవనంబులో నంత, విపులభార్య యుండె విధివశమున
వీధితల్ప చిలుకు వేసి యం దెవ్వఁడో, యుటిక దాని విపుల నివదచూచి. 314
- ఉ. వాకిలి తీయుఁ డం చులివారిని విల్చిన వారివీనులక
సోఁకకయుండె నప్పలుకుఁ జోద్యము నొందుచు విపులభార్య నే
శేకరణిం దరింతు హృదయేశ్వరుఁ డిచ్చట నుంచె నంఁచు దా
శోకము నొందుచుక దిగు చూచుచు నచ్చట నుండె నయ్యెడకా. 315
- అ. అటునెలలవత్త మైపోయె నటు మీఁదఁ, గూడుతేక మిగులఁ గుంది కుంది
లెండునడి కృశించి లిడ్డ లిడ్డలు కాను, కాగ్రములును విడిచి పడిరి ధరకు. 316

- చ. ఘనః డగు తొండవానుఁ డిటు కర్మవిశంబుచ విప్రకాంతనం
దొనరఁగ నుండుట న్యూచి యుండఁగఁ గాకికేబోయి బ్రాహ్మణుం
డును దను జేరి పుత్రి సుతుఁడు నృతి యేన నటించు బల్కఁగా
విని మది భీతినొంది నృపవీరుఁడు చారుల సంపె నత్తటిక. 817
- ఉ. చారులు వోయి విప్రసతి సంతతితో నశియించి యుండుటక
వారక చూచి వచ్చి నృపవర్యుని కంఠయుఁ జెప్పఁగాను దా
నారటమొంది దుఃఖ మపు డాశ్మను నుంచి సప్తర్షిచిత్తుఁడై
యూరక యుండి విప్రఁ గని యుల్లసముం దగఁ బల్కె నిమ్మెయి. 818
- సీ. విను బ్రాహ్మణోత్తమ వేంకటేశుని వర్చ, నార్థమై మాయించియోడువారు
సనఁగాఁ బతివ్రత యన నొప్పు మీభార్య, వారితో శ్రీ శ్రీనివాసుఁ డాడఁ
బోయిన దిక్ వచ్చు భోజనకృత్యంబు, సేయించుచుండుము చిత్తమలర
నని చెప్పి సామగ్రి నంపించి యచ్చటఁ, బగ లంతయుం బుచ్చి పరిధవిల్ల
తే. రాత్రికాఁగ నె బిలము మార్గంబునంగుఁ, బోయి శ్రీవేంకటేశుని పుణ్యచరణ
యుగళముల బాష్పధారలు నొల్క నిచ్చి, యుండుటంటేసి హరి యనె నుర్విపరికి.
- సీ. రాజేంద్ర నీవింక రాత్రికాలమున నొ, క్కడ వింను నచ్చివ కార్యమేమి
చెప్పు మేర్పడ నన శ్రీనివాసుని కిట్టు, లనియె నృపాలకుం డంబుజాక్ష
పాపాశ్మకడై నేను బ్రాహ్మణశ్రీ వధ, చేసితి నన్ను రక్షింపవలయు
ననుయఁ దర్కప్రముమఁభాక్రాంతుఁడై చెప్పఁ, గా హరివల్లె. ధూకాంతవినుము
తే. మించి వోయిన పని కింక మిడుకుటేల, యొండి పడియుండు దట్టంబు లివటి కిప్పుడ
నీవు చెప్పించు మనఁగ నా నృపుఁడు భటుల, చేతఁ చెప్పించె దనువుల శ్రీశుకడకు.
- ప. అంత శ్రీనివాసుండు తొండవానునితోడ నక్క శేషరంబులఁ బట్టించుకొని పుష్క
రిణికిఁ బూర్వదిగ్భాగంబున నున్న దివ్యసోపరంబునకుఁ బోయి రత్నీర్థంబునం
దాక శేషరంబులను మంచి యెత్తె నప్పు డమ్మువ్యయ సజీవులై లేచి రంత దేవత
లు పుష్పసృష్టి గురియించి యప్పుణ్యతీర్థంబునకు, నస్థితీర్థం బని నామం బిడి మణి
యు నమృతసరస్సుని వొగడి రండుఁ దొండవానుండు సంతసించి హరిని విను
తించె నంత శ్రీనివాసుండు, కలియుగంబున మనుజులతో మాటాడినపక్షంబున
నిఁక నిట్టి ధర్మ సంకటంబులు పొసంగుచుండు. గావున నీవాఁటి గోరె మానధారి
యై యుండవలయు నని నిశ్చయించె నంతఁ దొండవానుండు సజీవు లగువారిని
చెచ్చి నూర్చుం డనుచిత్తమ కౌసంగ నపు డాబ్రాహ్మణుండు భార్యాపుత్రులిం
కాచి యొందుఁబోయి యుంటి రని యడుగ నత్తరుణి యిట్లనియె. 821
- సీ. స్వామి నేనేమని చర్చించి చెప్పును, మహిమాఘ్నఁ డగువిష్ణుమాహాచేతఁ
బుణ్యమార్గంబునం బోయి బ్రహ్మను లున్నట్టి లోకంబుల నన్ని చూచి

- నచ్చితి ననియె నవ్వలఁ గుమారుం డిటు, అనియె నోతండ్రి నే నద్భుతముగఁ
బోయి సప్తద్వీపములను దోయధులను, గైలాసగిరిని శంకరుని జూచి
తే. వచ్చి తని చెప్పఁ బుత్రీక వచ్చి యిట్టు, అనియె నోతండ్రి పరవ్రతవనములను వి
బుధుల రాక్షసగణములఁ బూర్ణమునులఁ, జూచి వచ్చితి వేడ్కమై దాఁచనేల.
- క. అని యామువ్యురు తమతమ, యనుభవములఁ జెప్పి రప్ప డావాక్యములఁ
విని వెఱఁగున విప్రం డి, ట్లనియెన్ మీపూర్వ మతిశయం బై యొప్పుక. 828
- అ. అనుచు వారితోడ ననుగ నువ్వుత్తుడై, యుండురీతిఁ చెలిసి తొండవానుఁ
డవుడు భూషణంబు లంబరంబులు వారి, కిచ్చె ద్విజాఁడు నృపుని మెచ్చి లేచి.
- తే. రాజ నాశీర్వాదించి ధూరమా మేము, పోయినచెప్పద మని పల్కి పొగడి సతిని
బాలకులఁ దోడుకొని వోయి పరగ మదిని, సంతసించుచు నిజనివాసంబుఁ జేరి.
- క. తోషించి సతిని విడలఁ, బోషించుచుఁ దాను ముక్తి బొందెడుకొఱకై
శోషదలపతి మహిమవి, శేషముగాఁ బ్రజల కెఱుగఁ జెప్పుచు నుండెన్. 829
- నీ. అన విని మునులెల్ల నాశ్చర్యమును బొంది, యిట్లుని పలికి రిదేవివంత
యాక శేఖరముల నెఱి నేలఁ బడవైచి, వోయి లోకాంతరంబులఁ జరించి
క్రమము వచ్చి తద్ధటములలోఁ జొచ్చి, యాకూర్పనకు వార లచటఁ గనిన
వంతలు చెప్పిన విధము లేటగఁ జెప్ప, మన విని నూతుఁ డి ట్లనియె వారు
- తే. స్థాలములను విసర్జించి నూత్నతరువు, లంబు వెలుచు నుండి లోకాంతరముల
స్వప్నములఁ గన్నవంతల చందముగను, గూర్పనకు వారు చెప్పి రాసులుతు లెఱిగి.
- అ. బ్రహ్మనుందు జీవపక్షులు కర్తసం, స్కారలింగ దేహకలితు లగుచు
నంబరమునఁ దిరుగు నట్టి పక్షులరీతి, సకలలోకములను సంచరించి. 828
- న. అవ్వలం దమముణానుబంధంబుగఁ గర్తసంస్కారంబులతోడం గూడి యరుణ
రూపులై గగనాంతర్గతవాముపథంబునం బడి సూర్యకిరణోదిత మేఘబృందం
బులం బొంది వృష్టిమార్గంబున సకలౌషధీజాలంబులం జొచ్చి యన్నరూపంబు
నొంది పురుషవీర్యరూపంబై శ్రీగర్భిణులయందుఁ బ్రవేశించి స్థాలదేహంబుల
ధరించి ననమాసంబు లందుండి వెడలి బాల్యయావనకామారవార్ధకదశల ననుభ
వించి కాలపరిపాకంబున పృథ్వీనొంది క్రమము బుట్టిన వారలు లోకాంతరంబు
లం దనుభవించిన కష్టసుఖంబుల మఱలం జెప్ప మఱచి వోదు రటు గాత్రన నీ
మువ్యురు కాలపరిపాకంబు గాకయ యన్నంబు లేకయ నశించిన స్థాలదేహంబులం
దుండక నూత్నదేహంబుల నెలంబించికొని లోకాంతరంబులం జరించి హరి
కటాక్షంబులన నప్పగ్యాశీర్థంబునం బ్రవేశించి పరిపూర్తికొందిన పూర్వస్థాల
దేహంబులంద మఱలం జేరినందున వారి కాలోకాంతరవ్యాపారంబును హృదయం
బులందుండి నిద్రఁజేంది కలలం గని మేల్కొంచి పరుల కౌశలు చెప్పిన

చందంబున వారాకూర్చునకుం నమవిహారంబులు చెప్పి రిది యంతయు విష్ణుమాయ
యని యెఱుంగవలయు. నీయతిహాసంబు విన్నవారి హాసంబు నశించి ధన్యులగును
రని చెప్పిన విని శానకాదులు, సూక్ష్మజ్ఞానదృష్టిచేత జీవితత్వానుభవప్రకారంబు
తెలిసి సూతుం శాచి వెండియు నిట్లనిరి. 829

సీ. నీవు చెప్పిన సూక్ష్మనిర్మలభావంబు, తెలిసినో సూత సందియము తీర
నది యటులుండని మూకూర్చుఁ డిరిగిన, వెనుక నృపాలుండు వేంకటాద్రి
పతి సెవ్విధంబుల భక్తుఁడై పూజించె, నారీతిఁ జెప్ప మిం కనిన మునులఁ
గని సూతుఁ డిట్లనె జననాయకుండు భూమి, నేలుచు క్రివేంకటేశ్వరునకు
తే. దాసుఁడై నిత్యమును హోమభాసురాబ్జ, మలను నొంపోయి బలమునఁజెలఁగినారీతి
దారవిందంబులకుఁ బూజ భూరి భక్తి, చిత్తమున నిడికొని యొగిఁ జేసె నతఁడు. ✓

అ. అనల మణల పోవునపుడు క్షుమరవాడు, మంటిపూలుఁ బులిసి నింటఁ దీర్చి
దారుమూర్తియందఁ గా సమర్పింపఁగ, నట్టిమంటిపూలు హరిని చేర. 830

క. పనిజాక్షిం దాసుముములఁ, దనయందే దాచుచుండు ధరణీంధ్రునవక
గనఁజడనీక కులాలని, తనమదిలో మెచ్చుచుండుఁ దద్దయుఁ బ్రేమక. 831

సీ. రాజాచేసినపూజ రాజసం బని మెచ్చ, కుండి మృత్యుసుమంబు లొక్క నాడు
భూనాయకుండు తన్ను పూజ చేసెడువేళఁ, జూపె నాఁడామృతృప్తినానమనఁ
గాంచి నేనితని బంగరుపూలఁ బూజితు, నీమట్టిపూవు లిం చెప్పఁ దుంచె
నని సంశయించుచు నబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి, పరక నిట్లనుచు నో పరమపురుష

తే. నే సమర్పించు సుమముల నేలఁగ్రోసి, మట్టిపూ లింబుఁ బెట్టిన మనుజుఁ డెవఁడు?
చెల్ప మని నృపుఁ డెడఁగ నెట్లెఁడఁపుడు, నృపుని కిష్టెయి ననియెను నీతి యెసఁగ.

తే. అనిఘయిచటికిఁ గ్రోక ద్వయార్ధదూర, మందొకఁడు కుర్చిక గ్రామమందుఁ గలఁడు
ధరఁ గులాలండు భీమాభీదానుఁడధిక, భక్తుఁడొగిఁ చేదవాఁడందుఁ బ్రబడినమున.

ఉ. కుండలు చేసిచేసి యొక గూటను బెట్టుచు నప్పు డప్పుడుక
రండు కరంబులఁ బూమి కేగిన మట్టిని చిత్రపుష్పముక
దండఁగ జేసి నావలనె దారుక రూపము నేర్పరించి తా
నిండినభక్తి మీఱఁగ ననిత్యము నర్చనఁ జేయుచుండఁగ. 832

సీ. అపుష్పములను నే నంగీకరింతు ని, ట్లనుచినం బని నన్నె. నపుడు నృపతి
వెలుగు నొందుచు హరి వేవేగ పూజించి, బలము వెల్వడినోయి భీమునెంతఁ
జేరిన రాజా నీక్షించి కులాలం డి, ట్లనె మహారాజ నీ పెద్దతముగ
కూద్రగృహమానకుఁ జొచ్చి పెచ్చుట కేమి, పని యానరం దన జనవిభుండు

తే. పల్క నిట్లని భీమ నీభక్తిశేష, శైలపతి మెచ్చినాడు నిత్యయుగాను
నీవు చేసిన సద్భక్తి భావరీతి, బేటగా నా కిపుడు నీవు చెల్పు మనఘ. 833

క॥

- చ. అనినఁ గులాలుఁ డిట్లనియె నయ్య నృపాలక శూద్రజాతివాఁ
డిను బహునీచకర్తృడ జడత్వమనస్కుడ నేను విష్ణుభా
వనఁ గని నీకుఁ జెప్పఁ గలవాడనె భూపవరేణ్య యంచు న
య్యనఘుఁడు పల్కుచున్నతటి నంబరమార్గమునందు ధీరుడై. 887
- తే. గరుడవాహనమెక్కి వేంకటవిభుండు, భీముఁ ధన్వంతరివోటుకుఁ బ్రేమఁబోయి
పరమపావనచరితుఁ డాధిక్తవరుడ, రమ్మ సాయుజ్య మిచ్చెద నెమ్మినేడు.
- క. సరసిజవాభుండో పల్కఁగ, సరగున భీమండు మ్రొక్కి సతితో నపుడే
హరి సాయుజ్యపదంబున, కరుగఁగఁ గని తొండనానుఁ డారట పడుచున్. 889
- సీ. హరి కిట్లు లనియె నో యబ్జాత్ నీభక్తుఁ, హగు భీముఁ జూచి నే నాప్రముగనుఁ
భాషించు చుండఁగఁ బరమపదము వాని, కిచ్చి పంపించితి వింతలోన
నాకు సాయుజ్య మెన్నటి కీరుఁదలఁచి యు, న్నావన విష్ణుండు నగుచుఁ బల్కె
నితనిసాత్వికభక్తి కిష్టంబునొందిత, సాయుజ్య మిచ్చితి నజ్ఞచుండు
- తే. పూర్వమే మోక్షమడుగ నీ పూజపరుల, కఱుకయై చక్రవర్తినియింటి కెపుడు
వచ్చునప్పుడు నీకు నీవనిత కేను, మోక్ష మిచ్చెద నని యంటి నీక్షణమున. 890
- క. వానికి మోక్షం బిచ్చితి, దీనికిఁ జింతింప నేల ధీరుడ ఎగుచున్
నీవందనునకుఁ బట్టము, మానితిముగఁ గట్టియుంచు మానవనాథా. 891
- సీ. పట్టి విజ్ఞాన సదృశి నై రాగ్యము, ల్లలవాడ ఎగుదు చుష్కామములను
విడిచి నిర్మలుండవై విజనస్థలము చేరి, నన్ను ధ్యానించు నిర్ణయము మెఱసి
సారూప్యపదవి నిశ్చయముగ నిచ్చెద, నని యతనికిఁ జెప్పి శంపెఁ జక్ర
నిజనివాసముచేరి నెఱిఁ దప్పకయి తొండ, వాసుండు సుతునకు శ్రీనివాసుఁ
- తే. తేరి వేడ్కను రాజ్యాభిషిక్తిఁ జేసి
వేంకటేశుని చరణారవిందములను
గ్రమముగాఁ గొల్చి నిత్యోత్సాహములు నేయు
మనుచు సుతునకు నియమించె నవఘుఁ డచట. 892
- చ. తొండనానుఁ డంతిఁ దుర్యధిక్తిజ్ఞున, యుక్తుఁడై మహావిరక్తుఁ డగుచు
వేంకటాద్రిఁ జేరి విజనస్థలమునంచు, నిలిచి ధ్యానయోగనిష్ఠ నొండె. 893
- ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కంబుజలోచనుఁ డానృపాలకుఁ
స్వాంతిమునందు మెచ్చుచును సత్కృపతో నట కేగి నవ్రయమ౯
వింతగఁ జెంత నిల్చె నటవి వ్యసియించిన భూవిభుండు శ్రీ
కాంతుని జూచి రేచి కరకంజముల౯ ముకులించి వ్రముడై. 894
- శ్రీనిధుఁగ మొప్పుగా మది నచంచలభక్తిరంబు నిండఁగా
గద్గదకంకుడై నృపుడు కన్నులు బొప్పము లొల్క మ్రొక్కుచున్

- మధ్యుచంద్ర నన్నిచట మానసమందుఁ దలంచి నిచ్చితే
చిద్దగవార్య నీమహిమ శేషుఁడు సన్నుతి సేయ నేర్పునే. 345
- కా. నేనా మానవమాత్రుఁడం జపలుఁడొక నీచాత్ముఁడం గాముఁడొక
నేనిన్నేమి సుతింప నేర్తు నను మన్నింపకా స్వభావంబుచే
నే నిర్లక్షకుకాయమానకగుణ స్నేహించు వంచనీనా
మానందం బొదవెక్ గృతార్థుఁడొగి నే నైతిక బగన్నాయకా. 346
- కు. మును నేఁ జేసిన నేరము ల్మఱచి నామూర్ఖత్వముగ గర్వమే
ల్లను బోగొట్టుదుఁ దండ్రినందమున నకా లాలించి విజ్ఞాన మి
చ్చిన నీదొడ్డబుంబుఁ దీర్చిగలనే శ్రీస్వామి నీసత్కృపా
ఘనతం గాచితి విన్ని నా భిప్రుదు మాత్రం చిచ్చి రక్షింపవే.
చ. మతిపెడ విప్రభార్యను గుమారుని కూతును దేలి శేను జం
పితి నటుపంటివాప మిల భీకరస్పృత్తిని ముంచు నంచు నకా
హితముగఁ గావ వారలకు హెచ్చుట దేహము లిచ్చినట్టి నీ
యతిశయ మెంచ శంభునకు హటకగర్భన కైన శక్యమే. 348
- చ. సతి పతి యేకమై నపుడు సారవివేకము లేక రాత్రివ
చ్చితి నలవాఁడు నేనిటులఁ జేసిన ద్రోహము నెంచ కింత బ్రో
చితి యటుపంటి నైరణముఁ జిక్కునె యెంతటివారికైన శ్రీ
పతినినుఁ బోలు వేల్పులు ప్రపంచమునం గలరే రమేశ్వరా. 349
- చ. అని యనేకప్రకారంబుల వినులించిన నృపాలకు న్మోచ్చి హరి దయాద్రిహృద
యుఁడై యిట్లనియె. 350
- చ. విను నృప నీకు సాత్వికవివేకము పుట్టుటకై తపంబుసే
యను నియమించి తిప్పుడు మహాపురుషోత్తమధర్మశ్రీనిష్ఠ నీ
మనమున నిర్పైఁ గాన ననుమానము లే దిక మాత్ర మిచ్చెదక
నను బరమాత్ముఁడంచు నెఱ నమ్మిననమ్మిక జీర్ణ వోవునే. 351
- చ. జనవర యింకఁ గొన్నిదివసంబులు భూతలమందు నిర్వేదో
ఘనభుజ మాత్ర మీక్షణమ కావలెనో నిజ మీపు చెప్పమా
యన హరిఁ జూచి నవ్వి నృపుఁడర్థిని మాత్రమ నా కొనంగవ
యని శరణాగతుం డగుచు నంచున రాఁ గని చక్రీ నవ్వుచుకా. 352
- నీ. కరుణారసము నృపాగ్రణిమీఁద నిండించు, మండఁగ గగనమంసుండి దివ్య
త్రుష్కం బచటి కన్ఫలముగ వచ్చెన, ప్పడు తొండవాసు నాపుష్పకంబు
నందుంచి సారోవర్య మతనికెఁ దానిచ్చి, వైకుంఠపురికిని వలల నంపి
తన నివాసము చేరఁ దదనంతరమున నా, చక్రవర్తిగుతుండు పాండుముగను

- తే. వేగ తండ్రీకి బరలోకవిధు లొనర్చి, శ్రీనివాసుని పాదరాజీవయుగళ
మందు భూభారముంచుచు నచలుఁడగుచు, దాను వెనుధానుఁడును రమాధవు
నీ. ప్రథితనిత్యోత్సవ పక్షోత్సవములు మా, సోత్సవ సంవత్సరోత్సవములు క్రొచట
నడిపించుచుండఁగ నారాయణుఁడు శిలా, విగ్రహుఁడై మహావిధవములను
సాంపుగ నంగీకరింపుచు వసుధాను, నాశ్రీనివాసుండు నాదరమునఁ
బాలన సేయుచు భక్తి భావించుచు, సకలకార్యములను స్వప్నములను
తే. దాన చెప్పచు మానముద్రను ధరించి, కునర పద్మావతీని గృహఁ గూడి వివిధ
వరము లందఱి కిచ్చుచు వారిధనము, లాదరించుచు శ్రీపన్న గాదియంగు. 854
- ఉ. వేంకట నాయకుం డనఁగ విశ్వమునందుఁ బ్రసిద్ధి నొందుచున్
గొంకక భక్తి విత్తమును గూరిమితోఁ గొని కోర్కె లిచ్చుచున్
సంకరజాతి మర్దులకుఁ జానుగ విత్తము నొప్పగించుచున్
లింకము చూపుచు ధర్మ కుజేరుని నడ్డికి రూక లిచ్చుచున్. 855
- క. లీలామానుష చర్యలఁ, జాలం జూపుచు సమస్త జనులకు హితుఁడై
మేలు నొసంగుచు నీకలి, కాలము ఫణిశైలమునను గనుపడుచుండున్. 856
- ఇ. కలియుగాంతమునను గ్రమ్మట వైకుంఠ, మందుఁ జేరి కలియుగాదికాల
మవల వచ్చినప్పు డావేంకటాద్రిపై, మఱలఁ జేరుచుండు మాధవుండు. 857
- క. అని నూతుఁడు వేంకటపతి, ఘనచరితము లొప్పఁ జెప్పఁగా మునులెల్ల
విని సంతోషము నొందుచు, నని రిట్లని నూతుఁ జూచి యశ్చుతపడుచున్. 858
- మ. అహహా సూత పరాత్పరుండు జలజాతాతుండు నిత్యుండు శ్రీ
యహిరాట్పర్యతివాళుఁ డవ్యయిండు సర్వాత్తుండు లీలాధ మై
మహి మర్త్యాకృతి నొంది పిమ్మట మహామాహాత్మ్యపాషాణవి
గ్రహుఁడై లోకుల బ్రోచు సత్కథల మాకర్ణప్రమోదంబుగన్. 859
- క. చెప్పితి విచ్చట నరునగఁ, దప్పక వింటిమి మహామంద బాదవెను నీ
గొప్పతనం బింతెంతని, యప్పప్ప పొగడ శక్య మగునె మహత్తా. 860
- చ. అని ఘనశౌనకాదిమును లంపిలు గౌరిని మొప్పఁ బ్రస్తుతిం
చిన విని నూతుఁ డిట్లనియె సింధుసుతాధపుఁడైనవద్యలా
చనుని చరిత్రము ల్వాగడ శక్యముగాను విధాతకైన నే
నొనగఁగ మీకటాక్షమున నూహకుఁ డోచినయట్ల చెప్పితిన్. 861
- నీ. అనుచుఁ బల్కిన రోమహర్షణుగుతుఁ జూచి, మును లిట్లు అని రాదిమూల మైన
విష్ణుఁడ పాషాణవిగ్రహ మై యుండు, హేతువే మన నూతుఁ డిట్లు అనియె
ననఘాత్తులార శ్రీహరి స్వస్వరూపంబు, నందఱును జూపఁడంచువలనఁ
దనవిహ్నిములు సర్వ జనులు చూచి తిరించు, టకుఁ గృప లోకవిడంబనముగఁ

తే. దాము పాపాణమృత్తిక దారుమూర్తు, లందు దీపించి భూలోకమంశు వివిధ
 పుణ్యనామంబులను దాల్చి పూజగొనెను, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చు భూరికృపను.
 వ. ఇవిధంబున నొప్పు సర్వావిగ్రహ చిహ్నంబుల నీక్షించి హరి చిహ్నంబు లిట్టి
 ఎని తెలిసి యీచర్మచతుస్సులతోఁ జూచిన విగ్రహంబులు మనోదృష్టికే బ్రత్య
 క్షంబు లగుచుండఁగ హరి వారి మనోమాలినన్యనివారణంబు నేయచుండుం గావు
 నఁ బ్రతిమార్చనంబులు చెసి తిర్వార హరి సర్వాంతర్యామి యగుటంజేసి రామ
 కృష్ణాదివిధివాంతార ధ్యానగుణావధనంబు చేయుచుండి దానయనిరుద్ధప్రశస్తిమ్ను
 సఁకర్షణ వాసుదేవ పూజాప్రభావంబు లెఱింగి ధ్యానించి తిన్నాను జపంబులు
 చెసి పరమగతిం బొందుట కర్పాగోపంబులు మేళువులగు నందు సకలజన
 సంతక్షణంబు నేయు కొలను స్త్రీనివాసుండు స్వయంవ్యక్తార్ప విగ్రహుండయ్యె
 నని చెప్పి సూతుండు వెండియు నట్లనియె. 863

క. శృంగారాంగునకుం జయ, మంగళమహిరాజశైల మందిరునకు శ్రీ
 మం గావతీ కితకయశుధ, మంగళ మొంగూపిలయ మహియం దెపుడుకా. 864

క. అని సూతుండు వెలియింపఁగ, విని శౌనకముఖ్యములు వెంకటపతిశేఁ
 గొని యాడుచు సూతునితో, ననువొందఁగ గోష్ఠినుండి రచ్చట వేడ్క-కా. 865

క. భావజనక శుభాకరి, భావజరిపుమిత్రధూత భావనవిలస
 ద్భావతీతజగన్మయ, శ్రీవేంకటగిరినవేత చిదచిదధీశా. 866

తురంగవృత్తము. వికటసురరిపుహాగ గురుతర విశ్వరక్షణకారణా
 సకలముసజన హృదయకమలవిచారణాఘనివారణా
 మకుటకలితివిలసితమణిఘ్రిణిమస్తకాభలపూరణా
 ప్రకటకనకరుచిరలిఖియుత పన్నగాద్రవిహరణా. 867

మాలినీవృత్తధేదము. కర్మవిధాయక కర్మవివాశక కర్తృఫలాశ్రిత కాంతియుతా
 ధర్మవివేచన ధర్మసుఖార్జన ధర్మముతప్రతి ధర్మరతా
 మర్మసుఖాస్పద మర్మఫలప్రద మర్మవిలక్షణ మర్మహితా
 ధర్మనగాత్మజ ధర్మగీర్వీర ధర్మమయాంబర బ్రహ్మమతా. 868

విభూతిమయవృత్తము. జ్ఞానమార్గదీపకా జ్ఞానదివ్యరూపకా
 జ్ఞానయోగరక్షకా జ్ఞానవిజ్ఞశిక్షకా
 జ్ఞానసద్విధాయకా జ్ఞానశక్తినాయకా
 జ్ఞానకిర్తనాధకా జ్ఞానపూర్ణబోధకా. 869

మాలి. సురహృదయవికాసా త్పుండరీగోవినాశా
 గురుతరసువిలాసా శోటిసూర్యప్రకాశా

పరమపదనివాసా సాలితాచార్యదాసా

సురుచిరదరహాసా సుందరా శ్రీనివాసా.

870

గోక్షము. ఇది శ్రీరతికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలితకవితా విలాస వసిష్ఠ
గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంకటాంబాప్రణీతం బైనశ్రీవేంకటాచల
మాహాత్మ్యం బనుభవిష్యోత్తరపురాణంబునం చెఱుక కథయును, హరి ధరణీదేవి
తెఱుక చెప్పటయును, ధరణీదేవి పద్మావతి నాదరించుటయును, పద్మావతి తల్లికి
హరివృత్తాంతంబు చెప్పటయును, ఎవళనచ్చి ధరణీదేవితో సంభాషించుటయు,
కాకాశరాజు హరికి శుభరేఖ పంపించుటయు, హరి యాకాశరాజులకుఁ బ్రత్యు
త్తరలిఖిత పంపించుటయు, ఎవళ శేషాద్రికి వచ్చి హరికి శుభవార్త తెలింగించు
టయు, వివాహంబు కర్థంబులేదని ఎవళ ఎరాహస్వామితోఁ జెప్పటయు,
హరిచేత శుభరేఖ కౌని గరుడుండు సత్యలోకంబునకు నరుగుటయు, శౌరిచే
శుభపత్రిక కౌని సని శేషుండు శంకరున కిచ్చుటయు, శ్రీనివాసుఁ డింద్రాదులతో,
సంభాషించుటయు, సిరిందలంచి హరి చింతించుటయు, కౌల్లాపురివాసి యైనలక్ష్మీని
సూర్యుండు దోడ్కొని వచ్చి హరిచేత నిల్పుటయు, సిరితో హరి తనకష్టంబు
చెప్పటయు, హరితో లక్ష్మీసంభాషించుటయు, గులదేవతార్చనంబును, హరి
కుదేయ కష్టపత్రంబు వ్రాసియిచ్చుటయు, సాయంకాలవర్ణనంబును, సూర్యో
దయవర్ణనంబును, బ్రహ్మాదులతో శ్రీనివాసుండు వివాహంబునకుఁ దరలివోవు
టయు, స్వామి కాకాశరాజు కన్యాదానంబు చేయుటయు, వివాహానంతరంబునం
జక్రియగ స్త్రాశ్రమంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మాదుల వీడ్కొల్పుటయు, శ్రీలక్ష్మీ క్రమము
గొల్లాపురంబున కరుగుటయు, ఎసుధాతోడవాసులు యుద్ధసన్నద్ధులై యుద్ధము
సేయుటయు, దొండవాసునకు హరి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటయు, శ్రీనివాసునకు
విశ్వకర్షణివ్యాలయంబు నిర్మించుటయు, బద్మావతి సమేతంబుగ హరి శేషాద్రి
చేరుటయు, గూర్కూని చరిత్రంబును, శ్రీనివాసుండు భీమునకు సాయజ్యమిచ్చు
టయును, దొండవాసునకుఁ జక్రి సాయాప్యమిచ్చుటయు నను కథలం గల పంచ
మాఖ్యాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శా. శ్రీమల్కోమలనీలతోయదనిధం శృంగారపూర్ణక్షణం

హేమాభాంబరదివ్యధూషణధరం హేలావతీభేరినం

కామారీశ్వర సన్నతాంఘ్రికమలం కల్యాణలీలాగుణో

ద్దామం శ్రీతటికుండకోమధరాధ్యక్షం భజేహం సదా.

1

క. శ్రీమద్గురునర శుభకర, శ్రీమన్నరసింహదేవ చిన్మయభావా

శ్రీమహిరాధిప ఘనతర, శ్రీమద్వేంకటగిరిశ జితదనుజేశా.

2

—|| పద్మపురాణం బంధువీరలక్ష్మీవిలాసము. ||—

సీ. అని గురుదైవంబులను దలంపుచు వేంకటాద్రిమహాత్మ్యమం చనుచు గరను

వెలయు వరాహభవిష్టతరపురాణ, ములయంగు నలువది మూడు నైన

భాసురాధ్యాయము ల్పద్యకావ్యంబుగ, మొనసి యెదాశ్వాసములు రచించి

హరికి సమర్పించి యవల పద్మపురాణ, మంసు వింతగు వేంకటాద్రివిభుడు

తే. సిరిసి గూరిచి తపముచు జేసినట్టి, చరితములు కొన్ని లభియింప సర్వహేముగ

సరవి నాశ్వాసమున కవి చాల వనుచు, వేఱకల్పన కొంత గావింప వలసె.

3

క. కావున నిపు డొకగతిగ గృహి, గావించెద బుధులు తప్పగా నెంచక నక

గావుడు సంతస మారగ, సేవించెద నెల్లప్రాద్దు చిత్తమునందుక.

4

తే. ఈకృతికి దగునభిధాన మేది యనిన, శ్రీకరం బగువీరలక్ష్మీవిలాస

మనెడు నామంబు పెద్దలయనుచుతమున, నిర్ణయించితి నన్న మన్నింపవలయు.

5

తే. భారతిని జిహ్వాయంతుంచి నారసింహుఁ, దేవిధంబునఁ బలికించు నావిధమునఁ

బలికదను భాగవతులునా బాలభాష, వినుడు నెయ్యంబు మీఱగ విబుధులార.

వ. తత్కథాక్రమం బెట్టి దనిన శ్రీనివాసస్వామి చారిత్రంబుల విని శాసకాదిమునీం

ప్రాలు వెండియు నొక్కనాడు ప్రాతఃకాలమున స్నానసంధ్యాద్యవస్తానంబు

లాసయ్యకొని నూతుం జూచి యిట్లనిరి.

7

సీ. ఓనూతుఁడా శ్రీనివాసుచరితంబు, తెన్నివిన్నను దృప్తి నెసగ నాత్మ

కావున నీవు తత్కథ లింకనుం బెప్పు, మనుజుడేషమున రమావిభుండు

- ధీరుఁ డై పద్మావతిం బెండ్లియాడిన, వెనుక మహాలక్ష్మి విశ్వసించి
హరివత్సమందుండ కరిగి కొల్లాపుర, మునున్న పిమ్మట నభిసుతును
తే. దలఁచునో లేక చక్రి నిర్దయను మదిని, దలఁప కాకాశపతిసుతం దాను గూడి
మఱిది యూరకయుండెనో మఱల లక్ష్మి, నెదను జేర్చినో లేదోమా కలుంగమరుదు.
- క. మనమున శ్రీవేదవ్యా, సుని దలఁచుచు మానివరులఁ జూచి నగుచు ని
ట్టనియెను మునులారా హరి, ఘనచరితంబులను జెప్పఁగా వశమె వినె. 9
- క. నను మీ రడిగినవిధమున, మును దేవలుఁ డడుగ మోదమును దనరారె
విని దేవదర్శనం డను, ముని చెప్పెను విశదముగను మొనసి క్రమముగ. 10
- మ. విను మా దేవల వేక పేశ్వరుఁడు శ్రీవిష్ణుండు పద్మావతి
మన ముప్పొంగఁగ గూడి యుండియును వేమాలుగ రమాదేవిని
దన చిత్తంబున నెంచుచుం బ్రయముతోఁ దద్రూపలావణ్యచిం
తనముం జేయుచుఁ బన్న గాచలముమీఁదకో సర్వభోగంబుల. 11
- సీ. అనుభవించుచు నుండె నటు కొన్ని యబ్దంబు, లరిగినవెనుక కేమిదివిభుండు
తనమదలఁ దాను దలఁచె నిమ్మెయి సిరి, నెడఁబాసి నరుడ నై యిన్నియేండ్లు
గడపును నుంటి నింక నెడంబుకాదుచి, యుండుట పాడిగా దుదధి సుతను
వత్సమునందుంచవలె గాని యేరీతి, నైనఁ బ్రార్థించి నెయ్యంబు నిటకు
- తే. నేను దోడ్కొని రాకున్న నిఖలకాగ్యములును సంపూర్తిగావు పెంపుగ యశంబు
దక్కఁ గుతు దేరునకు బుణ్యధనమొనఁగుటకు ను పాయంబు లేను దృఢంబుతలఁప.
- తరల నిరతము న్నదిఁ జింతఁజేయుచు నీరజేక్షణుఁ డార్తుఁడై
నరుని చందముగా విరక్తుఁ డనంగ నొప్పుచు సర్వముక
మఱిది తాఁ దనుజూచుచుండెడి మానిమాడ్కిని పద్మమం
దిరవిలాసగుణంబులెల్ల మదిం దలంచుచు నుండఁగ. 12
- సీ. అపుడు పద్మావతి హరి సర్వవైరాగ్య, కలితుఁ డై యున్న లక్షణములెల్ల
భావించి భావించి భయమొంది యొక్క వాఁ, డేకాంతసమయమం దిట్లు అనియె
శ్రీశ్యామి యిపుడు మీచిత్తంబునం జింతఁ, బుట్టుట మీముఖాంబుజమునందుఁ
గనిపించుచున్న దిక్కలమం దరుదుగ, నిటు చింతవోడమిన హేతువేమి
- తే. దాఁచక యభైష్వనుమచు బాదములమీఁద, ఫాలమునుజేర్చి విడువక బహువిధముల
వినుగి నేమును నడుగఁగఁ విడువదనుచు, సరిని గరములతో నెత్తిహితము మెఱయ.
- క. లాలింపుచుఁ బద్మావతి, నాలింగన మారఁజేసి యనోన్యముగా
క్రిలక్షీత్యుఁ డెట్లుడా, హేలావతి మోము చూచి యిట్లని పలికె. 13
- సీ. వివర పద్మావతి వివరంబుగా నీకు, జెప్పెద నెట్లన సృష్టిలేని
కాలంబునం దొంటిగా నిర్వికారుండ, నయి నిర్గుణప్రహ్లాదుగును నుంటి

- నాయం దనాద్వియై పాయక మూలప్ర, ధానమ మాయాభిధానమొంది
చిద్రూపమై లక్ష్మీ సుద్రూప మై నన్ను, బొందగ నప్పు డానందమొదవే
తే. నందు మహదాదిత్యులు లన్ని వొడమె; నాని మేళనమున సృష్టి పరుసగాను
బట్టుగాఁ బుట్టి సర్వప్రపంచమయ్యె, నప్పు డంతటికిని గర్త నగుచు నేను. 14
- క. అది మొదలుగ బ్రహ్మచులగ, పదపడి పుట్టింతు నీప్రపంచము నాలోఁ
గురురై యుండును వెలివెం, పాదవుచు నీరీతి వెల్లు మండు మృగాక్షి. 17
- క. ఇంత మహత్వం బాశ్రీ, కాంతికటాక్షమున నాకుఁ గలిగిన దిపు డా
యింతి నెడఁబాసి యుండుట, శిరియఁ జొంకింపుమంచు నించునిభాస్యా. 18
- సీ. అద్యయబ్రహ్మంబు నై నిరాకారమై, యచలమై నున్న నాయందుఁ బొంది
ఘనసుందరాకారమును నాకుఁ గల్పించి, తగు సుందరాంగయై తాను నిల్చి
గురుతిగఁకాగ్నిగుణములు నాకిచ్చి, నను గొప్పచేసి నానాటనుండి
చంద్రునియందున్న చంద్రకివిధముగ, వెలయుచు నాయుర్ధ్వని నిలిచి
తే. వేడ్కమై నుండఁగా నొకవేళ భృగుఁడు
నచ్చి సిరియన్న యురముపై నెఱుఁగ దన్నె
నుంచుచే లక్ష్మీ నాయంగు నలుక చేసి
విరసములు నల్కి కరవీరపురము చేర. 19
- క. అప్పుడు సర్వజ్ఞత్వము, తేవ్వన నను విడచి లక్ష్మీదేవిం బొంకెం
దప్పక యమ్మార్గంబును, దప్పక యీగిరికివచ్చి దైవ్యముచేతఁ. 20
- సీ. విలసిల్లఁ దింత్రితీగ్మూలమున, నున్న నల్లికానమెట్టి నపుడు
నాకు సర్వజ్ఞత రేకుండై నప్పుడు, తేఱకు గొల్లచే నెబ్బవిడితి
నినుఁ జూచి మోహించి నీసఖానముచే, గలిగి యెల్లెబ్బలు కఠినముగను
సిరిలేకయుండుటం జేసి వివాహేచ్ఛ, చే నాకు జేరునిచేతి నప్పు
తే. గలిగి మితండ్రి తమ్ములు చెలఁగి యిచ్చి, నట్టిధనమున ఋణమును నెట్టలేక
చింత పుట్టిన దిప్పుడు సేయకార్య, మేమిదోచక యున్నది యిందువదన. 21
- క. అని విని పదావతి యి, ట్లనియె మహాస్వామి మీకు నమరంగ నాలో
చన యేను జెప్పనేరదు, నను మీ రిట్లడుగురీతి నబ్బరముగదా. 22
- సీ. సృష్టిపూర్వమునంద చేబట్టి మిమ్మింత, గొప్పచేసినలక్ష్మీ నిప్పు డిట్లు
నెడఁబాయఁ దగదు మీ రెట్లైనఁ బ్రార్థించి, తోడ్కొని వచ్చి నాతోడఁ గూర్చి
మీచెంత నిడికొన్న మీకెయ్యరకు దాసి, నై భక్తి నేపింతు నంతెగాని
నామది కాలోచనం బంతికన్నచే, తీరక నేమి తోఁచలే దిందిరక
తే. రయమునం బోయి కొల్లాపురంబునేరి
కమల కుండకు కొపంబు వడఁకఁ దీర్చి

యిరువురము దోడుకొని వత్త మిటకు సరవి

ననిన శ్రీచక్ర యిమైయి ననియె నపుడు.

23

మ. విను పద్మావతి యొంటికాపురము నీవే చేయుచు స్వేద్యంగా
నను సర్వక్షణమైన బాహుక సదానందాత్మవై యొంటి వా

వనజాతాలయ వచ్చి సంతతము నా వత్ససలం బందు ని

ల్చిన నీ నవ్వుడు చూచి యోర్వగలవే చింత న్నదిం బొందకకా.

24

క. నీవిచ్చట ననుఁ గూడుట, కై నననిధితనము వచ్చినప్పుడు తిరుగా
నావత్ససలి నిడుకొన, కావేళి న పంచి తచటి కబ్బదభాక్షి.

25

సీ. ఆన విని చింతించి యపుడు పద్మావతి, పలిక నిమైయి రమాభామ యిటకు

వచ్చియున్నపుడు మీ వత్ససలంబునం, దిడికొన్న కొడువ నా కేలగల్గు

నాలక్ష్మి మీకు నా కన్యోన్యముగఁ జేసి, యంతటికిని గర్త యగుచు నుండు

శ్రీరమాకాంతయై నీతయై ననుఁ బెండ్లి, యాడు మటంచు నీ కాప్తముగను

గె. జెప్పినందుననే కదా చిత్తగించి, నన్ను జేబట్టితిరి సదానంద మొదలె

నింత భాగ్యులు కృపను నాకిచ్చినట్టి, సిరికిఁ బ్రత్యుపకృతి నేను జేయఁగలనై.

క. ఏరితిగ నిచ్చటికిని, గూరిమితో సిరిని దోడుకొని వచ్చిన నే

నా రామామణిపదములు, గౌరవమునఁ గొల్చియుండుఁ గమలదభాక్షి.

27

మ. ననుఁ గొల్లాపురముందుఁ జేర్చుఁ డచట న్నానాప్రకారంబులకా

వనజాతాలయ కొప్పఁ జెప్పి మఱి సర్వంబు న్నమర్పించి ర

మ్మని నేఁ దోడ్కొని ఎత్తు నన్న దరహాసాస్యంబు దీపింప న

వ్వనజాతాక్షుండు సంతసం బెసఁగ నవ్వామాక్షితో నిట్లనెకా.

28

క. సతి నీలలితోక్తికి నా, కతి సంతస మయ్యె నకుళ యలరఁగఁ దోడక

హితముగ నుండుము నేనా, సతి దోడ్కొని ఎత్తు నిటకు సంప్రీతి తగకా.

29

ప. అని శ్రీనివాసుండు నిశ్చయించె నట్టి వృత్తాంతంబు లక్ష్మి భావించి తనలోఁ దా
నిట్లు వితర్కించె.

30

సీ. శ్రీవేంకటేశుఁ డాశీర్వాదనానినుఁ డింక, నిందుండ నీయ కహింద్రగిరికి

ననుసత్కృపం దోడుకొని పోవుటకు వచ్చు, నపుడు నేరాను బొమ్మనుచు నాకు

నోరాడ దివ్వుడ గారవంబుగ డాఁగ, నిలయునే నాస్వామివత్సమంఘఁ

బగలు రేయుండిన పద్మావతికిఁ జింత, గలుగ నాకేల సకర్మమంచు

తే. రియునునను లేచి కొల్లాపురంబు విడచి, దారి తప్పక యిరిగి పాతాళమంఘఁ

జేరి హరియంతుఁడయ్యు విశేషయోగ, మహిమచే నొప్పు కపిలాఖ్యమానిఁ జేరె.

క. అపుడా లక్ష్మిని గన్గొని, కపిలమునీండు మిగుల గౌరవముగ న
వ్యభిచారములమున నా, చపలాక్షిని నిల్పె మదిని సంశయపడికన్. 82

క. హరియంశము గల మునిపై, నరమర మది మంచుకొనకి యంబుధతనయం
దిరవుగ నిలిచి నిశేతుని, స్థిరముగ మనసునను బూజ నేయుచునుండెన్ 83

సీ. అటుమీద వ్రేవేంకటాద్రి నాయకుడగు వ్రా, తనకాలమున లేచి తప్తహేమ
చేలభూమిములు చేలువుగ నిలిచి, గరుడవాహనమెక్కి గరిమ యెసంగ
నటల నోయి నెచ్చెద ననుచు బద్ధవతి, కనుమాలముగఁ జెప్పి ఘనతిమిజయ
నందున్న చనుకొనో నానిరాహస్యాని, నోరె జెప్పి కదిలి సంతోషముగను
తే. బోయి క్రీకరకవీరపురమునందు, బద్ధమందిర యున్నట్టి భవనమునకుఁ
జీరి యందంబు నదకి యాక్షిరవార్ధి, కన్యకామణి లేనట్టికతమునకును. 84

గా. భిక్షుండై మహా నేమివోచి కచటం గ్గేశాత్తుండై సారకుం
గన్నీ రూరక నిఃపురుష్ జనకుమం గామానుమం దై మహా
పన్నుండై యకిటా రమాతనుణి నాపి మోహమున్ లేక యిం
దిన్నాళ్ళుండిపు డెందు డాగినదా నే నింకేవే శోభంపునున్. 85

సీ. ఆని చింతసేయిచు నచట నుండక పోయి, పర్వతానులఁజూచి పలికెఁ జుక్కి
గిరులార తిరులార కిన్నరాంగనలార, కానకే మారమాకాంత నెందు
సుమారి మునులార నరులార మిగ్గనర, గానకే మారమాకాంత నెందు
పద్మాకరములు మాపద్మాలయను జూచి, యుండినోరె జెప్పు దుండనున్కి
తే. నన్నుఁ గన్గొని యెచటనో యున్న కిపుకు, దానిఁ జూచక యుండిన తను వదల
యనుచుఁ జింతించునప్పు డయ్యుభిసుతిను, జూచి యుండినవారిలు సారిది నవుడు. 86

ఎ. హరిం జూచి యట్లరిరి. 87

మత్తకోకిల. దేవదేవ మహాత్మ మేచక దేహ యెచ్చట లేను వ్రే
దేవి యెచ్చట నుండునో యది తేటగాఁ గనలేను మీ
కేవిధంబున విన్నవించు మహేంద్రశైలినివాసకా
నాపుకున్ విని శౌరి యూరకన్ వాల్చిదిక్కులు చూచుచున్. 88

ఎ. ఇవిధాబునఁ గొంతకడవుండి యాకొల్లాపురంబున నొక్కడ నర్చారూపంబుగ
లక్ష్మిని దీర్చించియుంచి పూర్వంబున నగస్త్యుండు పూజించుచున్న లక్ష్మినిగ్రహం
బును జూచి యెచ్చట నిల్చి తద్విగ్రహంబును బూజంపుచు దశవత్సరంబులు
తపంబునేయుచుండె, నంత నొక్కనాడు సకల దలచి చింతాకాంతస్వాం
తుండై యుండునుమయంబున సశరీరి యాహుతి కిట్లనియె. 89

10. యుచ్చట రమాదేవి మీ కప్పుడు, పాడనూప దీతపంబునకు మెచ్చి
 గాన నిచ్చటికిఁ జక్కఁగ దక్షిణంబుగఁ, గీర్తి కెక్కినయట్టి కృష్ణవేణి
 యను నది ప్రసహించు నటకు ద్వాత్రింశతి, యోజనంబులమూర ముండునట్టి
 ముఖ్యమైన సువర్ణముఖర యున్నది తత్త, టముఁజేరి తపమునేయుము క్రిమముగఁ
 తే. గుంభసంభవుఁ డున్న దక్కనును దూర్పు, గాఁ బ్రకాశించు సిద్ధసౌఖ్యస్థలంబు
 స్వర్గమంగ న్న దివ్యసునర్లకమల, మొకటఁ చెప్పించి నాఁటియం దొనగ నిలిచి.

11. అకమలమునకుఁ దూర్పుఁ ది, వాకిరుని బ్రహ్మచేసి యర్పించినదో
 నాకింజము ముకుళింపక, ప్రాకిట శుభముగను వెలయు భావం బలరెన్. 41

12. నీ వాకింజమునందుఁ జూ పిడుచు సన్నిహితండు కన
 ద్భావం బఁచు రమాసతం దలఁచి తత్పద్మాంతరాసీమయం
 దేవేశం గనుచుండు పుష్పములతో నింపందఁగాఁ జేయు మా
 దేవిం బొందఁ బ్రసన్నయై నిలుచు నీదేహంబునన్ శ్రీధరా. 42

13. పదిరెండువత్సరంబులు, మది శ్రీసతీయంద నిల్చి మానంబుగ నిం
 పొదివఁగ లక్ష్మీమంత్రము, చెదరిక యెప్పుడును జపమునేయు మహాత్మా. 43

14. నీ. అని భారతీదేవి యశవీరయ్య పల్కె, పిని వింతగాఁ జక్రికి నులు వెఱచి
 నాల్గదిక్కులు చూచి ననుదేని కెవరంగుఁ, గన్పట్ట కుండఁగ గగనవాణి
 చెప్పిన మాటలు సిద్ధం బనుచు లేచి, గరుడవాహనమెక్కి కదలి దారి
 దప్పక శేషభూధరము గ్రక్కునఁ జేరి, వేఱ తానొక రాజవేష మచట

తే. గ్రమముగా ధరియించిపుష్కరణియంగ, స్నానసంఘ్యాదికృత్యముల్ సల్పుచున్న
 గార్హిరా రాజవసుఁ డెగ గౌరవముగ, నెంచి వైఖానసార్చ్యులం దిష్టులగుచు. 44

తే. వేగ క్రితుభోక్తి యగ్రహహాక్షిణ్యదేవు, నత్తగ యని పూజచేసి దివ్యాక్షు మపుడు
 పాసఁగ నర్పించి విడె మిచ్చి పుణ్యక ఫలు, చెప్పి దయయుంచుమంచు నాశీర్వదించి.

15. తను వీడ్కొల్పఁగఁ బర్వత, మును డిగ్గి యగ్రస్తనామమఖ్యాశ్రమముం
 గనుఁగొని దానికే దూర్పుగఁ, అని సిద్ధస్థలమునంద సరగున జేరెన్. 45

16. అప్పుడు విష్ణుండు గరుడుని డిగ్గి వాయుదేవుని స్తరింప నతండు వచ్చి చక్రకీఁ
 బ్రణమిల్లి యిట్లునియె. 47

దేవా నమ్మఁ దలంచుట, కివేళం గార్వ మేమి యెఱిగింపుము నే
 నేవిధకౌర్యం యైనను, శ్రీనల్లభ చేసె దేను నేవకుఁ డగుచుకన్. 48

అనిన లిని శ్రీహరి పవనునిం గనుంగొని. 49

పలికె నిట్లుని విను పవన నీవాస్వర్గమున కేగి యుచ్చట ముఖ్యమైన
 యలరుమందాకిని యుండుండు ఎరికొంద, నాబ్జంబు సురపతి నడిగి తమ్ము

- సామ్యముగా జక్ర కర్మానుగుణియు, అనియో సామ్యములు అమితమగుచు
ముఖ్యముగా స్వర్ణముఖముగా నుండగా, వేణు స్వర్ణము లెవ్వరికి నేల
తే ననగ నశరీర తనకు జెప్పినవిధము, నశని కఠిగించి పంపగ ననియ దక్షిణ
నరసహస్రశక్తియుల సుత్యపద్య, మునురపతి సెలవున చెచ్చి హరికాసంగి. 50
- క. నిలునగ మాధవఁ డిట్లని, పశి కెను విను పని నే దపం విన్నోటక
నలిపెక నీ కీ గోవ్యము, చెల్లెలు నిక యెరిగోవఁ చెలుపకు మనఘా. 51
- తే. అనిన విని పశువును మహాప్రసాద, మందు హరియాజ్ఞ గైకొని యరిగ నంతఁ
గమలలోచనుఁ డిట్లనియ్యచును, గుంతమునఁ గ్రచ్చి గోకిర్ల మంత యెన.
సీ. భాతియి చేసి యక్కడ సుందరమున, నాశియు లోతుగ నాటి నీటి
వైరం బద్యమునంది భాస్కరు నాతూర్పు, నానుంచి పూజించి యచలమునని
బద్ధాకరమునకు బద్ధిమతలమున, జేరి ద్వాసనానీయఁ జనుచు
వేకాగ్ర మగుదృష్టి నాకొందనాబ్జము, గుంచి క్రీసనని భావించి యచట
తే. నిలిపి మానసపూజ తా నిత్యమొనరి, కరుణి చేయుమిగు రమాదేవిమంత్ర
మును జపించుచు నాచుట మొనీ తపము, సేయుచుండెను వెన్నుండు సిరిని గూర్చి.
క. హరి యిటు తప మొనరించుట, హరిహరియఁ డెఱిగి నును ముజిచి యననీపతిపై
నరపతి యెవడో ఘనతప, మునుగిష్ఠుని నిల్చి చేయుచు న్నాఁ జనుచుకా. 54
- ఆ. తలఁచి యతఁడు సేయు తపము పూర్ణంబైన, తనపదంబు సేగు ననుభయంబు
పాడమ దపమునకును బుడమివై విఘ్నంబు, సేయు నందు నెంచి జిహ్వాఁ దపుడు.
చ. తన మది నిశ్చయింపుచును దక్కిక యప్పుడ వారి సామిని
జనములఁ బిల్చి యిట్లనియె సాహసి యొక్కఁడు మత్స్యదంబు చే
రను దప మాచరించు నలరాజును మోసముచేసి నిత్యం
బును జెలుపం దగుం జనుఁడు పుష్పకను న్నతగూడి వేడ్కతోకా. 56
- మ. అని రంభాదిసతీసమాహమును నెయ్యం బొప్పఁ బరిపింప న
త్తమమగ్యలో మణిధూమంబులు సునెత్తంబులో విరులో దివ్యచం
దనముగ దాల్చి యెయ్యారము లైలఁగఁగా దాంబూలములో చేయుచు
జన విఘ్నండు తపం బొనర్చు ఘనస్తుసానంబునం జేరఁగఁకా. 57
- క. కలకంఠము లకులును జిలు, కలు కలకల రమముసేయఁగా మానశగుం
దులుకక మలయానిలమును, జెలువలరఁగఁ గూడి యచటి చేడెల చెంతకా. 58
- క. చేరిన మారుని గని యా, నారీమణులెల్ల మెఱయ నగి యచ్చటి శృం
గారవనములోఁ జొరఁబడి, కోరిక లుహ్సంఁగఁ బూలు గోయుచు నెలమికా. 59

క. చిలుకలవలె దగిజలిదిలి, పలుకులు ఎల్లుచును జెలగి పకపక నగుచున్
జెలువారఁగ నొండొరులను, బిలుచుచు నిట్లనిరి చాల ప్రేమయెసంగన్. 60

సీ. అక్కలారా కొమ్మలెక్కి పువ్వులుగోసి, చక్కఁగ వనమెల్లఁ జల్లరమ్మ
భువిని వసంతమాధవుఁడెంత వనలక్ష్మీ, జేర్చి వివాహంబు చేయరమ్మ
మల్లెపువ్వులఁగోసి మగువలారా వేడ్క, దలఁబ్రాలు వోయర దంపతులకు
గీరంబులం జెంతఁ జేరి పాటలు పాడ, నెలవు మీఁసఁగఁర చేడెలార
తే. యనుచు ఘనతాళపద్ధతి నాడిపాడి, రభసములు నేయఁగాఁ బరరాజవేష
ధారియై తప మొనరించుచు దానవారి, నాకపతిచేత కాత్మలో నవ్వుకొనుచు. 61

చ. కనులొగి నెఱ్ఱచేసుకొనఁ గాంతులు నిక్కులు పిక్కిటిల్లఁగా
వనజదళాయతేక్షణుఁడు వారిని జూచి చలింప కాత్మలో
ఎనధిసుతం దలంచుచును వారక యజ్ఞము నిక్కుఁజూడఁగా
ననిమిషకాంతలే భ్రమసి యాహరిమై దమమోహ ముంచుచున్. 62

మ. అప్పు డర్ధచంచుకుఁబోయి పూలసరముల్ హాస్యంబుగాఁ బూని య
త్రపనీయాంగుఁడు శౌరివక్షముపయిం దా మేయుచున్ నవ్వుచున్
గపటంబుం దగ నవ్వనాట్యములు సద్ధానంబులం జేసినన్
జపలం బిందుక లేక యచ్చుతుఁడు నిశ్చక్ నిల్చి యొప్పెం గడున్. 63

న. అప్పు డత్యుంగనామణులు తమ కేమియుం దోచెనక. 64

సీ. ఒకరొక్కరిని చూచి యోయక్కలార యీ, నరపతి తపమే ఘనంబు చూప
మొనసి విశ్వామిత్రమునితపంబున కన్న, ద్వైపాయనుని మేటి తపముకన్న
నతిశయించిన దిమ్మహారాజు కోడితి, మింకఁ బోవుద మని యెంచుచుండ
నప్పుడు దైత్యాది తేవ్వన నొకమోహి, నీడేని సృజించె నెమ్మిఁ దనర
తే. దేవతాశ్రీలు మోహినీదేవిఁ జూచి, విస్మయానందచిత్తలై విశ్వమునను
జూచితిమె ఇట్టి యింతిని సుదతులార, యనుచు లజ్జించి యిట్లుకొనిరి మఱియు.

క. ఈకాంతామణి నమ్మతం బెసఁగఁగా నీరాజు పుట్టించినాఁ
డేకాలంబున నైన నిట్టి మహిమం బెందేని గన్గొంటిమే
లోకాతితుఁడు గాని యీపురుషుఁ డీలోకంబునక నుండువాఁ
డేకాదు మనుష్యుఁ డంచు మన మిట్టిపురుషు నేడ్వలొకన్. 66

ప. వచ్చిచూచి మోహించుట ధర్మంబుగాదు గావున. 67

సీ. మఱి కొందఁ బప్పుడు మానసిమణులార, యీతండు తపసిగ నెంచఁదగదు
శ్రీగురుం డనవలెఁ జెలువార లేకున్న, యొకయింతి సృజింప నోపనగున్.

చెనకితి మూరక సిగ్గుపాట్లయ్యె నిం, కేమియు లేకుపో యిచట మనకు
ననుమఁ జింతింపఁగ నాపుష్పబాణుడు, తలఁచె నిష్ఠయు నానుత్కంఠిఁ జూడఁ
తే. దపము సేయుచు నుండఁగఁ గపటపుష్ప, బాణమును బట్టి యొందుకు వచ్చితేను
తండ్రి యేమి తలంచునో తపముమాని, యంచు గడుభీరినొందుచు నరిగె నంత. 68

మ. దిగులుం బొందుచు నేమి దోచ కపుడా జేనాదిజేవు నృహ
జగదీశుం గని భక్తిమీఱఁగ నమస్కారంబులొ జేసి మె
ల్లఁగ మాటాడుచు విస్మయం పడుచు శ్రీ లక్ష్మీశ్వరుం బాసి యా
మృగశైత్రలో సని నాకనాయకుని సామీప్యంబునం జేరఁగఁ. 69

క. వారిం గని పురుహూతుఁడు, నారీమణులార ధరను నరపతితపముక
వారించితిగి గదా యన, నారంభాశ్రీలు భేద మంచుచు నపుడుక. 70

సీ. పలికి రిట్లని నీవు పంపింపఁగాఁ బోయి, నరపతి యనుచు నానావిధములఁ
దలకొని నృత్యగీతము లెంతఁ జేసిన, మాదిక్కుఁ జూడక మహిమ మెఱయఁ
దనచెంత విశ్వమోహినిని బుట్టించినాఁ, దాకొంత కన్న మే మందఱుమును
దక్కువైనందునఁ దగ్గి వచ్చిత మిట్లు, చిరతరతపము చేసెడు ఘనుఁడు

తే. మనుజుఁ డనియుంటి మతఁడు రమావిభుండు
గనుక చలియింప కున్నాఁడు కౌముఁ డతని
కదరి చనినాఁడు తత్తపం బరిశయించి
యున్న దిది నిక్కమో పురుహూత యనిన. 71

అ. విని సుకేశ్వరుండు విస్మయస్వాంతుఁడై, చక్రి తపముసేయు సరవి మఱచి
యేను జేసి తిప్ప డిటునంటి యపచార, మనుచు హరికి మ్రొక్కి విరుతిచేసె. 72

సీ. దనుజారి శుచ్చట తనమాయచేఁ బుట్టి, నట్టి శక్తింబొంది యచలుఁ డగుచుఁ
బలికె నిట్లని నీవు ప్రజలచే నిందందుఁ, బూజలంఁగుచు నుండు పొమ్మటంచుఁ
దా దానిపంపించి తదనంతరంబున, జిహ్మండు నేరక చేసినట్టి
పనికిఁ గోపింపక తనయుని జనకుండు, గాచినకై వది బోయె నంత

తే. శాంతమానసుఁడై హేమజలజమునన, పూర్వరీతిని మఱల సంపూర్ణదృష్టి
నిర్విచలియింపక త్యంతనిష్ఠ మెఱయఁ, దపము సేయుచు నుండె నాదానవారి. 73

తే. అచటల బద్ధావతీజేవి హరిని బాసి, వది మొదల నిద్రలేక యాహారమైన
లేక యాచక్రధరునిపై నాసతనరి, విరహతాపస్వరంబుచే నేగుచుండి. 74

క. ఇరువదిరంఠేం ధ్ధాయెను, హరి యిచటికి రాకమానె నమకొని చింతం
బొరలుచు మఱచుచుఁ డెరివిక, దొరకొని యొకనాఁడు పకుళతో నిట్లనియెక.

మ. నమకా వెన్నుఁడు నన్ను కేమిరిపై వర్తింప నేమించినాఁ
డకలంకంబుగ మాటలాడి చని రాఁ డయ్యె న్నహాచింతచే

- నోకనాఁ డొక్కయుగంబుగాఁ గడపలే నోయన్లు నాప్రాణనా
యకుఁ దాలిత్తినీగూడి యెం దరిగినాఁ డంచు నిచ్చారించునున్. 76
- ఆ. నిలిచి యున్నచోట నిలువ సహింపదు, మఱచియుంచు మనిన మఱపురాను
కనులఁ గట్టినట్లు గాఁ దోచుచున్నాఁడు, మాటలాడఁ డిపుడు మానివలెను. 77
- నీ. కనిపించుచున్నాఁడు కలలోన నిత్యంబు, తపసివేషము చాల్చి దగ్గఱగను
ధ్యానయోగంబును బూనిన ట్లున్నాఁడు, జోడులే కొక్కఁ డున్నాఁడు చూడఁ
గమల మాస్వామికిఁ గన్పట్టెనో లేదో, నా కనుమానమైనది యిదేమి
నాకిట్టి కలవచ్చె నీకారణం బింత, కేమని తలఁతు నాయీశుఁ డెఱుగు
తే. ననుచుఁ గన్నీరు నింప నయ్యుబ్బుముఖుని, జూచి పరితాపపడుచుఁ దా లేచి వకుళ
మాలికాదేవి యాదేవి మస్తకంబు, నివిరి కన్నీరు రుచుమచు నెనగు మెఱుగు. 78
- తే. పల్కెనిట్లని తల్లి యీ పామరంబు, విడుపు భయ సేమి శ్రీమహావిష్ణునకును
గడగి మునిరీతిఁ గలలోనఁ గానుపించు, ననుచుఁ జొరింప కిది శుభం బలరునన్లు. 79
- క. అమ్మా సంతోషస్వాం, తమ్మును దనరారుచుండు తద్దమునే థే
దమ్మును బూనకు లక్ష్మిని, నెప్పుడిఁ దోడ్కొనుచు నిటకు నెఱి వారి వచ్చున్. 80
- నీ. అని వకుళాదేవి యచట పద్మావతి, నాదరింపుచునుండె నంతలక్ష్మి
కపిలాశ్రమంబులోఁ గన్పట్టె బద్దావ, తీదేవి చింతఁ దాఁ చెలిసి చక్రి
తలఁచి నాకై మేలితిపము సేయఁగనేల, యాకాంత కొండవై నడలనేల
యని చింతసేయుచు వందుండు కపిలయు, నీశ్వరు నీక్షించి యిట్లు అనియె
తే. మాని పద్మావతిం బెండ్లి మాధవుండు, చేసుకొని దాని విడనాడి చెలఁగినన్నఁ
గూర్చి తప మొనరించుచుఁ గొంకుమాని, యుండు వాఁడేమి సేయుడు యోగివర్య. 81
- చ. అనిన విని యమ్మనీశ్వరుం డిట్లనియె. 82
- క. హరియురమున వనియింపక, నిరి నీ వపు డలుగ నేల చిత్రముగద! యా
సరవిం జెప్పము విని నీ, కరయఁగ నంతయును జెప్పె దంబుజనయనా. 83
- క. అని కపిలం డపు డడుగఁగ, విని శ్రీసతి యిట్లుఅనియె వెన్నుని యరమం
దొనరఁగ నే నుండఁగ భృగు, ముని హరియురమంచు దన్నె మూఢాత్ముండై. 84
- క. పరుండగు పురునిపాదం, బరుదుగఁ దాఁకిన యురంబునందుండిన నా
తిరమగు పాత్రవ్రత్యము, కరముగఁ జెడునంచు ద్రవ్యగా నేగి తొగిన్. 85
- చ. అన విని మాని యిట్లనియె నాభృగుఁ డెన్నఁడు నీసుతుండు మున్
గనినకుమారుఁ డస్యఁ డనఁగాఁ దగ దెట్టులటన్న వాఁడు నీ
మనుమఁడు పు త్రికుల్కుఁ డనుమానము నుండు మోక్ష లో మఱిన్
దనుజవిరోధి యీశ్వరణి దాచక చెప్పెనో లేదో మానినీ. 86

చ. ఆనవుడు లక్ష్మీ యిట్లనియె సంబుజనాభుఁడు నాకు మున్ను చె
ప్పినవిధ మీపు చెప్పితివి భేదము లే దిఁక నించుకేని యం
చనఁగ మునిగ్రుఁ డిట్లనియె నాతనిబాసి ప్రియంబు మాని నీ
వనువుగ వచ్చుటేల యపు డాకరవీరపురంబు చేరఁగఁక. 87

క. అనికపిలుఁడు వెల్మఁగవిని, వనజాలయ చింతకొఁది వారికయపు డా
ఘనయోగీంద్రుని గనుఁగొని, వివయంబును వెజయ నగయ విధ దూలు చొగిఁక.

క. ఆవిప్రం డెతిగర్వము, తో విఘ్నని దన్నినట్టి నుగళముచే నా
శ్రీవక్షము నెడఁబాసితిఁ, బోవలె ననితిలఁచి తపుడు పుణ్యాంబునధి. 89

ఉ. నావుడు నవ్వుకొంచు మునినాయకుఁ డిట్లనియెం గ్రమంబుగా
నీవిభుఁ డొప్పినట్టిపని నీమది కొప్పక యుండవచ్చునే
నీవు పతివ్రతామణివి నీమదిఁ గోఁచనిధర్మ మున్నదే
శ్రీవనితాలలామ హరిచిత్రి మెఱుంగికి యిట్లనియె 90

సీ. నీవు తపములు చేసి యాశ్రస్వామి, మురిచుందు వసియించి యుండి భృగుని
యందు నేరం దిడి యలిగి వోవుట నీమఁ, దగునె భృగుండేమి తప్పచేసె
మాఁడుమూర్తుల గుణములు పరీక్షించుట, కైమున లంపఁగ నజానిజే
యతనిరజోగుణం బట పరీక్షించి శం, కరుని లేమొగుణం బరసి యంత

తే. హరిమహాసత్యగుణము బ్రహ్మచలకును, చెలియఁ జేసిడికొఱకుఁదా నెలమి భక్తి
నుంచికొనితన్ని నాఁడు గర్వించి తన్నె, ననుమఁ బల్కకు మునిభావ మరయకుండ.

సీ. స్వల్పదోషములకు జలజజాంధును రుద్రుఁ, డలిగిన యాదోష ముశశయముగఁ
దాఁజేసి చక్రి యందఱచేత మెప్పింప, వలె నంచుఁ దన్నినవాఁడ గాని
కొపంబు మదినుంచుకొని తన్నలేదు గా, వున నెన్నఁ దాపని కనుమతించి
యతని గొప్పగ నెంచి యంపించె నాహరి, యందు నాభృగుమునియందుఁ దప్ప

తే. లుంచి హరి నెడఁబాసి వోవుటను నీద, తప్ప గొప్పదిగాన నింతటివిశోధ
మీపు చేయంగరాదు శ్రీదేవుఁ డచట, నిలువ కిప్పుడ వేంకటాచలముచేరి. 92

తే. ఆచటఁ గొన్నాళ్లు కష్టంబు లనుభవించి, నల్ల నటియించి పిదప వయ్యబ్జముఖాని
ప్రేమమీఱఁగ నీక్షించి పెఁడ్డియాదె, నతని కందున్నఁ గొడువలె దంబుజాక్షి. 93

క. హరి కరుణామృతసింధుఁడ, సరవిగ నను బిలువవచ్చు సంతసముగ నీ
మరుగము తడయక యాకరి, విరచుని వఁచించి యిటకు వచ్చుట తగునే. 94

తే. తరవపతివ్రతామణివి భర్తకుఁ జిక్కులునెట్టి యిమ్మెయిక
భరణి నేడ్చ బాలకులు దాఁగురుమూలల నాఁడరితగాఁ
దిరుగుచు నుండుచందము పతివ్రత కొప్పగి యొందునైన నీ
వరయనినీకులుం గలనె హ యిదియొప్పు విచిత్ర మంగనా. 95

వేంకటాచలమహాత్మ్యము

- సీ. పనితాద్యవింశతివత్సరంబులనుండి, తలజడ లట్టగఁ దపసి యగుచు
నాహారనిద్రాసుఖాసత్తులను మాని, నీకొఱ సర్వలోకకర్త కలు
మునుజుడై నీనామమంత్రజపంబును, జేయుచున్నాఁడు సుస్థిరముగాను
నీవు మంత్రాధీనవై విష్ణుదేవుని, జేరఁగాఁ దగు నిది సిద్ధ మెలమి
- తే. నింక నీజడ డాఁగద విపుడ లేచి, యంబుజాక్షుండు నాటియున్నట్టి పద్మ
నాళపథమున నరిగి నీనాయకుండు, దృష్టినిడినట్టి కమలాన శ్రీకరముగ. 96
- త. నిలిచి యచట నుండు నీరజాసనముఖ్యుల, లటకు వత్తు రప్పు డందఁజెఱుంగ
వనిత నీవు చక్ర వత్సస్థలమునందు, జేరియుండు భూప్రసిద్ధముగను. 97
- క. అని కపిలుం డాప్తముగా, వినిపించిన విమలతరవివేకోక్తుల కా
వనధిజ సంతోషించుచు, మన మలరంగ నిట్టులనియె మానీంద్రునితోక. 98
- సీ. నీవుచెప్పినమీఁద నాలనం దప్పు, గలదని లోఁచె నిక్కంబుగాను
నే నేమిసేయును నానాటికిం గాల, గతు లీవిరోధంబు గలుగఁజేసె
నటుగాన నాస్వామి కమితచింతను గల్గఁ, జేసితి నికమీఁద సిగ్గులేక
నేను పక్షమునందు నిలువఁబోయినఁ జక్ర, నవ్యుడే భృగునెంచి నయముగదుర
- తే. కాన సంతోచ మైనది కాయ మిచట, నుంచి నే నర్ధకళతోడ నురుతపంబు
చేసి పతి కపచారంబు జేసినట్టి, పాపమును నీగవలయు నోపావనాత్మ్య. 99
- క. ఈదేహముతో నపకృతి, నాదేవుని కాచరించినందున నిపుడే
యీదేహము హరియెదపై, నాదరముగ నిల్పినొల్లనయ్యె మహాత్మా. 100
- క. కావున నవ్యదేహమును గైకొని వెన్నుఁడు పూజనీయు రా
జీవములోన నుండి హరి చేరి యరస్థస్థలమందు నిల్చెదక
నీవిధి సమృతించుము మునిప్రవరా యని సన్నుతింప న
ద్వేవిముఖంబు దివ్యతర దృష్టినిజూచి మనంబులోపలక. 101
- త. లంచె నీరీతిగఁ దాపసశ్రేష్ఠుండు, తెఱవ దేహంబు ప్రత్యేకపూజ
అందు కారణముండు నని కొంచు నిట్లనె, దేవి యిందుండుము దిరము తపము
చేయుచునుండుము చెలఁగి పద్మసరోవ, రప్రాంతమునకు నిర్ణయముగాను
జని పాంచరాత్రపూజల నందుఁ గొనుచుండు, మంచుపై నీచిత్ర మందుఁదలఁచి,
- స. నిట్లనె చేయు మని లక్ష్మీ కానతిచ్చి, మఱల నిట్లనియెను లోకమాత నీవు
హరికి నిత్యానపాయని ఎగురుఁ జక్ర, యిన్ని యనతారముల నెత్తుచున్న నీవు.
అన్ని శరీరము అమరం, జెన్నుగ ధరియించి విభుని జెలఁగుచుఁ గీర్తిం
గల్గుట్టి స్రుప్తభావము, మన్నెఱుంగుదు నేను విశ్వమోహిని ధరనై. 102
- సీ. నీవత్తిస దేహంబులు, నావెన్నుం డెత్తినట్టి యవత్కారము లిం
కా చేయురీతిల కేఱుని, కావనజన శక్తిదులకు నలవె గజింపక. 103

షష్ఠాశ్వాసము.

- క. మోహదిను దంపకు లై, భూరిజగత్త్రయము నిట్లు పుట్టించిన నా
రారయ నిపు డెడఁబాయను, గారణ మున్నందువలనఁ గార్తవ్యము గల్గెన్. 105
- క. వేంకటగిరిపై మీ రిపు, దంకితముగ నుండవలసివందున నాఁ దా
శంక మనంబునఁ బొడమెను, బంకజముఖ నీకు భేద భావము గలదే. 106
- క. నిను నేఁ దప్పలు వట్టితి, నని కోపము సేయవలసి దాపుడైన నా
మనమునఁ దోచిన యర్థము, వినుపించితిఁ గూర్మిచేత విమలేంసుముఖీ. 107
- ఆ. అనఁగ లక్ష్మీ యిట్లు లనియెనో మునినాథ, నీవు చెప్పినందుచే విరోధ
మడఁగె నిలకు వచ్చినప్పటి నాభావ, మిపుడు విన్నవించు నెట్లు లనిన. 108
- క. అలపద్మావతి చక్రసి, గలసి మెలంగుచును వేడ్కగా నుండఁగ నా
జలజాక్షుని వక్షముపై, నెలమిని నే నిల్చియుండు నెట్లన్న నొగిన్. 109
- తే. తలచి హరి నిన్నుఁ గరుణతోఁ బిలువనమ్ము, నపుడు వందించినది నీయాశ్రమంబు
నందుఁ జేరితి ననఁగ సంయమింపరుండు, చిఱునగవు నవ్వి లక్ష్మీ నీక్షించి పలికె. 110
- తే. వినుము విష్ణుండు కృష్ణుడై వేలసంఖ్య, లైన కాంఠిల చెఁబట్టి యందఱకును
|| నన్నిరూపములై గూడునపుడు నీవు, శౌరి నెఱఁబాసి యుంటివి చంద్రవదన. 111
- క. మాయాశ్రమము పవిత్రము, చెయుట కిటు వచ్చితివి విశేషం బయ్యెన్
నీయాత్మేశ్వరు నిక నెడఁ, బాయక శేషవలంబు పై నుండు నీరి. 112
- క. అని యివిధమునఁ జెప్పఁగ, విని నీరి యాకపిలగురుని వీడ్కొని వేడ్కం
దనయోగమహామహిమం, మగు బెంచుచు లేచి లోకపూజ్యతకొఱకె. 113
- సీ. పూర్వాంగమునకుఁ దపోనిష్ఠఁ బుట్టింది, యందుంచి దివ్యదేహంబు దాను
బ్రత్యేకముగఁ దాల్చి పద్మనాభంబునఁ, జొచ్చి యాదారిని వచ్చిసచ్చి
పైన వెల్లునుండు పద్మకర్ణిఁ యందుఁ, జేరి సుఖాననాసీన యగుచుఁ
గొక్కొక మెఱపులు గుమిగూడి విగ్రహం, బై నిల్చినట్లు లక్ష్యబ్రహ్మండు
తే. శ్రీరమాదేవి యున్న నీక్షించి విష్ణు, దేవుఁ దానందజలధలోఁ జేరి సీరిని
జూడి నాశము హరిహరముఁ జూచి సిగ్గు, చేరి బల్కె తలవాంచి దంతశౌండి.
సీ. తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్లని లక్ష్మీ, నాకతంబున నిందు నాదిభండు
తపసియై ఘనజటాధారియై తా నిరా, హరియై భోగంబు లన్ని విడచి
యీరితిగానుండు వై రాగ్యవిగ్రహం, బిటుచూడ వలసె నింకమి నేకు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాత్మభావంబు, భావించి విలసితాభరణములను
తే. గనక చేలము శంఖచక్రములఁ దాల్చి, నీలమేఘనిభాంగుడై నిల్చియున్న
హరివి శ్రీదేవి చాల హామహునఁజూచు, చుండఁగాఁ జక్రరీతివాంచి యూరకుండె.
చ. నీరి తను జూచుచున్నపుడు శీర్షము నేలకు వంది లజ్జతో
వరకురఁ జేయుచున్న పరి నంబుధిక న చూచి నీగునన్

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము

మఱల శిరంబు వంచి యనుమానమునం దను జూడకుండఁగా

హరి కమలాలయాననము నప్పుడు మోహముమీఱఁ జూడఁగన్.

కందర్పఁడు మదిని భయం, బొందక సిరి నెదకుఁ బిలువ కున్నాఁడని గో
విందుని మదిలోఁ జొరఁబడి, సందడి నేయుచును బుష్పశరముల నేనెన్. *117

అప్పు డాగోవిందుఁ డలికియు నళుకక, ధీరుడై శ్రీరమాదేవి తొలుతఁ
దనుఁజూచి మాటాడినను దాను మాటాడ, వలె నంచు శిరమును వాంచి యుండె

హరి పిల్చినపుడు మాటాడె నంచును లక్ష్మీ, కమలంబుపై నిల్చి కదల కుండె

బ్రహ్మద్రాగిని లాభావము ల్పావించి, తమవాహనము లెక్కి తరలివచ్చి
రమ్యతరమైనపద్మ సరస్సుచెంతఁ, జేరి శుభవాద్యములను ఘోషింపఁజేసి
పుష్పవర్షము గురియించి పొగడి వారి, కియ్యరకు భక్తితో మొక్కి యిట్లు లనిరి.

ండకము. శ్రీమత్పరంధామ జీవాచితస్తోమ శ్రీమానినీలోల శృంగారసల్లీల కంద
ర్పలవణ్య కంజోద్భవాగణ్య సాధ్వణ్యసంపన్న సంరక్షితాపన్న సత్యవ్రతాచార
సాధువ్రజోద్ధార సారాంబుదకళ్యామ సంపూర్ణ సత్కామ వేదాంత సంచార
విశ్వంభరాధార శ్రీవేంకటాద్రిశ సచ్చిత్ప్రకాశ పరాకాశలోకే వాగీశ గౌరీశ
వాగీశ వంద్యామీపద్మద్వయా నిత్య సత్యాద్వయా సద్వయాసాంద్రీ యోగేంద్ర
హృత్పద్మ భృంగా శుభాంగా సుచారిత్ర మిత్రాబ్జనేత్రా ధరిత్రీశ త్రా మహా
ల్లాస భక్తప్రియా శ్రీనివాసా మముక్ సత్కృపం జూడుమోతండ్రి తల్లిండ
వాసా నృసింహ సదా శ్రీనమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

119

అని మొక్కుచు వినుతించి యిట్లనిరి.

* * * 120

క్షీరసాగరజాత చిత్రజాతునిమూత, ప్రథితగుణోపేత భాగ్యదాత

అమృతాంశసోదరి యార్దిదోపవిదారి, నవ్యగుండరి సదానందలహరి

భక్తసజ్జనపాల పాపవనానల, విహితాలవాల సద్వివయశీల

కనకపద్మాలయ కవివర్ధగణగేయ, విబుధనికేయ సద్విజయనిలయ

లక్ష్మీ నీస్వామి వత్సస్థలంబునందుఁ, జేరి శేషాద్రిపై భూప్రసిద్ధముగను
తెలసి మామీఁద సత్కృప నిలుపవలయు, ననుచుఁ బ్రార్థించి వారిట్లు లనిరిమఱల.

వరఁగఁ గార్తికశుద్ధపంచమీ భృగువార, ముత్తరాషాఢ సంయుతదివసంబు

చక్రవర్తిమనందు సంతసంబునఁ జేర, వలె మైత్రతారగ వఱలునాడు

తడవ నంచు విభాత కంకరులును, విన్న వింపం వావిజయలక్ష్మీ

షలుకకుండినఁ జూచి బ్రహ్మదేవుఁడు భృగు, సంయమిండుని కనునెగఁజేసి

నపుడు భృగుమది సిరిపాలి కరిగి మొక్కి, మాతృ దేవత నాతృపు మఱచి యిప్పు
డైన శ్రీ నీకుఁ బుత్రుండనలమ నరిచి, పరియరనిలువఁ జేసి మాంబు యివయ.

వృషాశ్వానము.

క. బహువిధముల వినుతింపఁగ, సహజజ్ఞానమున నధికసంతసమున శ్రీ
మహిళామతే భృగుమానిని, విహితంబుగ నావరించి వేడ్కం గనియెన్. 125

క. ముని నీదృఢతరభిక్తికి, ననుపమ ధైర్యమునకు మెచ్చి తల సత్వగుణుం
డనఁదగు నాదేవునిపై, ననుమానమునొంది దూర మరిగితి నయ్యా. 126

సీ. నారజోగుణమున కారీతి కాఁగల, గతి జతగూడిన కారణమునఁ
బ్రాణేశు నెడఁబాసి పగదేశమున నుండు, బొక్కటి విభునిచే మగ్రతపము
చేయించు బొక్కటి సిద్ధించె నంగుచేఁ, గాల మెంతటివారు గడుపలేరు
నీతిప్పుగా దది నాతిప్పుగా దది, కపటనాటకసూత్రకరధయండు

తే. నైన యాచక్రశ్రీర్యంబు లన్ని తలఁప, నతనిపను లన్ని చూడఁగ నతనికెఱుంగ
యనుచు భృగుమునిలోనని యనుముదమున, మహిళుఁడెహరి పాదపద్మములయింద.

ప. దృష్టినిల్చి భక్తి కుఱంగలింపఁ జేయుచునుండ. 126

క. పుత్రడిబొమ్మ విధమున, నత్తన్వి సునిర్వపవ్యమౌ దుండి విభుం
డెత్తి యురంబున నిడుకొను, నిత్రతీ నని తలఁచి కదల కిందిర యుండెన్. 127

చ. పనజజా శంఖు లిద్దఱును వార్తి తనూభన మోము చూచి త
న్యనమున నుండునట్టి యనుమానము తాము గ్రహించి పద్మలో
చతునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి సాగరకన్యక శైలి ఎత్తమం
దొనరఁగ నుంచుకొమ్ము హరి యో జగదీశ యటంచుఁ బల్కఁగన్. 128

చ. విని హరినవ్వి యిట్లనియె వింతిఁగ జూచుచు నుండఁజేల న
వ్వనధిజ కల్లకాలము నివాసము గాఁ దగినట్టి నాయురం
బున నిడి నైన నిల్వుచుని పొంగుగఁ జెప్పుడు మీర లిప్పుడ
న్నను విధి రుద్రు లిద్దఱు మనంబున సుకయమొంది తార్చి నోన్. 129

తే. పలికి యిట్లు దేవి నీప్రాణవిభుని, ఎత్తమునఁ జేరి యుండఁగ వెలయు నిపుడు
మంచిలగ్నంబు గనుక నెప్పుదిగఁ జేరు, మనఁగ నంభోధికన్య ప్రయోబుమొనసి.

సీ. ఘల్లుఘల్లుని కార్లగజ్జలం వెలు మోయు, మొలనూలు గజ్జె లిమ్మగను మెఱయఁ
జెలువారు పసిఁడియంచులనొప్పు తెల్లని, చీర నద్దపుఁగాంతి చెమ్మమొల
రహిని చంచురుకావి రవికను బంగసు, గిండ్ల భంగిగను బాలిండ్లు తనరఁ
జాదుకొవ్వనఁ బూలసయలు సొంపును జూప, ముంగురుర సుడుటను మురువుఁ దెల్పఁ

తే. గర్ల కంతాభరణ కరకంకణములు, వరశిశోభూషణంబులు నురుచు లెసఁగ
మందహాసంబు నేయుచు మహితవినయ, ధన మెసలగుచుఁజూచుచుఁ దనపు మెఱయ.

సీ. కామర నాతికాభరణంబునో, గూడి, చింతాధరము కొంతి పిక్కటిల్లఁ
దినగు కన్నులు ముగిసో, గూడి, బుటతలు మృదుల్ వివ్వటిల్ల

నెలవంక బొడులును నేత్రాంజనము సరిగా సాగనై నీలకళల నీనఁ
బరిముగ్ధగంధలేపనముతో నెనసి ప,త్ముసుమసారభము దిక్కులను నెఱయి
తే. హంసగతి నొప్పు నుదధిదుద్ధాల్చినుండి, వెడలి మునుంచి హరిచేరు విధముగాను
రమ్యుతరమైన పద్మసరస్సు వెడలి, శ్రీరమాసతి పతిచెంతఁ జేరి నిలచి. 182

క. మును తనకు నివాసంబై, తనరెడు హరి యురమునందుఁ దనకరములఁ జె
దనమలఁది మోహముం దగ, మనమున భక్తియు నెసంగ మాన్యత మెఱయె. 183

నీ. తులనీదళంబులు దూర్వాంకురంబులు, మల్లెపూవులును జేమంతిపూలు
మొల్లలుతోఁ గడు మోదంబు దనరు పూ, దండె యొక్కటిగట్టి తనివెఁ దీరఁ
గరములతో నెత్తి కంకణంబులు మ్రోయి, హరికంఠమం దుంచి యచట నిలిచి
యున్న లక్ష్మిం జూచి మన్ననఁజేసి తా, హస్తంబునంబట్టి యల యురమునఁ

తే. జుక్రధరుఁ డుంచుకొనియె నాసమయమునను, వారిశిరములపైఁ బుష్పవర్షములను
దొడరిగురియించి దేవదుందుభులు మొఱయి, జేసిహరిచెంతజిహ్మఁడు చేరిమొక్క.

నీ. అడిరి రంభాసు లంబరంబున నిల్చి, పాడిరి గంధర్వసతులు సతులు
తుంబురు నారదాదులు వీణమీటి గా, నములు చేసిరి కడు నయము మెఱసి
కళ్యపాది మునీంద్రులును వేదాంతర, స్తూత్తలఁ బొగడిరి భక్తవరులు
మఱి గొనియాడిరి మాన్యతగా గిరి, జా సరస్వతులొగి భాసురముగ

తే. మృగకారకు లిచ్చిరి మంగళమని, శంకరుండును బ్రహ్మయు సదమలాత్తు
లగుట సేసలుచల్లిరి యమరవరులు, కీర్తిఁబ్రకటించు చెలవి మొక్కిరి దొడంగి.

క. అప్పుడు విష్ణుం దానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు నిజరథంబు నెక్కి శ్రీకాం
తతో శ్రీవేంకటాచలానాథుండు సేయుచుండె, నాసమయంబున బ్రహ్మాండదా
దు లా లక్ష్మి యుదయించిన పద్మసరస్సునం దీకార్తీక శుద్ధపంచమిదినంబున
జనులు స్నానంబు చేసిరేని వారలకు లక్ష్మీకటాక్షంబు గల్గు నని తత్తీర్థంబునం
దామ మునింగి యాస్వామి వెనువెంట నరిగిరి. శ్రీస్వామి వరాహస్వామి యను
మతంబున విష్వక్సేనాది పరమభాగవతు లలంకరించియున్న నిజనివాసము చేరె
నప్పుడు పద్మావతి సకలభూషణాంబరాలంకృతయై తదానందనిలయంబునం బ్ర
వేశించి హరికి నీరికి నమస్కరించె, నంతఁ బద్మావతి పద్మావతిని దీవించి చెంత
నుంచుకొని వకుళసు విశ్వాసంబుఁ జూపి యిచ్చామాత్రంబున సకలపదార్థంబుల
నాకర్షించి బ్రహ్మచలకు విండు చేయించి నువస్త్రభూషణాదుల నొసంగి సంతు
ష్టులంజేసి మునులను గౌరవంప, నందఱు తమ నివాసంబుల కరిగిరి, వెన్నది
వంకలశృంగండు లక్ష్మీ పద్మావతులతోడం గూడి నుఖంబుండి యొక్కనాడు
వినోదంబుగ లక్ష్మింజూచి యిట్లునియె.

- తే. క్రిరమాదేవి నీవు విచ్చినకలమున, నాకు సంతోషమయ్యె నానాడు ధవదు
చేతఁ దీనిన ఋణము దీర్చుదు నుపాయ, మేమి నాకిప్పు డెట్టిగింతు మింతువదన.
- క. అనుచు విసోదంబుగ నా, వనకాక్షిం దెగుగ నపుడు వనకాక్షియు
ట్టనె ఋణము సేయునప్పుడు, నను నడిగితివే యటంచు నగి మఱి పలికె. 138
- మ. అనఘా పెండ్లికి నేను విచ్చినపు డిం దగంబు లేదంచుఁ జే
ప్పినఁ దప్పే మటు చెప్పిన ధనము నేటి బేమాగఁగా నియ్యనే
నను నీ వప్పుడు తేరఁజేసి ధనము న్నా పెండ్లి కి వర మి
మ్మని యాచించి ఋణంబు సేయుపని కేమంగుక జగ న్నాయకా. 139
- క. ఆపు డఱుముఁ జేయఁగఁ గద, కపటాత్ముడె ననుచుఁ దెలిసి కరవీరపురం
బుపశమముం జేరితి నొగి, జపలతఁ బాతాళమునకుఁ జనుదీ మనఁబా. 140
- ఉ. నావుడు వెన్నుఁ దిట్లనియె నన్నెవఁ బాసినజాలిచేత నే
నీ పతిచింత నొందఁగ ను నెప్పు ధనంబును గూర్చి పెండ్లికిం
గావలె నంచు ని న్నడిగి కైకొనలేను కిచ్చంగి మోరమా
దేవి మఱ్ఱి తి ప్పనుచుఁ దేరగఁ జూడకు మింకఁ ఎల్కఁగక. 141
- క. అమాటల్ విని లక్ష్మీ యిట్లనియె నాఁ డారీతి నయ్యంగదా
యామిఁదం దడవైన నడ్డి బనువై యాపత్తురాదేమి నీ
మర్యాదను నిల్పనుండిన ధనం నీవళ నే నిచ్చెదక
స్వామీ వానిఋణంబు దీర్చు మనినక సంతోషసంయుక్తుఁ డై. 142
- నీ. హరి యిట్లు లనె నీమహామహిమంబు నే, నెఱుంగ నె మును క్రొత్త యేమితలఁప
నిపుడు కుదేరుని కీవర్థ మి నేల, నానాటి పెడ్డి నిర్గయముగాను
గ్రమముగ నిచ్చుచుఁ గలియుగాంతంబునం, దంత ముఁ దీర్చి విక్రాంతి నొంది
వైకుంఠపురిఁ జేరవచ్చునంతకు కే, కైలమం బుండి ధూజనుల నెల్లఁ
తే బాలనము చేసి వారిపాపముల నింకఁ, బరిహరింపుచు కష్టంప వలయు నెలమిఁ
గాన నయ్యప్పు తలఁప కీక్రమంబు యాయ, నలద చెట్లన్న విను ప్రేమ మఱల నిపుడు.
- నీ. కలియుగంబునఁ బాపకర్తంబు లొనరించు, ప్రజకు లోగాది తాపత్రయములు
కల్గఁగ వెఱచి తక్కులంబుగా నన్ను, తేగ్గొంచు కడుమొరల్ పెట్టునపుడు
వారియాపదలు నివారించి బ్రోవక, నే మారకుండుట నీలిగాదు
గనుక యానరుల దుష్కర్తము ల్వారి ద్ర, వ్యంబుపై నాకర్షణంబు చేసి
తే. వచ్చు నాపదలను దీర్చి వారిధనము, నేను గొండకుఁ దెప్పించి నిస్సహాయుడ
నగుచుఁ దత్పాపరూప మైనట్టిధనము, మూఢజనులకు నెప్పించు మొనసి వింటి.
- ఎలమిఁ బుణ్యాత్ము లెవరొ రిచ్చినట్టి, ధనమునం గొంతఁ దెప్పించి ధనదునకును
గొంతపెట్టికఁ జేయఁగలవలెనని నెఱవలెనని మొలఁదలఁచి నెల్ల.

సీ. ముఖం విష్ణున నొర్రమాడేవి ద్రవ్యంబు, నెల్లవారికిని నీ విచ్చుచుండు
మాద్రవ్య మిచ్చటికి నాకరణముచేసి, సుజన దుర్జనుల కిచ్చుచుం గ్రమంబు
గాఁ బ్రభుత్వము నిందుఁ గడపుచు నీకలి, కాలంబు మానంబులీల నడుప
వల్లియుఁ గావున భవపతికి నప్పిప్పుడ, తీర్చు గూడదని నేఁ దిరముగాను
తే. వ్రాసియిచ్చితిఁ గడువిడి పత్రమలర, దాని నిప్పుడఁ జెఱుపంగఁ దలఁపనేల
మఱియు మోదలియనేల నెప్పుదిగ ననుగ, వినిరమాడేవిహరిజూచివెలయఁబల్కె.

క. దేవా మీచిత్రమునం, దీవిధమునఁ దలఁచి యుండి యీఋణ మింక నే
 నేవిధమున దీరుతు నని, యావేళ విసోదలీల నడిగిన జేలా. 147

౧. అనుచు రచనాసతి యడుగఁగ, విని హరి యిట్లునియె నీవు విత్తము ప్రజకుఁ
కుసుమగ నిచ్చిన నది గై, కొనియెద నని నిన్ను వేడుకొంటిని లక్ష్మీ. 148

వ. అనిన విని లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 149

కృష్ణ మనస్తమలరంగ నే ద్రవ్యం, బసవూ నీకిత్తుఁ దీర్చుమా ఋణమనిన॥
 వివక పరస్పరముగ భూ, జనులు నే నియ్య ననడి సరణిం జెపుమా. 160

సి. ఆన విని మఱుల నిట్లనియె నోపాజేశ, కలియందు నగులెట్లు గతినప్పొదయు
లగుచు దానములు జేయరు గాన జన్మజన్మాంతరంబులను జంధ్రాంశ నొంది
నశయింతు రటువంటినరులకు ధనము నీ, వీయు మటన్న నే నీయలేను
వరద నీకంత ద్రవ్యంబైన నిచ్చెద, నీవే వారల కిప్పు నెనరు మించి

శ్రీ. య్యుగో చారి యిట్టః లనియో మోక్షార్హు లైన, వారలకు ముక్తి కోరికలో కోరి పుణ్య కర్మములు సేయవారి కాకర్మఫలము, చిల్చి రక్షించు నదియ నా క్షిప్తుమనెను. 151

కణములచేలి నీవు గావునఁ గలము లి,చ్చెడుపని నీవంశు చేలఁగి వారి
మొండు రూకల వ్యాకమించి యాపదల ని,వారించి సంతానవరము లొసఁగి

సతనించుటకు నా వంతని పల్కఁగ, హరిని వీక్షించి యిట్లనియె లక్షి
మనుజులు దానధర్మపరోపకారముల్, చేయుదు వారికి నిరుల నొసఁగు

౪. పిల్ల వా రది చెప్పి నీ మృతి, ధనము గల్గెనానో దంధ దర్పలాభ
 మలను బెండును రాదవ్యమును నిజముగ, నీకు నొగిఁ చెప్పి యిత్తుకే నీరవాత్తు.

స. అనిన విని చారి శ్రీలక్ష్మీంజయ, నీవు చేప్పినట్లు కలియుగమునందు బుట్టినవరు
అట్లు సాధు లగుటకు సందియంబులేదు నిక్కంబగు నందొక్కయుక్తిగల దది
యెట్టిదైతేనీ ఆమలు పాపంబులు నీయును. దాన రోగాది బాధల ననుభవించి

అట్టి కాలమునకుఁ జలంకురు. అట్టి ద్వారాఁ స్వప్నంబులం బ్రత్యక్షంబై నాన కలిమియును నుడువులు గట్టింపి తద్విత్తంబునకు నధికంబుగ వడ్డింపు నానగ నది ప్రతీతరూపంబున నుండి యీ శంకటాదికఁ దోడ్పెట్టి నాననచ్చి నుండునని భావించి భాగ్యంబుల నేర్పరించి

సుజన దుర్జనులకుఁ బంచిపెట్టింది నాకు సంతర్పణంబు సేయుండని యాచించి
వారిచేత నన్న దానంబులం జేయింపుచు నందున వారి ద్రవ్యాన్న దానంబులు చేసిన
వా రగుచుండుగు గావున వా రొనర్చిన స్వల్పదానంబైన నధికంబుగ నెంచి నీవు
వారికి ధనధాన్యంబు లిచ్చుచుండవలయు, నేను వారికి నయధయంబులం జూపి
తద్ద్రవ్యాన్నంబు లిచ్చుటకీఁ చెప్పించి వారిచేత దానంబులు చేయింపు చుండవల
యు నీ వేంకటాద్రియందుఁ జేసిన దానంబులకు నధికఫలంబుల నిచ్చు నందు నే
నీ యుక్తి పన్నితి నీయుక్తి చేయకుండినఁ గల్గిపుర్నూడు సకలధర్మంబులం జేసి
ప్రజల ననేకవిధంబుల బాధించి నరకంబులం వ్రోయించుం గావున మదంశసం
భవులైన జీవుల కలికాలంబులం దీప్రకారంబు రక్షించుకొనుట నే నీ యద్రియం
చు నిలిచితి నీవును నాకుఁ దోడ్పడి మదర్పణంబులు సేయుటకై ప్రజలకు భాగ్యం
బుల నిచ్చుచుండుమని నిన్నుఁ బ్రార్థించితి నీ విష్ణుడి కుచేయనియప్పు దీర్చితివని
నే నిందు నిరుద్యోగంబుగ నుండవలయు నటారకుండుట ధర్మంబుగాదు గావున
నీవిపు డిట్టి యుద్యోగంబు నాకొసంగుమనిన నీని నవ్వి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 183

సీ. ధన్యాత్మ నీతోడ దబ్బ రాడఁగరాదు, చెప్పెద నిప్పుడ నిద్ధముగను
మహియందు దానధర్మ పరోపకారిము, లేని నీ కర్మః చేయుచున్న
వారికి ధనధాన్యవరసంపదల నిత్తు, నందున లోభపాపాత్ము లైన
నరుల ధనంబులు నానాట నశియింపఁ, జేయుదు నది స్పృధ్ధి చేయ ననుచు

తే. వారికి నమృతముగఁ జెప్పి నరులకెల్ల, సంపదల నిచ్చుచుండె నానమయమానను
సకలజనములు వేంకటాచలము చేర, ఎచ్చి ధనరాసు లాస్వామి కిచ్చి మ్రొక్కి.

ప. అదియునుం గాక శ్రీనివాసార్చితంబుగ ననేకప్రహరంబులకు సకల దానంబులు చేసి
యిహపర సౌఖ్యంబు లనుభవింపుచుండి రా శ్రీనివాసుడు సకలజనుల నెలమి
రక్షించుచుండె నని దేవదర్శనండు చెప్పిన విని సంతసించి క్రమ్మట దేవజం
డిట్లనియె. 185

సీ. ఘనదేవదర్శనముని శుక్లాశ్రమముందుఁ, దపనీయచేలుండు తపముసేయు
నప్పు డాయోగీంద్రుఁ డందుండెనో లేదో, యనిన దేవలున కిట్లనియె నతఁడు
విను విప్ర వారి తపం బొనరింప కట మున్నె, బ్రహ్మపదానందభరితుఁ డగుచు
శుకయోగిచంద్రుడు సూర్యమండలమునఁ, జొరఁబడి పో చూచి సూర్యుఁడతని

తే. నిర్వి యిట్లని పర్క నోనిర్పలాత్మ, నీకు గురుఁడైనవ్యాకుఁ డీలోకమునను
నిన్ను వెదకుచునుండఁగ నీవు నింగి, కగిరివోవుట పాడిగా దెట్టులవిన. 186

క. నీ వాశ్రమధర్మములను, బో విడిచి మహావిరక్తిఁ బొందుట తగునో
దేవినిర్మాణము, దానముల దీర్చి పై కరుగు మయా. 187

సీ. అదియం దమరంగ వేదముల్ చదివితే, పండుచే ఋషిఋణం బపుడ తీరె
 సతి నింకఁ జేబట్టి సవనముల్ గావించి, ధీరుడవై దీర్ఘ దేవఋణము
 పుణ్యాత్మ లగునట్టిపుత్రులను గాంచి, పెంచి గ్రక్కున దీర్ఘ పితృఋణంబు
 కొంకక ఋణవిముక్తుండ వై జ్ఞానివై, మహి విరక్తుండ వై మఱల నిటకు

తే. వచ్చినామండలముదాటి హెచ్చిపైకి, గ్రమముగాఁజోయిమిదిలోకములుగడచి
 పరమపదమునుజెందుమో పరమమాని, యనినఁ జెఱునవృసవ్యి యిట్లనియెనుకుఁడు.

వి. నీ వాదిత్యుండవు త్రిమూర్త్యాత్మకుండవు కర్మసాక్షివి జగచ్ఛక్తుండవు భాస్కరుం
 డవు నీచిత్తంబునకుఁ దెలియనియర్థంబు లే వైన నామనంబునం దోచినయర్థంబు
 విన్నవించెద నెట్లనిన మాతృగర్భంబు సాచ్చి దేహధారియై భూమియండ నుద
 యించిన దినంబు మొదలుకొని యుదయాస్తమయ వ్యాజంబునఁ బురుషాయువును
 గాలంబు వంచిచి కొంపోవుచుండును గావున జలబుద్ధుడంబున నిత్యంబుగాని
 దేహంబునందుండి చతురాశ్రమంబుల నడపి దేవఋషి పితృఋణంబులం దీర్చి
 జ్ఞాన వైరాగ్యంబు అభ్యసింపఁజేయు నంటిరి వేదోక్త కర్మ మర్యాద యె
 గావున నాచరింపందగు నైనను దేహం బనిత్యం బైనందున ముముక్షుం డైనవాఁడు
 కర్మారణ్యంబునం బ్రవేశింపఁ డనిన శుకుం జూచి సూర్యుఁ డిట్లనియె. 159

కా. అదిగ విశ్వము వృద్ధిసేయుటకుఁ బద్యాత్మకుండు గల్పింపఁగా
 వేదోక్తాశ్రమ ధర్మకర్మతీతి భూవిఖ్యాతమై యుండఁగాఁ
 గాదంచు నిష్ఠనాడి నీ వెగిరిపోగా ఎచ్చునే యంచు న
 య్యాదిత్యుండు వచింపఁగా శుకుఁడు నెయ్యింబొప్పఁగా నిట్లనెక. 160

సీ. వనజాస్త్ర విను సర్వపర్ణాశ్రమాచార, ధర్మంబులును మోక్షధర్మములును
 మాతండ్రి బోధింప నాతత్వవిజ్ఞాన, మాత్యయం దుదయించె నపుడ గురుని
 గాంచి యిట్లంటి నిక్కంబుగఁ బ్రథమాశ్రమమున నాత్మవివేక మమరఁ గలిగి
 నట్టివాఁ డాచరి యాశ్రమధర్మముల్, విడువఁగి ఎచ్చునో విడువరాదో

తే. లేటగా నిశ్చయము నాకుఁ దెలుపుఁడంచు, సేనుబ్రాహ్మింపఁగాఁ జూచి నెనరుచేరఁ
 జెప్పఁజాలక మిథిలేశుఁ జేరి యడుగు, మనఁగ నేదోయి జనకు నట్లడుగ నతఁడు. 161

సీ. నను జూచె పలిక నోమునివిర విజ్ఞాన, మబ్బుటకై చతురాశ్రమములు
 వడిపింపఁగావలె నాటిన జన్మజ, న్నాంతరవాసన నంటినట్టి
 సదమలవిజ్ఞాన ముదయించినప్పు డా, శ్రమధర్మకర్మముల్ సల్ప కపుడ
 పట్టెన స్వస్వరూప పరస్వరూపముల్, దెలిసి పర్ణాశ్రమాతికుఁ డగుట

తే. విహితధర్మం బటంచును వీడుకొల్పె, వదిమొద ల్లాధైర్యాగ్రహుండుఁజూచి
 నట్టిసన్ను గృహస్థుఁడ వగుటంటంచు, గా వించు. మి త్తనాతియఁ దగునె.

- చ. అని శుకయోగి వల్కల విని యంబుజమిత్రుఁడు నవ్వి యిట్లనెఁ
జనకుఁడు జ్ఞానకర్తముల నల్పుచు సర్వసమత్వమొంది ధూ
మిని బరిష్కాసం దెపుడు మెచ్చఁగఁ జేయుచు నుండి చిడ్డలక
గనినట్లునంటివాఁడు నిను గాఢవిరక్తిని బొందఁ తెప్పెనే. 163
- సీ. హరియందుఁ బద్మజాం దజానియందు పసిఠ్ఠఁ, దామునివాగునియందు కక్తి
శక్తియందుం బరాశరుఁ దాగునునియందు, వ్యాసుఁ దావ్యాసునియందు నీవు
పుట్టి విరక్తిని బొంది యూరకపోక, పుణ్యాత్ముఁ డైనట్టి పుత్రుఁ నొకని
గాంచి ఛరిత్రపై నెంచవచ్చిన నిన్నుఁ, బోనిత్రు నందొక పోవఁగూడ
- తే. దంచునూర్పుండు వల్కలఁ నాశుకుండు, సమృద్ధిండుచు నిజతనుచ్ఛాయ నొక్క
పుణ్యపురుని గాఁజేసి బుద్ధి నిచ్చె, నప్పు డాపునుపుండు మహాత్ముఁ డనుచు. 164
- చ. శుకునకుఁ బద్మమిత్రునకు సుస్థిగుండై ప్రణమిల్లి భిక్షితో
ముకుళితహస్తంఁడై నిలిచి ముందరనుండఁగఁ జూచి నూర్పుఁడా
శుకమునియొగనిద్ది కతి నోద్యము నొందుచు సంతసించి తా
నకుటిలచిత్తుండై జనితుఁ డైనకుమారుని చూచి యిట్లనెఁ. 165
- క. మాయగ శుకమునిదేహ, చ్ఛాయను బురుండ పగుచు జనియించిన నీ
వీయవనీస్థలి నరుచుగ, ఛాయాశుకుఁ డనెడుపేరఁ జరియించు మయా. 166
- క. అని నూర్పుఁ దానతిచ్చిన, విని ఛాయాశుకుఁడు చాల వినయము మోహన
వినుతించి యపల నాశుకుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియెఁ జాల గౌరవమొప్పక. 167
- క. జనకా నన్ను సృజించిన, పనియే మిపు దానతిచ్చి పంపుఁ డటలచుక
వినయంబున మ్రొక్కినఁ గనుఁ, గొని ఛాయాశుకున కాశుకుం డిట్లనియెఁ. 168
- సీ. పుణ్యాత్మ నీవింక ధూలోకమున కేగి, శ్రీవేంకటాద్రి దక్షిణముగాను
ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరికి నుత్తర, తటమున వెల్లు సిద్ధస్థలమున
మహిమ నొప్పు మదాశ్రమంబున నీవుండు, మదిగాక శ్రీగంగ కరిగి మాకుఁ
దండ్రెయైనట్టి వేదవ్యాసముని నన్నుఁ, తేర్కొన్న నపు డతిప్రేమ మీర
- తే. నీవు వారీతిగా నందు నిలిచి పలికి, చెలఁగి వారికి శుక్రూష చేసి వారి
యనుమతిం తెండ్లియాడి నందనలఁ గాంచి, కులము నభివృద్ధిసేయుచు గొప్పతనరి.
- తే. ఇపుడు ముందుగ శ్రీకాకి కేగి యచట, నచలభిక్షిని బాదరాయణుని గొన్ని
వత్సరంబులు గొలిచి యవ్వల మదాశ్ర, మస్థలంబునఁ జేరు కుమార యనుచు. 170
- సీ. వానికి నియమించి వసుధకుఁ బంపించి, పంకజాశ్రునిగాంచి పల్కె నిట్లు
మార్తాండు నీకృపామహిమచే నుతుఁ డుద, యించె నన్నింకఁ బోనిమ్మ మనిన
నగి నూర్పుఁ డిట్లనె వాస్వయాపంబగు, జీవితత్వం దెద్ది చెప్పు మనిన
శుకుఁ డిట్లు లనఁజొక్కోర్తిస్వరూపానన, చిత్తాత్రయము నే తెప్పఁగలనె

తే. నాకుఁదోచినయంత నిర్ణయముగాను, మద్దురునిసత్కటాక్షున హిమచేత
విన్నవించెద మదిని భావించి యంచు, బద్ధ బాంధవునకు మ్రొక్కి బలిక గరిమ.

ప. నారాయణపరబ్రహ్మంబను చిద్భిందువువలనఁ బ్రణవస్వరూపంబైన జ్యోతిసు పుట్టె నా
శబ్దంబువలన బయలైనభంబునందు స్పర్శవలన వాయుపుపుట్టె నవ్వాయుపు గగన
సంబంధముచేత సుష్ణరూపంబగు తేజంబు గలిగె నందగ్ని జనించె నయ్యగ్ని యధికం
బై ప్రకాశించి తనయందు వ్యాపింపఁగ నాబిందువు రసాత్మకంబగు సారమును
మహాజలముగ సృజించి తేజోరూపంబగు నవ్వరమాత్మ తా నామహాజలమునందు
నిలిచె నది యహిరణ్యమయంబగు తేజంబై కొంతకాలంబునకు నారికేళవృక్షంబులు
ఫలంబులు నొందుచందంబున ననేక కోటి బ్రహ్మాండంబులలో నొక్కొక్క
బీజము వృక్షఫలంబులం దనేక బీజరూపంబై నిల్చినట్లుగ మూలకారణంబైన
హిరణ్యమయతేజస్సు నూర్యరూపంబై స్థావరజంగమాత్మకంబైన జగత్తును దన
రసాంశమువలన జీవమై బోషింపుచును, తేజాంశమువలన హరింపుచును ఎటబీజము
భూజలసంబంధముచేత వృక్షాకృతియై వృక్షములో రసరూపమై నిలిచినట్లు హిర
ణ్యమయతేజస్సు సప్తద్వీప సప్తసాగర సప్తకులాచలాధారంబైన బ్రహ్మాండంబుగఁ
బరిణమించి నూర్యరూపంబై నిలిచియున్నయది. ఆ స్వరూపంబు సకల భూతం
బులయందును రసరూపమైన జీవంబగు నారసమునంద లైవర్తియందు జ్వాల
తెల్గినట్ల తెలివి వెలుగుచుండు నా తెలివிய తన్నును జెల్లవలినన శబ్దంబులను జర్తం
బువలనం దెలియు స్పర్శంబులను గన్నులవలనఁ జూచు రూపంబులను జిహ్వచేత
గ్రహించిన రుచులను ఘ్రాణంబువలన నాఘ్రాణించిన గంధంబులను గర్ణేంద్రియ
విషయంబులైన ఎచనదానగమన విసర్జనానందంబులను మనోబుద్ధి చిత్రాహంకార
విషయంబులైన సంశయ నిశ్చయ విచారకర్తృత్వంబులను దెలియు నెఱుకయ
చిత్తాత్రంబైన స్వస్వరూపంబగు నింకఁ బరస్వరూపం బెద్దియనిన వృష్టిసమష్టి
రూపంబులైన పిండాండబ్రహ్మాండంబులయందు నేకరూపంబై వృష్టిసమష్టిరూపం
బులయందు మేఘమండలమందలి జలము వర్షించిన భూమియందుం గల వాపీకూప
తటాకాదులయందు నిలిచినచందంబున నీశ్వరచైతన్యంబను మేఘజలంబు జరాయ
జాండజోద్భిజన్వదజలంబు లను జగ్గుర్విధ భూతలములయందు నిల్చియుండు నని
భాస్కరుం డిట్లనియె.

172

తే. ఆ హిరణ్యయతేజ మీ యఖిలభూత, వితరులందు వాఁడెట్లు ప్రవేశ మగును
మఱుల స్వస్థానమున నేకమమునఁ జేరు, నాసరణిఁ దెల్పు బాదరాయణకుమార.

ప. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

174

నీ. కమలకాండమును బ్రకాశింపఁ జేయుచు, రమణీయ విశ్వకారణము నైన
మహిత హిరణ్యయమండలం బధికతే, జోరసాత్మకమై విశిష్ట మయ్యె

నందు రసాంశ మాయమృతాంశరూపమా, నది కాలవశమున ననిల మగుచుఁ
దా మేఘ మగుచుఁ జంద్రదగసాత్త కంటైన, జలముచేఁ బూర్ణమై చల్లనగుచు

తే. వర్ష ధారలు నిండింప వెనుదయుండు, సస్యములు పృథ్విబొందు సస్యములయందు
సారతరమైన ఘనజీవసత్తు నిలిచి, ధాన్యమై మర్త్యతకుల కోదనము నగును. 175

వ. మఱియు దృఢరూపమై పశువుల కన్నం బగు వివిధఫల రూపంబుల నొంది విహం
గాది జంతువుల కన్నంబగు వాయురూపంబై సర్పాదుల కన్నంబగు నయ్యున్నంబు
తత్త ద్యూతంబుల యందుండు జకరాగ్ని వెలనం బచనంబై పాలలో ఘృ
తంబు పైకేఁ జేలివధించున బిందురూపమై పురులయందు నిలిచి శ్రీగర్భంబు
లం జొచ్చి పిండరూపంబగు తత్పిండంబులయందు జరాయుసంబంధమువలన మూ
తృధాతృ సంబంధమువలన షాక్షాసంబులు ఏహీ దానియందుఁ బ్రకాశించుకర
ణిఁ జైతన్యంబు దీపించుఁ దదనంతరంబు గాలకర్తపరిపూరితం బైనతఱి నుదయిం
చు, మఱియు నవ్వర్ష జలంబే వృక్షాదులయందు రసాత్త కంటై జీవనంబగు నీ యు
త్పత్తి ప్రకారం బింక లయప్రకారం బెట్లనిన, వాత పితృ శ్లేష్మాది రోగంబులవలన
భూతంబులు లోబడినప్పుడు పల్లముల నిలచిన వర్ష జలంబుల సూర్యకిరణంబులు
పిల్చుకరణిఁ గాలస్వరూపమగు సూర్యుండు సర్వభూతంబుల యందలి జీవరసం
బుం బీల్చి వోవునప్పు డా రసస్వరూపంబు సూర్యకిరణంబులందు మిలితమై వా
యుమండలంబున నేకమై గగనమార్గంబునఁ జంద్రమండలంబునం జొచ్చి చంద్రు
ండు సూర్యునియొ డేకీభవించినప్పుడు సూర్యునియందుఁ జెందునని మధ్యభు
దుపదేశించె ననిన విని సూర్యుం డిట్లనియె.

176

తే. దేవి రాక్షసముఖుల సుస్థితిలయముల, వరుసగాఁ జెప్పు మనఁగ నవ్యాపగుతుండు
జలజబాంధవు నీక్షించి సంతసించి, మఱుల నిట్లనిపల్కె నెవ్వనముగాను. 177

వ. దేవా వటబీజంబునకు భూసంబంధం బొక్కటి యైనఁ గాని ప్రిహిపరిణామరంబు
షాక్షాసంబులకు వటపరిణామంబు సహస్ర సంవత్సర పర్యంతంబు గల చాప్ర
కారంబు బ్రహ్మాది దేవశరీరములకును మనుష్యశరీరంబులకును గాలభేదం బున్న
యది, ఆహారాదుల తేజస్సత్త్వాంశం బధికంబుగాఁగ నిలావృత ఖండాది దేశం
బులయందు దేవజాతులు తృప్తియై దీర్ఘాయుష్షంతులై వర్తింతురు. సామాన్యదేవ
జాతులకు సుర్వాధియు విశ్రాంతియు మన్వంతరాధియు బ్రహ్మాదులకు బ్రహ్మం
డప్రళయాధియుఁ గల్గియుండు సంతటికి నాధారమై సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూ
ర్ణుండై వాక్షానసాతీతుం డైనవారాయణుండు ప్రకాశించుఁ దత్ప్రకాశంబు నీష
నిశ్చయించి యుండునని మఱియు సకల వేదాంతసార నిశ్చితార్థానుధనక్రమంబు
విన్నవించ విని సూర్యుండు శుభం జూచి యిట్లనియె.

178

నీ. ఘనానంద నీమనోదార్థ్యంబు, యోగసిద్ధియుఁ దెలియుటకఁ జాల

నాశ్చేపములుచేసి యడిగితి నన్నిటి, కన్నియుత్తరము లీ వసుభవముగఁ

జెప్పితి వందుచేఁ జిత్తంబు రంజిల్లె, మహితాత్మ నీవు నామండలంబు

లోఁ జొచ్చి వెడలి పై లోకంబులను దాటి, పట్టిపెనుండెడు పరమపదము

లే. నందుఁబొందు మటంచు నయ్యబ్జసఖుఁడు, చాల మన్నింపఁగా శుకసంయమిండ్లఁ
డచలితానందరసమగ్నుఁ గగుచు లేచి, దినకరునిమండలంబు భేదించి వెడలి. 179

వ. తదనంతరంబున నూర్ధ్వమండలంబుల నూర్ధ్వలోకంబుల నతిక్రమించి శుకుండు

నిర్వాణపదంబు నొందె నంత ఛాయాశుకుండు కాశిచేరి వేదవ్యాసులకు వివిధ

శుక్రూషాదులు చేయుచుండి కొన్ని యుగంబుల కాకృష్ణద్వైపాయనుని యను

తంబున శుకాశ్రమస్థలంబునందుఁ జేరి వివాహంబు చేసికొని సంతానంబు వడస

దేవదర్శనుండు చెప్పినవిని దేవబంధు విని యిట్లనియె.

లే. శ్రీరమాదేవి పూర్వశరీరకలిత, యై తపము కపిలాశ్రమమందుఁ జేయు

చుండె నంటివి మఱల నీయుర్విమీదఁ, జేరినలుగుంటికథ నానుఁ జెప్పవచ్చు.

మ. అని యాదేవలహాని తా నడుగఁగా నావిత్వయోగిండ్లఁ డి

ట్లనె నాదేవి సుకలయై హృదయమం దాచక్రి నర్పింపుమన్

మన మాస్వామిపదారవిందములపై మగ్నంబు గావించుమన్

దనదేహస్మరణంబు లేక జగముల్ దైత్యారియాపంబుగన్.

182

క. భావించుమఁ గొన్నేండ్లా, శ్రీవీరతామణి తపంబు నేనుగ నపు డీ

శ్రీవేంకటగిరినిలయుం, దా వెలఁదిని మెచ్చి తలఁచె నపు డీరీతిన్.

183

నీ. తనుఁగూర్చి తొలుతన తప మాచరించితి, నని నన్నుఁ గూర్చి యయ్యాదిలక్ష్మి

పాతాళమందె తపం బాచరించుచు, నను జిక్కపట్టియున్నది ధరిత్రి

పైకివచ్చుట కేముపాయంబు గావించు, నని వీరలక్ష్మిహృదబ్జమంచు

వెలిగడితనరూపములను నచ్చట తిలకి, ధాన మొందింపఁగ భ్యాననిష్ఠఁ

లే. జలనమొందక నప్పు డాశ్చర్యమొంది, కన్నుఁగన విప్పిచూచి పంకరుచానాభు

నచటఁ గానక చిుతించి యపుడు లేచి, కపిలమునిపాలి కరిగి శ్రీ కాంత నిలిచె.

క. అపు డాలక్ష్మిని గనుఁగొని, కపిలమునీండ్లమీద మిగులఁ గరుణం బలికెం

జపలత్వరహిత మగునీ, తప మమలంబై ఫలించెఁ దానురసాక్షి.

185

క. ఇంక నీ విందుండక సని, ప్రకటితకేషాద్దిదిగున బద్ధపరమనం

దకుటిలమతివై చేరుము, శుకమునినుకుండందు నిన్నుఁ జూచి ముదమునన్.

186

నీ. ఘనపాంచరాత్రప్రకారంబుగా నిన్నుఁ, బూజించునచటికే పొమ్మటంచుఁ

బరికి పంపింపఁగఁ చాతాళముందున్న, కేళుండ్లు లక్ష్మి నీక్షించి మ్రొక్కి

2. హురత్తు విలసితా భరణాంబరంబులు, చందన సుమహానుచయము లాసఁగి
రమణీయమగు దివ్యరథములతో నగు సహ, ప్రారహేమాబ్జంబునంపు వెలుంగు
కర్ణికాపీఠమున నుంచి గజచక్రుప్త, యంబుతో వీడుకొల్ప నయ్యాదిలక్ష్మీ
సంతసించుచు మధ్యాహ్న సమయమునకు, ధరణి భేదించుకొనుచు మోదమున వచ్చి.
మహిమతో నూట యెనిమిదిమంది సేన, కాజనంబులు గొల్వఁగ ఘనత మెఱయ
శేషపర్వతమునకు దక్షిణముగాను, గలుగు స్వర్ణముఖరికిఁ దద్భాగమంగు. 188
- ఘనతరంగయుతంబు గంగోపమానంబు, నలినక్షరనికోకవదయుతంబు
భాసురమకరందపానమ త్రమిలించ, పటలవిహారంబు పావనంబు
'వ్యక్తచ్ఛపభేకమకరకురీరక', వ్రాతనివాసంబు శీతలాంబు
'గార్జమలఘుసోపానావృతంబును, స్వాగుగంధాధ్యమై జగతి మీఱ
న్యమైయున్న పద్మసరస్సునకును, వెలయు నావీరలక్ష్మీ తా వెడలి రాఁగఁ
ారిజాతము లాలక్ష్మీవైననించి, చెలఁగి జయజయ శబ్దముల్ చేసి సురలు. 189
- గాడుచు నుండఁగా జలకృత్తిక దివ్యశరీరకాంతు నీ
జగతిని నిండిదిక్కులను సాంద్రముగాఁ బ్రసరి చి పిమ్మట
గగనము నావరింప నది గాంచి ఫణింద్రగిరిశివగుండు దా
ఖగపతి నెక్కి యచ్చటికి గ్రుక్కున నచ్చేఁ బ్రహానచిక్రుఁ డె. 190
1. అప్పుడు బ్రహ్మ శివాదులు, తప్పక యచ్చటికిఁ బోయి తమవాక్యశరీరు
గొప్పగ మొఱయంగ జేయుచు, నుప్పొంగుచు లక్ష్మీ లోచనోత్సవ మెఱఁగె. 191
2. చూచుచు గార్తీక శుద్ధపంచమి యుత్త, రాసాధ ధ్యగువార మమరఁగూడి
యున్న నాఁ డరుగుగ వ్రూహమహాలక్ష్మీ, హరికి ము న్నగిత్వత్త మయ్యె నట్టి
విమలదినమునంద వీరలక్ష్మీ ప్రసన్న, మయ్యె నుదఱకు మహాదినంబు
ముఖ్యం బనుచు బ్రహ్మముఖ్యు లాలోచించి, ఫణిగిరింద్రునిజూచి పలికి రిట్లు
తే. దేవ యీపు యమై నట్టి తీర్థమంగు, వెలయఁగా వ్రూహాలక్ష్మీయు వీరలక్ష్మీ
వెడలివచ్చిరి గనుక నీవిమలతోయ, మననిపైఁ బద్మ తీర్థాఖ్య నమరఁ బొగడ. 192
3. కావున నత్తీర్థంబున స్నాన మాచరించి తేని సాభాగ్యసంపన్ను లగుదురది నిర్ణ
యించి యందఱు స్నానంబుచేసి యప్పద్మ తీర్థంబున కాశ్మయ భాగంబున దివ్యా
లయంబు విశ్వకర్త చే నిర్మితంబు గావించి యావీరలక్ష్మీని బ్రాధించి తోడ్కొని
వచ్చి సకల లోకోత్సవంబులతో నాలయంబునందుంచి ఛాయాశుకునిచేతఁ బాం
చరాత్రోక్తంబుగ సకలోపచారపూజలు చేయించి రంగుఁ జక్రి తన కంఠమున
నున్న పుష్పహారంబు నవ్వీరలక్ష్మీకంఠంబునం దుంచి శుకాశ్రమంబు నగ్రహారంబు
గావించి ఛాయాశుకున కొప్పగించి బ్రహ్మనుకు విందుసేయించి సప్తతాం
బూలంబు లిప్పించి సెలవిచ్చి వారి నంపించి వీరలక్ష్మీతో నిట్లనియె. 193

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము

- శ్రీ. శబ్దాలయా నీదు ప్రథమశరీరంబు, కనుఁగొంటి కన్నుల కరువుదీతె
 నీవ్యూహలత్తితో నెనసి వేకంటశైల, మంగుండ వచ్చు నీ వచటి కిత్తు
 రమన సారమారమణి చక్రికి మొక్కి, పటుభక్తి దీపింపఁ బలికె నిట్లు
 నాప్రాణనాయక నాకొఱకై నీవు, తపముచేసిన మహాస్థలము గనుక
 తే శ్రీశరంబైన దీ శుకశ్రేత్రమంద, నిలిచెదను నాహృదయములో నీవు నిలిచి
 వ్యూహలత్తి నురంబుపై నుంచుకొనుము, నన్నిచట నుంచి రక్షించు నలిననాథ.
- క. నాకిది యిష్టంబైనది, నీ కనుమానంబు నలను నీకునకరుణే
 యీకాయమునం గుంచుచు, నాకనకౌచలము నేరు మంబుజనయనా. 195
- తే. నేను రాతేదనుచు మది నీవు కొనువ, నుంచుల దింక నేనెక్కి వ్యూహలత్తి
 యాపమును దాల్చివచ్చి నీగొమ్మమీఁదఁ, గుగురుగా నిల్చి తింక నీకుఁ గొడువయేల.
- క. కరుణను బద్ధావతి నం, దరమర లేకుండ యేలు మహిగిరిపైకిం
 బరమజనుల రావించుచు, వరముల నొసఁగుచుఁ జెలంగు ననజదళాక్ష.
- శ్రీ. శుభకర కార్తికశుద్ధపంచమి వచ్చు, నప్పుడు నీవుహార మొకటి
 ప్రియమైనవస్తుంబు శ్రేమతోఁ బంపించు, చుండుము చేరు మహాత్మ్యముల
 నంగీకరించి నాయాత్మలో వెలుఁగునీ, కన్నియు నర్పించి యచలమతిని
 నిన్నుఁజూచుచు నించె నే నుండెదను మీరు, శేషాద్రిమీఁద వసించియుండుఁ
- తే. డాచుఁ బాదంబులకు మొక్కినపుడు చక్రి
 వీరలత్తిని వీడ్కొని వేంకటాద్రి
 చెంత నా వ్యూహలత్తితో న్నహ మెసఁగఁ
 గలసి క్రిడించుచుండె నుత్కంఠ మెఱయ 196
- త. అపుడు శుకాగ్రహారవరమంచు శుకుం డతిభక్తి మీఱఁగా
 నాపుడు మహాత్మ్యవక్రమము లిందిర కిచ్చట నాచరింపఁగా
 నపరిమితంబుగాఁ గలుము లందఱ కిచ్చుమఁ బూజ లంగుచుకొ
 విపులగుఖస్థితతో నిలిచి వీరరమానుణి యుండె నచ్చటకా 199
- శ్రీ. అంతకుముందుగ నాదిశుకుం డంగుఁ, జేరినప్పుడ భూప్రసిద్ధముగను
 బలరామకృష్ణుల భక్తిమై భావించి, యంచుంచి పూజించి రాతఁడు చనిన
 వెనుక భాయాశుకుం డనెడు విప్రఁడు పాంచ, రాత్రోక్తముగ రమారమణి నచట
 నర్పింపఁ బరకొంత యగులత్తి వారిచెంతఁ, జేరియుండఁ యిందుఁ జేరినపుడు
- శ్రీ. నే నిచట నిల్చియుండుట నీతిగాదు, తిన్నఁగా లేచి యుప్పుడ తీర్థయాత్ర
 చనుచు నని నీరిలేచె నాపమయమునను, బట్టి కృష్ణఁడు గూర్చుండఁజెట్టె నతని.
- అప్పుడు కృష్ణునిఁ గని బఱాఁ, డప్పా గూర్చుండఁ జెట్టె నర్ధం బగు నే
 గొప్పై పరసతి వేడ్కొనఁ, నిట్టేడు దానిండు నిలిచె నింతః డలిర.కా. 201

